ŽIVOT JEŽÍŠE KRISTA

ŽIVOT JEŽÍŠE KRISTA.

DÍL I.

Dr A. CIGOI O.S.B.

Život Ježíše Krista.

S přivolením autora zcestil

František Teplý.

DÍL I.

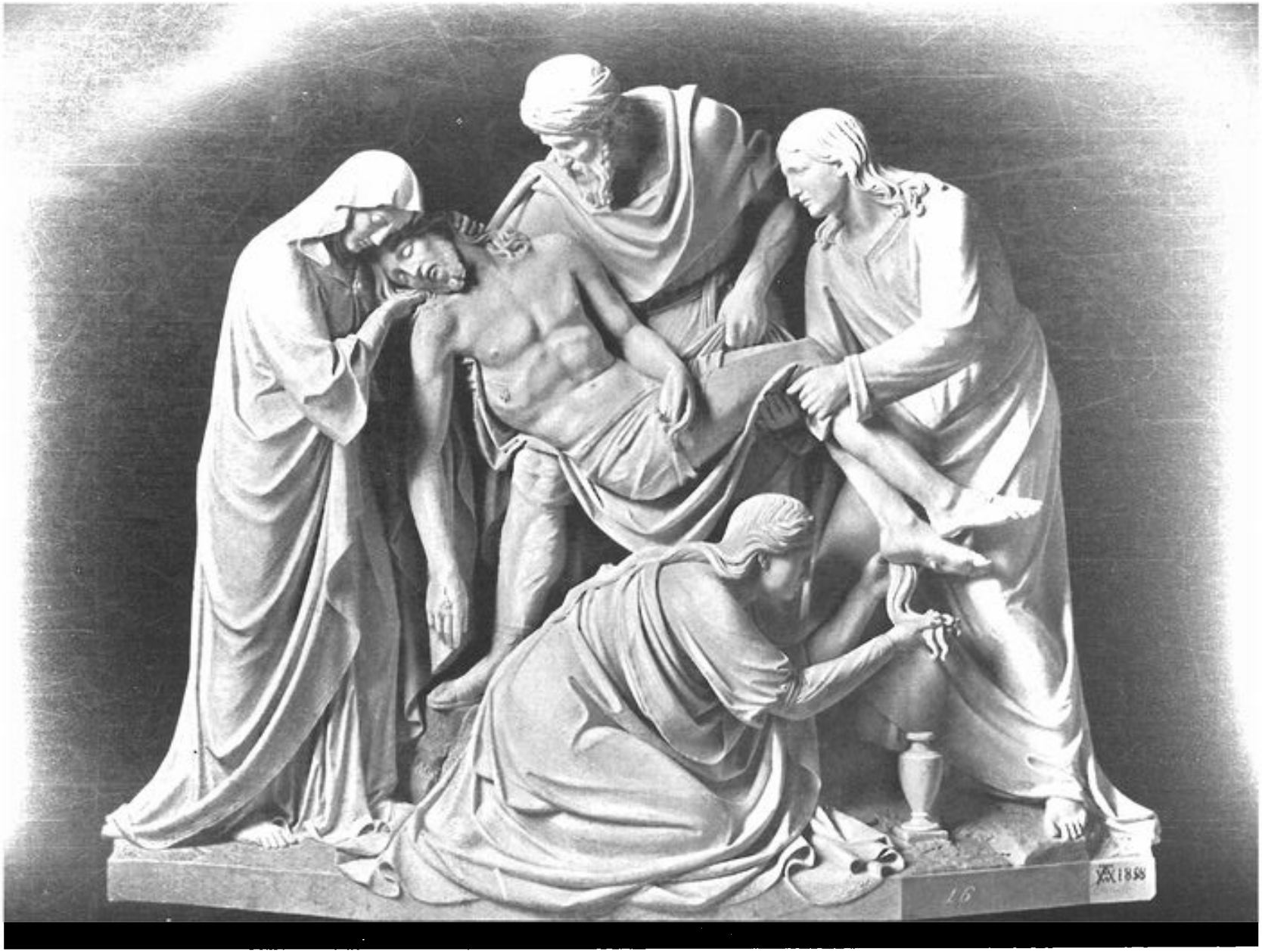
v Praze

Cyrillo Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.

INPRIMATUR.

Schváleno nejdůst. kníže-arcibisk. Ordinariátem v Praze dekretem ze dne 15. listopadu 1911, čís. 13.407.

Dr. JAN SEDLÁK,
gen. vikář, m. p.

ACHTERMANN THEODOR VILÉM: SNÍMÁNÍ P. JEŽÍŠE S KŘÍŽE.

Předmluva k českému vydání.

České veřejnosti neušel výsledek soudního sporu katolického kněze s předákem tak zv. Volné Myšlenky. Převor ve Lnářích Mayer zasedl na stolici obžalovaných, že v přednášce urazil svobodomyslného nevěrce, nazvav prý ho ignorantem, jelikož popíral existenci osoby Ježíše Krista. C. k. krajský soud v Plzni neodsoudil (r. 1908 28./3.) duchovního z těchto důvodů (dle znění rozsudku): Praví-li někdo o osobě Ježíše Krista, která po tisíciletí je dokázána nejvážnějšími svědectvími, že jest osobou legendární, pak skutečně vědomě lže. A mluví-li kdo o osobě tak ohromného významu jako je Pán Ježíš, je mu třeba studovati, vážně studovati, a proto jeví úžasnou nevědomost, kdo osobu Páně popírá .

U nás jako i jinde kromě netečnosti zápolí v lidských srdcích dvojí proud náboženský: jedni, jimž jho Kristovo břemenem sladkým, tulí se pod kříž, druzí usilují úporně o podvrat učení Páně. Tito činí tak dozajista jako vzpomenutý volnomyšlenkář z náboženské nevědomosti a pýchy rozumu lidského proti každému božskému zjevení a zřízení, kteréžto oba nedostatky vyvyšuje na prestol pokroku a vědění židovsko-liberální a nevěrecký tisk za úchvaly tak zvaných vědátorů i na vysokých školách českých. Jet známo, z jakého popudu „pracují“ universitní posluchači o odstranění bohoslovecké fakulty. Od studujících, tiskovin šíří se nevěrecký směr hlavně pomocí většiny politických stran a jejich orgánů do řad dosud věřícího lidu na venkově.

Přemnozí se odvracejí a nemilují Krista, poněvadž ho neznají. Svět jim ho vyrval. Není také v naší literatuře po ruce pro časové námitky a potřeby sepsaný Život Ježíšův, jenž by světle na základě Písma sv., tradice a učení Otců církevních ukázal, čím v životě, čím v pochybnostech, čím nevěrci chtěl býti božský Spasitel. Takovou knihou se osvědčilo dílo učeného benediktina Dr. A. Cigoie v krajinách alpských. Jako poklad chovají ji v katolických rodinách, knihovnách těch nábožensky smýšlejících krajů.

Z ochoty slovutného autora, obětavostí nakladatele V. Kotrby podávám milým krajanům překlad uvedené knihy s vroucím přáním, aby po líbezných krajinách československých upevnila, rozmnožila a někde i zadržela víru českého lidu v Ukřižovaného.

V JINDŘICHOVĚ HRADCI na den sv. Václava, vévody a dědice země české, mučeníka Páně — dne 28. září r. 1910.

František Teplý.

PŘEDMLUVA.

Tentoť jest život věčný, aby poznali Tebe samého, pravého Boha a kteréhož Jsi poslal, Ježíše Krista! (Jan 17, 3.) Podle těchto slov velekněžské modlitby Pána Ježíše, když se loučil se svými apoštoly, vyžaduje se k dosažení věčného života právě tak znalost Syna jako poznání Otce. Ano, toť poznání, bez něhož druhého dosíci nelze, poněvadž Otec a Syn jsou jednostejné podstaty a přirozenosti. Proto jindy řekl Pán Ježíš: Žádný nezná Syna, jediné Otec: ani Otce kdo zná, jediné Syn a komuž Syn bude chtíti zjeviti. (Mat. 11, 27.) Má-li tudíž člověk poznati Otce i Syna a spasen býti, musí s plnou vírou přijmouti zjevení, jež Syn Boží s sebou přinesl. „Kdo věří v něho, nebude souzen; ale kdo nevěří, již jest odsouzen — neb nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího.“ (Jan 3, 18.) Slovutný kazatel P. Augustin da Montefeltro započal z této příčiny své konferenční řeči v Římě pozoruhodnými slovy: Základem (víry) zůstane poznání života našeho Pána Spasitele Ježíše Krista. Ve znalosti Ježíše Krista záleží obsah a podstata veškeré pravdy. Blahoslavený Tomáš Kempenský, spisovatel knihy „Následování Ježíše Krista“, píše: Člověče, jak vyprahlý a tvrdý jsi bez Ježíše! Jak pošetilý a bláhový, toužíš-li po něčem mimo Ježíše! Či není to větší škoda, než kdybys ztratil celý svět? Co ti může dáti svět bez Ježíše? .. Kdo nalezne Ježíše, nalezne vzácný poklad, ano poklad všech pokladů. Kdo ztratí Ježíše, pozbude velmi mnoho, ba více než celého světa... [1]) Naší době stává se znalost Ježíše Krista a láska k němu tím potřebnější, poněvadž nevěra se namáhá celou silou podrýti víru v jeho božskou důstojnost. Přítomné dílo má za účel čeliti Kristu nepřátelským snahám a upevniti víru v Ježíše Krista, jakožto Syna Božího. Není sice nedostatku popisů života Páně, avšak život božského Spasitele chová v sobě tolik nalezišť pravdy, že se před námi, jak hluboce do nich vnikáme, objevují vždy nové a nové poznatky.

Při uspořádání přebohaté látky zvolili jsme při patřičném ohledu na pokrok v badání o Písmě sv. a na potřeby čtenářů ve vypravování způsob populárně vědecký, doufajíce, že tím vyhovíme vzdělancům i méně vzdělaným. Příhody seřazeny jsou chronologicky

[1]) Následování J. Kr. Kniha II., hlava 8., překlad J. Vejchodského, Brno, knihtiskárna Benediktinů rajhradských, Pozn. př.

podle čtyř evangelistův. Jakožto pomůcek užili jsme prací „O životě P. Ježíše", jež sepsali Grimm, Didon,[1]) Schmitz, Friedlieb, Meschler, Businger. Z biblických dějeprav nám posloužily Holzammerova i Erdmannova, z výkladů: Maszlův, Bisping, Pölzl, Reischl, Allioli, Weinhart ... Z evangelií měli jsme zvláštní zřetel k evangeliu sv. Jana, jelikož protivníci nepřipisují je sv. Janu, Miláčku Páně, ale neznámému skladateli z polovice II. století. Rovněž bylo nutno všeobecně upevniti věrohodnost evangelických zázraků, jež tolikrát již popírány. Nesměli jsme pominouti, ale náležitě oceniti „Života Ježíšova" od Strausse a četně mezi vzdělanými i nevzdělanými rozšířeného podobného díla od Renana. Palestinu, její obyvatele, židovské náboženské zvyky, nábožensko-mravní stav Židů i pohanů za časů Pána Ježíše vylíčili jsme potud, pokud se objevily vhodnými ku porozumění života Páně. O sbězích dětství Ježíšova pojednali jsme dopodrobna. Aby pak čtenáři při vysvětlivkách měli jistý podklad, předeslali jsme každé jednotlivé kapitole doslovné znění Písma sv.

Nechť božský Spasitel náš podnik sám požehnává, aby pilné pročítávání díla utvrdilo víru čtenářův a srdce jejich zahořelo láskou k němu!

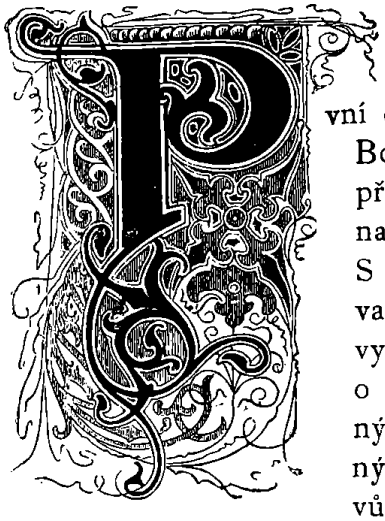
V CELOVCI na den Jména Ježíše 1903.

Alois Cigoi O. S. B.

[1]) Vydala Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba v Praze. Cena 11 korun.

KAPITOLA PRVNÍ.

Příprava na Vykupitele mezi Židy a pohany.

První člověk vyšel z ruky Boží pln nádherných předností na těle i na duši. Byl svatý. S Bohem ho spojovala něžná láska. Měl vysoké vědomosti o věcech přirozených i nadpřirozených. Jeho svobodná vůle, nepoznávajíc zla, směřovala k dobru. Podle těla jsa nesmrtelný nepodléhal žádné nemoci a slabosti, neznal bídy a nedostatku. Bez práce a namáhání ochotně vzdělával ráj, zahradu radostí, kterou mu Tvůrce vykázal za bydliště. Když ale neposlušností od Boha se odvrátil, když proti zákazu se stromu poznání dobrého i zlého pojedl, opanovalo člověka zlo; hřích stal se jeho dědictvím. Tím se zhoršil jeho stav. Ztratil lásku Boží a milost posvěcující, rozum se zatemnil, chyboval, oslabená vůle naklonila se ku zlému. Tělo podrobeno jsouc smrti, stalo se přístupným každé nemoci a svízelu. Člověk i tělem i duší propadl smrti, jakž mu Bůh pravil: V kterýkoli den bys s něho (stromu) jedl, smrtí umřeš. (I. Mojž. 2, 17.) Kromě toho byl vyhnán z ráje a měl si v potu tváře chleba dobývati.

Hřích, jehož se první lidé dopustili, poněvadž v nich všickni zhřešili, přešel i se všemi následky na všechny potomky, proto nazývá se poklesek prarodičů hříchem dědičným. Jako skrze jednoho člověka hřích na svět vešel a skrze hřích smrt, tak přešla na všecky lidi smrt; v něm (Adamovi) všickni zhřešili. (Epišt. k Římanům 5, 12.) Urážka, která se Bohu tímto hříchem stala, byla tak velikou, že žádný člověk nemohl za ni dosti učiniti a tak vysvoboditi pokolení lidské z nadvlády satanovy, do níž upadlo. Proto Bůh ve své lásce a milosrdenství ustanovil se na tom, že pošle na svět jednorozeného Syna, aby, vezma přirozenost lidskou na sebe, utrpením a smrtí svět vykoupil. Takový milostivý úradek zjevil Bůh prvním lidem jen všeobecně, jejich potomkům však tím zřejměji, čím více přibližovalo se příští Vykupitelovo. Ale záslib Boží přece zněl pokleslým prarodičům dosti jasně, aby v nich naděje na vykoupení oživla. Nepřátelství položím mezi tebou (hadem) a ženou, mezi semenem tvým a semenem jejím, onať potře hlavu tvou a ty úklady činiti budeš patě její. (I. Mojž. 3, 15.) Ženou rozuměti sluší v plném smyslu nejprve Evu, potom Marii, kteráž Synem svým Ježíšem zlomila moc ďáblovu. Důvěřuje záslibu, dal Adam své ženě jméno Heva, t. j. oživovatelka, poněvadž se stala mátí lidstva určeného k vykoupení a tudíž pokolení života schopného.

Tímto prvním záslibem počíná působení Spasitelovo před vtělením. On zářil světlem, které svítilo prarodičům a jejich potomkům, které otvíralo cestu k dosažení věčného určení. Bylo světlo pravé, kteréž osvěcuje kaž-

dého člověka, přicházejícího na tento svět. (Jan 1, 9.) Připovědený Vykupitel osvěcoval lidský rozum, že mohl Boha poznávati, působil v lidech svědomím, kteréž ohlašovalo vůli Boží. Svítil jim skutky každého stvoření a ve přírodě dobrodiními, ukazujícími na všemohoucnost, slávu, moudrost a dobrotu Boží. Pohané... ukazují dílo zákona napsané v srdcích svých, když jim svědectví vydává svědomí jejich .; neboť neviditelné vlastnosti jeho ze stvoření světa skrze ty věci, kteréž jsou učiněny, rozumem pochopené spatřeny bývají, totiž jeho věčná moc a božství... (K Řím. 2, 15; 1, 20.) Nebesa vypravují slávu Boží a dílo rukou jeho zvěstuje obloha. (Žalm 18, 2.)

Poněvadž lidé po většině na vniterní hlas nedbajíce, více než božské světlo milovali blud a hřích, vyvolila Prozřetelnost Boží z počtu národů jediný, jenž měl zjevení neporušeně zachovati a sebe i ostatní národy na příští Spasitelovo připraviti. Syn Boží totiž před svým vtělením podivuhodně řídil lid israelský, prozrazuje témuž v určitých zjeveních, že Bůh se stane člověkem. Již praotec toho vyvoleného národa Abraham (okolo roku 2000 před Kristem) obdržel záslib, že v jednom z jeho potomků požehnáni budou všickni národové světa. (Mojž. I. 12, 3; 18, 18.) Tím potomkem byl Kristus Pán. (Gal. 3, 16.) Tentýž záslib opakován později patriarchu Isákovi a Jakubovi. (Mojž. I. 26, 4; 28. 14.) K tomu před svou smrtí prorokoval Jakub o budoucím Vykupiteli: Nebude odňata berla od Judy dokavadž nepřijde, který má poslán býti a on bude očekávání národův.

Když israelský národ z Egypta, kamž přišel řízením Božím, do země zaslíbené se navrátil, (kolem r. 1500 před Kristem), prorokoval opětně Mojžíš, věrný sluha Boží, všemu lidu židovskému o budoucím Spasiteli. Proroka z bratří tvých jako mne vzbudí tobě Hospodin Bůh tvůj; jeho poslouchati budeš. (Mojž. V. 18, 15.) Toto proroctví naplnilo se dokonale na Ježíši; neboť takovým prorokem jako Mojžíš stal se jediné Kristus, poněvadž jen Mojžíš a Ježíš sprostředkovali úmluvy, Mojžíš úmluvu Starého a Kristus Nového zákona. Mimo to ony různé krvavé oběti, které Mojžíš z poručení Božího Israelským předepisoval, nastiňovaly krvavou obět Ježíše Krista na kříži, nekrvavé pak oběti starozákonní ukazovaly v obraze obět Nového zákona, nejsvětější obět mše svaté.

Po zařízení královské moci v Israeli (kolem r. 1100) zjeveno bylo králi Davidovi roku 1060—1020), že Bůh trůn syna jeho Šalomouna upevní na věky. (II. Královská 7, 13.) Stalo se Ježíšem Kristem, jenž vyšed z domu Davidova, založil věčnou říši. Ve velebných písních — žalmech, které z Božího vnuknutí David napsal, nalézáme veliký počet proroctví o Vykupiteli, kterého David předobrazoval. Zaslíbený Messiáš je tím Synem Božím, knězem podle řádu Melchisedecha, králem ze Sálemu, králem a pánem celého světa, jenž utrpením a smrtí si zaslouží oslavu přirozenosti lidské, jakož i místo a panování na pravici Otce. Jeho tělo ve hrobě nevezme porušení, jeho duše nezůstane v předpeklí. (Žalmy II., XV XXI., XLIV., LXXVII., CX.)

Když po smrti Šalomounově (okolo r. 972 př. Kr.) říše židovská se rozpadla na jižní království judské a na severní israelské (10 kmenů), stala se v israelském modloslužba státním náboženstvím. Panovalo z několika dynastií 19 králů, až království assyrský král Salmanassar r. 722 před Kristem vyvrátil. Království judské potrvalo skoro o půldruhého století déle. Mělo z dynastie Davidovy dvacet králův. Zničil je roku 588 před Kr. babylonský král Nabuchodonosor. V tomto období, kdy vnitřní i zevnější poměry národa vyvoleného utvářely se velmi nepříznivě a moc královská i kněžská svému úkolu jen nedokonale vyhovovala, vzbudil Bůh jak v judském tak israelském území nejvíce proroků, aby jeho svatou vůli zvěstovali, poukazujíce do budoucnosti někdy hrozivě, někdy vábivě. Vyličovali také štěstí, jaké nastane za časů Spasitelových. Prorok Micheáš (5, 2.) (v VIII. stol.) předpovídá narození Messiášovo v Betlemě: A ty Betleme Efrata maličký jsi v tisíci Judských: z tebe mi vyjde, jenž bude panovníkem v Israeli a východové jeho od počátku, ode dnů věčnosti. Micheášův předchůdce Oseáš mluví

POMPEO GIROLAMO BATONI: OBĚT ABRAHAMOVA.

PROROCTVÍ ISAIÁŠOVO.

o návratu Ježíšově z Egypta, kamž utéci musí před nástrahami krále Heroda: Z Egypta povolal jsem syna svého. Isaiáš (v druhé polovici VIII. a na začátku VII. stol.) označuje, že Vykupitel se narodí z panny a to z domu Davidova· Aj panna počne a porodí syna a nazváno bude jméno jeho Emanuel (t. j. Bůh s námi. Is. 7, 14.). A vyjde prut z kořene Jesse (otec Davidův) a květ z kořene jeho vystoupí. (Is. 11, 1.) Nazváno bude jméno jeho Podivný, Rádce, Bůh, Silný, Otec budoucího věku, Kníže pokoje. (Is. 9, 6.) Na znamení (vojenské) státi bude národům, kteří se k němu modliti budou, hrob jeho bude slavný. (Is. 11, 10.) Na něho složí Bůh nepravosti celého světa, pro hříchy lidstva raněn a potřen bude; a přece ani slůvka reptání neproletí rty jeho; jako na porážku ovečku ho povedou, jak beránek, před tím, kterýž ho stříže, oněmí, neotevře úst svých. Dobrovolným utrpením a smrtí ospravedlní a vykoupí svět. Z té příčiny dá jemu Pán všechny národy země, neboť Messiáš život obětoval a mezi hříšníky připočten jest... (Is. 53.)

Jeremiáš za časů krále Josiáše (639—609 př. Kr.) prorokuje o vraždě dítek betlemských. Hlas naříkání, žalosti a pláče slyšán jest na výsosti; Rachel pláče synů svých a nechce se potěšiti nad nimi, protože jich není. Předpovídá o uzavření nové úmluvy Boží s Israelskými: A tatoť bude smlouva, kterouž učiním s domem israelským — dí Hospodin: Dám zákon svůj do vnitřností jejich a na srdci jejich napíši jej. A budu jim Bohem a oni budou mi lidem. (Jer. 31, 15; 31, 33.) Ezechiel, jenž působil v zajetí babylonském (585—536 před Kristem), opovídá různými obrazy štěstí doby Messiášovy, nazývaje ho „pastýřem, jenž pase ovečky své, knížetem, jenž státi bude uprostřed nich. (Ezech. 11, 19, 20; 16, 60; 34, 23, 24.) Daniel, kterého odvedli r. 604 př. Kr. z Jerusalema do babylonského zajetí, určil zevrubně ve svém proroctví o 70 téhodnech čas příchodu Vykupitelova. Uprostřed posledního téhodne svou smrtí založí novou úmluvu, kteráž učiní konec obětem zvířat i pokrmův.

Po návratu židovského lidu ze zajetí babylonského r. 535 vystoupili v polovici V. stol. před Kr. jiní proroci, určujíce ve svých zjeveních mnohé podrobnosti doby vykupitelské. Hageus (520 př. Kr.) těší pozů-

stalé Židy, kteří šalomounský chrám ještě viděli a při kladení základních kamenů nového, skrovnějšího, do pláče se dali, zásli-bem: Větší bude sláva domu tohoto posledního nežli prvního. (2, 10.) Nový chrám proslul nad Šalomounův tím, že Ježíš Kristus byl v něm obětován, v něm se modlil a učil.

S velice důležitými předpověďmi setkáváme se u proroka Zachariáše, vrstevníka Hageova. Opovídá totiž útěk apoštolův při zajetí Páně na hoře Olivetské, zradu nešťastného Jidáše iškariotského, že bok Kristův na kříži probodnou, že Duch svatý sestoupí

proroctví po druhém. Proto mohli ho Židé snadninko jakožto zaslíbeného Vykupitele poznati. Vždyť měli Písmo sv.! Že však ho neuznali, to hlavně zavinila jejich zaslepenost a tvrdé srdce.

Přesvědčení, že zaslíbený Messiáš musí přijíti, tak sevšeobecnělo, že po smrti Ježíšově různí podvodníci lidového podání zneuživše, vydávali se za Messiáše. Josef Flavius, spisovatel z té doby, popisuje rozličné klamače a podvodné messiáše, hlásající, že oni jsou zakladateli Nového zákona, ukazuje na důvody, proč pošetilý lid, ač kolikráte

EVANGELISTA MAREK A CÍRKEVNÍ UČITEL ŘEHOŘ.

na obyvatele Jerusalema. Poslední prorok Malachiáš (v polovici V. st. před Kr.) zmiňuje se o oběti mše svaté, jež zaujme místo starozákonní oběti: Na každém místě obětována bude jménu mému obět čistá, vypovídá o předchůdci Páně Janu Křtiteli, který kázáním pokání Vykupiteli připraví cestu v srdcích lidských, udává, že před skonáním světa Židé se obrátí ke Kristu. (1, 11, 3, 1; 4, 5, 6.)

Tato messiánská proroctví, jichž bychom mohli více uvésti, rýsujíce úplný obraz Messiášův, protínají čas XIV. století. Když přišel, naplnil až do nejmenších podrobností jedno

oklamán, přece znovu jim důvěřoval. Židé čítali totiž často danielské předpovědi. Lid pro strašné časové poměry proroctvími a přípověďmi messiánskými se utěšoval, na nich houževnatě lpěl, poněvadž je jako i ostatní proroctví v knihách svatých vztahoval na panovníka, jenž má z jejich středu vyvstati (Antiqu. X, 11 a Bell. Jud. VI., 5.) [1] Proto převrácená idea messiánská stala se kořenem nevýslovné bídy, která po smrti

[1] Židov. náboženské knihy pozdější, najmě Sepher lekach tob (druh katechismu), uvádí příchod Messiášův za dvanáctý článek víry.

Ježíšově na Židy připadla. Zavrhli Krista, jelikož domýšlivým choutkám nevyhověl a přilnuli k podvodníkům, přislibujícím politickou mohutnost a světské panování, uvěřili svůdcům, kteří je k opětovným vzpourám ponoukali. Vzbouření přinesla Židům zkázu Jerusalema i chrámu, jakož i rozptýlení do celého světa.

Ale i pohani připraveni byli na příchod Spasitele. Zvolil-li Bůh národ israelský za zvláštní lid, nezavrhl tím nijak ostatních národův, neodňal jim potřebných milostí. Jak již řečeno, ukazoval se jim v lidském rozumu, hlasem svědomí a skutky v přírodě. Žili zajisté mezi pohany mužové, kteří Bohu věrně sloužili, věříce v zaslíbeného Vykupitele. Trpělivý Job (19, 25, 26.) (za časů patriarchů) těší sám sebe v bolestech: Vím, že Vykupitel můj živ jest a poslední den ze země vstanu v těle svém uzřím Boha svého. Melchisedech, král ze Salem, „kněz Boha nejvyššího", přinesl obět děkovnou — chléb a víno; ano, on pohan požehnal Abrahamovi, praotci vyvoleného lidu israelského. (Mojž. I. 14, 18. 19) Pohanský prorok Balaam za doby putování lidu hebrejského z Egypta z vnuknutí Božího praví o Messiáši: Vidím ho, ale ne nyní, patřím naň, ale ne z blízka. Vzejde hvězda z Jakuba a povstane prut z Israele . (Mojž. IV. 24, 17.) S proroctvími o Messiáši obeznamovali se tedy i pohani. Ezechiel a Daniel působili v říši babylonské. Zde vysvětlil Daniel králi Nabuchodonosorovi sen o soše. Spodobňovala čtyři pohanské říše: assyrsko-chaldejskou, medsko-perskou, macedonsko-řeckou a římskou. Kamenem čtyři říše roztříštivším, až hora z nich povstala, toť říše Messiášova, kterou syn člověka založí, aby všickni národové, veškera pokolení a jazykové jemu sloužili. (Dan. 2, 1, 29, 49.) Styky pohanů se Židy přivodily oněm jadrnější poznání zjevení Božího. Proto také četní pohané k židovstvu přestoupili, podrobivše se obřízce i zákonu. Nazývali je proselyty spravedlnosti. Jiní pohané nepřestoupivše veřejně, znali se k jejich náboženským zásadám jakož i k učení Mojžíšovu. Takovým říkali proselyté brány, asi proto, že směli přicházeti do chrámu jerusalemského pouze ku bráně.

Z toho, co řečeno, nijak se nedivíme, že temné představy i naděje o Messiáši také u pohanů se zachovaly. Znamenitým dokladem je nám římský básník Virgil (nar. r. 70 před Kr.) ve své čtvrté ekloze (výběru básní), v níž sibyllinská [1]) proroctví vztahuje k novorozeněti. Slova, jichž užívá, upomínají živě na proroky. Pohanský spisovatel (historik) Tacitus († asi r. 117 po Kristu) a Suetonius napsali, že v lidu zakotveno očekávání mocného panovníka z Judey.

Tacitus píše: Mnozí měli přesvědčení, že napsáno ve starých knihách kněžských, jak právě za našeho času východní země budou mocnými pod panovníkem z Judey. (Hist. V.) Suetonius dosvědčuje: Po celém východě převládla stará, stálá domněnka, že osudem ustanoveno, aby v této době panovníci z Judey vzešli. (Vita XII. imperat. In Vespas. 4.) Cicero připomíná: Zvěst jde starými proroctvími, že se objeví král, jemuž každý, kdo chce býti zachráněn, pokořiti se musí. Cicero si klade otázku: Kdo a kdy se jím stane? (De divin. II. 54.) Učenec Süken, [2]) proslulý sběratel nejstarších pověstí a zkazek starých národů světa, se vyjádřil Všickni pohané starého i nového věku měli proroctví — a původ jeho sahá do dob prarodičů, — že na konci dlouhého období (věku) nadvláda hříchu a neřesti pomine. K tomu úkolu při skonu období zjeví se mocný, moudrý hrdina a král, božského rodu, narozený z potomků první ženy, aby hlavu démona (vládce temnosti) potřel a založil nový věk štěstí a nevinnosti, jako bylo na počátku světa. Mezi vzdělanými národy starými nalézáme zejména u Peršanů ideu o zlatém věku i obnově člověčenstva.

A. Remusat v díle o svaté knize čínské [3]) poznamenal: U Číňanů od šestého století před naším letopočtem kolovala všeobecně idea, že na svět přijde světec Sám Confucius (čínský Mojžíš) se vyslovil, že pravý

[1]) „Sibylly" nazývali pohané božstvím nadšené, prorocké panny. Pověst klade je do starších dob.

[2]) Vydal znamenité dílo: Traditionen des Menschengeschlechtes.

[3]) Notic. et Extr. des Manuscr. F. X. l'invariable milieu p. 158—160, poznámky ku svaté knize čínské Tčungyung, t. j. pravý střed = střední cesta.

svatý, za jehož hlasatele se prohlašoval, objeví se na západě, tedy směrem k Palestině.[1]) Desguignes[2]) praví: Mezi Číňany šlo prastaré mínění, že po náboženství bůžků (modlářství), jímž původní náboženství bylo znetvořeno, nastane jiné náboženství. Mexikáni věřili, že jejich praotec a dobrodějný bůh Quetzalcoatl zase jednou přijde, aby je potěšil a původní štěstí obnovil Potom mělo přestati staré náboženství s obětmi lidskými a měly býti konány nevinné oběti jako to bylo za pravěku.[3]) Totéž věřili Peruani o praotci Vixakocha.[4])

K těmto zprávám Tholuck[1]) dodává: Uvážíme-li souhlas těchto pověstí, připomínají všechny jeden společný pramen historický, dokazujíce, že z toho času, kdy člověk o stav blaženosti přišel a také obdržel zaslib hrdiny, jenž šlápne na hlavu hadovu, mezi všemi národy tušení a očekávání nějaké budoucí nápravy a šťastnějšího věku se udržovalo. Dle toho připraveni byli Židé i pohani na příští Vykupitelovo, Židé více než pohani. Jak se stalo, že Spasitel mezi Židy našel přece méně víry než u pohanů, poučí nás jeho životopis a dějiny působení apoštolův.

EVANGELISTA LUKÁŠ A CÍRKEVNÍ UČITEL SV. AMBROŽ.

[1]) l. c. 143—145.

[2]) Mém. de l'Acad. des Inscript. T. XLV. p. 543.

[3]) Humboldt: Vues des Cordillères I. p. 265; Clavigero, Stor. di Messico T. II. p. 11.

[4]) Garcilasso de la Vega, Hist. des Yncas, L. V. c. 28.

[1]) Ve svém díle: Učení o hříchu a smírčím str. 237.

KAPITOLA DRUHÁ.

Evangelia — jejich vzájemný poměr.

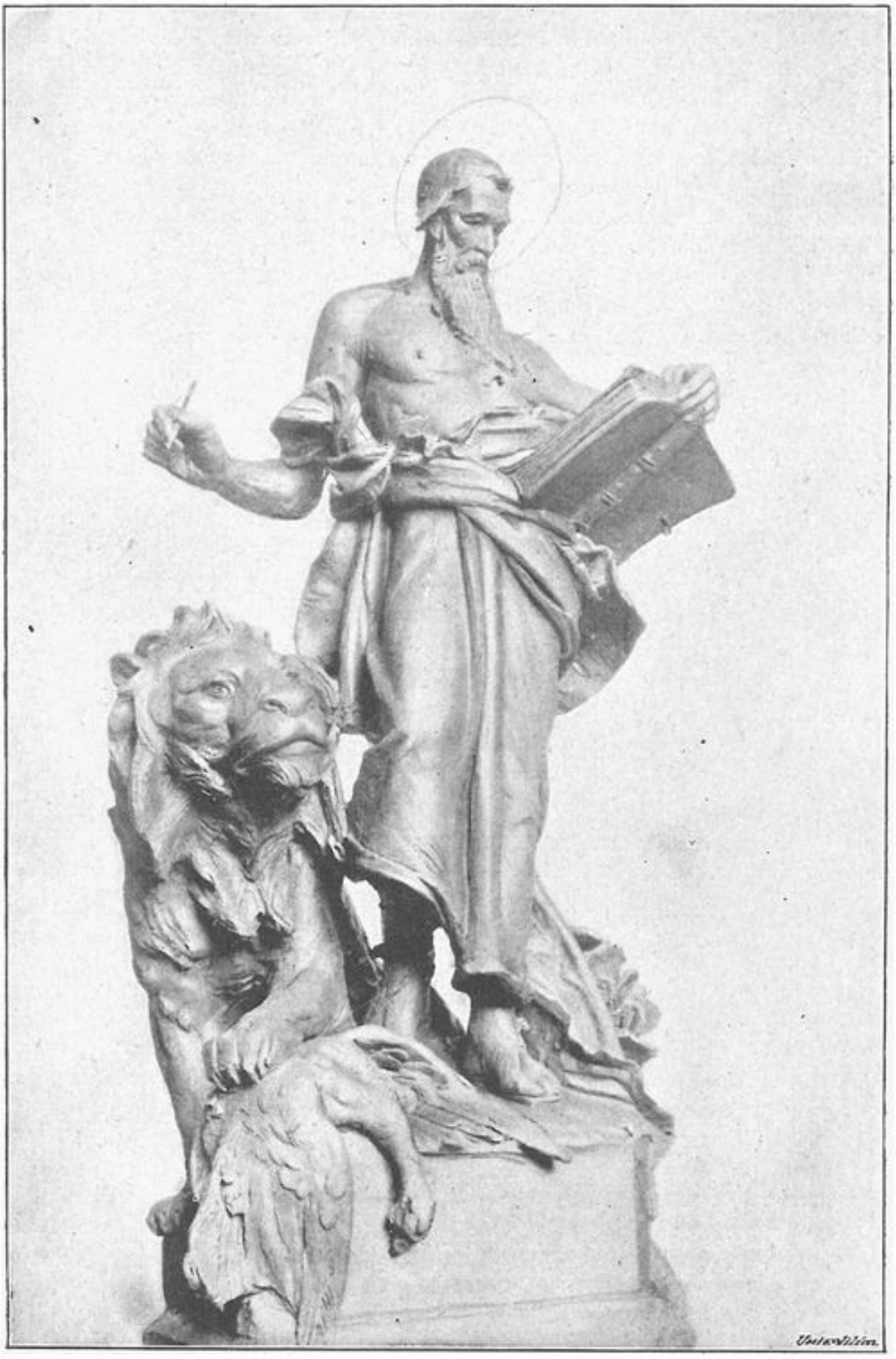

Odkud čerpáme zprávy o životě Páně? Hlavním pramenem jsou čtyři evangelia čili písemní záznamy apoštolů nebo jich žáků: Matouše, Marka, Lukáše a Jana. Slovo „evangelium“ odvozeno z řečtiny znamená tolik jako „radostné poselství“, to jest poselství o vykoupení. To naplnilo se objevením a působností Boha-člověka, Ježíše Krista na zemi, o čemž evangelia vyprávějí. Jenom jedno jediné je pravé poselství o vykoupení a lidské blaženosti, proto je také jenom jedno evangelium. Mluvíme-li o čtyřech evangeliích, rozumíme tím čtvero zpráv o spasitelském díle Kristově. Protož nejstarší otcové a spisovatelé církevní (Irenaeus, Origenes, Eusebius) zmiňují se „o čtyřech knihách evangelia“, „o čtyřdílném evangeliu, které proniknuto jedním Duchem“. Dle toho používáme pojmenování: evangelium Ježíše Krista podle sepsání sv. Matouše, podle sv. Marka, Lukáše, Jana. Každý evangelista pojednává o životě Páně, ale ne všickni s jednoho hlediska. Evangelia sepsána byla z různých příčin i okolností a do každého pojato, co těmto okolnostem nasvědčovalo. Také nebyli stejni čtenáři, jimž jednotlivé evangelium původně určeno. Tím lze si vysvětliti, proč u některého evangelisty nalezneme stati, které u ostatních chybí a naopak.

Sv. Matouš psal nejvíce pro Židy a žido-křesťany v Palestině. Chtěl jim dokázati, že Ježíš byl Messiášem, o němž mluvily knihy Starého zákona. Z té příčiny začíná své evangelium s rodokmenem Páně, s jeho původem z rodu Davidova, Abrahamova; neboť proroci ukazovali na Messiáše jakožto na potomka krále Davida a lid nazýval ho „synem Davidovým“. Pro takový začátek vyobrazují při sv. Matouši podobu lidské tváře. Ve vypravování samém poukazuje Matouš opět a opět na proroctví o Mesiáši Starého zákona uváděje, že se vyplnila na Ježíši z Nazareta. Proto také zdůrazňuje v životě Páně jmenovitě ono učení a skutky, jimiž se Ježíš jako zaslíbený Vykupitel ukazoval. Krásné kázání na hoře (kapit. 5—7) předvádí nám na oči nového zákonodárce, jenž přišel zdokonalit i naplnit přikázání Starého zákona. Častá podobenství o království Božím naznačují ukazatele cesty k nebesům. Slova zavržení, na četných místech proti pyšným fariseům a zákoníkům pronesená, dokazují potřebu víry, pokory a věrného spoluúčinkování s milostí Boží. Kromě toho dotvrzuje evangelium, že vlastnosti, hodnosti i přednosti, které proroci Messiáši připisovali, na Ježíši se uskutečnily. Matouš podává svým čtenářům živou představu o Ježíši s přísným důkazem jeho vykupitelské důstojnosti. Matouš dopodrobna vykládá příběhy hořkého utrpení a smrti Páně. Vysvětlíme si z toho, že uzavírají vykupitelské dílo. Proto neschází ani v ostatních evangeliích.

Sv. Matouš napsal evangelium obsahující 28 kapitol v Palestině před odchodem svým na kázání evangelia mimo rodnou zemi. Zprávu o tom podává biskup z Cesareje Eusebius († 340) v V. knize dějin církve. Dle toho lze označiti za čas sepsání rok 42. po Kristu.

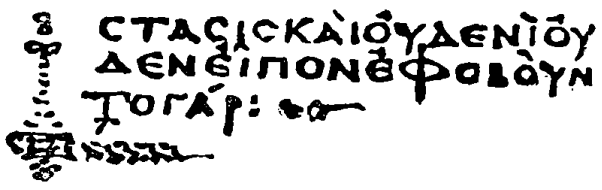
Porovnáme-li evangelium sv. Marka s evangeliem sv. Matouše, postřehneme na první ráz, že se liší nejenom stručností, ale také volbou látky. Jako evangelium sv. Matouše zaujímá 28 kapitol, tak evangelium sv.

J. ZOULA: EVANGELISTA MAREK.

Marka má než 16 kapitol. Marek vynechal, co Matouš určil Židům a židokřesťanům. Schází tudíž rodokmen Kristův, jeho odvození od Davida; pominuto kázání horské, ve kterém Kristus Pán vytknul poměr křesťanských přikázání k zákonům věku starého. Není tu tolik proroctví, jež se na Kristu naplnila. Zjev ten vysvětlíme tím, že Marek podle ústního podání napsal přednášky sv. Petra v Římě. Čemu pohani nerozuměli, nebo co se na ně nevztahovalo, musil Petr vynechati. Proto obsahuje evangelium sv. Marka prosté zprávy o veřejném životě Páně v Galilei před smrtí a slavným zmrtvýchvstáním, proto uvádí kázání apoštolská, jaké Petr obyčejně míval, aby pohany pro křesťanstvo získal. K tomu cíli uznal evangelista za včasno, vylíčiti Kristovu moc zázraků a nadvládu nad zlými duchy. Z toho průzračno, proč v evangeliu Markově zázraky Páně hrají hlavní roli, proč hned první zázrak, jenž se připomíná (1, 23.), líčí vymítání zlého ducha a proč i později Ježíš si podrobuje démony. Pohanská modloslužba obírala se jedině úctou démonův. (Žalm. 95, 5; I. Korint. 10, 20.) Běželo o to, aby takový blud vymizel. Evangelium sv. Marka zajisté čítali ponejvíce a nejdříve římští křesťané. Vysvětluje tedy, co pro křesťanskou obec, více narostlou z pohanů, než ze Židů, docela účelno: židovské zřízení, zvyky, popisuje některé polohy svaté země, jako na př. hory Olivetské, překládá židovské nebo aramejské názvy jako boanerges = synové hromu, Talita kumi = dívko, vstaň atd. K označení malého peněžitého obnosu oběti vdoviny použil pojmenování měny, jaké se jen u Římanů užívalo: denár. Vůbec řecký text tohoto evangelia protkán jest často výrazy latinskými se tvarem řeckým jako kentirion (centurio = setník nad 100 muži), kensos (census = daň) a j. v. Připomíná, že Šimon z Cyreny je otec Alexandra a Rufa. Z listu k Římanům (16, 13.) víme, že Rufa v Římě křesťané v Římě dobře znali. Jelikož Marek začíná své evangelium kázáním Jana Křtitele „hlas volajícího na poušti", vypodobňuje se s obrazem lva. Evangelium o 16 kapitolách sepsal v Římě nepochybně v letech 42—50.

Když církev Kristova kolem r. 60 se rozšířila po různých končinách světa, vyhověl Lukáš všeobecnému přání tím, že o životě Ježíše Krista podal co možno nejúplnější vylíčení. U něho dočítáme se mnohých skutků Páně, kterých jiní evangelisté neuvedli. Příběhy z dětství Ježíšova pověděl Lukáš mnohem důkladněji než Matouš. Připojil také pět zázraků a dvanácte podobenství, které Matouš a Marek vynechali, mezi jiným podobenství o fariseovi a publikánu, o bohatém hodovníku a chudém Lazarovi, pěkné podobenství o marnotratném synu. Lukáš předvádí nejdojímavější události ze života Páně. Klade-li Marek důraz na božskou moc Ježíšovu, jeví se nám Lukáš evangelistou milosrdenství a dobroty Spasitelovy. Snáží-li se Matouš sloučiti poměry křesťanské s židovskými, líčí Lukáš Krista jako Vykupitele celého světa — jakž ho křesťané ze židovstva poznali Pavel ohlašoval. Proto v rodokmenu Ježíšově nejde jen k Abrahamovi, ale až k samému Adamovi, praotci všeho pokolení lidského. Lukáši zdálo se nutným poukázati na povšechné určení křesťanství, poněvadž psal v době, kdy Židé na evangelium prudce útočili, až jim vzato a dáno pohanům. Lukáš začíná evangelium s obětí kněze Zachariáše, proto se znázorňuje s obětním zvířetem. Evangelium, majíc 24 kapitol, bylo podle všeobecného mínění sepsáno na konci r. 63 v Římě.

UKÁZKA RUKOPISU NEJSTARŠÍHO ŘECKÉHO EVANGELIA. Sv. Marek 16, 8: *στασις καὶ οὐδενὶ εἶπον ἐφοβοῦντογάς* (= . . hrůza, a neřekly nikomu ničeho; neboť se bály).

Na sklonku prvního století setkalo se křesťanské učení nejen s odporem stále nepřátelských Židů, ale i pohanských mudrcův. Tento nový druh útočníků stával se nebezpečnějším než dřívější pronásledování, poněvadž hleděli učení Páně podrýti mudrctvím.

Pohanští nepřátelé křesťanství toho času jmenovali se Gnostikové (znalci, poznávači). Za pohlavára měli Cerintha, jenž se zdržoval v Malé Asii, když apoštol Jan biskupoval v Efesu. Gnostikové mimo jiné učili, že s Ježíšem, toliko člověkem, při křtu Janově (v Jordánu) spojil se vyšší duch (aeon), který ho při smrti na kříži opustil. Základní prvky světa jsou prý věčné; z nich démon podřízeného druhu stvořil vesmír. Každá hmota (látka) je zlá a proto je povinností člověka co nejvíce od hmoty se odděliti, vzdáliti. Opět jiní učili, že Kristus je Bůh, popírali však, že se stal člověkem, dotvrzujíce, že měl tělo jen zdánlivé. Ti nazýváni jsou Dokety, dle řeckého slova „dokein" = zdáti se. Samozřejmo, že učení Páně i apoštolské výklady narážely na nemalé nebezpečí. Apoštol národů Pavel, jenž v Malé Asii založil mnoho křesťanských osad, prorocky upozorňoval na tyto bludy, varuje před nimi na sněmu církevním v Miletě kolem r. 59. (Skutky apošt. 20. 28—31.) Aby bludy vyvrátil, napsal sv. Jan, Miláček Páně, tenkráte biskup v Efesu, ku konci prvního století evangelium. Podle svědectví otců a spisovatelů církevních Irenaea, Klementa z Alexandrie, Tertulliana a Jeronýma, žádali ho o ně představení církví v Malé Asii.

Pochopíme tudíž, proč evangelium Janovo látkou i způsobem liší se od ostatních tří evangelií. Měl spisovatel za přední úkol dokázati, že Ježíš je pravý Syn Boží, že od věčnosti od Otce splozen a v čase vzal na sebe přirozenost lidskou. Tato pravda prýští již z předmluvy (Kap. 1, 1—14.) Jan volí v dalším evangelním textu řeči a skutky ze života Páně, jimiž se dá nepochybně božství dokázati. Zejména bere zřetel k výrokům, jež Kristus promluvil před farisey a zákoníky v Jerusalemě, vysvětluje svou přirozenost i poměr k Bohu a světu. Kromě toho chtěl Jan druhé evangelisty doplniti. Z té příčiny vypráví o zázracích, které vynechali: o zázraku proměny vody ve víno na svatbě v Káni, o uzdravení syna královského

EVANGELISTA JAN A CÍRKEVNÍ UČITEL SV. AUGUSTIN.

úředníka, o uzdravení dnou poraženého u rybníka Betsaidy v Jerusalemě, jenž již 38 let churavěl, o uzdravení slepého v Jerusalemě, o vzkříšení Lazarově v Bethanii. Evangelium sv. Jana má 21 kapitol.

Poněvadž soupisy evangelií měly za podklad různé okolnosti, poněvadž psány byly — nehledíme-li na evangelium sv. Marka a sv. Lukáše — na rozdílných místech, poněvadž evangelisté psali buď z vlastní zkušenosti (Matouš a Jan) nebo z jiných pramenů látku vzali; nesmíme se tudíž diviti, že při veškerém souhlasu celkovém, hledě k obsahu a formě, přece se rozlišují. Evangelisté doplňujíce se navzájem, nepodávají sice společně žádného úplného, ale přece jen ob-

sáhlého obrazu života i působení Ježíše Krista. Jednotnost evangelií potvrzuje pečlivé srovnání událostí a náleží k nepřeberným pokladům církve. Již v polovici druhého století vydány jsou tak řečené konkordance (knihy srovnávací), mající za úkol dokázati jednotnost čtyř evangelií, která byla sepsána za přispění Ducha sv. Jednotnost evangelií považovati dlužno za nezdolnou, za tak pevnou, že vydrží všechny útoky každého víře naší nepřátelského směru za našich i budoucích časův.

KAPITOLA TŘETÍ.

Pravost evangelií.

Uznáváme tu knihu za pravou, která pochází od spisovatele, jehož jméno nese. Není-li spisovatel znám, musí pocházeti aspoň z toho času i země, kdež udává nebo všeobecné mínění koluje, že tam napsána byla. Pravost evangelií dotvrzuje celý starověk (křesťanský) počínaje svědectvím apoštolův. Již sv. Otcové druhého století vysvědčují, že evangelia nám zanechali apoštolové neb jejich učedníci. Sv. Irenaeus, biskup z Lyonu, ručí za to, že evangelií se užívalo kolem r. 180 nejen ve Francii, ale též v oněch církvích, s nimiž se znal, v Římě a v Malé Asii.[1]) Mučedník a mudrc Justin uvádí (nebo naznačuje) ve svých spisech brzo po r. 150[2]) více než 200 citátů z evangelií. Kusá latinská listina, kterou učenec Muratori nalezl v ambrožské bibliothece milánské a ji r. 1740 uveřejnil, nezvratně dokazuje, že za vlády papeže Pia I. (r. 142—157) čtyři evangelia v Římě za Písmo svaté uznávali. Totéž vysvědčují Klement alexandrijský (* okolo r. 150) a Origenes (* r. 185), oba učitelé při škole v Alexandrii. Pro africkou církev máme za svědka učeného spisovatele církevního Tertulliana (* r. 160). Syrský překlad řeckých evangelií z II. století obsahuje čtyři evangelia, rovněž tak starý latinský překlad, nazývaný Itala jenž spadá do první polovice druhého, dle jiných tvrzení ale už do prvního století. Učedník apoštolů Papias, biskup ve frygijské Hierapoli, připomíná roku 135 evangelia sv. Matouše a Marka. Dva učedníci apoštola a evangelisty Jana: sv Ignác, biskup v Antiochii († r. 107), a sv. Polykarp, biskup ve Smyrně († r. 150), Barnabáš, († r. 120) žák sv. Pavla, papež Kliment římský († r. 100, citují ve svých spisech četná místa i úryvky ze čtyř evangelií. Ani nejstarší bludaři Basilides, Valentin Ptolemaeus, Marcion, Tatian, pohanští filosofové Celsus, Porphyrius se neodvážili popírati pravost evangelií, ano oni se k nim na doklad svých domněnek odvolávali. Proto mohl kolem roku 190 sv. Irenaeus říci: „O evangeliích máme takovou jistotu, že sami bludaři jim svědectví přinášejí a každý hledá z nich své bludy dokázati.“ [1]) Nedivme se tudíž, že nestranní protestanté uznávají pravost evangelií. Tak učený protestantský bohoslovec Zahn z Erlangen [2]) dokázal, že již kolem r. 125 čtyři evangelia slušně byla rozšířena. Tím jen potvrdil, že pocházejí z dob apoštolských.

O pravosti evangelií nepochybovali první

[1]) Irenaeus: Pět knih proti haeretikům.

[2]) Jeho: Apologie křesťanstva k císařům Marku Aureliovi a Antoniu Piovi, Dialog se Židem Tryfonem.

[1]) L. c. díl III., 11, 7.

[2]) Ve své práci: Geschichte des neutestamentlichen Kanons.

křesťané, kteří je od apoštolů obdrželi a ve shromáždění křesťanů od apoštolů předčítati slýchali. Měli je za pravé křesťanští spisovatelé, někteří hned v I. a na začátku II. století. Věřili v pravost jejich i Židé; neboť ti v urputném boji proti vzrůstajícímu křesťanství jistě by byli dokázali padělek evangelií, kdyby jen byli mohli. O evangeliích přesvědčeni byli pohanští spisovatelé i mudrci. Útočili sice na obsah jejich, ale ani jim nenapadlo že by směli všeobecně známá i uznaná evangelia jako nepravá podezřívati. Konečně sami bludaři klamná učení hned v prvním století evangeliemi snažili se dokázati. Správně tedy dí učenec[1]): Nikdo neupře, že pro žádné (byť jediné) staré dílo nenalezneme tolik a tak starých svědectví. Nechce-li někdo platiti za nesoudného i nedůsledného stranníka, nesmí v pochybnost bráti pravost evangelií.

[1]) Professor Gutberlet.

KAPITOLA ČTVRTÁ.

O věrohodnosti evangelií.

Věrohodnost spisu uznáváme, mohl-li spisovatel pravdu věděti a chtěl-li ji též povědíti. Evangelisté byli schopni obojího. Oni mohli pravdu věděti. Dva z nich, Matouš a Jan, vidouce a slyšíce učení i skutky jakožto apoštolové dleli neustále na blízku Páně. Když Ježíš k apoštolskému úřadu povolal Matouše, výběrčího cla na jezeře genezaretském, opustil hned celní stanoviště, doprovázeje Mistra na jeho cestách Galileí a Judeou (Mat. 9, 9.). Kdož upře Matoušovi, že by nemohl vydati svědectví o působení Páně?

Jan před svým vyvolením zaměstnával se rybařením na jezeře genezaretském. (Mat. 4, 21.) Stal se miláčkem Ježíšovým, jenž mu vedle sv. Petra a Jakuba nejvíce důvěřoval. Viděl vzkříšení dcerušky Jairovy, zázračnou proměnu Ježíšovu na hoře Tábor, patřil na úzkost jeho i modlitbu v zahradě Gethsemanské — jemu poručil umírající Kristus matku svoji do ochrany. (Luk. 8, 51; Mat. 17, 1; 26, 37; Jan 19, 26.) Jana sluší považovati za nejzpůsobilejšího z apoštolů, že mohl v paměti uchovati dlouhé řeči Páně, jak je v evangeliu cituje, na př. rozmluvu se Samaritánkou, průkazné řeči o božském poslání a důstojnosti Ježíšově, promluvu na rozloučenou .. (Jan kap. 4–8; 15–17.); Byl‘ sv. Jan nadán hlubokou a citlivostí prosycenou myslí, která ku Kristu přilnula celou nadšenou duší. Při své vnímavé povaze těšil se také zvláštnímu daru, že povznášel se často ve svých úvahách do věcí nadpřirozených, patře i prodlévaje v tajemstvích božských. Duch svatý tyto přirozené dary ještě rozmnožil.

Marek nebyl sice učedníkem Páně, ale žákem sv. Petra, kterého do Říma doprovodil, když před úklady krále Herody Agrippy v roce 42 tam utekl. V Římě kázal sv. Petr s velikými výsledky. Noví věřící přáli si zajisté spisu, jenž jim měl apoštolská slova zachovati. Prosili Marka, věrného průvodčího a tlumočníka Petrova, aby jej napsal. Marek se práce podjal a sv. Petr spis potvrdil; i byl proto pln apoštolského významu všudy v církvích přijat a předčítán jako pravidlo víry. Celý starověk křesťanský nasvědčuje, že tak evangelium sv. Marka povstalo.[1]) Kdyby byl Marek něco jiného

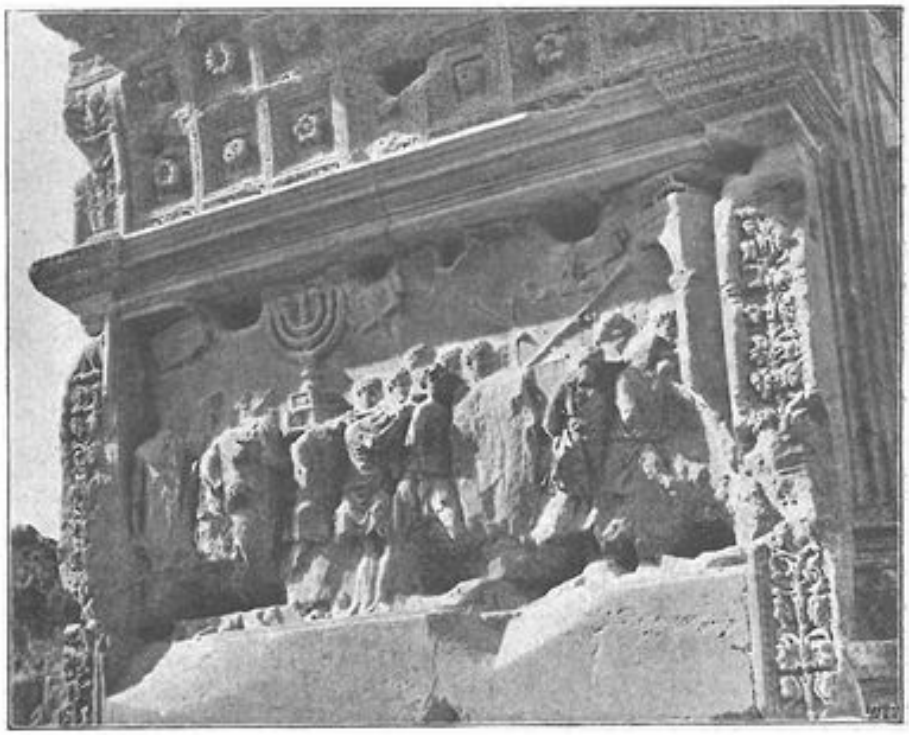
[1]) V knihách již v předu uvedených učitelů církevních a zejména v Jeronýmově: De vir. illustr. cap. 1.

DUB ABRAHAMŮV U HEBRONU rozkládá se v údolí Mambre, kde Abraham měl svůj stan, když se mu zjevil Hospodin a oznámil mu narození Isáka.

napsal, než Petr kázal, byli by vrstevníci těch časů na to jistě poukazovali.

Lukáš, lékař z Antiochie,[1]) začínal brzo pátrati mezi očitými svědky o životě Páně. (Kolos. 4, 14.) Jelikož vypravuje s velikou podrobností příběhy z dětství Ježíšova i z dětství Jana Křtitele, má se za to, že žil v důvěrném přátelství s Pannou Marií. Jemu také připisují některé obrazy byzantinských madonn, zejména onu v římském kostele Maria Maggiore. Dle toho mohly býti pramenem Lukášova evangelia výpovědi Panny Marie. Ať už čerpal zprávy z úst důvěrného kroužku Ježíšova či nikoli, při výběru a spracování látky stopujeme patrný vliv apoštola Pavla. Evangelium Lukášovo odpovídá totiž nápadně nadšenému vyjadřovacímu způsobu a psaním sv. Pavla. Okolnost ta nepřekvapuje; vždyť Lukáš, jsa nejvěrnějším společníkem apoštola národův, doprovázel ho na druhé missionářské cestě (r. 51—54) z Troady a šel s ním při třetí (roku 55—58) z Achaje k osadám maloasijským. Neopustil ho v jeho dvě léta trvajícím žalařování v Caesareji (r. 61—63), šel s ním k soudu do Říma. (Sk. ap. 16, 9; 20, 6; 27, 28.) Pavel obdržel evangelické pravdy bezprostředně skrze zjevení od Ježíše Krista. (Galat. 1, 12; I. Korint. 11, 23 a j. v.) Proto také jeho evangelium, když je v Jerusalemě předložil apoštolům: Petru, Jakubu a Janu, bylo potvrzeno. (Gal. 2, 7, 9.) Mohl tedy Lukáš míti jisté zprávy o skutcích i učení Páně.

KOŘIST CHRÁMOVÁ. Relief na oblouku Titově v Římě.

Evangelisté mohli pravdu znáti a zajisté chtěli ji také povědíti. Klamati nemohli. Jimi ohlašované události nesběhly se v žádném od světa zastrčeném zákoutí, nýbrž v Judei a Galilei. Dejme tomu, že by evangelické příběhy byli proti pravdě překroutili, zdaž nebyli by nepřátelé Ježíšovi i apoštolů nekřičeli: lžete!?

Apoštolové i evangelisté mluvili pravdu. Na př. Petr na Boží Hod svatodušní kázaje o skutcích a zázracích Kristových ukazoval, že Židé zavraždili Messiáše, který vstal z mrtvých. (Skut. apošt. 2, 22.) Ani Židé ani pohané několika století neodvážili se popříti zázraky Páně. Jen trochu podivně, řekněme nedovedně je vysvětlovali. Na př. starý, snad v II. st. sepsaný hanopis Toledoth Ješua (Životopis Ježíšův) vážně vypráví, že se Ježíš vloudil do svatostánku (jerusalemského) chrámu, kdež svaté, nevyslovitelné jméno Boží v jeho skutečné výslovnosti (Jehova nebo Jahue) ukradl a jím potom všecky zázraky vykonal. Pohani soudili, že Kristus činil zázraky pomocí černokněžnictví (čarodějnictví), ale nikdy jich nepopírali. Jenom našim osvícencům náleží ta přednost, že je prohlašují za výmysly nebo báchorky.

Evangelisté pravdu říci musili; nebylo přece možno šířiti lež a vymysliti si zázraky. Klamné zprávy by byli lidé odkryli. Na př.

[1]) Má zajisté dobrý význam pro věrohodnost zázraků ta okolnost, že Lukáš zabýval se lékařstvím a tudíž mohl spíše než kdo jiný činiti rozdíl mezi událostí přirozenou a nadpřirozenou.

evangelista Lukáš vyličuje vzkříšení mládence z Naimu. Kdyby si byl tu svou zprávu vymyslil, což nebylo Židům volno i snadno doběhnouti do Naimu, a tam lež zjistiti? Došli jsme do Naimu, mohli potom říci, a nenašli jsme žádného mládence, kterého by byl Ježíš vzkřísil! Rovněž tak mohli zlehčiti zprávu o zmrtvých vstání Lazarově, když by to bylo šlo, totiž když by nebylo pravdou, že ho Ježíš vzkřísil. Evangelisté píší o zázračném nasycení 5000 lidí několika chleby. Uvažme, že se to nestalo, což se nedalo snadně dokázati: to je báj? Nenašel by se jeden z těch pěti tisíců, který by byl řekl: Ne, Kristus nás takto nenasytil! Co vidí sta, tisíce lidí, nedá se popříti. Židům zajisté záleželo na tom, aby dokázali nějakou nesprávnost. Šlo o události veřejné, velmi důležité: šlo o čest jednotlivých osob i celých osad (Kapharnaum. Korozaim, Bethsaidy a najmě hlavního města Jerusalema), běželo o dobré jméno židovského kněžstva, o bytí a trvání celé nauky Mojžíšovy. Měli-li evangelisté tak bdělé, ba náruživé protivníky, nedá se naprosto mysliti, že by byli mohli novému náboženství lživé události položiti za základ. A židovská pronásledování křesťanů i po rozboření Jerusalema neustávala, trvajíce ještě dlouho až do II. a III. století.

Máme však ještě vnitřní důvody pro věrohodnost evangelií.

Údaje evengelistů shodují se úplně s historickým badáním. Abychom důležitost tohoto fakta ocenili, uvažme, že v evangeliích a skutcích apoštolských hemží se velmi podrobné popisy náboženských a politických poměrů za časů Páně, o způsobu berní, mincovnictví, o systemu vládním a vojenství. Líčí se polohy měst, vesnic, jezer, potoků, studnic, městských bran pevnostních, brány chrámové atd., jak jenom současník a očitý svědek o nich mluviti může; neboť po uplynutí jediného půlstoletí dobytím Jerusalema, sbořivše mnoho měst i osad, pozměnili Římané docela politický, sociální a náboženský útvar Palestiny, slovem Římané potlačivše židovskou, národní, zavedli svou vládu, soudnictví, oběh peněz. Kdyby byl někdo evangelia později padělal, byl by se v některé jednotlivosti zmýlil a tím jako padělatel se prozradil. Něco podobného přihodilo se Philostratovi. († v začátku III. stol.) Napsal životopis Apollonia z Tyany, aby ho nad Ježíše vyvýšil, za dvě stě let po téhož smrti, odvolávaje se na domnělého vrstevníka Apolloniova jménem Damise, ale tak, že mu přisoudil výroky dějinám i místopisu zcela se příčící. Tím i padělek sám prozradil.

Dějinné údaje, stará zřízení a zvyky opětují se v Novém zákoně tak často, že kritik může říci: kdyby Nový zákon byl padělán, není ze všech knih světa žádné druhé, ve které by podvod tak snadnince nalezen býti mohl. A přece žádný z tolika učenců celého světa, cokolivěk se jich pokusilo, nedokázal ani jeden omyl nebo nesouhlas se skutečností. Naopak pokaždé, kdykoliv některý se domníval, že našel nějaké nesrovnalosti, vždycky později na jevo vyšlo, že není chyby v evangeliích, ale v badání popíračově.

Deistický filosof Rousseau se přiznal: Pečeť pravdy, jež září z evangelií, je tak velikou, tak překvapující, tak nenapodobitelnou, že padělatel by se stal větším než hrdina. Takové věci nedají se mysliti. Ani skutky a řeči mudrce Sokrata, o nichž nikdo nepochybuje, nejsou tak doloženy, jako skutky Ježíše Krista.

KAPITOLA PÁTÁ.

O jiných pramenech k životu Páně (kromě evangelií).

Kromě evangelií jsou důležity pro život Páně také ostatní spisy Nového zákona; neboť evangelia buď potvrzují nebo doplňují. Nejprve nutno uvažovati o Skutcích apoštolských, jež v 28 kapitolách brzo po evangeliích sepsal sv. Lukáš. Dle těchto zjevoval se Ježíš po z mrtvých vstání apoštolům 40 dní, mluvil jim o království Božím a vstoupil na hoře Olivetské před jejich zraky na nebesa. (Sk. ap. 1, 3—11.) Ve svém kázání na Boží hod svatodušní poukázav Petr k zázrakům Páně, promlouvá o jeho ukřižování, na nebe vstoupení a oslavě na pravici Otce (l. c. 2, 22—36.). V řeči po uzdravení dnou stiženého zmiňuje se týž apoštol o tom, jak Židé zavrhli Pána Ježíše před římským vladařem Pilátem a jak zločinec Barabáš byl propuštěn (l. c. 3, 13, 14.). Kromě toho nalézáme ve Skutcích apoštolských mnohé narážky, které předpokládají známost učení Páně, jak se uvádí v evangeliích (l. c. 4, 11; 6, 14; 10, 37 a j. v.).

Listy: první i druhý sv. Petra, list sv. Jakuba, apoštola Judy a tři dopisy sv. Jana mají v sobě málo dějinných událostí ze života Páně, za to však mnohé odstíny jeho učení, jakž psány v evangeliích. Apoštolské listy mluví, že všeobecně jest známo, jak Kristus, Syn Boží, mezi lidmi působil, je učil, násilnou smrtí se světa sešel, vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, že zasednuv na pravici Otcově jednou přijde soudit světa. Totéž platí v podstatě o Apokalypse čili zjevení sv. Jana, jímž obdařen byl od Boha za časů svého vyhnanství na ostrově Patmos (za císaře Domitiana 81—96) a jež sepsal. (Apok. 3, 5, 6, 13,—16; 7, 17, 14, 15; 19, 13; 20, 11—13. atd.)

Ve 14 listech sv. Pavla: k Římanům, v obojím ke Korintským, ku Galatům, k Efeským, Kolossenským, v obojím k Thesalonenským, v dopisech k Timotheovi, k Titovi, k Filemonovi a v listu k Židům — potvrzují a doplňují se události evangelické, a učení Páně se buď jako známé předpokládá nebo vysvětluje. Listy velikého apoštola národů obsahují celou věro- i mravouku Ježíšovu, jak se má jeviti v různých obdobích života. Sv. Jan Zlatoústý, patriarcha v Cařihradě († 407), srovnává evangelia s doly nevyčerpatelných pokladů, dražšími zlata, s pramenem věčně živým.

Andělský učitel sv. Tomáš z Aquině († 1274) praví, že je v nich uvedeno všecko křesťanské učení. Pavel psal o milosti Boží, o předurčení k věčné spáse, o vykupitelském díle Kristově, o manželství, o Svátosti oltářní, o kúrech andělských, o představených církve a jejich povinnostech.

Jak dalece staří otcové a spisovatelé církevní mohou jmíni býti za pramen života Páně, uvedli jsme při pravosti a věrohodnosti evangelií.

Apokryphická evangelia, t. j. napodobeniny čtyř evangelií, jakožto zřídla vědění o životu Ježíšově mají nepatrnou cenu, poněvadž pocházejí z péra ponejvíce židovských nebo bludařských spisovatelův a nemají ponejvíce věrohodných zpráv. Než někdy přece slouží bezděky za důkaz, jelikož dějinné události čtyř evangelií potvrzují. [1]) Rovněž jiné práce

[1]) V „protoevangeliu Jakobově“ (sepsáno na začátku II. stol.) vypráví se o příchodu mudrců z východu a zavraždění mláďátek. V „evangeliu Nikodemově“ (kap. 9.) činí se zmínka, že si Pilát po rozsudku umyl ruce, prohlašuje se za nevinna smrti spravedlivého (Ježíše), jakož čteme u sv. Matouše, kap. 27, 24.

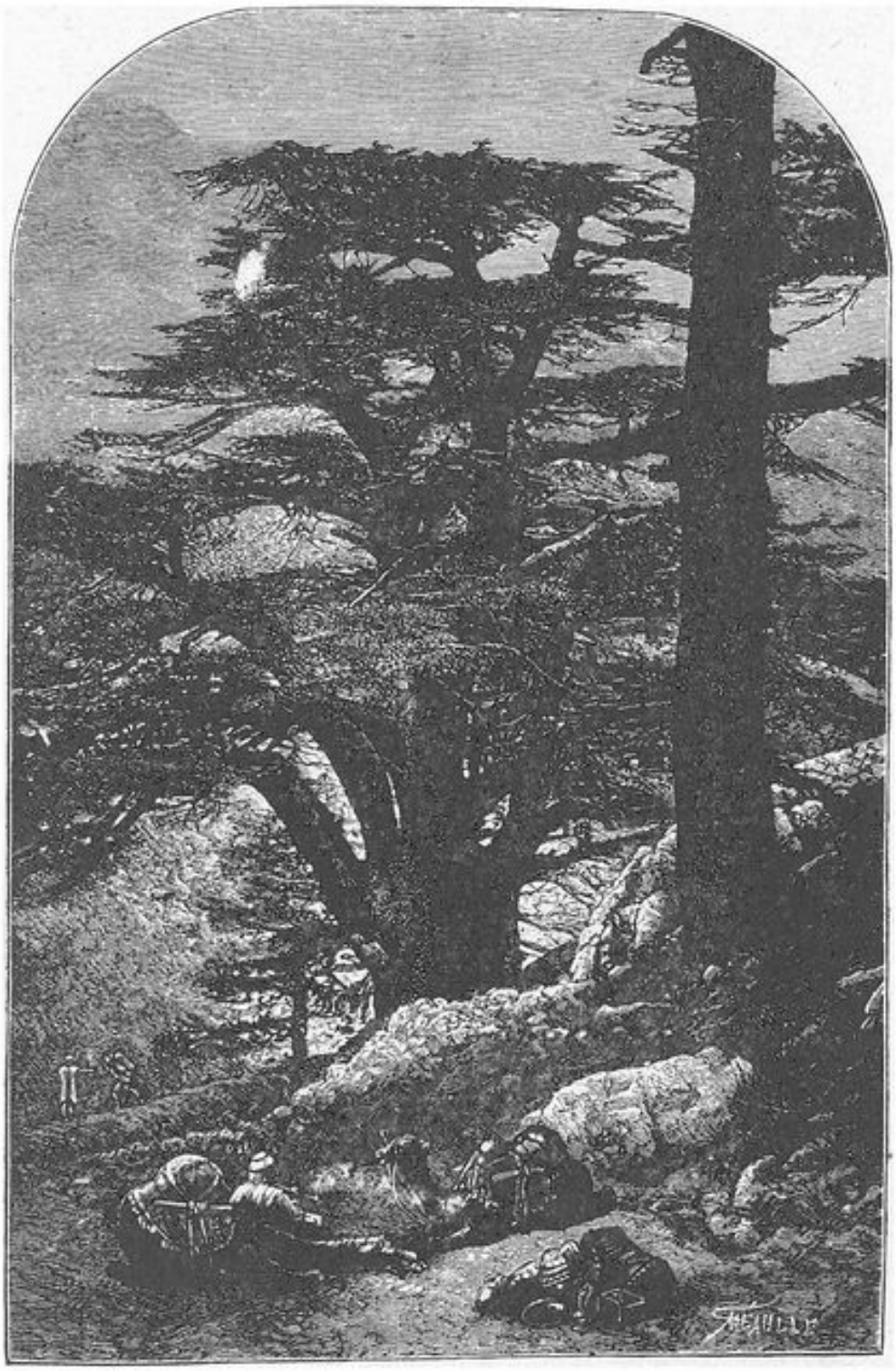
židovských i pohanských spisovatelů podávají nám sporé zprávy o životě Kristově. Židovský dějepisec Josef Flavius († 94 po Kr.) mohl znáti Ježíše a jeho dobu; leč ve spise: O válce židovské nezmiňuje se o křesťanech, poněvadž netvořili žádné politické strany. Za to ve svém pozdějším díle „Židovské starožitnosti" mluví příležitostně o Janu Křtiteli, Kristu Pánu i křesťanech. O Janu poznamenal, že byl řádný muž, jenž nabádal Židy ku ctnostem, ku spravedlnosti a zbožnosti, že křtil. Pro silné sbíhání se idu k němu znepokojený Herodes, boje se, že by poddané ku vzpouře i odpadnutí přiměti mohl, dal ho na tvrzi Machaerus do žaláře uvrhnouti a potom i usmrtiti. (Antiquit. 18, 5, 2.) Josef věděl o předpovědích proroků o Messiáši, měl však za to jako i ostatní fariseové, k jejichž sektě se přiznával, že Vykupitel založí pozemskou říši. Nedovedl se však vžíti do toho, že Messiáš přišel trpět a umřít. Co slyšel o učení a zázracích Páně, vznítilo i v něm přesvědčení: Ježíš je ten od proroků předpověděný Messiáš; leč když byl Pilátem vydán na popravu, víra Josefa v Ježíše se zřítila. Dle toho nutno je vysvětlovati onen znamenitý výrok o Vykupiteli, jak jej v již vzpomenutém spisu (Antiq. 18, 3, 2.) čteme: Za onoho času (když Pilát se židy se znepřátelil) žil také Ježíš, moudrý muž, jestliže ho totiž člověkem nazývati můžeme; neboť činil zázraky, jsa učitelem lidí, kteří pravdu rádi slyší. Mnoho Židů i Helenů (Řeků) se ho přidrželo. Byl Messiašem. A když ho na obžalobu předních mužů z nás (t. j fariseů) Pilát odsoudil ku smrti kříže, nepřestali ho milovati ti, kteří dříve k němu láskou přinuli. Zjevil se jim po třech dnech zase živý, jak to a jiného podivného přemnoho proroci o něm opověděli. A ještě dnes nevyhynul druh lidí křesťané, kteří tak po něm pojmenováni byli.

KAREL SKRÉTA: EVANGELISTA MATOUŠ.

Ze římských spisovatelů především Tacitus, největší dějepisec toho národa, přináší zprávu o Kristu Pánu. Nero zapálil Řím, chtěje podívanou na nesmírné moře plamenů si zjednati představu o hořící Troji. Stalo se r. 64, sotva 30 let po smrti Páně. Aby potom císař se očistil, obžaloval jiné, že oheň založili. Poslyšme slova dějepiscova: Aby zlé mínění o sobě mezi lidem shladil, obvinil (z toho žhářství) jiné, trestaje je na zvláštním mučení a ty (mučené) nazývali lidé křesťany. Tito byli pro své hanebné činy (ovšem křesťanům neprávem přibájené) u lidu v nenávisti. To jméno křesťan vzalo původ svůj od Krista, jenž za panování Tiberiova od vladaře Pontského Piláta smrtí byl potrestán. Jeho domněle potlačená pověra vypukla nyní na novo a ta neřest nezahnízdila se jenom v Judei, ale též v Římě . . . I schytali nejprve ty, kdož se přiznali (že jsou křesťané), potom soudním vyšetřováním nalezena byla těch lidí nesmírná síla a to ne proto, že by snad byli původci požáru, jako spíše, že je nenávidělo celé pokolení lidské . .[1]) Nezdá se ti, milý čtenáři, že v těchto slovech slyšíš slova apoštolského vyznání víry: trpěl pod Pontským Pilátem? Za třicet let po smrti Páně rozmnožil se počet vyznavačů Kristových v Římě tolik, že dějepisec Říman hledě k velikému množství obyvatel světového města i říše mluví o jejich nesmírné síle (na počet).

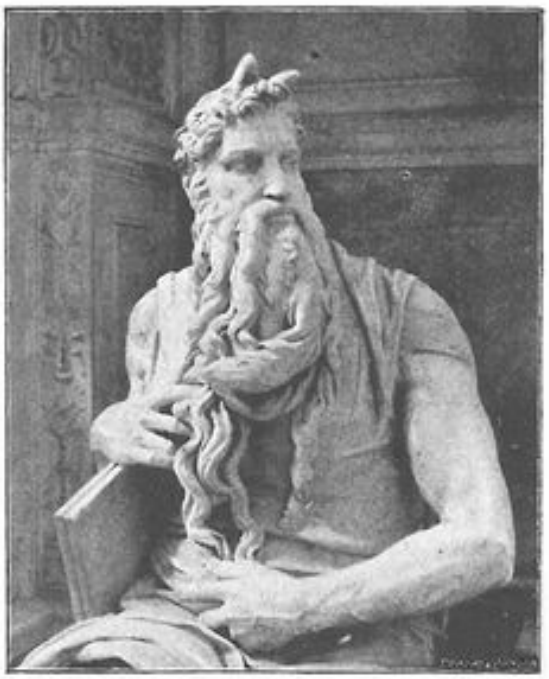
[1]) Tac. Annal. XV., 38, 44. Pohan Tacitus považoval ovšem křesťanskou víru za pověru.

SKUPINA CEDRŮ NA LIBANONU.

Libanon jest největší horské pásmo na severu Palestiny. Jméno značí tolik jako „bílý, skvoucí“, což ukazuje na bílou barvu úbočí, způsobenou hlavně stráněmi vápencovými a věčným sněhem, pokrývajícím jeho témě. Nejpamátnějším stal se Libanon svými cedry, o nichž Písmo svaté často se zmiňuje. Šalomoun vzkazuje Hiramovi Tyrskému: „A proto rozkaž, ať mi služebníci tvoji nasekají cedrů na Libanu.“ (3. Král 5, 6.) Cedr jest vzácný strom jehličnatý, podobný našemu modřínu postavením jehlic, ale rozložitostí podobný dubu. Cedry dosahují výše až 50 metrů. Užívalo se bílého dřeva cedrového ke stavbám chrámů a paláců, jak o tom také Písmo svaté svědčí. Z celých lesů cedrových na Libanonu zbylo jen několik skupin.

Zprávu Tacitovu potvrzuje skoro současník jeho Suetonius († 120 po Kr.). Vypráví, že mezi Židy pro Krista povstalo mocné hnutí a že je proto císař Claudius vyhnal z Říma. To se stalo 20 let po smrti Páně. (Sueton. Vita Claud. c. 25.) Oznamuje dále, že za Nerona křesťané trpěli muky, poněvadž (prý) nové a škodlivé pověře byli nakloněni. (Vita Ner. c. 16.) V r. 70. po smrti Kr. místodržitel v Bithynii Plinius, přítel císaře Trajana, zasílá tomuto do Říma výsledek soudního vyšetřování s křesťany Všudy, píše, ta pověra se rozšířila, v městech, ve vesnicích a po celé zemi (Bithynii). Chrámy našich bohů jsou pusty a již dávno žádné oběti jim nepřinášejí Dal jsem zatknouti děvčata, služky je tu jmenují, dal jsem je zmučiti a nenašel jsem při nich nic jiného, než přepjatou, škodlivou pověru. Přiznaly se, že se scházívají z rána, aby zpívaly Kristu svému Bohu píseň chvály Plinius vysvědčuje, že křesťané mají vysoké ponětí o mravnosti, která jemu — jsouc zcela rozdílna od názoru Římanova — připadá jako „bláznovství a neochvějná tvrdošíjnost“!

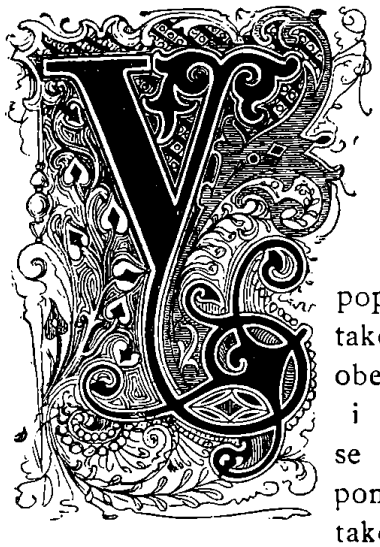
MICHELANGELO BUONAROTTI: MOJŽÍŠ. V tomto nejslavnějším výtvoru moderního umění představuje nám mistr Zákonodárce v okamžiku, když sestoupil se Sinaje, v sžírajícím ohni duševního boje, se sotva potlačenou nevolí nad zpronevěrou lidu israelského, tančícího kolem zlatého telete. Pravice opřena o neuznané Desatero sáhla do splývajícího vousu, aby vnitřní bouři uklidnila. Vzrušená mocná hlava, plná energie, a každý sval mluví jasně o hluboké koncepci mistrově.

Pohané tedy, považujíce víru křesťanskou za škodlivou pověru, nijak se nenamáhali, aby sobě zjednali bližších znalostí o náboženství a mravech křesťanů; proto také židovští a pohanští spisovatelové nejsou dostatečným i spolehlivým pramenem dějin křesťanstva, třeba že přece někdy poskytují kýžené příspěvky o čase, poloze jednotlivých míst, třeba že vysvětlují nám mravy a zvyky prvotní církve. Takové sporé zprávy nesmí nás nikterak mýliti. I dnes v těch nespočetných knihách a spisech neuvádějí třeba i proslulí osvícenci ani zbla o katolické církvi a jejím učení; nebo jen pramálo. A přece bylo by nesprávno z takového zúmyslného umlčování uzavírati, že není více věřících katolíkův.

Jako nejistý pramen života Páně — a tudíž jen obmezeně — možno uvésti ještě tak řečená soukromá zjevení jednotlivcův. Zmiňujeme se též o nich, leč jen velmi zřídka a jako mimochodem. Soukromými zjeveními nazýváme ona nadpřirozená, božská oznámení, jimiž obdařeny jednotlivé osoby. Taková privátní zjevení, jako na příklad zjevení o životě Páně z vidění Anny Kateřiny Emmerichovy nebo Marie z Agredy nejsouce pověřena církví jakožto jisté články víry, nesmíme s těmito klásti na stejnou váhu. Můžeme je pokládati jen za zprávu či svědectví věrohodných lidí; jsouť od církve dovoleny jako zbožná četba ku povzbuzení a k užitku věřících. Vzpomeňme na zjevení svaté Brigity.

KAPITOLA ŠESTÁ.

Moderní odpůrci pravosti a věrohodnosti evangelií.

V nedobrých knihách bývá pravost a věrohodnost evangelií buď zcela nebo částečně dosti často popírána. Že pak takový tisk jak mezi obecným lidem, tak i mezi vzdělanci se šíří, nesmíme jej pominouti. Myslíme takovými knihami především Život Ježíšův od Strausze, Život Ježíšův od Renana a 16 přednášek „O podstatě křesťanství“, které konal „evangelický“ professor Dr. Adolf Harnack v zimním semestru na universitě v Berlíně roku 1889 až 1900.

D. B. Strausz a jeho „Zivot Ježíšův“.

David Bedřich Strausz narodil se ve virtemberském Ludvigsburku (Německo) r. 1808. Byl žákem Hegla i Schleiermachera a jako lektor evangelického bohoslovného semináře v Tubinkách vydal své známé dílo: Kriticky spracovaný život Ježíšův. Zdědiv z mládí po své lehkomyslné matce posměšky na náboženství, popírá týmž způsobem ve své práci pravost a věrohodnost evangelií. Dle něho povstala prý v polovici II. stol., v době, ve které už se nikdo nepamatoval, kdo byl Ježíš a co činil. Co evangelia obsahují, jsou prý starokřesťanské idey, pověstmi v roucho dějepisného vypravování přioděné. Nestalo prý se, co sdělují, ale je to mythus (báseň, pohádka). Rovněž zázraky prý vybásněny a nemá se jim přikládati víry. Mocný dojem, jejž Ježíš svou osobností, působením a osudem pozůstavil, přiměl prý jeho stoupence, že ho považovali za Messiáše, za kterého se sám vydával; a tu prý přivěsili k osobě jeho (více dodatečně) ideál Messiáše, jaký si z nesprávně pochopených proroctví vyvodili. Onen jednoduchý, svědectvími doložený skutečný život Ježíšův, že totiž v Nazaretě byl vychován, od Jana se dal pokřtíti, učedníky shromáždiv po zemi židovské uče putoval, fariseismus potíral, lidi pro říši Messiášovu získal, potom ale na konec závisti a nenávisti farisejské strany podlehnuv na kříži umřel — tuto skutečnost prý opředli jeho přívrženci přerozmanitými a duchaplnými smyšlenkami zbožného rozjímání, kteráž prý v polovici II. stol. sepsána byla jako dějinné události. Strausz tedy zbavuje Krista božských vlastností a upíraje mu božské působení, má ho za pouhého člověka, ovšem lepšího než ostatní. Na ospravedlnění svého stanoviska a tvrzení Strausz neprávem předpokládá: 1. Zázraky nejsou možny a tak nelze ani evangelické zázraky bráti za skutečné; 2. každé náboženství oplývá mythy, tedy i křesťanské. Nemůže prý se tudíž o evangeliích jako dějepisném díle mluviti.

První domněnka Strauszova, že by zázraky nebyly možny, protiví se soudnému myšlení i dějinným svědectvím. Rozum nám dí: jestliže existuje (vůbec je) všemocný Bůh, může učiniti skutky, jež přesahují všecku moc přírody. Takové příběhy jmenujeme zázraky. Dějepis potvrzuje zázraky. Když tedy zázraky skutečně se dějí a možnými jsou, dal si David Strausz zbytečnou i pošetilou práci, popírati k vůli nim život Páně, poněvadž v něm zázraky se udály. Ano, právě zázraky potvrzují pravost evangelií. Kdyby nebyl Kristus zázraků vykonal, jež mu evangelia připisují, jimiž své božské poslání a důstojnost potvrdil, jakž bychom si vysvětlili víru a lásku přívrženců k němu? Když ne dříve, byli by na něho po potupné

smrti kříže zapomněli! Že však i po ukřižování v něho věřili, že věrozvěstové bez ohledu na úsměšky Židů i pohanů všudy o jeho zázračných činech, o jeho učení hlásali — to zůstane nepopíratelným zázrakem, že Ježíš jevil se jim zázračným v učení, ve skutcích, v celém svém zjevu, jak evangelia vyprávějí.

Rovněž druhý závěr Strauszův není dle pravdy. I když by všechna náboženství na nepravdě či mythech založena byla, nemusí míti jedině pravá víra téhož základu; vždyť přece celou pravdu může míti vždy jenom jedno náboženství. — V náboženství jiných národů povstaly ovšem báje i mythy a právě pro tyto netěší se věrohodnosti. Kristus ale žil jako i jiní zakladatelé náboženství na př. Budha, o němž nepsali žádní očití svědkové. O životě Ježíšově nesvědčí nějaký Homer, Virgil aneb jiní básníci, nýbrž svědkové současní, vlastním zrakem ho pozorovavší prostí a skromní mužové, kteří za to, co vysvědčili, život dali.

ELIÁŠ A ELISEUS. (Škola beuronská.)
Za dnů, když Achab a Jezabel rozkázali národu israelskému klaněti se zlatému teleti a Baalovi, předstoupil Eliáš před Achaba, řka: Živť jest Hospodin — nebudeť po léta pršeti, dokavad neřeknu. — A nepršelo.

Po smrti Páně bojovali židovští rabíni plnou silou proti mladému křesťanství. Stopujíce jeho učení krok za krokem, podezřívali křesťany jako odpadlíky a nevěrce. Ano i po zboření Jerusalema založili v Jamnii, Lyddě, Caesarei a jinde nové školy rabínské, které na křesťany nenávist zrovna chrlily. Většina těchto rabínů pamatovala osobu Ježíšovu — a teď si pomysleme, že při dozoru nadosmrti zapřisáhlých nepřátel učedníci Páně by byli vymyslili a Kristu přivlastnili zázrak, na př. rozmnožení chlebů, uzdravení slepce od narození, vzkříšení Lazarovo! Nebyli by se všickni rabínové rozkřikli: Leť mluvíte? Známe Lazara, neumřel; známe slepce, dosud nevidí, na poušti měli jsme hlad a nikdo nás nenasytil! Nedá se mysliti, že za takového stálého, pečlivého pozorování, jakému apoštolé i učedníci apoštolští byli podrobeni, že při tak velikém zájmu Židů i pohanů, aby učení i výpovědi apoštolů v zárodku potlačili, opakujeme · nedá se mysliti, že by evangelisté nebo pozdější křesťané byli mohli o Kristu Pánu báje rozšiřovati. A co by bylo prospělo křesťanům samým, když by se byli sami klamali či obelhávali? Uvažme, že by dnes některý kněz nějaký úryvek z nedělní četby sv. evangelia padělal, řekněme nějaký nový zázrak vsunul, na př. že Ježíš svým slovem zarazil veliký požár. Neprotestovali by posluchači? Mohlo by se státi, že by kněží všech národů podobného padělku najednou mohli se dopustiti? Zrovna tak nemohla se padělati evangelia ve dřívějších dobách. Když jednou jakýsi biskup v nejstarší době křesťanské četl v příběhu Jonášově slovo břečťan místo dýně, shromážděný lid hlasitě mu odporoval. A přec neměla tato změna slova žádného dosahu. (Nilkes.)

Rozumní lidé a bystřejší myslitelé nedali se svésti knihou Davida Strausze. I dnes jen několik málo chatrně vzdělaných přikládá jí cenu. Věda odmítla spis jako tlach. — Tím smutnějším zjev, že přece dosud náboženství nepřátelští spisovatelé brožur ve starých, klamných názorech stále a stále hloubajíce, takové lži lidu vnucují. Strausz praví, že každé, tedy také křesťanské náboženství má své mythy (báchorky) a že tudíž evangelia nejsou schopna

JAFFA.

historické pravdomluvnosti. K tomu dále odpovídáme: Mythy o božských věcech povstaly u těch národů, kteří poznání jediného, pravého Boha ztrativše, vymyslili si bohy a bohyně s lidskými vlastnostmi a vášněmi. V křesťanském náboženství však poučují se lidé o Bohu, jeho vlastnostech i poměru jeho ku světu přímým zjevením Božím, jež Duch svatý bez bludu zachovává a řídí tím, že je svěřil církvi, která ve věcech víry uznává se za neomylnou. Může tudíž o smyšlenkách a bájích jen mluviti člověk, jenž dějin zjevení nezná nebo v zásadě pravdě srdce uzavřel. Dějinný ráz přiznává evangeliím celý křesťanský starověk. Všickni spisovatelé církevní v tom souhlasí, začínaje nejstaršími, kteří znali apoštoly. Všickni věřili, co evangelia vypravují, že skutečně se stalo. Neméně bludaři svědčí. Šíříce bludy, odvolávali se na život i učení Ježíšovo; nepopřeli, že jejich vrstevníci považovali evangelia za historické spisy či listiny. I pohanští filosofové — odpůrci křesťanů — přinášejí svědectví pro naše důvody. Považovali sice Ježíše za svůdce, jenž stoupence zdánlivými zázraky oklamal, říkali, že apoštolové ve klamání lidu pokračovali — ale nikdy netvrdili, že Ježíš a apoštolové nežili. Dějin neoviklali.

Kromě toho popírač božství Ježíšova, prof. Harnack, přiznal pravost třem prvním evangeliím (Matouš, Marek, Lukáš), označiv Strauszovy mythické důvody za překonané stanovisko.

Arnošt Renan a jeho Život Ježíšův.

Renan narodil se r. 1823 v Tréguieru na Bretaňsku (Francie). Studovav napřed katolické bohosloví, jako klerik nižšího svěcení odpadl od církve. Na to stal se professorem východní akademie v Paříži. Chceme-li jeho spis, Život Ježíšův, oceniti potřebí vziti zřetel na Renanovu povahu. Již jako 13letý hoch neměl víry Když jistá nábožná paní z Tréguieru, kdež Arnošt vychováván v semináři, pronesla svůj obdiv o hochu, jenž oděn komží v chorové lavici z knihy se vytrvale modlil, ani očí nezvedaje, řekl jí abbé Helary, starý kněz: Nedůvěřuji chlapci. On čte při službách Božích zcela něco jiného než brevíř, tváře se, jako by se modlil. Čítalt Renan romány. Ve svých „Vzpomínkách z dětství a mládí“ přiznává se, že v mladém věku nebyl upřímný a velmi mnoho lhal. — Že i v pozdějších letech lži nezanechal, dá se prokázati ze zmíněné knihy o „Životě Ježíšově“. Náboženská netečnost jeho vystupovala na jevo při studiích. Při přednáškách rád prohodil smělé poznámky, až jeden z professorů řekl: Vy nejste křesťan! Nevěrectví a rouhání stupňuje se v řečeném díle. Podle něho nejsou evangelia knihami původu božského, ale lidského jako každé jiné. Celé Písmo sv. také. Zázraky prý — samé legendy, klamy a podvody. A jak dokazuje Renan svá tvrzení? Poslyšme nějaký příklad. Zázračné nasycení lidu chleby odbývá jedinou větou: Svatý zástup vytrval při nejskromnějších požadavcích tři dny na poušti. To ovšem považováno za zázrak. — Bylo by přáním, aby byl někdy Renan odešel s 5000 hladovými muži na poušt a jim potom k ukojení hladu pět bochníčků předložil. Jestliže by ještě mu 12 košů drobtů po nasycení zástupu bývalo zbylo, mohl míti pravdu. Uzdravení nemocných připisoval Renan „laskavému jednání Ježíšovu“. Mocná, vyvolená osoba jako Ježíš, usměje se, prohodí slovo naděje, což bez účinku nezůstává. (Vie de Jézus p. 260.) A po takovém úsměvu odhazují chromí berly, němí mluví, malomocní se očišťují. Inu ovšem! Posedlým dostačí k uzdravení „sladké slovo“, „radost spatřiti vyvolenou osobu“ rovněž uzdravuje. Ten lék hodí se výborně slepým (Mar. 10, 46 .), vzdáleným nemocným, n. př. služebníku setníkově (Mat. 8, 6), dceři ženy kanaanejské (Mat 15, 21), hlavně ale mrtvým, jež Kristus vzkřísil! (Luk, 8, 41; Jan 11, 1...) Nemalou práci dalo Renanovi vzkříšení Lazara. „Ton vypravování“ u evangelistů zní tak určitě, svědectví rovněž

JAFFA. (K obr. na str. 23.) Jaffu nebo Jappe, přístavní město Svaté země, odkudž se železnicí za tři a půl hodiny přijede do Jerusalema, lze považovati za jedno z nejstarších měst na světě. V jeho okolí rostou nejkrásnější pomoranče. Majíc asi 15.000 obyvatelů (z těch 3000 Židů), leží terasovitě na břehu, k němuž není z moře dobrý přístup pro mnohé kamenné útesy, z vody vyčnívající.

jasna, že konečně spisovatel míní: „stalo se v Bethanii něco, co potom považovali za z mrtvých vstání“. Zprávu sv. Jana překroutil tak, že nezbývá mu než říci: je to velikolepý, ohyzdný podvod. „Zdá se, že byl Lazar nemocný,“ dí Renan. (Nikoli nemocný, lživý pane; mrtvého dle zpráv tolika očitých svědků pohřbili.) „Je možno,“ pokračuje Renan, „že radost z příchodu Ježíšova vrátila Lazarovi ubíhající život.“ (Není-liž rozkošno! Mrtvý ze samé radosti vstane k novému životu!) Doufáme, že těch několik příkladů dostačí, abychom jasně poznali bezměrnou lehkomyslnost a také drzost Renanovu. Spisovatel Dumas mladší prozradil, že Renan od žida Rothschilda obdržel za tento svůj román 1,000.000 franků, poněvadž se vynasnažil pod rouškou člověčenstvím Páně nadšeného pokrytce v samých kudrlinkách, podezříváním příběhy ze života Ježíšova přirozeně vysvětliti a božství jeho vyvrátiti. Dle Renana není Kristus Bohem, ale vysoce nadaným židovským rabim (učitelem) řídké lidumilnosti, klamu a zbožného podvodu schopným člověkem, který své malversace usmíří smrtí. Učení o třech božských osobách toť Renanovi židovskou spekulací, jež se objevila teprve po smrti Miláčka Páně. Renan okouzlil čtenářstvo tím, že svá opovážlivá, lehkomyslná, neprokázaná tvrzení uměl podati v obratné mluvě poutavých líčení přírody s podobenstvími, nad nimiž rozestřel jemný pel sladké citlivosti, knihu provívající. V tom se jeví Renanova lest a prolhanost, že snaže se Krista zbaviti jeho božské přirozenosti, pozdvihuje ho jakožto prý nejdokonalejšího člověka až na oltář, aby ho oslavil líčenou úctou. Podává ovšem mnohé nevysvětlitelné protivy, líče zase Pána jako závistivého demokrata, revolucionáře a podvodníka. Ježíš, tak píše, cítil se na výsost uražen, jestliže mu někdo prokazoval počest jako panovníku Procitnutí Lazarovo byl podvod, k němuž se Ježíš podrobil z nutnosti

Při tom všem zaplétá se Renan do protichůdných výroků, opomíjí závažné případy, překrucuje činy. „Život Ježíšův“ od Renana nemůže činiti nároků na vědeckost. Protestantský professor bohosloví Cassel, jenž Renanovi dokázal nevědomost, nepoctivost, chlubivost a podvod každého způsobu, mohl právem o něm napsati: Úkolem Renanovy knihy není vědecké badání... Hlavní věc u něho všudy pochybna, smysl potlačen. Dopustil se mimo to nemalých poklesků i slovních hříček, jež souvisí s nedokonalým pochopením celku, neboť všecko se má jen zdáti, zaslepiti a tak působiti [1]) Jeden časopis [2]) k tomu dodává: zdá se jakoby ten dobrý muž si tropil z obecenstva šašky a chtěl je obulíkovati. — Renan byl pochybovač (skeptik) beze všeho přesvědčení, byl pokrytec. Tak o něm vysvědčili nejen katoličtí, ale i mírní nekatoličtí theologové. Počítal také na čtenářstvo zlé vůle, bez vědeckého úsudku. Věru politovati dlužno mládež, která dychtivě pročítá knihu Renanovu. Vyrve jí víru

L. SAMBERGER: EZECHIEL.
Ezechiel, vrstevník Jeremiášův, narodil se v roce světa 3411; bylo mu 30 let, když obdržel ducha prorockého, a to stalo se v zajetí babylonském. Písmo svaté připisuje mu vidění o posledním soudě a zvláště vidění mystického vozu, taženého čtyřmi zvířaty: andělem, lvem, býkem a orlem, jež jsou symboly čtyř sv. evangelistův.

[1]) Cassel: Renans Leben Jesu, Berlin 1864, S. 55.
[2]) „Allgemeine Zeitung“ v lednu 1893, příloha č. 1. a 2.

v Krista, Spasitele, vyrve jí víru v Boha, vyrve jí všecko, co by jí mělo svítiti na temnou cestu života a mohlo býti podporou ctnosti.

Strausze a Renana důkladně vyvrátili jak katoličtí, tak protestantští spisovatelé v četných spisech, z nichž ve Francii nad 70 jenom Renana se týkají. Roku 1863 zahájeno bylo v Mnichově shromáždění učenců, kteří neváhali prohlásiti: Shromáždění katolických, vědě oddaných mužů, doznává, že nejnovější dílo Arnošta Renana: Život Ježíšův jest nejen nekřesťanská, ale též naprosto nevědecká, povrchní a též nemravná slátanina Poněvadž Renan při útočení na křesťanství považuje i nejmenší vědeckou námahu za zbytečnou, nutno míti za to, že mu na uznání učeného světa nic nezáleželo. Ať už myslí leckdo o podstatě křesťanství jakkoli, takové povrchní prohlášení o jeho původu musí od každého znalce starověku označeno býti za úchylku k bezmyšlenkovitosti

Dr. Harnack, nejnovější popírač božství Ježíšova.

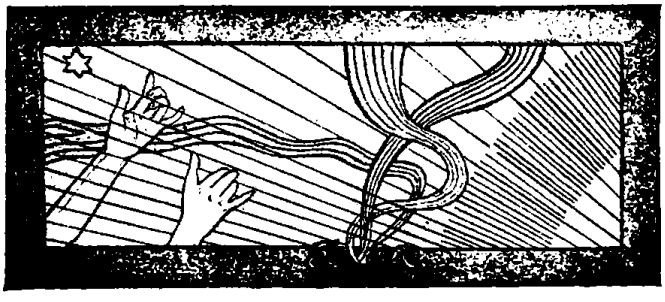
Professor Dr. Harnack uznává pravost tří prvních evangelií. Matouše, Marka a Lukáše. Píše: Před 60 lety domníval se D. B. Strausz, že skoro v každém ohledu vyvrátil dějepisnou váhu tří evangelií. Historicko-kritické práci dvou generací se podařilo tuto ve velkém rozsahu opět upevniti.[1]) Strauszovo tvrzení, že evangelia obsahují mnoho mythů, neosvědčilo se pravdivým. (Str. 16.) Jinak ale neliší se Harnack příliš od Renana i Strausze. Poznamenává totiž o příbězích z dětství Páně u Lukáše i u Marka, že by i cosi věrohodnějšího v sobě chovaly, že jsou bez významu. (Str. 20.)

Zázraky má částečně za vyvyšování přirozených, dojímavých případů, částečně za promítání vnitřních událostí na venek, jsou prý to zúmyslné výmysly, vyšlé ze snahy potvrditi, že starozákonní proroctví se naplnila. Duševní mohutnost Ježíšova prý způsobila překvapující uzdravení, ale to prý je zastřeno podivným, neproniknutelným závojem. (Str. 19.) Volá: Jistou část podivné moci neovládají jen poslové Boží, ale také magové (čarodějci a kejklíři) a charlatani. Až potud (t. j. do časů Ježíšových) málokdo znal, co je možné a nemožné, co pravidlo a výminka. Máme to pevné přesvědčení, že v tomto smyslu, t. j. jakožto porucha spojitostí v přírodě, nemůže býti žádného zázraku. (Str. 17.) Slovem jako Renan a Strausz popírá i Harnack zázraky.

O čtvrtém evangeliu dí Harnack, že nepochází od apoštola Jana a proto že nemá užíváno býti jako dějepisný pramen. Poněvadž Harnack zavrhuje čtvrté evangelium, jehož zvláštním účelem jest dokázati božství Páně, popírá přirozeně i božství Ježíšovo. Přiznává, že Ježíš považuje se za Syna božího a za takového se také prohlasil, dí však, „jak Ježíš ale k ojedinělému sebevědomí . . svého synovského poměru přišel to je tajemství". (Str. 81.) „Rovněž toho nedopídíme se nikdy, jakým vnitřním vývojem Ježíš od jistoty, že je Syn Boží, přišel ku druhé jistotě, že on je zaslíbeným Messiášem."

Na základě těchto pochyb, chceme na dotvrzení pravdy evangelií zodpověděti otázky: 1. Je čtvrté evangelium pravé? 2. Jsou evangelické zázraky pravými a věrohodnými zázraky? 3. Je Ježíš Kristus Syn Boží a zaslíbený Messiáš?

[1]) Srov. Wesen des Christentums. S. 14.

KAPITOLA SEDMÁ.

Janovo evangelium je pravé.

Má-li Janovo evangelium důkazy pravosti či jinak, je-li toto evangelium pravé, nedá se žádným rozumným způsobem božství Ježíšovo upříti, poněvadž právě v tomto evangeliu shledáváme nejjasnější důkazy božství Páně. Evangelium sv. Jana jest pravé beze vší pochyby, tedy božství Kristovo nedá se vyvrátiti.

Nehledě k některým bludařům II. a III. století, nebral nikdo pravost evangelia sv. Jana v pochybnost, Prvním, kdož to učinil, byl anglikánský bohoslovec Evanson na konci XVIII. století. Připisoval ono evangelium křesťanskému přívrženci platonské filosofie z II. stol. V Německu ho následovali: Bretschneider, G. Strausz, Bruno Bauer, Hilgenfeld, Pfleiderer, Harnack a jiní. Naproti nim neschází ani u protestantů obhájců pravosti, jako v nejnovější době: Luthart, Beyschlag, Bernhard Weisz, Keil.

Za pravost evangelia mluví nejprve důvody vnější.

Již otcové apoštolští Ignác a Polykarp znali evangelium Janovo, poněvadž se v jejich spisech nachází nápadná podobnost s jeho obsahem. Polykarp, biskup ve Smyrně, uvádí ve svém dopise k Filipinským skoro doslovně jeden úryvek z prvního dopisu apoštolova.[1]) Uznává se pak, že první dopis sv. Jana doprovázel čtvrté evangelium.

Důležito zůstane svědectví sv. Justina, filosofa mučedníka (* v Samaří na počátku II. st.). Bezmála dvacetkrát zmiňuje se ve svých obhajovacích nebo ochranných spisech k císaři Antoninu Piovi a Marku Aureliovi a také ve svém dialogu (rozmluvě) se židem Tryfonem o „Slovu Božím“, jež v čase vzalo na se lidskou přirozenost a jako člověk mezi námi se objevilo. (Dialog 62; 2 Apolog. 6; 1. Apol. 63; Dialog 100.) Ve čtvrtém evangeliu nazývá se opět a opět Syn Boží Slovo. Učenec Mangold k tomu poznamenal: Jisto, že Justin čtvrté evangelium znal a jeho použil; a právě tak není pochybnosti, že je citoval jako spis od apoštola Jana pocházející.[1]) Irenaeus, biskup v Lyonu (* 140), připomíná evangelium více než sedesátkráte, jsa úplně přesvědčen o jeho apoštolském původu. Theofil, jenž kolem r. 170 biskupoval v Antiochii, píše Antolykovi: Jan dí: Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha. Těmi slovy začíná čtvrté evangelium. Znamenitý spisovatel církevní Origenes napsal vysvětlivky čtvrtého evangelia, mluvě o něm jako o díle apoštola Jana, což kdekdo uznává.

Pro pravost svědčí nejstarší překlady z řečtiny do latiny (Itala), do syrštiny (Pešito), do řeči koptické, které pocházejí z II stol. Také bludaři II. století jako Tatian, Basilides nepříčí se pravosti čtvrtého evangelia. Podle toho rozšířilo se čtvrté evangelium začínaje druhou polovicí II. století v celé církvi, která je měla za práci sv. Jana. Z řečeného plyne, že nemohlo býti sepsáno, jak protivníci tvrdí, mezi lety 130—170. Či mohlo by dílo padělkáře býti uznáno hned současně nebo v několika desítiletích na nejvzdálenějším západě i východě jakožto listina původu božského z péra sv. apoštola Jana?

K uvedeným důvodům — ze samého evangelia — proč evangelium sv. Jana musí býti pravé, druží se ještě důležité důvody

[1]) Srov. list Polykarpův k. 7. a Jan. 4, 3.

[1]) Göttinger, Gelehrte Anzeigen, 1881.

vnitřní. Na konci evangelia čteme: Takť praví ten, kterýž svědectví vydává o těch věcech, a my víme, že pravé jest svědectví jeho. (J. 21, 24.) Vypráveč em ale sv. Jan, o němž před tím evangelium samo dí: jeden učedník ty věci slyšel a viděl.[1]) Ono svědectví o sepsání čtvrtého evangelia skrze Jana přidali asi první příjemci evangelia, poněvadž přídatek objevuje se ve všech rukopisech i překladech. Patrno, že svědectví to vyšlo od vrstevníků sv. apoštola Jana.

Nad to potom při vyličování jednotlivých událostí stopovati lze takovou podrobnost a určitost, že zpravodaj musil vše viděti a slyšeti. Všimněmež si zprávy o vzkříšení Lazarově (7, 11, 38.): Byla pak to jeskyně a kámen byl svrchu položen na ní . . tedy zdvihli kámen (a Ježíš) zvolal hlasem velikým: Lazare, pojď ven! A hned vyšel, kterýž byl umřel, maje ruce a nohy ovázány rouchy a tvář jeho byla ovázána šatem. Řekl jim Ježíš: Rozvažte ho a nechte, ať odejde .

[1]) J. 21, 20—23 a Zjevení 22, 8,

Nebo pročtěme řádky o mytí nohou při poslední večeři (J. 13, 4.) (Ježíš) vstal od večeře a složil roucho své a vzav šat, přepásal se. Potom nalil vody do měděnice a počal umývati nohy učedníkům a utírati šatem, kterýmž byl přepásán

Celkový ráz evangelia, to hluboké pochopení učení Páně i nadšená láska k Ježíši, jež ve spisu průzračna, sama ukazuje na povahu sv. Jana. Konečně zaslouží zmínky, že v celém čtvrtém evangeliu ani jednou se nevyskytuje jméno apoštola Jana ani jeho bratra Jakuba, kdežto skoro všichni ostatní apoštolové přečasto se jmenují. Je-li řeč o Janovi, nazývá se „učedníkem, kterého Ježíš miloval“ a jednou synem Zebedeovým (J. 19. 26; 21, 2.), což ospravedlňuje jistotu, že Jan evangelium napsal, ale ve své skromnosti a pokoře se snažil pozornost od své osoby odvrátiti. Že sv. Jan evangelium složil, dokazuje i ta okolnost, že Jan Křtitel, více než na dvaceti místech jmenovaný, nikdy na rozdíl od apoštola Jana nenazývá se „Křtitelem“, jakož učinili ostatní tři evangelisté.

KAPITOLA OSMÁ.

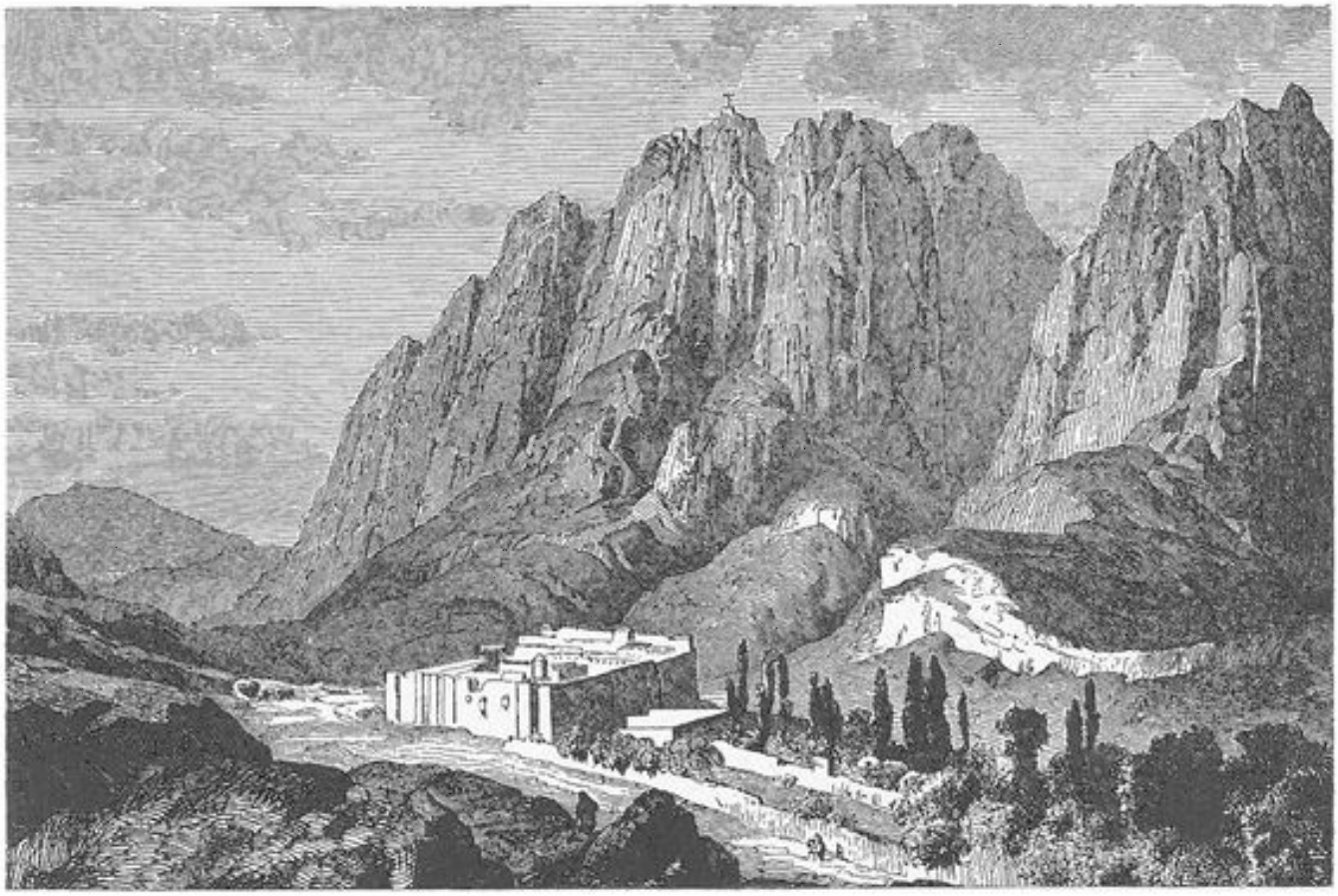
Vyvrácení námitek proti pravosti evangelia Janova.

Předeslavše svědectví pro pravost čtvrtého evangelia, zkoumejmež námitky, o něž se opírají popírači evangelia.

1. Praví: Spisovatel není židem, nezná poměrů za časů Kristových, klopýtá ve znalosti země- i dějepisné. Tak mluví prý o Židech jako o národu cizím, píšeť neustále — „Židé“ (J. 1, 19; 2, 6; 3, 1 .); Bethanii, která leží u hory olivetské položil za Jordan (1, 28); Sichem v Samaří jmenuje Sychar (4, 5). Rostenec Ježíšův, jenž vše viděl a slyšel, by se takového poklesku nedopustil, tedy Jan nemůže býti spisovatelem evangelia. Odpovídáme: Výrazu Židé užívali nejvíce židovští vůdcové lidu, fariseové a zákoníci. Že je spisovatel staví jako „nevěřící Židy“ oproti jménu Spasitel, dá se vysvětliti nepřátelským smýšlením jejich ku Kristu a jeho učení. Mimo to povstalo evangelium okolo r. 100, tedy v době,

kdy se křesťanství zúplna od židovstva odloučilo, v době, kdy Židé samostatného národu netvořili.

Co se týče „Bethanie za Jordánem", navrhoval učený Origenes (* 185), aby se četlo místo Bethanie: Bethabara. Může dost býti, že to místo mělo obě pojmenování. Bethanie = domy při lodích, Bethabara = domy při brodu. Bethanie mohla býti také malá osada vedle Bethabary, kterou mohli v židovských válkách zbořiti. (Pölzl.) Rozeznává zajisté spiprý nepravým, má býti, že spisovatel veřejnou činnost Ježíšovu prodlužuje na tři léta, umisťuje v Judei a vkládá Spasiteli na rty hluboké, filosofické rozpravy — kdežto prý ostatní tři evangelia omezují působnost Páně na jediný rok, představujíce ho čtenáři jako mravokárce, jenž učí způsobem obecnému lidu přístupným, v podobenstvích. Čtvrté evangelium nestojí v rozporu s jinými. Zdánlivé protivy vysvětliti lze tím, že spisovatel měl jiný účel, jiné čtenáře na zřeteli, psal

HORA SINAI. Hora posvátná křesťanům, Židům i mohamedánům. Zde obdržel Mojžíš od Boha Desatero. Znamenitý klášter sinajský řehole sv. Basilia, pocházející z doby císaře Justiniana mívá 20—30 mnichů, obyčejně Řekův. Bohatá knihovna a veliká zahrada ovocná.

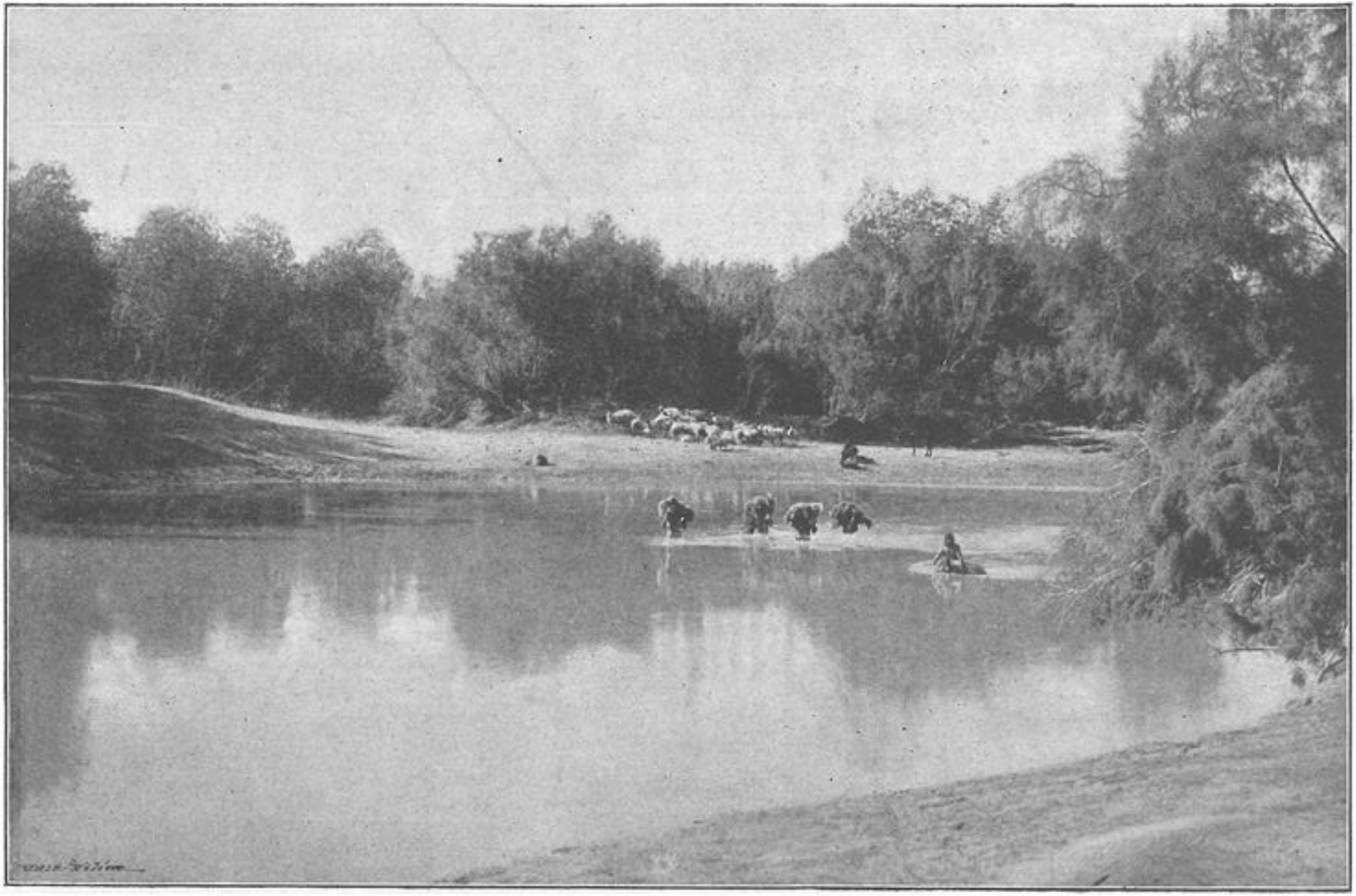
sovatel čtvrtého evangelia Bethanii u Jordánu od Bethanie na úpatí hory olivetské, poněvadž o této poznamenal, že leží nedaleko, asi 15 stadií od Jerusalema. (Jan 11, 18.) Sichar, kde Ježíš rozmlouval se ženou Samaritánkou nelze stotožňovati se Sichem. Učedníci odešli ze Sicharu do města (Sichemu) nakoupit potravy. (Jan 4, 8.) Byl tedy Sichar předměstím Sichemu. Ještě za časů Eusebia († 340) činěn rozdíl mezi Sichem a Sichar.

Jiným znamením, proč Janovo evangelium za jiných okolností, chtěje tři první evangelia v některých částech doplniti. Dále nesprávno, že tři první evangelia působnosti Ježíšově vymezují jediný rok. Evangelia ta nevyprávějí totiž, že za působení Ježíšova slaveny jsou velikonoce, jakž pro svůj úkol čtvrtý evangelista říci musil. Není také ani možno, aby třemi evangelisty zaznamenané skutky a pochůzky Ježíšovy po vlasti daly se vtěsnati do doby jednoho roku. Jen to uznáváme správným, že tři první evangelia vyličují

hlavně činnost Páně v Galileji, čtvrté zejména v Judsku, aby vyhověla různým účelům. Z toho však neplyne, že by ta tři první evangelia docela neznala činů Páně v Judsku, čtvrté zase v Galileji. Matouš, Marek a Lukáš přečasto k tomu poukazují, že Ježíš opět a opět působil v Judsku. Podle Matouše šel z Galileje k judským hranicím na druhé straně Jordánu. Veliké zástupy šly za ním a uzdravoval nemocné. (Mat. 19, 1. 2.) Matouš a Lukáš dotýkají se přátelského poměru Ježíšova s rodinou Lazarovou v Bethanii u Jerusalema. (Mat. 24. 2.; Luk. 10, 30.) Dle sdělení Matouše, Marka i Lukáše bohatý člen rady židovské v Jerusalemě Josef z Arimatie byl učedníkem Páně. (Mat. 27, 57; M. 15, 43; Luk. 23, 50.) Čtvrtý evangelista nejen že má povědomost o působení Kristově v Galileji, jelikož se opětovně zmiňuje o pochůzkách a skutcích jeho v tomto území (Jan 6, 1.; 7, 1—4), ale on samotný vypovídá o proměně vody ve víno na svatbě v Káni galilejské a o uzdravení syna královského úředníka tamže. (Jan 2, 1; 4, 46.) Co se dotýče učení Ježíšova ve čtvrtém a v oněch prvních evangeliích, je všudy stejno. Jen způsob rozdílný. Jestliže na př. Ježíš podle čtvrtého evangelia mluví o svém upřímném poměru k Otci: Jako mne zná Otec i já znám Otce (J. 10, 15); právě tak vyjadřuje se u Matouše (11, 27): Žádný nezná Syna, jediné Otec; aniž Otce kdo zná, jediné Syn a komuž bude chtíti Syn zjeviti. Jako ve čtvrtém evangeliu nesčetná místa dokazují vševědoucnost Ježíšovu, tak stejně nacházíme ve třech prvních evangeliích. Jako ve čtvrtém evangeliu si Ježíš připisuje soud nad světem, tak právě mluví i u Matouše, Marka a Lukáše o svém nastávajícím příchodu k všeobecnému soudu. (Jan 5, 28. 29; Mat. 25, 31 . .; Mar. 13, 26 . .; Luk. 21, 27.)

Hlavním úkolem čtvrtého evangelia bylo, dokázati božství Ježíšovo: Tyto (divy) jsou napsány, abyste věřili, že Ježíš je Kristus, Syn Boží (Jan 20, 31). Než i u Lukáše, Matouše, Marka dává si Pán dosvědčiti božský původ. Kým praví lidé býti Syna člověka, táže se svých učedníkův. Na to odpověděv Šimon Petr řekl: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého! Ježíš dí: Blahoslavený jsi Šimone, synu Jonášův: nebo tělo a krev nezjevilo toho tobě, ale Otec můj, kterýž je v nebesích. (Mat. 16, 13. Srov. Mar. 88, 29, Luk. 9, 18.) Vypravovací způsob Ježíšův ve čtvrtém evangeliu liší se od onoho ve třech prvních evangeliích proto, poněvadž ono evangelium určeno bylo jinému druhu čtenářův. Spisovatel chtěl čeliti gnostickým, v II. stol. po Malé Asii rozšířeným bludům. Gnostikové však učili, že Ježíš jest jen člověkem, s nímž při křtu se spojil vyšší duch, kterýž ho při ukřižování zase opustil. Učili dále, že hmota je věčna, že nějaký duch nižšího druhu z beztvárné hmoty svět učinil . . Proto Jan hned v první kapitole zdůrazňuje, že Syn Boží od věčnosti u Otce a sám Bohem byl, že všecko skrze Syna učiněno, že Syn v čase vzal na se přirozenost lidskou. (Jan 1, 1 .) Jestliže při tom nazývá Syna Božího Slovem (Jan 1, 1. 14.), což ostatní evangelia nečiní, má své odůvodnění v tom, že Bůh jediným slovem stvořil svět. Vzpomeňme na obvyklé rčení v první knize Mojžíšově: Řekl Bůh i stalo se tak, na větu žalmu 32. 6: Slovem Hospodinovým nebesa utvrzena jsou a dechem úst jeho všecka moc jejich. „Slovem" (jež jinak sluje „moudrost") působí Jehova ve Starém zákoně. Uveďme za jediný příklad žalmu 106. verš 20.: Poslal (Hospodin) Slovo své a uzdravil je a vytrhl je z nebezpečenství jejich. Starozákonnými knihami bylo označování Syna Božího „Slovem" všeobecně rozšířeno, proto také nebylo vrstevníkům apoštola Jana neznámo. Vždyť i v chaldejských překladech Starého zákona (knihy), jež vzaly původ v posledním století před a v prvním století po Kristu, užívá se k naznačení budoucího zjevení Božího, výrazu „Boží memra" t. j. Slovo Boží. Jelikož řecko-alexandrijská filosofie obírala se učením o Slově (Logos), ale tím pojmenováním logos nerozuměla Boha pravého, nýbrž jakéhos podřízeného bůžka, musil Jan proti těmto bludům vysvětliti pravou ideu Slova. Vsunul proto také do vypravování ony řeči, jež Ježíš promluvil před farisey a zákoníky i lidem v Jerusalemě na vysvětlenou své bytnosti, svého poměru k nebeskému Otci a k světu.

Ale jak mohl si Jan pamatovati dlouhé řeči Ježíšovy? Psal-li své evangelium kolem

BROD V JORDÁNĚ.

r. 100, uplynulo od veřejného působení Páně 60—70 let! Ve čtvrtém evangeliu nacházíme ovšem dlouhé řeči velebného obsahu. Pročtěmež rozmluvu Ježíšovu se Samaritánkou u studnice Jakubovy (k. 4.) — řeč po uzdravení skrze 38 let nemocného (k. 5.), pokárání Židů (k. 8.), zvláště rozmluvu Ježíšovu na rozloučenou (k. 14.—17.). Proč nemohl by ale Jan v podstatě tyto řeči věrně napsati? Z učedníků Páně byl zajisté nejzpůsobilejším i co do pochopení i co do paměti. Těšil se z bohaté, hluboké i vnímavé mysli, jež ku Pánu přilnula v radostném nadšení nejčistší láskou. K tomu ujal se Jan po smrti Ježíšově jeho Matky Marie a pečoval o ni. (Jan 19, 27.) Rozmlouvali jistotně oba přečasto o skutcích i učení Ježíšově. A o Marii několikráte se opakuje, že všecko, co se týkalo jejího božského Syna, v srdci svém zachovávala i uvažovala. (Luk. 2, 19. 51.) Nezapomínejme, že Kristus přislíbil svým apoštolům pomoc Ducha sv., který je všemu naučí, všechno jim připomene, co Pán jim pověděl. (Jan 14, 26.) Kdož může rozsouditi, co snesla pamět očitého svědka za přispění Ducha sv.? Můžeme také vzíti za pravdě podobno, že sv. Jan si mnohé věci Ježíšovy dříve písemně poznamenal a těchto náčrtků při sepisování evangelia použil. Konečně nelze opominouti názoru, že promluvy Páně nebudou uvedeny asi doslovně, nýbrž jen ve hlavních rysech. Katolíku, jenž věří na osvícení Ducha sv., které spisovatelům evangelia za úděl přišlo, zůstanou vždycky v každém případě výroky či mluvou Ducha sv. I protestant Reusz k tomu připomíná, že slova Ježíšova spisovateli čtvrtého evangelia „stala se po celý život předmětem hlubokého přemýšlení, a v jeho duši tím hlouběji se zakořeňovala, čím více se jimi obíral“.

Pomíjejíce jiné, nepodstatné námitky o pravosti Janova evangelia, ještě jenom připomínáme: Hlavní příčinou pochyb o pravosti evangelia tohoto je snaha, popříti božství Ježíše Krista, kteréž evangelium tak zřejmě dokazuje. Pro tuto příčinu zdají se všechny důvody proti pravosti evangelia Janova již napřed podezřelými a spíše jako pláštěm čirého nevěrectví.

KAPITOLA DEVÁTÁ.

O věrohodnosti evangelických zázraků.

Přistupujeme k vyřízení důležité otázky, zdali zázraky, o nichž evangelia mluví, jsou pravé a věrohodné zázraky. Zázrakem nazýváme neobyčejný zjev anebo událost, která přirozenou silou způsobena býti nemůže. Podmiňují tudíž zázraky příčinu neobmezeně přírodě vládnoucí. Neobmezenou moc nad přírodou má však než Bůh; proto jenom Bůh může činiti pravé zázraky a člověk tehdy, dá-li mu Bůh k nim moc. Kdož všemocného, osobního Boha vůbec neuznávají, a ti, kteří pochybují o prozřetelnosti Boží a řízení Božím ve světě, ti ovšem samoděk popírají také možnost zázraků. Věřící křesťan a ten, jenž v Boha vůbec věří, nepochybuje nijak, že zázraky jsou možny. Může zajisté Bůh, dav přírodní zákony od věčnosti, také od věčnosti připustiti či rozhodnouti se v určitých případech za určitým účelem pro dočasnou výminku nebo přerušení daných zákonův. Všecka století dosvědčují, že se tak dálo buď k dobru nebo k potrestání člově-

čenstva, ke cti a slávě Tvůrcově. Při předchozím procesu svatořečení v Římě zkoumají co nejpečlivěji zázraky. Zkoumání děje se na základě očitých svědkův a to tak, že každý omyl jest vyloučen. Zkušení učenci bráni v potaz, aby se zjistilo, zdali skutky, o něž se jedná, by se mohly nějak přirozeně vysvětliti. Vyšetřuje se s takovou přísností, že se odkládá s osvědčením zázraku, jakmile jenom nepatrná pochybnost do šetření se vloudí. Kdo by se chtěl přesvědčiti, že dosud zázraky se dějí, nechť přečte si spis, jejž doktor lékařství a dlouholetý pozorovatel událostí v Lourdech, Boissarie, o neslýchaných uzdraveních tamže vydal.[1]) Při pokroku nynější vědy jsou jednotlivé případy tak doloženy, jako žádné jiné příběhy z minulosti. Sta, tisíce lékařů každoročně zázraky lourdské dosvědčují. Ano v Lourdech a Paříži zřízeny úřadovny, skutečné případy prozkoumávající. Skoro všichni lékaři francouzští vydávají svědectví, že nemoci u pacientů zjistili, po případě za nevyléčitelné je prohlásili a přece že tito úplně vyléčeni. Lékaři, navštěvujíce Lourdy ve velikém počtu, studují ty podivné zjevy. Boissarie, představený zjišťovací stanice v Lourdech, činí oznámení toto: Řekli jsme, že v roce 1897 nás návštěvou poctilo více než 200 lékařův. Poněvadž tento počet s malým rozdílem každého roku se obnovuje, můžeme tvrditi, že není města ani provincie více, jež by nebylo vypravilo do Lourd několik zástupcův. Nemocní přinášejí ročně 2000—3000 lékařských dobrozdání. V posledních pěti šesti letech, píše Dr. Boissarie, přišlo k nám 30 professorů universitních, 15 professorů z fakulty lékařské, 15 lékařů z pařížských nemocnic, 20 členů medicinské akademie, 10 lékařů university londýnské, 15 professorů jiných cizozemských učilišť, značný počet senátorů a poslancův. V Lourdech se náhle pozdravili souchotináři, o jejichž přirozeném vyléčení všecka naděje zašla, nemocní, jejichž plíce, prostoupené bacilly, vykazovaly hluboké dutiny. Otevřené děsné rány rázem se zacelily, jakž ukazuje případ dělníka Petra de Rudder, jehož ozdravění způsobilo takovou sensaci, že 30 lékařů k němu dojelo, aby nenadálý obrat zdravotní vyšetřili. Došli bychom příliš daleko, kdybychom uvésti měli všecka ta mnohá uzdravení rakovin, jazyka i prsní, tuberkulosních zápalů kloubových, vysýchání míchy, žaludečních vředů, zápalů pohrudnice, tuberkulosní peritonitidy a j. v. Nejtíže lze konstatovati jako

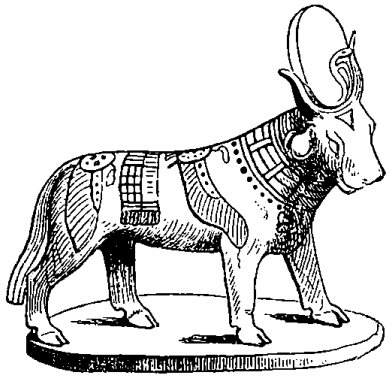

ISRAELSKÝ KRÁL.
Vypuklina z vykopávek babylonských.

[1]) Německé vydání J. P. Bausterta. Van Acken Lingen a. d. Ems 1902.

BROD V JORDÁNĚ. (K obrázku na str. 31.) Jordán jest jediná pozoruhodnější řeka v Palestině, podivuhodný zjev přírodní, místo podivuhodných událostí. Pramení v pohoří Hermonském, prodírá se bažitým jezerem el-Chûleh čili Morom, koupá proudy své v čistých vodách jezera Genezaretského, z něhož vytékaje prudkým a klikatým tokem přes mnohá úskalí, zkalené vody své vrhá do moře Mrtvého. Celý skoro tok Jordánu nalézá se pod hladinou moře Středozemního a vyniká prudkým spádem, jenž celkem obnáší 914 m, to jest 4·8 m. na jeden kilometr. Odtud i jméno řeky Jarden = rychle tekoucí. Klikatý tok řeky v úzkém údolí jest zastíněn hustým stromovím dubů, vrb, akacií, tamaryšků, vavřínů, které sklánějí se k prudkým jeho vodám. Kolem však na několik kilometrů rozkládá se pustá nížina jordánská. Teprve při ústí uvolňuje Jordán tok svůj a tvoří brod. Náš obrázek ukazuje několik řekou se brodících pastýřů s ovcemi na bedrách. Tento výjev připomíná podobenství o Dobrém pastýři. Kolem této řeky po prvé zazněla slova předchůdce Páně, jenž volal: „Připravujte cesty Páně a přímé čiňte stezky jeho.“

zázraky uzdravení nemocí očních, hluchoty a němoty, ochrnutí a nervosy; ale ono H. Laserra zvláštní publikací popsané vyléčení slepce překročuje tak nápadně všechnu pomoc přirozenou, že třeba je připsati mezi zázračná uzdravení. Sami lékaři po takových případech se obrátili k víře. Na př. Dr. Diday, který napřed proti Lourdům vydal hanopis, a jiný lékař, jenž vstoupil do řádu. Jisto, že

EGYPTSKÁ MODLA „APIS", dle níž patrně ulil Aron Israelitům ze zlatých naušnic zlaté tele.

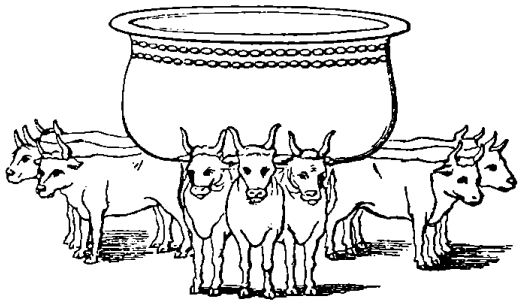
některá uzdravení v Lourdech mohou se považovati jako zcela přirozená, ale naproti tomu setkáváme se s takovými, jež se všemu přirozenému příčí a nedají se připsati žádnému pohnutí mysli, suggestivním vlivům. Vždyť uzdraveny osoby, jež suggesce nejsou schopny, nemluvňata, nemocní zcela vysílení, smrti blízcí, kteří všeobecně s nadějí na život i soustrasti pozbývali — nebo vyléčení nastalo na jiném místě, až když náboženské vzrušení pominulo.

Také na hrobě sv. Františka z Regis († 1640) udály se mnohé zázraky — zcela pravidly nejpřísnější kritiky za nepochybné prohlášené, — jiné ve Španělsku na přímluvu sv. apoštola Jakuba a sv. Isidora. Nad divy sv. Františka Xaverského trnul celý východ. Tyto a jiné nespočetné události jako na př. zázraky sv. Bernarda budou všeobecně známy a nedají se upříti. Proč tedy někdo nechce uznati pravdivost právě evangelických zázraků, vyhlašuje je za zjevy přirozené, za podvod aneb klamání smyslů?

Ježíš Kristus sám dosvědčuje, že působil pravé zázraky, poněvadž se jich častěji dovolává: Nečiním-li skutků Otce svého, nevěřte mně; pakli činím, a nechcete-li věřiti mně, skutkům věřte. (Jan 10, 37. 38.) Kdybych byl nečinil mezi nimi skutků, jichžto žádný jiný nečinil, neměli by hříchu: ale nyní i viděli i nenáviděli mne i Otce mého. (Jan 15, 24.)

Pravdu zázraků Páně dokazují apoštolové. Odvolávali se na ně jako na důkaz božského poslání a důstojnosti Ježišovy. Sv. Petr v kázání svatodušním nazývá Krista Pána „mužem osvědčeným od Boha mezi lidem, mocností, zázraky a znameními, které skrze něho činil Bůh uprostřed vás, jakož víte ." (Skut. ap. 2, 22.) Evangelista Jan píše: Mnohé zajisté i jiné divy činil Ježíš před obličejem učedníků svých, kteříž nejsou psáni v knize této; ale tyto jsou napsány, abyste věřili, že Ježíš Kristus je Syn Boží a abyste věříce život měli ve jménu jeho. (Jan 20, 30. 31.)

Obecný lid považoval zázraky Páně za pravé, skutečné zázraky. Valili se zástupové k Ježíši, poněvadž spatřovali zázraky, které na nemocných činil (Jan 6, 2.), pro zázraky v něho uvěřili. (Jan 7, 31; 11, 45.) A nejen

„MĚDĚNÉ MOŘE" veliká nádržka vodní z nádvoří chrámu jerusalemského.

nevzdělaní, nýbrž i učení. Nikodem, člen vysoké rady, dosvědčuje: Mistře, víme, že jsi od Boha přišel jako učitel, nebo žádný nemůže těch divů činiti, kteréž ty činíš, leč by Bůh byl s ním. (Jan 2.) Ani nejzarytější nepřátelé nemohli popříti, že Kristus zázraky činil. Když vzkřísil Lazara, shromáždili se nejvyšší kněží a fariseové ku poradě: Co učiníme, neb ten člověk činí mnohé divy? Necháme-li ho tak, všichni uvěří v něho. (Jan 11, 47, 48.) Přiznali zázraky jako zjevy neobyčejné, přesahující mocnost přírody. Když jich nemohli zastříti, viděli v nich působení zlého ducha. Někteří z nich pravili: Skrze Belzebuba, knížete zlých duchů, vymítá zlé duchy. (Luk. 11, 15.)

KAPITOLA DESÁTÁ.

Vyvrácení námitek proti pravdivosti zázraků.

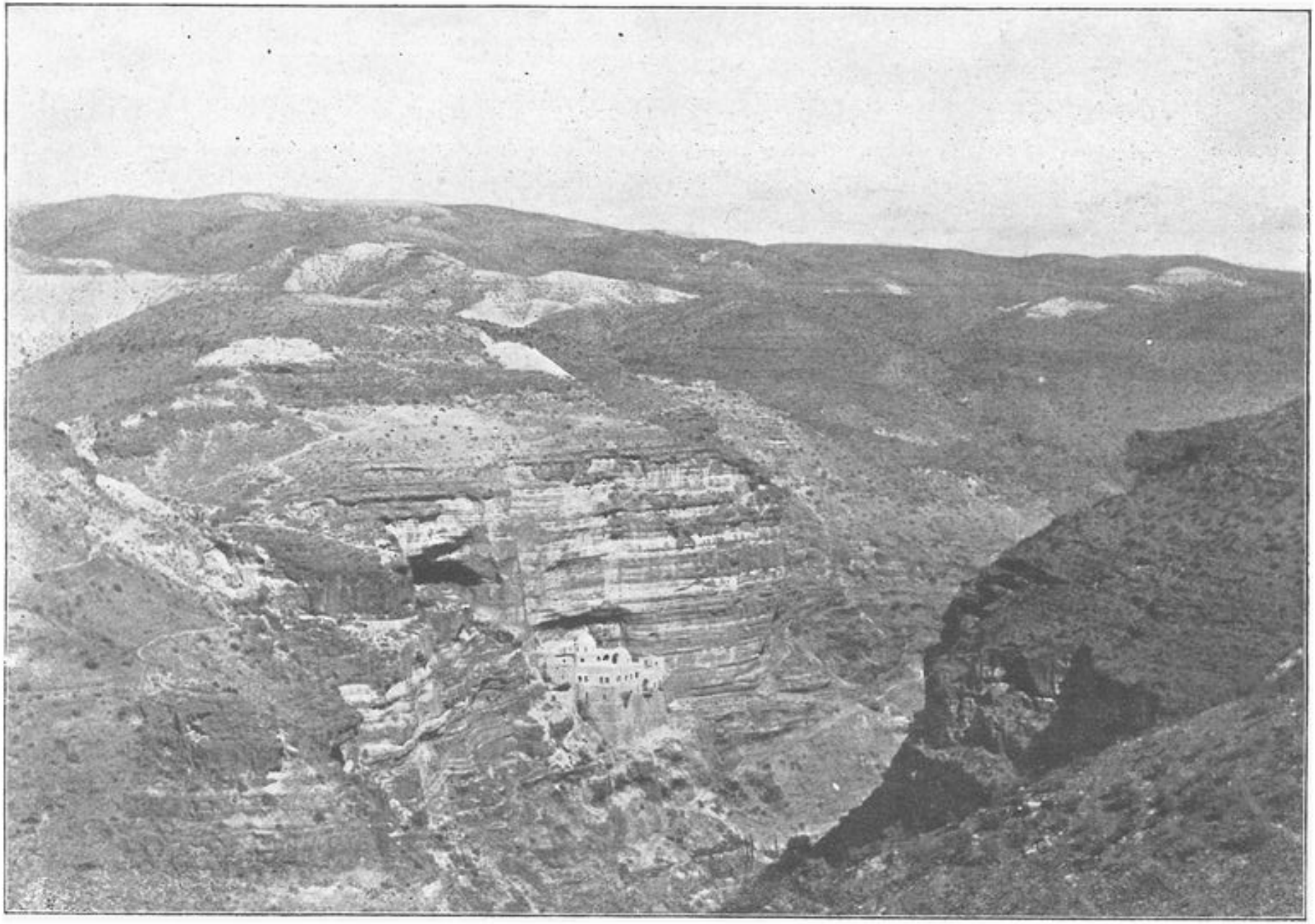
Zázraky v evangeliích kladou se na roveň těm „zázrakům“, které prý lze stopovati již v náboženství různých národů pohanských. Odpůrci dí: Jest nutno buď přiznati neobyčejným úkazům v náboženství pohanském podstatu zázraků a nechati je platným důkazem toho kterého náboženství, anebo, nechcete-li toho připustiti, sluší se nemluviti také o zázracích evangelia. Než „zázraky“ pohanských náboženství nelze rovnati skutečným zázrakům evangelickým. Předně, za pohanské „zázraky“ neručí žádní věrohodní svědkové.

Při těch výjevech setkáváme se obyčejně s dobrodružstvím neb s ohromností, kteréžto příznaky neplatí nepředpojatému rozumu za dějepisnou událost. Pohané vyprávějí nejotřepanější proměny (metamorfosy). Bohové a lidé mění se ve zvířata nebo neživé bytosti, v ptáky, květiny A tyto „zázraky“ přečasto dějí se proto, aby domnělí bohové šli za vášněmi, ukojili svou žárlivost, pomstu. Některé z těchto případů, pokud lépe k nim přihlédnouti lze, končí klamem či podvodem, jiné výjevy zase, shledáme-li v nich něco neobyčejného i věrohodného, nutno přičísti působení démonů (zlých duchů), kteří ledacos zmohou, co přesahuje lidskou sílu. Podle učení Písma sv. (1. Korint. 10, 20. a j. v.), podle svědectví církevních spisovatelů podléhalo pohanské náboženství vlivu démonův. Nedivme se tudíž, že tyto zlé mocnosti z dopuštění Božího provedly mnohý čin, zázraku podobný.

Evangelické zázraky způsobila však moc Boží. (Luk. 11, 20.) Neobsahují nic dobrodružného, nic rozumu protichůdného; mělyť za účel dobro lidstva, čest a slávu Boží.

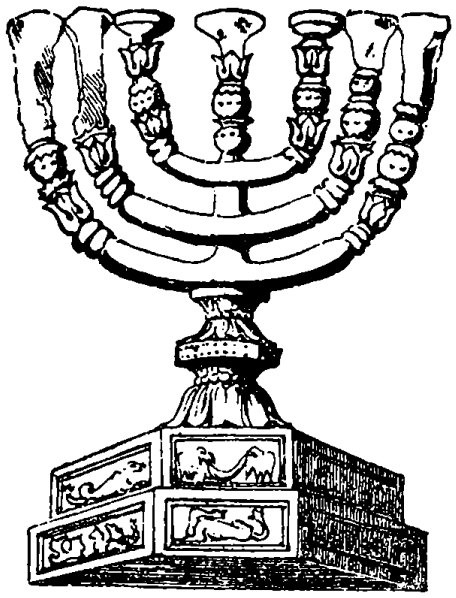
II. Evangelické zázraky jsou výkony přirozené. Popletená obrazotvornost a také podvod povýšil je na zázraky. Jak toto tvrzení protivníci dokazují, vysvětlí příklady: němota Zachariášova toť prý jakýsi nával ochrnutí — vidění betlemských pastýřů zavinily bludičky (bludná světélka) — víno o svatbě v Káni, nu, to prý dal ve způsobě příjemného žertu Pán Ježíš snoubencům za dárek svatební — slepý, kterého Pán uzdravil, prý trpěl tím druhem slepoty, kterouž působí jemný prach a obmytím slíny se odstraňuje — ďáblem posedlému prý Ježíš utišil nervy, — vzkříšení Lazarovo nebylo prý nic jiného než konec uměle přivolaného spánku neduživcova (hypnotysování?)

Takové vysvětlivky s nátěrem nepravděpodobnosti i směšnosti nezaslouží ani odpovědi. Kdyby neobyčejné zjevy evangelické jakožto zjevy přirozené přepjatou obrazotvorností narostly na zázraky, musila by taková obrazotvornost současníků Páně spíše se pojmenovati — bláznovstvím; neboť žádný duševně zdravý člověk nebude přece věřiti, že od narození slepý může nabýti zraku, když mu někdo potře oči blátem a pak umyje čistou vodou pramenitou (Jan 9, 1.) — že strašná nemoc malomocenství, jehož dosud věda lékařská vyhojiti neumí, odstraní se pouhým dotknutím ruky (Mat. 8, 1.) — že možno míti zmrtvýchvstání za pouhé procitnutí člověka z umělého spánku nebo ze mdloby. Jestliže evangelické zázraky skrze nějaký podvod jmíny byly za

POHLED NA KRAJINU JÚDSKOU.

zázraky skutečné, potom dojista nutno domnívati se, že jak svědkům tak apoštolům i učedníkům Páně, vzdělaným i nevzdělaným,

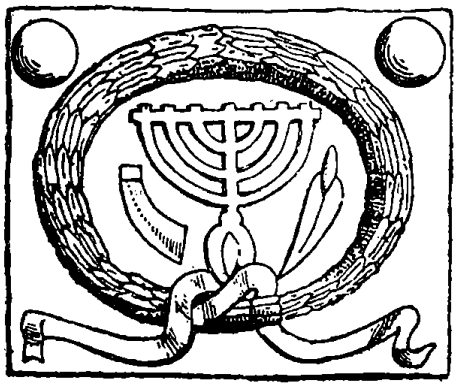

SEDMIRAMENNÝ SVÍCEN z chrámu jerusalemského, uloupený Titem (dle vypukliny „Kořist chrámová“ na Titově oblouku na Forum Romanum v Římě).

ano i protivníkům Ježíšovým chyběla všeckna rozumová soudnost. Což by tvrdil jen pošetilec.

III. Na oko váží více pokus, prohlásiti evangelické zázraky za výsledky přirozené, avšak skryté síly, jak se jeví v živočišném magnetismu (hypnotismu) a ve spiritismu. Magnetismus jinak též hypnotismus sluje totiž ona tajemná síla, o kteréž se učenci domnívají, že sídlí jen v živém těle. Po účinku zevnějších dojmů může prý dosíci takové působivosti, že sprostředkováním nervového systemu prý léčí neduhy tělesné a přivede smyslovou činnost lidskou k největšímu rozpětí. Pode jménem spiritismus rozumíme víru na styky lidí s duchy zemřelých. Neobyčejnými výsledky magnetismu a spiritismu měly býti všechny evangelické zázraky nadobro potřeny. Abychom se o těchto nových zjevech přesvědčili, třeba pozorovati magnetický jasnovid. Přiznejme, že pomocí magnetismu uzdravení se stala, třeba taková, která zázračným uzdravením Krista Pána se vyrovnají. (!) Zrovna tak za našich dob robí spiritisté skrze svá „media“, t. j. skrze styk sprostředkující osoby, na zaklepání, na pohyb stolku nejrozpodivnější zjevy. A přece ptáme-li se, kdo ty věci všechny působí, zní odpověď, že jakási tajemná síla přirozená neznámého původu. Proč by nebyl mohl také Ježíš takovou skrytou silou přírody své zázraky vykonávati?

Vysvětlujíce evangelické zázraky, především připomínáme, že Ježíš při zázracích neobmezil se jenom na uzdravování nemocných. Máme zprávy také o jiných zázracích, při nichž magnetismu užito býti nemohlo. Z rámce každé síly magnetické nebo hypnotické vymykají se dojista úkony Páně: nasycení 5000 mužů, utišení bouře na moři, kletba a uschnutí stromu fikového, uzdravení nemocných do dálky, vzkříšení mrtvých.

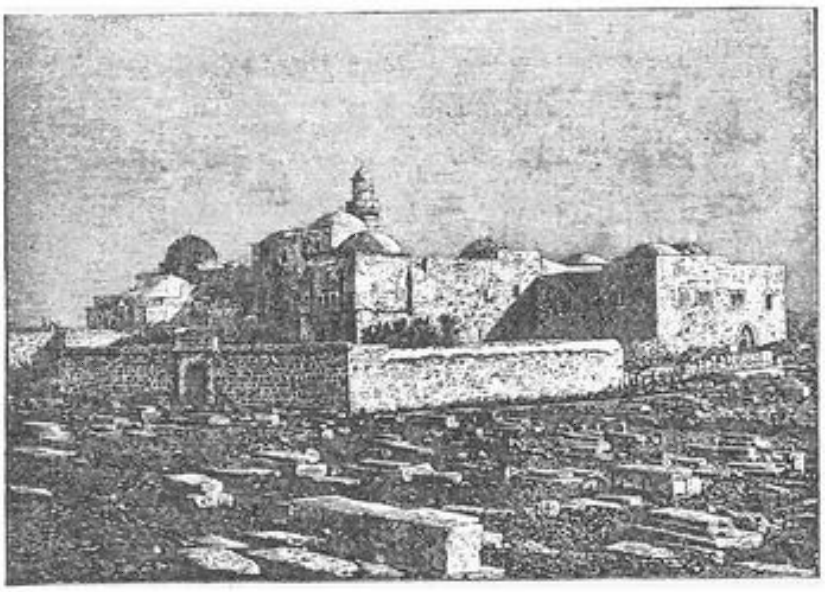

SEDMIRAMENNÝ SVÍCEN dle polovypukliny v židovském museu louverrském; nalezen byl v Tiberiadě.

Ale také uzdravení nemocných Kristem Pánem nelze považovati za pouhé působení magnetismu. Vyléčení magnetismem může docíleno býti, jestliže nemocný jistými pro-

POHLED NA KRAJINU JUDSKOU. (K obrázku na str. 36.) Ježíš nepobyl dlouho v Jerusalemě. Po svátcích opustil město se svými učedníky. „Potom přišel Ježíš a učedníci jeho do země judské, a tu přebýval s nimi a křtil.“ (Jan 3, 22.) Toto všeobecné udání nedovoluje ovšem, abychom určili místo, kde se Spasitel zdržoval. Za časů Kristových nazývala se Judskem nejjižnější část Palestiny, bývalé úděly kmene Juda a Benjamin. Je to kraj celkem hornatý. Kdežto vysoká planina jest neúrodná a holá, jsou údolí úrodná a byla druhdy pečlivě vzdělávána. Na úbočích daří se olivy, víno a ovoce. Vystupujeme-li však z údolí, mění se rychle úrodná půda v pastviny a pastviny v neúrodnou poušť. Tato rozkládá se směrem k Mrtvému moři. Vidíme vlnitou planinu, jejíž půda jest z vápence a slínu, protkaná hnědými žilami křemene. Místy prorvána hlubokým korytem, kterým se v době dešťů hrnou kalné bystřiny. Nejsou to žádná údolí, nýbrž úžlabiny a strže, které voda v nesčíslných oklikách vyhloubila.

středky jest přiveden do magnetického spánku. Ale nikde v evangeliích nenacházíme, že Ježíš za účelem vyléčení osoby napřed uspával. Naopak uzdravil pouhým dotykem, jediným slovem a k tomu i na dálku. Nemocní při tom byli při úplném a jasném vědomí. Všichni hypnotiseurové na celém světě a ti nejproslulejší lékaři nedali ani jedinému němému řeč, slepému zrak, malomocnému předešlé zdraví, jako učinil Ježíš. Do magnetického spánku stejně lehce každou osobu nepřivedou. Už k prvnímu zapotřebí předchozího jednání po celé měsíce. Ježíš uzdravil nespočetné lidi bez všelikých obtíží, nečteme, že by se mu bylo některé vyléčení nepodařilo, nebo že by akt uzdravení nenastal hned. Kromě toho nelze zamlčeti, že magnetický spánek má na zdravotní stav ne nepatrné účinky, jakž lékařská fakulta ve Vídni proti dánskému magnetiseuru Hansenovi ve svém dobrozdání r. 1880 prohlásila. Opětují-li se spánky častěji, oslabí vůli, otupí chápavost, způsobí duševní poruchu, znamení, že takový spánek není stav zdravý, ale škodlivý.

JERUSALEM, HHOB DAVIDŮV NA HOŘE SION.

Vyjdeme-li branou Sionskou z města Jerusalema, octneme se na pustém návrší, na němž nedaleko brány spatřujeme směsici zdí, staveb, kupolí, nad něž se vypíná minaret. Je to hrad Sionský, který druhdy David vyrval z rukou Jebusejských, znovu vystavěl a opevnil. Mohamedáné ukazují tu také hrob Davidův, který dle slov Písma svatého byl v Jerusalemě pohřben. Křesťanům jest místo toto svatým, protože tu Spasitel naposledy s učedníky svými večeřel, nohy jim umyl a nejsvětější Svátost oltářní ustanovil. Na horu Sionskou poslal Spasitel učedníky své, když se ho tázali: „Kde chceš, ať připravíme tobě, abys jedl beránka?“ (Mat. 26, 17.) Věž nebo hrad Davidův Herodes znovu opevnil a rozmnožil o pevné věže Hippicus, Phasael a Mariamme. Později místo zničeno, ale v dobách Solimanových znovu vystavěno na starých základech. Nyní je tu vojenské skladiště.

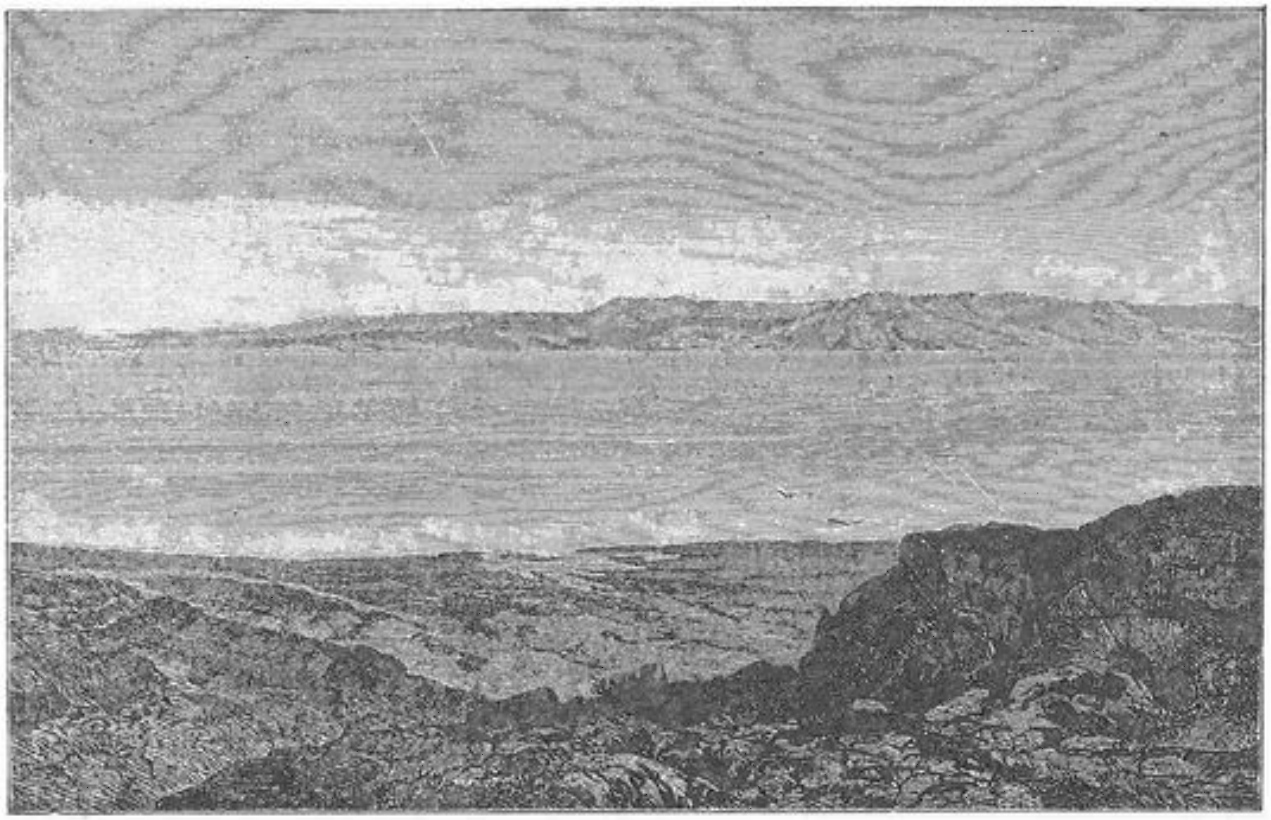
Co se dotýče jasnovidu v magnetickém spánku, dá se vysvětliti částečně zcela přirozeně, částečně založen na podvodu, z části možno týž připočísti na vrub zlého ducha. Proto také sv. církev jakožto učitelka a strážce pravdy k jistému dotazu v této příčině r. 1840 rozhodla: Jestliže se uvarujete při tom bludu, pověry a vzývání zlého ducha ať výslovně či mlčky, nezapovídáme vám používati magnetismu jako skutečně přirozeného prostředku, když se to neděje za nějakým špatným účelem. Naproti tomu užívati čistě přirozených příčin či prostředků k dosažení nadpřirozených výkonův a výjevů, není nic jiného, než nedovolený, bludařský podvod.

Spiritismus onoho v předu naznačeného druhu vzal svůj počátek r. 1848 v rodině Foxově v Hydesville u New-Yorku. Členové této rodiny slyšeli jakési ťukání na stěny, dveře ba i části nábytku svého domu; i vstoupili potom v ustavičné spojení s bytostí, která nepokoje působila a jež se vydávala za ducha známého zemřelého člověka. Činila svá sdělení skrze různá „psací media“, která působením ducha psala mechanicky na podaný papír. Spiritistické zjevy třídíti dlužno na fysické a smyslové: těžké předměty zdvihány bez všeliké námahy tělesné, působí klepot, škrabání, zdvihají stoly a židle, osoby se vznášejí, následují zjevení z říše duchů psaním, kreslením, mluvou.

Uvedené spiritistické zjevy a ještě některé jiné nevysvětlují se stejně. Duchové úkazy možno prohlásiti za jakýsi druh jasnovidu: fysické ve své podstatě závisí na síle elektrické, jež se vyvinuje v nervech, svalech

a údech media (sprostředkovací osoby). Pokud k vysvětlení nestačí přirozený pochod, musíme je přisouditi podle názoru katolických učenců spolupůsobení zlých duchů, avšak nikoli spolupůsobení ducha zemřelých lidí.

Spiritistické zjevy ani zdaleka nedají se srovnati se zázraky Páně. Což byly zázraky Ježíšovy nějaké zjevy či sdělení duchů, prozrazující se stolem, píšící rukou nějakého media? Či snad to byly nějaké umělecké produkce pro zálibu a zábavu divákův? — Zázraky Krista Pána liší se docela od spiritistických experimentův! Nedá se vyvrátiti, že z dopuštění Božího duše zemřelých někdy se ukáží; ale nelze připustiti, že by medium mělo moc duchy vyvolati. To mohou jenom zlí duchové nebo demoni, kteří tímto způsobem projeví svůj vliv, aby v srdcích těch, kdož s Božím zjevením se nespokojujíce nového vyhledávají, poslední zbytky víry zničili. Všimněme si toho úkazu, jak ona zjevení duchů se chovají ku pravdě Kristově. Jsou otázáni na učení katolického náboženství, zlehčujíce je, zrovna zuří proti tajemstvím víry a sv. svátostem. Žvástají nejpošetilejší věci o záhrobním životě, o soudném dni, jakož i o nepochybných pravdách božského zjevení. Oslavují bludaře a jejich učitele, vyjadřují se pohrdavě o svatých. Z těchto důvodů plyne ze spiritismu veliké nebezpečí pro neporušenost božského zjevení a spiritismus má vědomě či bezděky za účel: rozvrat křesťanství. Právem tudíž církev spiritismus zavrhla. (Encyklika: Supremae Pia IX. 1856.) Jak jinak čteme o zázracích Páně. Kristus konal je v e ř e j n ě před zástupy, před očima přátel i nepřátel,

MRTVÉ MOŘE jest ono památné místo pomsty Hospodinovy, jíž zahubil města Sodomu a Gomorrhu, seslav na ně déšť ohnivý a síru s nebe. V krajinách kolem moře toho zdržoval se svatý Jan Křtitel po svém vystoupení. Mrtvé moře jest nejnižším bodem na zeměkouli, neboť hladina jeho leží 394 m. pod hladinou moře Středozemního. Je to vodní nádržka 75 km. dlouhá, 15—20 km. široká, 399 m. hluboká, do níž každodenně vychrlí Jordán na 6000 millionů litrů vody. Mrtvé moře nemá odtoku, jedině odpařováním mizí vody, které přibyly. Od pradávna již nazývá se moře solným pro značný obsah soli ve vodě, která má 23% soli, 5% bromu a chloru. Toto značné množství usmrcuje každého živého tvora. Ryby, jež proudy Jordánu do moře strhnou, hynou okamžitě. V Písmě svatém nazývá se Mrtvé moře též mořem východním, mořem pouště; Arabové zovou je „Bahr-el-Lûth", to jest moře Lotovo", připomínajíce kletbu Hospodinovu, která místa tato stihla.

bez příprav, bez všelikého strojení, pouhým dotykem ruky, pouhým slovem, někdy i na nepřítomných jediným projádřením své vůle. Kristus způsobil zázraky všeho druhu, na přírodě neživé, na lidech, zemřelých, v říši duchové. Vyléčil nemoci všelikeré, nejen zimnici, ale též nevyléčitelné chronické neduhy, malomocenství, dnu, ochrnutí údů po 38 let, organické chyby vrozené: němotu, slepce, hluché, nepouživ k tomu ani jediného přirozeného prostředku. Kristus ukázal svou moc nad živly přírodními, poručiv větru i vlnám; kráčí po hladině jezerní (což i Petru učiniti dovolil), proměňuje vodu ve víno, nasycuje posluchače zázračně chleby. Na jeho rozkaz náhle usychá fíkový strom. Jeho všemocná ruka zasahuje mezi mrtvé, vzkřísí je. Svou vlastní mocí vstal z mrtvých. Současníci Páně nepochybují o jeho zázracích, protivníci veřejně je přiznávají s doložením, je koná že pomocí zlého ducha.

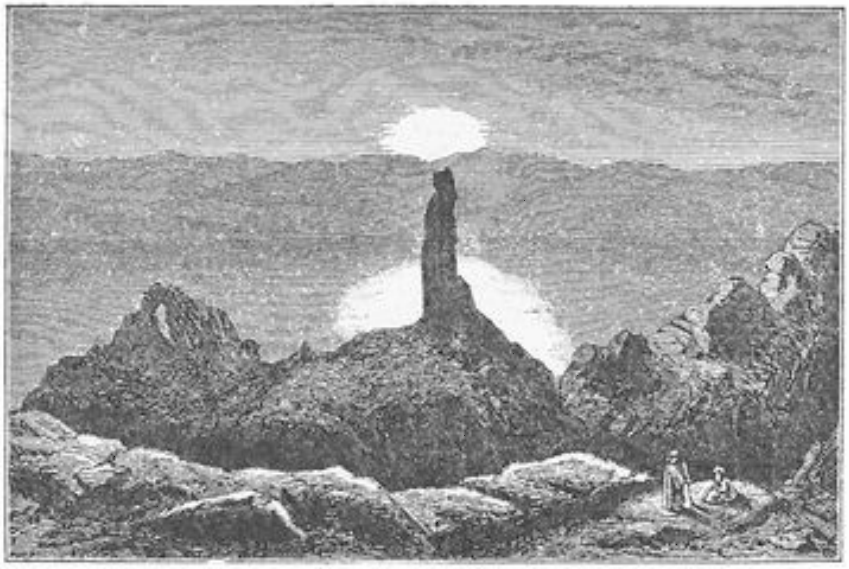
KAPITOLA JEDENÁCTÁ.

Ježíš jest zaslíbený Messiáš a Syn Boží.

Stanovíme-li pravost a věrohodnost evangelií a v nich uvedených zázraků, nepřichází již více těžkou odpověď na otázku Jest Ježíš zaslíbený Messiáš a Syn Boží? Ježíš osvědčoval často, při různých příležitostech, že jest očekávaný Messiáš a Syn Boží. V synagoze nazaretské podali mu knihu Isaiáše proroka. Otevřel a četl: Duch Hospodinův nade mnou, protože Pán pomazal mne: k zvěstování tichým poslal mne, abych léčil zkroušené srdcem a kázal jatým propuštění a zavřeným otevření (žaláře)... (Is. 61, 1. 2.) Na to obraceje předpověď o Messiáši na sebe dí Dnes se naplnilo Písmo toto v uších vašich (Luk. 4, 16—22.) — Když Jan Křtitel poslal dva učedníky svoje k Ježíšovi, aby se ho přeptali, je-li zaslíbeným Vykupitelem, odkazuje je Ježíš jako na důkaz kladné odpovědi k zázrakům: Jdouce zvěstujte Janovi, co jste slyšeli a viděli. Slepí vidí, kulhaví chodí, malomocní se očišťují, hluší slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým se zvěstuje evangelium a blahoslavený jest, kdož se nebude horšiti nade mnou. (Mat. 11. 1...) Když v Jerusalemě u rybníka Betsaidy v sobotu pouhým slovem uzdravil člověka 38 let nemocného, vyčítali mu zlomyslní Židé, že znesvětil sobotu. Ježíš se jim ospravedlnil, že on jakožto Syn Boží je pánem i soboty: Otec můj až dosavad dělá i já dělám. Tedy Židé tím více hledali ho zabíti: že netoliko rušil sobotu, ale že i Otcem svým nazýval Boha, rovna se čině Bohu. Pán Ježíš trvá na své výpovědi, sesiluje ji tvrzením, že jednou vzkřísí všecky zemřelé a bude je souditi. Obojí moc obdržel od Otce, aby všickni Syna tak ctili jako Otce. (Jan 5, 1—30.)

O svátku Posvěcení chrámu vyslovil se v Jerusalemě, slavně: Já a Otec jedno jsme. (Jan 10, 30.) Židé spatřujíce v tom rouhání, chtěli ho kamenovati. Tak dali podnět, že se vyjádřil ještě určitěji o svém božství. Otec poslal ho na svět, propůjčiv mu moc zázraků, aby všichni lidé poznali a uvěřili, „že Otec jest ve mně a já v Otci“. (Jan 10, 31—38.) Podobně pravil Spasitel, když apoštol Filip žádal: Pane, ukaž nám Otce. Dí jemu Ježíš: Filipe, kdo vidí mne, vidí i Otce Ne-

věříte-liž, že já jsem v Otci a že Otec ve mně jest?... Jestliže nevěříte..., aspoň pro samy skutky věřte. (Jan 14, 8—12.) Před smrtí svou dosvědčuje Pán Ježíš vysoké radě, že je Syn Boží. Vysoký kněz Kaifáš ho vyzval: Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boží? Dí jemu Ježíš: Ty jsi řekl! Poněvadž se Pán Ježíš opět a opět nazývá Synem Božím a zaslíbeným Messiášem a jako důkazu dovolává se zázraků, musí býti jeho výpovědi věrohodny, jelikož lháři by Bůh nepropůjčil moci činiti zázraky; neboť tím by lidstvo pomátl, což se nedá sloučiti s Boží svatostí a pravdomluvností.

ŽENA LOTHOVA. Na jihovýchodním břehu Bahr-el-Lûth (Mrtvého moře), blíže míst, kde se propadla města Sodoma a Gomorrha, vyčnívá ze solného pahorku typický solný sloup, který moabští Beduini zovou „ženou Lothovou".

Výroky Páně o jeho božství a důstojnosti messiášské, protože je mnohými zázraky potvrdil, pohnuly i Židy i pohany, že ho měli za Messiáše i za Syna Božího. Zázrakem v Káni galilejské posilnil víru svých učedníkův. (Jan 2, 11.) Samaritáni věřili, že Kristus „je Spasitel světa". (Jan 4, 42.) Když v Kafarnaum z osob ďáblem posedlých vyhnal zlé duchy, pravili uzdravení: Ty jsi Syn Boží. (Luk. 4, 11.) Když o svátcích „Pod zelenou" v jerusalemském kostele učil, uvěřili v něho přemnozí z lidu a řekli: Zdaliž Kristus, když přijde, více divů činiti bude než tento činí? (Jan 7, 31.) Slepec od narození, jemuž Ježíš oči otevřel, na otázku, zdali věří v Syna Božího, odpovídá: Věřím, Pane, a padaje na kolena klaní se jemu (Jan 9, 35—38.).

Potom jak o svátku Posvěcení chrámu osvědčil stejnou bytnost s Otcem a odešel z Jerusalema k Jordánu, uvěřilo v něho mnoho lidu a šli za ním. (Jan 10, 40—42.) Před vzkříšením Lazarovým zeptal se Pán sestry jeho, věří-li ve vzkříšení a život? Ona odpověděla: Ovšem, Pane, já jsem uvěřila, že ty jsi Kristus Syn Boha živého, kterýž jsi přišel na tento svět. (Jan 11, 25-27.) V Caesareji Filipově Petr vyznal hlasitě: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého (Mat. 16, 13—14.) Římský setník a vojáci, kteří na hoře Kalvarii Krista Pána střežili, pohnuti jsouce divy při jeho smrti, veřejně propověděli: Jistě Syn Boží byl tento. (Mat. 27, 51—54.) Jestliže mnozí z vrstevníků Ježíšových neuvěřili, stalo se tím, že milosti Boží nevyužitkovavše, nechtěli se zříci své pýchy a jiných náruživostí.

A právě v těchto příčinách sluší hledati důvod, proč za našich dnů přemnozí popírají Ježíše jakožto Messiáše i Syna Božího.

O Palestině.

KAPITOLA DVANÁCTÁ.

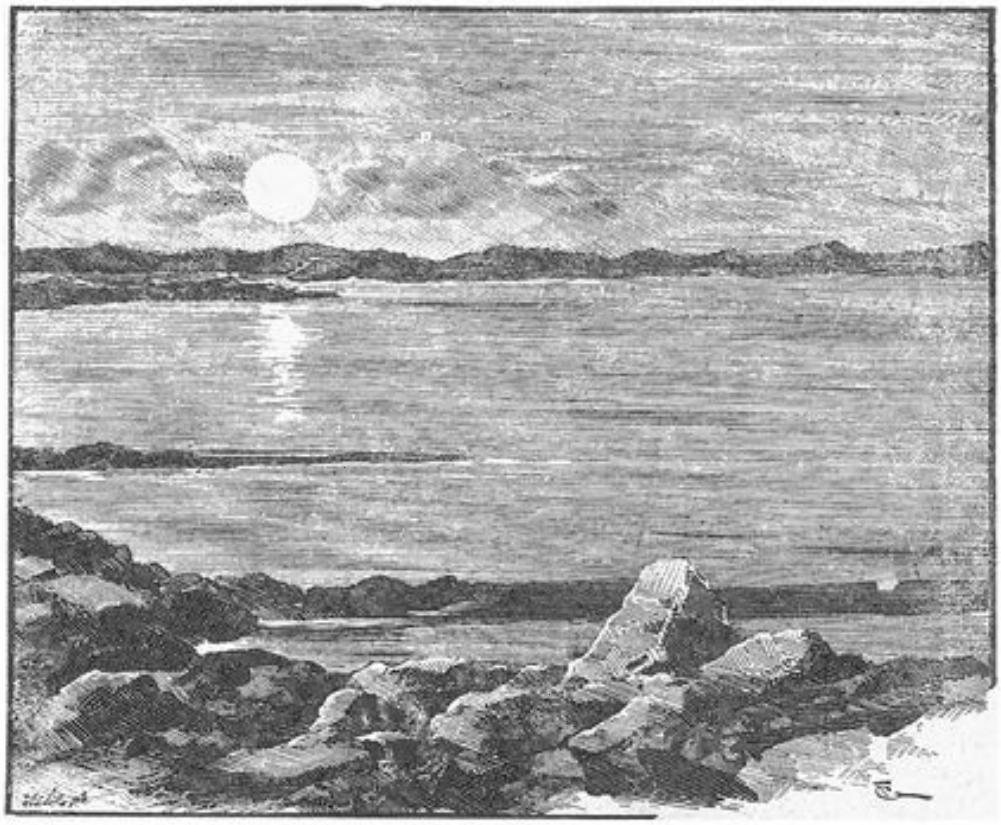
Jméno, hranice, rozdělení, útvar půdy a vodstvo palestinské.

Otčinou pozemskou Ježíše Krista je ona země, kterou Bůh kdysi přislíbil Abrahamovi, praotci národa israelského, je to ta vlast, kterou Israelité po svém osvobození z poroby egyptské osadili. Proto sluje „zaslíbenou zemí“ a „zemí israelskou“. (K Židům 11, 9.) Jinak nazývá se v Písmě svatém také „Kanaan“ (nížina, kotlina). Tímto jménem označovala se původně severozápadní rovina přímořská u moře Středozemního. Když se však Kanaanité (národ) rozšířili až do těchto končin, dali zemi své jméno „Kanaan“. Palestině se říká také „země judská či židovská“, poněvadž kmen Juda podle požehnání Jakubova vládl ostatním kmenům židovským: Judo, tebe chváliti budou bratří tvoji . . . Nebude odňata berla (vláda) od Judy . . . dokavadž nepřijde, který má poslán býti a on bude očekávání národů. (I. Mojž. 49, 8. 10.) Jelikož vlastním králem židovským měl býti Bůh sám, jenž také uprostřed nich přebýval, jim často se zjevuje, jmenujeme Palestinu též „zemí Páně“, „svatou zemí“. Svatou zemí nazývají ji větším právem křesťané, vždyť Syn Boží a Spasitel světa oslavil ji svým narozením i životem. Slovo Palestina, kteréhož pojmenování se užívá nejčastěji, odvozuje se z hebrejského „pelešet“, což původně značilo domov mocných Filištínů v jihozápadní dolině u moře Středozemního. Již za vlády římské jmenovala se celá země Palestina.

Palestina rozprostírá se mezi 52—54½ stupněm východní délky od ostrova Ferro a mezi 31—33½ stupněm severní šířky. Přirozeně ohraničena na západě Středozemním mořem, na severu pohořím Libanonem, na jihu arabskou, na východě syrskou pouští. Řekou Jordánem, jež zemi protéká v celé délce, dělí se Palestina na území předjordánské čili polovici západní a na území zajordánské čili polovici východní. Největší vzdálenost mezi severem a jihem obnáší skoro 33 mil cesty = 244·874 km., mezi západem a východem 20 mil = 148·408 km., tak že rozlohu celé země možno stanoviti na 465 čtverečních mil. Země tudíž nevelika, jakož i sám učitel církevní Jeroným napsal: Skoro se stydím, mám-li udati velikost zaslíbené země, abych nedal pohanům podnět k úsměškům a zlehčování. Proč dal Bůh tuto zvláštní zemi Židům? Příčinu, dí biskup Keppler, [1]) udává Mojžíš ve své žehnací řeči na rozloučenou krátce a dobře: Israelský lid měl tu bydleti sám a bezpečně (V. Mojž. 33, 28). Potřeboval zajisté tento národ země, která svým položením byla velikou, přirozenou pevností, neboť při svém

[1]) Ve svém díle Wanderfahrten und Wallfahrten: 4. vydání str. 200.

výlučném postavení a nepočetnosti byl by býval potlačen nebo rozprášen nesmírnou přemocí pohanských národův. Židé potřebovali země polohou od světa oddělené, neboť jinak by byla víra v jednoho Boha, jeho bohoslužba utonula v mlžinách modlářství, jež jako těžká, neproniknutelná výparová vrstva obepínala celý ostatní svět. Lid tento potřeboval domoviny, v níž by přísně oddělen od jiných čeledí lidských žil sám pro sebe, ale měl přece spojení s ostatním světem, sice by nebyl mohl vyplniti tak rychle své poslání o veliké idei messiánské mezi lidstvem. Tkvělo v Božím úradku, že právě Palestina se stala působištěm Pána Ježíše, poněvadž k tomu jakožto střed starého světa, jakožto uzel všeho středověkého spojení se všemi ostatními zeměmi a díly světa nanejvýš příhodnou se jevila. Středozemní moře spojuje ji s Evropou a severní Afrikou, cesty pro karavany s Egyptem, vnitřní Afrikou, Arabií a Indií, cesty obchodní, jež se dotýkají hranic Palestiny, s vnitřní Asií. Proto také mohli apoštolové snáze vykonati rozkaz Páně: Jděte do celého světa a učte všecky národy.

JINÝ POHLED NA MRTVÉ MOŘE.

Nenalezneme na celém světě země, jež by k sobě učené i neučené tolik poutala. Vědychtiví badatelé i zbožní poutníci s touhou pospíchají do Palestiny; vždyť je to otčina Boha-člověka, Vykupitele a jeho lidských příbuzných, vždyť je to duchovní otčina všeho lidstva. Jistý dobrý znalec svaté země nadšeně píše: Jakých rozmanitých proměn nad všecky země světa poskytuje Palestina! Zcela jinou spatříš krajinu kolem Jerusalema uvnitř údolí skalnatých útesů horských než tam na břehu mořském pod šumnými, podlouhlými palmovými háji, v citronových neb oranžových zahradách, jež teplý vánek obletuje! Jiný je kraj za Hebronem u Bersabeé s pohledem do nekonečné pouště, jiný opět v ponurém, vyhaslými vulkány s podivnými skalními útvary prostoupeném Basanu (Hauranu), v němž při úpatí hor náhle udivený staneš před zelenými údolími, bujnou lučinou, svahy dýšícími opojnou vůni nespočetných květů — a půda černá úrodná živí nesčíslná stáda! Jinými jsou údolí tropických nížin při slunném Jordánu, jinakou širá rovina na obilí a jiné plodiny úrodného Jezraele, jinak jeví se území romantických výšin galilejských, milého okolí nazaretského, hřebeny slavného pohoří Džermaku u Safet... a přece zase od toho všeho zcela rozdílnou nacházíš krajinku u Tiberiady nebo ve kvetoucím kraji Caesareje Filipovy, kdež zelení sytá dolinka, obklopujíc modré jezero, jako smavé jaro pohlíží vzhůru k zimavému, v paprscích slunečních se třpytícímu Hermonu s věčným ledem a sněhem.

Kdežto v dřívějších dobách jednotné díly Palestiny sluly podle 12 kmenů israelských,

POHLED NA JERUSALEM S HORY OLIVETSKÉ.

jež tu bydlily, setkáváme se již ve II. století před Kristem s jiným rozdělením i pojmenováním země. Obého dotýkají se názvy v Písmě sv. Nového zákona. Západní polovice jordánská roztříděna na Galileu, Samaří a Judsko (I. Makab. 10, 30). K Judsku počítala se později jižně položená Idumea. [1]) Východní polovice jordánská sluje za časů Páně Perea. [2]) Severně od Perey až k pramenům Jordánu dosahující území toť Dekapolis (Desítiměstí). K těm řadila se u jezera tiberiadského krajina Gaulonitis, na východě odtud Batanea, Trachonitis, Auranitis a Itu-rea. [3]) Abilena, pahorkatina v Coelosyrii, příslušela brzo k Judsku, brzo k Syrii. Jaký význam měly krajiny tyto v evangelických dějinách, udáme později při každé jednotlivě. Co se dotýče útvaru půdy palestinské všeobecně, je vysočinou, prorvanou na východě hlubokým údolím Jordánu, na západě posetou různými pohořími střídavě s údolími. Horstvo západní (hledě od Jordánu) složeno jest skoro výlučně z vrstev křídových a vápencových, bohatých buď přirozenými nebo umělými jeskyněmi, kterých používá obyvatelstvo za stáje, příbytky a také za pohřebiště. Podle půdy dělí se Palestina směrem od severu k jihu na čtyři pásma.

Západní pásmo jest rovina při celém středozemním přímoří. Jižní část roviny až k Joppe nazývá se Sefela; odtud až ke Karmelu běží rovina saronská. Severně od té rozkládá se rovina akkonská. Sefela a Saron, protkána více pobřežními říčkami, táhne se do šíře 5—7 hodin. Druhé pásmo tvoří horstvo západojordánské, vybíhající od Libanonu až k horstvu Sinai. Na jižním konci Galileje prostupuje toto pohoří příčné údolí Esdrelon (jinak Jezrael), jímž pospíchá řeka Kison. Zde až do nejnovější doby odehrály se mnohé bitvy o Palestinu. Jižně od Esdrelonu v provincii Samaří vystupujíc pohoří Efraim, spojené na sev.-západě s pohořím Karmel, na severovýchodě s pohořím Gilqoa, rozkládá se na jih až do Judska. Na jeho výběžcích postaveno město Jerusalem. Od Jerusalema k jihu až na hranice sahá pohoří judské, k němuž náleží také poušť stejného jména. Ta uzavírá širokou, travnatou ale nesdělanou i neobydlenou step. Třetí pásmo palestinské tvoří zase rovina jordánská či údolí jordánské, délky 275 kilometrů. Je to nej-

ARARAT, nejvyšší hora v Arménsku, kde po potopě spočinula archa Noemova. (Viz Genesis VIII. 4.) Ararat leží na hranici ruského Kavkazu, Persie a turecké Anatolie, jest útvaru vulkanického se dvěma vrcholy 5155 a 4180 m. vysokými.

[1]) Josefa Flavia o válce židovské III, 3. 4.
[2]) Téhož Flavia Starožitnosti 17, 8. 1.
[3]) O válce žid. III, 3. 5; Starožitnosti 17, 8.

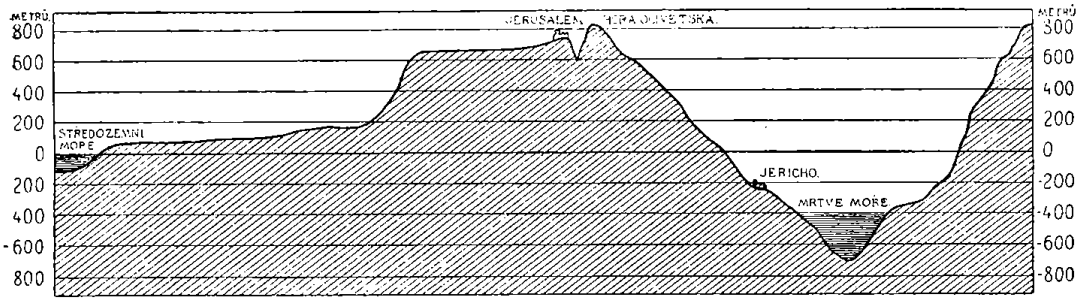
POHLED NA JERUSALEM S HORY OLIVETSKÉ. (K obrázku na str. 44.) Pohled ten měl Spasitel před sebou, když slavným způsobem vjížděl do Jerusalema. „A když přibližoval se již k důlu hory Olivetské, počali všichni zástupové učedníků, radujíce se, chváliti Boha hlasem velikým ze všech divů, kteréž byli viděli řkouce: Požehnaný král, jenž se béře ve jménu Páně; pokoj na nebi a sláva na výsostech! (Luk. 19, 37.) Kristus spatřil pod nohama svýma Jerusalem, viděl nádherný chrám, zlaté, třpytící se střechy, pevné hradby, viděl hrdé město, nedobytné, pyšnou dceru Sionskou. A tu zaplakal nad ním: „Ó, kdybys bylo i ty poznalo, a to aspoň v tento den tvůj, co tobě jest k pokoji: ale nyní jest to skryto před očima tvýma.“ (Luk. 19, 42.) Předpověď o následující zkáze města Jerusalema vyplnila se doslovně. Dnes na místě nádhenrého chrámu Hospodinova stojí mešita, kterou také s mohutnou kopulí spatřujeme na našem obraze. Za ní pak se kup budovy dnešního Jerusalema.

hlubší propadlina země, uzavřená příkrými stěnami skalních svahův. Čtvrté pásmo probíhá horstvo východojordánské. Hornatou krajinu pokrývají rozlehlé hvozdy a tučné pastviny. Nacházíme zde směrem od východu k západu množství slují a řečišť.

Mezi vodstvem palestinským zaslouží zvláštní zmínky řeka Jordán a jezero genezaretské. Evangelia o nich mluví velmi často. Jordán je hlavní řekou země. Vytryskuje v nejsevernějším bodu Palestiny, v přečetných záhybech pádí k jihu. Nejdříve protéká bařinaté jezero Merom, potom genezaretské, od něhož přímou cestou ústí do Mrtvého moře. Mezi jezerem genezaretským a Mrtvým mořem přijímá tři přítoky, na východní straně Hieromax s Jabokem, na západní při Jerichu potok Eliášův — Karith. Voda při

štolům a svěřil Petrovi nejvyšší moc pastýřskou. (Mat. 13, 1...; 8, 23...; 14, 29; Luk. 5, 1...; Jan 21, 1...)

Moře mrtvé, do něhož Jordán ústí, má 75 km. délky, 17 km. šířky. Obkličují je vysoké, holé skály. Mezi jinými vbíhá do něho na východě Zerka, Main a Arnon, na západě potok Kidron (Cedron), přes který Kristus Pán kráčel po poslední večeři na horu Olivetskou. (Jan 18, 1.) Modravá a skoro čirá voda Mrtvého moře, odporné, trpké chuti, jsouc naskrze prosycena solí, není k pití. Dno mořské na mnohých místech pokrývá páchnoucí bahno — hladinou plují často veliké kusy asfaltu. Poněvadž všechnu půdu kolkolem prostupuje sůl, nezdržuje se tu ani zvěř, ani stáda zde nepasou. Celé okolí činí dojem smutné, opuštěné krajiny

PRŮŘEZ PALESTINY OD MOŘE STŘEDOZEMNÍHO K MOŘI MRTVÉMU.

výtoku z jezera genezaretského ještě průsvitná při svém běhu víc a více jílem žloutnouc — více vlažná než studená — živí mnoho ryb.

Jezero genezaretské má asi 20 kilometrů délky, 10—14 km. šířky, na některých místech 50 metrů hloubky; hladina leží o 200 m. níže než Středozemské moře. Ve starověku říkali mu Keneret, v Novém zákoně kladou mu názvy: Jezero Tiberias nebo Galilejské moře. Čistounká, rybnatá voda se dá používati k pití. Za časů Páně honosilo se okolí jezera obdivuhodnou úrodností, břch bělel se městy a vesničkami. Ježíš prodléval často u jezera, kdež lid vyučoval. Na něm utišil bouři, zde udály se ony zázračné rybolovy, zde kráčel po vodě, tady zjevil se po svém zmrtvýchvstání apoprávě jako naopak okolí jezera genezaretského je samá krása a líbeznost. Pověstná jsou tak řečená sodomská jablka — zevně krásná, uvnitř dutá, nezáživná.

Mrtvé moře i s okolím zůstává trvalým obrazem trestající spravedlnosti Boží, jež přikvačila na bezbožné obyvatelstvo Sodomy a Gomorrhy i jiných měst. (I. Mojž. 19; V. Mojž. 29, 23.) Znám jest osud Lotův a jeho ženy. On jediný s dcerami ušel záhubě kraje jindy tak krásného a úrodného. (1. Mojž. 13, 9. 10; 19, 26.) Božský Spasitel náš uvádí ženu Lotovu za odstrašující příklad oněch lidí, kteří při cestě za spásou nedůvěřivě váhají, ohlédajíce se po věcech pozemských.

Z míst těchto ještě doposud odnáší si cestovatel nebo poutník dojmy strachu i bázně pro celý život.

KAPITOLA TŘINÁCTÁ.

O ponebí a úrodnosti v Palestině.

Pochopíme snadno, že v zemi, která od jihu k severu rozkládá se v šíři 32—33 mil, ve které se střídají hory s údolími, že v takové zemi není ponebí všude stejno. Židovský dějepisec Josef Flavius uvádí, že v údolí jordánském u Jericha zima vládne mírně, vzduch proudí tak mírný a příjemný, že obyvatelé odívají se toliko šatem plátěným, kdežto v jiných krajích Judska sněží. Povětrnostní změny země dají se zařaditi do šesti období ročních, jak už staří Hebrejci rok rozdělovali. První období — čas žně, jež spadá na začátek dubna až do polovice června. Nebe jasno, vítr s počátku teplý, později horký, v menších údolích a na pobřeží jako u nás na jaře. Druhé období — čas ovoce, od polovice června do polovice srpna. Horko stoupá a noci jsou tak teplounké, že lze spáti pod širým nebem. Třetí období zabírá čas od polovice srpna do polovice října. Horko klesá a noci stávají se studenými. Od konce dubna do září nespatříš na nebi mráčku. Zemi ovlažuje v tom čase jenom rosa. Horký, silný východní vítr, škodí vinicím i pšeniční úrodě. Jest nebezpečný i lodím na Středozemním moři. Takový vítr provázel proroka Jonáše na jeho útěku do Tartesu ve Španělsku, Pavla na cestě k Římu do vězení. (Kn. Jonášova, Skutky apošt.) Čtvrté období — čas setby, od polovice října do polovice prosince. Začne dešti setbě výhodnými. Židé nazývají ty deště jarními, poněvadž jim začíná občanský rok v říjnu (Tišri). Při nestálém počasí naplňuje se nebe mračny a vzduch výpary. Na konec tohoto období padá sníh, zejména v horách. Ve druhé polovici listopadu ztrácejí stromy listí a citlivější člověk si ve světnici zatopí. Někdo ale předrží celou zimu bez zatopení.

Páté období — vlastní zima, trvá od polovice prosince až do polovice února. Sníh se chumelí, ale vyjma hory zřídka jen poleží. Nejtvrdší zima zaujme sotva 40 dní. R. 1745 zmrzlo u Nazareta 25 osob. (Schultze.) Podle sv. Jana (kap. 18, 18.) rozdělali sluhové nejvyššího kněze Kaifáše při zajetí Páně oheň, poněvadž byla zima. V tomto čase jsou cesty mizerny, kluzky a tudíž cestování obtížným i nebezpečným. Proto Pán Ježíš, předpovídaje zkázu Jerusalema skrze Římany a útěk obyvatelstva, praví: Modlete se, aby vaše utíkání nebylo v zimě! (Mat. 24, 20.) Ale v údolích a na rovinách i v tomto období je teplo. Louky začínají se zelenat — četná stáda ovcí jdou na pastvu. (Luk. 2, 8.) Šesté období — jaro, začíná polovicí února do polovice dubna. Tepla přibývá, ano v údolích stává se obtížným. V první polovici spadá hojný déšť, jenž podporuje vzrůst i zrání osení. Není-li hojných dešťů podzimních a jarních, není úrody. Za časů Páně měli pragnostiku, že ranní červánky předcházejí déšť, po večerních ale následuje krásné jitro. O ní mluví Ježíš k fariseům: Když bývá večer, říkáte: Jasno bude, neboť nebe jest červené. A ráno: Dnes bude nečas, neboť se červená zasmušilé nebe. Způsob tedy nebe umíte rozsouditi, znamení pak času nemůžete poznati? (Mat. 16, 2—4.) Kristus Pán chtěl říci, že z jeho skutkův i zázraků snáze a jistěji by mohli poznati každý původ a důstojnost jeho než z podoby nebes počasí.

Úrodnost Palestiny Písmo sv. velebí často.

Mojžíš (II, 3. 8.) nazývá ji „zemí dobrou a prostrannou, která teče mlékem a medem... zemí výbornou, v níž vypryšťují potoky a vody i studnice, zemí obilí, ječmene a vinic, v nížto fíkové a jablka granátová a olivoví rostou, zemí oleje a medu (V. Mojž. 8, 9.) Písmo sv. vypravuje, že Mojžíš vybral z každého kmene muže, tudíž 12 osob a poslal je do země Bohem zaslíbené vyzvědět, jaká by byla. Vyzvědači prošli zemí v celé její délce. Po čtyřiceti dnech se vrátili. Ukázali všemu lidu plody země, hlavně hrozen, který uřízli u Hebronu a jejž dvé mužů neslo na holi, jablka granátová a fíky. Při tom pověděli: Je to zem skutečně mlékem a medem tekoucí. Starší a novější cestovatelé na př. Strabo ve svém díle Geografica (II. 73.) a Myslín ve spisu: Posvátná místa (III. 79.) poukazují na neobyčejný vzrůst palestinské révy a velikost hroznův. Opat Myslín viděl v okolí Hebronu hrozny až 2 stopy dlouhé, jiní zase takové, že vážily až 6 kilogramů. Proslulá réva v klášterní zahradě Ramleh honosí se kmenem půl metru v objemu,

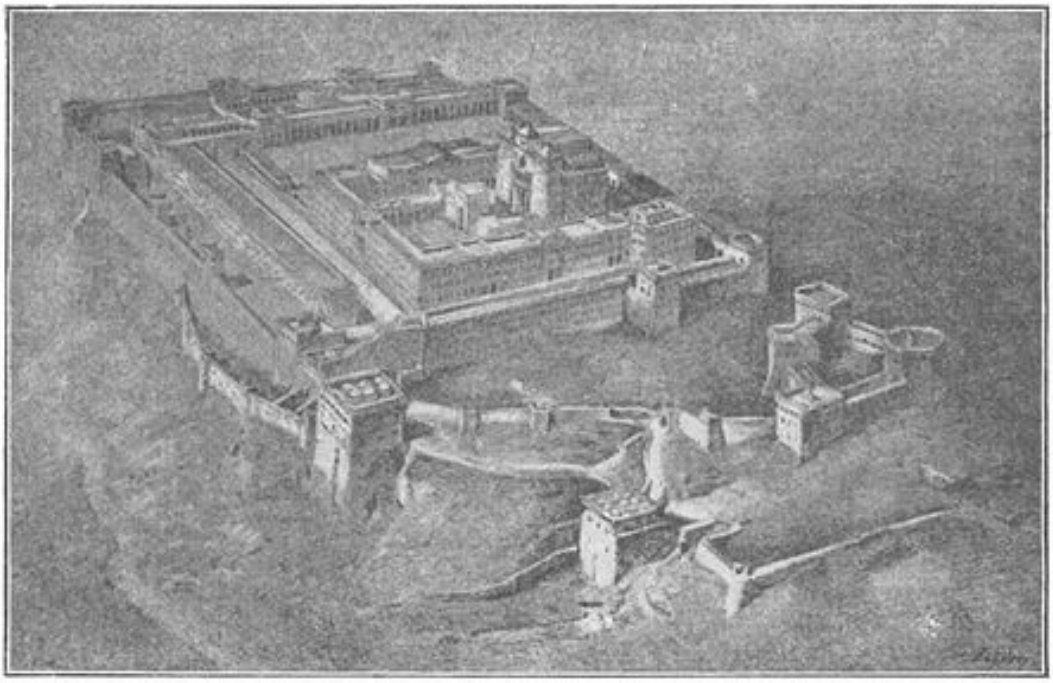

PALESTINA ZA ČASU KRISTA PÁNA.

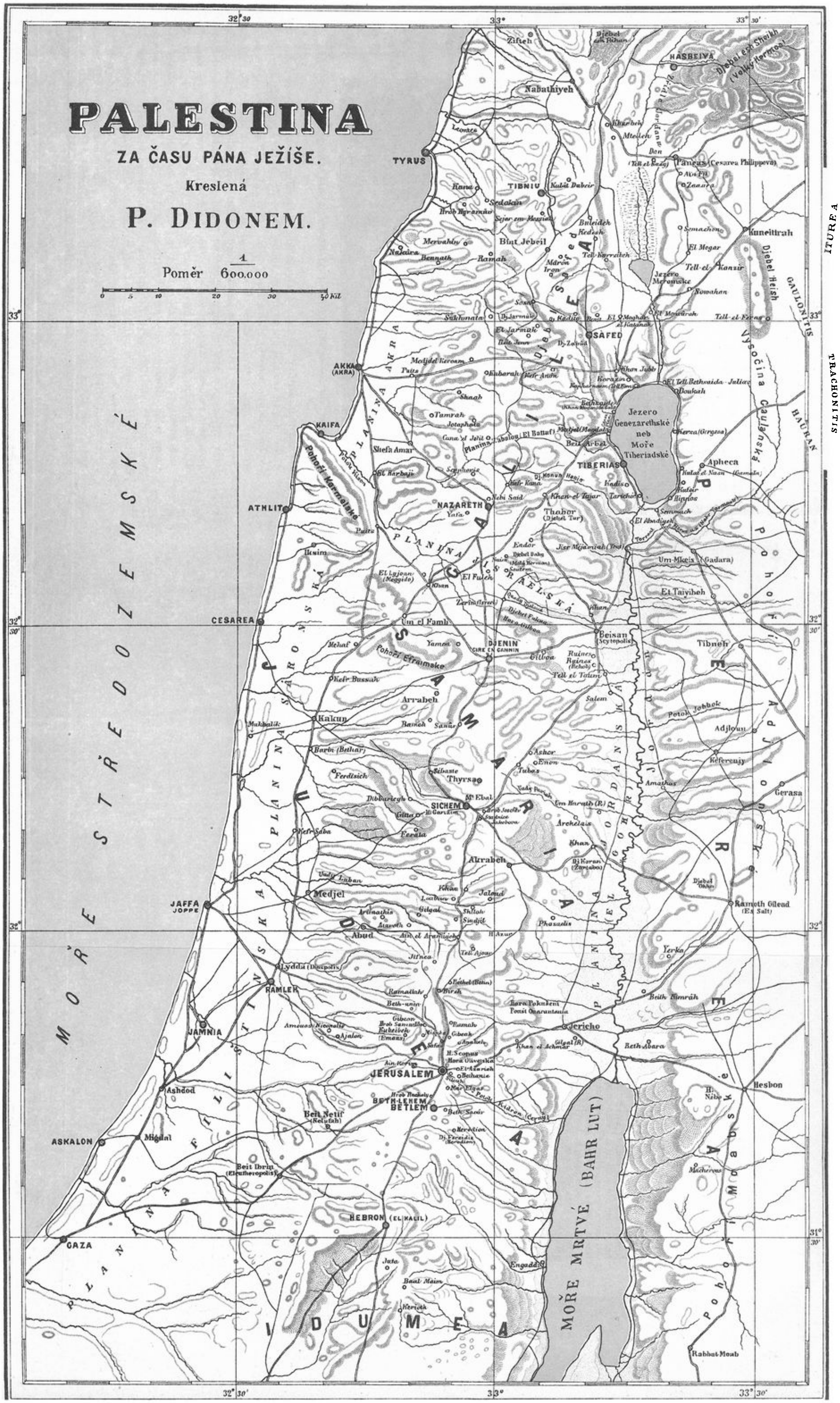
7 metrů výšky. Svými ratolestmi tvoří podloubí 10 metrů dlouhé a skoro 6 metrů široké. Prorok Ezechiel (žil v VI. stol. před Kr.) vychvaluje Paleštinu „jako zem, kteráž jest výborná mezi všemi zeměmi“. (Ez. 20, 6.) Také Josef Flavius (I. stol. po Kr.) velebí úrodnost území při jezeře tiberadském a na rovině jordánské u Jericha. Dařily se tam hrozny a fíky, nádherné keře růžové, keře balsámové, cukrovník, bavlna ... Bo-

haté lesní hvozdy, umělé zavodňování přirozenou úrodnost země ještě zvyšovalo. Podobnou chválu o úrodnosti nacházíme ve spisech pohanských spisovatelův. — Proto měla také obyvatelstvo velmi četné. Za Davida a Šalomouna vyživila — mimo vývoz plodin i tovarů — národ pětimillionový. Josef Flavius vypráví, že za časů Páně města i vesnice oplývaly lidnatostí. Tak malá provincie Galilea čítala 204 měst a městeček, z nichž nejmenší vykazovalo aspoň 1500 obyvatel. Dnes v celé zemi nenalézáme tolik měst a vesnic! Sotva čtyři městečka: Betlem, Nazaret, Tiberias a Haifa mají po 5000, čtyři města: Joppe, Nablus, Hebron, Akka po 10.000, a jen tři města nad 15.000 obyvatel: Jerusalem asi 40.000, Zaza asi 20 tisíc, Safet asi 18.000. Jako na počtu obyvatelstva, tak ubylo zemi také na úrodnosti. Co proroci ve smutném rozechvění tušili, už dávno přikvačilo. Zmizely líbezné zahrady i sady, zbořeny umělé vodovody, šakalové, lišky, hyeny a vlci těkají po někdejších úrodných polích palestinských. Kam se poděly ony tučné nivy, pohádkové bohatství obilí? Kam nádherné, ovocem osypané stromy, kam šumivý les, jenž někdy oživoval hory a skály?

Před námi jako ztrnulí obři pní prázdné hory, nahé skály a uzříš-li strom, pak je to nizounká, zakrnělá klesť, bídný potomek někdejších lesních velikánů! Již Jeroným (IV. stol. po Kr.) naříkal: Ve krajině, ve které bydlím (Betlem), mimo několik málo pramenů jsou samé cisterny. Kdyby z hněvu Božího nepršelo, nastalo by nebezpečí žízně větší a horší než hlad. Potoky a studnice, které kdysi Mojžíš velebil — vyschly. Na rovině jezraelské (Esdrelon) cestovatel Richardson († 1761) teprve po šestihodinové cestě našel vesnici. Turci tu tak hospodařili. Vytloukli lesy, základ to úrody, bohatství a zdraví každé země. Tak se rozpadla sláva Palestiny — v žebrotu. Kromě toho navštěvují zemi nebývalé trýzně. Z Egypta nebo z jiné krajiny nezřídka sem proskočí mor. Zemětřesení zde řádívá buď vlnité neb nárazovité. Toto zhoubně a strašně. V pátém a šestém období ročním strhne se často ohlušující hromobití, průtrže mračen, povodně, vodní smršť zejména na pohoří Karmel. Vodní smršť (dvojího druhu: buď podoby rourovité či vějířové) jsou výparové nebo mračné sloupy, jež vybíhajíce z mraků poněkud v šikmé poloze dotýkají se země nebo hladiny mořské. Ženouce se úprkem v děsném víru ku předu, uchvátí, urvou do závratné výše všecko, co se jim na cestu postaví — zničené předměty jinde pustí. Nenastanou-li deště jarní nebo podzimní, zhyne zeleň suchem a nastane hlad. Zdaří-li se osení, hrozí mu zase kobylky, které v nespočetných kolonách přinášívá jihovýchodní vítr. Kam ty padnou, každá tráva zmizí. Nejstrašnější ranou je ale samum z Arabie

CHRÁM V JERUSALEMĚ Z DOBY ŠALOMOUNOVY. (Dle modelu stav. rady Schicka.)

PALESTINA
ZA ČASU PÁNA JEŽÍŠE.
Kreslená
P. DIDONEM.
Poměr 1/600.000
MOŘE STŘEDOZEMSKÉ
Jezero Genezarethské neb Moře Tiberiadské
MOŘE MRTVÉ (BAHR LUT)
ITUREA
TRACHONITIS
GAULONITIS
HAURAN
IDUMEA
TYRUS
TIBNIU
AKKA (AKRA)
KAIFA
ATHLIT
NAZARETH
TIBERIAS
SAFED
CESAREA
DJENIN
SICHEM
JAFFA JOPPE
RAMLEH
JAMNIA
JERUSALEM
BETH-LEHEM BETLEM
ASKALON
GAZA
HEBRON (EL KALIL)
Beisan (Scytopolis)
Jericho
Hesbon
Gerasa
Ramoth Gilead (Es Salt)
Rabbat-Moab
Engaddi
Ashdod
Lydda (Diospolis)
Beit Ibrin (Eleutheropolis)
Kuneitrah
Apheca
HASBEIYA
Nabathiyeh
Zifteh
Thabor
Pohoří Karmelské
Pohoří Efraimské
Planina Saronská
Planina Filištinská
Planina Jordanská

nebo z pouští egyptských. Samum, toť úporný, žhavý vítr. Trvá sotva čtvrt hodiny. Nastane-li, kde kdo, ať zvíře, ať člověk samoděk padá k zemi. I cítí, jakoby nad ním šel proud žhavého vzduchu. Kdyby někdo zůstal státi, utrpí na zdraví vysílením, tíží na prsou, křečí, ústa mu vyprahnou. Koho samum plnou silou zasáhne, nezvolá více: hořím — okamžitě umřel. Příčina tohoto přirozeného strašného zjevu tkví nejspíše v písečných vrstvách veliké pouště, když nad nimi neobyčejné parno letní nemálo

kostí.., nadarmo budete síti semeno.., země nevydá úrody ani stromové ovoce. (III. Mojž. 26, 3...) Pošle Hospodin na tebe hlad a bídu a trestání na všecky skutky tvé . . ., raní tě chudobou, zimnicí a zimou, vedrem a povětřím porušeným ., vředem egyptským. Synové tvoji a dcery budou vydáni jinému lidu . . ., a budeš, jsa změněný, za přísloví a v rozprávku všechněm národům, do kterýchž uvede tebe Hospodin (V. Mojž. 28, 20—37.)

Než všechny známky někdejší úrodnosti

CHRÁMU ŠALOMOUNOVA

PŮDORYS, ŘEZ PODÉLNÝ, ŘEZ PŘÍČNÝ.

horký vzduch zrovna roztaví a tím i do pohybu přivede.

Nemísíme se nijak do soudů Božích; ale nynější neúroda, zpustlost Palestiny, pro živelní katastrofy nejistý život v ní zdá se nám výsledkem hrozby Tvůrcovy, jak ji Mojžíš lidu israelskému někdy tlumočil: Budete-li choditi v mých přikázáních a poučení mých budete-li ostříhati a činiti je, dám vám deště časy svými — a země vydá úrodu svou a stromové plni budou ovoce . . ., budete jísti chléb svůj do sytosti. Pakli nebudete činiti všech přikázání mých . . ., jestliže pohrdati budete ustanoveními . . , tak že byste nečinili těch věcí, kteréž ode mne jsou ustanoveny.. — navštívím vás chudobou a hořnezmizely. Podnes dává hojnost plodin, jež nejen že obyvatelstvu postačí, ale i částečně se jinam vyváží. Obilí a luštěniny daří se zvlášť znamenitě. Ani vinic není nedostatek. Hebron (7 h. jižně od Jerusalema) posílával ještě na počátku XVIII. stol. 300 velbloudích nákladů, t. j. 3000 centů hroznového syrupu do Egypta. Bavlna z roviny jezraelské předčí syrskou. Nesčíslná stáda hovězího dobytka a ovcí vypásá se na zelených pahorcích galilejských i na pastvinách severního údolí jordánského.

Taková jest země, kterou Kristus Pán svou působností a smrtí vykupitelskou posvětil, do níž nábožný poutník s uctivou touhou vstupuje.

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ.

O obyvatelstvu palestinském za časů Páně. O místech v evangeliích pojmenovaných.

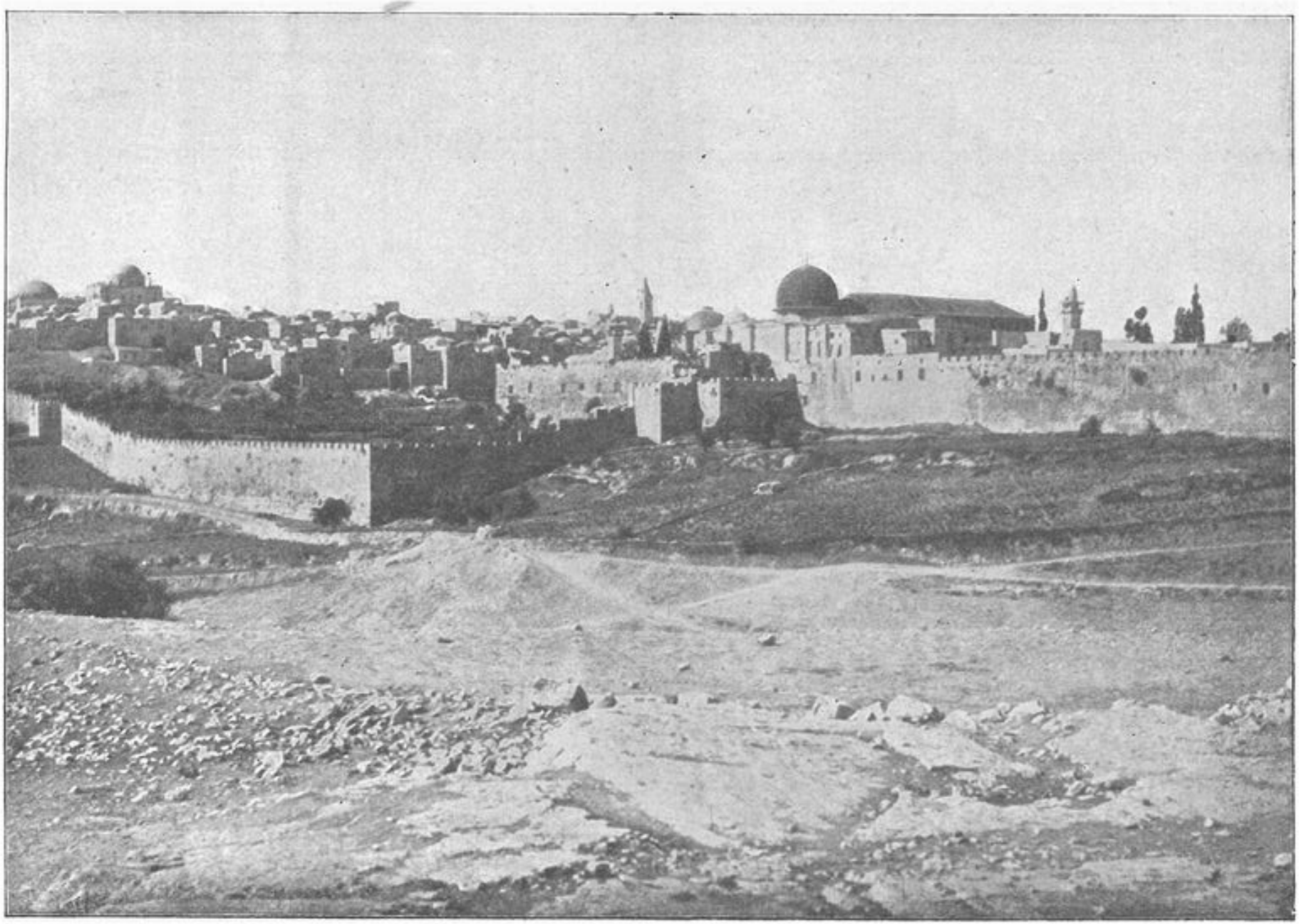
Jak již řečeno, dělila se Palestina za časů Pána Ježíše na provincie Galileu, Samaří a Pereu. Těm všem vládl Idumejčík Herodes Veliký, za něhož se narodil Kristus Pán. Po smrti Herodesově, jež nastala brzy po narození Páně, byla říše rozdělena mezi jeho syny. Nejstarší Archelaos jakožto etnarcha (panovník lidu) vzal Judeu, Samaří a část Idumeje, Herodes Antipas jakožto tetrarcha (jeden ze čtyř vladařů) Galileu a Pereu, Filip severní část krajiny východojordánské, totiž Bataneu, Trachonitis a Auranitis. Po desetileté vládě poslal císař Archelaa do Lyonu ve Francii do vyhnanství a Judeu s Galileou spravoval římský vladař (prokurátor). Teprve o 30 let později obdržel vnuk Heroda Velikého, král Agrippa II., Judeu se Samařskem zpět. Po smrti Heroda Agrippy (r. 44 po Kr.) řídili zemi zase římští vladařové se sídlem ve přímořské Cesareji.

Pro evangelické příběhy nabyly zvláštního významu provincie (území): Judea, Samařsko, Galilea a Perea.

A) Judeou rozuměti sluší bydliště někdejších kmenů židovských: Juda, Benjamin, Simeon a Dan. Na východě dosahovala k Jordánu a Mrtvému moři, na severu po Samařsko, na západě k zemi filištinské a na jihu k idumejské. Obyvatelstvo idumejské, které Židy r. 129 před Kr. bylo podmaněno, spojovalo s Judeou náboženství a zájmy politické. Střední šíře území judejského obnáší asi 20—24 hod. cesty, délka asi 40 hod. Jádrem obyvatelstva byli Židé a Judea sama platila za jejich všeobecné středisko (Jerusalem). Zde uzavírány různé obchody, zde židovské náboženství i smýšlení vždy velmi pečlivě pěstováno. V hlavním městě Jerusalemě (obydlí pokoje) nacházel se národní svatostan, chrám herodianský, do něhož podle přikázání každý dospělý Žid třikráte do roka: o velikonocích, letnicích a svátcích pod zelenou měl putovati. V Jerusalemě sídlil nejvyšší židovský správní dvůr nazývaný „vysoká rada“ či synedrion. Měl 72 členů a to nejvyšší kněze, znalce písma starozákonního, starší lidu. Předsedal nejvyšší kněz. Obyvatelé jerusalemští měli v sobě takovou marnivost a pýchu, s jakou obyvatelstvo nynějších hlavních měst pohlíží na své druhy ve venkovských městech. Nežidy nebo Židy žijící v pohanské porobě nepovažovali za stejnorodé. Proto nic si neváželi Galilejců, mezi nimiž žilo mnoho pohanů, proto na smrt nenáviděli Samaritánů, potomky manželství židovsko-pohanských, proto zrovna zuřili proti pohanským Římanům, jejichž poddanství je postihlo.

Poněvadž zkázou města po dobytí od Římanů roku 70. po Kr. a také pozdějšími stavbami mnoho ze tvářnosti někdejšího města se pozměnilo, nelze s úplnou jistotou určiti některá památná místa ze života Páně uvnitř i v okolí Jerusalema. Můžeme tudíž podati jen povšechný obraz města. Jerusalem, dle Arabů El-Ḳuds, t. j. město svaté, rozprostíralo se na čtyřech návrších: Sioně, Moria, Akře a Bezetě. Obkličovala je trojnásobná zeď hradební. Ta měla 4 hlavní brány: na severu damašskou, na východě štěpánskou, jižně sionskou či Davidovu a

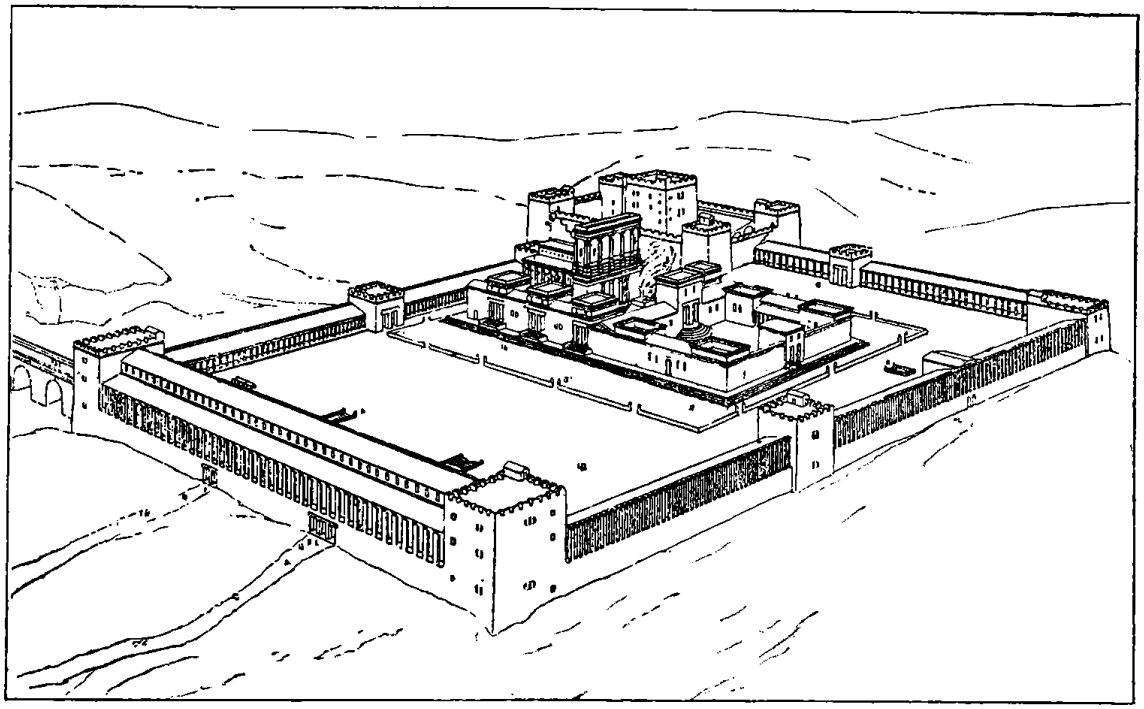
*

POHLED NA JERUSALEM SE SILNICE JERIŠSKÉ.

směrem k západu betlemskou či joppenskou. Nejstarší část města stála na hoře Sion. Východně od Sionu leží chrámová hora Moriah, k níž sevorozápadně se druží návrší Akra. Na Akře postaven hrad Antonia. Tam při svém pobytu v městě bydlel římský vladař. Jinak stále sídleli, jak již vzpomenuto, v přímořské Caesareji. Hned u vchodu do hradu stál soudný dům (praetorium) s předsíní, sloužící za místo výslechů i rozsudků (— my bychom řekli: síň či sál porotní [soudní] —). Předsíň měla podlahu krytou čtvercovými kameny a slula proto řecky: lithostroton, hebrejsky gabbatha. Zde byl Pán Ježíš výrokem Pilátovým na smrt vydán. Na straně severovýchodní souvisí Akra s horou Kalvarií, kdež byl Pán ukřižován. Z ostatních tří stran obstupují Jerusalem hluboká údolí. Na jihu při bráně sionské čeřila se hladinka rybníka Siloe, v němž se umyl slepec od narození, když mu Pán Ježíš blátem potřel oči a — prozřel (Jan E.). Na východní straně města ležel druhý rybník Bethesda (Betsaida), kdež Kristus uzdravil 38 let nemocného. (Jan 5.)

Od Jerusalema na východ za 20 minut přijdeme k hoře olivetské. Na úpatí jejím nalézá se zahrada Gethsemani. Tu se Ježíš krvavě potil. U východního svahu hory olivetské, asi tři čtvrti hodiny od města, leží Bethanie, kde Ježíš vzkřísil Lazara. (Jan 11.) Nyní Bethanie se jmenuje El-Azarich a je to vesnice asi o dvaceti chatách. Mezi Jerusalemem a Bethanií přijdeme na městečko Betfage (dům fíků), odkudž Pán Ježíš před svým vjezdem do města poslal dva učedníky pro oslici a oslátko. Na oslici potom jakožto kníže pokoje vjel slavnostně do Jerusalema. (Mat. 21, 1.) Na cestě z hl. města k Jerichu vypíná se hora Quaran-

POHLED NA CHRÁM HERODŮV (dle restauračního návrhu Vogüéova).

POHLED NA JERUSALEM SE SILNICE JERIŠSKÉ. (K obrázku na str. 52.) Od Jericha ubíral se Spasitel k Jerusalemu. Krajina, kudy vede silnice z Jericha do Jerusalema, jest kamenitá, vypráhlá poušť, šedá jako popel. Cesta vede pouští Judskou, v níž jednotvárná údolí a temné rokle střídají se s úzkými úžlabinami hluboko do skal vytesanými. Blížíme se městu Jerusalemu od strany východní. Jakmile se přijde na temeno hory Olivetské, objevuje se pojednou na západní straně za údolím kidronským nádherný obraz svatého města. Často spočinuly na něm zraky Spasitelovy. Dnes sice nevidíme před sebou zlatá cimbuří a sněhobílé zdivo mramorové, ale přece skýtá město Jerusalem doposud malebný pohled. Obraz náš představuje jihovýchodní cíp hradeb jerusalemských. Spatřujeme tu jižní stranu hory chrámové, která zakončena jest nyní kupolí mešity El-Aksa, pod ní nalézá se brána stejného jména, na levo vidíme zahrady na pahorku, zvaném druhdy Ofel, kde nyní se nalézá židovská čtvrt jerusalemská. Kupolovité stavby, tam se nalézající, jsou židovské synagogy.

tanie se stejnojmennou pouští. Zde se Kristus Pán před svou veřejnou činností 40 dní a 40 nocí postil. (Mat. 4.) Jednu míli jižně od Jerusalema leží Betlem, rodiště Páně; dvě míle severně stávalo Emaus, kamž se ubírali dva učedníci Páně po jeho zmrtvýchvstání. I poznali ho při lámání chleba. (Luk. 24.) Ještě zasluhují nějakého připomenutí Caesarea u moře a Joppe. Po vyvrácení Jerusalema stala se Caesarea hlavním městem Palestiny. Tady bydlil setník Kornelius, kterého svatý Petr s celou rodinou pokřtil. V Joppe měl Petr vidění, jímž byl poučen o přijímání pohanů za křesťany, v Joppe vzkřísil Petr nábožnou Tabithu. (Sk. ap. 10, 9, 39.)

Od doby života Páně Jerusalem se velice proměnil. Dvě ulice příčné dělí město na čtyři čtvrti, z nichž severovýchodní sluje mohamedanská, severozápadní křesťanská, jihozápadní arménská a jihovýchodní židovská. V křesťanské čtvrti leží největší svatyně, chrám sv. hrobu, vystavěný na hoře Kalvarii (Golgotě). Nynější zeď městská vine se ponejvíce v místech bývalé třeti zdi, ale neobíhá jižní část Sionu. V tomto díle hory Sionu ukazuje se dosud síň, kde Pán Ježíš naposledy se svými apoštoly večeřel. Hned vedle stojí dům apoštola a evangelisty svatého Jana a blahoslavené Panny Marie, tak řeč. dormition. Tento dům náleží od r. 1898 německým poutníkům. Z obyvatelstva jerusalemského celkem asi 36.000 napočítá se asi 20.000 Židů, ostatek křesťané a mohamedáni. Z křesťanů je nejvíce Řeků — asi 2000 katolíků má svého patriarchu.

B) Samařsko. Území samařské s hlavním městem Samaří leželo mezi Judeou a Galilejí, mezujíc na východě s Jordánem, na západě s Přímořím. Byla to nejmenší provincie země. Obyvatelstvo (Samařští, obyčejně Samaritáni) byli smíšenci, které po vyvrácení říše israelské assyrským králem Salmanasarem (725 př. Kr.) utvořili zbytkové původního obyvatelstva s novými, pohanskými přistěhovalci z Assyrie. Noví osadníci přinesli s sebou svou modloslužbu a pozůstalí Židé ctili vedle Jehovy také modly. Z Písma sv. Starého zákona uznávali jen pět knih Mojžíšových za knihu posvátnou, respektive za náboženský zákoník. Mezi Samaritány a Židy od prvopočátku panovalo nesmiřitelné záští. Chtěje vštípiti do srdcí lidských lásku k nepříteli, vyprávěl Pán Ježíš podobenství o Židu, jež na cestě z Jerusalema do Jericha upadl mezi lotry. Polomrtvého nechali jej ležeti na silnici. Židovský kněz a levita ho bez soucitu pominuli, až Samaritán, cestou se bera, ujal se nešťastníka. Rány mu vymyl, zavázal, na soumara vyzvedl, do hospody k dalšímu vyléčení na své útraty dopravil. (Luk. 10.)

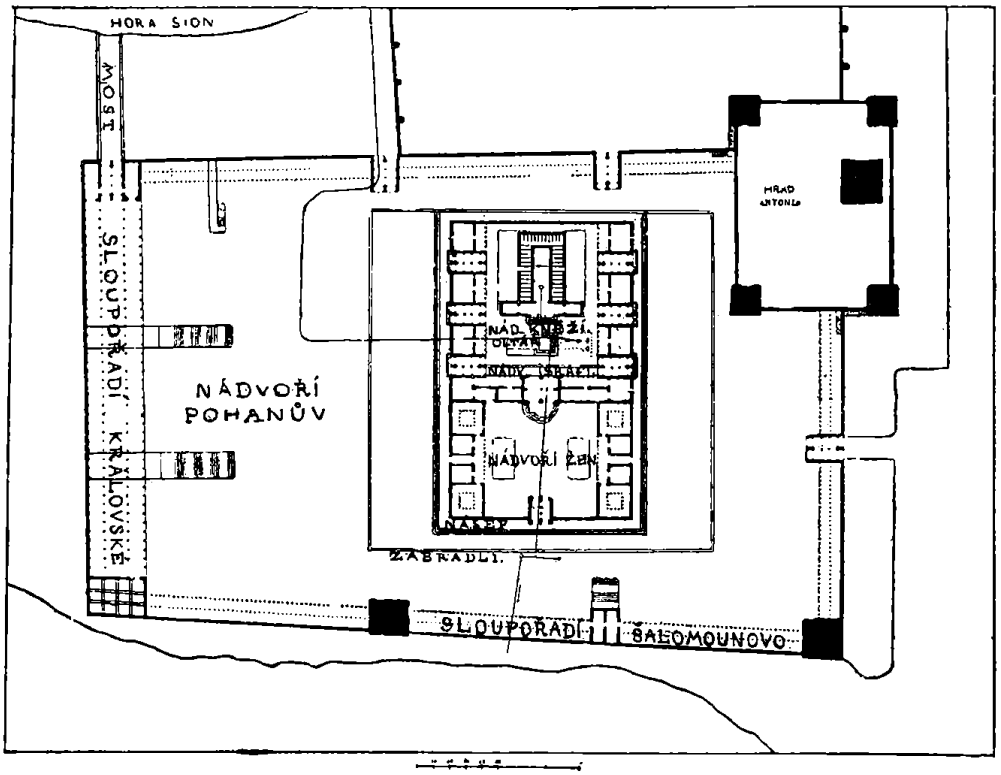
Ačkoli i větší část Samaritánů o křesťanství nedbala, mnozí z nich přece radostněji se přivinuli ke Kristu než Židé. Při cestě územím tímto přijali Sichemští (nyní Naplus, Nablus mezi horou Ebal a Garizim) Pána Ježíše ochotně a uvěřili, že je Vykupitel světa. (Jan 4, 39.) Na předměstí Sichemu v Sichar[1]) měl Pán onu památnou rozmluvu se ženou Samaritánkou u studnice Jakubovy. Mnozí zde uvěřili v něho. Po smrti Ježíšově zřízena v Samaří jedna z nejprvnějších křesťanských obcí.

Se zbytky Samaritánů v Samaří se dosud setkáváme. Tito Staroisraelité, jak se sami nazývají, zachovávají ještě zákon Mojžíšův, hlavně obřízku a svěcení soboty. Čtyřikráte za rok jdou s průvodem na horu Garizim, kde někdy mívali chrám, jejž jim vystavěl perský místodržitel Sanballat roku 408 před Kr. a sbořil Makabejec Jan Hyrkanus (135—106 před Kristem).
Modlíce se, obrací se k hoře Garizim. Přikázání Božích zachovávají devět; desáté zní: Pomni, abys Pánu Bohu svému na hoře Garizim vystavěl kostel! O svátcích zvláštním nářečím pějí melodické písně z pěti knih Mojžíšových, připojujíce po určitých odstavcích: Lith ela ela ahed, t. j. kromě jednoho Boha není žádného jiného.

C) Galilea za časů Páně obsahovala někdejší území pokolení Neftali, Aser, Zabulon a část Isachar. Dosahovala k severu

[1]) Podle Eusebia stál Sichar u studnice Jakubovy a to v obvodu města Sichemu. Totéž potvrzuje z časů Eusebiových poutník z Bordeaux (Jtin. Hieros.), jenž se zmiňuje, že Sichar od Sichemu je vzdálen 1000 kročejů. Naproti tomu Jeroným a biskup ze Salamis Epifanius v obou místech rozdílu nečiní.

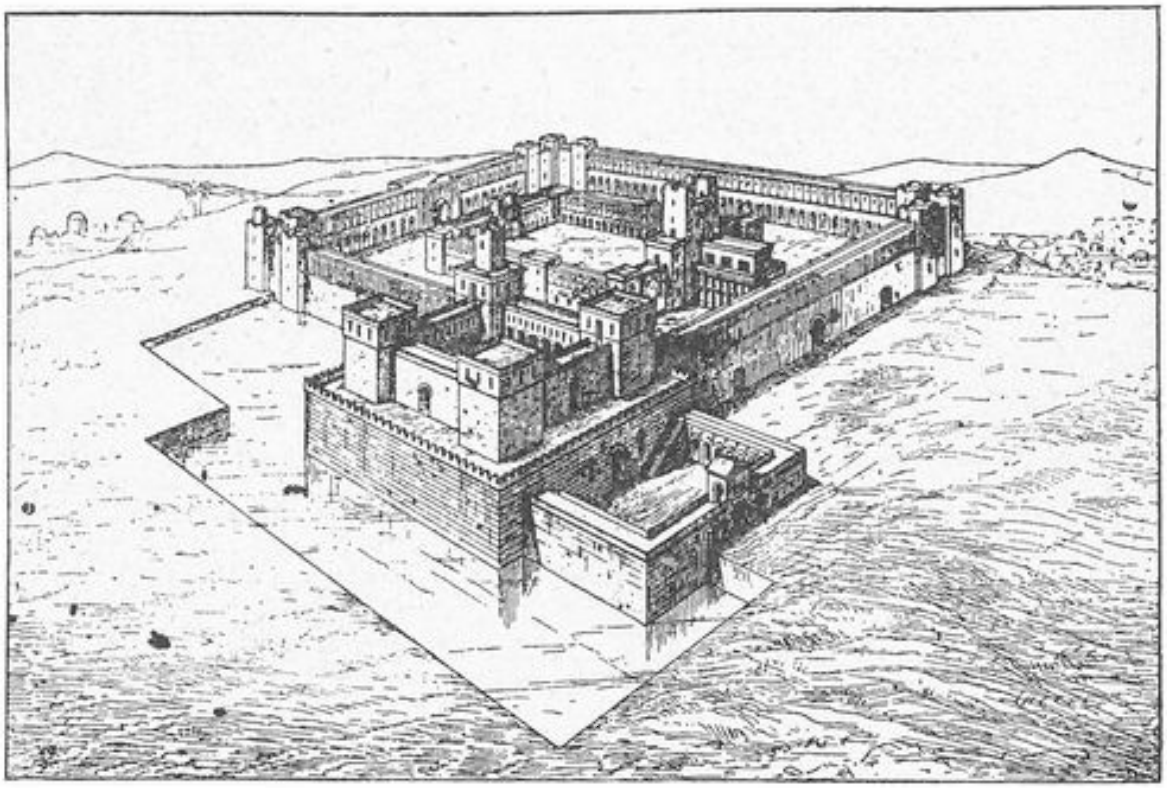
až do krajiny sidonské a tyrské, k jihu k pohoří Gilboa, na východ k řece Jordánu a na západ až k foenickému pobřeží. Rozlohou byla o něco větší než Samařsko, menší než Judea, měříc na délku 18—20, na šířku 14—16 hodin. Hlavním městem bylo původně Seforis nebo Diocaesarea, bydliště rodičů Panny Marie; ale když kolem roku 28 po Kr. na jihozápadním pobřeží stejnojmenného jezera postaveno ke cti císaře město Tiberias, titul hlavního města vzalo toto město. Po vyvrácení Jerusalema (r. 70 po Kristu) odešli Židé se svou „Vysokou radou“ nejprve do Jahve, potom do Seforis, konečně do Tiberiady. Proto počítali Tiberias mezi čtyři posvátná města (Jerusalem, Hebron, Safet, Tiberias) a domnívají se, že z jezera Tiberiatského vyvstane Messiáš. Tiberias sluje nyní Tubariel. Má asi 3000 duší, z nichž nejvíce Židů, něco Mohamedánů a rozkolných Řeků. Katolických rodin žije zde jenom několik. Na severní straně města nalézá se nově postavená svatyně sv. Petra, a sice dle ústního podání na tom místě, kde po svém zmrtvýchvstání Pán Ježíš předal apoštolu Petrovi nejvyšší pastýřskou moc. Při kostelíčku zřízený františkánský klášter řídí okolní duchovní správu a poutnickou noclehárnu.

PLÁN CHRÁMU HERODOVA (dle restauračního návrhu Vogüéova).

Za časů Páně měla Galilea četné, po většině židovské obyvatelstvo. Žid galilejský je jednoduchý, srdečný, odvážný a statečný, nábožný a věřící, Žid z Judeje naproti tomu bystrý, popudlivý, odměřený a bezcitný. Tím lze vysvětliti, proč Ježíš nacházel více vděku i výsledku v Galileji než v Judeji. V Galileji nebydlili samotní Židé, ale také něco pohanských Assyřanů, Egypťanů, Foeničanů i Arabů. Židé od nich přijali mnohý mrav i zvyk. Proto pociťovala Galilea neukrývané opovržení fariseů a zákoníkův. Zejména nenáviděli Nazaret v dolní Galileji, asi 30 kilometrů od jezera Genezaretského ležící, což vidno z toho, že ani v knihách Starého zákona, ani u Josefa Flavia, ani v židovských knihách talmudistických se neuvádí. Když Filip, jeden z nejprvnějších apoštolů, pravil k Nathanaelovi: „Našli jsme toho, o němž psali Mojžíš v zákoně a proroci, Ježíše, syna Josefa z Nazareta“, odpověděl Nathanael: „Což pak dobrého může vyjíti z Nazareta?“ Nepřátelé Páně nazývali Ježíše a jeho stoupence posměšně Nazarejci. (Jan 1, 45, 46; Mat. 26, 71; Jan 19, 19.) Křesťané ale od pradávna uctívali Nazaret jako rodiště Rodičky Boží a jako omilostněné místo početí Ježíšova a jeho skrytého života (30 let). Zmínky pro život Ježíšův zasluhuje také nyní v ssutinách ležící Kafarnaum. Nacházelo se na severozápadním konci jezera Genezaretského, čtyři kilometry západně od vtoku řeky Jordánu do tohoto, na hranicích někdejších území kmenů Zabulon a Neftali. Kafarnaum,

jakožto značné přístavní město všeho obchodu na jezeře, mělo svou celnici. Z té povolal Ježíš Matouše od celního stolu k úřadu apoštolskému. Zde bydlil Petr se svým bratrem Ondřejem, evangelista Jan s bratrem Jakubem starším. V Kafarnaum Pán Ježíš často prodléval, učil zde, čině tu různé zázraky; proto také Kafarnaum nazývá se „jeho (Spasitelovým) městem". Tady uzdravil služebníka pohanského setníka, tchyni Petrovu, ženu krvotokem trpící — zde vzkřísil dcerušku Jairovu a syna krá-

POHLED NA CHRÁM HERODŮV (dle jiného návrhu Vogüéova). V popředí nad rybníkem bravným stojí čtvercový hrad Antonia, kde pak Ježíš Kristus byl souzen. Zde je také počátek křížové cesty. Za hradem Antonia rozkládá se chrám Herodův.

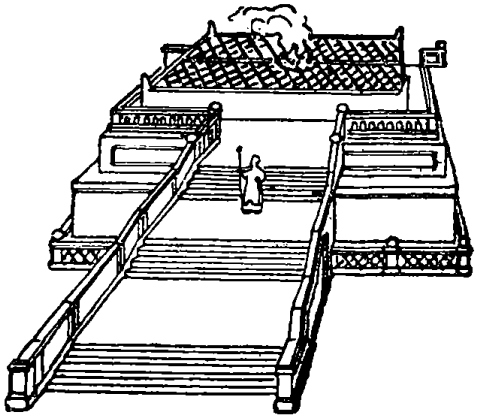
lovského úředníka již již skonávajícího, pouhým slovem, v Káni galilejské proneseným. (Mat. 8, 5; 9, 1; Jan 4, 46.)

Na blízku Kafarnaum ležela města Betsaida (nyní asi Khan Muigel) a Korozaim. Nad těmito městy, poněvadž učení jeho hrdě zamítala, vyslovil Kristus Pán kletbu, dotvrzuje, že o soudném dni snáze bude městům Sidonu, Tyru, Sodomě a Gomoře, než Betsaidě a Korozaim. (Mat. 11, 20—24.)

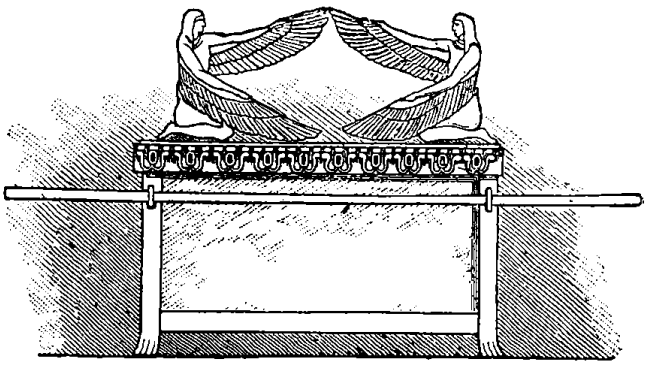
Asi 5 kilometrů jižně od Betsaidy je ves Magdala (nyní El-Medšel), rodiště a někdejší bydliště Máří Magdaleny. Ve střední Galileji 7 kilometrů severozápadně od Nazareta zdvihalo se městečko Kana (nyní zbořené El-Dšelil), kde Pán Ježíš proměniv vodu ve víno, vykonal první zázrak. (Jan 2.) Před lety na místě domku té slavné stavby stával krásný chrám. Ze ssutin jeho vystavěli roku 1881 Františkáni přívětivý kostelíček. Katolická osada zdejší čítá asi 100 duší. Asi 10 km. východně od Nazareta vypíná se hora Tábor — 600 m. nad hladinou — na které se podle podání Ježíš proměnil apoštolům (Mat. 17, 1—9.), západovýchodně zříti proslulou horu Blaženosti, kdež Pán Ježíš měl ono památné horské kázání. (Mat. k 5—7.) Směrem jihovýchodním z Nazaretu přijdeme do městečka Naim. Tu Kristus, pospíchaje k Jerusalemu, vzkřísil mládence, syna ženy-vdovy. (Luk. 7, 11.) Na místě zázraku zbudovali kapličku.

D) Perea je území od úpatí Hermonu až k řece Arnou. V užším slova smyslu nazývá se tak také jenom krajina v obvodu říčky Hieromaxu, přítoku jordánského. Jako na pobřeží středomořském tak i zde za časů Páně bydlili ponejvíce pohané. Měli své okresy s vlastní soudní samosprávou a zří-

zením pod římskou nadvládou. I sem přicházel Pán Ježíš častěji na svých spasitelských cestách, vyučuje a působě zde ku blahu lidu. V evangeliích se činí zmínka o perejském městě Caesarei Filipově. Slula jinak Paneas. Tady na úpatí velebné hory Hermonu vyvolil Kristus sv. Petra za nejvyšší hlavu církve. (Mat. 16, 13.) Severovýchodně od jezera Genezaretského v území Gaulonitis ležela Betsaida druhé straně Jordánu byla Bethanie, kdež Jan Pána Ježíše pokřtil. (Mat. 3, 13; Jan 1, 28.) Spisovatel církevní Origenes († 254) a svatý Jeroným jmenuje to místo Bethabara, t. j. dům přechodu či průchodu. Mělo asi obojí pojmenování, o čemž jsme se již zmínili. V těch místech vystavěla kostel nábožná Helena, matka císaře Konstantina Velikého († 361), k němuž později přistavěn panenský klášter ke cti sv. Jana Křtitele. Připo-

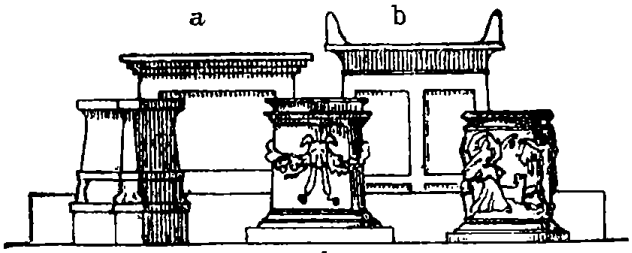

OLTÁŘ ZÁPALNÝ

ARCHA ÚMLUVY.

Juliova. Při tomto místě na poušti rozmnožil Pán Ježíš pět chlebů a 2 rybičky, že nepočítaje ženy a děti 5000 mužů se nasytilo. I zbylo dvanáct košů drobtů! (Mat. 14, 15; Mat. 6, 31.) Na rovině při Středozemním moři v Gadaře vyhnal Ježíš ze dvou posedlých zlého ducha. (Mat. 8, 28.) [1]) Městečko Efrem či Efraim, kam se Kristus Pán uchýlil z Jerusalema, když ho fariseové a zákoníci chtěli usmrtiti (Jan 11, 54), leželo asi 25 km. severozápadně od Jerusalema, někde v okolí nynější křesťanské vísky Tajibeh, poblíž pouště quarantanské. Na

OLTÁŘE STAROVĚKÉ. Oltář *a*) a *c*) jsou oltáře assyrské, *b*) oltář egyptský, *d*) a *e*) oltáře řecké.

míná se již v V. stol., že v něm nachází se neustále sedm panen, jež svou čistotou, nevinností, modlitbou a umrtvováním tělesných žádostí posvěcují místo, přijetím křtu před nastoupením spasitelského úřadu samým Kristem Pánem vyznamenané. Nábožné panny zůstávaly odděleně v cellách či kobkách ve skále vytesaných. Umřela-li některá, byla pohřbena ve své skalní celle a pro novou poustevnici vytesali nové skalní obydlí. [1])

Tím končíme popis Palestiny, jež se stala dějištěm evangelických zpráv, země někdy šťastné, poněvadž na ní stanuly nohy požehnaného Páně, Boha-člověka Krista Pána.

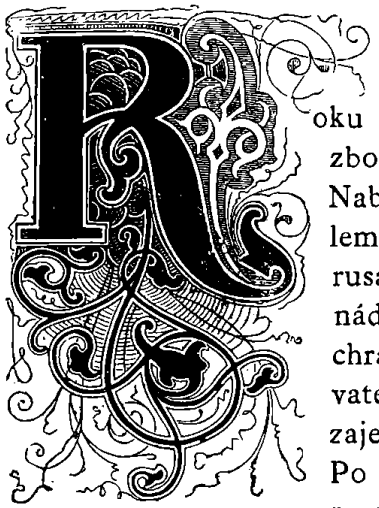
[1]) Gadara nazývá se u Marka Gerasa, u Lukáše Gergesa. Dle Plinia byla Gedara či Gadara hl. město Perey. Ležela u řeky Hieromaxu.

[1]) Srov. Migne, Patr. lat. LXXII., 904.

O židovské bohoslužbě za časů Ježíše Krista.

KAPITOLA PATNÁCTÁ.

Chrám herodianský v Jerusalemě.

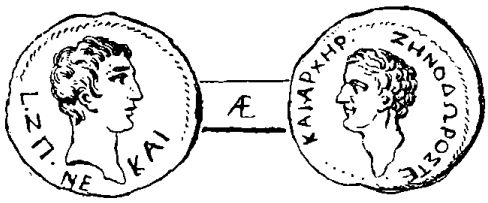
oku 588 před Kristem zbořil babylonský král Nabuchodonosor králem Šalomounem v Jerusalemě s největší nádherou zbudovaný chrám a odvedl obyvatelstvo judské do zajetí babylonského. Po návratu ze zajetí r. 535 před Kr. pod vůdcem Zorobabelem, z knížecího rodu Davidova, počali Židé stavěti novou svatyni, kterou r. 515 před Kr. dokončivše, nazvali ku poctě vůdce chrámem Zorobabelovým, Nádherymilovnému králi Herodesovi Velikému, za jehož vlády se narodil Spasitel světa, tento chrám se nelíbil; i usmyslil si, že vystaví větší a skvostnější. Za pohnutku podniku udával vděčnost k Bohu za četná, sobě prokázaná dobrodiní. Správnější asi bude domněnka, že se chtěl zvěčniti a Židům, kteří ho pro ukrutnost nenáviděli, tímto způsobem zavděčiti. Počátek přestavby, jež ponenáhlu stala se však novostavbou, spadá do 18. roku Herodesova panování, t. j. na rok 20. či 21. před Kristem. Vlastní svatyně zbudována byla prací k tomu zřízených kněží a levitů za půl druhého roku, okolní budovy a nádvoří v 8 letech. Nástupcové Herodesovi s několika přestávkami pokračovali s opravami vnějšku chrámového a s vnitřní ozdobou samotné svatyně, tak že celé dílo skončili r. 64 po Kr. V témž roce přes 18.000 dělníků chrámových pozbylo svého zaměstnání. Podrobný popis herodianského chrámu podává dějepisec židovský Josef Flavius a Mišna, to jest soupis nejstarších židovských tradic. [1])

Poněvadž různé události v tomto chrámu se sběhly, sluší se, abychom, než k nim blíže přikročíme, nastínili povšechný obraz svatyně. Stávala na hoře Moria, kdež také stával chrám Šalomounův a Zorobabelův. K získání potřebné rozlohy postaveny jsou na západním a východním svahu hory mohutné zdi, prázdná prostora mezi stěnou a zdivem vyplněna klenutím nebo zemí zasypána. Celá stavba měla pak 4 nekrytá nádvoří a vlastní svatyni. Nejprvnější nádvoří, které obklopovalo svatyni a ostatní nádvoří, tvořilo velikou zdí obehnaný čtverec, jehož strany měřily 333 metrů délky. Počtu bran v této ochranné zdi nelze určiti, jelikož údaje Mišny a Josefa Flavia si odporují. Tolik jen jisto, že do tohoto velikého nádvoří, jež slulo pohanské nádvoří, poněvadž do něho i pohané měli přístup, vedlo více bran. Hlavní brána nalézala se na straně východní. Zde „u krásné brány“ uzdravil Petr chromého, když vcházel do chrámu k modlitbě s apoštolem a evangelistou Janem. (Skut. Apošt. 3, 1 . . .) Nádvoří to okrašlovalo na jižní straně trojí, na ostatních stranách dvojí podloubí s vysokými sloupy mramorovými. Pro ochranu před deštěm a vedry mělo podloubí střechy. Při západním a severním podloubí zdvihal se hrad Antonia, do něhož sv. Pavel po své třetí apo-

[1]) Srv. Josefa Flavia Antiqu. 15, 3—5; Bell jud. 5, 5; Mišna v traktátu Middot.

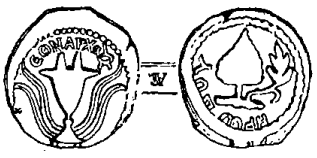
štolské cestě r. 68 byl uvězněn. (Sk. ap. 21, 34.) K hradu Antonia přiléhal na východě palác Herodův, v němž při výslechu a odsouzení Páně sídlel římský vladař Pilát. Východní podloubí z mohutných kamenných čtverců postavené slulo „síň či podloubí Šalomounovo". V něm kázal Pán Ježíš o posvěcení chrámu (Jan 10, 23.) a rovněž sv. Petr po uzdravění chromého (Sk. ap. 3, 12.). Místnost ta sloužila za shromaždiště k společným modlitbám prvních křesťanů.

S výše východní a západní síně či podloubí podle J. Flavia bylo možno nahléd-

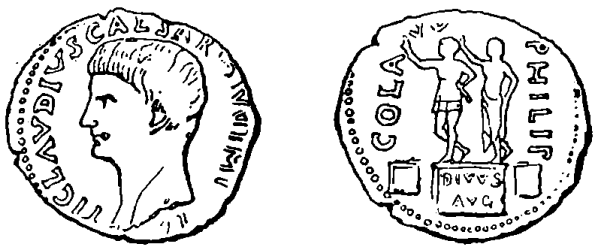

MINCE ZENODOROVA z r. 32—26 před Kr. Peníz jest bronzový a má na straně přední *NE KAI* s datem *L.ZII* (rok 87, t. j. 287 éry Seleukovců, číslice sta značící byla vynechána). Hlava Augustova. — Zadní strana: *ZHNOΔΩPOΣ TE(TPAPXHΣ) KAI APXHP* místo *ἀρχιερεὺς*). Hlava Zenodorova.

nouti do závratné hloubky, ze které stavivo vystupovalo. Jižní podloubí zakončovalo zajisté „cimbuří chrámové", kamž satan zanesl božského Spasitele, pokoušeje ho, aby opovážlivě spoléhaje na pomoc Boží, spustil se dolů do hlubiny. (Mat. 4, 5.) V tomto pestrými kameny pokrytém nádvoří stála také synagoga, ve které dvanáctiletý Ježíšek seděl mezi zákoníky, poslouchaje a dotazuje se jich, až ho zarmoucená matka s pěstounem nalezli. (Luk. 2, 47) Kromě toho nalézaly se v pohanském nádvoří byty pro levity, sluhy chrámové. Zde odbývány také trhy na obětní zvířata (voly, ovce, holuby . . .) a jiné obětní potřeby (sůl, kadidlo . .), zde se měnily peníze. Krajové nádvoří odděleno bylo od ostatních vnitřních na všech čtyřech stranách kamennou zdí obklopeným předhradím (parkánem), což nebylo nežli deset loket široká hráz, na níž vedlo 14 schodů. Do před-

BRONZOVÁ MINCE HERODOVA z roku 14 po Kristu. A (Avers) *HPΩΔOY*. Hrozen vína s lupenem vinným. R (Revers) *EΘNAPXOY*. Přilba makedonská.

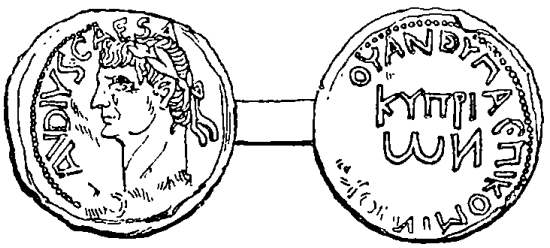

MINCE MĚSTA FILIPP nese na líci císaře Klaudia s obnaženou hlavou. Na rubu se čte: COL. AUG. (IUL.) PHILIP.

hradí nesměl vstoupiti žádný pohan, a proto na schodech v kamenech vytesány jsou latinské a řecké varovné nápisy, hlásající, že přístup do vnitřní části chrámové trestá se smrtí.

Vnitřní nádvoří se svatyní ze čtyř stran obíhala zeď. Do bran jejích musilo se kráčeti po několika schodech. Bran bylo 9; čtyři k jihu, čtyři k severu a jedna na východ. Tato východní brána sdělána byla z korintského kovu, měla samotna větší cenu než všecky ostatní, bohatě zlacené brány. Při této bráně, uzdravil-li se malomocný, byl prohlášen za čistého.[1])

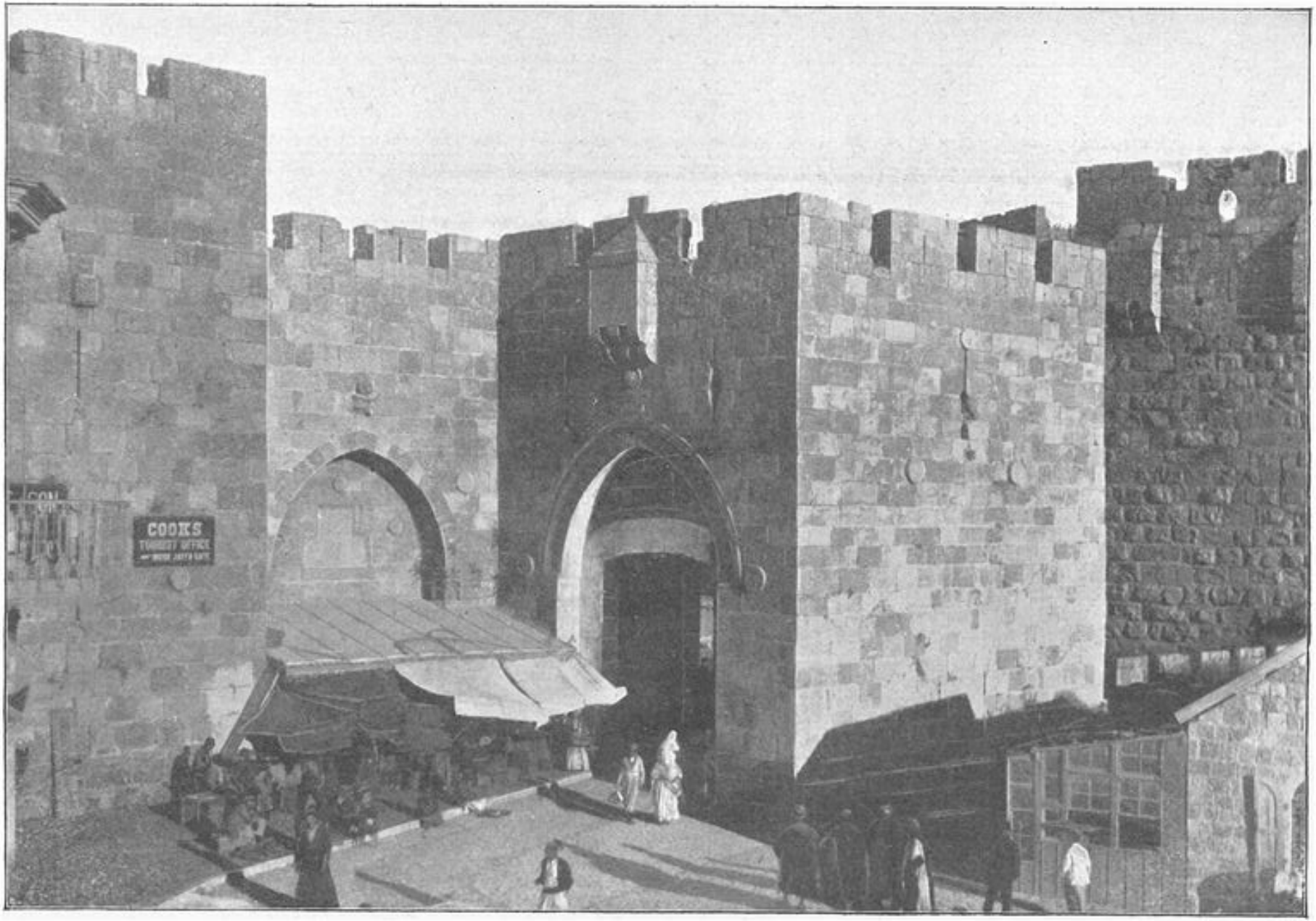
Skrze východní bránu vcházelo se do síně či nádvoří ženského, kteréž tak slulo

MEDAILLE COMINIA PROCLA, prokonsula cyperského, nese na líci ověnčenou hlavu císaře Klaudia s latinským nápisem: (CL)AUDIUS CAESA(R AUG.) Na rubu čte se řecký nápis: *ΕΠΙ ΚΟΜΙΝΙΟΥ (ΠΡΟΚΛ)ΟΥ ΑΝΘΥΠΑ(ΤΟΥ) ΚΥΠΡΙΩΝ.* To jest: „(Peníz) Kypriotů za Cominia Procla prokonsula." Jméno Proclovo jest na exempláři z části setřeno, je však dobře zachováno na jiných kusech, jež opět na jiných místech jsou poškozeny. Peníz je ražen asi roku 51 po Kristu.

proto, ne že by jenom ženy do něho přístup měly, ale proto, že jenom sem a nic dále vstupovati směly. Ženské nádvoří mělo tři brány:

[1]) Ozdravěl-li nemocný z malomocenství, musili se ukázati kněžím v Jerusalemě, od nichž po složení předepsaných obětí obdržel vysvědčení, že čist a zase smí mezi lidi.

BRÁNA JAFFSKÁ V JERUSALEMĚ.

k východu, jihu a severu. Ze vnitřku bran podél zdí vystupovalo do nádvoří sloupořadí. Mezi jednotlivými páry sloupů stálo 13 obětních kádí. Do nich kladli příchozí dobrovolné dary pro chrám. Jednou Pán Ježíš sedě v tomto nádvoří pozoroval, jak lid metal peníze do pokladnice. Bohatí házeli mnoho. A přišedši chudá vdova uvrhla jenom dva haléře. Svolav Pán své učedníky, pravil: Tato chudá vdova více uvrhla než všichni ostatní; nebo všickni z toho, co jim zbývalo, metali — ale tato uvrhla ze své chudoby všecko, co měla ... (Mar. 12, 41—44.) V ženském nádvoří nacházely se galerie pro paní a to tak, že tyto mohly zaujmouti místo nahoře, muži dole a tak se předešlo směsi obojího pohlaví.

V každém ze čtyř rohů postavena byla zvláštní síňka či cella: jihovýchodně síň Nazarejců, kdež si vlasy ostříhali, když čas slibu vypršel; v severovýchodním rohu dřevník, v němž kněží dělili zdravé dříví od ztrouchnivělého k obětem. V severozápadním koutě stála komora malomocných. V ní se uzdravení očišťovali. Konečně v jihozápadním rohu umístěna „cella tučnosti", poněvadž zde ukládány zásoby obětního vína a oleje.

Na straně západní nádvoří ženského spatřovala se vysoká stěna s brankou, kterou po 15 stupních vstupovalo se do velikého nádvoří. Veliké nádvoří bylo roztříděno na nádvoří israelské a nádvoří kněžské. Celek, pokrytý kamennými deskami rozdělen byl kamenným zábradlím na dvě polovice. Do nádvoří kněžského laikové přístupu neměli. Zvláštní zmínky zasluhuje síň Gasith (komůrka z kvádrů). V té Vysoká rada (synedrion) odbývala své schůze.

Na kněžském nádvoří vyčníval čtyřrohý, z neotesaných, železem nedotknutých kamenů sdělaný kamenný oltář obětí zápalných. Ze čtyř jeho úhlů vybíhaly čtyři rohy, znázorňujíce moc zde přinášených obětí krvavých i nekrvavých. Ze dvou rohů jihozápadních vybíhaly roury, jež podzemní kanál spojoval s potokem Cedronem. Severně od obětního oltáře na porážce do podlahy zaraženo bylo 24 kruhů pro upevňování hlav obětních zvířat. Na tomto oltáři přinášené oběti krvavé nastiňovaly krvavou obět Kristovu na kříži, nekrvavé pak nejsvětější obět mše sv. Mezi oltářem a síní chrámovou stálo umyvadlo, kdež se kněží před službou ve svatyni umývali.

Velebná svatyně sama ležela o 12 schodů výše než kněžské nádvoří. Postavena byla z mohutných, bílých mramorových kvádrů. Měřila 66 metrů délky a výšky, 44 m. šířky. Sestávala z předsíně, svatyně a svatyně svatých. Vchod do předsíně vždy beze dveří stále otevřený leskl se v průčelí i uvnitř samým zlatem. Zde nalézaly se mimo světnic k uschování obětního nářadí dva stoly. Jeden mramorový, na který kněží o každé sobotě pokládali 12 čerstvých chlebů, odkudž je nesli do svatyně; druhý zlatý, na nějž kladli staré chleby o budoucí sobotě, než je pryč odnesli. Z předsíně kráčelo se do svatyně dveřmi o dvou pozlacených, stále pootevřených a drahocenným čtyřbarevným kobercem ověšených křídlech.

Nad veřejemi visel zlatý keř vinný se zlatými hrozny. Předobrazoval národ israelský, jenž v Starém zákoně přečasto připodobňuje se vinohradu nebo vinnému keři. (Is. 3, 14.; 5, 1 .; 27, 2; Jer. 12, 10.)

Ve svatyni uschován byl sedmiramenný zlatý svícen, zlatý stůl pro lícné chleby, oltář zápalu. Zlatý svícen naplňovali čistým olejem olivovým. Hořel po celou noc. Světlo ve tmách zná-

BRÁNA JAFFSKÁ V JERUSALEMĚ. (K obr. na str. 60.) Tato brána nalézá se na západní straně města Jerusalema. Jméno své má odtud, že tudy vede cesta do Joppe, nynější Jaffy. Stojí asi na těch místech, kde se druhdy nalézala brána, vedoucí do údolí Hinnomského, zvaná proto „brána údolí". Ruch kolem této brány živě nám připomíná příchod poutníků ve dny sváteční do Jerusalema, mezi nimiž byl i náš Spasitel, jenž svými činy brzy upoutal na sebe pozornost celého města, jak o tom svědčí rozmluva jeho s Nikodemem, členem velerady. (Jan 3, 1—21.) Také touto branou ocitneme se na blízku bývalého hradu Davidova. Brána sama nemá žádných zvláštních okras, ale jest dosti prostranná, aby stačila čilému proudu, který se tudy často ubírá. Mohamedáné nazývají ji Bal-el-Chalil, brána přítele Božího, t. j. Abrahama. Nápis na bráně této hlásá, že byla od Soleimana, syna Othmanova, r. 1544 opravena. Každý sultán, nastupuje na trůn, dává klíče této brány doručiti pašou jerusalemským představenému obce židovské na znamení svobody Židů v Palestině.

zorňovalo poslání lidu židovského, aby ve tmách modloslužebnosti jasně svítil světlem poznání pravého Boha. Severně od svícnu stál oltář zápalu ze dřeva akátového. Ráno a večer každého dne zapaloval na něm kněz posvátný oheň.

Vystupování líbezně vonícího kouře naznačovalo modlitbu; proto modlil se lid v nádvoří, když kněz ve svatyni pálil kadidlo. Při tomto posvátném úkonu zjevil se knězi Zachariášovi archanděl Gabriel, zvěstuje mu radostné poselství, že bude míti syna — Jana Křtitele, předchůdce Páně. (Luk. 1, 8. .)

Na stůl, jenž se nacházel v bezprostřední blízkosti oltáře zápalného, kladli kněží — jak již vzpomenuto — každou sobotu 12 nekvašených chlebů. Tam ležely až do soboty příští, kdy se vyměňovaly. Staré směli jenom kněží pojídati. Obětovalo je 12 kmenů židovských. Znázorňovaly obět mše sv. a nejsvětější Svátost oltářní.

Svatyni od svatyně svatých dělila stěna s dveřmi, která ověšena byla drahou záclonou. Tato o p o n a při smrti Páně ode shora až dolů se roztrhla na znamení, že smrtí Páně přestává Starý zákon a nastává Zákon milosti a nebe, jež svatyně svatých předobrazovala, zase lidstvu se otevírá. (Mat. 27. 51.) Ve chrámě Šalomounově nacházela se ve svatyni svatých a r c h a ú m l u v y. Archa byla truhla dřeva akátového pobitá zlatým plechem. V ní se choval zákoník Mojžíšův. Občas vznášel se nad archou úmluvy tajemný mráček šechinach (= příbytek Boží), záruka to, že Bůh prodlévá mezi svým lidem. Zde vykonával velekněz jednou do roka a to o velikém dni smíření smírnou obět za hříchy kněží a lidu. Kropil totiž jednou nad archou úmluvy, sedmkráte před ní krví obou zvířat na smír obětovaných, totiž býka a kozla. V herodianském chrámu byla svatyně svatých prázdna — znamení to, že nejvyšší zákonodárce Kristus již přišel a svou krví hříchy celého světa smyl. (K Žid. kap. 9. a 10.)

Nad svatyní a svatyní svatých nalézaly se byty, na straně severní, jižní a západní chrámové budovy tříposchoďový přístavek s komorami pro uschování kostelního nářadí a se světnicemi pro levity. Nad chrámem pněla na tlustých trámech střecha, pod ní silná lepenice.

Jerusalemský chrám pro svou vysokou polohu z města i z celého okolí byl daleko viditelný. — Pohled z dáli, když jeho zlaté ozdoby skvěly se na slunečních paprscích, každého uchvátil. Nic mu nescházelo, píše Josef Flavius, co oko i duši v údiv i úžas přivádí. Na všech stranách poset byl zlatými plechy. Jakmile naň dolehly ranní paprsky, odrážela se v nich budova jako veliký ohnivý terč, k němuž patřiti nelze asi jako k zářivému slunci. Oslňovalť oči. Patřil-lis naň s dalekých hor, vyhoupl se před zrakem svou mramorovou úbělí jako hora sněhem zavátá.[1]) Domníval se Herodes Veliký, že si stavbou pojistil trvalý pomník; leč chrám jeho měl se státi svědkem zavržení vyvoleného národa. Sotva dokončen (r. 64 po Kr.) již zase Římany byl sbořen (r. 70 po Kr.) a nikdy více postaven nebyl.

[1]) Josef Flavius, l. c. 5, 5.

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ.

O synagogách.

Synagogy byly domy, v nichž se Židé shromažďovali k modlitbám a k poslechnutí úryvků z Písma sv. Jak synagogy povstaly, nic určitého se neví. Nejspíše vznikly za časů babylonského zajetí (585—335 př. Kr.) jakožto nějaká náhrada za zničený chrám jerusalemský, když jej rozbořil král Nabuchodonosor. V dobách působení P. Ježíše v každém i nepatrném městečku palestinském měli aspoň jednu synagogu na př. v Nazaretě, Kafarnaum . . .

Ježíš učil v synagoze nazaretské, tak že všichni se divili moudrosti jeho. (Luk. 4, 16.) V Kafarnaum též v synagoze uzdravil člověku suchou ruku. (Mat. 12, 9. .) Také v městech zahraničních, jestliže tu Židé bydlili, nacházely se synagogy. Šavel, potomní apoštol Pavel vyžádal si na vysokém kněži plnou moc ku představeným synagog v Damašku, aby směl tamní křesťany schytati a svázané ku potrestání do Jerusalema přivésti.[1]) Po svém obrácení kázal často v židovských synagogách jako v Salamidě na Cypru, v Antiochii a Korintě při první apoštolské cestě; při druhé v Bereji, Athenách a Korintu; při třetí v Efesu. (Sk. ap. 9, 1. 2.; 13, 5. 14.; 14, 1.; 17, 10. 17.; 18, 4.; 18, 19.; 19, 8.) V Jerusalemě měla každá čtvrt cizinská svou zvláštní synagogu. Když sv. Štěpán s velikým nadšením v tomto městě kázal, působě veliké zázraky v lidu, povstali proti němu někteří nevěřící Židé ze synagog cyrenských, libertinských, alexendrijských, těch, kteří byli z Cilicie a Asie; ale nemohli odolati moudrosti jeho. (Sk. ap. 6, 8 . .)

Synagogy stavěli s velikou zálibou na výše položených místech, aby zaujímaly nejvyšší body osady, převyšujíce jako chrám jerusalemský ostatní budovy. Náklady stavební a vydržovací podnikaly obce, někdy také osoby soukromé ano i pohané. Tak na příklad v Kafarnaum vystavěl synagogu pohanský setník, jehož nemocného služebníka Spasitel uzdravil. (Luk. 7.)

V synagoze obyčejně nescházela 1. skříň na knihy posvátné. Knihy tehdejší ovšem neměly podoby nynějších, ale pergameny jejich se svinovaly. Proto čteme někde: svinul, či rozvinul knihu. Když Pán Ježíš vstoupil do synagogy v Nazaretě, podali mu knihu Isaiáše proroka. I rozvinuv knihu, nalezl místo: Duch Páně nade mnou; pročež pomazal mne a poslal mne kázat evangelium chudým. A svinuv knihu, vrátil ji služebníku a posadil se. (Luk. 4, 17, 20.) 2. Uprostřed synagogy nacházela se vyvýšená stolice s podstavcem pro knihu zákona, my bychom řekli kathedra s pultem. Odtud se Písmo předčítalo a vysvětlovalo. 3. Sedadla pro obec. Nejpřednější místa zaujímali starší obce, t. j náčelníci jednotlivých pokolení, rodův a rodin. Seděli obráceni obličejem k ostatnímu shromáždění. Na taková místa tlačili se pyšní fariseové a zákoníci, což jim Pán Ježíš vyčetl. (Mat. 23, 6.) Sedadla mužská od ženských oddělovala stěna a to tak, že muži na ženy neviděli. Poněvadž ale před obojím oddělením zůstávala prázdná prostora, mohlo obojí pohlaví předčitatele dobře slyšeti. 4. Místnost osvěcovaly v sobotu a o svátcích

[1]) Damašek v provincii syrské hl. město, za Pompeja od r. 64 př. Kr. pod vládou římskou, leželo na sever za Libanonem.

při večerních pobožnostech lampy, jež se rozžíhaly dle potřeby i při schůzích dne všedního.

Synagoga měla své úředníky. K nim náležel nejdříve představený. Měl hlavní dozor nad celým zařízením i správou synagogy. Takovým byl Jairus, jehož dcerušku Pán Ježíš vzkřísil. (Luk. 8, 49.) Při druhé apoštolské cestě sv. Pavla uvěřil v Krista Crispus, představený synagogy v Korintu. (Sk. ap. 18, 8.) Důležitou hodnost v synagoze zastávali rádci představeného. Byli voleni ze starších lidu. Řídili za vůdcovství představeného vnější i vnitřní záležitosti synagogy. Mezi jiným vyšetřovali také přestupky zákona, trestajíce různě přestupníky: dostal důtku, byl v synagoze bičován, vyloučili ho dočasně nebo na vždy ze synagogy. Ježíš předpověděl svým učeníkům, že je budou pro jméno jeho v synagogách bičovati, z nich vyháněti. (Mat. 10, 17; Jan 16, 2.) V synagogách dále k tomu ustanovení almužníci sbírali jednou v témdni almužnu pro chudé z obce. Pán Ježíš vytýkal fariseům a zákoníkům, že udílí nejradši příspěvky chudým v synagogách, na ulicích, aby je lidé viděli a chválili. Při almužně máme se varovati každé samolibosti, sháňky po chvále a uznání. Máme ji udíleti z lásky k Bohu — potom Otec nebeský, jenž vidí i nejskrytější věci, odplatí jednomu každému. (Mat. 6, 2..; 23, 5.)

KAPITOLA SEDMNÁCTÁ.

O náboženstvo-mravním stavu pohanů i Židů za časů Páně.

Největší části tenkráte známého světa panovali Římané. Všichni národové, Židy vyjímaje, byli pohany, již uznávali buď ve větší nebo v menší míře — mnohobožství. Věřili, že bohové mají lidské vášně — a těmi zastírali i okrašlovali své vlastní hříchy. Sv. Pavel svědčí, že pohané naplněni byli každou nespravedlivostí. zlobou, nesprávností, lstivostí, záštím, vraždami, sváry, podvody, jsouce bez veškery lásky k jinému, nevěrní, nemilosrdní. (K Řím. 1, 29—31.) Římský spisovatel Seneca (* 54 př. Kr.) vyznává: Všecko dýše špatnostmi a neřestmi. Neřest více se netají, ale kráčí před očima všech Nazírali sice správněji na Boha a jeho poměr k světu mnozí učení Řekové jako Sokrates, Plato, Aristoteles, někteří Římané: Cato, Atticus, Seneca, kteří volali po nápravě mravů; ale to byli jedinci, lesklé světlušky v moři temností modlářských. Scházely také jejich domněnkám i krásným zásadám důkazy. Proto zvolal moudrý Sokrates (* 469 př. Kr.): Kéž někdo přijde s nebe a poučí nás, jak bychom se měli chovati k Bohu a lidem!

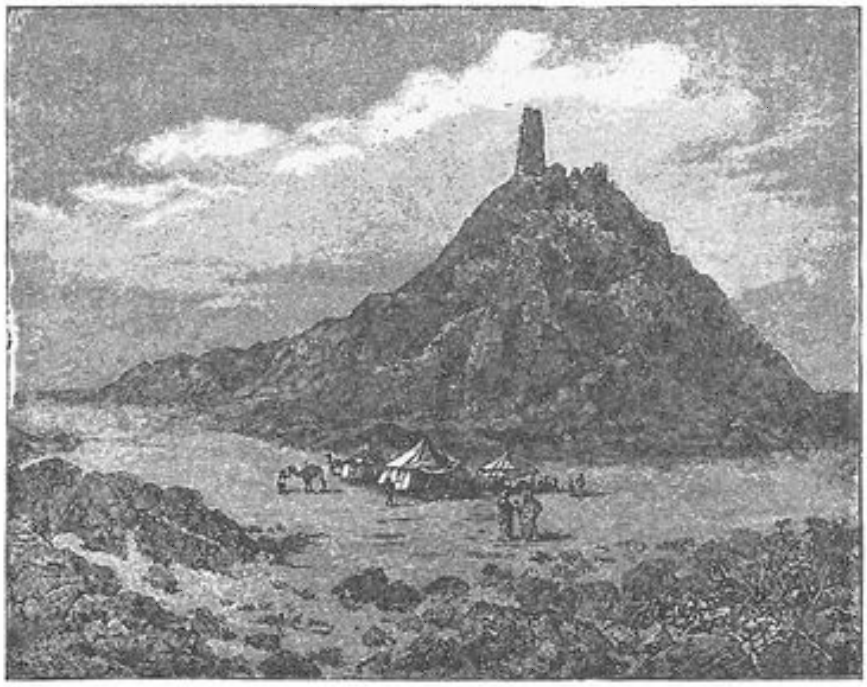
Židé byli na tom o něco lépe. Věřili v jednoho Boha a tato víra udržovala také jejich mravy. Modlili se často a mnoho, veřejně i v soukromí. Posty zachovávali přísně, ano někteří horliví fariseové postili se dvakráte v témdni v pondělí a ve čtvrtek. Pečovali také o chudé týdenními sbírkami při shromážděních v synagoze. Bohoslužby ve chrámu jerusalemském konány nádherně a ve vzorném pořádku. Denně z rána i na večer obětován jednoletý beránek bez poskvrny, v sobotu čtyři. O svátcích dály se krvavé i nekrvavé oběti ve větším množství. Ku svátkům velikonočním, letničním a pod ze-

lenou putovali do Jerusalema nejenom Židé palestinští, ale i ti, co žili už tehdy roztroušeně po celém světě. K vůli pořádku rozděleni jsou kněží na 24 tříd, aby střídavě, každá celý týden, obsluhovaly svatyni.

Předpisy o sobotním klidu a jiná zákonitá ustanovení zachována se svědomitostí až úzkostlivou. Aby měl žid zákon Páně neustále na paměti, nosili na čtyřech cípech plášti podobného svrchního šatu střapce anebo zvonečky na modrých šňůrečkách a na levém ramenu nebo na čele pergamenové nebo kožené schránky — říkali jim filakterie — v nichž na kouscích pergamenu napsány byly důležité úryvky Starého zákona. (IV Mojž. 15, 37; V. Mojž. 22, 12; II. Mojž. 13, 9, 16; Mat, 23. 5.) Hyacintová barva (modrá) šňůreček připomínala jim božský původ Zákona, stránky s ústřižky pergamenovými na čele nebo na rameni hlásaly, že má žid nositi přikázání Boží v paměti i v srdci.

Než při všelikém nadšení pro službu Jehovy a zákon bylo náboženství židovské jenom vnější bohopocta bez vnitřní ceny. Proto stěžoval si Spasitel, že lid ten ctí více Boha ústy, ale srdce od něho že daleko. Připodobnil je také stromu plnému listí, ale bez — ovoce. (Mat. 15, 8; Luk. 13, 6—9.) Hlavní vinu takové neupřímnosti nesli fariseové, zákoníci a nedbalí kněží.

Název fariseové se odvozuje z hebrejského slova perušim, t. j. oddělenec, zvláštnůstkář. Jmenováni jsou tak proto, poněvadž se nápadným způsobem snažili, aby se lišili od ostatního lidu. Horlili přísně o Zákon, jemuž pod rouškou ústního podání přimísili různé malichernosti. Na př. považovali za nedovolené, jestliže někdo v sobotu ulomil dva klasy, napsal dvě písmenka nebo veřejně nějaký potřebný předmět nesl. Ano i lékařská pomoc prý je v sobotu jen tenkráte dovolena, je-li život ve skutečném nebezpečí. (Luk. 6, 7. . . . .; Jan 5, 1. .; 9, 10.) Převrácenost jejich v ostříhání Zákona zejména bila do očí, že důležitých předpisů nedbajíce, malicherné úzkostlivě plnili. Odváděli desátek z plodin zahradních na př. máty kadeřavé (kučerky), kmínu, anisu, ačkoli v zákoně vyjmenovány nebyly, ale při tom mnozí v Boha nevěřili, nedoufali, k bližnímu spravedliví a milosrdní nebyli. (III. Mojž. 27, 30—33; IV. Mojž. 18, 21—24; Mat. 23, 23.) Z té příčiny předhazoval jim Kristus, že cedí víno, aby tam nebyla nečistá — muška a oni se neposkvrnili, ale že polykají velbloudy. (Mat. 23, 24.)

ZBYTKY VĚŽE BABYLONSKÉ zachovány se ve sříceninách Babylonu na pravém břehu řeky Eufratu a nazývají se nyní Birs Nimrud, to jest: věž Nimrodova. Ssutiny její jsou 45 metrů vysoké a podobají se pahrbku. Stupňovité oddíly zasuty jsou hořejší částí věže, tak že již nejsou znatelny.

Pán Ježíš chtěl tím říci, že nepatrné příkazy plní do puntíčku, a žádné svědomí si nedělají z toho, když přestupují hlavní přikázání Boží. Modlí se, postí, udělují almužny, ale vše — pro chválu lidskou. Jste, volá Kristus, pokrytci, obílení hrobové na vrch krásní avšak uvnitř samá kost a nečistota. (Mat. 23, 27.[1])

[1]) Židé natírali hrobní kameny každého roku vápnem a to k vůli okrase a také na znamení, aby každý věděl, že má před sebou hrob, poněvadž dotknutí znečišťovalo.

Na oko jevili se lidu jako spravedliví, ale vniterním smýšlením byli dráči, nespravedlivci.

Leč i mezi farisey nacházeli se řádní poctiví mužové. Slovutný Hillel, kolem r. 30 př. Kr. představený vysoké rady, platil za šlechetného farisea. Moudrým fariseem podle Jos. Flavia jeví se Šimon za časů Heroda Agrippy I. (37—44 po Kr.), podle evangelia zdá

VELEKNĚZ.

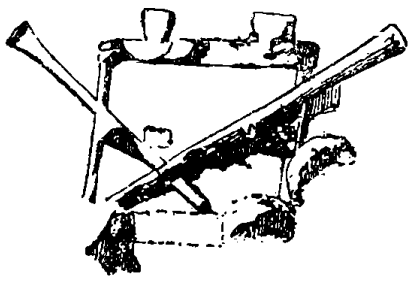
se podobným člen vysoké rady Nikodem a Josef z Arimathie. Za chytrého farisea považovati dlužno židovského dějepisce často již jmenovaného Josefa Flavia.

Než tito všichni tvořili výminky: hlavní ráz fariseismu byla ctižádost a pýcha. Sekta požívala u lidu veliké vážnosti pro své zásluhy a chytré vystupování. Soudy židovské se jimi řídívaly a ve vysoké radě jerusalemské měli rozhodný vliv.

Jako fariseové představovali Židy věřící, tak zase sadduceové repraesentovali část Židů nevěřících a svobodářských.[1]) Chtějíce života užiti až na dno, zavrhovali učení o nesmrtelnosti duše, zmrtvýchvstání a tak i posmrtnou odplatu za skutky. Krátce nevěřili, že Bůh má vliv na lidské činy. Také existenci andělů popírali.[2]) (Luk. 20, 27; Sk. ap. 23, 8.) Největšími nepřáteli byli jim fariseové; ale oběma nic nevadilo, že se spojili proti Pánu Ježíši. Sekta sadducejská pronikla nejvíce mezi boháče a členy vyšší společnosti lidské. Četných přívrženců neměla. Evangelia se o sadduceích ani nenezmiňují, jen Skutkové apoštolští (4. 1 . . 5. 17.) hned na počátku uvádí je jako nejzuřivější odpůrce křesťanství.

Zákoníci nazývali se jinak také znalci Písma sv., učitelové zákona. Povstali z fariseů a kněží. Působiti začali někdy v II. stol. př. Kr. Za svou povinnost považovali, aby co nejsvědomitěji chránili Zákon, jej vysvětlovali a v něm hojně mládenců vyučili. Mezi zákoníky šel dvojí směr: přísný a volný. Převládal prvý jakožto spojenec fariseův. Proto také evangelia je staví podle sebe. Volní zákoníci přáli Sadduceům.

Stoupenci obojího směru rádi překrucovali a obracovali smysl Zákona. Dle toho jest posuzovati výroky Páně o zákonících. Tvrdil ť o nich, že ukládají lidem veliká břemena a sami se jim vyhnou, že rozvazují děti chudých staré rodiče z povinnosti podporovati, když přinesou nějakou obět do chrámu, že vynasnažují se, aby všudy získali přívrženců, které vedou do věčného zahynutí. (Mat. 23, 4; Luk. 11, 46; Mat. 15, 3—6; 23, 15.) Zákoníci a fariseové nejvíce se přičinili o to, aby proroctví o Messiáši lid bral jako předpověď budoucí veliké židovské říše na zemi.

STŮL CHLEBŮ PŘEDKLADNÝCH A TROUBY CHRÁMOVÉ dle polovypukliny na vítězném oblouku Titově v Římě.

Nebyli tudíž ani fariseové ani zákoníci, tím méně sadduceové schopni, aby svým příkladem pravou ctnost a náboženství pozdvihli. Ani kněží toho nezmohli; neboť dle Jos. Flavia většina kněží náležela k sadduceům, ostatek k fariseům a zákoníkům.

[1]) Sadduceové povstali mezi Židy působením hellenismu a názorů pohanských. Zakladatelem sekty se jmenuje obyčejně učitel Saddok a Boethos v III. stol. př. Kr.

[2]) J. Flavia Antiq. 13, 9. Bell. jud. 2, 8.

Tím se také dá vysvětliti, proč s počátku vyšší kněžstvo ke Kristu i ke křesťanství se chovalo chladně, později ovšem velmi nepřátelsky. [1])

Abychom pochopili náboženstvo-mravní stav Židů za časů Páně, jest nám se ještě zmíniti o sektě essejské či essenův. O nich podává zprávu Jos. Flavius. [2]) Byli to náboženské řády mužské, žijící na západním pobřeží Mrtvého moře ve vesnicích. Jmění užívali společně, dávajíce přednost práci u člověka spravedlivého, čeká ji šťastný osud, jinak věčné trápení. Mravouka jejich jednoduchostí svou rovnala se zákonu Mojžíšově. Při vstupu do řádu zavázali se, že budou spravedliví a k bližnímu milosrdní. Ústranný a střízlivý i mravný život získal jim vážnost každého, kdo s nimi přišel do styku. Jejich způsob života však měl také stinné stránky. Uctívali sice Boha jako nejvyšší bytost a Tvůrce všehomíra, ale ctili také slunce, domnívajíce se, že je obraz či

KAREL ŠKRETA: NAROZENÍ SV. JANA KŘTITELE.

polní a řemeslům. Masa vůbec nepožívali. Jídávali jednou za den společně o poledních v bílém šatě chléb a zeleninu. Přísaha byla jim zapověděna. Někteří manželství zavrhovali, jiní do něho vstupovali. Sobotní klid zachovávali přísněji než fariseové. Věříce v nesmrtelnost duše, pravili, že smrt vysvobozuje duši z vězení. Byla-li duše představa božská. Poněvadž zavrhovali oběti zvířat, byl jim přístup do chrámu zabraňován. Na vnější očišťování vodou kladli velikou váhu. Proti odpadlíkům své strany chovali se velmi tvrdě. Josef a Filo udávají, že jich bylo asi 4000.

Takové byly poměry pohanské a židovské za časů Páně. Zahraniční Židé životem svým od palestinských mnoho se nelišili. Snad jejich náboženské city vlivem pohanství ještě více otupěly. Příklad toho ve svých spisech podává sám Filo, žid z Alexandrie.

[1]) J. Flavius Antiquit. 18, 4. 5.

[2]) l. c. 15, 10. 4; 18, 1. Bell. jud. 2, 7. 3; 2, 8. 11.

O božském a lidském původu Ježíše Krista.

KAPITOLA OSMNÁCTÁ.

Syn Boží od Otce od věčnosti zplozen. Jeho působení na světě před vtělením.

Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo. To bylo na počátku u Boha. Všecky věci povstaly skrze ně, a bez něho nepovstalo nic (z toho), co učiněno jest. V něm byl život, a Život byl světlem lidí, a Světlo ve tmě svítí, a tma ho nepojala. Vystoupil pak jeden člověk, byv poslán od Boha, jméno jeho bylo Jan; ten přišel na svědectví, aby vydal svědectví o Světle, by všickni uvěřili skrze něho. On nebyl Světlem, nýbrž aby svědectví vydal o Světle. Bylo však Světlo pravé, kteréž osvěcuje každého člověka přicházejícího na tento svět. Na světě bylo, a svět povstal skrze ně, ale svět ho nepoznal. Do vlastního přišel, a svoji ho nepřijali. Kolikokoli však jej přijali, dal jim moc státi se dítkami Božími, těm (totiž), kteří věří ve jméno jeho, kteří se zrodili nikoli z krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, nýbrž z Boha A Slovo tělem učiněno jest, a přebývalo mezi námi, a viděli jsme slávu jeho, slávu to jako jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy (Jan 1, 14.)

Velebnými, ač jednoduchými slovy vyličuje z vnuknutí Božího evangelista Jan věčné zplození Syna od Otce a jeho působení na světě, dříve než se vtělil. „Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha.“ „Slovo“ toť Syn Boží, druhá božská osoba. Slovem se nazývá proto, poněvadž je odlesk bytosti Otcovy (k Žid. 1, 3.) jako i slovo je odlesk myšlenky lidské. „Slovo“ bylo na počátku, ještě dříve než jiné bytosti stvořeny, bylo tedy od věčnosti u Boha; ano Slovo, jsouc božské přirozenosti a bytnosti, bylo Bůh sám: a Bůh byl Slovo. „Všecky věci povstaly skrze ně a bez něho nepovstalo nic (z toho), co učiněno jest.“ Tedy každý tvor i stvoření přišlo na svět skrze „Slovo“, t. j. Syna Božího, a to z jeho vlastní moci, poněvadž, jsa s Otcem téže přirozenosti, je všemohoucí. „V něm byl život a Život byl světlem lidí.“ Jelikož Syn žil božským životem, který od Otce od věčnosti obdržel, stal se tudíž pramenem každého života na světě, původem tělesného i duchovního tvorstva. Jakožto nebeské světlo osvěcoval padlé člověčenstvo rozumem, hlasem svědomí, skutky či výjevy věcí stvořených, jež hlásají všemohoucnost a moudrost Boží. „Světlo“ „ve tmách svítilo“, a to ve tmách nevědomosti, bludu, nevěry a pověry a mravní zkázy; ale „tmy ho neobsáhly“, poněvadž lidé milovali více blud a hřích než pravdu a ctnost. Po mnohých prorocích poslal konečně Bůh největšího z proroků Jana Křtitele, aby poukazoval na Krista jako na světlo světa, připravuje lidstvo na jeho příští. Ačkoli Jan žil životem svatým a kázal z božského nadšení podivuhodně, přece nebyl „Světlo pravé“, nebyl zaslíbeným Vykupitelem. Pravé a skutečné

Světlo toť Syn Boží, jenž osvěcuje každého člověka přicházejícího na tento svět, tedy lidi před Janem i po Janu žijící. Než svět po většině nešel k božskému Světlu. Ačkoli na počátku světa svítilo, ačkoli svět skrze ně učiněn je, neuznali je přece rozumní tvorové, jelikož milovali tmu více než světlo. Ano, israelský národ, jejž si Bůh vyvolil za zvláštní dědictví a uprostřed něho podivným způsobem se zjevoval, nepřijal je (Světlo) a nechtěl se jím říditi. Pravda, někteří i ze Židů i z pohanů je důvěřivě přijali a ti vyzdviženi jsou do řádu synů a dcer Božích. Synovství tohoto nenabývají lidé svým přirozeným zrozením a pokračováním pokolení, nýbrž znovuobrozením se v Bohu, a to z Ducha svatého. Takové duchovní obrození člověčenstva sprostředkoval Syn Boží přijetím přirozenosti lidské, utrpením a smrtí na kříži, čímž svět vykoupiv, týž sesláním Ducha sv. také posvětil. Z té příčiny poukazuje evangelista na konci svých vývodů o bytosti a působení „Slova", Syna Božího, na jeho milostiplné vtělení: A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. A viděli jsme slávu jeho, slávu jako jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy. Svou slávu zjevil Ježíš osobním vystupováním mezi krajany, důstojným působením zázraků (Jan 2, 11.) a svým učením (Mat. 7, 29), zejména však zázračnou proměnou na hoře Tábor, vítězným zmrtvýchvstáním, slavným nanebevstoupením. Jakožto „milostiplný" uděloval milost v hojné míře potřebným, jakožto „pln pravdy" hlásal pravdu a osvěcoval ve tmách sedící a bloudící člověčenstvo. Celým právem mohl tudíž říci: Já jsem cesta, pravda a život. (Jan 14, 6.) To znamená: ukazuji lidem cestu, která vede do království nebeského, pravdu hlásám, poněvadž mé zásliby neklamou, zvěstuji život, poněvadž jsem přemohl smrt, aby svět skrze mne života dosáhl.

KAPITOLA DEVATENÁCTÁ.

Lidský původ Ježíše Krista.

(Mat. 1—16, Luk. 3, 23—38.)

Podle proroků měl zaslíbený Messiáš vzejíti z pokolení Judova a to z domu Davidova. Evangelista Matouš a Lukáš vysvědčují, že Ježíš jako člověk měl za předka tohoto vynikajícího krále. Evangelistové však tento původ dokazovali rozdílně. Matouš sestavil rodokmen Ježíšův od Abrahama, jehož potomkem král David byl, Lukáš však šel zpět až k Adamovi, praotci člověčenstva.

Příčinu toho postupu vysvětlujeme si z účelů, proč obě evangelia povstala. Matouš píše hlavně pro žido-křesťany, chtěl podati důkaz, že Ježíše z Nazareta dlužno považovati za onoho potomka Abrahamova, v němž požehnána býti mají všecka pokolení země. Lukáš naproti tomu sestavil své evangelium pro pohano-křesťany. Zašel tudíž v rodokmenu za Davida i Abrahama daleko do zadu až k Adamovi, aby naznačil, že druhý Adam-Kristus je duchovním praotcem nejen výhradně židovského národa, ale celého člověčenstva. Kromě toho udává Lukáš, počínaje Josefem, mužem Marie, k Davidovi, jinou řadu předků než Matouš od Davida k Josefovi. Lukáš nazývá Josefa synem Heli, Matouš pak synem Jakubovým.

Různost údajů lze vysvětliti v ústním po-

SYRSKÉ ŽENY PEKOUCÍ CHLÉB.

dání odůvodněným názorem, že Matouš uvádí původ Josefův z Davida v linii šalamounské, kdežto Lukáš popisuje původ Panny Marie z Davida v linii Nathanově. Šalamoun a Nathan jsou bratři a synové Davida krále. Dle toho má se záležitost uvedená takto: Josef byl syn Jakubův (Matouš), Maria dcerou Heliovou (Lukáš). Sňatkem s Marií stal se Josef zetěm Heliovým. Matouš vypočítává starozákonní rodokmen sv. Josefa, Lukáš pak řadu předků tchána Josefova či jinak řečeno předky matky Ježíšovy. Tak se zdánlivý rozpor evangelistů obyčejně vysvětluje.

Rodokmen Ježíšův podle lidského původu lze ze svědectví Písma sv. sestaviti takto: Podle Lukáše: Adam, Set, Enos, Kainan, Malabel, Jared, Henoch, Mathusale, Lamech, Noe, Sem, Arfaxad, Kainan, Sale, Heber, Falek, Ragan, Saruk, Nachor, Thare, Abraham. Podle Matouše i Lukáše Abraham, Isák, Jakub, Juda, Fares, Esron, Aram, Aminadab, Náson, Salmon, Boos, Jesse, David. Podle Matouše, začínaje Davidem: David, Šalamoun, Roboam, Alias, Asa, Josafat, Joram, Ozias, Joathan, Achaz, Ezechiáš, Manases, Amon, Josias, Salatiel, Zorobabel, Abiud, Eliakim, Azor, Sadok, Achim, Eliud, Eleazar, Nathan, Jakub, Sv. Josef. Podle Lukáše též od Davida: David, Nathan, Mathata, Menna, Melea, Eliakim, Jona, Josef, Juda, Simeon, Levi, Matha, Jorim, Elieazar, Jesus, Her, Elmadan, Koran, Addi, Melchi, Neri, Salatiel, Zorobabel, Resa, Joanna, Juda, Josef, Semej, Matatyáš, Machat, Nage, Hesli, Nachum, Amos, Matatyáš, Josef, Janne, Melchi, Levi, Matat, Heli, sv. Josef.

Za prameny takové dlouhé rodokmenové linie slouží dílem Písmo sv. (I. Mojž. 5, 1; 11, 15; Rut 4, 21. 22; 4 královské 15, 32, 33, 38; 16, 20; 18, 1—12; 1 paralipomenon či kronika 2., 12, 13—16; 8, 16. 13, 1—2; 14, 1; 22, 9—41, 42. .), dílem ústní podání (tradice). Ne bez důvodu máme za to, že rodokmenové tabulky, zejména pokolení Judova, byly pečlivě zaznamenávány ve knihách rodových nebo i modlitebních, neboť v pokolení Judově mělo podle zaslíbu zůstávati vladařství, až by Messiáš přišel; a z domu Davidova se měl naroditi. (I. Mojž. 49, 9. 10; Isaias. 11, 1; Jerem. 23, 5; Ezechiel 24, 23.) Vynechajíce další vývody rodokmenových zápisů o Ježíši Kristu, poukážeme raději na praktický užitek, plynoucí z nich čtenáři. Co apoštol národů Pavel praví všeobecně o Písmu sv., že je užitečno k poučení, k obraně i nápravě, k vzdělání se ve spravedlnosti (2. k Timot., 3, 16), toť platí o rodokmenu Ježíšova lidského původu, byť i vypočítávání jednotlivých předků zdálo se suchopárným.

Na praotci lidského pokolení Adamovi můžeme čerpati příklad, jak nešťastným činí hřích lidstvo. Přestoupiv přikázání Boží, zbavil se i se svou ženou nadpřirozených předností těla i duše, byl z ráje vyhnán a každému pozemskému svízelu v pospas vydán. Kdyby mu Bůh ve svém milosrdenství nebyl přispěl ku pomoci, kdyby nebyl zaslíbil Vykupitele, byl by i se svými potomky propadl věčné zkáze.

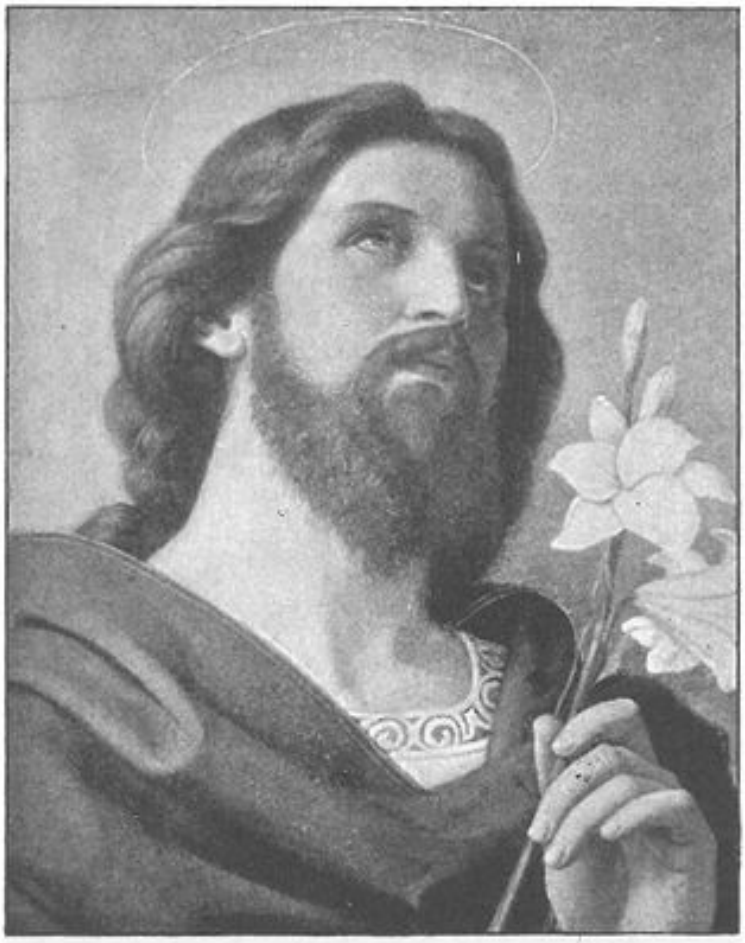
Bohem zvláštně omilostněný král Šalamoun, jehož moudrosti se obdivoval celý svět, odpadl od víry pravé a klaněl se modlám. Z trestu Božího po jeho smrti rozpadla se říše na království Israel a Judu. Jenom dvě pokolení — Juda a Benjamin — uznala jeho syna Roboama (kolem r. 969 př. Kr.) za krále, ostatních 10 pokolení zvolila si králem Jeroboama. Roboam následuje kročejů otcových, spustil se Pána, oddávaje se i se svým lidem modloslužebnosti. Také

SYRSKÉ ŽENY PEKOUCÍ CHLÉB. (K obrázku na str. 70.) I způsob přípravy nejpotřebnějšího pokrmu, chleba, zůstal na východě týž. Spasitel zmiňuje se o tom v podobenství o kvasu, řka: „Podobno jest království nebeské kvasu, kterýž vzavši žena, zadělala do tří měřic mouky, až i zkysalo všecko.“ (Mat. 13, 33.) Mouka, často dosti hrubá, se zadělávala v dřevěných nebo měděných mísách, načež těsto kysalo a pak dělány z něho chleby, totiž tenké placky, které se nekrájely, nýbrž lámaly. Chleby připravovaly pravidelně každodenně ženy, neboť bylo povinností, podati zvláště hosti teplý, čerstvý chléb, jehož se užívalo také místo talíře. Připravené těsto se pak upeklo v peci na rozpálených kamenech nebo také v horkém popeli, čímž vysvětluje se název chlebů podpopelných, o nichž Písmo svaté vypravuje. Abraham poroučí Sáře: „Pospěš tři míry mouky bělné směs a nadělej podpopelných chlebů.“ (1. Mojž. 18, 6.) Chleby připravovaly se většinou z mouky pšeničné, nebo ječné. Tento biblický způsob přípravy chleba znázorňuje náš obraz.

syn a nástupce jeho Abia přál modlám (III. Královská 3, 12, 15).

Příklad rodičů zkvétá v dětech. Josafat (914), znamenitý král, zasnoubil svého syna Jorama s Athalií, dcerou modlářského krále israelského Achaba a jeho choti bezbožné Jezabely. Následky přikvačily. Josafat zápasí s mnohými válkami, jedno zlo po druhém stíhá jeho rod.

O Joramu, jenž se po něm ujal vlády (889), píše Písmo svaté: Činil zlé před obličejem Hospodinovým, neboť měl za manželku dceru Achabovu. Skoro 85 let otřásaly říší judskou mocné rozmíšky, jež vyvolávali králové z manželství Joramova s Athalií splození (2 Paralipomenon 17...).

SVATÝ JOSEF.

Kéž by rodičové, prve než dětem přivolí ke sňatkům, vždy přede vším pilně pátrali o nábožnosti a mravní pověsti příslušných rodin! Marné naše namáhání bez Božího požehnání. Nebude-li Pán stavěti domu, zadarmo pracují, kteří jej budují. (Žalm 126, 1.).

Zlým králem judským byl též Achaz (730—714). Aby postaviti mohl oltáře modlám, pobral všecky poklady chrámové. Ano, aby se nikdo nemohl modliti k pravému Bohu, zavřel svatyni jerusalemskou. Než Pán vydal za to Judsko v ruce nepřátel. Posvátná listina praví: Snížil Hospodin Júdu pro Achaza, krále judského, protože .. v potupě měl Hospodina! (2. Paralip. 28, 19.) Rovněž král Manasses (696—641) způsobil lidu mnohé pohoršení. Svedl Judské a Jerusalem, že páchali horší věci než všickni ostatní národové. Za trest byl od Assyrských zajat, na řetězích do Babylona veden, kdež ho uvrhli do žaláře. (2. Paralip. 33) Spasitel ne darmo volá: Běda člověku, skrze něhož pohoršení přichází. (Mat. 18. 7.) Bez upřímného a přísného pokání, jaké Manesses vykonal, neujde nikdo přísným soudům Božím. V rodokmenu Páně najdeme ještě více hříšníků. Jest to Amon, Thamar, Rachab, Betsabel. Kromě toho tři pohanky: Thamar, Rachab a Rut. Neváhaje vzíti svůj lidský původ ze hříšníků i pohanů, chtěl zajisté božský Spasitel dáti na jevo svou dobrotu a milosrdenství ku kleslému lidstvu a své povolání ukázati, že totiž přišel vykoupit též pohanův.

Rodokmen Kristův vykazuje však také vznešené příklady ctnosti a nábožnosti. Set, kterého Bůh praroditelům daroval za zavražděného Abela, byl muž bohamilovný. Proto zvolil ho Bůh za hlavu záslibů o příštím Vykupiteli. Potomci Setovi měli v Písmě sv. krásný název „Synů Božích“, poněvadž se dali říditi Duchem Páně, jsouce k němu náchylni věrou, nadějí i láskou. Enos, syn Setův, „počal vzývati jméno Hospodinovo“, t. j. zavedl společné a veřejné bohoslužby. Henoch, pravnuk Setův, chodil před Pánem a tak se mu zalíbil, že za živa vzat s země a postaven do ráje (I. Mojž. 4, 25, 26; 5, 6; k Žid. 11, 5; Sirach 44, 16). On oznámí o posledním dni

soud: Aj, přichází Pán s svatými tisíci svými, aby učinil soud proti všem a trestal všecky bezbožné ze skutků bezbožnosti jejich. (Epišt. sv. Júdy 14.) Abraham, praotec národa israelského, vyznamenal se neochvějnou věrou v Boha. Osvědčoval ji uprostřed modlářů v Chaldeji, na rozkaz Boží opustil vlast, příbuzné, dům otecký a odešel do země zaslíbené, hlavně však prokázal svou víru tím, že byl hotov jedináčka svého Isáka obětovati. Abraham vynikal živou horlivostí pro čest Boží. Opět a opět se o něm dí, že stavěl oltáře Pánu a obětoval jemu. Poněvadž dbal přesně, aby jeho dům zachovával přikázání Boží, slouží nám za vzor dobrého otce rodiny. K bližnímu skláněl se veliký patriarcha v srdečném citu, dávaje mu na jevo lásku. K vůli uchování pokoje zřekl se práva na lepší pastviny, ponechav je bratrovci Lotovi. Přesrdečně hostil nebeské návštěvníky, když k němu zavítali v podobě lidské a dojímavě prosil, aby Bůh ušetřil zločinná města Sodomu a Gomorhu (I. Mojž. k. 12—14). Mezi krály judskými, jak jich vzpomíná rodokmen Ježíšův, nalézáme kromě Josafata ještě jiné dokonalé muže. Asa (955—914) konal vše, co líbilo se Bohu: potíral modlářství, nakazoval lidu, aby vrátil se k Bohu svých předkův. Také nábožný panovník Ezechias působil na národ dobrým příkladem. O králi Josiáši (639—609) dosvědčuje Písmo, že již jako hoch lnul k Pánu. Zůstav mu věrným po celý čas života svého, připravoval se povzbuzujícím způsobem k smrti. Svolav totiž starší lidu, vešel s nimi a s lidem do chrámu, kdež shromážděnému množství přečetl přikázání Boží, zapřísahaje poddané, aby je věrně plnili. (II. Paralip. 14, 29, 1 . .; 34, 1 . .) Začněme časně sloužiti Bohu; neboť obyčejně člověk i ve stáří kráčí tou cestou, kterou nastoupil v mládí.

Při návratu Židů ze zajetí babylonského do Palestiny vynikl mezi vůdci kníže Zorobabel. I ten se označuje za předka Ježíšova. Jak se dovídáme z proroka Hagea (1, 12), poslouchal pokorně i pozorně slovo Boží. Řídil se jím i v životě — jeho víra nebyla mrtva, ale živa. Stalo se mu potřebou srdce i života, aby sbořený chrám zase z ssutin vyvstal. Aby Samaritáni mezi lidem nerozšířili své mylné názory, nedovolil jim při stavbě pomáhati. V tom ohledu stal se nástinem Messiáše, který svým učedníkům zapověděl všeliký styk s pochybovači, řka: Varujte se kvasu farisejského! (Mar. 8, 15.) V tomtéž smyslu varuje apoštol Pavel: Člověka kacíře po jednom i druhém napomenutí se varuj! (K Tit. 3, 10.) Z toho plyne, že se máme vystříhati důvěrného styku s jinověrci. Přísloví dí: Špatná společnost kazí dobré mravy.

V pořadí předků Ježíšových od Zorobabele až na sv. Josefa nacházíme osoby, o nichž Písmo sv. mluví málo nebo je vůbec pomíjí. Nečteme, že by tito lidé byli prosluli mečem na bojištích, že by se byli vyznamenali opatrnou vládou či v jiných státních záležitostech, že by byli znalci Zákona, učenci nebo jinými výtečníky, naopak, ze života Josefa, posledního z předků, prostého, obyčejného tesaře, uzavíráme, že nejbližší pokrevenci Páně náleželi řadám nejnižšího stavu. A přece potkala je neobyčejná pocta, že stali se dědy Spasitelovými.

Tak i my máme všecku svou slávu a čest hledati v Kristu. Co prospěje nám, zvěční-li nás svět, vyryjí-li naše jména do kovu nebo kamene a Pán Ježíš, poněvadž k němu jsme nepřilnuli, jednou řekne: Nikdy jsem vás neznal! Odejděte ode mne, kteříž činíte nepravost. Řiďme se tudíž ve všech poměrech života slovy apoštola národů Pavla: Odstup to ode mne, abych se chlubil, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista. (Ke Galat. 7, 14)

KAPITOLA DVACÁTÁ.

O Marii, matce Ježíšově; o rodičích její Jáchymu a Anně.

Latinští a řečtí otcové církevní sdělují, že Maria, máť Ježíšova, dcera Jáchyma a Anny, pocházela z královského rodu Davidova, z kněžské rodiny Aronovy.[1]) Kristus, věčný král a velekněz, měl se naroditi podle úradků Božích z královského i kněžského pokolení. Za otčinu nebo dřívější bydliště Jáchymovo již od nejstarších dob se označuje Seforis, někdy proslulá Diocesarea, nejznamenitější město galilejské. Dosud trvá jako tichý městys „Seturija“ blíže Nazaretu. Má několik tisíc obyvatel. První kostel nad příbytkem Jáchymovým povstal prý ve IV. stol. Křižáci zbudovali na místě tom pěknou trojlodní basiliku. Zbytky dosud patrny R. 1878 postavili zde Františkáni dosti prostornou kapli sv. Anny, v níž se slouží každou neděli mše sv. Svátek sv. Anny obyvatelé slaví dosti okázale; najmě katolíci z Nazaretu sem přicházejí. Podvržené evangelium o „narození Panny Marie a dětství Ježíšově“ udává, že Jáchym s Annou bydlili v Nazaretě (1 a půl hod. od Seforis). Možno-li vzíti údaj za správný, byli by rodičové Panny Marie se do Nazareta přestěhovali.

Sv. Cyrill Alexandrijský († 444) vypráví, že Jáchym a Anna byli zámožní, měli stáda i pastviny a také nějaký dům v Jerusalemě poblíž chrámu. Dobročinnost a nábožnost jejich líčí Jan z Damašku (VIII. stol.) takto: Bázeň Boží oživovala jejich příbytek, láska svazek srdcí, pobožnost odpočinek, pracovali společně, vzájemně se povzbuzujíce. Pozemské jmění považovali za dar Boží, úděl chudých a čeledi. Štěstí jejich kalilo, že neměli dětí; neboť bezdětnost podlé starozákonních názorů považovali za neštěstí a trest Boží. Israelité jakožto národ vyvolený měli všeobecně za to, že Spasitel světa vyjde z nich, čímž národ povznese. To mínění o Židech panovalo i mezi pohany. Vymřel-li nějaký rod, nemohl míti podílu na štěstí říše Messiášově. Proto prosili Jáchym i Anna neustále Pána Boha, aby jim dal potomka. Bůh vyslyšel jich modlitbu. Narodila se Anně nejen krásná,[1]) ale též milosti plná, požehnaná dceruška, které dali jméno Mirjam čili Maria. Mirjam je slovo hebrejské, Maria chaldejské. Značí tolik, co „krásná“, „paní“, podle jiného vysvětlování „hvězda mořská“, „moře trpkosti“. Jak více otců církevních se domnívá, přišla Maria na svět v Nazaretě. Jiní myslí, že se narodila v Jerusalemě. Tolik však dle všeobecné tradice zůstává jisto, že Maria nejspíše pro slib rodiči učiněný v útlém věku vstoupila mezi nábožné panny do chrámu jerusalemského, aby tu sloužila Bohu.[2]) — Bohu zasvěcené panny nacházíme již za časů Mojžíšových při svatostánku (II. Mojž. 38, 8). Tkaly koberce a háčkovaly záclony, měly na péči čistotu obleků kněžských a jiné ženské práce pro bohoslužbu. Podvržené protoevangelium Jakubovo a někteří otcové církevní sdělují, že panenka Maria za svého pobytu ve chrámu s jinými sedmi družkami

[1]) Viz Wetzle u. Welte Kirchenlexikon, stať Anna a Jáchym; Dra. Schlanze Kommentáře evangelia sv. Matouše a sv Lukáše str. 76, 171 Srovnej Český slovník bohovědný.

[1]) Český lid šumavský okřikuje, řekne-li někdo o některé ženě, že je krásná: Mlč, jenom Panenka Maria je krásná.

[2]) Fulbert, Serm. 2. de Nativ. Virg.; Benedikt XIV. de festis B. M. V.; Řehoř Nas. Orationes de praecell. Virg. atd.

ARNOŠT NOVÁK: MADONNA.

pracovala o drahocenné oponě, jež potom dělila svatyni svatých od svatyně. Není-liž Matka Boží příkladem dívkám a paním ze zámožnějších rodin, aby v čase prázdném věnovaly se církevnímu umění a zhotovování rouch bohoslužebných?

Mladá léta utekla vyvolené panně v práci a modlitbě. Zdá se, že její zbožní rodičové přestěhovali se do domu svého v Jerusalemě, aby zůstávali na blízku dcery. Dosud ukazují v tom městě dům sv. Panny — nedaleko rybníka Betsaidy při bráně štěpánské. Theodor z Mopsuestie (c. 540) připomíná, že u téhož rybníčka stával chrám sv. Anny. Měl ale také název Neposkvrněného Početí Panny Marie. Horlivý ctitel mariánský Jan z Damašku prý sem ze své tiché cely v kláštěře sv. Saly při Mrtvém moři často putoval. Za válek křižáckých postavili zde Benediktini klášter, jenž v r. 1187 po vítězství Saracenů ustoupil turecké modlitebně. Budova později se střítila a roku 1879 ujali se místa Francouzové. Nyní nachází se tam apoštolský seminář sjednocených Řeků s kollejí missionářů alžírských, t. zv. bílých otců (pères blancs, zakladatel kard. Lavigerie).

Ke cti sv. Jáchyma, jenž se vyobrazuje jako ctihodný stařec, zdvihá se nedaleko Vatikánu v Římě velikolepá basilika. Postavili ji katoličtí křesťané celého světa sv. Otci Lvu XIII., poněvadž před svým nastolením měl křestní jméno Jáchym (Pecci). Budova, jež náleží mezi nejprostornější svatyně věčného města, slavnostně byla posvěcena r. 1893, 29. srpna. Ostatky sv. Jáchyma podle spolehlivých zpráv odpočívají v Benátkách, Římě, Kolíně a Mohuči, ostatky sv. Anny prý ve francouzském Attu (departement Provence). Sv. Anna je patronkou křesťanských matek. V této důstojnosti často se pro kostely zobrazuje a sice jakožto stařenka, jež na jedné ruce chová Jesulátko, objímajíc druhou rukou Matku Boží. Někdy drží ve klíně Pannu Marii, jež chová Ježíška. S velikou oblibou vypodobňují malíři sv. Annu, jak vyučuje Panenku Marii v Písmě sv. Sv. Annu uctívají také havíři; proto nalézáme v krajinách bohatých na rudu mnohé kostely a kaple sv. Anny. Ve francouzské Bretagni vzývají bábu Ježíšovu jakožto dárkyni bohaté sklizně sena a také proto tamní malíři oděli sv. Annu zeleným pláštěm.

KAPITOLA DVACÁTÁ PRVÁ.

O Josefovi, ženichu Panny Marie a pěstounu Páně.

Podle sdělení evangelií sv. Matouše a Lukáše zasnoubili Marii Josefovi, členu rodu Davidova (Mat. 1, 16; Luk. 3, 23, 2, 5). Bollandisté ve svých „Životech Svatých“ [1]) uvádí, že Josef jakožto třetí syn Jakubův byl bratrem Jáchymovým.

[1]) Veliké dílo: Acta Sanctorum, započal roku 1665 Jan Bollandus S. J. Není dosud skončeno.

Mezitím co Panna Maria dlela na vychování v chrámě jerusalemském, umřel prý Jáchym. Osiřelé děvušky Marie ujal se mladší jeho bratr Josef z Nazareta. Poněvadž Maria byla dědičkou statku a podle starého zřízení dědičky měly se provdati za muže svého kmene, vyvolil si ji Josef za budoucí manželku. Když dospěla 15 let, zasnoubil se s ní u přítomnosti příbuzných. Takové obřady nedály se bez lesku Obě rodiny přicházely se svědky snoubenců — ženich podal snoubence nebo jejímu otci zlatý prsten nebo jiný cenný předmět, ba také jen jednoduchý zápis, v němž se zavázal nevěstě k manžel-

ství. Potom k ní promluvil: Hle, prstenem tímto se mnou se spojuješ podle zákona Mojžíšova i národa israelského. [1]) Josef je jméno hebrejské (Jechošefet) a znamená tolik jako „rozmnožení", „vzrůst Páně". Sv. Bernard volá: Pozorujte již na jménu Josef čím tento muž byl. Ó Josefe, když jsi prodléval s Ježíšem a Marií v Nazaretě, byl jsi v pořadu milosti Boží živý a krásný vzrůst sv. patriarchy (Josefa egyptského).

Josef viděl, jak za jeho péče vyrůstá mládeneček-Spasitel, určený rozmnožiti syny Boží — to značí jméno Josef.

beze všeho vymezování slavným názvem „Otec". Podle vidění blahoslavené Marie z Agredy měl sv. Josef příjemný výraz obličeje a slynul nevyrovnatelnou obezřelostí. Jako bez hany žil mezi lidmi, tak veškero počínání jeho líbilo se Bohu. Je všeobecně známo, že Josef umřel před veřejným působením Páně a jeho smrtí na kříži. Evangelia v těchto dobách se o něm vůbec nezmiňují. Dle toho nedosáhl příliš vysokého věku. Jestliže umělci vypodobňují sv. Josefa jako ctihodného, šedivého stařečka, Pannu Marii však jako něžnou, sličnou dívčinku,

ZVĚSTOVÁNÍ PANNY MARIE.

Evangelium nazývá Josefa „mužem spravedlivým", t. j. takovým, jenž má v sobě všecky ctnosti. Ten naplněn jest ctností, kdo dává, co je Božího Bohu a co přísluší lidem, jim přeje. Bohu se zalíbil Josef — a proto povýšil ho Bůh k úřadu, jakého žádný jiný muž nikdy nedosáhl. Ježíš lnul k němu jako ku svému skutečnému otci, povolně ho poslouchal, jako by byl jeho syn. A byť nebyl Josef otcem Ježíšovým v pravém významu slova, přece měl nad ním otecké právo, poněvadž Panna Maria i evangelista Lukáš (2, 33. 48) jmenují ho pravé růžové poupě, činí tak, aby znázornili ctnost a vznešenost pěstouna vedle neposkvrněné čistoty Matky Páně.

Poněvadž Maria při zvěstování archanděla Gabriela se vyjádřila, „že muže nepoznala", ačkoli již s Josefem zasnoubena byla, tvrdí dle toho správně vykladači Písma sv., že Maria i Josef se zaslíbili Pánu Bohu. Než manželství jejich uzavřeno v úradku Božím. Maria (jak již řečeno), jakožto dědička otcovského statku, podle zákona Mojžíšova (IV. Mojž. 36) měla jíti za muže ze svého příbuzenstva, aby jmění nevypadlo z rodu. Však tato pohnutka zásnuby Marie s Josefem byla jen vnější. Jiné, důležitější připomínají sv. Otcové. Sv. Jeronym dí, že za-

[1]) Srov. Bollandisté ku dni 20. března III, 77—80, Didonův Ježíš Kristus II, 462.

snoubení toto mělo zachrániti čest blahoslavené Panny Marie. Kdyby nebyla zasnoubena, byla by hned od početí trpěla ztrátou cti a víra na božství jejího Synáčka byla by otřesena. Jak teprve byli by si nepřátelští fariseové, zákoníci a nejvyšší kněží při každé příležitosti počínali, když by byli mohli nenáviděnému učiteli pravdy každou chvíli předhoditi jeho nemanželské narození. Ježíš, Spasitel světa, Syn Panny, jenž jako člověk nemá otce — toť událost příliš ohromná, pomyslu tuze pozemsky smýšlejících Židů nepřístupná! Nikdy by nebyli přiložili víry a nikdy by nebyli pochopili každého zvelebení hodného tajemství. Z té příčiny zdá se lepším, že považovali zprvu Pána Ježíše za syna z manželství Josefa a Marie. Až po seslání Ducha sv. mohla se ujmouti víra v podivuhodný původ Syna Božího. Sv. Ambrož dokládá: Dbaje o čest Panny Marie, nechal raději Bůh Židy pochybovati o zázračném narození svého Syna, než aby byl poctivost panenské jeho matky vysadil těžkému podezřívání.

Jiný důvod, proč Maria zasnoubena Josefovi, přináší sv. Ignác, biskup antiochenský († 107): Aby satan byl oklamán. Neměl předčasně poznati vítěze, aby mu nečinil úkladů. Proto zůstalo mu nadpřirozené početí z Ducha sv. a narození z Panny — tajemstvím. Názoru sv. Ignáce přisvědčili sv. Jeroným, papež Lev Veliký, „andělský učitel“ sv. Tomáš z Akvíně.

I v tom se sv. učitelové shodují, že Panně Marii byl dán choť pro ochranu, aby Ježíška na útěku a také v cizině (Egyptě) opatroval, jemu pomáhal a prací rukou svých ho živil. Maria, píše sv. Jeroným, měla míti v Josefu opatrovníka, jenž by ku vyrůstajícímu Synu Božímu lnul srdcem oteckým a blahoslavenou Máti jeho šlechetně ošetřoval, jsa hlavou rodiny v tichém domě nazaretském.

Konečně měl Bůh zajisté v úmyslu, že rozháraným poměrům v Marii a Josefu dá dokonalý vzor svatého rodinného života. Josef, toť příkladný nejlepší otec, Maria zůstane všem věkům vábivým obrazem pečlivé matky, Ježíš zářivým světlem pro dobré děti. O této pravdě se přesvědčíme v dalším vypravování.

O Janu Křtiteli, předchůdci Páně.

KAPITOLA DVACÁTÁ DRUHÁ.

O zvěstování narození Janova.

Za dnů Heroda, krále judského, žil jistý kněz, jménem Zachariáš, ze třídy Abiášovy, a měl manželku z dcer Aronových, a její jméno bylo Alžběta. Oba byli spravedliví před Bohem, chodíce ve všech přikázáních a předpisech Páně bez úhony. A neměli žádného dítka, neboť Alžběta byla neplodná a oba byli již pokročili ve věku svém. Stalo se pak, když v pořádku třídy své konal úřad kněžský před Bohem, že podle obyčeje úřadu kněžského připadlo naň losem, aby, vejda do chrámu Páně, zapálil v oběť kadidlo; a všecko množství lidu modlilo se venku v hodinu zápalu. I ukázal se mu anděl Páně, stoje na pravé straně oltáře kadidlového. Zachariáš uzřev jej ulekl se a bázeň připadla na něho. I řekl mu anděl: Neboj se, Zachariáši, neboť vyslyšena jest modlitba tvá, a

manželka tvá Alžběta porodí tobě syna a nazveš jméno jeho Jan. I budeš míti radost a plesání, a mnozí budou se radovati z jeho narození; neboť bude veliký před Pánem Bohem, a vína a nápoje opojného píti nebude a již ze života matky své bude naplněn Duchem svatým, a mnohé ze synův israelských obrátí ku Pánu Bohu jejich. A on předejde před ním v duchu a moci Eliášově, aby obrátil srdce otců k synům a nevěřící ke smýšlení spravedlivých, by připravil Pánu lid hotový. I řekl Zachariáš k andělovi: Po čem to poznám? Neboť jsem stár a manželka moje pokročila ve věku svém. A anděl odpověděv, řekl jemu: Já jsem Gabriel, kterýž stojím před Bohem; a jsem poslán, abych mluvil k tobě a ty věci tobě zvěstoval. A hle, budeš němým a nebudeš moci mluviti až do dne, v kterémž se ty věci stanou, poněvadž jsi nevěřil slovům mým, kteráž se naplní časem svým. A lid očekával Zachariáše a divili se, že prodléval v chrámě. Když vyšel, nemohl k nim mluviti. I poznali, že měl vidění ve chrámě. A on kynul jim a zůstával němým. I stalo se, když se naplnili dnové služby jeho, odešel do domu svého. A po těch dnech počala Alžběta, manželka jeho; i tajila se po pět měsíců řkouc: Takto mi učinil Pán ve dnech, v nichž vyhlédl, aby odňal moji pohanu mezi lidmi. (Luk. 1, 5—25.)

říve než počneme vyprávěti o milostném narození našeho Pána Ježíše Krista, dlužno povědeti o narození Jeho předchůdce Jana Křtitele. Toho pořadu přidržel se též evangelista Lukáš, jenž evangelické příběhy líčí v zevrubném postupu.

Podle starozákonních předpovědí měl Spasitele předcházeti někdo, kdo by lidi na jeho příchod připravil. Týž předchůdce měl upraviti lidská srdce k přijetí Spasitele světa Jím se stal Jan Křtitel, o kterém již prorok Isaiáš mluvil: Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Hospodinovu, přímé učiňte na pustině stezky Boha našeho. Všeliké údolí bude povýšeno a všeliká hora i pahrbek ponížen bude a budou křivá místa v přímá a drsnatá v cesty rovné. (Is. 40, 3. 4.) Proroctví toto vztahuje se nejprve na vysvobození židovského národa ze zajetí babylonského a na návrat jeho do zaslíbené země. Hlasatel vyzýval lid, aby razil pro Pána cestu pouští, kterouž by se vrátil z Babylona do své vlasti. Takový se totiž na východě zachovával zvyk, když král jel, že poslové běželi napřed připravit králi náležitého přivítání. Osvobození Israelitů ze zajetí babylonského nastiňovalo osvobození světa Kristem z vazeb hříchu. Hlasatelem či poslem, jenž na vykoupení měl upozorňovati, byl podle evangelií Jan Křtitel. Hlásaje na poušti jordánské pokání, vybízel lid, aby srdce svá obmyl věřícím a lítostivým smýšlením, neboť zavítá k nim jako do příbytku svého zaslíbený Messiáš. Aby mohl vejíti. Po kázání křtil obrácence. Vnější křest či mytí vodou předobrazoval vnitřní očištění od hříchu. Proto Jana nazvali Křtitelem. (Mat. 3, 3 .; Luk. 3, 4 .) Na Jana, předchůdce Páně, odnáší se proroctví Malachiášovo (3, 1.): Aj, já posílám anděla svého a připraví cestu před tváří mou. A hned přijde do chrámu svého panovník, jehož vy hledáte, a anděl zákona, kterého vy chcete. Průpravným andělem je Jan, panovníkem i andělem Zákona Messiáš, jenž založil Nový zákon (Mat. 11, 10; Mar. 1, 2.)

Jelikož Janovi určeno tak vznešené poslání, bylo narození jeho ustrojeno též slavným způsobem: Otci Zachariáši je zvěstuje archanděl. Zvěstování událo se „za dnů Herodesa, krále judského“. Míní se tu Herodes Veliký, Idumejčík z Askalonu, který r. 38 př. Kr. od Římanů povolán byl za krále judského. Evangelista nečiní této zmínky bez příčiny. Uvádí k paměti proroctví patriarchy Jakuba, že zaslíbený Vykupitel přijde na svět, až odňata bude berla

od Judy, t. j. až Židé nebudou míti krále vlastní krve. Herodes panoval násilně, dopustiv se mnohých ukrutenství, z nichž Písmo sv. zvláště připomíná zavraždění pacholíčků betlemských. Podnikl sice, jakž titul. Tak shora dolů kazil národ. Čím více špatné činy mezi lidem rostly, tím vroucněji spojovali se dobří lidé k srdečným modlitbám o Vykupitele. K těm náležel Zachariáš a manželka jeho Alžběta.

GIOVANNI BATTISTA SALVI: MODLÍCÍ SE MADONNA.

jsme uvedli, přestavbu chrámu jerusalemského, který rozšířil i okrášlil, ale postavil před branou Jerusalema také amfitheatr, v němž pro obveselení lidu zabíjena zvířata, lidi

Důstojnost nejvyššího kněze nezřídka propůjčoval nehodným mužům, kteří s kněžským řádem neměli nic společného, leda

Jméno Zachariáš znamená tolik jako „Bůh jest pamětliv“ a Alžběta „Bůh zavázal se přísahou“. Oba pocházeli z kněžského pokolení Aronova. Leč stav ani původ je tak nepovznesl jako nábožnost a svatý způsob života. Nebyli spravedlivci jen na venek jako pobožnůstkářští fariseové a zákoníci, nikoli, jejich spravedlnost vycházela ze srdce. Jevila

PETR BRANDL: SVATÝ JOSEF.

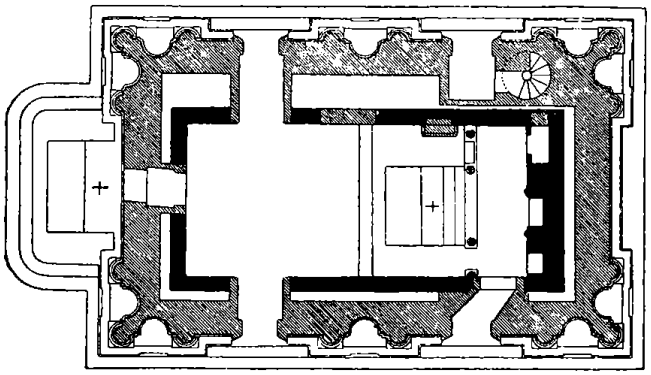
se svědomitým plněním všech přikázání a předpisů Páně i v životě i při náboženských zvvcích. O takovou vnitřní a skutečnou spravedlnost musíme se vynasnažovati, chceme li se zalíbiti Bohu; neboť Bůh patří na srdce, lidé pak soudí podle zevnějšku. Nikdo nemůže býti nazván před obličejem Božím spravedlivcem, dí sv. Ambrož, jestliže jeho spravedlnost, kterou se u lidí blýská, nevytryskuje ze srdce upřímného a čistého. Co prospěje člověku, poznamenal sv. Jan Zlatoústý, kdyby svět obsypal ho veškerou chválou a slávou, když ale o onom hrozném dni zavržen bude Tvůrcem všeho stvoření, tímto nepodlomitelným soudcem? Vědouce o tom, nejmilejší, neusilujme o světskou slávu, pokládajíce lidské chvalozpěvy za věc malé ceny, ale konejme skutky ctnosti, varujíce se zlého k vůli Tomu, jenž zkoumá srdce a ledví naše [1])

Jako Bůh často navštěvuje spravedlivce svízely, aby jim poskytl příležitost skrze trpělivost a odevzdání se do vůle Boží nabýti větších zásluh pro nebe, tak stihl bol bohabojné manžely Jáchyma s Annou, že byli bezdětni. Již jsme pověděli, že podle názorů starozákonních platila bezdětnost za neštěstí. Často a úpěnlivě prosili Jáchym s Annou o dítě; leč Bůh jakoby prosby neslyšel. Nereptali. V pokoře podrobili se nevyzpytatelné Prozřetelnosti. Za odměnu proti všeliké naději v pokročilém věku vzali — syna Jana. Již král David roztřídil kněžstvo, jež pocházelo z pokolení Levi a z rodu Aronova, na 24 oddělení, která střídavě vždy týden měla zastávati bohoslužby v chrámě. Pořádek udržel se až do časů Páně. Kněží bydlili v městech po celé zemi a když na jejich třídu služba došla, odebrali se do Jerusalema. V kterém městě by se byl Zachariáš zdržoval, evangelium neudává. Někteří spisovatelé dí, že to byl Hebron, 7 hodin jižně od Jerusalema, jiní myslí, že zůstával v městě Juttě, ještě jižněji ležící, opět jiní že ve sv. Janě jinak Ain-Karim, 3 4 hodiny západně od Jerusalema. Krátce, kněžská třída Aliova přišla na řadu, aby odsloužila svůj týden v kostele. Rozmanité kněžské úkony: porážka obětních zvířat, kropení krve na oltář, naplňování, čištění sedmiramenného svícnu ve svatyni, zapalování kadidla udělovány losem jednotlivým kněžím. Zapalování kadidla ve svatyni považovalo se za zvlášť čestnou službu, poněvadž s ní spojeno mimořádné požehnání pro kněze. Zapalovalo se tak, že dotyčný kněz vysypal ze zlaté misky drahé kadidlo na žhavé uhlí, které před tím jiný kněz ve stříbrných kleštích s oltáře obětního na oltářek zápalu byl donesl. I stalo se, že jednoho dne kněz Zachariáš kadidlo na uhlí kladl. Zdá se, že to bylo v sobotu, poněvadž modlíc se, stálo venku „všecko množství lidu“ (Luk. 1, 10). Když Zachariáš službu konal, spatřil náhle na pravé straně oltáře anděla v podobě lidské. Archanděl Gabriel to byl, jeden ze sedmi nejvznešenějších andělů, kteří neustále stojí před trůnem Božím. Podobné zjevy andělské nejsou ve Starém zákoně nic neobvyklého; vždy však smrtelníkům působily strach, zděšení. (Kn. Soud. 6, 12; Daniel 10, 7—9; Tobiáš 12, 16. .) Kdykoli pozemšťan spatří před sebou nebešťana, vždy bezděky obejde ho hrůza, jelikož je si náhle vědom své nicoty, slabosti a hříchu. Nedivíme se tudíž, že se Zachariáš uleknul. Zajisté však jeho úděs zmírnila laskavá slova andělská: Vyslyšána jest modlitba tvá. Obsah modlitby Zachariášovy vyjevuje nám řeč andělova, dotýkající se dvojí záležitosti: nejprve, že kněz stane se otcem syna, druhé, že Messiáš se blíží. Vždyť slíbené dítě Zachariášovo má se státi jeho předchůdcem. Podle rozkazu má dáti otec děcku jméno Jan. Jan znamená tolik jako „dítě z milosti“. Název odpovídá skutečnosti; neboť Jan narodil se starým rodičům z milosti Boží a jako předchůdce Páně opovídal blížící se čas spásy a milosti Boží. Anděl zvěstoval Zachariáši, že Jan již od početí „naplněn bude Duchem svatým“ — začne v mládí život ústranný, nebude píti opojných nápojů, jako Nazarejci, kteří se k tomu zavazovali slibem. Obrátí mnoho Židů ku Pánu Bohu jejich, přivede je ku poznání pravé spásy. Vzbudí v nich, nezdárnících, lásku zbožných patriarchů, že i děti i rodiče spojí věrou. V tomto ohledu

[1]) Homilii o I. knize Mojž

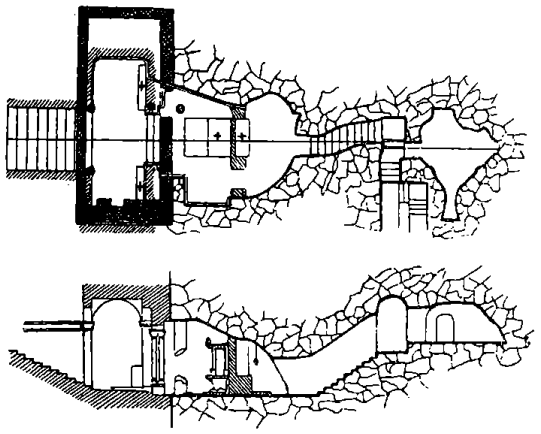
bude působení jeho podobno skutkům Eliášovým, kterýžto prorok má na světě před druhým příchodem Páně se objeviti a Židy na to připraviti. (Malach. 4, 5. 6.). Pro své osobní vlastnosti a vysoké povolání bude Jan „veliký před Pánem“ a způsobí velikou radost nejen otci Zachariáši, ale též všem hodným lidem v Israeli. Velikou důstojnost Janovu dosvědčil později sám Pán Ježíš. Ujišťoval své posluchače, že Předchůdce je větší všech proroků a největší ze všech synů lidských (Mat. 11, 9. 11.).

Ač radostné poselství andělské zní Zachariášovi příjemně, přece nemůže jemu hned uvěřiti. Velebné přípovědi, jež slyší, jsou tak závratně krásny, že nemůže jich hned

smysly obsáhnouti. Pochyby ho zachvátí, zdali možno, aby v tak pokročilém věku Alžběta porodila. Prosí tudíž o jisté znamení jako na záruku pravdy vysloveného poselství. „Po čem to poznám?“ Aby nedůvěru odstranil, důvěru posilnil, odvolává se anděl na své vznešené postavení při trůnu Božím i na rozkaz Boha samého, že má narození Janovo zvěstovati. „Já jsem Gabriel, kterýž stojím před Bohem a poslán jsem, abych tobě ty věci zvěstoval.“ A hned podává záruku pravdivosti své řeči: Nebudeš moci mluviti až do dne, v kterémž se ty věci stanou! Němota stala se tudíž Zachariáši nejen závdavkem, že záslib je spolehlivý, ale přišla také jako trest pochybovačnosti. Když už nepatrná nedůvěra ku pravdě božského zjevení tak se trestá, jaká kázeň stihne naše souvěkovce, kteří zjeveným pravdám se posmívají, je tupí! „Kdo nevěří, bude zatracen.“ (Mar. 16, 16.)

Lid mezitím čekal na nádvoří, až Zachariáš vyjde, aby udělil obvyklé požehnání

shromážděným. Znělo: Požehnej tobě Hospodin a ostříhejž tebe. Ukážiž Hospodin tvář svou tobě a smiluj se nad tebou. Obrátiž Hospodin tvář svou k tobě a dej tobě pokoj. (IV. Mojž. 6, 24—26.) Všichni přítomní se divili, že kněz prodlévá déle ve svatyni, než služba vyžadovala. Jak vzrostl údiv, když

PŮDORYS LORETÁNSKÉ KAPLE. Během doby byl domek loretánský značně pozměněn. Původně měl jen jedny dveře na straně severní a jedno okno na straně západní. Uprostřed zdi východní nalézal se mezi dvěma výklenky krb. Strop byl dřevěný, ve čtverce rozdělený, ozdobený zlatými hvězdami na modré půdě, který je nyní nahražen klenbou. Domek loretský později obklopovalo skvostné mramorové obezdění, jež provedl slavný architekt a sochař Donato Bramante. Aby byla všem poutníkům umožněna návštěva svatyně, byl původní vchod zazděn a prolomeny tři vchody nové.

PŮDORYS A PRŮŘEZ DOMKU A JESKYNĚ PANNY MARIE V NAZARETĚ. Po přenesení svatého domku (10. dubna 1291) byl v Nazaretě zbudován na památku domek nový, asi o třetinu menší než původní (viz hořejší obrázek). V roce 1620 objevené základy svatého domku v Nazareře shodují se přesně s rozměry (9·52×4·10 m) svatého domku v Loretě italské a s údaji čtyřčlenné komise, již v r. 1291 vyslal Nikola Frankopan, místodržitel dalmatský, do Nazareta. K domku přiléhá jeskyně, která svaté rodině rovněž za příbytek sloužila a která dosud v Nazaretě se ukazuje. Stavivo loretského domku neshoduje se s vápencem v okolí Lorety nebo Tržatu se nalézajícím, nýbrž přesně odpovídá kamenu skal nazaretských i malta smíšená s uhlím dřevěným shoduje se s maltou, jaké se v Palestině užívalo. Nový svatý domek, na místě původního v Nazaretě nalézá se nyní v hrobce chrámu Zvěstování Panny Marie. K domku sestupuje se po dvanácti stupních, v levo nalézá se oltář archanděla Gabriele, v pravo sv. Joachima a sv. Anny, odtud vstupuje se do veliké jeskyně Zvěstování.

Zachariáš vyšed, nemohl slova požehnání vyříkati. Z toho a ze změněného jeho vzezření poznali, že měl jakési vidění. Domněnku jejich potvrdil Zachariáš znameními, ale zůstal němým. V radostném pokání očekával po svém návratu domů, jak se zá-slib vyplní. Jistě že ženě Alžbětě (nejspíše psaním) vyjevil své zjevení.

V šestém měsíci navštívila je blahoslavená Panna Maria. Alžběta osvícena jsouc Duchem svatým, poznala v ní Matku Spasitele světa, jehož předchůdcem mělo býti — její dítě.

KAPITOLA DVACÁTÁ TŘETÍ.

O narození Janově.

Alžbětě pak naplnil se čas, aby porodila; i porodila syna. A sousedé i příbuzní její uslyšeli, že Hospodin prokázal jí veliké milosrdenství; i radovali se s ní. A stalo se, v den osmý přišli obřezat dítko a nazývali je dle jména otce jeho Zachariášem. Ale matka jeho promluvivši pravila: Nikoliv, ale slouti bude Jan. I řekli k ní: Vždyť není nikoho ve tvém příbuzenstvu, jenž by se tím jménem nazýval. I pokynuli otci jeho, jak by chtěl, aby se jmenovalo. A on požádav tabulky, napsal na ni: „Jan jest jméno jeho.“ I podivili se všichni. A hned se otevřela ústa jeho i jazyk jeho, a mluvil velebě Boha. I připadla hrůza na všecky sousedy jeho a po všech horách judských rozhlašovaly se všecky ty věci, a všickni, kteří to slyšeli, vštípili si to do srdce svého řkouce: „Čím medle bude toto dítko?“ Neboť ruka Páně byla s ním. Zachariáš pak, otec jeho, byl naplněn Duchem svatým a prorokoval, řka: Požehnán (buď) Hospodin, Bůh israelský, že navštívil a vykoupení zjednal lidu svému a (že) vyzdvihl nám roh spásy v domě Davida, svého služebníka, jakož byl mluvil ústy svých svatých prorokův odvěkých, spásu to od nepřátel našich a z ruky všech, kteří nás nenávidí, aby učinil milosrdenství s našimi otci a byl pamětliv svaté úmluvy své, přísahy to, kterou byl přísahal Abrahamovi, našemu otci, že nám dá, abychom vysvobozeni jsouce z rukou nepřátel svých beze strachu sloužili jemu ve svatosti a spravedlnosti před ním po všecky dny své. A ty pak, dítko, prorokem Nejvyššího slouti budeš, neboť předejdeš před Pánem připravovat cesty jeho, abys dal lidu jeho známost o spáse odpuštěním hříchů jejich pro srdečné milosrdenství Boha našeho, ve kterém nás navštívil vycházející z výsosti, aby posvítil těm, kteří sedí ve tmách a v stínu smrti, aby řídil kroky naše na cestu pokoje. Dítě pak rostlo a sílilo podle Ducha a bylo na poušti až do dne, kdy se ukázalo lidu israelskému. (Luk. 1, 57, 80.)

Přišel čas, v němž záslib archandělův se vyplnil. Nábožným manželům Zachariáši a Alžbětě daroval Bůh synáčka. I sešly se sousedky a příbuzné návštěvou, radujíce se z radosti rodičův. Podle zákona měl každý židovský chlapec osmého dne býti obřezán. Bůh sám tak nařídil. Když totiž uzavřel s Abrahamem úmluvu, dav jemu přípověď, že on a jeho potomci vejdou v držení celé země kanaanské, poručil, aby na znamení této smlouvy zařídil obřízku. Abraham se jí podrobil sám s veškerou mužskou čeledí. (I. Mojž. 17, 9..; 23, 24.) Od té doby trvala. Obřízkou zavazovali se Židé ku plnění přikázání Božích. Naobrazovala křest. Kromě toho jako znamení lidské hříšnosti pamatovala, že má

každý svou smyslnost krotiti. Mojžíš upozornil i na jiný význam obřízky: Obřeže Hospodin Bůh tvůj srdce tvé i srdce semene tvého, abys miloval Hospodina Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své (V. Mojž. 30, 6.) Obřízky užívali sice již před Abrahamem někteří národové, najmě Egypťané; než u nich neměla tak náboženského jako spíše lékařského významu. Úkon obřízky dál se buď v synagoze nebo v oteckém domě, a to zase buď knězem nebo otcem samým pomocí ostrého kamene, později nože. Při tom se říkala nábožná průpověď: Pochválen budiž Bůh, jenž nás svými přikázáními posvěcuje, obřízku nařídil. Při obřízce podle starodávného zvyku obdržel hoch jméno jako u křesťanů při křtu svatém. Poněvadž život otcův má pokračovati synem, dávali prvorozenci obyčejně jméno otcovo. Proto také chtěli obřízce Janově přítomní příbuzní, aby se dítě jmenovalo Zachariáš. Odporovala Alžběta: Ne, Jan jest jméno jeho! Zajisté že buď od muže nebo zvláštním zjevením se dověděla to jméno. Příbuzní se rozhorlili. Vždyť v celém rodu nikomu tak neříkali. I zavolali k rozhodnutí otce. Poněvadž byl němý a jak se zdá i hluchý, naznačili mu znamením, oč se jedná. Požádav tabulky, ku překvapení všech napsal: Jan jest jméno jeho. Tím projevil, že věří ve zjevení andělské, že rozkazu poslouchá. Odčinil také původní svou pochybnost, a proto rozvázán jest svazek jazyka jeho i chválil Boha z prokázané milosti. — Svatý úžas zachvátil všecky, kteří ten div viděli a slyšeli. Jako blesk rozšířila se pověst o případu po celém pohoří judském. Kdož viděli anebo slyšeli o něm, tušili, že se blíží veliké, nebývalé doby, a o Janovi si řekli: Čím medle to dítě bude? Uznalit, že „ruka Páně je s ním“, že Bůh určiv je k velikým skutkům, chce na něm skrze nějaký neobyčejný způsob ukázati všemohoucnost a lidem opět svou péči na jevo dáti. Boží dobrota s darem opětné řeči přidala Zachariášovi též dar prorocký. Naplněn Duchem svatým zapěl chvalozpěv, jímž dal výraz pokorným díkům za Messiáše i jeho předchůdce. Postup myšlenek ve chvalozpěvu je tento: V prorockém nadšení vidí Zacharias Spasitele. I velebí Boha, že ho poslal, aby vykoupil lid israelský ne z nadvlády římské, ale ze jha hříchu, panství a trestu jeho. „Bohem spasení“ míní celou moc i sílu, jíž Messiáš

M. DOZE: NAVŠTÍVENÍ PANNY MARIE.

bude obdařen. Ta jevila se v rodu Davidově odkudž Spasitel vzejde. Narozením Vykupitele naplní se zásliby, jež Bůh učinil skrze proroky, že totiž obnoví trůn Davidův, propůjče mu nového lesku. Pán vytrhne svůj lid z ruky nepřátel a říše jeho trvati bude věčně. (Srov. 2 Královská 7, 12—16; Jerem. 23, 5. 6; 33, 14—17; Is. 9, 6. 7; 11, 1—16, žalm 71.) Nepřáteli se tu nemíní, jakž hmotařsky smýšlející Židé vykládali, Římané nebo národové Židům nesympatičtí, ale nepřátelé spásy lidské, zlí duchové se svými spřeženci. Kristus Pán smírnou smrtí získal nám potřebné milosti, abychom mohli zvítěziti proti každému nepříteli spásy, abychom mohli dojíti spravedlností ke svatosti, slouží ce Pánu Bohu nebojácně a v lásce po všecky dny života svého. Svatý apoštol Pavel nás napomíná sice, abychom „v bázni a třesení“ pracovali o spáse duše (K Filip. 12.), pomáhajíce si každou braní a zbraní proti svým škůdcům (K Efes. 6, 11—18.); leč živá víra v zásluhy Ježíše Krista, vítěze nad světem i ďáblem, nám praví, že nemáme v boji se báti. Křesťan spíše důvěřuje a při vlastní práci spoléhá na zásluhy Páně. Však svatý Pavel sám to dotvrdil v listu k Římanům (8, 35): Kdo odloučí nás od lásky Kristovy? Zdali soužení neb úzkost nebo hlad? Zdali nahota čili nebezpečenství? Zdali protivenství čili meč?

A svatí apoštolové i mučedníci, ačkoli děsně pronásledováni, přece v plné důvěře v Krista Pána trávili život bez bázně a z lásky k němu smrt podstupovali. Vždyť utěšoval je výrok Ježíšův: Neboj se, maličké stádce; neboť se zalíbilo Otci vašemu dáti vám království! (Luk. 12, 32.)

Zachariáš obraceje se k synu popisuje v prorockém vidění jeho budoucí působnost. Slovy těmi měli býti všickni u kolébky shromáždění potvrzeni ve víře na Spasitele. Jan bude „prorokem Nejvyššího“, aby před vystoupením Messiášovým naň poukazuje, kázáním pokání jemu v srdcích věřících upravoval cesty. Ovocem takové průpravné činnosti bude „známost spásy na odpuštění hříchů“. Ne každé poznání nebo vědění přináší povědomost spásy, nýbrž jen to, jež vychází z Boha a přichází k němu. K takové známosti lze přijíti jediné živou věrou v Ježíše Krista.

Jest tudíž „známost spásy“ věcí první a nejpotřebnější na světě. Aby ji Bůh světu uštědřil, poslal z nesmírné dobroty a smilování svého jednorozeného Syna na svět, jenž ve Starém i Novém zákoně označuje se jako světlo osvěcující ve tmách, jako vycházející slunce. (Isai. 60, 1—3; Zach. 3, 8; Malach. 4, 2; Mat. 4, 16; Jan 1, 4; 3, 19; 8, 12; k Efes. 5, 8.) Co v přírodě působí slunce, to v říši nadpřirozené koná Kristus. Těm, kteří seděli ve tmách bludu a topili se ve hříchu, čímž propadali duchovní smrti, probudiv je ze smrti k novému životu, přinesl pravé poznání pravdy. Kroky zbloudilců zavedl na cestu pokoje, smíru s Bohem, lásky k bližnímu a k sobě samým — uvedl je na cestu, jejímž cílem jest blaženost v nebi.

Hoch Jan rostl. Rok od roku posilňován jsa Duchem Páně kypěl také duchovním životem, že podobal se andělu. Své poslání dával na jevo takto: Aby mohl Bohu sloužiti nerušeně, odebral se již v útlém věku na poušť, kde zdrželivostí, modlitbou a nábožným rozjímáním připravoval se pro vznešené povolání. Zdržoval se (dle některých svědectví) ve skalnaté pustině judské západně od Mrtvého moře. Ještě dnes ukazují na příkrém svahu horském poblíže osady (asi 1 hodinu západně) Svatého Jana v horách jeskyni a pramen Svatého Jana. Podle svatého evangelia odíval se srstí velbloudí, živě se lesním medem a sušenými kobylkami (Mat. 3, 4.). Ústní podání vypravuje, že tento kajícník beze hříchu, pravý anděl v těle lidském, spával něco málo hodin na tvrdém kameni v jeskyni.

KAPITOLA DVACÁTÁ ČTVRTÁ.

O Nazaretě.

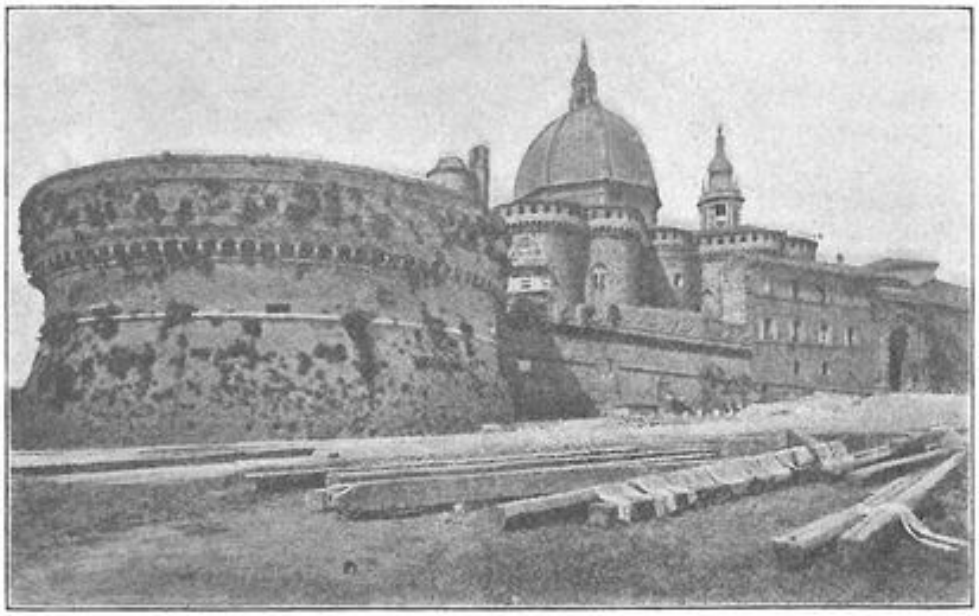
Nazaret v naší řeči znamená tolik jako květina, ratolest, prut. Leží v Dolní Galilei, 30 kilometrů od jezera Genezaretského, v rozkošném údolí horském, jež obklopeno jsouc kolkolem křídovými skalisky, vybíhá od severu k jihu údolím jezraelským (Esdrelon) asi 2 km dlouhým a 1 km širokým. Příchozí od Jerusalema vidí s hor samařských městečko, jako bílé hnízdo se třpytící. Domy kamenné zdvihají se terasovitě na východním svahu dvou návrší. Střechy mají ploché. Počet obyvatelstva udává se na 5—6000 hlav, z nichž třetina katolíků. Ostatek Řekové, Mohamedáni a asi 100 protestantů. Půda, porostlá zelenavými křovisky, z nichž tu a tam křídový útes vyráží, jsouc velmi úrodnou, plodí mandlovníky, olivy, fíky, štěpy granátové a citroníky. Na jaře jeví se město jako jeden veliký květ. Odtud jméno.

St. Zákon o Nazaretu nečiní zmínky. Židé Nazaretem pohrdali. Za to křesťané váží si vysoce města jako místa proslulého Zvěstováním Panny Marie a mnohaletým ústranným životem Páně. Sv. Helena, matka císaře Konstantina Velikého, postavila ve IV. stol. na místě chudičkého domku blahoslavené Panny Marie nádherný kostel. Sotva že stavba dokončena, z celého světa sem pospíchali poutníci. Knížata, kněží, mniši, učenci navštívili posvátné místo, aby se tu pomodlili. Sem putoval sv. Jeroným se svou žákyní Pavlou (asi r. 386), Arnulf (670, král sv. Ludvík (1252) a jiní. V letech 1103 a 1187 usadili se v Nazaretě Saraceni (Arabové) a Turci. R. 1263 divoký sultán Bibar vyhnal křesťany z města. Když r. 1291 padlo poslední křesťanské město v Palestině Ptolomaida do rukou tureckých, předešel Bůh znesvěcení „svatého domku“ tím, že (tak tomu chce zbožné podání) domek přenesen do Řeky v Dalmacii. Odtud přišel do Italie, kdež dosud se nachází v proslaveném místě poutnickém Loretě.

„Svatý domek“ (italsky Casa santa nebo santissima jinak loreta)[1] v Loretě má délky 9·25 m, šíře 4·10 m. Zdivo je tak silné jako základy v Nazaretě. Kamení zčernalo. Není stavěn jako italské domy z cihel, nýbrž z malého kamení z lomů. Zevně pokryt je domek bílým mramorem karrarským. Nad domkem pne se velikolepá basilika s mnohými kaplemi. Ze všech dílů světa lidé každého stavu sem putují, aby se doporučili mocné přímluvě a ochraně Matky Boží. Zavítali sem světci: František Xaverský, Petr z Alcantary, Josef z Cupertina Karel Borromejský, Alois, Stanislav, František Saleský, Benedikt Labre. V pamětních knihách svatyně zapsány jsou nejpodivnější zde sběhlé události, z nichž milost Boží průzračna. Pokladna skví se nesmírným bohatstvím,[2] mezi ním dary papežů, biskupů, císařů, králů, knížat i nesčetných jiných poutníků. Papežové: Lev X., Sixtus V., Pius II., Urban VIII., Innocenc XIII., Benedikt XIII., Pius IX. a Lev XIII. a jiní obdařili omilostněné místo mnohými výsadami a odpustky. Církev na památku přenesení „svatého domku“ zařídila zvláštní svátek, který se světí 10. pro-

[1] Taková je v Praze na Hradčanech u kapucínů, v Římově u Č. Budějovic.

[2] R. 1800 vybrali většinu Francouzové.

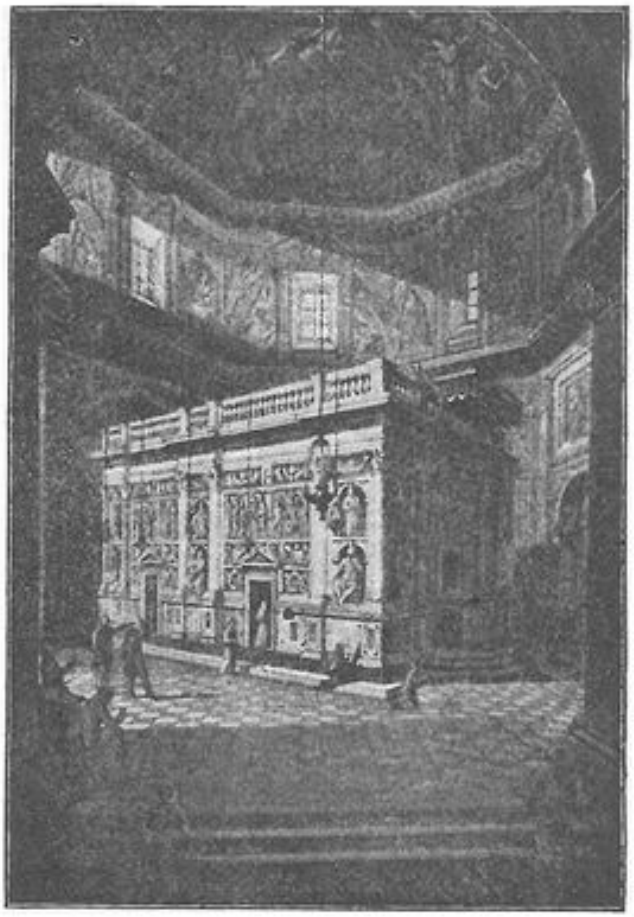
LORETA ITALSKÁ: CHRÁM A OPEVNĚNÍ. Stavba chrámu jeví ve třech lodích a 21 kaplích jedna (z nich náleží Slovanům) gotické formy, ve středu však tvary italské renaissance XVI. stol. Stavba byla svěřena r. 1440—1460 výtečnému staviteli slovanskému, Dalmatinci Juraji z Šibenika. Poněvadž mořští loupežníci nejednou ohrožovali svatyni loretskou, byla opevněna. Zdivo postranních kaplí bylo opatřeno cimbuřím a mimo to byl celý chrám obklopen pevnými hradbami. Pohled od brány hradební „Porta Mariana" (v pravo) na moře a okolí, patří k proslulým krásám na světě.

since. Loreta, sídlo biskupa, čítá asi 4000 obyvatelů.

Než vraťme se zpět do Nazareta. Přes 300 let od r. 1291 leželo v ssutinách. Jenom na čas bydlívali zde františkáni. Teprv roku 1620 obdrželi dovolení, aby směli postaviti chrám i klášter. Stavba šla pomalu; skončila až r. 1730. V pravdě císařskou štědrostí Jeho Veličenstva našeho císaře Františka Josefa I. r. 1880 byl chrám prodloužen a vnitř překrásně ozdoben.

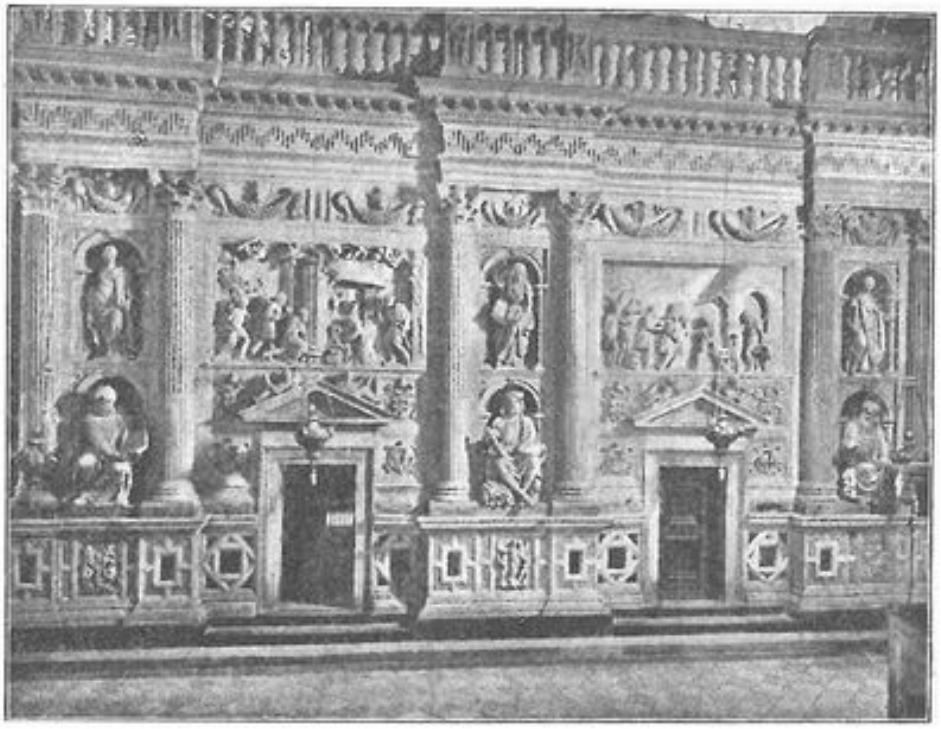
Z daleka pozdravuje líbezná svatyně poutníka, jenž se sem blíží holými skalisky, plnými propastí, po neschůdné cestě roviny esdrelonské. Stojíc nad místem domku Panny Marie, náleží k nejkrásnějším chrámům syrským. Vnitřní zařízení popsati můžeme takto: Kostel nemá vlastně lodi, ale pozůstává z jakéhosi čtyřhraného choru (hořejší chrám), pod nímž vyklenutá krypta (dolejší kostel). V choru nalézá se mramorový oltář, zasvěcený archandělu Gabrielovi, v pobočních výběžcích jest pět oltářův. Do choru přichází se se dvou stran po 12 stupních, z choru sestupujeme do krypty po 15 schodech. Krypta uctívá se jakožto místo posvátné, kdež archanděl zvěstoval Panně Marii vtělení Syna Božího, kde „Slovo tělem učiněno jest".

Otecký domek Panny Marie stál totiž těsně u jeskyňky či skalní sluje. Délka (hloubka) její obnáší 5 až 6 m, šířka $2^1/_2$—3 metrů. Prve nežli vstoupíme do sluje, octneme se v jakémsi přístavku obdélníkové podoby. Na pravo v něm stojí oltář ke cti sv. Jáchyma a sv. Anny, na levo archanděla Gabriela. Sestoupíme li o dva schody, jsme v je-

LORETA ITALSKÁ SVATÝ DOMEK. Nad Svatým domkem klene se vysoká kopule velikého chrámu (93×69·25), jenž nad ním byl zbudován, takže Svatý domek stojí uprostřed této velkolepé budovy.

skyňce, vlastně v podzemní svatyni. Stojí tu dva sloupy. Jeden prý označuje místo, kde stá archanděl při svém poselství, druhý — a ten je částečně zničen — kde klečela Panna Maria. Na pravo uzříme mramorový oltář Zvěstování Panny Marie, před nímž na mramorové podlaze čteme slova: Verbum hic caro factum est = Zde Slovo tělem učiněno jest. Více stříbrných lamp, jež visí ze spodu (mensy) oltáře, neustále nápis osvěcuje.

FASÁDA SV. DOMKU V LORETĚ ITALSKÉ. Nákladně zbudované obezdění jest ozdobeno polovypuklinami ze života Panny Marie; mezi nimi umístěny jsou ve výklencích sochy proroků a Sybill Nejproslulejší umělci oné doby, Donato Bramante, Andrea Sansovino a jiní pracovali na těchto skulpturách.

Na epištolní straně oltáře skrze dvířka vstoupíme do tmavého prostoru krypty. Tu stojí také oltář s obrazem útěku do Egypta, při tom nápis: Hic erat subditus illis = Zde jim byl poddán.

OLTÁŘ V LORETĚ ITALSKÉ, zdobí ode dávna soška Panny Marie a Jezulátka z cedrového dřeva vyřezaná. Pohříchu viděti jsou nyní pouze hlavy Madonny i dítka a žehnající pravici Ježíškovu, vše ostatní jest zakryto dlouhým pláštíkem z drahocenné látky.

Ač jednoduchá, přece velmi skvostná svatyně náleží výhradně katolíkům. Obyvatelé nazaretští chovají se ve svých pobožnostech velmi příkladně. S rozpiatýma rukama modlí se „Anděl Páně“, líbají uctivě podlahu. Do krypty vstupují jen bosi. Denně po nešporách je slavné procesí. Začínajíc u hlavního oltáře archanděla Gabriela, krátí do krypty k oltáři Zvěstování Panny Marie a ostatním oltářům. Potom se vrací zase k hlavnímu oltáři hořejšího chrámu. Účastníci se modlí a zpívají — naposled litanie loretánské se slavnostní modlitbou: Anděl Páně. O bohoslužby pečují františkáni sousedního kláštera.

KAPITOLA DVACÁTÁ PÁTÁ.

Anděl zvěstuje Panně Marii narození Syna Božího.

Měsíce šestého pak anděl Gabriel poslán byl od Boha do města galilejského, jemuž jméno Nazaret, ku panně, zasnoubené muži, jemuž jméno bylo Josef, z domu Davidova, a jméno panny Maria. A vešed k ní anděl, řekl: Zdráva buď, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná's ty mezi ženami. Ona pak (uzřevši jej) užasla nad řečí jeho a myslila, jaké by to bylo pozdravení. I řekl jí anděl: Neboj se, Maria, neboť jsi nalezla milost u Boha. Aj počneš v životě a porodíš syna a nazveš jméno jeho Ježíš. Ten bude veliký a Synem Nejvyššího slouti bude, a Pán Bůh dá mu trůn Davida, otce jeho, a bude kralovati v domě Jakubově na věky, a království jeho nebude konce. I řekla Maria k andělu: Kterak se to stane, když muže nepoznávám? A odpověděv anděl, řekl jí: Duch svatý sestoupí v tebe, a moc Nejvyššího zastíní tě; proto také to svaté, co se z tebe narodí, slouti bude Syn Boží. A aj, Alžběta, příbuzná tvá, i ona počala syna ve stáří svém, a nyní jest již v šestém měsíci, ta, která slove neplodná, neboť nemožná není u Boha nižádná věc. I řekla Maria: Aj já dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého. Tu odešel od ní anděl. (Luk. 1, 26 - 38.)

vangelista Lukáš líčí milostiplné tajemství o vtělení Syna Božího s takovou ušlechtilou jednoduchostí a posvátnou ostýchavostí, že zaujme každou nepředpojatou mysl. Při četbě příběhu zmizí každá pochybovačnost o pravdě. Podobá se, že událost vypisuje podle vypravování jediného svědka — Panny Marie Slyšel děj buď sám od Matky Boží nebo od někoho, kdo se s ní často stýkal. Pokusíme se vysvětlováním ty zprávy stopovati.

V šestém měsíci na to, když archanděl Gabriel byl zvěstoval ve chrámě knězi Zachariášovi narození Janovo, poslal Bůh téhož archanděla, aby Marii vyřídil radostné poselství, že zvolena je za matku Vykupitele světa. Maria byla již zasnoubena Josefovi. Musíme podotknouti, že židovská zásnuba nebyla jen prostou přípovědí budoucího manželství, ale že se rovnala skoro sňatku samému (V Mojž. 22, 23, 24.) Uzavření manželství či svatbu považovali za veřejné potvrzení manželského spojení. Sv. otcové dí, že Panna Maria dlela právě ve své komůrce na modlitbách, rozjímajíc božská tajemství, když z nenadání před ní v nebeském světle podoben sličnému mládenci předstoupil anděl. Viděla jsem ji, dí Kateřina Emmerichova ve svém vidění, dlouho vroucně modliti se. Prosila o vykoupení a zaslíbeného krále, jakož i o to, aby modlitba její k tomu nějak přispěla, Klečela jako u vytržení, obličej majíc nachýlený k nebesům; potom zase hlavu nachýlila na prsa, znovu se modlíc. Nebeský posel pozdravuje ji uctivě pronášeje jasně slova velikého významenání a hodnosti: Zdráva buď, milosti plná, Pán s tebou: požehnaná ty mezi ženami! Nazývá ji milosti plnou. Zajisté z ohledu na volbu i milostné dary, jež od Boha přijala. Maria určena jest od věčnosti za matku Syna Božího a tak nade všecky tvory povznesena. Pro takovou důstojnost minul ji hřích dědičný — rovněž osobní hříchy se jí nedotkly, poněvadž přioděna v plné míře milostí Boží, s níž věrně spolu-

působíc, ve svatosti života stále pokračovala. Milost posvětila její myšlenky a žádosti, zušlechtila srdce, propůjčivši každému jejímu slovu, skutku, ano celé bytosti nekonečné ceny. Anděl velebí Mariinu „plnost milosti“, poněvadž milost se svatostí zkrásňuje duši, dávajíc jí spolu záruku svatební hostiny nebeské.

„Pán s tebou.“ Tak se pozdravovali Židé pozdravením požehnání, zdaru a štěstí. Zde však pozdrav má jiný význam. Bůh prodlévá

Nenadálý zjev andělův, jeho chvalořečný, obsažný pozdrav pokornou dívku nemálo zarazil. Nepochybovala, že se jí zjevuje dobrý anděl; leč slova, že právě jí platí nebeské vyznamenání, že pozdravem anděl jí lichotí, to ji rozechvělo, řekněme přivedlo do rozpaků. Nevěděla co odpověděti, přemýšlejíc, co by as řeč andělova znamenala. Ne že by nevěřila; jen na marnivé chvále nenalézá záliby. Sv. Tomáš z Akvíně poznamenává: Neprotivila se řeči nedůvěrou,

CAGLIARI (PAOLO VERONESE): ZVĚSTOVÁNÍ PANNY MARIE.

mezi všemi tvory; vždyť je zachovává. Stojí při spravedlivých se svou posvěcující milostí, při všech lidech s milostí účinnou, čímž osvěcuje rozum i posiluje vůli. S Marií však byl v zcela neobyčejné míře. Sv. Bonaventura píše: Bůh Otec stál při ní jako u své nejlepší dcery, Bůh Syn jako u své nejmilejší matky a Duch svatý byl s ní jako se svou nejčistotnější nevěstou. Anděl velebí ji jakožto „požehnanou mezi ženami“, poněvadž žádné jiné ženě nedostalo se podobného vyznamenání i významu. Maria stojí předností výše, než všecky ženy Starého i Nového zákona. Proto je také skvělý vzor žen, vdov i panen.

nepřijala ji s lehkostí. Tak uvarovala se lehkověrnosti Eviny a tvrdosti Zachariášovy. Pokaždé je pro lidi rozumnějším, zachovati si při vychvalování obezřelou opatrnost. Vždyť chvály často mají účel člověka získati. Jsou mnohdy nezaslouženy a neupřímny. Kéž by zvláště panny následovaly moudré opatrnosti a rozvahy Panny Marie.

Zaháněje obavy, utišil anděl Marii vysvětlením toho, o čem asi právě přemýšlela. Zjevuje jí, že ona je tou předpověděnou pannou, o níž pravil Isaiáš, že světu dá Vykupitele. Skoro týmiž slovy jako někdy prorok své poselství ohlašuje: Aj panna počne a porodí Syna. (Is. 7, 14.) Znalať jisto-

jistě Panna Maria proroctví o Messiáši, asi často o nich rozjímala a proto také porozuměla řeči andělské. Anděl vysvětluje jí přirozenost, bytnost, důstojnost a vznešenost jejího Syna. Bude se nazývati Ježíš, to jest Spasitel a Vykupitel. Jméno Ježíš z hebrejského Jechošua, zkráceně Ješua znamená: Jehova jest spása. Spása národu přišla příchodem Messiášovým, neboť on svou smrtí jej vykoupil. (Mat. 1, 21.) Ježíš „bude veliký," „Syn Nejvyššího," to jest Syn Boží. Souhlasí opět s proroctvím Isaiášovým, že syn oné panny slouti bude Emanuel, t. j. Bůh s námi. Obnoví pokleslou říši Davidovu a upevní na věky. Zřejmo, že se nemíní nějaká pozemská říše, ale duchovní, t. j. církev. Již proroci mluvili o říši Kristově, jež má obsáhnouti celý svět a trvajíc až do skonání světa, slavně pokračovati bude až na věky v nebesích. (Is. 2, 2, 3, 9, 7, Jan 7, 4, Mich. 4, 7.) Proto také rčení „dům Jakubův" podle sv. Augustina a jiných vykladačů značí sbratření všech národů, kteříž všickni povoláni jsou k účastenství říše messiánské.

SVATÁ ANNA.

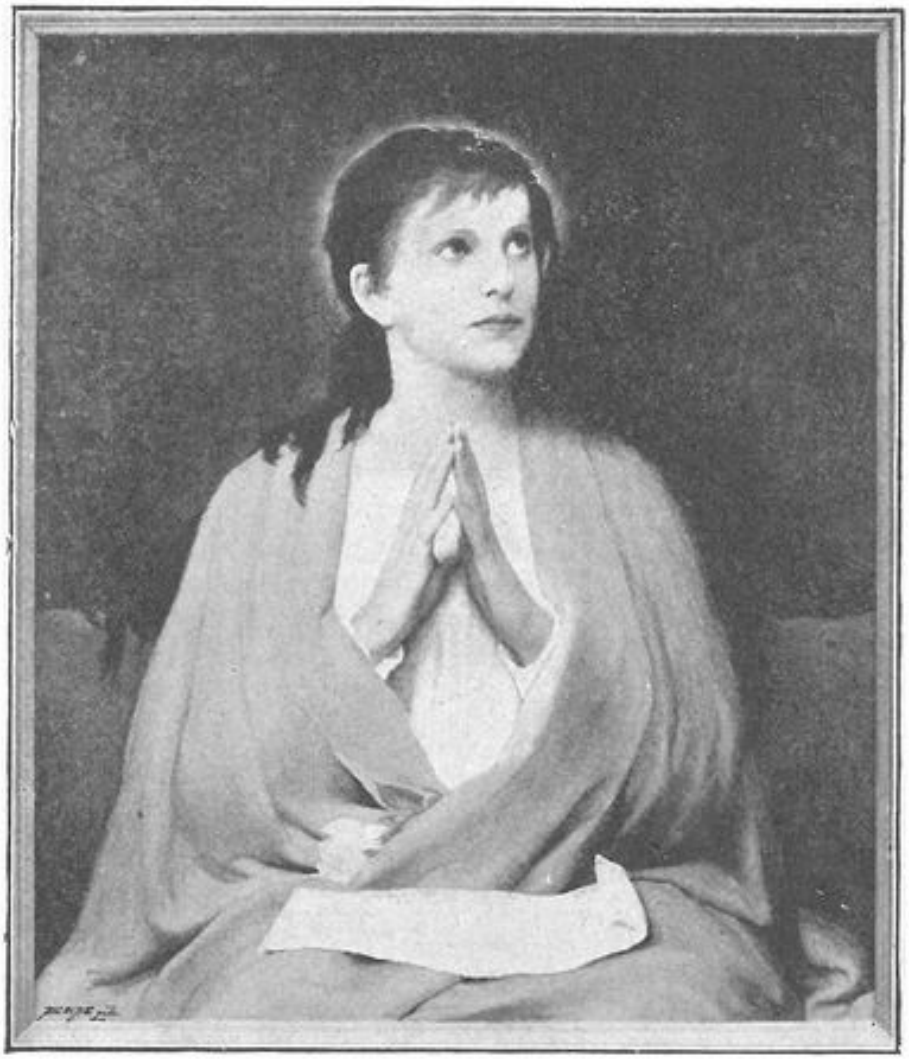
Jelikož Maria své panenství zaslíbila Bohu a slib zachovati se odhodlala, nemůže si slíbené mateřství nijak vysvětliti. I táže se tudíž pokorně: Kterak se to stane, poněvadž muže nepoznávám? Panna Maria nepochybovala o pravdě slov andělových, nikoli; ona než žádala bližšího jich vysvětlení. Tak učí učitelové církevní. Sv. Ambrož dí: Nepochybuje, ale starostliva jsouc o svou čistotu pátrá, jakže se stane matkou Vykupitele. Anděl ochotně vysvětluje, že zázrakem Božím, bez porušení slibu panenství: Duch svatý sestoupí v tě a moc Nejvyššího zastíní tebe: a protož i to svaté, co se z tebe narodí, slouti bude Syn Boží. Svou přítomnost při přechodu Židů z Egypta dával Bůh na jevo lidu ve dne temným a v noci světlým mráčkem. Tento tajuplný mráček spočíval nad svatyní a to nad archou úmluvy ve svatyni svatých. Jako tento mráček spočinul Duch svatý nad blahoslavenou Pannou, působě tajemné vtělení Syna Božího. Byl-li Ježíš bezprostředním působením Ducha sv. počat v životě Panny Marie, vyšel vskutku potom pln svatosti a sice spojením božské přirozenosti s lidskou jako Bůh-člověk, pravý Bůh a pravý člověk, pravý Syn Boží; Maria je tudíž skutečná Máti Boží, Bohorodička. Všeobecný sněm efesský r. 431 prohlásil to učení za článek víry a druhé shromáždění v Cařihradě r. 553 vyslovilo kletbu na toho, jenž by řekl, že Maria spíše ze zlozvyku nežli dle skutečnosti nazývá se matkou Boží.

Na konec sděluje anděl Panně, že také její teta, stařena Alžběta, proti všem pravidlům přírody před šest měsíci počala syna. To početí z moci Boží má býti obrazem i zárukou početí Ježíše Krista z Ducha svatého v životě blahoslavené Panny Marie; neboť u Boha nic není nemožno. Může konati malé i veliké zázraky, jak chce. — Anděl zvěstuje Marii oba divy, aby pociťujíc dvojí radost nemeškala tety navštíviti. Maria i Alžběta měly společně z udělených milostí chváliti Pána; neboť Bůh má zálibu, když zbožné duše pospolu ho velebí.

Maria podrobuje se docela velebným úradkům Božím příkladnými slovy: Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého. Tou

kratinkou odpovědí projevila pevnou víru, hlubokou pokoru a plné odevzdání se do vůle Boží. Sv. Otcové: Irenaeus, Petr Chrysologus, Bernard a j. v., nadšeně vychvalují proto Matku Boží. Památná rozmluva Marie s andělem přivedla na svět Boha-člověka, učinivši Marii Matkou Boží a nás syny Božími. Touto řečí našli lidé víru, došli své touhy, předešlým věkům naplnily se pověd — čas vypršel. Po svolení Mariině „Slovo tělem učiněno jest“, Maria stala se matkou. Kdož může zcela postihnouti nevyzpytatelné tajemství, kdož může je pomysly svého srdce pochopiti? Čím více se v ně ponořujeme, tím více poznání poskytuje nám láska Boží, jež se tu v celém jasu lidem ukázala. Pamatujme na milosti plný okamžik vtělení Boha Syna s veškerou vděčností a díkučiněním.

Sestup Syna Božího nesmíme si však vykládati tak, že opustiv nebesa, přestal bydliti ve slávě Otce i Ducha sv. Jako hvězdička, jež na obloze s večera prokmitne a tím v našem zraku vzniká, proto přece své stanoviště neopouští, jako myšlenka, oděje-li se slovem k srdci posluchačů nebo i vzdálených čtenářů zalétá a v nich se ubytujíc, přece bez každé překážky v naší mysli dále trvá, tak podobně věčnému Slovu, Synu Božímu vtělení nijak nepřekáželo, aby nebe i zemi naplnil svou božskou přítomností.

GABRIEL MAX: MADONNA.

Na velikou událost, jež se v Nazaretu odehrála, pamatuje nás církev denně třikráte „klekáním“. Kromě toho ustanovila svátek Zvěstování Panny Marie, majíc ten úmysl, aby věřící vždy vděčně vzpomínali na vtělení se Syna Božího, svého Spasitele, na Matku jeho, žádajíc ji o mocnou přímluvu.

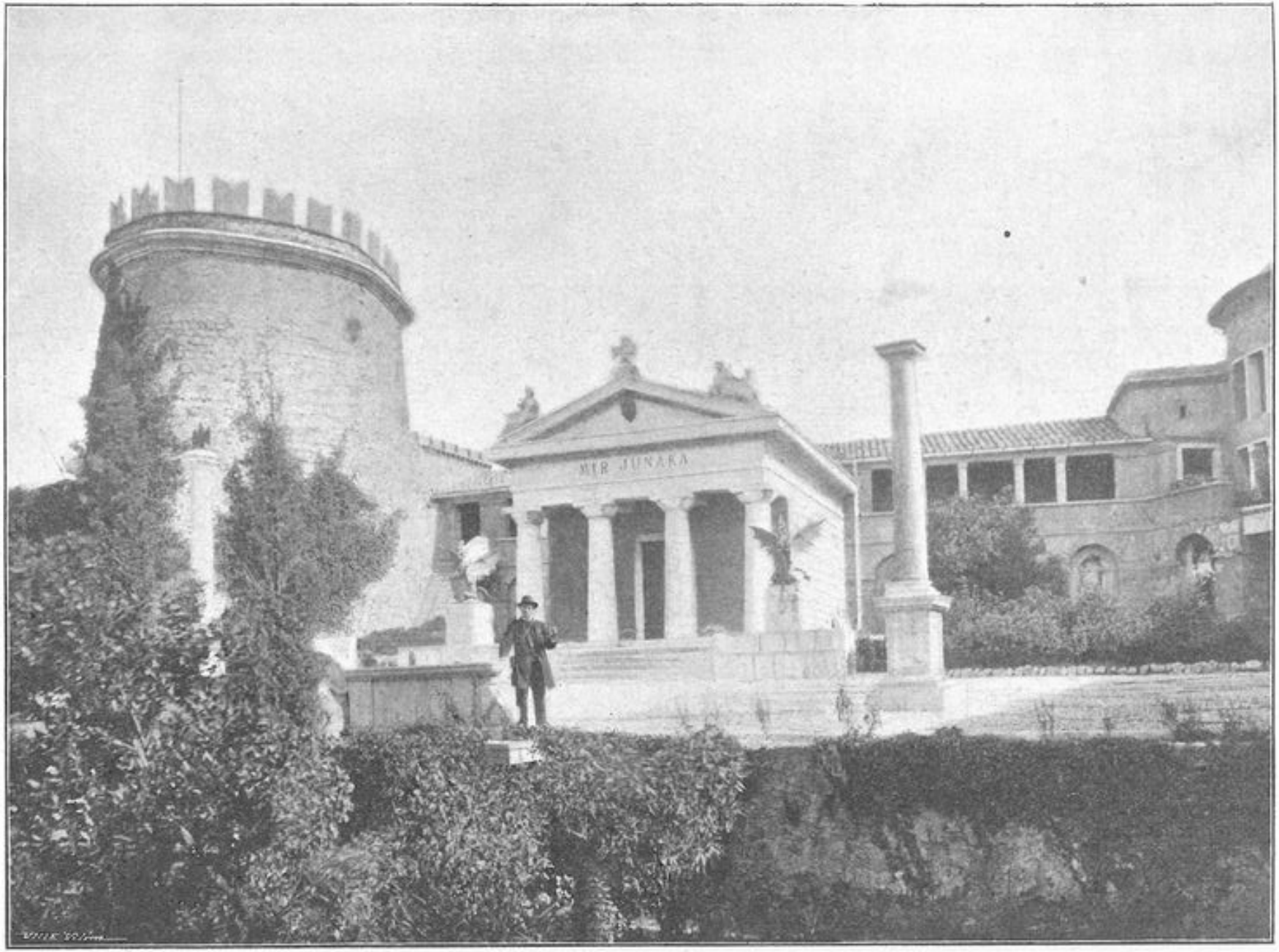
KAPITOLA DVACÁTÁ ŠESTÁ.

Panna Maria navštívila Alžbětu.

Maria pak povstavši v těch dnech odešla s chvátáním na hory do města Judova, a vešedši do domu Zachariášova, pozdravila Alžbětu. I stalo se, jak uslyšela Alžběta pozdravení Mariino, že dítko zaplesalo v životě jejím a Alžběta byla naplněna Duchem svatým. I zvolala hlasem velikým a řekla: Požehnaná's ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého. A odkud mi to, aby Matka Pána mého přišla ke mně? Neboť aj, jak došel hlas pozdravu tvého do mých uší, zaplesalo radostí dítko v životě mém. A blahoslavená, která uvěřila, že se vyplní ty věci, které jí byly pověděny od Pána. I řekla Maria: Velebí duše má Hospodina, a duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém, že vzhlédl na ponížení služebnice své, neboť aj, od této chvíle blahoslaviti mě budou všecka pokolení. Neboť veliké věci učinil mi ten, jenž jest mocný; a svaté (jest) jméno jeho a milosrdenství jeho (trvá) od pokolení do pokolení, těm, kteří se ho bojí. On učinil mocné věci ramenem svým: rozptýlil pyšné smýšlením srdce jejich, sesadil mocné s trůnu a povýšil nízké. Lačné naplnil dobrými věcmi, a bohaté propustil prázdné. Ujal se Israele, služebníka svého, aby byl pamětliv milosrdenství svého, (jakož byl mluvil k otcům našim), s hledem k Abrahamovi a semeni jeho na věky. I zůstala Maria s ní asi tři měsíce a navrátila se do domu svého. (Luk. 1, 39, 57.)

Snadno si představíme, jakými pocity vděčnosti a lásky k Bohu po Zvěstování Gabrielově naplněno bylo srdce Panny Marie. Potkalo-li nás nějaké štěstí, rádi je sdělíme s přítelem. Tak i Maria. Zdálo se přirozeno, že blahoslavená Panna svěří své sladké tajemství sv. Josefu; leč v tom vadila jí zajisté panenská ostýchavost a snad pomyšlení, že takové sdělení nesrovnává se s vůlí Boží. Mnohem lehčeji mohla je pověděti tetě Alžbětě, na niž zřetelně poukázal anděl, oznámiv, že ji potkalo podobné skoro zázračné štěstí. Tkvělo také asi v úradku Božím, aby Vykupitel světa brzo po početí přijal hold od svého předchůdce Jana Křtitele. Jemu prvnímu měl Ježíš ukázati svou moc ještě v životě matky. Nebudeme tudíž nijak pochybovati, že Panna Maria se odebrala k Alžbětě ze zvláštního vnuknutí Božího.

Město, v němž bydlila Alžběta, leželo na horách v území pokolení judského. Někteří praví, že to byl Hebron (jižně od Jerusalema), jiní že Juta, opět jiní že od Jerusalema na západ v horách zapadlá víska Ain-Karim, kdež nyní při vkusném klášteře františkánském svatého Jana ukazují místo narození Janova. Buď jak buď, cesta z Nazareta do Judska zabrala čtyři dny. Maria pospíchá „s chvátáním" i jakož se panně sluší i jakž touha s láskou popohání. Chvátá panna, praví svatý Ambrož, aby na silnici mimo dům dlouho se nezdržovala. Učte se od ní, dívky! a neprodlévejte dlouho na jednom místě a nedávejte se na cestě s každým do rozprávky. Ani průvodčího neměla Maria zapotřebí, poněvadž v Palestině závojem zastřená žena může cestovati bez všeliké překážky. Možno že vzala s sebou nějakou ženu, možno, že připojila se k poutníkům, kteří putovali do Jerusalema; ale dle všeho nedoprovázel ji sv. Josef. Vždyť při pozdravu Alžbětině by byl pochopil veliké

TRŽAT (TERSATO).

tajemství a nebyl by později přišel do rozpaků, když zpozoroval, že Panna Maria nachází se ve stavu požehnaném. (Mat. 1. 19.) Návštěva Mariina u Alžběty přinesla oběma radost. Panna pozdravuje tetičku starodávnými slovy: Pokoj buď s tebou! Tím, řekněme, vydechla, nesouc Syna Božího pod srdcem, Ducha Páně na Alžbětu. Zapůsobil nejprve na dítě Jana, jenž při pozdravu panenském zaplesal. Sv. Otcové církevní učí s velikou sjednoceností, že ho Vykupitel v tom okamžiku posvětiv, sprostil již před narozením dědičného hříchu asi tak, jako dítě zbavuje téhož voda křestní a milost posvěcující vstupuje na člověka. Také Alžbětu naplnil Duch sv. Opětujíc pozdrav, velebí Marii pro její víru a důstojnost: Blahoslavená jsi, že jsi uvěřila, pokládá se za šťastnou, že Matka Páně ji navštěvuje. Při tom pronáší slova andělská: Požehnaná's mezi ženami, připojujíc: požehnaný plod života tvého. Jestliže Maria pro své vysoké důstojenství velebí se „jako žena požehnaná", oč více platí název ten jejímu Synu. Když se spojila v něm přirozenost božská s lidskou, milost všeho druhu sídlila v něm a tudíž je velebený, požehnaný jako náš nejmilejší Spasitel. Slova Alžbětina se slovy pozdravu andělského utváří modlitbu: Anděl Páně. Církev hned od prvopočátku připojila slovo: Ježíš a krátké vzývání k Panně Marii o přímluvu.

Alžběta prodchnuta Duchem svatým nazývajíc Marii Matkou Boží, vypovídá důležité svědectví o božství Ježíšově. Stává se tak první ctitelkou Panny Marie na vzor i následování tisícům a millionům křesťanův, kteří Matku Boží, matku milosti, s posvátnou radostí uctili a uctí. Veliké milosti přinesl pozdrav Mariin, návštěva Ježíšova Alžbětě a synu jejímu Janovi. Podobné milosti plynou nám, jestliže v hluboké pokoře klaníme se Pánu v nejsvětější Svátosti oltářní. Využitkujme pilně jeho přítomnosti. Zejména matky nechať přivádějí své děti před božského Spasitele, aby nabyly darův a požehnání.

Maria, slyšíc i vidouc, že veliké tajemství její zjevil Bůh také jiným osobám, a pozorujíc, že záruka o pravdivosti andělského zvěstování na Alžbětě, jež ve vysokém věku syna počala, je zřejmě patrna, z plna srdce, radostí naplněného, zapěla nádherný chvalozpěv, jenž na věky zůstane trvalým pomníkem její pokory, vděčnosti a lásky k Bohu. Ozývá se denně z úst kněžských na celém světě v kostelích a klášteřích při církevních hodinkách.

Základní myšlenku chvalozpěvu, kterýž podle začátečního slova latinského sluje „Magnificat", tvoří chvála Boha za spásu lidí. Nejdříve vyjadřuje Maria radostnou vděčnost ze svého povýšení. Více než každého jiného člověka miloval Bůh Marii, vždyť vyvolil ji za matku svého Syna, osvobodiv ji od hříchu dědičného a všeho hříchu osobního. Pro takové přednosti velebiti ji budou všichni národové světa. Nezhrdá tím, ale zůstává pokornou dívkou Páně. Vzdává čest Bohu, jenž pohlédl na ponížení její — obrací všecku chválu své osoby na Pána, jakožto pramen omilostnění. Proslulý kancléř Jan Gerson uvádí sedm důvodů, proč Marii velebí všecka pokolení země: uvěřila slovům andělským, naplněna jest milostí Boží, požehnaný je plod života jejího, učinil jí veliké věci ten, jenž mocný jest, stala se matkou Páně, spojila ctnost panenství s důstojností matky, ani před ní ani po ní žádná pozemská bytost se jí nevyrovná!

Vzdavši milostem, jež jí prokázal Pán, povinný dík i chválu, uvádí Panna Maria ona dobrodiní, jež Bůh posláním Messiáše pro-

TRŽAT (TERSATO). (K obr. na str. 95.) Perlou moře kvarnérského zove se Rěka (Fiume), ale nad ni vyniká ještě jiná a vzácnější perla národů slovanských, Tržat. Místo stalo se světoznámým od roku 1291 — bylo to v době, když Turci opanovali Palestinu a počali vše křesťanské pleniti — v tom čase přenesli — podle zbožné tradice — andělé Svatý Domek z Nazareta a postavili jej před zámek, tehdy mocných Frankopanů. Přenesením Svatého Domku na půdu slovanskou osvědčila Panna Maria přednost Slovanů před ostatními národy. Na místě, kde stával Svatý Domeček, stojí dnes kostelík, který kromě čarokrásného okolí nevyniká ani výstavností, ani rozměry, přes to však chová v sobě nesčetná poděkování Panně Marii zachráněných námořníků, jež vyjádřeny jsou v tolika votivních obrazech, že ani stěny kostela pojmouti je nemohly a musily býti umístěny v ambitech. Svatý Domeček z Tržatu zmizel, ale láska Panny Marie slovanskému lidu zůstala.

kázal národu židovskému i všem věřícím. Vyličujíc krátce a prorockými slovy mocné řízení Boží v budoucí říši messiánské, uzavírá chvalozpěv radostným díkučiněním Pánu, že naplnil dané zásliby starozákonní. Poslav zaslíbeného Vykupitele, projevil Bůh zvláštní milosrdenství k člověčenstvu. Do říše Messiášovy však vkročí než ti, kdož s milostí vykoupení spolupůsobí, v bázni zachovávajíce přikázání Boží. Jakmile vznikla říše Messiášova na světě, pokleslo panství pyšných duchů pekelných, zlé úmysly fariseů a zákoníků se zhatily, vítězství nad nepřátelskou mocí světskou pojištěno. „Sesadil mocné se stolice a povýšil ponížené.“ Za nejlepší doklad toho slouží světové město Řím. Pyšný palác císařský na Palatině už dávno leží v ssutinách, hroby mocných císařů upadly v zapomenutí, ale nad hrobem sv. Petra, Kristem za viditelnou hlavu církve ustanoveného rybáře, zdvihá se chrám sv. Petra, nejvelikolepější dílo stavitelství na celém světě, a každého roku proudí k němu zástupy poutníků ze všech končin světa, aby osvědčujíce úctu prokázaly svou oddanost jeho nástupci — papeži.

SVATÁ ANNA VYUČUJE PANNU MARII.

Pode jménem „lační“, jež Bůh statky naplnil, rozuměti jest ty zbožné duše, které jsouce si vědomy své nuznosti a potřeby, důvěrně utíkají se prosbami k Vykupiteli, jenž milostmi je obohacuje a po smrti nehynoucí dary jim propůjčuje. Kdož pak nepociťuje v sobě touhy po statcích vyšších, maje ve své pýše za to, že sám sobě postačí, ten nemá účasti na požehnaném díle vykupitelském, ten odchází prázden.

Maria vychvaluje milosrdenství Boží, jež Bůh slíbiv Abrahamovi, uskutečnil posláním Vykupitelovým.

Všecko se naplnilo. Potomky Abrahamovými nemyslí jen tělesné příbuzenstvo, nýbrž spíše ty, kdož věrou i nábožným smýšlením následují příkladu patriarchova, ať už náleží národu kterémukoliv, Židům či pohanům. Milost vykoupení zasahuje „celý Israel dle smýšlení“, t. j. věřící ze všeho člověčenstva, jemuž společným, duchovním otcem jest — Abraham. (K Řím. 4, 11.) Vykoupení není na čas, má trvání věčné.

Maria prodlela u Alžběty asi tř' měsíce. Vyčkala-li narození Janova, Písmo svaté neuvádí. Chápeme však, že neopustila tety, když potřebovala pomoci. Zajisté že přála

si Maria, aby uviděla dítě, jehož vysoké povolání Zachariáši oznámil anděl a jež před narozením zasvěceno bylo Pánu. Svou návštěvou a pobytem u Alžběty dává blahoslavená Panna tklivý příklad, jak pokrevní přátelé mají vespolek sdíleti radost i žalost, jak si mají pomáhati. Nabádá nás, abychom milovali dobré společnosti, varujíce se návštěv sesvětačilých lidí. Společnost nábožných duší povznáší i vede ke ctnostem, poučuje, špatná však společnost kazí dobré mravy.

KAPITOLA DVACÁTÁ SEDMA.

Bůh zkouší sv. Josefa.

Kristovo pak narození bylo takto: Když matka jeho, Maria, byla zasnoubena Josefovi, nalezena jest prve než se sešli, těhotnou z Ducha svatého. Josef pak, muž její, jsa spravedlivý a nechtěje postaviti ji na odiv, odhodlal se propustiti ji tajně. Když však o tom přemýšlel, aj, anděl Páně ukázal se mu ve snách řka: „Josefe, Synu Davidův, neboj se přijmouti Marii, manželku svou: neboť co v ní jest zplozeno, z Ducha svatého jest. Porodí pak syna a nazveš jméno jeho Ježíš, neboť on spasí lid svůj od hříchů jejich.“ Toto pak všecko stalo se, aby se naplnilo, co bylo pověděno od Pána skrze proroka řkoucího: „Aj panna počne a porodí syna, a nazvou jméno jeho Emanuel“, což se vykládá „S námi Bůh“. Povstav pak Josef ze sna, učinil, jakož mu byl přikázal anděl. I přijal manželku svou. (Mat. I. 18—24.)

O návratu Panny Marie z návštěvy u Alžběty měl býti slaven sňatek Josefa se snoubenkou, která měla jako manželka přijíti do domu Josefova, Když však Josef rozpoznal, že se má státi matkou, upadl do velikých rozpaků, nevěda co počíti. Vždyť přece oba se rozhodli, že setrvají ač manželé v panenství. Pravili jsme již, že zásnubu považovali Židé za manželství. Slavnostní sňatek a odchod nevěstin do domu ženichova pokládali za veřejné potvrzení manželského svazku. Proto také evangelium nazývá Josefa mužem Marie.

I když Josef i Maria se rozhodli, že panenství neporuší, bylo manželství jejich pravé manželstvi, neboť sňatek manželský předchází obapolné svolení. Právě ze sňatku blahoslavené Panny a sv. Josefa dovozuje veliký učitel církevní sv. Augustin, že obapolné svolení postačí, aby uzavřeno bylo manželství, když se stalo bez každé překážky v úmyslu, že manželské spojení je nerozvížitelno. Sv. Augustin praví: Nutno, abychom se z příkladu Marie a Josefa poučili, že nevěsta i ženich jako údové Ježíše Krista tím vroucněji se spojují, čím upřímněji chtějí napodobiti zcela duchovní svazek Boha Otce s Mátí Ježíše Krista.[1]) Nacházíme v dějinách církve několik příkladů, kterak manželé žili po obapolném přivolení v ustavičné zdrželivosti, jako král Eduard s Editou, hrabě Eleazar s Delfinou, císař Jindřich s Kunhutou.[2])

Dovtípíme se lehounce, jaké pocity tísnily srdce sv. Josefa, když zpozoroval, že Maria samadruhá. Nevěděl, že se tak stalo působením Ducha sv. Co počíti? Maje o spořádanosti své snoubenky neochvějné pře-

[1]) Lib. I. de nupt. et concup. c. 11, 13; lib. de bono conjug. c. 18, n. 21; Contra Faustum lib. 23, 8.

[2]) Dějepisci nazývají takové manželství svatojosefským.

svědčení, nešel tak daleko, aby ji podezříval z nevěry. Tak učí Origenes, Jeroným, Petr Chrysolog, Bernard, František Saleský a. j. Proto ani nemohl ani nechtěl záležitost přednésti duchovní vrchnosti se žádostí o soudní rozvod, nebo o zákonitý trest — ukamenování padlé ženy. (V. Mojž. 22, 13, 21, 24, 1.) Ani první způsob nebyl by Marii ušetřil veřejného zhanobení. Naproti tomu jakožto muž spravedlivý a bohabojný nemohl se odhodlati ke spolužití se snoubenkou, jejíhož požehnaného stavu příčina mu zůstávala záhadou. I přemýšlel konečně ve své úzkosti a nejistotě, zda by to nešlo, aby zásnubu s Marií přerušil potají propuštěním. Zákon Mojšíšův dovoloval muži, že z jistých příčin směl manželský svazek rozvázati a ženu propustiti, byl však povinen vydati jí propustný list, s nímž mohla v nový svazek vejíti. (Mojž. 24, 1 ..) Jak krásný příklad podal spravedlivý Josef, že máme křivdy trpělivě snášeti, neza pomínajíce lásky k bližnímu ani v utrpení. Bezděky vtírá se čtenáři otázka, proč Maria tajemství svému ženichovi neoznámila? Milostiplná a pokorná panna nemajíc přímého rozkazu Božího toho učiniti nemohla. Od oné chvíle, v níž počala Syna Božího, celou svou bytost a život, čest i budoucnost jemu úplně obětovala. Jestliže se svěřila tetě Alžbětě, stalo se proto, poněvadž tato z daru Ducha sv. o tajemství věděla. Důvěřovala také, že božská Prozřetelnost najde způsob, jímž by Josefa spravila o nevině její. Jaká to důvěřivá odvaha, jaká odevzdanost do vůle Boží! Není-liž blahoslavená Panna světlým vzorem pro ženu, kterou žárlivý manžel podezřívá?

SVATÝ JAN KŘTITEL.

Důvěra Panny Marie nezklamala. Josefu objevil se ve snách anděl. Zjevil mu slovy Gabrielovými, co se má státi. Naplnilo se tak proroctví Isaiáše, že panna porodí syna, a dá jemu jméno Emanuel, to jest Bůh s námi. V pravdě osvědčil se Ježíš Emanuelem — svým vtělením, svým životem, svou podstatnou přítomností v nejsvětější Svátosti oltářní, ve sv. přijímání, v životě i smrti na věky je „Bohem s námi".

Jako Josefa před zjevem andělským přemáhala úzkost a pochyby, tak nyní všecko to mizí. Zasvěcen jsa do tajemství Božích, podvoluje se jim radostně, s plnou věrou. Slova andělská, toť nebeské potvrzení jeho manželství s Marií. Ani na okamžik neváhá se svatbou. Veselí za časů Ježíšových konalo se takto: Slavnostně ozdobená, závojem zastřená nevěsta u prostřed družek svého mládí vyšla z oteckého domu za ženichem, jenž s přátelstvem rovněž ve svatebním rouše ji do svého domu doprovázel.

Před průvodem kráčelo několik dívek, jež majíce na hlavách dlouhé myrtové ratolesti nesly v rukou hořící lampy. Hudba i zpěv se rozléhal. V domě ženichově ustrojili hostinu, při kteréž se přítomní pobavili důmyslnými hádankami a průpověďmi. Po stolování následovalo požehnání: Bůh Abrahamův, Bůh Isákův, Bůh Jakubův budiž s vámi a naplniž vás svým požehnáním. Někde pa-

noval zvyk, že ještě po několik dní (obyčejně sedm) k obědu v nové domácnosti přicházeli přátelé a známí. (Joel 3, 8; Zjevení 21, 2; I. Mojž. 24, 65; 29, 23; Mat. 25, 1; 9, 15; Jan 2, 9, 10; Tob. 7, 15; Soudc. 14, 12.)

Písmo sv. neudává, zdali svatba Marie a Josefa se konala slavně. Můžeme míti za to, že chudí snoubenci spokojili se s jednoduchým průběhem. Svatba jejich nelišila se od jiné. A přece toto manželství mělo význam pro celý svět. Mělo býti kolébkou Spasitele, jehož kde kdo toužebně očekával. mělo domu Davidovu, jemuž podle proroků zajistil Bůh věčné trvání, dodati nového lesku a slávy. Nenazývá tudíž anděl Josefa bez příčiny „synem Davidovým“. Přijav do domu snoubenku, nabyl Josef oteckých práv nad božským dítětem a proto přidáváme ve zbožných vzpomínkách ku jménům Ježíš, Maria též jméno Josef. Tato tři svatá jména došla největší obliby na celém světě — nic více jich nerozdělí. Písmo sv. o společném životě novomanželů se nezmiňuje. Jen udává, že Maria a Josef žili v panenském manželství. (Mat. 1, 25.) S větrem letěly dny, čas narození Spasitele světa se blížil. Nevýslovná naděje naplňovala duši Panny Marie — radost její stala se radostí Josefovou.

KAPITOLA DVACÁTÁ OSMÁ.

O Betlemě, rodišti Ježíšově.

Betlem, což znamená „dům chleba“, leží v území někdejšího pokolení Judova, 10 kilometrů jižně od Jerusalema. Nazývá se také Betlem Efrata (I. Mojž. 35, 19), poněvadž jej obklopuje úrodná krajina a Efrata vykládá se jako „úrodný, plodný“. Nevynikajíc městečko nijak velikostí, postavilo v čas potřeby sotva 1000 mužů zbraně schopných. Tak aspoň rozuměti řeči proroka Micheáše (IX. st. př. Kr.), jenž pojmenoval Betlem Efratu místem malým, že nelze je ani připočísti „mezi tisíce judských“, t. j. mezi ta města, která seženou 1000 bojovníků. (Mich. 5, 2.) Nicméně na Betlem připínali Židé své nejdražší vzpomínky ze zašlých dob. Zde pohřbena Rachel, milovaná žena patriarchy Jakuba, tady sbírajíc klasy moabská žena Ruth na poli boháče Booza, zalíbila se jemu, že pojal ji za manželku. Král David, z jehož rodu vyšel Messiáš, narodil se v Betlemě, kdež pásal stáda otce svého, až Samuelem byl za krále pomazán. (II. Mojž. 35, 19; Ruth 4, 10 I. Sam. 17, 15; 20, 6; 16, 4, 13.) Největšího však významu i proslavenosti nabyl Betlem, když se naplnilo známé proroctví Micheášovo, že se v tomto městě narodí, „jehož východové od počátku, ode dnů věčnosti“. (Mich. 5, 2.) Od narození Páně těšilo se místo u křesťanů nesmírné oblibě. V jeskyni, v níž Spasitel jako dítě uzřel světlo světa, konaly se zajisté bohoslužby velmi brzo, poněvadž římský císař Hadrian (117—138) se domníval, že potře křesťanství, postaví-li na tom posvátném místě modlu Adonisovu (pohanský bůh krásy) a nařídí pohanské modloslužby. V ty doby Betlem skoro zanikl. Ušlechtilý, křesťanství příznivý císař Konstantin Veliký († 337) očistil památné městečko od modloslužeb, vystavěv se svou nábožnou mátí Helenou nad jeskyní basiliku, kterou zasvětil Matce Boží. Stojí dosud. Od těch dob zase putuje sem množství křesťanův

MARIOTTO ALBERTINELLI: PANNA MARIA NAVŠTÍVILA SV. ALŽBĚTU.

Sv. otec církevní Jeroným šťastným se pokládal, že mohl zde v modlitbách a studiu stráviti poslední léta života. Navštěvoval okolní místa, kde Kristus žil, působil a umřel. Založiv při jeskyni klášter, zemřel v Betlemě r. 420. Rovněž žákyně jeho Pavla a před tou dříve nábožná Melanie, zavedly kromě bytů pro poutníky též klášterní společnosti. Za mohamedánské vlády město hrozně trpělo. Vyjímaje svatyni Mariánskou padlo r. 1090 v ssutiny; leč r. 1110 povstalo znova. Na přání papeže Paschala zřídil v Betlemě král Balduin sídlo biskupské. R. 1223 zahnali Turci biskupa Linharta. Od r. 1840 má každý opat ve Sv. Mořici (St. Maurice ve Švýcařích) titul biskupa betlemského.

Chtějíce laskavému čtenáři podati nějaký obraz nynějšího Betlema, učiníme tak stručně.

Blíží-li se poutník z Jerusalema po rovince Refain údolím Gibon, spatří před sebou na silnici hebronské městečko, na dvou sedlem od sebe oddělených návrších spočívající. Toť Betlem. Místo se svými terasovitě, částečně na úskalích zbudovanými domy o plochých střechách, úzkých, křivých uličkách, jimiž po kostrbatém dláždění pobíhají živě gestikulující obyvatelé — jejich zvyky a mravy — vše to podává obraz čistě orientálský. Stáda ovcí pasou se tiše, při nich o hůl opřen stojí nuzně oděný pastevec, oslové a velbloudi na silnici sténají pod těžkým břemenem nákladu, u studnic vidíš stále živý rej, náměstí a noclehárny šumí lidmi — to vše tak, jak bývalo za časů Páně. Jen některé domy zmizely.

Když totiž r. 1834 pozdvihla se Syrie proti Egyptu, stáli mohamedánští obyvatelé v řadách povstaleckých, křesťané drželi s Egypťany. Za trest paša Ibrahim rozstřílel tureckou čtvrť. Některé budovy zničilo veliké zemětřesení r. 1837.

Obyvatelů čítá se 4—5000, z nich něco málo Židů, 300 Mohamedánů, ostatek křesťané a to zase asi 2300 katolíků, 1200 Řeků a 200 Arménův. Ženy betlemské prosluly sličnými tahy obličeje, čistotou oděvu, bystrostí rozumu, pracovitostí, ale též živou letorou, která je strhla k nesčetným vzpourám. Ženy velice dbají mravní neúhonosti — přestupky trestají přísně. Okolí betlemské pro mírné ponebí i pilnost lidskou platí dosud za úrodné. Na širých rovinách i návrších ve hnědavé (skoro modré) ornici daří se stromy olivové, mandlovníky, fíky, réva a místy i palmy.

Kromě polaření a pěstování vína zabývají se měšťané výrobou různého zboží „k upomínce poutníkům“ jako růženců, křížů, medailionků ... z perleti, asfaltu a voňavého dříví. Že však lid tíží veliké daně, jsou živi chudě. —

Nade všechna posvátná místa betlemská vyniká svrchu uvedená prastará basilika ke cti P. Marie. Nalézá se východně od města nepatrně vzdálená. Sestává z předsíně a 5 lodí. Lodi tvoří vždy po 11 ve 4 řadách stojící sloupy z červenavého mramoru, výše více než 6 m. Střední loď širší leží o něco výše ostatních. Nádherné svatyni sotva nějaká se vyrovná. Řekové-křesťané, kteří od r. 1758 se považují za pány basiliky, přepásali pětilodní budovu mezi chorem a transeptem (pobočí křídlo) vysokou zdí, čímž stavbu znešvařili. Poněvadž při bohoslužbách jim křídlo postačuje, zanedbali větší část chrámu. Kdysi ovšem skvěla se plnou krásou, což patrno ze zbytků zdí, drahocenné mosaiky založené ve zlatě. Tato namalována ve XII. stol.

Právě před kněžištěm sestoupíme na levo i na pravo po 15 schodech k jeskyni Narození Páně. Majíc směr kostela, od východu k západu, táhne se v délce 13 m., v šíři 4 m., výši $3^1/_2$ m. Na západní straně spatřujeme místo, kde se narodil Kristus Pán. Podobá se výklenku, uprostřed něhož stojí oltář Pod oltářem třpytí se na podlaze stříbrná hvězda, nesouc ve svém jádře nápis: Hic de Maria Virgine Jesus Christus natus est = Zde z Marie Panny narodil se Ježíš Kristus. Slova osvětlují přemnohé lampy s oltáře svítící. Rovněž celou jeskyni ozařují nespočetné, ve stropě zaražené lampičky. Jihozápadně od místa Narození Páně přijdeme po 2 stupních do prohlubně, v níž dle ústního podání stály jesličky a kde svatí Tři králové klaněli se Jezulátku. Z původních jesliček zůstalo něco málo prkének, kteráž ve stříbrné schránce z daru císařovny

Heleny až r 642 přenesena do římského chrámu Maria maggiore.

Podél kostela vystavěli si kláštery františkáni, Řekové a Arméni. Poskytují útulek poutníkům. Od r. 1863 nalézá se v Betlemě též protestantská modlitebna. Poněvadž r. 1758 františkánům (sídlí zde od r. 1238) nároky na majetnictví basiliky odňaty, smí jenom Řekové a Arméni konati obět mše svaté na oltáři nad místem Narození. Katoličtí kněží obětují Nejsvětější obět na oltáři „Klanění se sv. Tří králů".

KORUNOVÁNÍ PANNY MARIE.

Na tomto oltáři k uctění narození Ježíšova přinášejí každého dne ve tři hodiny ráno obět mše sv. kněží řádu františkánského. Františkáni také každého odpůldne vedou slavný průvod po posvátných místech chrámových. Procesí vyjde z malého klášterního kostelíčka sv. Kateřiny. Po nizounkých schodech kráčí k oltáři sv. Tří králů, potom úzkou chodbou do nedaleké kaple sv. Josefa, odtud do severně ležící kaple Mláďátek. Na to navštíví někdejší byt sv. Jeronýma, jeho hrob, rov sv. Pavly a Eustachie. Průvod skončí návratem do klášterního kostela. Neobyčejně důmyslně, nádherně, způsobem uchvacujícím slaví se o půlnoci svátek Narození Páně.

Na konec malá zmínka o školství, lidumilných ústavech. Mimo františkánů, kteří obstarávajíce duchovní správu vyučují dítky, působí v Betlemě kněží Božského srdce Páně z Betharramu ve Francii. Vydržují ústav pro vzdělání missionářů k potřebám patriarchátu jerusalemského. Kněz italský don Belloni založil tu r. 1863 sirotčinec podřízený Bratřím sv. Rodiny. S ním spojil školu řemeslnickou a uměleckou, pravé to dobrodiní betlemským jinochům. Jeptišky sv. Josefa mají zase sirotčinec s dívčí školou.

Od r. 1887 usadily se v městě Milosrdné sestry sv. Vincence. Ústavy tyto považovati dlužno za drahé ovoce se stromu vykoupení Krista Pána, jenž tato tichá místa posvětil svým narozením. Jeho požehnání doprovodí je na věky. —

KAPITOLA DVACÁTÁ DEVÁTÁ.

O narození Ježíšově.

Stalo se pak v oněch dnech, vyšel rozkaz od císaře Augusta, aby byl popsán veškeren svět. Tento popis konal se první za náčelnictví Quiriniova v Syrii. I šli všickni, aby se přiznávali, každý do města svého. Odešel pak i Josef z Galileje z města Nazareta do Judska do města Davidova, jež slove Betlem, poněvadž byl z domu a kmene Davidova, aby se přihlásil s Marií, zasnoubenou manželkou svou, která byla těhotná. Stalo se pak, když tam byli, naplnili se dnové, aby porodila. I porodila Syna svého prvorozeného a obvinula jej plénkami a položila ho v jeslích, poněvadž neměli místa v hospodě. (Luk 2. 1—7.)

Přiblížil se čas, v němž měla Maria porodit Vykupitele. Podle proroctví Micheášova (5,2.) měl přijíti na svět v malém městě judském v Betlemě. Prozřetelnosti Boží bezděky posloužil nejmocnější muž světa, římský císař Augustus (r. 30—14 před Kr.). Nařídil totiž sčítání lidu ve všech provinciích říše. Záleželo-li v prostém sčítání hlav anebo odhadován-li spolu stav jmění jednotlivců, nedá se s určitostí povědět. V Judei, území Římanům poplatném, začalo sčítání a sice za vladaře syrského Sulpicia Quirina.

Sulpicius Quirinus úřadoval v Palestině dvakráte jako vladař římský. Dokázali tak učení dějepisci jako W Zumpt a Th. Momsen.[1]) Ponejprve vládl od r. 750—752 po vystavění Říma, po druhé od r. 759—765 téhož letopočtu. Po obojíkrát prováděl odhad v Palestině. První konal se podle židovského způsobu. Každý musil se dostaviti do místa či města, odkud pocházeli jeho předkové. Druhý dál se přísně po římsku. Zpečetil plné připojení říše judské k římské, neboť po sesazení etnarchy Archelaa přestala částečná samostatnost této provincie. Evangelista dotýká se prvního odhadu. Nezačal však tento úkon za vladaře Quirina, ale za Sentia Saturnina (745—748 římského letopočtu). Byl přerušen, když Saturninus ustoupil Quintiliu Varovi (748 až 750), skončil za Quirina. Podle něho se nazýval. I když se Kristus Pán za Quirina nenarodil, ale podle Tertulliana za časů Sentia Saturnina (r. Marc. IV, 9.), nelze sv. Lukáše viniti z chyby; neboť on nepraví, že Pán Ježíš se narodil za vladařství Quirinova, ale v čase soupisu jmění, jež se konalo i skončilo za Quirina. Že židovský dějepisec Josef Flavius zmiňuje se jenom o druhém odhadu, prvého docela pominuv, vysvětlíme tím, že vůbec přešel mlčením dobu vlády Archelaovy, na jejíž počátek spadá konec soupisu.

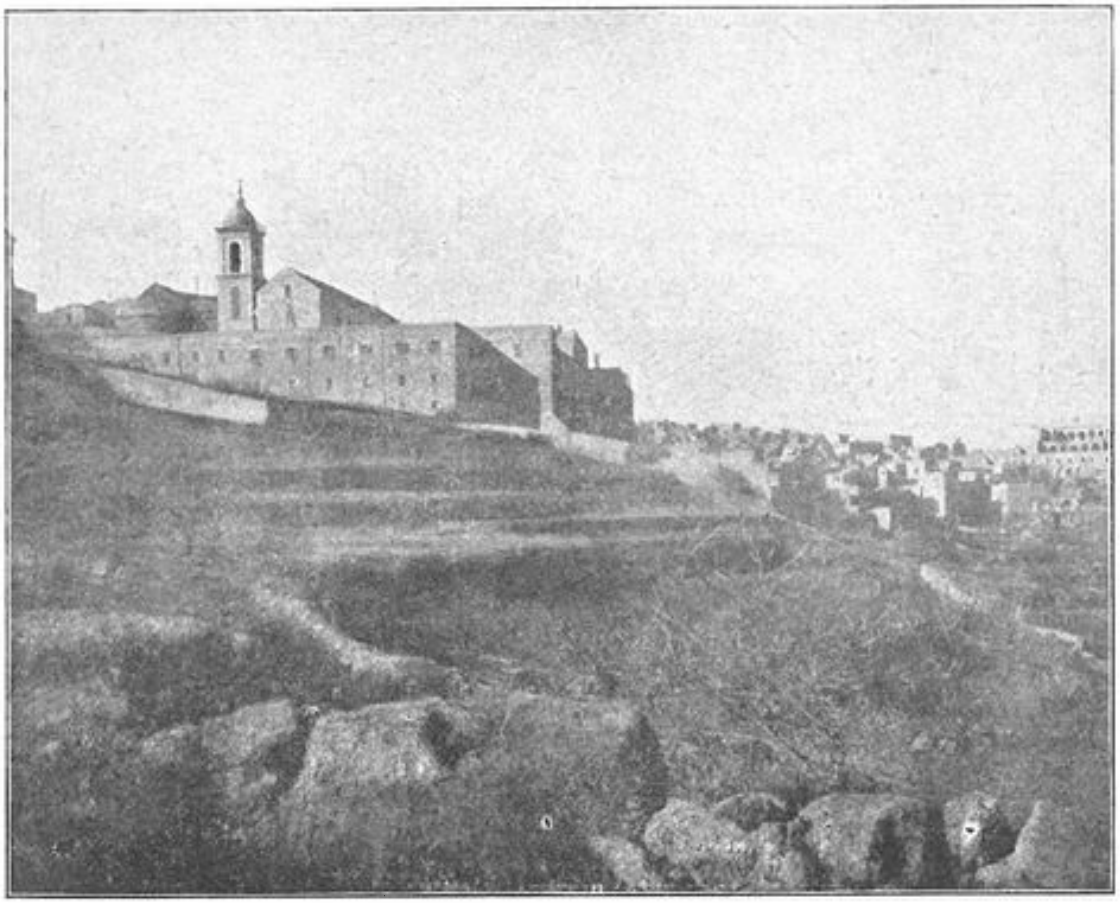
Podle starého zvyku židovského měla se dáti do vládního rejstříku zapsati každá jednotlivá rodina tam, odkud vzala původ. Vědomí příslušnosti k některému pokolení udržovalo se dosud velmi živě a úzkostlivě. Josef pocházel z pokolení Juda, domu Davidova. Náležel tudíž do Betlema, kamž z Nazareta čítali 3—4 dny cesty. I vydal se na cestu s Marií. Není možno uhodnouti, proč Maria ve svém požehnaném stavu provázela Josefa. Buď měla v Betlemě kousek pozemku, jejž bylo třeba při zápisu do rejstříku odhadnouti, nebo ji Josef nechtěl zůstaviti samotnou, nebo za příčinou daně z hlavy také paní, dítky musily se přihlašovati — tolik jisto, že cesta Mariina tkvěla v úradku Božím, neboť podle proroka Micheáše (5, 2) měl se Messiáš naroditi v Betlemě. „A ty, Betleme Efrata, maličký jsi v tisíci judských; z tebe mi vyjde, jenž bude panovníkem v Israeli a východové jeho od počátku, ode dnů věčnosti.“ Ochota, s jakou

[1]) Zumpt: Comentationes epigraphicae. Narození Krista Pána, Berlín 1854; Momsen: Res gestae divi Augusti, Berlín 1865.

Josef i Maria, ač cesta daleká a obtížná, rozkazu pohanského císaře Augusta uposlechli, září nám jako příklad, že světské vrchnosti se máme podrobiti v tom, co není proti přikázání Božímu. (K Řím. 13, 12.)

Od Nazareta k Betlemu kráčeli rovinou jezraelskou, horstvem samařským, Judskem do Jerusalema. Za dvě hodiny směrem jižním došli z Jerusalema do Betlema, jenž leží na konci roviny Refaim. Vzal-li Josef s sebou soumara, Písmo sv. neuvádí. Než původem z Palestiny, o tom napsal[1]): Poněvadž Josef nenašel přístřeší v Betlemě, odebral se do jeskyně nedaleko městečka. Podobných slují nachází se v těch krajinách značný počet. Vápencový útvar utváří je sám nebo i lidé, poněvadž v takové skále otvor vysekati není těžko.

V tak chudičkém útočišti našli Maria a Josef konečně nocleh. Nebyl asi příjemný; vždyť za takového shonu lidí v Betlemě nikoho více nepřivábil. V pravdě hodil se pro

POHLED NA BETLEM A CHRÁM NAROZENÍ PÁNĚ.

hodí se velmi zřídka, že by na východě i nejchudší rodina neměla pro přesídlení nebo k pojížďkám aspoň osla. Dostavše se do Betlema, nenašli svatí manželé přístřeší ani ve veřejných noclehárnách ani u příbuzných aneb u známých. Nedostatek bytů svědčí patrně o rozkladu někdy slavného rodu Davidova. Josef a Maria nenaříkajíce nad tvrdou nepohostinností otčiny — ubírají se za Betlem do jedné ze skalních slují, která při špatném povětří sloužila za úkryt pastýřům i stádům. Již sv. Justin († 164), učitele pokory a chudoby — a proto uchovala Prozřetelnost Boží ten byt pro něho. Nic nestálo zde k službám P. Marie, jen to, co sama přinesla, několik plenčiček k zavinutí božského dítěte. Nebylo stolice, na niž by se posadila — několik kamenů tady leželo, nebylo lůžka — než tvrdá podlaha, před zimou a studenou větřicí chránily ji jen vysoké stěny skalní. V tolik chudičkých poměrech zastihla sv. Pannu a Josefa nesmírně

[1]) Ve svém dialogu se Židem Tryfonem. K. 78.

blažená chvíle, v níž Spasitel světa se měl naroditi.

Několika jednoduchými, avšak velebnými slovy líčí evangelista člověčenstvu důležitou událost: Stalo se pak, když tam byli, že se (Marii) naplnili dnové, aby porodila. I porodila Syna svého prvorozeného a plenkami jej obvinula a položila v jesle . .

Výrazu „prvorozeného syna" chytili se ve staré i nové době nekatoličtí spisovatelé. Chtějí z něj dokazovati, že Matka Boží po celý věk života svého nezůstala pannou. Praví: Byl-li Ježíš prvorozeným synem Marie, měla potom více dětí, jak skutečně psáno u Matouše (13, 35.), u Marka (6, 3.), kteří připomínají Jakuba, Josefa, Šimona a Judu, bratry Pána Ježíše. Tento druh učenců nebéře zřetele na slavný okamžik, v němž Maria s veškerou určitostí prohlásila: Muže nepoznávám!

Mluví-li evangelisté Matouš a Marek o bratřích Páně, rozuměti sluší tím pojmenováním dle židovského zvyku jeho příbuzné. Hned proti bludaři Helvediovi napsal sv. Jeroným: Ježíš nazývá se prvorozeným synem, aby se naznačilo, že Maria před Ježíšem žádných synů neporodila, ale také po něm žádných dětí více neměla. Ostatně k vůli přednosti, jež na prvorozence spadá, nazývají se i jedináčkové „prvorozenci". N. př. Machir, jediný syn Manassesův slove prvorozenec. (Jos. 17, 1.) Sv. Jan Zlatoústý dí: Proč by byl Ježíš na kříži poručil svou Matku ochraně sv. Jana, když by byla měla ještě jiné děti?

Není pochyby, že božské dítě jako jiná lidská nemluvňata, jimž chtělo býti podobno, ohlásilo svůj příchod na svět pláčem. Neplakalo z potřeby a slabosti, spíše z útrpnosti a lásky k nám. V tom smyslu napsal svatý Bernard: Tyto slzy pálí a zahanbují mne, uvažuji-li při všeliké nicotě o své neteřnosti (o spásu duše). Rozradostněná rodička vzala dítě na lokty a tisknouc je na srdce mateřské, s největší uctivostí pozorovala tahy milounkého obličeje. Od ní do náruči přejal je pěstoun i ochránce svatý Josef. Blahoslavená Panna pečovala ihned ve své chudobě, jak by děťátko před zimou teple opatřila. Vzavši plénky, zavinula Ježíška a položila do jeslí, hrubého dřevěného žlabu, z něhož jedl dobytek, kdykoli ve sluji odpočíval.

VES PASTÝŘŮ BETLEMSKÝCH.

Padni, křesťane, na kolena před tímto děckem! Poznávaje v něm zaslíbeného Vykupitele světa, pokloň se před ním v hluboké úctě i srdečné vděčnosti s Marií a Josefem; vždyť děťátko v jesličkách jest všemohoucí Syn Boží, „skrze něhož všecko učiněno jest, což učiněno jesti". Z lásky k lidstvu, chtěje obšťastniti a od věčné zkázy je zachrániti, spojil lidskou přirozenost s božskou, vzav na se podobu služebníka. Nemluví sice, ale všecko na něm i kolem něho učí a káže.

Káže příkladem, čemu někdy učiti bude slovem. Hlásá lásku k chudobě, zapírání těla, pokoru.

Patřiž jen! Chtěl se naroditi zcela chudý v nejopovrženějším koutečku, odříkáním se započal běh života. Chudičkou, neznámou pannu vyvolil si za matku, tesaře za pěstouna. Mohl míti skvostný palác, vybrané pohodlí knížecího syna a narodil se ve chlévě, za kolébku mu slouží jesličky. Už tím naplnila se řeč, kterou později mluvil k zákoníkovi, když se strojil ho následovati: Lišky doupata mají a ptactvo nebeské hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu sklonil! (Mat. 8, 20.) Kdo hodlá býti jeho učedníkem, nechať si zamiluje chudobu. Kdo z požehnání Božího oplývá vezdejšími statky, ať nelpí na nich srdcem, ale užívá jich jakožto prostředků k dosažení věčného cíle. A chudý — nenaříkej na Prozřetelnost Boží, ale snášej trpělivě jako Jesulátko bídu a strast s pevnou důvěrou v Boha. Jak často více slouží spáse duši nedostatek pozemského zboží než nadbytek. Kolik svatých v nebi velebí Boha z toho, že život jejich obestřel lidskou nouzí — kolik zavrženců asi proklíná bohatství a smyslné radosti, jež jim přinesly záhubu.

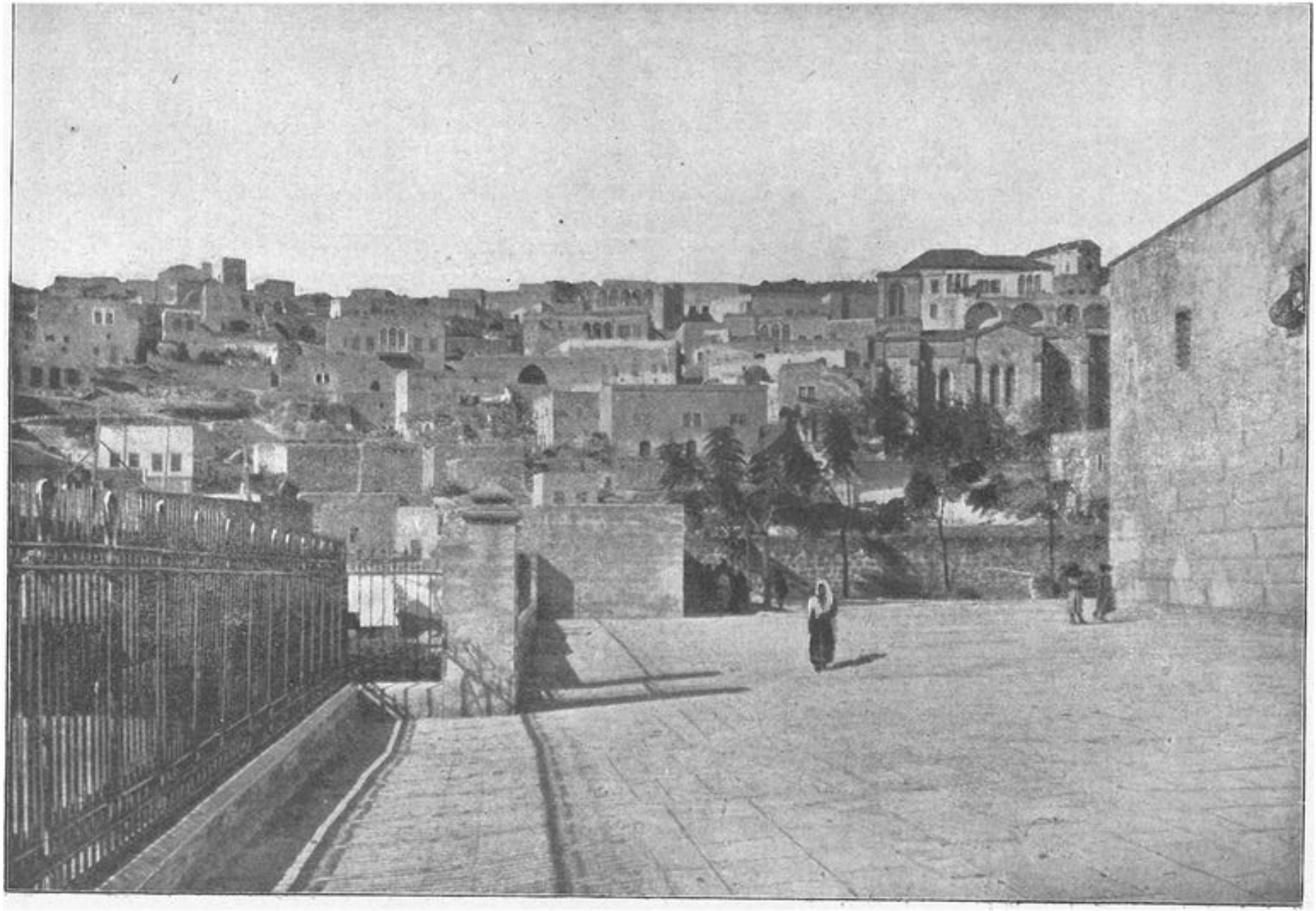
KAPITOLA TŘICÁTÁ.

Pastýři se klaní Ježíškovi.

A byli v téže krajině pastýři, ponocujíce a stráž noční držíce nad stádem svým. I aj, anděl Páně stanul u nich a jasnost Boží obklíčila je, a báli se velice. I řekl jim anděl: Nebojte se, neboť aj zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. Narodilť se vám dnes Spasitel, to jest Kristus Pán, v městě Davidově. A toto bude vám znamením: Naleznete dítko plénkami obvinuté a položené v jeslích. A hned na to bylo s andělem množství vojska nebeského, kteří chválili Boha a říkali: „Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ I stalo se, jak andělé odešli od nich do nebe, pastýři pravili k sobě vespolek: Pojďme až do Betlema a vizme tu událost, kterou Pán oznámil nám. I přišli s chvátáním a nalezli Marii a Josefa i dítko položené v jeslích. A uzřevše je, vypravovali věc, která jim byla pověděna o tom dítku. (Luk. 2, 8—20.)

Po ponížení (Syna) následuje povýšení (Otcem). Východně od Betlema, v místech, kde kdysi Jakub pásával ovečky, Booz procházel svá pšeničná i ječná pole, moabská žena Ruth sbírala klasy, střežili pastýři v noci stáda. Zima svírala přírodu i v Palestině, leč trochu jinak nežli u nás. Spadne-li tam dosti podzimního deště, zazelená se tráva, na poli vyrazí kvítí.

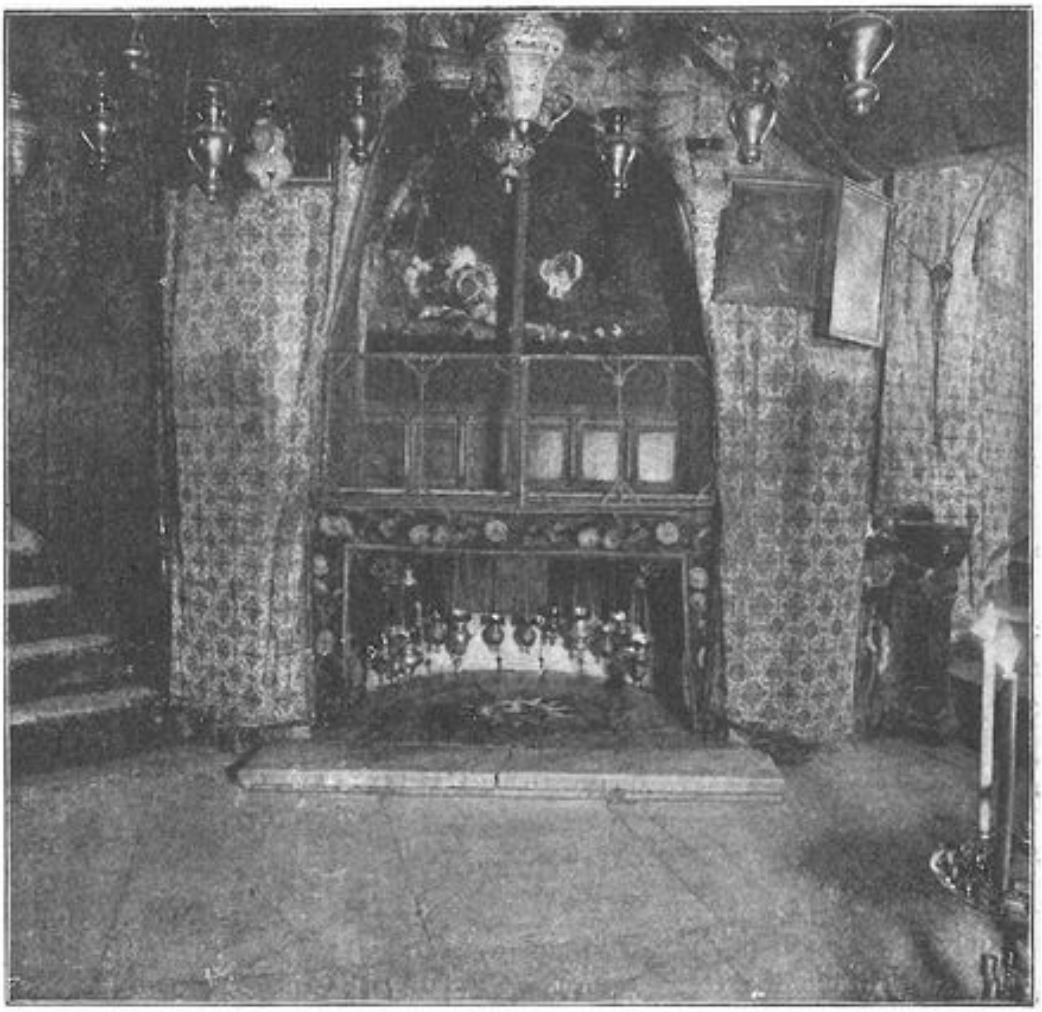
Cestovatelé se shodují v tom, že vánoce v Palestině náleží k nejpříjemnějšímu období ročnímu. Na pastvinách vlní se bujná tráva pro nesčetná stáda, jež všude se popásají. Pastýři nezahánějí jich do ohrad, jen když zima přituží, ale nechávají jich stále pod širým nebem. Jemná vlna ovčí, nemálo podobná hedvábným třásním, by se výpary chlévskými pokazila. Pastýři střeží i dnes jako před věky ovečky ve dne v noci. U ponůcek se střídají, rozžehujíce v útesech skalních ohně, aby se ohřáli. Takový pastýř, nesa na ramenou přehozenou kůži ovčí, maje kolem hlavy černý šátek, v ruce dubovou nebo sykomorovou hůl, skoro bos nebo v chatrných trepkách, se psem ostražitě obchází odpočívající ovečky, aby zlý

NAZARET.

člověk nebo divá zvěř žádné z nich neuchvátila.

Prosté, chudé pastýře vyvolil Bůh, aby božskému Pastýři vzdali náležitou úctu a stali se svědky jeho narození. A byli v té krajině pastýři, vypráví sv. Lukáš, ponocujíce a stráž noční držíce nad stádem svým. andělského poselství — nýbrž chudí, prostí pastýři. Již tenkrát se ukázalo, co později pověděl apoštol Pavel (I. Korint. 1, 27—29: Neurozené světa a potupené vyvolil Bůh .., aby zahanbil moudré aby se nechlubilo žádné tělo před obličejem jeho. Prodechnuti jsouce klamnou nadějí o pozemské

JESKYNĚ BETLEMSKÁ S MÍSTEM NAROZENÍ PÁNĚ. Posvátná jeskyně jest vytesána v měkké vápenaté skále a překlenuta stropem. Stěny její vyloženy jsou bílými mramorovými deskami. Svaté místo, do něhož denní světlo nevniká, osvětleno jest více jak 50 lampami. Ve výklenku na východní straně jest ono věkopamátné místo, o němž vypravuje sv. Lukáš: „I porodila syna svého prvorozeného.“ (2. 7.) Místo toto pokryto jest bílou deskou mramorovou. Uprostřed prokmitá otvorem modravý jaspis. Kolem otvoru umístěna je stříbrná hvězda. Na desce samé vyryta jsou slova: „Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est“ (Zde z Marie Panny Ježíš Kristus se narodil).

A aj anděl Páně stál vedle nich a jasnost Boží obklíčila je a báli se bázní velikou. I řekl jim anděl: Nebojtež se, nebo aj zvěstuji vám radost velikou ... narodil se vám dnes Spasitel. (Luk. 2, 8—12.)

Radostná zvěst o narození Messiášově nepřišla nejdříve vznešeným, bohatým a učeným tohoto světa, nebyli uznáni hodnými říši Messiášově, nebyli by velicí a mocní světa uvěřili a také nepochopili, že dítě v nuzných hadříčkách na jeslích ležící má býti Spasitelem světa. — Nedivme se, že se pastýři báli, když v nebeském světle před nimi zazářila andělská postava. Tělem člověka vždy zachví mrazivá hrůza, dotkne-li se jej nadpozemský úkaz. Leč anděl sám

tiší je řečí, že nepřišel jich poděsit, nýbrž zvěstovat jim veliké radosti. Dnes v noci v Betlemě narodil se toužebně očekávaný Spasitel. Zároveň udává jim znamení — dítě — plénky — jesle —, aby ho mohli poznati.

Ačkoli tato znamení nijak pastýře nepovzbudila, nenalézáme v evangeliu poznámky, že by slovům andělským nebyli hned uvěřili. Proto stali se hodnými vyššího zjevení. Aby sláva božského děťátka v očích jejich narostla a oni ve víře byli utvrzeni, při andělu-zvěstovateli zahemžilo se množství nebeských zjevů, kteří v upřímné účasti nad zrozením Spasitele světa radostně zpívali: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle. Svým zpěvem naznačovali andělé, jaké následky bude míti vtělení Kristovo pro Boha i pro lidi. Bohu vzejde z něho čest a sláva. Vždyť na svět přišlý Vykupitel poslušností až k smrti kříže usmířil uraženou velebnost Boží — Boha tak oslavil. Lidem měl příchod Ježíšův otevříti zdroje pokoje: pokoj s Bohem, jenž Kristem usmířen otvírá člověčenstvu otevřené nebe; pokoj s bližním na základě Ježíšem ohlášené lásky: Nové přikázání dávám vám, abyste se milovali vespolek, jako já jsem miloval vás; pokoj nás samých s sebou, že nám zjednal milost, abychom dovedli krotiti nezřízené žádosti, nabýti pokojného svědomí a útěchy Ducha sv. Ten trojí mír však slibují andělové jenom lidem dobré vůle, v nichž Bůh má zálibu. Jsou to lidé, kteří uznavše a přijavše Ježíše Krista za Pána a Spasitele, jeho slovem a příkladem se řídí. Církev opětujíc při mši svaté v Gloria andělský chvalozpěv, chce tím Bohu na jevo dáti stálý dík za milost vykoupení.

Když andělové zmizeli a ticho se tmou znovu opředly betlemské nivy, vybízeli se pastýři vespolek k cestě do města: Pojďme až do Betlema a vizme tu věc, jež se stala... V tom se shodují všickni. Nikdo neodporuje, nikdo neváhá, nikdo nezůstává odpočívat. A přece anděl jim nerozkázal, aby šli do Betlema: jen zvěstoval narození Vykupitelovo a kde by ho našli. Pokorným dostačuje, doví-li se o pramenu spásy — povědomost považují za rozkaz, aby neprodleně k němu spěchali.

Nábožní pastýřové zdvihli se na cestu do Betlema, praví sv. Ambrož, k našemu poučení, abychom Ježíše hledali tam, kdež ho lze nalézti, ne však na těch místech, kde není. Sv. Augustin vypočítává ona místa: Není Ježíš Kristus na veřejných silnicích — tam panuje marnivost, neprodlévá na trzích, kde řádí nespravedlivost, nesedí v krčmě mezi nestřídmými nevešel do škol mudrců tohoto světa, aby pochválil nekonečnou jejich převrácenost Sv. Bonaventura dodává: Kristus nebydlí v palácích — ale v nizounké stáji, neusídlil se na místech rozmařilosti, ale v Betlemě u přečistých rodičů Marie a Josefa, nenalezneš Ho mezi marnivými a ctižádostivými, ale v Betlemě v bídě a utrpení. — Pastýři přichvátali k jeskyni a podle znamení andělského našli Josefa, Marii i novorozeňátko v jesličkách. Jejich ochota, že šli v noci, že bez meškání opustili stáda, že cestou neprodlévali, vzala odměnu — viděli Spasitele. I my hledejme Ježíše. Přemozme překážky, pospěšme, abychom cíle došli. Sv. Augustin učí: Pozoruješ, že pastýři pospíšili. Kdo Krista chce nalézti, nesmí hledati ho lenivě. Poučeni jsouce andělským zjevením, nic nepochybovali pastýři, že malé dítě je veliký Vykupitel světa; padše pokorně na kolena, klaněli se mu. Po té s radostí, velebíce Boha, vrátili se k stádům.

NAZARET. Pohled od chrámu Zvěstování Panny Marie.) (K obr. na str. 108.) Nepatrné místečko v Galilei, o němž Starý zákon nemluví, jímž Židé v Judsku opovrhují, stává se jevištěm počátků našeho vykoupení. „Zde slovo tělem učiněno jest, aby přebývalo mezi námi“ Nazaret leží v kotlině horami obklopené, tule se ke stráním okolních pahorků. Nazaret položen jest 400 metrů nad mořem Středozemním, 600 metrů nad jezerem Genezaretským. Domy jsou většinou stavěny z kamene, jsou terasovitě na svahu horském nakupeny a mají ploché střechy. Kolem vroubí město úrodné vinice. Zahrady olivové, jabloně granátové a mohutné keře kaktusové dodávají městu milého, příjemného vzhledu. Stojíme na terase u chrámu Zvěstování Panny Marie a vidíme, jak se nad námi zdvihá městečko, které obydleno jest většinou křesťany. — Nazaret, dnes Araby en-Nazirá zvaný, čítá na 6000 obyvatelů, z nichž jsou dvě třetiny křesťanů. —

Co viděli, ovšem sousedům i známým pověděli. Kde kdo slyše divil se události. Leč zdá se, že v Betlemě svědectví pastýřů: Vykupitel se narodil, neučinilo přílišného rozruchu. Za jedno mysli všech poutalo sčítání lidu a za druhé nevábila je veliká chudoba novorozencova i rodičů jeho O té se aspoň chudí pastýři jistě zmínili. Zcela jinak počínala si P. Maria. Uvažujíc všecko i to, co od pastýřů slyšela, srovnávala prorocké předpovědi s andělským zvěstováním i s okolnostmi narození Páně.

Ústní podání se udrželo, že pastýři byli tři a že po své smrti pochováni jsou na místě andělského zjevu. Ostatky jejich byly prý kolem r. 1000 po Kristu převezeny do Bletissy (Ledesma) poblíž Salamanky ve Španělsku. Pole pastýřů trvá dosud. V zimě, jako za časů Ježíšových, pasou se na něm ovečky ve stínu oliv. O štědrém dni s večera přicházejí Betlemští ke zříceninám kostela, jejž tu sv. Helena vystavěla, a modlí se v polosesuté kryptě „pastýřů“ svých předků, které slušno považovati prvními apoštoly Páně.

KAPITOLA TŘICÁTÁ PRVÁ.

Obřezání Páně.

A když se naplnilo dní osm, aby dítko bylo obřezáno, nazvali jméno jeho Ježíš, kterým bylo nazváno od anděla, prve než se počalo v životě. (Luk. 2, 21.)

Dříve již pověděli jsme něco o původu i významu obřízky. Nezbývá leč vysvětliti, proč Syn Boží, jenž obřízky nepotřeboval, jí se podrobil, a jak vznešeno jméno Ježíš, jež při této příležitosti obdržel.

Kristus podrobil se obřízce, aby podal důkaz, že má pravé tělo lidské, což později někteří bludaři, zejména doketé, popírali. Kromě toho mělo se obřadem naznačiti, že Ježíš jakožto potomek Abrahamův stal se příslušníkem národa židovského. Kdyby nebyl Spasitel přijal obřízky, nebyl by býval považován za Žida podle zákona, a Židé, považujíce neobřezance za lidi od Boha zavržené, nebyli by nijak přijali jeho učení. Podrobil se obřízce, aby přijetím zákona osvobodil lidstvo od jařma toho tvrdého zákona. Aspoň v tom smyslu píše sv. Pavel: Poslal Bůh Syna svého učiněného z ženy, učiněného pod zákonem, aby ty, kteříž pod zákonem byli, vykoupil... (Ku Galat. 4, 4. 5.)

Zachovávání zákona, předpis o společenských způsobech tížil před Kristem Pánem, po Kristu se lidstvu ulehčilo. Právem mohl Ježíš říci: Jho mé sladké a břímě mé lehké jest Přijetím obřízky označil Syn Boží, že bude obětí smíru za hříchy lidské. Krůpěje krve při obřízce tekly jako záruka, že později pro spásu lidí proleje na kříži všecku svou krev až do poslední krůpěje, že obětuje život.

Konečně obřízkou poučuje nás Pán, že nanejvýš potřebno, abychom umrtvovali své vášně, sebe zapírali, neboť obřízka tělesná předobrazovala obřízku duševní: potlačovati nezřízené žádosti a choutky srdce. Obřízka tělesná bez obřízky duševní nic neprospívala. Proto praví sv. Pavel (ke Gal. 5, 6), že (tělesná) obřízka neplatí, ale víra v účinné lásce se jevící . . .

Ke jménu Ježíš, které božskému dítěti sám věčný Otec dal (Luk. 1, 31), hned od počátku druží se druhé pojmenování Kristus. Kristus jméno řecké (Kristos) znamená tolik jako hebrejské Messiáš (Mašiah), t. j. poma-

ABRAHAM BLOEMAERT: SVATÁ RODINA.

zaný. Míní se pomazání olejem, jímž se znázorňuje udělení Ducha sv. Ve Starém zákoně na znamení, že se jim propůjčuje k úřadu potřebná milost, pomazáni bývali kněží, proroci i králové. Leč „pomazaným Páně" v nejčistším smyslu slova může býti Syn Boží, poněvadž jako člověk, v němž se spojila přirozenost božská s lidskou, měl v sobě plnost Ducha sv. Proto sluje nejvyšším knězem, největším prorokem, nejvznešenějším králem, proto také jméno Ježíš Kristus vyvýšeno nade všecka jména, že v něm každé koleno se sklání: svatých v nebi, lidí na zemi, trpících v očistci; ano i zavržení v pekle třesou se a poklekají před ním (K Filip. 2, 10.).

Vznešený význam jména Ježíš nebo Spasitel předpovídali proroci. Vida v duchu božské dítě pravil Isaiáš (12, 3): Vážiti budete vody s radostí ze studnice Spasitele. Vodou rozuměti sluší milosti, které Spasitel lidu zaslouží. Řekli by chom tudíž: Požívati budete hojně dobrodiní Božích, kteráž vám ze spasitelského díla vyřinou a jako ze studnice voda vypýští. Prorok Zachariáš (9, 9) vybízí k jásavé radosti obyvatelstvo jerusalemské: Plesej velice, dcero sionská, vesel se, dcero jerusalemská: aj Král tvůj přijde k tobě spravedlivý a Spasitel ... Jméno Ježíš ve St. zákoně měli ovšem i jiní. Josua (Ježíš), syn Nunův, přivedl po smrti Mojžíšově lid israelský do země zaslíbené. Nejvyšší kněz Josua, syn Josedekův, s knížetem Zorobabelem stal se hlavní příčinou návratu Židů ze zajetí babylonského. Leč muže tyto, ač vynikající, nepovažujeme za spasitele či vykupitele ve pravém významu slova. Časně prospěli jen jednomu národu; Ježíš, Syn Boží, přinesl věčnou spásu všem národům. Z té příčiny jenom Ježíše prohlašujeme vždycky za Spasitele i Vykupitele v plném rozsahu tohoto vzácného jména. Vždyť jeho život není nic jiného, než vykoupení samo.

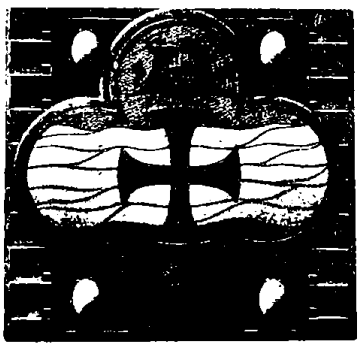
Sv. Bernard praví: Nesmí nás zarážeti, že Synu Božímu dali při obřízce jméno Ježíš; neboť od této chvíle začal pracovati na naší spáse. Vycedil prvotiny krve, kterou měl proliti všecku. Ano, stal-li se člověkem, narodil-li se ve chlévě, dal-li se obřezati, trpěl-li pronásledování a konečně hanebnou i ukrutnou smrt — to všecko učinil pro nás, aby nás vykoupil. Vykoupil nás, a proto sluje v pravdě — Vykupitel. Jako Vykupitel osvědčoval se Ježíš lidem již před smírnou

JAN SPITZER: MADONNA.

smrtí svou na kříži. V celém působení pomáhal zázračně duševně i tělesně trpícím. Jediným slovem nebo znamením vyhojil různé a těžké nemoci: slepým dal zrak, hluchým sluch, němým řeč, z posedlých vymítal zlé duchy. Těšil zarmoucené, povzbuzoval váhavé, přijímal na milost hříšníky, když činili pokání. Ježíš zůstává i po návratu k Otci naším Vykupitelem a Spasitelem. Nemění se, včera byl, jest dnes i na věky týž (k Žid. 13, 8). Dosud pokračuje v díle vykupitelském skrze církev, kterou založil svou — krví. Boží zajisté dělníci jsme (jakožto zástupci Kr. Pána), píše sv. Pavel ke Korintským (I, 3, 9.). Pořáde posiluje spravedlivé, odpouští hříšníkům, volaje dosud na jednotlivé věřící: Pojďte ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste — já vás občerstvím. (Mat. 11, 28.) Proto také církev při každém úkonu vzývá jméno „Ježíš“: Když udílí rozhřešení, sv. svátosti, uvádí-li snoubence do stavu manželského, připravuje-li umírající na velikou cestu do věčnosti, ukládá-li zesnulé věřící do temného hrobu. —

Církev svatá chtějíc povzbuditi věřící k uctívání sladkého jména „Ježíš“, mimo svátek Obřezání Páně (1. ledna) ustanovila jiný o druhé neděli po Zjevení Páně: Jména Ježíš. Jestliže ve stavu posvěcující milosti vroucně vyřknou v hodince smrti jméno Ježíš, uděluje církev svatá věřícím plnomocné odpustky a papež Sixt V. (1587) pokaždé odpustky 100 dní každému, kdož pozdraví druhého: Pochválen buď P. Ježíš Kristus, a také tomu, jenž odpoví: Na věky. Amen. Není tudíž divu, že světci a dobří křesťané všech časů na výsost uctívali jméno Páně. Sv. Pavel nosil je stále i v srdci a na rtech. Ve čtrnácti dopisech, jež různým obcím zaslal, napočítáme jméno Ježíš neméně než 219krát. Každý čin začínal ve jménu Ježíšově a dle toho i napomíná Kolossenské (3, 17): Všecko, cožkoli činíte v slovu nebo v skutku, všecko čiňte ve jménu Pána Ježíše Krista, díky činíce Bohu a Otci skrze něho. Stará tradice tomu chce, že apoštol národů v tom okamžiku, jak nad ním před stětím zalesknul se katův meč, ještě třikrát jméno Ježiš vyslovil. Sv. Augustin se přiznává, že nikdy zcela ho nezaujaly knihy, v nichž scházelo jméno Ježíš. Mohly třeba dýchati všelikou moudrostí. O sv. Františce ze Chantal se vypravuje, že si žhavým železem na prsou vypálila jméno Ježíš, aby na ně nikdy nezapomněla. Učiňme tak v duchovním smyslu. Vtiskněmež hluboce do svého myšlení, uctívejmež srdcem i ústy sladké jméno Spasitelovo, jednou svého Soudce; neboť není jiného jména pod nebem daného lidem, skrze kteréž bychom měli spaseni býti. Říkejme je zvlášť v hodině pokušení. Vždyť moc satanovu zničil Ježíš. Pekelní duchové třesou se bázní, jakmile zazní jméno Ježíš, dí sv. Řehoř Nazianský. Vzývejme je v soužení a utrpení — Ježíš, toť Bůh útěchy! Utíkejme se k němu v nejtěžší chvíli života, svět opouštějíce, abychom stanuli před soudnou stolicí Boží; vždyť Ježíš, jenž zvítězil nad smrtí, propůjčí nám tolik síly, abychom zmužile, důvěrně i s odevzdaností do vůle Boží umírali. Prosme však rádi Ducha sv., aby naše úcta ke jménu Ježíš nám přinesla ovoce a požehnání, neboť nikdo nemůže s výsledkem říci: Pán Ježíš, jediné skrze Ducha sv. (I. ke Korint. 12, 3)... Vyznávejme i vzývejme s celou vroucností duše v každém čase i potřebě mocné jméno Ježíš.

KAPITOLA TŘICÁTÁ DRUHÁ.

Očišťování Panny Marie a obětování Ježíška v chrámě.

A když se naplnili dnové očišťování jejího podle zákona Mojžíšova, donesli jej do Jerusalema, aby ho představili před Hospodinem, (jakož jest psáno v zákoně Páně, že každý pacholík, jenž otvírá život, svatým Pánu slouti bude), a aby dali obět podle toho, jakož pověděno je v zákoně Páně, dvé hrdliček aneb dvé holoubátek. (Luk. 2, 22—24.)

Podle zákona Mojžíšova považovali každou israelskou ženu, jež porodila syna, sedm dní za nečistou. Musila kromě toho ještě 33 dní vzdalovati se bohoslužby a nesměla vkročiti do svatyně. Po porodu dívky lhůta zdvojnásobněna. (Mojž. III. 12 2—4.) Předpis měl připomínati, že pro první hřích člověk přichází na svět ve hříchu. Jakmile uplynulo 40 dní po porodu, musila matka přijíti se synáčkem do předsíně chrámové, a obětovati za obět smírnou buď beránka, nebo hrdličku či holoubátko. Obět konala se u brány řečené Nikanorova brána, kterou se vcházelo do nádvoří ženského. Kněz přijav obětní dar, požehnal obětující ženu, čímž tato očištěna. Byla-li chudobnou, podala za obět místo beránka hrdličku nebo holoubě. (Mojž, III. 12, 6, 8.) Maria obětovala obět chudých, z čehož průzračno, že žila se sv. Josefem v nuzných poměrech. Jelikož Maria svého syna nepočala cestou přirozenou, ale z Ducha sv., poněvadž při i po porodu zůstala neporušenou pannou — a tak nikoli za nečistou jako více omilostněnou dívku ji považovati dlužno, nebyla vlastně povinna, aby se podřídila zákonu očišťování. Učinila přece tak. Nechtěla vzbuditi pohoršení, nemínila zatajovati světu svou důstojnost Matky Boží. Při ní nebylo potřeba očišťování, dí sv. Bernard, neboť ani při početí, ani při porodu nic se nestalo nečistého. Její dítko — toť zřídlo veškery čistoty. Maria však vstupuje v řady žen, božský Syn v řady obyčejných dětí lidských. Jaký to příklad pokory a zároveň poslušnosti k předpisům církve!

Při očišťování mateřském, byl-li to prvorozený syn, musil býti postaven před Hospodinem, jemuž jako prvorozenec náležel; měl býti obětován službě Boží. Leč z této ho rodičové vykupovali za 5 sekelů (14—16 korun). (II. Mojž. 13, 2. 12, 13; 34, 19. 20; IV. Mojž. 18, 15. 16.) Dálo se tak ze vděčné vzpomínky, že kdysi v Egyptě, ač všichni prvorozenci egyptští zemřeli, israelští zůstali ale také na památku, že před Mojžíšem prvorozenci zastávali služby kněžské, jsouce takto Pánu zasvěceni. Mojžíš z vůle Boží ustanovil za kněze z pokolení Levi rod Aronův.

Jakožto Syn Nejvyššího a pravý Bůh nepodléhal Ježíš lidskému zákonu. Nebylo tudíž potřeba obětovati ho Pánu nebo vykupovati; ale obětoval se Otci jako obět smírná za hříchy světa, dal se ze služby vykoupiti, aby se položil za výkup nás všech. V tom smyslu píše sv. Pavel ve svém listu k Židům (10, 5.): Protož (Kristus) vcházeje na svět dí: Obětí a darů nechtěl jsi, ale tělo způsobil jsi mně.

Sv. Bernard volá na blahoslavenou Pannu: Podej ho jako beránka za obět, jež Pánu milou k usmíření nás všech. Bůh Otec přijme ji, přijme skvostnou obět takového Beránka, o němž sám řekl: Tento jest můj milý Syn, v němž se mi zalíbilo ! Maria, obětujíc dítě své Pánu, nabádá tak matky, aby své děti od nejútlejšího mládí učily službě Boží.

K ní jsou určeny, od ní závisí věčnost Josef zase, ta hlava svaté rodiny zákonů poslušná, provázeje Marii do chrámu, učí křesťanské muže, že nemají ženám konání náboženských povinností zabraňovati, ale je k tomu povzbuzovati a podporovati.

KAPITOLA TŘICÁTÁ TŘETÍ.

Božské dítě v loktech Simeona, Simeonův chvalozpěv a proroctví.

A hle, v Jerusalemě byl člověk, jehož jméno bylo Simeon, a člověk ten byl spravedlivý i bohabojný a očekával potěšení Israelova, a Duch svatý byl v něm. A on dostal zjevení od Ducha svatého, že neuzří smrti, leč by dříve uzřel Pomazaného Páně. I přišel v Duchu do chrámu, a když rodiče přinesli dítko Ježíše, aby za něj učinili podle obyčeje zákona, vzal jej i on na lokty své a velebil Boha. I řekl: „Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého podle slova svého v pokoji, neboť viděly oči mé spásu tvou, kterou jsi připravil před očima všech národů, světlo k osvícení pohanův a k slávě lidu svého israelského.“ I divili se otec a matka jeho těm věcem, které byly praveny o něm. A Simeon požehnal jim a řekl k Marii, matce jeho: „Aj tento jest ustanoven ku pádu a ku povstání mnohých v Israeli a na znamení, jemuž budou odpírati, a tvou vlastní duši pronikne meč, aby se zjevila smýšlení srdcí lidských.“ (Luk. II. 25—35.)

hlubokého úpadku národa židovského při narození Kristově vynořuje se řada velebných postav. Bůh učinil je za vyvolené nádoby svých milostí, aby mu sloužily k uskutečnění odvěkých, svatých zámyslův. Poznali jsme Zachariáše, Alžbětu, Jáchyma, Annu, pastýře betlemské. K této družině přistupuje ctihodná a vážná postava stařečka Simeona v Jerusalemě. Písmo sv. dává mu čestné svědectví, že to byl člověk spravedlivý a bohabojný. Spravedlivý, že věrně zachovával zákonní předpisy, kteréž řídí poměr člověka k Bohu a bližnímu, bohabojný, že jeho věrnost k Zákonu neprýštila z pohnutek jenom přirozených a nekalých jako fariseům, ale řinula ze svatého zanícení, čistého smýšlení z lásky k Bohu. Vroucně toužil po zaslíbeném Vykupiteli, očekávaje, jak Písmo dí, potěšení israelského. Při všeobecných doměnkách, jak smyslní Židé si příchod Messiášův představovali, že je vysvobodí z otroctví římského, že založí mocnou říši pozemskou, nad kterou zavládne židovstvo, při tom všem měl Simeon o budoucím Messiáši správnou představu: vysvobodí Israel i všecky ostatní národy od bludu a hříchu, naučí je, jak by neposkvrněni a svati chodili před obličejem Páně. Podobně zvěstoval anděl sv. Josefu a knězi Zachariáši. (Mat. 1, 21; Luk. 1, 68 až 79.) Náležitý poznatek o Messiáši nezakládal se u Simeona žádnou lidskou zprávou, ale vycházel z Ducha sv. „jenž byl v něm“. Věděl také, že se přiblížil čas vykoupení. Ukazovaly tak mimo milost Boží všecky okolnosti, proroctví, které ve chrámu kněží předčítali. Uvažoval, co slyšel, viděl a věděl, a proto nesmírně toužil po očekávaném Messiáši.

Často vlekl své stařecké údy nahoru do svatyně, aby z plna srdce zaprosil Boha o smilovné poslání Vykupitele. Kdysi při modlitbě potěšil ho Duch svatý zjevením, že oči jeho spatří Messiáše — stalo se při

očišťování Panny Marie. Na zvláštní popud Ducha svatého přichází Simeon do chrámu právě v té chvilce, kdy matka Ježíška obětuje Pánu. Vetchému stařiku z nové milosti Boží se otevírají oči, v rozkošném robátku poznává zaslíbeného Spasitele. Víra nutká, aby přistoupil, naděje rozepíná třesoucí se ruce, láska žene je, aby v loktech pochovaly Boží dítě. K nemalému úžasu rodičů béře Simeon Ježíška do svých rukou a ze srdce radostnou vděčností přeplněného chválí obličejem k děťátku přichýlený prorok veliké milosrdenství Páně: Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého podle slova svého v pokoji; nebo viděly oči mé spasení tvé, kteréž jsi připravil před obličejem všech lidí: světlo k zjevení pohanům a k slávě lidu svého israelského. Ctihodný stařec pociťuje závratné štěstí, že před smrtí stal se hodným viděti toho, jehož spatřiti toužili mnozí proroci i králové a neviděli (Mat. 13, 16; Luk. 14, 24), že drží Pomazaného Páně, Vykupitele světa. Touha naplněna — nic více neváže ho k světu, rád umře, maje přesvědčení, že po klidné smrti přijme ho Bůh do stanů svých. Vždyť prve mu popřál nevýslovnou milost, že viděl „očekávání národů". Blažená tato chvilka oslazuje stařečkovi rozluku se světem, zpříjemňuje samu smrt. Chceme-li jednou v pokoji vykročiti ze světa, zapotřebí, abychom se Simeonu podobajíce, přijali do srdce svého Spasitele v neochvějné víře, naději i lásce, když navštíví nás na smrtelném loži v nejsvětější Svátosti oltářní. Amen, amen pravím vám! Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější. (Jan 6, 54. 55.)

Simeon označuje v duchu prorockém Jezulátko za „světlo k zjevení pohanům, za spásu všem národům". Vyslovuje obecnost církve křesťanské, povolání všeho lidstva ke křesťanství, jakž i někteří jiní proroci (Is. 2, 2. 3; 60, 1—13; Mich. 4, 12; Žalm 71, 9—11) jasně pověděli. „Světlem" nazývá stařeček Spasitele. Učením svým, účinnou milostí zatlačil tmy bludu, nevědomosti, hříchu u těch, kdož jsou dobré vůle. Ježíš nazval se sám světlem (Jan 8, 12): Já jsem světlo světa. Kdo mne následuje, nechodí ve tmě, ale bude míti světlo života. Simeon pojmenovav Spasitele světlem světa, dal mimoděk podnět ke krásnému církevnímu obřadu. O svátku Očišťování Panny Marie (2. února) křesťané obětují a při průvodu nesou svíce — obraz Ježíše Krista. I sluje také týž svátek podle svící — Hromnice.

OBĚTOVÁNÍ JEŽÍŠKA V CHRÁMĚ.

Kristus podle slov Simeonových přináší „slávu lidu israelskému". Chlubili se tím Židé, že Messiáš z nich se narodí, v Palestině bude žíti a působiti, že oni v první řadě povoláni do jeho říše. Přednost tuto čerpali z proroctví Isaiášova (60, 1—3.): Vstaň, osvěť se, Jerusaleme; nebo přišlo světlo tvé a sláva Hospodinova nad tebou vzejde. Nebo aj, tma přikryje zemi a mrákota národy, ale nad tebou vzejde Hospodin a sláva jeho v tobě vidína bude.

Chvalozpěv Simeonův, chvalozpěv blah. Panny Marie i Zachariášův přijala církev do církevních hodinek. Tato trojí lidská chvála za skutek vykoupení zní denně z úst nesčetných kněží a řádových osob.

Snadno pochopíme, jak mohutný dojem na rodiče způsobil zjev Simeonův, jeho hold i prorocká slova. Evangelium připomíná: Otec pak a matka jeho divili se těm věcem, kteréž praveny byly o něm. Pravda, nebyla jim neznáma dosavadní proroctví o převeliké důstojnosti a poslání dítěte, ale tomu se zajisté divili, že Duch svatý, ač po různých stránkách, přece s nápadnou podobností skrze lidi o Ježíši mluví. Dříve nežli se Simeon vzdálil, „požehnal jim“, to jest vyhlásil sv. v Syna, má život věčný, ale kdo nevěří Synu, neuzří života, nýbrž hněv Boží zůstává na něm. (Jan 3, 36.) Sv. Petr vysvětloval vysoké radě v Jerusalemě (Sk. apošt. 4, 12): Není v žádném jiném spasení; neboť není jiného jména pod nebem daného lidem, skrze kteréž bychom měli spaseni býti. Kdo tedy věří v Krista jako Syna Božího a Spasitele světa, ten povstana ze svých hříchů dojde věčné blaženosti. Těm však, kdož se v něm pohoršují, nepřijímajíce učení jeho, stane se

ALLEAUME: SVATÁ RODINA.

Josefa s Marií za šťastné, že jim Bůh svěřil takové dítě. Zvěstuje však slavně z vnuknutí Božího Marii, že Kristus nespasí celý národ israelský, že přemnozí zahynou a mezi Židy a pohany učení syna jejího vyvolá prudký spor, z čehož mateřské srdce nejednou a nemálo se zarmoutí: Aj postaven jest tento ku pádu a ku povstání mnohým v Israeli a za znamení, jemuž bude odpíráno. Tvou vlastní duši pronikne meč, aby zjevena byla smýšlení mnohých srdcí. Abychom této předpovědi dokonale rozuměli, mějme na paměti, že lidé mohou dospěti ke spáse věčné jenom živou věrou v Ježíše Krista. Kdo věří Kristus kamenem úrazu. Poněvadž neúčinkovali s jeho milostí, vejdou do záhuby. Napočítá se jich mnoho i mezi Židy i mezi pohany. Život a učení Ježíšovo stojíc v příkré protivě s nepravými zásadami světa, najde vždy prudké odpůrce a protivníky. Stav ten potrvá až do skonání světa. Dějiny dotvrzují pravdu Simeonova proroctví. Sv. Pavel nás napomíná, abychom se tím nemátli (K Žid. 12, 3): Rozpomínejte se na toho, kterýž proti sobě takové odporování od hříšníků snášel. Přivinuli se k Ježíši z plného přesvědčení apoštolové, Maří Magdalena, Zacheus, mnozí z obecného lidu, ba na kříži

lotr; ale odporovali četní fariseové, saduceové, zákoníci, nejvyšší kněží a většina lidu, kteříž zaslepeni jsouce pýchou i smyslností, přívětivého slova Ježíšova slyšeti nechtěli. Ano, nejenom že ho neuznali Spasitelem světa, pronásledujíce ho celou vášnivostí příkré

J. REYNOLDS: HLAVIČKY ANDĚLSKÉ.

nenávisti, nařkli ho, že je svůdce lidu, rouhač i nepřítel císařův. Jako povstal svět proti Kristu, tak obořil se na jeho zástupce apoštoly i jejich nástupce. Apoštoly uvrhli Židé několikrát do vězení, bičovali je, poněvadž učili ve jménu Ježíše Krista. Proti sv. Štěpánu, nadšenému hlasateli slova Božího spikli se

Jerusalemští. Za městem ho ukamenovali. Když sv. Pavel kázal v pisidské Antiochii, Židé se mu ve všem rouhavě protivili. V Římě naň pokřikovali, aby jim pověděl, co to učí za víru, když kde kdo proti ní povstal. Nejenom Židům, také pohanům stalo se jméno Ježíš znamením odporu. Silně na křesťanství nastupovala celá říše římská, císařové, pohanští kněží, učenci, umělci i čarodějové. Dějepis počítá deset krvavých pronásledování křesťanů, počínaje císařem Neronem až do Diokleciana (r. 54—305). Ve shodě s pravdou udává sv. Pavel příčinu:

Poněvadž kážeme Krista ukřižovaného, Židům — pohoršení, pohanům pak bláznovství. (I. Korint. 1, 23.)

Kristus Pán nestal se terčem odporu jen svým souvěkovcům — byl jím po celá století. Právě v našem století v obnovené síle, násilným způsobem kde kdo se proti němu bouří. Útočí na jeho božství, popírají, že byl Messiášem, že konal zázraky. Strojí úklady nevěstě jeho — církvi, kterou smrtí vykoupiv, předal jí další dílo vykupitelské ku posvěcení a oblažení lidstva. Mluví se, že učení Páně jest pověrou, která zatěžuje každý pokrok a blaho národův. Církev vyhánějí ze společenského života, z umění, odevšad; zničili by ji rázem, kdyby možno bylo. A právě tyto smutné zjevy, jimiž takmakavě se naplňuje proroctví Simeonovo, svítí věřícímu křesťanu jako důkaz, že žije v církvi božského původu, o níž každé budoucí hnutí nepřátelské předpověděno. Kéž úkazy ty stanou se nám vzpruhou, abychom jako lidé dobré vůle k církvi tím radostněji a pevněji přilnuli!

Prorocká řeč starcova o odporu, jenž mezi lidmi vznikne proti Ježíši, naplnil milující srdce Mariino nevýslovnou bolestí. Lnulať k svému božskému Synu plným srdcem, celou duší, ze všech sil svých — milovala ho nade všecko. Velikost bolu posuzujeme podle výše lásky. Můžeme tudíž aspoň tušiti, co se dálo v nitru požehnané Panny, co pocítila duše její. Dovedeme si také představiti, jak krutá bolest zmítala potom bytostí Matčinou, když stojíc opuštěna pod jeho křížem, spatřovala, že Syna jejího, Boha-člověka, Vykupitele, svět skutečně zavrhnul, na kříži ubil za to, že dobře činil. Kolik mečů bolesti proniklo srdce její, když za neskonalého utrpení jako zločinec vypustil duši!

Dojímavě líčí úzkosti Panny Marie františkánský mnich Jakopone († 1306) ve známé písni Stabat mater.

Stála matka litující
u dřeva kříže plačící,
když pněl na něm Kristus Pán.
Jejížto srdce žalostné,
zarmoucené a bolestné
prorazil meč s obou stran.

Ó jak smutná a žalostná
byla ta matka milostná
pro Syna jediného.
Což kvílela a želela,
všetrnoucí když viděla
muky Synáčka Svého.

Kdož by neměl zaplakati,
vida Matku Páně státi
tím hořem obklíčenou.
Kdož by neměl litovati,
kdyby chtěl považovati
Máť se Synem souženou?

Pro hříchy svého národu
viděla ho nésti škodu
i jak biči mrskán byl.
Viděla Syna milého,
při smrti opuštěného
i když duši vypustil.

Máti, studnice milosti,
propůjč mi něco žalosti,
ať se s Tebou rozkvílím.
Čiň ať se mi srdce rozžne
v lásce Kristově pobožně
ať se mu tak zalíbím.

Svatá Máti, rač popříti,
bych své moh' srdce raniti
ranami Syna Tvého.
Oněť pro mne ran těch utrpěl,
pro mne bolest snášeti chtěl;
rozděl se mnou strast Jeho.

Popřej mne s Tebou plakati,
a Krista vždy litovati,
dokud žíti zůstávám.
Vedle kříže s Tebou státi
a v Tvé žalosti trvati,
za to Tě věrně žádám.

Panno, jež jsi nejjasnější,
schyl se v době nejtrpčejší,
dej mi s Tebou želeti.
Dejž, ať mohu smrt Kristovu
nositi a na kříž znovu
i na rány pomněti.

Jeho ranami mne ukoj,
a tím svatým křížem upoj
pro lásku Syna Svého.
Tak roznícen a rozpálen,
abych byl skrz Tě obhájen
v hodinu dne soudného.

K prosbě Matky, Kriste Pane,
dej mně, až mi smrt nastane,
dojíť palmy vítězné.
Až mé tělo v hrob se schýlí,
dej, ať duše má tam pílí,
kde se rajská sláva skví Amen.[1])

[1]) Této hymně, českým našim předkům velmi milé, udělil Pius IX. 18. června 1876 odpustky 100 dní. Pozn. překl.

KAPITOLA TŘICÁTÁ ČTVRTÁ.

O prorokyni Anně.

A byla (tamtéž) prorokyně Anna, dcera Fanuelova z pokolení Aserova; ta byla (již) pokročila ve věku vysokém, byvši živa s mužem svým sedm rokův od svého panenství, a ona byla vdovou až do let osmdesáti čtyř, a nevycházela z chrámu, slouže (Bohu) posty a modlitbami dnem i nocí. A ta přišedši v touž hodinu, velebila navzájem Hospodina a mluvila o něm všechněm, kteří očekávali vykoupení Israelova. (Luk. II., 36—38.)

Světodějné tajemství narození Ježíšova mělo býti zjeveno všem lidem. Proto vyvolil Bůh lidi ze všech stavů, aby Spasitele poznali a jemu se klaněli. Jiní měli jich v tom následovati. Pannám a mládencům slouží za vzor Panna Maria se svým snoubencem Josefem, rodičům i dětem Zachariáš, Alžběta, Jan Křtitel, starcům Simeon, chudým pastýři, vznešeným a učencům mudrci od východu. I vdovy nacházejí příklad v Anně. Při obětování Páně slyšela chvalozpěv Simeonův. Uvěřivši, že Ježíš skutečně je Vykupitelem světa, klaněla se mu a přišedši domů, vyprávěla o něm. Sv. Ambrož dí: Prorokoval Simeon, prorokovala žena (Alžběta) i panna (Maria). Aby nebyl pominut žádný stav, otevírá úst svých ku proroctví vdova Tou byla Anna, dcera Fanuelova z pokolení Aser. Zůstala po sedmiletém manželství sama až do smrti. Židovská děvčata vdávala se brzy. Jestliže Anna měla věku 84 let, žila ve stavu vdovském 50 - 60 let, což jí dodávalo zvláštní vážnosti. Sv. Augustin se domnívá, že Anna poznala z osvícení Ducha sv., že by lépe se srovnávalo s vůlí Boží, když se někdo zřekne druhého manželství, než když se opět ožení

Proto radí svatý Pavel panenství nejen dívkám, ale též vdovám, cítí-li v sobě dosti síly zdrželivosti (I. Korint. 7, 8. 9.): Pravím pak neženatým a vdovám — dobře jest jim, zůstanou-li tak jako i já. Pakliť se nemohou zdržeti, ať vstoupí v stav manželský; nebo lépe jest v stav manželský vstoupiti, nežli se páliti. Za důvod, proč lépe jest svoboda panenská či vdovská, udává týž apoštol (l. c. 32 34): Kdo nemá ženy, pečuje o to, což jest Páně, kterak by se líbil Bohu. Kdo jest s ženou, pečuje o to, což jest světa, kterak by se líbil ženě a jest rozdělen. Z té příčiny nabádá sv. Pavel svého milého Timothea, biskupa z Efesu, aby ctil vdovy, které skutečně vdovství zachovávají. (1. k Timot. 5, 3.)

Že by takovou vdovou Anna byla, svědčí evangelista: nevycházela z chrámu, slouže Bohu posty a modlitbami dnem i nocí. Tím se nepraví, že by Anna dlela ustavičně ve svatyni, ale že denně a to vícekrát sem docházejíc i někdy v noci na modlitbách zde trvala. Při modlitbě a rozjímání krotila tělesné náruživosti odříkáním se jídla — postila se, davši takto na jevo, že sluší zachovávati jistý způsob života, před příchodem Páně. Modlitba pozdvihovala ji k Bohu, půst potlačoval nezřízené tělesné žádosti, obojí uschopňovalo ji k boji proti pokušení. Mysl její naplnila se nebeskými touhami. Kristus nás napomíná (Mat. 26, 41.): Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení. Podobně sv. Pavel (I. k Thesal. 5, 17.; II. ke Korint. 6. 4. 5.): Bez přestání se modlete .. Ve všem se prokazujme jako služebníci Boží ve mnohé trpělivosti, v soužení, v potřebách, v úzkostech

Anna byla prorokyní. Jmenuje se tak, poněvadž jakožto bohabojná vdova, znajíc Zákon, často asi na zaslíbeného Messiáše

poukazovala, téhož při obětování ve chrámu poznala, Boha z té milosti velebila a jiné o té události poučovala. Zajisté že jako pastýři i jiným příchod Páně zvěstovala.

kávajíce vykoupení israelského“, byli přístupni pravdě.

Nemluvme o náboženství před lidmi, kteří si z tajemství Božích rádi tropí posměch,

FR. DVOŘÁK: MADONNA.

Kdyby naše srdce bylo přeplněno radostí ze Spasitele a láskou k němu, rádi bychom o něm mluvívali, poznání a lásku k němu mezi bližními šířice. Anna však každému o něm zprávy nečinila, leč těm, „kteří očeje zlehčují, ale porokujme o něm s našinci, kdož se Boha bojí. Nedávejte svatého psům, aniž metejte perel svých před svině: aby snad nepošlapaly jich nohama svýma a obrátíce se neroztrhaly vás. (Mat. 7, 6.)

KAPITOLA TŘICÁTÁ PÁTÁ.

Mudrci od východu koří se ežíškovi.

Když se tedy narodil Ježíš v Betlemě judském za dnů Herodesa krále, aj mudrci od východu přišli do Jerusalema, řkouce: „Kde jest ten novorozený král židovský? Neboť viděli jsme hvězdu jeho na východě, i přišli jsme poklonit se jemu.“ Uslyšev to Herodes král, zarmoutil se, a všecken Jerusalem s ním. I shromáždiv všecka knížata kněžská a zákoníky lidu, tázal se jich, kde se ma Vykupitel naroditi. Oni pak řekli jemu: „V Betlemě judském; neboť takto jest psáno skrze proroka: A ty Betleme, území judské, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými; neboť z tebe vyjde vévoda, který bude spravovati lid můj israelský.“ Tu Herodes, povolav tajně mudrce, vyptal se jich bedlivě na čas, kdy hvězda svítila, a poslav je do Betlema, řekl: „Jděte a ptejte se pilně po dítěti a když je naleznete, zvěstujte mi, abych i já přijda poklonil se jemu.“ Oni pak vyslechnuvše krále, odjeli; a hle, hvězda, kterou byli uzřeli na východě, předcházela je, až přišedši stanula nad místem, kde bylo dítě. Uzřevše hvězdu, zaradovali se radostí velikou velmi. I vešedše do domu, nalezli dítko s Marií, matkou jeho, a padše, klaněli se jemu, a otevřevše poklady své, obětovali mu dary: zlato, kadidlo a myrrhu. Dostavše napomenutí ve snách, aby se nevraceli k Herodovi, jinou cestou se navrátili do vlasti své. (Mat. 2, 1—12.).

Určení času.

Maria s Josefem učinivše zadost povinnostem Zákona, opustili Jerusalem a navrátili se s Ježíškem do Nazareta. (Luk. 2, 39.) Zdá se oprávněným názor některých vykladačů Písma sv že brzy na to přesídlili do Betlema. Betlem zajisté byl otčina krále Davida, z jehož rodu vyšel dle proroctví Messiáš. Narodiv se v Betlemě na vždy posvětil město. Šlo z úst do úst všeobecné mínění lidu, že Messiáš po svém příští usadí se poblíž chrámu jerusalemského, v němž sídlil Bůh israelský a k němuž Židé z celého světa každoročně putovali.

Snad tyto, snad jiné důvody pohnuly Josefem, že zaměnil bydliště nazaretské za Betlem. Vždyť navraceje se z Egypta i později měl úmysl, že se ubytuje v Betlemě. (Mat. 2, 22.) I přihodilo se za tohoto druhého pobytu sv. Rodiny ledacos, o čem nás zpravuje jenom první evangelium sv Matouše.

Mimo jiné od východu přišli mudrcové klanět se Ježíškovi. Příchod jejich klademe na čas po obětování Páně, poněvadž se nedá mysliti, že by po návštěvě mudrců Maria s Josefem zůstali Herodesovi na očích. Pověděli jim dojista sv. Tři králové, jak pečlivě se jich vyptával, jak varoval je před ním anděl. Ať již jakkoliv — neboť někteří vykladači myslí, že mudrci přijeli před obětováním Páně, jiní zase že až po něm — vypravování evangelisty Matouše o Třech králích z východu zůstane pro nás důležito i poučno. Po příslušnících lidu židovského povolal Bůh ke kolébce Messiášově také pohany.

Původ mudrcův a jejich cesta do Betlema.

Když se narodil Ježíš v Betlemě aj mudrci přijeli od východu do Jerusalema, úsečně sděluje sv. Matouš. Evangelista psal aramejsky; a první jeho řecký překladatel

použil pro východní výraz „mudrci“ řeckého názvu „magoi“. Magy však rozumíme medsko-perské nebo babylonské učence, kteří se zabývali přírodními vědami, lékařstvím, hvězdářstvím. Sluli tudíž právem „mudrci“. Přináležejíce obyčejně kněžské kastě, vychovávali královské prince, byli členy královské rady, tudíž mužové velikého vlivu v ohledu státním.

Tradice tvrdí, že naši magové byla knížata buď jako náčelníci třídy kněžské nebo po-

JOS. V. FÜHRICH: POUŤ DO BETLEMA.

tomci královského rodu. Na nejstarších pomnících vypodobňují se s vysokými zahnutými klobouky kněžskými. Stará mosaika z roku 706—7 ve vatikánské basilice v Římě je představuje s pokryvkou hlavy (jakéhosi druhu klobouku) s lemováním na způsob koruny, na pozdějších obrazech nesou koruny. Papež Lev Veliký († 461), jenž nám mnohé ústní podání zachoval, dí, že byli tři. Totéž patrno z nejstarších obrazů. Kde na obrazu jen dva, stalo se z nedostatku místa, kde více než tři — toť dlužno připočísti na průvodčí. Jména, jimiž nyní je nazýváme: Kašpar, Melichar a Baltasar, uvádí ponejprv ctihodný Beda (IX. st.). Týž spisovatel zachoval nám jiné ústní podání, že prý tito tři poutníci znamenají trojí lidský věk (mládí, mužnost, stáří) a také tři lidské čeledi. Kašpar mladý a červených tváří zastupuje prý potomky Sema (Asii), Melichar šedý s dlouhým vousem potomstvo Jafetovo (Evropu), Baltasar s temnou pletí a plnovousem vnuky Chamovy (Afriku).

Mudrci přichvátali od východu, t. j. z krajin od Palestiny východně položených, tedy buď z Arabie, Persie nebo Babylonie. Mohli ovšem pocházeti každý z jiné země; neboť polohy jihovýchodní nazývají Židé v evangeliu obyčejně východem či orientem. (IV. Mojž. 23, 7.; Job. 1, 3 . . .)

Pro „Šťastnou Arabii“ svědčí messiánské proroctví Davidovo (Žalm 71, 10.): Králové arabští ze Sáby dary jemu přinesou. Také na dary: zlato, kadidlo a myrrhu je Arabie bohatou. Než okolnosti a mnohé tvrzení zní příznivěji pro Babylonii. V ní někdy působil prorok Daniel za časů zajetí svého — tady

ALTDORFER: ODPOČINEK SV. RODINY NA ÚTĚKU DO EGYPTA.

rozšiřoval poznání pravého Boha, předpovídaje s přesným udáním času, že na troskách pohanské říše založí Messiáš své nové království (Dan. k. 2. a 9).

Zajisté že často scházíval se s magy, kteří nemalou péči věnovali jeho předpovědím, zapisujíce a rozšiřujíce je, tak že slušno, abychom učence ty měli za nástroj Prozřetelnosti Boží. Nad Eufratem bydlil pohanský prorok Balaam, jenž poukázal na Messiáše slovy (IV. Mojž. 24, 17.): Uzřím ho, ale ne nyní, pohledím naň, ale ne z blízka. Vzejde hvězda z Jakuba, povstane prut z Israele. Proroctví toto dalo zajisté základ víře, že příchod Messiášův ohlásí nějaká hvězda.

Sv. králové přišedše do Jerusalema, překvapují otázkou: Kde jest ten, který se narodil, král židovský? Viděli jsme hvězdu jeho na východě a přijeli jsme klanět se jemu. Hvězda tedy oznámila jim narození velikého krále židovského. Ale jak z hvězdy mohli poznat světodějnou událost?

Sv. Otcové mají za to, že samotná hvězda nedovedla jich do Jerusalema i Betlema, ale především vnitřní milost. Mezi jinými praví Lev Veliký: Jejich srdce kromě hvězdy nebeské, jež svítila zraku, ozářil ještě jasnější paprsek božského zjevení, probudiv v nich velikou víru Za tímto vnějším i vnitřním hlasem v pevné důvěře i odvaze s hrdinskou vytrvalostí šli naši králové, nedbajíce obtíží a obětí cesty. Jako kdysi patriarcha Abraham uvěřil rozkazu Božímu a šel, opustiv rodiče, vlast, do cizí země, kterou mu Bůh ukázal, tak ochotně uposlechli sv. mudrcové pozvání Božího, ačkoli cesta byla nejen daleká, ale také obtížná, ačkoli je nepochybně přátelé a známí zrazovali.

Učí nás, abychom dali se vésti hvězdičkou milosti Boží, která svítíc nám dává přemnohý vnitřní i vnější podnět k víře i ctnosti. Uposlechneme-li hlasu Páně, nedbajíce překážek těla i krve, pokročíme ve ctnostech na cestě k určenému cíli. Jestliže však opovrhneme vnuknutím Božím, vydáváme se v nebezpečí, že milost Boží ztratíme dočista. Nebo kdo má, bude jemu dáno a bude míti hojněji;

PANNA MARIA S DĚŤÁTKEM.

ale kdo nemá, i to, což má, bude od něho odňato (Mat. 13, 12.), t. j. kdo se může vykázati dobrými skutky, jež vykonal působě věrně s danou milostí Boží, v tom se milost rozmnoží, že vykoná ještě více dobra a bude přebohat na zásluhy; kdo však nevykoná nic dobrého, protože milost promarnil, ztratí ji úplně, zůstana bez zásluh.

Písmo sv. neoznačuje, jaká by byla bývala hvězda, kterou mudrcové na východě spatřili. Sv. Augustin, sv. Tomáš z Aquině a většina církevních učitelů ji pokládají za zcela zvláštní, Bohem stvořenou hvězdu buď vlasatici (kometu) nebo podobný zjev — jiní zase za hvězdu od času stvoření světa, ale ze zvláštního řízení Božího právě tehdy podivuhodně vyzařující — novější učenci, mezi nimiž věřící astronom Keppler († 1630), mají ji za konjunkci (spojení) planet Saturna a Jupitera, seskupivších se do znamení ryby. Konjunkce planet zdá se nám méně možnou.

Leč buď jak buď, při zjevu nelze popříti zázračné působení Boží. Uvedená hvězda musila býti něco nového, neobyčejného, co věda nevysvětlí; proto vzbudila úžas i podivení mudrců. Provázevši je opět z Jerusalema do Betlema, zůstala státi nad domem, v němž bydlila sv. Rodina. Netřpytila se tudíž v závratné výši, neměla podstaty obyčejné hvězdy, podobala se spíše ohnivému sloupu, jenž Israelským při pochodu z Egypta ukazoval cestu.

Hvězda pohybovala se z Jerusalema do Betlema, tedy směrem severojižním. Nebyl to pohyb pravidelný, u našich hvězd obvyklý. Pamětihodno, co o ní píše sv. Ignác, biskup v Antiochii, žák sv. apoštolů, ve svém dopisu k Efeským (kap. 19.): Hvězda nad všecky hvězdy zářivější objevila se na nebi. Světlo její nelze popsati. Novotou zjevu působila obdiv. Všecky ostatní hvězdy zároveň se sluncem a měsícem tvořily kolem té hvězdy jako kruh. Paprsky její zacláněly záři všech. Lidé žasli, odkud že povstal tento nový, ostatní převyšující zjev?

Poněvadž podle svědectví dějepisců, židovského Josefa Flavia, pohanských: Tacita, Suetonia po celém východě rozšířena byla zpráva, že očekávaný, mocný král narodí se v zemi židovské, odebrali se mudrcové do Jerusalema, hlavního města judského. Domnívali se, že tam nabudou nejspolehlivější povědomosti o rodišti jeho. V úplné důvěře poptávají se tudíž v Jerusalemě, kde by nalezli novorozeného krále židovského.

Nepátrajíce, narodil-li se, usilují zvěděti, k d e že se narodil. Tak neochvějnou měl víru. Okolnost, že nejdříve hledali v Jerusalemě a ne v Betlemě, měla posloužiti za zkoušku jejich víry a upozorniti jerusalemské obyvatelstvo, že Messiáš už přišel.

Mudrcové obstáli ve zkoušce; leč otázka vznešených cizinců patřičně nepůsobila na krále i lid. Zarmoutil se král a všecken Jerusalem s ním. Panovník se poděsil, znamenaje v nemluvňátku — protikrále, jenž ho připraví o vládu, ukrutností smutně proslulou, a proto neoblíbenou. Užasl Jerusalem, poněvadž Židé, znajíce ctižádost Herodesovu, obávali se velikých válek domácích. Král chce přijíti věci na kloub, aby svá opatření učinil. Zavolá na rychlo úřadujícího nejvyššího kněze a jeho předchůdce, jiné velekněze, t. j. představené 24 kněžských tříd, učitele lidu (asi zákoníky), kteří se zabývali výklady Písma. Žádá zvěděti od nich, zapsáno-li někde, kde očekávaný král, Pomazaný Páně, by měl na svět přijíti. Kněží a učitelé hned označili Betlem; neboť prorok Micheáš zaznamenal: A ty Betleme, země judská, nikoli nejsi nejmenší mezi knížaty judskými, neboť z tebe vyjde vévoda, kterýž by spravoval lid můj israelský. Židovští učitelé pomáhali mudrcům najíti Messiáše. Sami se však nijak nenamáhali, aby ho našli a v kolébce uctili. Nejsou-liž smutným obrazem oněch vůdců, kteří své vlastní spásy nedbajíce, jiné ke spasení vedou?

Herodes zvěděl rodiště Messiášovo. Zbývalo ještě vypátrati čas narození. Povolav t a j n ě mudrce, pilně se jich vyptával, kdy spatřili podivnou hvězdu. Podle toho dal se určiti věk dítěte a také zaříditi kroky proti němu. Aby se lid ještě více veřejným vyptáváním nezjitřil, aby také neprozradil svých zákeřnických úmyslů, tajně obeslal magy. Chtěje oklamati Jerusalemské i cizince, přetvařuje se pokrytecky, jakoby k novorozenci cítil zvláštní uctivou pozornost. Pobízí

mudrce, aby jen do Betlema šli, pilně se po dítěti poptávajíce, a až je najdou, nechť jemu oznámí, že nezameškâ pospíšit k němu se svým holdem.

Přetvářka, lež, lest a násilí, toť dosud hlavní zbraně, jichž používají pomahači ďábla, aby poškodili Krista, jeho říši — církev. Než církev stojí na skále a brány pekelné ji nepřemohou. (Mat. 16, 18.)

Mudrci rozloučivše se s Herodesem, vyšli z Jerusalema jižním směrem k Betlemu. A hle, hvězda, kterou spatřili na východě, opět se jim ukázala a předcházejíc je, zastavila se nad místem, kde se zdržovala sv. Rodina. Pevná víra a dlouhá cesta přišla k odměně, nevěra a lhostejnost obyvatelů jerusalemských vyšla na prázdno. Nový úkaz hvězdy, jsa zárukou, že víra jejich není klam, že jdou po správné cestě, zveselil nadmíru zbožné poutníky pohanské.

Mudrcové klaní se Jezulátku a obětují mu dary.

I všedše do domu nalezli dítě s Marií matkou jeho a padše, klaněli se jemu.

BOTTICELLI: MADONNA.

A otevřevše poklady své, obětovali mu dary: zlato, kadidlo a myrrhu. — Tradice tomu chce, že sv. Tři králové klaněli se Ježíškovi v jeskyni narození. Novější vykladači Písem naproti tomu tvrdí, že stalo se tak v jistém domě betlemském. Ať už jakkoli, nuzní lidé Maria a Josef měli chatrný příbyteček. Nic nezarážel nábožné mudrce. Víra jejich při vstoupení do domku dospěla nejvyššího stupně; neboť králové padnuvše před Králem králů na kolena, prokazují mu božskou

poctu. Byli by se klaněli dítěti, kdyby nebyli v něm poznali Krále věčného? táže se sv. Augustin. Ten, jenž hvězdou přivedl je do Betlema, osvítil hlubiny srdce jejich, že v dítěti poznali Boha-člověka. Zajisté že Maria i Josef podali jim potřebné zprávy, po nichž všecka nejistota vymizela, jestliže tížila šlechetné a poctivé duše. — K výběru přinesených darů ponukla je jistě moudrost nebeského Otce. Chtěl jimi naznačiti vlastnosti svého jednorozeného Syna. Zlato považovali lidé za nejvhodnější dar králům — zlatem uctili Tři králové Ježíše jako krále. Kadidlo obětovali kněží Bohu při posvátných úkonech — kadidlo podali Messiáši mudrci jakožto Bohu. Z trpké pryskyřice připravovali lékaři vůni balsámovou vydechující mast, kterou natírali mrtvoly — myrrhu poskytli magové Kristu na znamení, že je jim podobným smrtelným člověkem. O tom obrazném významu trojího daru zmiňují se někteří sv. Otcové. Sv. Irenaeus, biskup z Lyonu († asi r. 202), napsal: Darovali mu myrrhu, poněvadž měl umříti za člověčenstvo, zlato poněvadž je králem, jehož říše nemá konce, kadidlo pak, že je Bůh.[1])

Převyšovala-li radost sv. Tří králů, když na Ježíše po dlouhé cestě v ponížení a chudičkém bytě mohli popatřiti, každý lidský pomysl, jaká líbeznost zachvěje jednou spravedlivými, až po této pozemské pouti spatří ho ve věčném království — ne v nuzné chatě, ale ve slávě nebeské, ne v ponížení, ale sedícího na trůně, oblažujícího na věky své vyvolence! Padejme na kolena před ním, poklekněmež často v pokoře zejména v čase vánočním se zbožnými králi před Jezulátkem v jesličkách, obětujíce mu dary: zlato, kadidlo a myrrhu. Zlato, t. j. čisté, láskou k Bohu zářící srdce, kadidlo, t. j. srdečnou pobožnost a upřímné modlitby, jež nebesa prorážejí, myrrhu, t. j. boj se smyslností, odříkání se hříšných zábav. Potom nic nás nerozloučí od Krista, vejdeme do slávy, kterou připravil ctnostným lidem.

Poctiví a bezelstní mudrcové měli v úmyslu po přání Herodesově zajeti do Jerusalema povědít, kde nalezli božské dítě. Poněvadž se však Herodes rozhodnul, dítě se světa zprovoditi, dostali ve snu napomenutí. Nezaměřili tudíž při zpáteční cestě do své otčiny na Jerusalem, ale odešli pouští jižně pod Mrtvým mořem.

Sv. spisovatelé církevní považují zpáteční cestu sv. Tří králů za obraz života hříšníkova, jenž ztrativ hříchem Ježíše, pokáním ho zase nalézá. Má způsob žití zcela pozměniti. Jako přemnozí dotknuti byvše milostí Páně pokoříme se před Kristem, podávajíce mu v obět lítostivé srdce, jak se rozhodujeme, že nastoupíme jiný, bohabojnější život, ale — co nevidět vracíme se do rozmařilého Jerusalema k Herodesovi, abychom sloužili své pýše a smyslnosti. Naše vlast, dí sv. Řehoř Veliký, je ráj. Z toho jsme vypovězeni pro pýchu, neposlušnost, náklonnost k věcem pozemským a požívání zapovězeného ovoce. Vrátíme se opět jenom skrze slzy pokání, poslušnost, opovrhneme-li dary pozemskými a zkrotíme-li své tělo. — Cestou mudrců za Spasitelem k jesličkám začal Bůh působiti v nich dílo spásy. Svatý apoštol Tomáš později dle určité tradice vyučil je náboženství křesťanskému. Stařecký věk svůj obětovali rozšiřování víry Kristovy.

Nábožná Helena dala přenésti těla jejich do Cařihradu. Odtud přišla později do Milánu. Po rozboření téhož r. 1162 daroval vzácné ostatky císař Bedřich Barbarossa svému kancléři Rinoltovi z Dasselu, arcibiskupu kolínskému, jenž uložil je v Kolíně. Zde dosud se uctívají.

Skrze sv. Tři krále jsme povoláni také my potomci pohanských předků ke křesťanství. Mudrci náleží mezi prvotiny pohanokřesťanův. Na nich se vyplnilo nejdříve slovo proroka Isaiáše (49, 6.): Aj dal jsem tě (Messiáše) za světlo národům, abys byl spasení mé až do končin země. Po nich povoláni jsou do církve ostatní pohanští národové. Na tu milost pamatuje nás církev svátkem sv. Tří králů nebo Zjevením Páně (Epiphania) 6. ledna.

Jsouce si vědomi velikého požehnání z učení Páně, máme najmě v této slavnosti poděkovati Bohu, obnovujíce předsevzetí, že s milostí Boží věrně chceme spoluúčinkovati.

[1]) Iren. adv. haer. I, III., c. 9. Chrysost. in Math. hom. 7; Greg. hom. 10.

Z vděčnosti máme se též vynasnažovati o obrácení pohanů i modlitbou i podporováním katolických missií v cizích krajinách. Jakého politování jsou hodni národové, kteří dosud tápou ve tmách nevědomosti a sedí ve stínu smrti! Mají zvrácené ponětí o mravnosti, ohavny jsou jejich modloslužby, zaplakal by člověk nad zaslepením, že útočí na pravdu, křesťanství na svou vlastní zkázu krutě pronásledujíce. Prosme svaté mudrce o přímluvu u Ježíše, světla světa, aby ve svém milosrdenství způsobil obrácení pohanův.

Kéž je jeden ovčinec a jeden pastýř! K tomu nás nutí vděčnost, že jsme vychováni v pravé víře, žádá toho soucit s ubohými pohany, kteří mají s námi společného Otce nebeského a za něž jako za nás Syn Boží na dřevě kříže umříti ráčil, velí nám to konečně horlivost pro čest a slávu Boží; neboť všichni národové mají, přijdouce k poznání pravdy, spaseni býti.

KAPITOLA TŘICÁTÁ ŠESTÁ.

Svatá Rodina utíká do Egypta.

Když pak odešli, aj anděl Páně ukázal se ve snách Josefovi, řka: „Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta, a buď tam, až povím tobě; nebo Herodes bude hledati dítěte, aby zahubil je.“ On pak vstav, vzal dítko i matku jeho v noci odešel do Egypta, a byl tam až do smrti Herodovy, aby se naplnilo, co bylo pověděno od Pána skrze proroka řkoucího: „Z Egypta povolal jsem syna svého.“ (Mat. 2, 13—15.)

Herodes čekal na návrat mudrců. Měli mu naznačiti příbytek Messiášův, aby novorozeného krále židovského mohl snáze zabíti. Avšak nebesa zhatila jeho plány.

Anděl oznámil Josefovi ve snách, jaké úklady strojí dítěti Herodes. Přinesl rozkaz, aby utekli do Egypta, kam moc Herodesova nesahá a kde dítě životem bude bezpečno. Bez odmluvy poslouchá pěstoun Páně; v noci, hned vyrazili na cestu k Egyptu. Není nám Josef vzorný příklad ochotné poslušnosti k příkazům Božím? Rychle vstává, budí Marii, už utíkají. Nežalují, nereptají. V dokonalém podrobení se vůli Boží vzývají pomoc Nejvyššího. Těch několik nepatrných potřeb na cestu a bez čeho se v cizině obejíti nemohli, schystali v okamžiku. Josef béře na ramena tesařské nádobí, Maria něco plének a šatstva, božské dítě schvátí do náruči — oslíček, kterého tak rádi a přirozeně jako nezbytného pomocníka na útěku svaté Rodině přidáváme, stojí pohotově — a začíná neuvěřitelný příběh: Nově narozený král židovský, Pán nebe i země utíká ze své země, od vyvoleného národu. Snadno pochopujeme, že útěk ukládal svaté Rodině jisté oběti. Vyžadoval velikého sebezapření a úplného odevzdání se do prozřetelnosti Boží. Kolik námitek mohla Maria i Josef činiti andělu proti rozkazu Božímu! Což nemůže všemohoucí Bůh dítěte zachrániti jiným způsobem? Nemůže se Ježíšek, jednorozený Syn Boží, proti úkladům Herodesovým sám ubrániti? Ale Maria i Josef si takových neb podobných myšlenek ani nepřipustili. Důvěřujíce v nebeskou ochranu, vydali se na cestu nejméně 120 hodin (600 kilometrů) trvající.

Písmo sv. neudává, kterou cestu zvolili. Zdali přes starožitný Hebron nebo skrze filištinskou Gazu, nebo dokonce skrze Jerusalem po veliké karavanní cestě do Joppe,

kde by jich byli asi nejméně stíhali, nic nevíme. Jisto je, že chvátali, aby co nejrychleji dorazili na poušť arabskou, kteráž plna hrůzy a neschůdných cest rozprostírá se mezi Judeou a Egyptem. Jak často asi neclehovala umdlená sv. Rodina pod širým nebem, kolikráte kousek chleba a voda z potoka, k němuž šťastnou náhodou přišli, poskytla jim jediné občerstvení! Dobrý pěstoun nenařikal ani tak nad svým vlastním nepohodlím, jako nad utrpením útlé, panenské matky a jejího synáčka. Rmoutilo ho, že jim nemůže pomoci a sloužiti, jak by si přál. I Maria srdečně

Apokryfické (za nepravé prohlášené) knihy a legendy: o narození P. Marie, o dětství Ježíšově, o tesaři Josefovi, oplývají zázraky z období útěku Páně. Dle nich upadla prý sv. Rodina na cestě mezi lotry. Syn náčelníka lupičů, dojat milostnou velebností Jezulátka, objímá je, prose, aby si naň jednou vzpomnělo. To prý byl napotomní lotr na pravici umírajícího Vykupitele. Divoká zvířata, lvi a tygři, jako krotcí beránci prý pohlíželi na utíkající — palmy s plody se samy skláněly, prameny čerstvé vody náhle v poušti žíznivým poutníkům vytryskly,

ARAB NA CESTÁCH.

si stěžovala, že zde v té hrozné poušti na cestě není jí možno, aby náležitou péči mateřskou věnovati mohla Synu Božímu. Církev počítá utrpení Panny Marie na tomto útěku za druhou ze sedmi bolestí, jež na světě zakusila. Touto opuštěnou cestou ubíral se před dávnými časy Abraham se svou ženou Sárou, když hlad vyhnal je ze země kanaanské — touže pouští vlekli kupci do Egypta Josefa, bratřími za otroka prodaného, tudy pospíchal patriarcha Jakub z Palestiny za milým synem do Egypta. Předobrazy tyto se naplňovaly nyní, když „Očekávání patriarchů“ kráčelo, utíkajíc před vrahem, týmiž stezkami i cestami do cizí země.

kvítí cestou zkvétalo, cesta se zkrátila, egyptské modly se kácely, zlí duchové prchali, opouštějíce posedlé lidi. Podivných pověstí těchto dějiny neuznávají a církev nikoho nezavazuje, aby jim věřil. Poučují nás toliko, jaké zázraky způsobiti mohlo božské dítě, kdyby bylo chtělo ukázati svou všemohoucnost. Ale Ježíšek volil z lásky k lidem přetrpěti ponížení, chudobu i pronásledování. Starodávná tradice, dosud v ústech koptických křesťanů v Egyptě živá, poučuje nás, kde se sv. Rodina usídlila.

Bylo to Matarieh, ves na blízku starého města Heliopolis, severně od Kaira. Dějinami nedoložená, pěkná legenda vypráví o letité

ALBANO FRANCESCO: ODPOČINEK SV. RODINY NA ÚTĚKU DO EGYPTA.

sykomoře (druh egyptského fiku). Dutý kmen její, plný rýh, vybíhá z mohutného pařezu, mezi jehož kořeny mocným pramenem prýští proud pitné vody, tak silný, že ovlažuje celé okolí. Jak povstal mohutný zdroj v poušti? Legenda vypráví: Při zastávce na útéku Matka Boží koupala v té studánce Jezulátko. Voda jako jinde všude na okolí byla hořká, slaná, ale jakmile dítě Boží opustilo zdroj, stala se sladkou, pitnou, a na těch místech, kam s tělíčka jeho spadly krůpěje vody na zem, vyrostly nádherné keře balsamníku (balsamodendron = živičník), pro něž stal se pramen potom proslulým v celé zemi. Keře ty však už dávno vyhynuly Potud pověst. Věříme, že sv. Rodina sem přišla a v Heliopolis se zdržovala, poněvadž město sloužilo za středisko židovských osad v Egyptě. Již po sboření Jerusalema králem babylonským Nabuchodonosorem (r. 588 před Kr.) vystěhovali se sem Židé. (Jerem. kap. 41.) Po smrti Alexandra Velikého, když Palestina připadla pod nadvládu ptolomejských králů z Egypta, převedl Ptolomeus řeč. Lagi kolem r 320 před Kr. do Heliopolis mnoho židovských rodin.[1]) Ve II. stol. před Kristem vystavěl židovský kněz Oziáš zde chrám, jediný židovský v celém Egyptě. Proto také stal se útočištěm všech židovských utečenců v. Pochopitelno, že i sem uprchnul Josef s Marií.

Na důkaz toho, že sv. Rodina usadila se v okolí Kaira, uvésti dlužno, že od nepamětných dob ve Fostatě, jižním předměstí samého Kaira, uctívají jeden domek, jako někdejší obydlí Páně. Tamtéž povstala v VI. stol. basilika, kterou r. 1195 opravili. Nyní ovšem svatyně opuštěna a také dřevěnými přístavky znešvařena. Náležela kdysi katolíkům. Teď ji drží rozkolní Koptové, křesťanští potomci starých Egypťanův. Po 10 schodech sestupujeme z hořejší části chrámové do trojlodní krypty t. j. kaple pod hlavním oltářem nazvané „Maria v jeskyni". Za mramorovým oltářem v kamenu vytesali kříž na označení, že v těch místech bydlila sv. Rodina. Koptové neopominou návštěvníkům krypty ukázati v klenbě tři oblouky, zasvěcené památce Ježíše, Marie a Josefa. Jak Bůh zjevil některým světcům, žil sv. Josef v Heliopolis na počátku v bídě a nouzi. Až později dostal práci. Pomáhal lidem při stavbě chýší, Panna Maria tkala koberce, konajíc za plat jiné ženské práce mezi Židy, aby k živobytí Josefovi přispěla. Sv. Pannu, která si počínala neobyčejně přívětivě, pokorně a laskavě, kde kdo obdivoval i miloval. Mluvila-li o věcech nebeských, linula řeč její s vroucím nadšením, její slova hluboce zakotvila se do srdcí ubohých, z nichž mnozí teprve v jednoho Boha uvěřili. Svatý a příkladný život žil také sv. Josef. A přece našli se lidé, kteří z návodu zlého ducha jim nepřáli, je zlehčovali, až místo pobytu změnili.

Než o tom není v Písmě sv. ani zmínky. Z něho jen víme, že Josef a Maria zůstali s Ježíškem v Egyptě tak dlouho, dokud neumřel Herodes. Potom odešli do Nazaretu. (Mat. 2, 19) Nedá se zapříti, že božské dítě žehnalo zemi, která mu popřála útulku. Svědčí o tom rychle zkvétající život mladé církve jeho na Nilu. Zde vznikly první, tisíci mnichů obývané kláštery, v nichž dnem i nocí Bůh chválen a oslavován životem podle tří evangelických rad. V Alexandrii povstala první křesťanská vysoká škola. V ní působili proslulí mužové: Pantebus, žák sv. apoštolů, jeho žáci Klemens a proslulý Origenes. Tak rozšířil se čas milosti nad zemí ubohého Cháma, jehož potomky Noe proklel (I. Mojž. 9, 23.).

Život prvokřesťanův posvětil Egypt. I naplnilo se v duchovním smyslu proroctví Isaiášovo (19, 1): Aj Hospodin vstoupí na oblaku lehkém a vejde do Egypta. Pohnou se modly egyptské před tváří jeho a srdce Egyptských zchřadne uprostřed nich.

Máme-li z evangelických zpráv o pobytu sv. Rodiny v Egyptě čerpati nějaké poučení, bude to asi ono, abychom všude a tedy i mezi jinověrci nebo nevěrci zůstali věrni ve službě Boží. Maria a Josef žili daleko od milované otčiny, kde pěstovali úctu v pravého Boha, žili uprostřed národa oddaného modloslužbě, avšak přece neupustili od nábožnosti, bázně Boží — naopak

[1]) Jos. Flavia Antiquit.

utrpením ve zkouškách a protivenstvím ve ctnostech víc a více v ní prospívali. Nenese viny místo, okolnosti, jestliže přestaneme snažiti se o ctnostný život a svůdnému příkladu většiny lidí podléháme. Zaviňuje takový smutný stav naše lenivost či váhavost, jež nekořistí z milosti Páně. Uprostřed hluku a shonu světa můžeme se uzavříti věrnou službou Bohu „do pokojíka srdce svého“, následujíce příkladu sv. Rodiny v Egyptě. Všecek čas trávila v práci a modlitbě. (Alfons z Liguori.)

KAPITOLA TŘICÁTÁ SEDMÁ.

O zavraždění pacholat betlemských.

Tu Herodes vida, že byl oklamán od mudrců, rozhněval se náramně a poslav, usmrtil všecka pacholata, která byla v Betlemě i ve všech končinách jeho ode dvou let a níže, podle času, který byl vyzvěděl na mudrcích. Tehdy se naplnilo, což bylo pověděno skrze Jeremiáše proroka řkoucího: Hlas v Ramě slyšán jest, pláč a kvílení mnohé. Ráchel plačící synů svých, nedávala se potěšiti, protože jich není. (Mat. 16 18.)

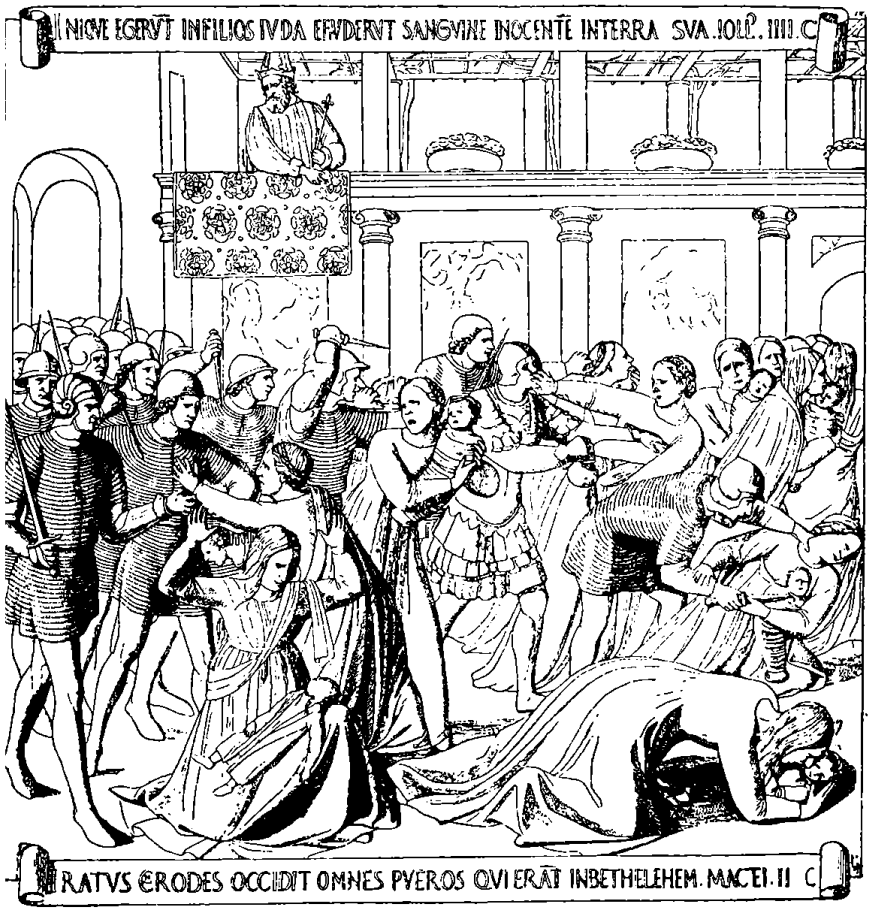
Poněvadž se mudrci do Jerusalema nevrátili, poznal Herodes, že ho obelstili. Zmátli mu rozpočet, jak odstraní nově narozeného krále židovského. Hněval se náramně. Od svého úmyslu neopustiv, dal zavražditi všecka betlemská pacholata, maje pevně za to, že mezi nimi zahubí Messiáše, jenž podle Isaiáše v Betlemě se narodil. Za měřítko stáří nevinných obětí posloužilo mu udání času, kdy se mudrcům hvězda ukázala. Ale i tento pokus o bezživotí dítěte selhal. Nemluvňata betlemská zavraždil — Ježíšek však zachráněn.

Veliké krveprolití nezůstalo nijak tajno a tak Herodes svým ohavným skutkem známost, že se Vykupitel narodil, rozšířil po celé zaslíbené zemi. Věrohodnost vraždy betlemské je nesporna. Hněv, veliký hněv svedl podezřívavého krále ke zločinu. Nezamhouřil oka, dokud vášně krví neutišil. Sotva Herodes nastoupil trůn, žádal na římském císaři Antoniovi smrt poraženého Antigona. Svého švakra Aristobula, syna Alexandry, poručil v lázni jerišské utopiti, manželku svou Mariannu z nespravedlivé záště dal odpraviti, syny Alexandra a Aristobula zardousil, náčelníky fariseů Judu a Matyáše kázal za živa spáliti. Když smrtelně onemocněl, nemaje více naděje na uzdravení, zuřival při pomyšlení, že všickni se budou z jeho smrti radovati; a proto dav přední muže z lidu uvrci do vězení v amfitheatru jerišském, nařídil, aby všickni zavražděni byli v den jeho smrti. Tak ovládne zármutek celou zemi a nikdo nebude míti z jeho smrti radosti.[1]) Pět dní před úmrtím poručil odpraviti svého syna Antipata pro pouhé podezření, že prý usiloval o korunu. K těm a jiným zločinům jeho řadí se hromadná vražda betlemská.

Není nám možno udati počet ubitých pacholíkův. Podle obyvatelstva počítá se obyčejně 60—70. Jakkoli zločin strašný, přece mizí mezi ostatními ohavnostmi tohoto ukrutného krále. Jen tak dlužno si vysvětlovati, proč o něm mlčí židovský dějepisec Josef Flavius, jenž o ostatních nepravostech Herodesových nám podává obšírné zprávy.[2]) Kromě toho jednal obyčejně Herodes tajně. Kdož mohl veřejně říci: Král poručil betlemské hošíky

[1]) Jos. Flavia Antiq. 17, 6.
[2]) Antiq. I 8. 2. 4; I 5, 10. 4.

zavražditi! Nicméně věříme sv. evangelistovi nejméně tolik, jako Josefu Flaviovi. Z nekřesťanských spisovatelů zmiňuje se o zavraždění těchto dítek ponejprv Macrobius (IV. stol.). Když uslyšel císař římský Augustus, dí týž dějepisec, že Herodes dal povražditi chlapečky mladší dvou let a že mezi nimi nalézal se také synáček samého Herodesa, řekl prý: lépe jest býti podsvinčátkem než synem krále židovského.[1])

VRAŽDĚNÍ MLÁĎÁTEK.

Zpráva tato spojuje ohavný děj vraždy dítek betlemských se zavražděním královského syna, poněvadž Říman nemohl věděti ani si pomysliti, že by Herodes mohl stíhati — kromě vlastního — nějakého jiného královského syna. A i takto slouží toto svědectví za doklad pravdivosti evangelia. Někdo řekne: Pojal-li Herodes úmysl zabíti Ježíše, proč nešel s mudrci hned do Betlema nebo proč s nimi zároveň neposlal kata, jenž mohl dítě beze všeho povyku sprovoditi se světa? K tomu odpovídáme: Dějiny všech časů i národů vykazují mnohé takové přehmaty a nesrovnalosti, které podávají jen důkaz, že nějaká vyšší rada, řídíc osudy lidstva, připravuje dějiny. I jindy často osvědčilo se na Herodesovi slovo Písma (Přísloví 11,6—7): Pro bezbožnost svou padne bezbožný v úkladech svých polapeni budou nespravedliví.

Jelikož zavražděná pacholátka došla cti, že zahynula pro Krista a na místě jeho, uctila je církev jako svaté mučedníky svátkem 28. prosince. Sv. Otcové spatřují v zabití děťátek začátek i obraz pronásledování církve. Celé legie mučedníků šly cestou nevinných obětí Herodesových; všecka cesta Krista Pána mezi člověčenstvem skropena krví. Kdož se snaží jíti křížovou cestou Páně, až na dno pijí kalich utrpení. Světlé svědectví této pravdě vydávají pravé jatky na biskupy, kněze, mnichy, jeptišky, věřící v Číně za klidného pozorování evropských velmocí v době nedávné a dosud pronásledování církve ve většině křesťanských říší, hlavně ve Francii. A právě tyto ústrky slouží nám za důkaz božského základu katolické církve, poněvadž všecko to jí předpověděl zakladatel Ježíš Kristus: Není služebník větší nežli pán jeho. Jestliže mně se protivili, i vám se protiviti budou (Jan 15, 20).

Vylíčiv Matouš krátkými slovy vraždu betlemskou, dí, že se tak stalo podle proroka Jeremiáše. Předpověď Jeremiášovu musíme v první řadě vztahovati na pláč židovských matek, když při dobytí a sboření Jerusalema (za Nabuchodonosora r. 588 př Kr.) jejich děti buď pobity nebo do zajetí jsou odvlečeny. Ráchel, milovaná žena Jakubova, jmenuje se zde jakožto zástupkyně židovských matek vůbec. Prorok jmenuje bábu a ne děda, poněvadž přirozeně žena cítí více bo-

[1]) Suet. 2, 4.

lest dětí než muž. Pláč matek dítek při dobytí města Jerusalema a zavražděných má evangelista za obrazný nástin pláče pro betlemská robátka. Stává se často, že jedno proroctví naplnilo se dvakrát, předešlé budoucí opovídajíc. Vysvětlujeme to tím, že proroci mluvili z Boha, před nímž není ani minulosti ani budoucnosti, ale všecky události před jeho očima. Jakoby při ohavném činu Herodesově Ráchel z hrobu vyšla, jenž se nalézal nedaleko Betlema, na pahorek (= rama, dle sv. Jeronýma nemyslí se tím určitá osada, ale návrší, na němž Židé obyčejně naříkali, aby pláč jejich bylo daleko slyšeti) lká a truchlí jako representantka betlemských matek nad ubitými tělíčky zavražděných dítek. Měli-li bychom si učiniti nějakou představu mateřského pláče nad mrtvolou synáčka, musili bychom dříve na východě podobný výjev viděti a slyšeti: všecky výkřiky, vzdechy, bolestné posunky při smrti milované osoby, zvláště nářek matek, nedajících se nijak ve svém žalu potěšiti, „protože jich není“.

KAPITOLA TŘICÁTÁ OSMÁ.

Svatá Rodina vrací se z Egypta.

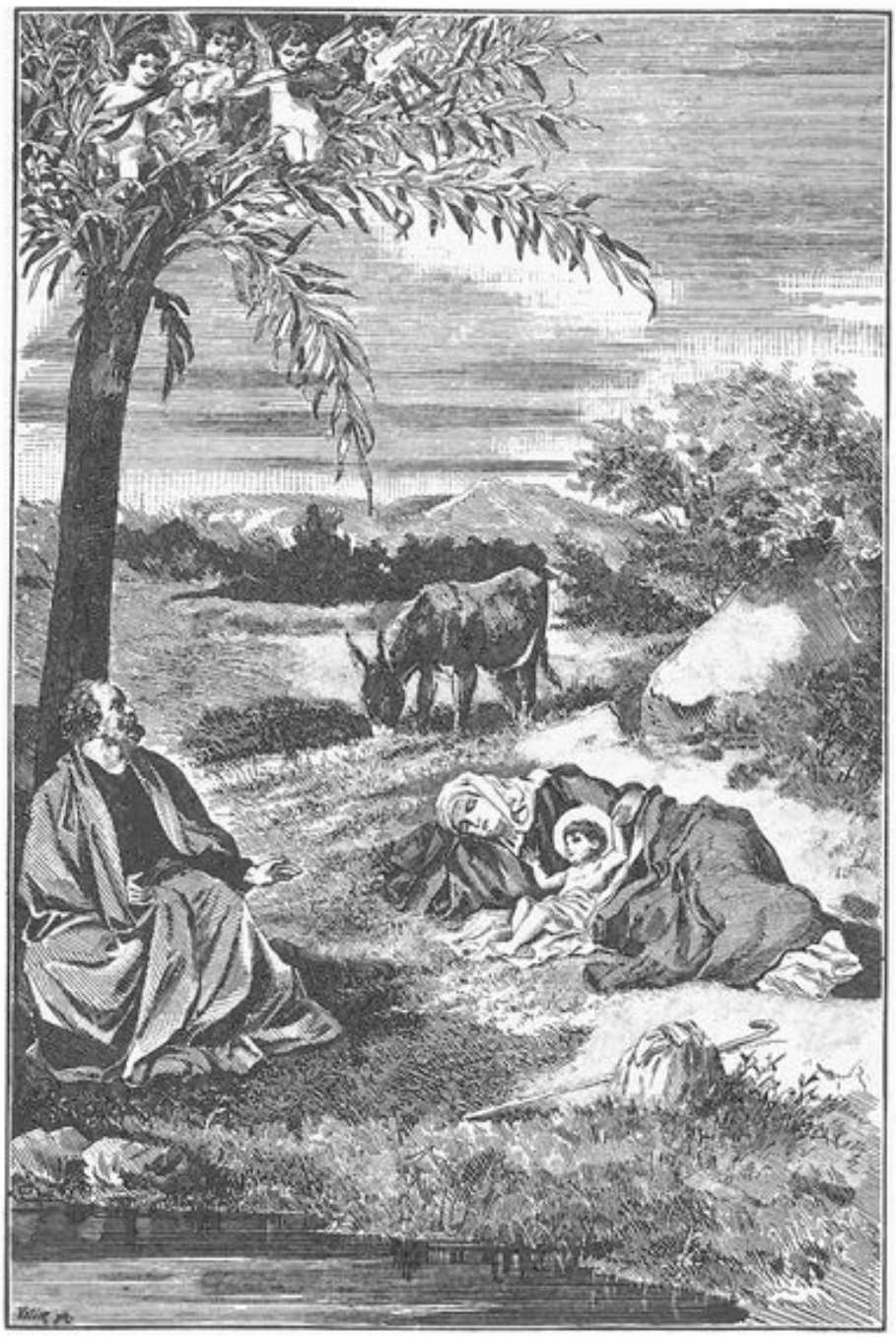
Když pak umřel Herodes, aj anděl Páně ukázal se ve snách Josefovi v Egyptě, řka: „Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a jdi do země israelské; neboť zemřeli ti, kteří hledali bezživotí dítěte.“ I vstal, vzal dítko i matku jeho a vešel do země israelské. Uslyšev však, že Archelaus kraluje v Judsku místo otce svého Heroda, obával se tam jíti, a byv napomenut ve snách, obrátil se do krajin galilejských. A přišed, bydlil v městě, které slove Nazaret, aby se naplnilo, co bylo předpověděno skrze proroky, že Nazarétským slouti bude.[1]) (Mat. 2. 19—23.)

Po zavraždění betlemských dětí cítil se Herodes bezpečným. Naděje Židů udusil krví, vláda jeho pojištěna. Avšak zmýlil se. Novorozený král židovský vrací se z vyhnanství právě tenkrát, když Herodes bolestně opustil svět. Matouš praví, že umřeli i jiní, kdož hledali bezživotí dítěte. Těmi rozuměti jest přívržence Herodesovi. Zahynuli při mocném povstání, které po smrti Herodesově vypuklo proti jeho rodu. Písmo sv. neurčuje čas, kdy zvláštním zjevením obdržel Josef rozkaz k návratu do vlasti. Stalo se tak hned po úmrtí krále. Jestliže se Spasitel narodil 25. prosince r. 749 po založení Říma, trval pobyt sv. Rodiny v cizině sotva několik měsíců. Uznáme-li však s některými dějepisci r. 747 za dobu narození Páně, protáhlo se vyhnanství Ježíšovo jistě na dvě léta.

O smrti Herodesově evangelium nevypovídá nic bližšího. Za to vypravování Josefa Flavia poskytuje varovný obraz, jak někdy Bůh své nepřátele již zde na světě trestá. Jak ohavně Herodes žil, tak bídně zahynul. Trpěl na vnitřní sněť starých, jež mu působila hlízy, že nemohl přijímati pokrmův. Červy vylézaly z jeho těla. Dýchati mohl jen leže a dech jeho nesnesitelně zapáchal. Silné křeče lomcovaly tělem. Nadarmo užíval horkých sirnatých lázní v Kallirhoë, v městečku asi 25 kilometrů na jihovýchod od vtoku Jordánu do Mrtvého moře. Když kruté bolesti se stupňovaly a Herodes zároveň hladem hynul, chtěl se probodnout nožem. Leč zabránili mu. Konečně umřel po 35letém panování ve stáří 70 let. Ještě před smrtí, jak jsme se již zmínili, dal rozkazy ku vraždám.[2])

[1]) Isaiáš 53, 3: Nazaretský = pohrdaný.

[2]) Jos. Flavius Antiquit. lib. 17; Bell. jud. c. 20, 21.

ODPOČINEK SV. RODINY NA ÚTĚKU DO EGYPTA.

Smrt jest jen ozvěnou života. „Jaký život — taková smrt," dí přísloví. Nemylteż se: Bůh nebývá posmíván. Neboť co bude člověk síti, to bude i žíti. Kdo rozsévá v těle svém, z těla i žíti bude porušení; ale kdo rozsévá v duchu, z ducha žíti bude život věčný — napsal sv. Pavel ke Galatům (6, 7. 8.).

Obdržev sv. Josef zprávu o smrti králově, na vyzvání andělské vzchopil se na cestu do domoviny. Měl asi úmysl, že se usadí v Judsku v Betlemě, jenž narozením Páně byl posvěcen. Na hranici uslyšev, že tam panuje Archelaus, syn otci podobný, nevěděl si rady, kam by se měl obrátiti. Stavem takové nejistoty Bůh Josefa zkoušel. Bůh řídí, dí jistý církevní spisovatel, člověka krok za krokem a zjevuje mu své úmysly náhle. Také Josef ve snu obdržel pokyn, aby šel do území galilejského, kde vládl Herodes Antipas, nádhery milovný, leč lidumilný, šlechetný vladař. Pěstoun uposlechl rozkazu. Odešel se svými do Nazareta k trvalému pobytu.[1])

O tomto malém městysi, který Židé na výsost nenáviděli, tvrdíce, že odtud nemůže nic dobrého vzejíti, měl Ježíš v úkrytu nepoznán vyrůsti, aby se naplnilo proroctví, že nazýván bude Nazaretský.

V průběhu právě vylíčeném obdivujeme se milostivé Prozřetelnosti, která svatou Rodinu na útěku chránivši, v Egyptě ošetřovala a zase z ciziny do milé otčiny přivedla.

I my bloudíváme daleko od pravé vlasti Neboť nemáme na světě bytu trvalého, nýbrž životní poutí jiné domoviny vyhledáváme — království Božího, jehož chatrným obrazem byla zaslíbená země. (K Žid. k. 4.) Odevzdáme-li se po příkladu sv. Rodiny při tomto putování v pevné víře do vůle Boží, plníce za každých poměrů života přikázaní, vytrhne nás z každého nebezpečí a uvede nás dobrotivá Prozřetelnost do věčné vlasti. Ostříhať Hospodin duší svatých svých, z ruky hříšníka vysvobodí je (Žalm 96, 10.).

[1]) Podle tradice šel západně od Judey přes Askalon, Joppe, kolem Caeserey na východ k Nazaretu.

NEAPOLSKÉ JESLE.

KAPITOLA TŘICÁTÁ DEVÁTÁ.

Dvanáctiletý Ježíš v chrámě.

I chodívali rodiče jeho každého roku do Jerusalema na slavnost velikonoční A když byl ve dvanácti letech a oni podle obyčeje svátkového šli do Jerusalema a dokonavše dny sváteční se vraceli, pacholík Ježíš zůstal v Jerusalemě, aniž to zpozorovali rodiče jeho. Domnívajíce se pak, že jest v družině, ušli den cesty a hledali ho mezi příbuznými a známými, a nenalezše, navrátili se do Jerusalema, hledajíce ho. I stalo se, po třech dnech nalezli ho ve chrámě, an sedí mezi učiteli, poslouchaje a otazuje se jich. Žasli pak všichni, kteří jej slyšeli, nad rozumností a odpověďmi jeho. A uzřevše jej (rodiče jeho) podivili se. I řekla k němu matka jeho: Synu, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe. I řekl k nim: Co jest, že jste mě hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já musím býti v tom, co jest Otce mého? A oni nepozoruměli slovu, kteréž mluvil k nim. I odebral se s nimi a přišel do Nazareta a byl jim poddán. A matka jeho zachovávala všecka slova ta v srdci svém. (Luk. 2, 41 51.)

Ježíš putuje na svátky velikonoční do Jerusalema

Ježíš dospěl 12ti let. V tom věku stával se židovský pacholík údem náboženské obce. Měl příkazy zákona plniti. Pěstoun uvedl Krista Pána do synagogy, kdež do svazu náboženské obce přijat jest.

Jakožto Israelita zákona schopný musil potom o velikých svátcích: velikonocích, letnicích a pod zelenou, hlavně však o velikonocích do Jerusalema putovati. (II. Mojž. 23, 14—17; V. Mojž. 16, 16.) Pouti měly za účel, aby úcta pravého Boha dála se veřejně a slavně, aby víra v lidu posilněna a vědomí příslušnosti a jednota národní živena i upevněna byla. Zákon zavazoval k ní zprvu jen muže; leč za časů Páně stalo se zvykem, že se jí zúčastnily také ženy. Maria putovala pravidelně se svatým Josefem na velikonoce do Jerusalema. Velikonoce připomínaly Židům podivuhodné zachránění prvorozenců v Egyptě, jakož i vysvobození Israele z poroby tamní.

Ježíš, dosáhnuv dvanáctým rokem zákonitého věku, měl za povinnost jíti do Jerusalema. Tak si vysvětlíme, proč ho rodiče vzali s sebou. Písmo nepraví, že by před tím nebyl nikdy Jerusalem navštívil, ono dí jen, že při této pouti se ztrativ, učil ve chrámě. Podle vidění Kateřiny Emmerichovy brávali rodiče Ježíše na slavnosti již od osmého roku.

Galilejští při své pouti šli Samařskem. Měli několik oblíbených zastávek. Zejména u Ain el Haramil za Sichem a při studnici Jakubově. Místo uzavřeno jsouc s jedné strany

rozeklanými skalisky, straší samotou a divokostí. Přečasto hlaholila zde ozvěna zpěvu nábožných Israelitů, hlásající jejich touhu po sv. městě Jerusalemě a svatyni Jehovově. V Jerusalemě zachvátilo poutníky nevýslovné nadšení, kterému dali patřičný průchod odzpěvováním velebných žalmů stupňových (Ž 120; 121, 2; 124, 1, 2; 127, 5.): Pozdvihl jsem očí svých k horám, odkudž přijde mi pomoc. — Veselil jsem se z toho, když mi jest povědíno Do domu Hospodinova půjdeme. Stály nohy naše v síních tvých, Jerusaleme. — Kdož doufají v Hospodina, jsou jako hora Sion: nepohne se na

VIGILIO MONTI: DVANÁCTILETÝ JEŽÍŠ V CHRÁMĚ.

věky, kdo bydlí v Jerusalemě. — Požehnejž tobě Hospodin se Sionu a spatřuj dobro Jerusalema po všecky dny života svého. —

Podle předpisu zákona (II. Mojž. 12, 3.) ve svatvečer slavnosti, t. j. 14. dne měsíce Nisan, měla každá rodina, tedy i sv. Rodina, obětovati a jísti beránka velikonočního, jenž nastiňoval pravého Beránka-Krista Sv. Pavel píše Korintským (I., 5. 7.): Náš Beránek velikonoční obětován jest, Kristus. Vmyslíme se lehce do pocitů, s jakými božské pachole jedlo beránka, jenž mu ukazoval na nejdražší obět, kterou nám vykoupencům schystá; snadno si představíme, co při pohledu na beránčí krev cítilo nejsvětější Srdce toho, jenž měl proliti svou krev za nás v hrozné oběti na kříži. Jak nábožně, vroucně a odevzdaně modlíval se ve chrámě k Otci: Obětí a darů nechtěl jsi, ale tělo způsobil jsi mi. Oběti zápalné a oběti za hříchy nelíbily se tobě. Tehdy řekl jsem: Ejhle, jdu . abych činil, Bože, vůli tvou! (K Židům 10, 5—7.)

Sv. Rodina svědomitými návštěvami Jerusalema dává nám krásný příklad, že máme zachovávati přikázání Boží i církevní, byť i nám za těžko přicházelo o dnech nařízených účast bráti na společných bohoslužbách. Víra nás k tomu zavazuje. Kdožkoli vyzná mne před lidmi, toho i já vyznám před Otcem svým, jenž jest v nebesích. (Mat. 10, 32; 33.) Kromě toho máme tím dáti příklad svým bližním. Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slaví Otce vašeho, jenž jest v nebesích. (Mat. 5, 16.) Pozorujme jedni druhých, povzbuzujíce se k lásce a k dobrým skutkům, neopouštějíce našeho shromáždění, jakož obyčej mají někteří . . (K Židům 10, 24 a 25.) K podobnému nás nabádají příklady našich bratří a sester z prvních dob křesťanských. V noci na tajná místa pospíchávali, nic pronásledování ani smrti se nebojíce, aby společně při mši sv. uctili Beránka a slyšeli slovo Boží.

Ježíš ztracen a opět nalezen.

Když slavnosti skončily, rozdělili se poutníci podle starého zvyku na skupiny mužů,

STROM PANNY MARIE V MATARIEH.

žen, mládenců v a panen. V tom pořádku za zpěvu opouštěli město Jerusalem. Navraceli se domů. Pachole Ježíš zůstalo v městě a nevěděli rodičové jeho. Kdo viděl kdy velikou tíseň, když poutníci valí se po stech, po tisících úzkými uličkami východního města k úzké bráně na silnici do polí, ten se nepodiví, že se Ježíš při veškeré péči ztratil rodičům s očí. Josef Flavius odhaduje počet poutníků židovských, kteří o svátcích velikonočních naplňovali město, ulice, předměstí, neméně než na dva miliony hlav.[1]) Maria a Josef nestrachovali se o pacholíčka, domnívajíce se, že kráčí mezi poutníky své strany nejspíše v oddělení mládeneckém. Poněvadž muži a ženy vycházeli z města v zástupech podle pohlaví, mohla Maria míti za to, že syn jde s otcem Josefem a Josef zase, že může býti při matce. Proč však nijak se neohlásiv zůstal Ježíš ve městě? Uposlechl Boha, jenž chtěl v tomto věku Syna ozářiti prvními paprsky božské moudrosti. Kristus měl se veřejně ukázati lidu jako od Boha poslaný osvícený učitel. Právě tím, že bez opovědi u Marie nebo Josefa se zdržel v Jerusalemě, měl význačně dáti na jevo, že musí vyplniti své božské poslání, nebera zřetele na bolest či radost rodičův. Sám činil, co později učil, že láska k rodičům stojí za láskou k Bohu. Kdo miluje otce neb matku svou více nežli mne, není mne hoden! (Mat. 10, 37.) Stoupenec Ježíšův má najíti poučení, že při plnění zřejmé vůle Boží nemá se dáti svésti vlivem rodičů, přátel a známých. Jinak upozorňuje nás tato událost, že Bůh ani nevinných, svatých duší neušetří, navštěvuje je bolestmi, utrpením, jakoby se před nimi skrývaje, útěchy jim nedopřával. Maria a Josef ve ztrátě nezoufali. Dali nový příklad ctností, nabyvše nových vědomostí o tajemství vtělení Syna Božího. Ze zkoušek vycházejí spravedliví dokonalejšími, bohatšími na zásluhy. Milujícím Boha všecky věci napomáhají k dobrému (K Římanům, 8, 28.)

Domnívajíce se tedy, že Ježíš kráčí v předu, nebo v zadu v jiné společnosti, nastoupili rodičové bezstarostně cestu k domovu. Jakmile však nastal večer prvního dne putování, poznali s úžasem, že dítě není v průvodu. Marně se ptali, marně mezi poutníky, mládenci, známými a příbuznými hledali. Přepadla je nevýslovná bázeň i bolest. Vždyť ztratili svěřence, o němž věděli, že je zaslíbeným Messiášem. Smutné myšlenky vířily hlavou. Stali se snad nehodnými té milosti, aby Ježíš s nimi nadále žil? Dopátral se ho Archelaus, král židovský, a dal jej polapiti? Nastala již Ježíši doba utrpení?

Či odešel na poušť k příbuznému Janovi, tomu mladému poustevníku a svému předchůdci? Proč jen nic neřeklo to jindy tak poslušné dítě, které před nimi ničím se neskrývalo? Srdce Mariino a sv. Josefa pojala taková úzkost, cítili se tak opuštěnými jako člověk, který ztratil své všecko, bytost nejmilejší. Neměli více žádného smyslu pro pestrý dav lidí, jenž kolem nich vířil. Nic nedojímal jich večerní zpěv mnoha poutníků, nepozorovali, jak se všickni strojí k odpočinku ... jediná myšlenka jimi zmítala, třásla: Kde je božské dítě? Nedbajíce únavy, hned nastupují zpáteční cestu, hledati Ježíše. Podle ústního podání zastavili se poutníci, kteří asi až odpoledne z Jerusalema vyrazili, v městečku Berot, nyní el Bireh, asi 15 kilometrů severně od Jerusalema. R. 1146 dostavěli zde křižáci pěkný gotický kostel, jenž leže dlouho v ssutinách, přišel roku 1883 do katolických rukou. V okolí el Bireh nachází se více vesnic s katolickými

[1]) De bello jud. 6, 9.

PYRAMIDY EGYPTSKÉ. (K obr. na str. 139.) Není rázovitějších staveb nad tyto kamenné velikány, kteří přečkali tisíciletí a právě tak strměli k nebesům, kdy sv. Rodina prodlévala v Egyptě, jako dnes. Jsou to vlastně hroby královské, mohutné jehlany, dosahující výše až 200 m. Byly zhotoveny většinou z hlazených balvanů, které s takovou pečlivostí jsou spojeny, že ani nožem není možno do spárů se dostati. Protože věřili Egypťané v nesmrtelnost duše a klamně se domnívali, že blaho duše po smrti záleží na tom, bude-li zachováno tělo, záhy počali těla balsamovati. Mumie královské nalézaly pokoje věčného v nebetyčných pyramidách. Nejznámější jsou pyramidy, které nalézají se as dvě hodiny od Kaira. Vede k nim krásná, přímá silnice, která r. 1868 při návštěvě prince Walesského byla vystavěna.

farami a školami. Odtud začali Maria a Josef hledat. Vidění omilostněných duší otevírají před námi hloubku bolesti a zármutku, v jakém sv. rodičové v Jerusalemě po hošíku pátrali. Je to třetí ze sedmi bolestí Bohorodičky. Bol zajisté zvyšoval každý marný pokus, selhaná naděje, že ho najdou. Lidé na jejich úzkostlivé poptávky odpovídají nevrle, někteří s účastenstvím, neví však žádné stopy, jiní si jich ani nevšímají. Některé ženě se zdá, že podobného chlapečka viděla, svým ušlechtilým zevnějškem se jí mile zamlouval — neví však odkud přišel a kam se poděl. Kde prodléval Ježíš první, druhý den, kde přespal, co jedl, když rodičové ho našli až třetího dne? Sv. Bernard volá: Roztomilý Ježíšku, kdo ti dal jísti, kdo píti, kde jsi spal? Snad jako žebráček (si o chleb prosil . . .? Zbožný Villeges se domnívá, že božské pachole celé dva dny ve chrámě se modlilo a rozjímalo; jen s večera, když brány uzavřeny, odešlo do příbytku některého známého nebo příbuzného. Věštkyně dülmenská Kateřina Emmerichová praví, že jistá paní Serafie dávala Ježíškovi pokrm. Slovem, rodiče našli ho až třetího dne po svém odchodu z města „an sedí mezi učiteli, poslouchaje a otazuje se jich. Žasli pak všichni nad rozumností a odpověďmi jeho".

Jak jsme již při popisu herodiánského chrámu připomenuli, nacházela se na nádvoří pohanů a sice ve východním podloubí synagoga. V té vyučovali židovští učitelé zákona, sedíce na povýšených stolicích. Žáci a posluchači zaujali místo u nohou jejich na rohožích nebo kobercích. Každý přítomný směl se po přednášce tázati nebo své myšlenky o předmětu vyjeviti. Ježíš seděl nepochybně s počátku mezi chlapci. Dotazy a odpověďmi upoutal na sebe pozornost.

Když Panna Maria a svatý Josef ho spatřili uprostřed učitelů, podivili se ne tak moudrosti, kteráž vycházela z úst jeho — vždyť věděli, že v něm ukryta jest všecka moudrost, jako spíše tomu, že v tak mladistvém věku ji zjevuje a sedí mezi nejslovutnějšími učiteli. Písmo nevysvětluje, jací to byli učitelové. Také obsah rozhovoru neuvádí.

NAROZENÍ PANNY MARIE dle obr. A. ALTDORFERA.

Poněvadž pověst o příchodu očekávaného Vykupitele mezi lid pronikla, možno souditi, že učitelové obírali se proroctvími messiánskými. Že pak tato židovští učitelové nesčetněkrát překroutili a špatně vysvětlovali, chtěl asi Ježíš správným výkladem Písma u posluchačů probuditi víru a svědomím jejich zatřásti.

Láska pečlivé máti přemohla úžas i údiv nad moudrostí, propukši v dojemná slova: Synu, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí jsme tě hledali! V otázce rozplývá se zároveň utajovaná starost a úzkost o dítě. Nevyčítá jenom přirozeně poukazuje na strach, veliké soužení, které potkalo milující srdce její; spolu znáti, že Matka Boží pátrá, proč Kristus si tak počíná, že skutek jeho otvírá jí nové a nové tajemství o důstojnosti Syna Božího. Pán Ježíš odpovídaje, staví jí vlídně před oči své vznešené poslání. Má-li je vykonati, musí se rozloučiti se vším drahým, co poutá ho k přírodě, ke krevním přátelům. Co jest že jste mne hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já musím býti v tom, co jest Otce mého? Znamená: nevěděli jste, že musím stále býti tam, kde můj nebeský Otec káže mně prodlévati; že musím pořáde činiti jen to, co vůle jeho? Tím vysvětluje, proč se zdržel

v Jerusalemě. Záležitosti, jež dotýkají se jeho povolání, nepoutají nijak k tělu i krvi, v těch neuznává matky ani pěstouna. Pacholíku Ježíši působilo také bolest, vzpomněl-li si na bolest matčinu a sv. Josefa; a přece nemohl, nesměl jednati jinak. Zůstal v městě, vešel mezi učitele, mluvil s nimi, to vše vykonal z vůle Otce nebeského, kterou slušno více poslouchati nežli rodičův. Maria a Josef „neporozuměli slovům, kteréž mluvil k nim". Věděli, že Ježíš jest Syn Boží, Vykupitel světa; ale nedovedli si toho vysvětliti, jak jeho nenadálé zdržení se ve chrámě souvisí s dílem vykupitelským. Veliká úcta k božskému dítěti překážela jim, aby se obšírněji vyptávali. Jenom Maria zachovávala slova jeho v srdci, vědouc, že smysl jejich pochopí, až Ježíš nebeskému Otci se vydá za obět hříchů celého světa.

Na to vrátila se sv. Rodina do Nazareta. Začíná skrytý život Páně mezi 12.—30. rokem jeho věku v tichém městečku.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ.

Dějiny zajišťují pravdivost příběhů z dětství Ježíšova.

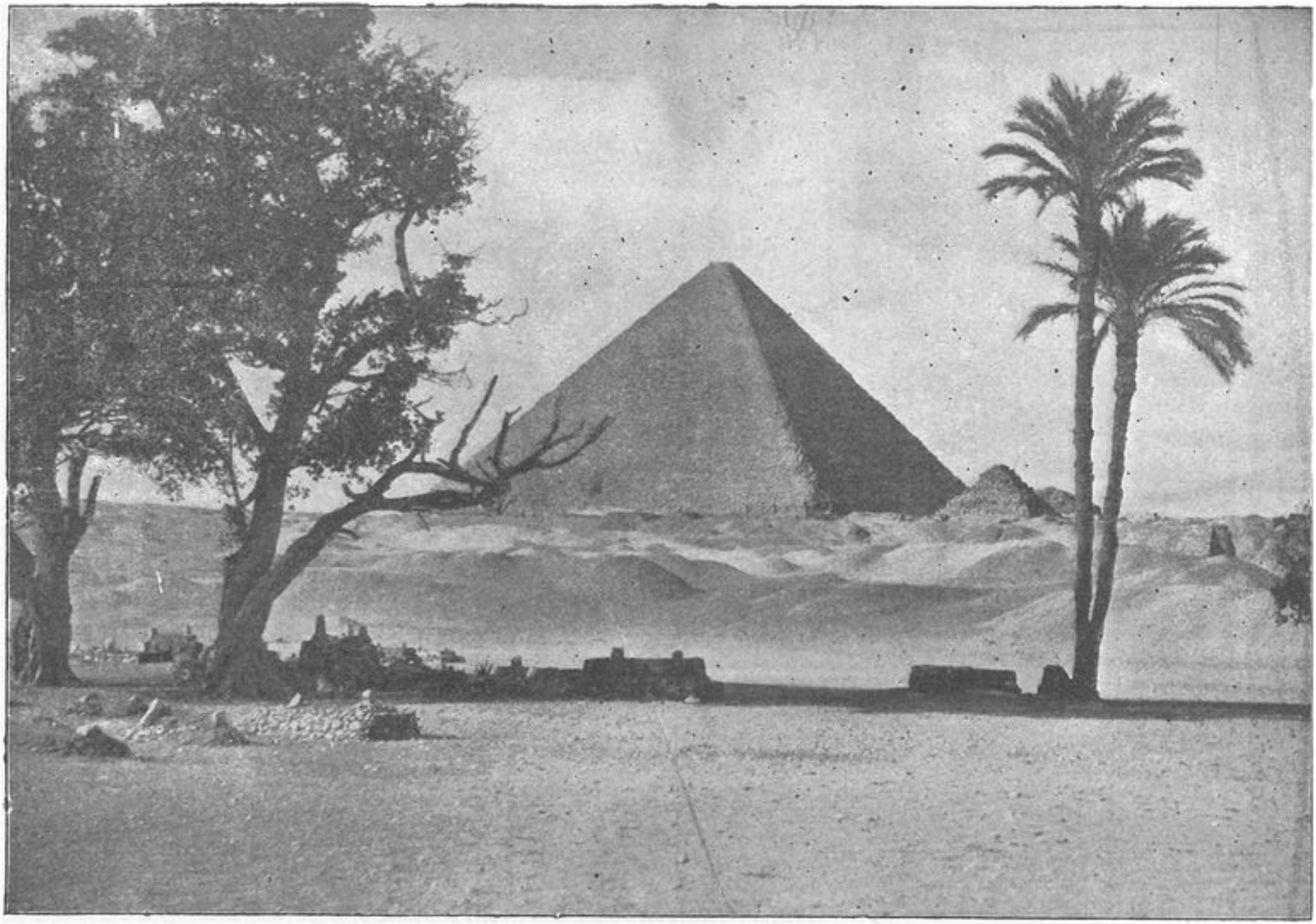
Vylíčivše příběhy dětství Ježíšova až do 12. roku jeho věku, chceme též obhájiti dějinnou pravdu jejich, jelikož našli se lidé, kteří události tyto označují jako hezounké báje, pověsti. Pronášívají názor, že evangelická vypravování tato vznikla upřílišenou, přehnanou snahou, odíti obyčejný případ všemožnou fantasií, která v něžné lásce k dítěti vidí na úkazech přirozených jen a jen krásu, lesk zázračného života.

Podobně okrášleny prý i životy jiných vynikajících mužů starověku. Nepraví vědátoři uznávají za jedině správný a dějinami prokázatelný fakt, že Ježíš se narodil za dob panování římského císaře. Ostatní jeví se jim jako krásná báseň.

Není tomu dávno, co protestantský učenec Ludvík Conrady prohlásil dějiny dětství Ježíšova za pouhou báchorku (pohádku), „za egyptskou náboženskou zkazku, jež čpí romantickým vyšperkováním".[1]) Jedná se nám tudíž o věrohodnost našich zpráv a to: o zvěstování narození Jana Křtitele a Ježíše Krista (Luk. 1, 5. 38), o návštěvě Marie u Alžběty (l. c. 2, 39—56), o snu Josefově, v němž poučen o nadpřirozeném početí P. Marie (Mat 1, 18—25), o narození Janově a Ježíšově (Luk. 1, 57; 2, 14), o příchodu pastýřů a tří králů k Ježíškovi (l. c. 2, 15 až 20; Mat. 2, 1—12), o zavraždění dětí betlemských, o útěku sv. Rodiny do Egypta, o návratu téže do Nazaretu (Mat. 2, 13—23) a konečně o pobytu 12letého Ježíše ve chrámě jerusalemském (Luk. 2, 42—51).

Mají-li události tyto právo, aby platily za příběhy dějinné, postačí, zaručí-li podstatu jejich věrohodní svědkové. Jestliže by je někdo popíral jen proto, že jich nelze vysvětliti způsobem přirozeným, chtěl by dějiny falšovati, prozrazuje zřejmý úmysl (tendenci), že neuznává nic nadpřirozeného, žádného zázraku za skutečnou, dějinami prokázatelnou událost. Kdo zapírá zázraky, staví se v rozpor s ověřenými dějinnými fakty a zkušenostmi. Než zeptá se někdo: odkud čerpali zprávy evangelistové Matouš a Lukáš? Které věrohodné svědky přivedou, aby se za ně zaručili? Věrohodnými svědky mohou býti nejprve: sv. Josef, pěstoun Páně, Maria, jeho panenská matka. V dějinách dětství

[1]) Jeho spis: „Die Quelle der kanonischen Kindheitsgeschichte Jesus" 1900.

PYRAMIDA U GIZEH V EGYPTĚ.

Ježíšova (podle Matouše) vystupuje jako hlavní svědek sv. Josef. Již první děj zmiňuje se o záležitosti, kterou mohl věděti jedině sv. Josef. Jednát o rozpacích jeho, když zpozoroval mateřství Panny Marie, vypráví o snu, v němž se mu dostalo andělského vysvětlení. O tom, jak pastýři, později východní mudrcové se Ježíšku klaněli, podati mohou bezpečné zprávy nejbližší svědkové, kteří z úst cizinců slyšeli, co je k jesličkám přivedlo. A to jsou Josef a Maria.

S příjezdem magů těsně souvisí vražda pacholat betlemských, útěk do Egypta, opět ve snách nařízený. Sv. Josef označuje se všude jako osoba aktivní a zodpovědná. On zajisté zase ve snu obdržel povel, aby se vrátil do otčiny, a ne do Betlema, ale do Nazaretu. Nemohl tudíž sděliti takových příběhů nikdo jiný než sv. Josef. Z jeho úst čerpal evangelista Matouš, galilejský výběrčí cla, jenž spravedlivého Josefa znal a s ním mluviti mohl. Nesmíme zamlčeti pozoruhodnou okolnost, že blahoslavená Kateřina Emmerichová ve svém vidění praví: Po smrti Josefově odebral se Ježíš s Marií do místa o několika domech, kde Ježíši postoupil k obývání jistý dům muž jménem Levit Kafarnaum, jenž sv. Rodinu velmi miloval. Poněvadž Matouš před svým povoláním k apoštolskému úřadu slul Levi, se kterýmž jménem ho evangelistové Marek a Lukáš zřejmě uvádějí (Mat. 9, 9; Mar. 2, 14; Luk. 5, 27.), není nemožno, že by tím Levi, jenž tak velkodušně ku sv. Rodině se zachoval, mohl býti naš Matouš — tedy jedna a táž osoba. Potom by ovšem nevznikla pochybnost, že sv. Josefa dobře znal. Uvádí-li Matouš sv. Josefa za hlavního, očitého svědka mládí Ježíšova, jmenuje Lukáš zase Pannu Marii. V úvodu ku evangeliu ujišťuje Lukáš (1, 1—4), že události ze života Páně „všecko od počátku pilně vyzvěděl", a to od těch „kteříž od počátku sami viděli a služebníci Slova byli" Takto chtěl Theofilovi, jemuž v první řadě evangelium posílal, ve spořádané souvislosti oznámiti někdy tyto události a jej „v pravdě, kterou byl poznal", utvrditi. A skutečně svědomitý spisovatel sv. Lukáš dvakrát udává pramen, z něhož mu řinulo poznání: — Pannu Marii. Když nábožní pastýři odešli od jesliček, v radostném rozrušení na potkání vypravovali, co viděli a slyšeli. „Ale Maria uchovávala všecka slova ta v srdci svém" (2, 18. 19.). Na uctivou otázku starostlivé Matičky: Synu, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe, odpovídá nalezený Ježíš: Co jest, že jste mne hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já musím býti v tom, co jest Otce mého? — a opět evangelista praví: A matka jeho (Maria) uchovávala všecka slova ta v srdci svém (2, 48—51). Maria, matka Ježíšova, opatrovala rozličné příběhy z dětství jeho v srdci a o nich nejednou přemýšlela, uvažovala. Dá se mysliti, že by Maria nikdy ani slovíčka o dětství Páně nebyla promluvila a nesdělila ani jedinké události z tajemstvíplného života Páně s učedníky, kterým bylo „popřáno znáti všecka tajemství Syna Božího"? Uměla Bohorodička mlčeti — sv. Lukáš něžně a přece zřejmě tu ctnost zdůrazňuje, — dokud nepřišla pravá chvíle; a když nastal příhodný čas, mluvila ku cti a slávě Boží, ku spáse lidstva. Ctihodný Beda († 674) podotýká: Evangelista dí: Jeho matka uchovávala všecka slova ta v srdci svém Všecko, co Pán řekl i činil, uchovávala Maria tím pečlivěji v srdci svém a vryla do své paměti, aby těm, kdož by se někdy jí otázali, mohla vše řádně vysvětliti — až by přišel čas, kázati nebo psáti o vtělení Ježíšově.

Pročítáme-li dějiny dětství Ježíšova u sv.

STROM PANNY MARIE V MATARIEH. (K obr. na str. 143.) Ves Matarieh jest nejlidnatější v okolí Kaira; nalézá se as 1 km. na jih od zřícenin Heliopole, jest většinou stavěna z cihel na slunci sušených, ale jsou tu i domy větší a výstavnější. Křesťanská tradice vidí v zahradě P. Marie místo, kde sv Rodina za svého pobytu v Egyptě jistě se zdržovala. V zahradě nalézá se pramen, jediný v celém dolním Egyptě, který neslábne, ač čerpadla ustavičně vodu váží. Kolem tohoto pramene stávaly druhdy vzácné keře balsamové, které sem dala Kleopatra z Palestiny přenésti. As 20 m. od pramene stojí starý strom Panny Marie, totiž sykomora neboli divoký fík, jehož omšený, na jedné straně zploštělý kmen měří 7 m. v objemu a 8 m. výše. Ačkoliv kolik století pamatuje strom ten, je zdravý a má svěží, košatou korunu. Chrání jej vysoký, dřevěný plot.

Lukáše, setkáváme se skutečně s řečmi a příběhy, které jenom P. Maria věděti mohla a věděla. O zvěstování andělském, že Kristus Pán se narodí, mohla povědíti jenom Matka Páně. Že navštívila příbuznou Alžbětu, máti Jana Křtitele, že u ní prodlela tři měsíce, že tam zapěla velebný chvalozpěv Magnificat, že tam zvěděla o budoucím narození Janově, jemuž později asi byla přítomna, že němý Zachariáš nabyl při narození synově opět řeči, jak chvalozpěvem vítal dítě a velebil Boha, mohla živě, přesvědčivě vyprávěti jen Maria. Pravda, i jiní zvěděli něco z těch událostí, vždyť nic nedálo se tajně, skrytě nebo na odlehlém místě: I připadla hrůza na sousedy jeho a po všech horách judských rozhlašovaly se ty věci a všickni, kteří to slyšeli vštípili si to do srdce svého (Luk. 1, 65, 66; 2, 47 .). Nebude přece někdo pochybovati o dějinné pravdě, že Kristus byl obřezán, ve chrámě obětován, že zůstal jako dvanáctileté pachole po slavnosti velikonoční v Jerusalemě? Co stařeček Simeon mluvil o poslání Ježíšově k Josefu, Marii (Luk. 2, 34. 35), to jistě věrně Matka Páně si pamatovala; ale děj sám sběhl se veřejně, ne v zákoutí, avšak uprostřed shromáždění lidu. Prorokyně Anna „mluvila o něm (Spasiteli) všechněm, kteří očekávali vykoupení israelského" (Luk. 2, 38). Jak Ježíše-pachole našli ve chrámu mezi učiteli, zajisté Matce Boží z paměti nevypadlo. Více než kdo jiný vzpomínávají matky na jednotlivé události ze života svých dětí. Láska nezapomíná — všecko co se týká dětí, jež zrodily, mlékem svým kojily, vychovávaly, všecko vtiskuje se v mateřskou duši. Totéž platí v plném smyslu slova o P. Marii a jejím božském Synu.

SVATÝ JOSEF.

Již tedy ústní podání slouží za zřídlo pravdivosti o mládí Ježíšově. Není pravdě nepodobno, že evangelisté čerpali také ze zpráv písemných. Tuším, že v žádné době nepřikládali takové váhy a ceny zápiskům soukromým, jako právě za doby císaře Augusta. Skoro každý jednotlivec, každý

rod, obchod měl své knihy, do nichž zanášeli příjem a vydání, smlouvy, účty poručenské. K těm záznamům připojovali také jiné památné poznámky o běžných událostech, narození, psali básně i písně, vepsali sny a podivné zjevy v přírodě. Což nemohl míti rod Panny Marie nějaké knihy rodové, v níž by býval zapsán chvalozpěv Magnificat, chvalozpěv Zachariášův, proroctví stařičkého Simeona? Či neuměla Panna Maria sama psáti?

Jestliže vídíme v Matce Boží první křesťanskou básnířku (Magnificat), nic nepřekáží, abychom ji ctili také za prvního křesťanského dějepisce.

Ještě bychom rádi pověděli, že v nejstarších rukopisech a překladech spatřujeme úryvky z evangelií o mládí Ježíšově. Židokřesťanská sekta Ebionitů, s níž setkáváme se již v nejstarší církvi, zavrhovala sice nadpřirozené početí Ježíšovo, jak je Matouš a Lukáš dosvědčují — rovněž bludař Marcion, Celsus a jiní odpůrci křesťanství v II. století; leč někteří otcové a spisovatelé církevní vyčítají právě těmto sektám, že evangelia o mládí Páně skomolily. Možno tedy i bludaře považovati tak dalece za svědky pravosti a pravdivosti příběhů z dětství Ježíšova.

Proč však vypráví nám Matouš to a Lukáš zase ono z mládí Páně? Příčina tkví v rozdílnosti pramenův a že Lukáš psal po sv. Matouši, doplňuje ho. Poněvadž sv. Josef vypravovati chtěl jen to, co zažil, obmezuje se dějepisec Matouš na zprávy Josefovy. Sv. Lukáš neopovážil se zase připojením jiných pramenů, třeba že důležitých a nám žádoucích — setříti pel mateřskou něžností dýšících výpovědí mariánských, jež položil za základ svého evangelia. Z historické přesnosti a věrnosti zachoval každý evangelista své zdroje neporušené, čisté. Matoušem narýsované příběhy se zprávami Lukášovými rozšiřují jen náš poznávací obzor.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ PRVNÍ.

Ústranný život Pána Ježíše v Nazaretě.

O životě Pána Ježíše doma v Nazaretě od 12. až do 30. roku, kdy začal veřejně působiti, podává nám evangelista Lukáš jenom dvě krátké zprávy. Vylíčiv obětování Páně ve chrámě dí: Dítě pak rostlo a posilovalo se, jsouc plno moudrosti; **a milost Boží byla v něm.** (Luk. 40.) Konče příběh o dvanáctiletém Ježíši ve chrámě dodává: I odebral se s nimi do Nazareta a byl jim poddán. **A Ježíš prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí** (l. c. 51, 52.). Kdežto světští dějepiscové vypisují mládí svých hrdin s velikou podrobností, aby budoucí velikost hned v útlém věku prokmitala, spokojují se evangelisté při popisu života Páně mezi 12. až 30. rokem tím, že poukázavše na jeho božský původ a vykupitelské poslání, zachycují z dětství Kristova jenom nejdůležitější události. Za to vyličují důkladně jeho veřejné působení v posledních třech letech, kdy slovem i skutkem, chtěje nám ukázati cestu k nebi a za nás umříti, dokazoval, že jest zaslíbeným Messiášem. Než i to málo, co nám sv. Lukáš z toho dlouhého období života Ježíšova podává, majíc obsažný význam, nás poučuje. Ježíš prospíval moudrostí, věkem a milostí u Boha i u lidí. Ježíš byl pln moudrosti a milost Boží byla v něm! Ježíš spojil v sobě dvě přirozenosti, božskou a lidskou. Ježíš

jakožto Bohu na moudrosti a milosti nepřibývalo. Božská podstata po početí nemluvňátka zůstala táž, jak se jevila od věků: nejvýš moudrá, nejvýš svatá. Ale Ježíš i jako člověk od prvního vzniku byl nejvýš moudrý a svatý v takovém stupni, jakž u lidí vůbec nemožno. To v něm způsobilo úzké spojení přirozenosti božské s lidskou. Než tajuplné spojení dvou přirozeností nepřekáželo pak lidskému rozumu Páně, aby rostl, nevadilo, aby neužíval své lidské vůle, pokračuje ve ctnostech. Chtěl zajisté Pán projíti všemi stupni vývinu lidského života, chtěl se člověku ve všem vyrovnati, vyjímaje hřích, od něhož ho chránilo spojení božské přirozenosti s lidskou. Zřejmo tudíž, proč se dí, že byl pln moudrosti a milosti, a hned na to prospíval v moudrosti a milosti. Prospěch v moudrosti byl zřejmý, poněvadž Ježíš s pokrokem lidského věku plnost své moudrosti víc a více lidem na jevo dával. Co dávno věděl, dovídal se také pozorováním předmětů, milost, jež ho naplňovala, uskutečňoval svým životem. Proto prospíval milostí u Boha i u lidí.

STAN BEDUINA (arabského kočovníka). Prosté stany byly příbytky patriarchů. Ve stanech bydlil lid israelský na poušti. Náš obrázek představuje větší stan Beduinů (bajt šaar, to jest žíněný dům). Černá pokryvka, urobená ze srsti černých koz, je napiata na devíti kůlech. Když svatá Rodina prchala do Egypta, vlastního stanu nemajíc, snad často hledala přístřeší v těchto primitivních obydlích, které na útěku potkala.

Ježíš tedy tělesně i duševně vyvinoval se jako ostatní hoši. Jenom ctností a rozumem je převyšoval. Kristus byl nejdokonalejší pachole, jak jen si vůbec můžeme pomysliti. V něm nebylo rozporu mezi tělem a duší, obé tvořilo nejkrásnější harmonii. Tělo poslouchalo duši, duše poslouchala Boha. Žádné lidské poznání nepochopí sílu oněch paprsků, jež z Boha linuly na duši Ježíšovu, žádná věda neprozkoumá zázračné shody, která proto zavládla v duši a v těle Kristově. A nejenom jako pachole, ale také mládence, muže Ježíše naplňovala moudrost i milost. Jako pro tyto vlastnosti se stal vzorem dokonalého dítěte, tak později sloužil za příklad dokonalého jinocha i muže.[1]) Ze ctností Ježíšových klade evangelium především na váhu jeho poslušnost k rodičům. „Byl jim poddán.“ Ač Syn Boží, Pán nebe i země, podřizoval se ve všem matce Marii a pěstounu Josefovi. Není třeba připomínati, že nežádali na něm něco neslušného. Tím dal všem dětem příklad, jak by rodiče měly poslouchati. Poslušnost, toť nejdůležitější ctnost dětská. Poslušné dítě prospívá nejenom rodině, ale prokazujíc povolnost jak světským, tak duchovním vrchnostem, udržuje pořádek v církvi a státu. Rodičům

[1]) Sv. Tomáš z Aquině: Summa P. III.

VIGILIO MONTI: DVANÁCTILETÝ JEŽÍŠ V CHRÁMĚ. (K obr. na str. 138.) V ssutinách chrámu na vždy byla pochována věkopamátná rozmluva dvanáctiletého Ježíše se zákoníky židovskými. Mezi světla plnými řádky evangelia poletuje stín. Písmo, skoupé na chválu těch, o nichž vypráví, haií se v mlčení. Jaký byl předmět rozmluvy dvanáctiletého jinocha, s oslonou Boží kol hlavy, s muži, jimž gloriolu úcty a vážnosti věřící lid a stáří bylo připravilo? Ukázal se jen jako bystrý znatel Starého zákona, či již jako nový Zákonodárce dal se poznati? Syn Thory (Star. zákona), či Otec evangelia? — Ježíš, světlo nové, vrhá prvé paprsky na sežloutlé listy zákona. A ten, jenž uvádí v úžas zákoníky, strhne jednou všechny zdravé duchy, bystré jako orel, k následování. Ježíš po prvé vstupuje na kathedru učitelskou, aby ji nikdy více neopustil. Kathedry od té chvíle, kdy hostily Ježíše, staly se posvátnými jeho kazatelnami, s nichž jen slova prohřátá láskou zníti mají.

působí radost, ulehčuje jim vychovatelskou péči a na sebe svolává požehnání Boží. Neposlušné, zpurné děti ničí rodinné i státní blaho, hyzdí církev; trest Boží jich nemine. Napomíná je sv. Pavel (k Efes. 6, 1.—3.): Synové a dcery poslouchejte rodičů svých v Pánu; neb je to spravedlivé. Cti otce svého i matku svou. Kteréž přikázání má zaslíbení: aby dobře bylo tobě a abys dlouho živ byl na zemi.

Byť i evangelium jinošského věku Páně pomíjelo mlčením, jen něco málo význačných výpisů stavíc nám před oči, dovolíme si přece vniknouti do rodinného života Ježíšova v Nazaretě. Zařízení příbytků nazaretských, jež od věků pořád tatáž, starozákonní příkazy o výchově dítek, božská důstojnost a vznešené poslání, svatost Mariina i Josefova nás povedou.

Domek, v němž Ježíš vyrostl, podobá se jiným domkům chudých rodin galilejských; vždyť Kristus zvolil si za stálého průvodčího — chudobu. V chlévě se narodil, jesličky ho kolébaly, chudě žil i umřel. Příbytečky chuďasů jsou jednoduchy. Staví si je obyčejně do čtverce z kamene nebo hlíny. Někdy spletou z vrboví nebo slámy, vylepí hlinou, jež větrem a sluncem ztvrdne. Vlastní příbytek tvoří obyčejně jen dvě světnice, do nichž vniká světlo malými okénky. Jediným větším otvorem domečku bývají dveře. Těmi také vychází kouř z krbu, ze tří ploských kamenů sestávajícího. Ve světnici visí rohože a koberce, které při obědě nebo modlitbě rozestrou na zem. Stůl, nějaká židle, lampa, míra na obilí, ruční mlýnek, několik hrnců a hrnečků — toť nábytek. K domku náleží zpravidla dvorek, obehnaný buď zdí kamennou bez malty nebo dřevěným plotem. Na dvorku v koutě stojí pekárna, kulovatý přístavek. Pec vyložena křemeny, pod nimiž se topí. Nad chatou střecha plochá, v přístřeší obyčejně světnička, v níž se rodina shromažďuje k modlitbám. Vchází se do ní zevně (málokdy uvnitř) po schodech. Jestliže majitel jest řemeslník, jako sv. Josef, má domek dílnu, většinou vedle stavení. Při vchodu na stěně visí několik jednoduchých nástrojů — jindy ukryty jsou v bedně bez zámku. Sykomorové dříví, kusy akátu, zřídka cedru válejí se vedle domácího hrubě zpracovaného nářadí.

ANDREA DELLA ROBBIA: SVATÁ RODINA.

Tak asi v podstatě vypadala domácnost sv. Rodiny v Nazaretě. Severovýchodně od kostela Zvěstování Panny Marie ukazují dosud dílnu sv. Josefa. Není pochybnosti, že v domě Josefově vládla pravá nábožnost, že členové rodiny často se modlívali. Vždyť Kristus jeví se nám jako mistr modlitby, jenž později dnem i nocí trval na modlitbách — Maria, požehnaná Panna, od malička milujíc Boha, s rozkoší oddávala se rozjímání o tajemstvích Božích, Josef, muž spravedlivý, zachovával přesně přikázání Boží. Modlili se společně v určité chvíle za dne, na večer různé modlitby, najmě žalmy. Prosili o vykoupení Israele, spásu lidu.

Dům tesařův stal se školou Ježíši Kristu. Zde učil se od rodičů čísti v Písmě svatém a slyšel z úst jejich jak zákon, tak i dějiny svého národa. Domácí učení zdokonalovalo se v synagoze, kamž chodíval poslouchat výkladů a učit se, že od proroků předpověděn, aby lid k Bohu přivedl. Poně-

„ZDRÁVAS“ V OBRAZÍCH. (Dle francouzského originálu.)

vadž ho naplňovaly vlastnosti Boží a všecken poklad moudrosti a rozumu se v něm skrýval (ke Kolos. 2, 3. 9.), nepotřeboval žádného poučování; leč chtěl podobně s jinými hochy lidskými ústy býti zasvěcen do posvátných vědomostí, aby nám dal příklad, že i my máme pečovati o pravé poznání. Nesrovnává se tudíž s pravdou názor, že Kristus nabyl své moudrosti od lidí, že nejspíše vyučoval ho učený Žid Hillel — tak tvrdí Arnošt Renan — nebo že Ježíš chodil do školy budhistické.[1]) Co můžeme o takových smyšlenkách souditi, ukazuje podiv sousedů sv. Rodiny, kteří vidouce, že Ježíš učí, pravili: Kterak zná tento Písma, neučiv se? (Jan 7, 15.)

Život Páně v Nazaretě nebyl jen životem modlitby a rozjímání, ale také životem práce. Ať už náležel ku kterékoliv třídě, musil se každý Žid učiti nějakému řemeslu. Ve starochaldejských překladech Písma se praví, že otec své nejpřednější povinnosti zanedbává, nedá-li svých dětí na řemeslo. Že prý si takový nedbala počíná tak, jakoby je učil — loupežnictví.[2]) Práci měli Židé za posvátnou, řemeslu náležela všecka čest. Dva z největších židovských rabínů (učitelů) Hillel a Aquiba byli dřevoštěpy, rabbi Johanan ševcoval, rabbi Isaak Nanacha provozoval kovářství. Nedivme se tudíž, že Ježíš, chtěje kromě hříchu lidem ve všem se vyrovnati, učil se u pěstouna Josefa tesařině. Nazaretští ho znali také jako syna tesařova. Když jednou v synagoze jejich učil, podivujíce se jeho moudrosti, řekli: Odkud má tento tu moudrost a moc? Zdaliž tento není syn tesařův? (Mat. 13, 54. 55.) Ano, nazývali ho přímo tesařem Odkud má tento všecky ty věci? A jaká je to moudrost, která mu jest dána a takové divy, které se dějí rukama jeho? Není-liž to tesař? (Mar. 6, 2. 3.)

Pomáhal tudíž Ježíš otci v řemesle. Po 18 let robil selské nářadí a podobné dílo: jha pro potahy, pluhy, rozpory, střechy, trámoví, truhly pro domácí potřeby, nádoby na mléko, lavice..[1]) Božské ruce ztvrdly těžkou prací, slunce opálilo obličej, s čela často jako drahé perly řinuly potůčky potu. Kdyby se tak jediný kus jeho díla byl zachoval! Jaké vážnosti by se těšil. — Ale za tehdejšího času nevyznačovaly se ty předměty ničím zvláštním. Vyšly z jeho rukou tak na pohled nepatrny, jako dílo každého jiného řemeslníka. Bůh chtěl, aby Ježíš nepoznán a jako nějakým neproniknutelným závojem obestřen žil život obyčejného chudého člověka až do okamžiku, kdy se prohlásil za Messiáše. Však upomínka nesmírné ceny se nám zachovala: Abychom totiž po příkladu božského Mistra každou nejhrubší a namáhavou práci pokládali za čestnou.

Práce poctivá neposkvrňuje člověka. Sv. církev naše honosí se tou nepopíratelnou předností, že může obyčejnému člověku, jenž v potu tváře dobývá chléb svůj, říci: Tvůj Spasitel také pracoval, v nouzi a chudobě žil.

Jako Ježíš pomáhal pěstounovi, tak zase Panna Maria dbala o kuchyni. Ručním mlýnkem rozemílala zrno obilní, vařila, předla vlnu, tkala šaty, chodila do blízké studnice pro vodu, chodila na trh pro domácí potřeby. V určité době po modlitbě díkučinění zasedala sv. Rodina ku prostinkému obědu. Neporozuměli bychom dokonale veřejné působnosti Ježíše, kdybychom nevzali zřetele k jeho jinošství a okolí ku společenskému útvaru, řekněme na prostředí, v němž vyrůstal. Kdo neviděl východního nebe, přírody palestinské, nazaretských hor, nevžije se nikdy do způsobu, jakým Kristus mezi lidmi vystupoval, neporozumí těm obrazům, jimiž své myšlenky a podobenství odíval. Ježíš měl dlouho před očima svýma velikou knihu, v níž znal každé písmeno, každou stránku — byla to kniha přírody kolem městečka Nazaretu. Obdivoval se tu polním liliím. Chtěje své posluchače varovati před přílišným pečováním o životní potřeby, a lidstvo k důvěře v prozřetelnost nebeského Otce pozdvihnouti, zmiňuje se o nich v krásném kázání horském. Patřte na lilii (kvítí) polní, kterak roste: ne-

[1]) Budha založil své náboženství v VI. stol. před Kr. Později rozšířilo se z Indie do Číny, Tibetu, Mongolska i Žaponska.

[2]) Talmud Babylon. in Kiddušim

[1]) Justini Dialog. cum Tryphone 88, Theoderet. Hist. eccl. III., 18.

pracuje aniž přede. Pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vší slávě své nebyl tak oděn, jako jedna z nich.

Zde viděl fikový strom, jenž na jaře kvete dřív než ostatní stromy a oznamuje blížící se léto. Z toho vyvodil podobenství o předchozích známkách soudného dne. Od stromu

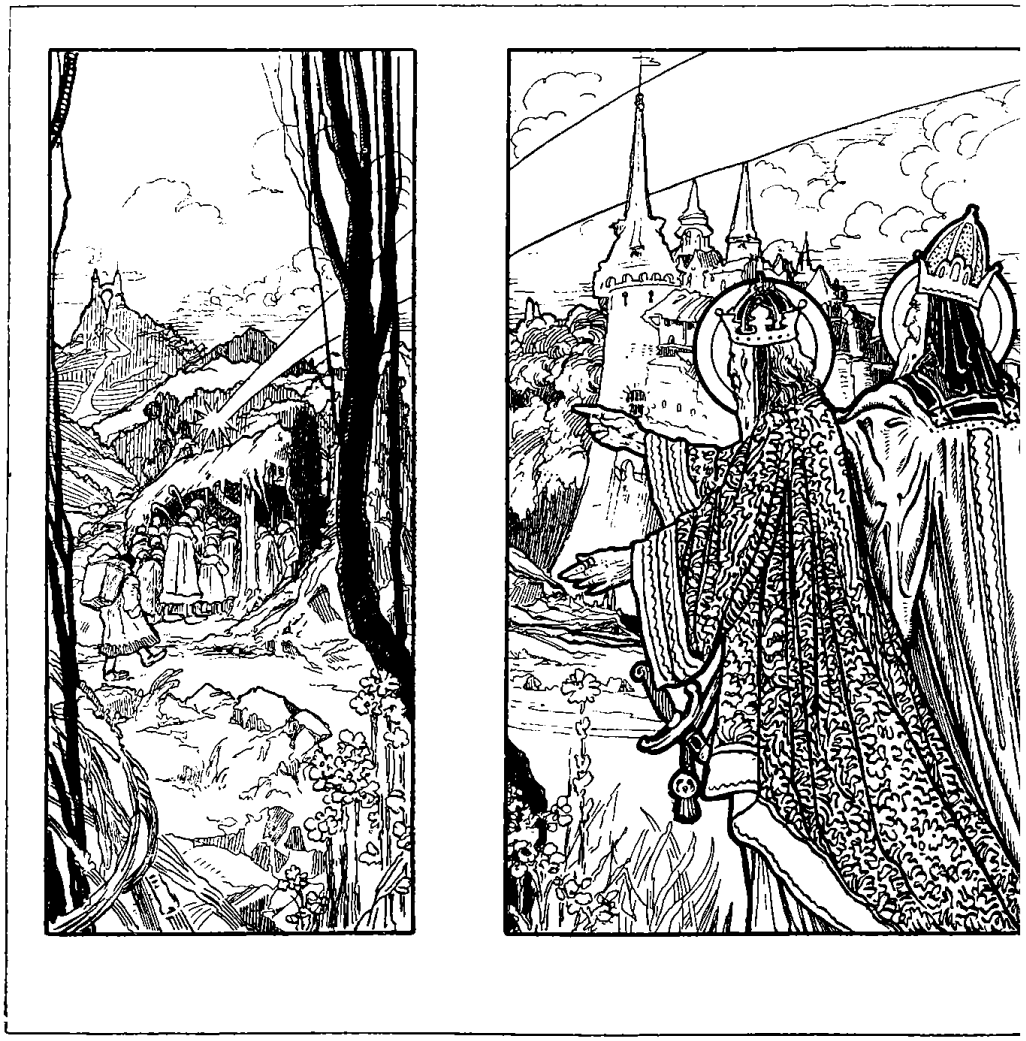
ALLORI ALESSANDRO: PANNA MARIA S JEŽÍŠKEM A SV. ANNOU.

fikového naučte se podobenství. Když ratolest jeho již omladla a listí vyrazilo, víte, že blízko jest léto tak i vy, když všecky ty věci uvidíte, vězte, že blízko je u dveří království Boží (l. c. 24, 32. 33.). Viděl, že ořezávali révu, aby více plodila. Z toho obraz v řeči na rozloučenou (Jan 15, 2): Každou ratolest, která ve mně nenese ovoce, odejme (Otec nebeský). To znamená: Bůh vyloučí z mé společnosti každého učedníka, kterého jsem vštípil věrou a křtem jako ratolest vinnému kmenu, nevydá-li ovoce dobrých skutků. Po návrších galilejských bloudila ovečka, uběhnuvši stádu i pastýři. Ježíš spatřil, jak úzkostlivě ji pastýř hledal, jak naleznuv radostně do chléva s ní utíkal. Z pastýřského života odpozoroval ta nejkrásnější podobenství. Který člověk z vás, maje sto ovec a ztrativ jednu z nich, nenechá devadesáti devíti na poušti a nejde po té, kteráž se byla ztratila, až ji nalezne? A když ji nalezne, vloží ji s radostí na ramena svá, a přijda domů, svolá přátele a sousedy, a řekne jim: Radujte se se mnou, neboť jsem nalezl ovci, kteráž se byla ztratila! Pravím vám, že tak bude větší radost v nebesích nad jedním hříšníkem pokání činícím, nežli

nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují. (Luk. 15, 3.—7.)

Anebo jiné: Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř dává život svůj za ovce své. Nájemník však a ten kdo není pravý pastýř, jehož nejsou ovce vlastní, vida vlka an jde, opouští ovce a utíká, a vlk lapá a rozhání ovce Nájemník pak utíká, poněvadž nájemník jest a nedo výšky, hloží je udusilo. Konečně většina obilí přišla v zem dobrou, úrodnou — i přinesla stonásobnou úrodu. Události té použil později Spasitel za obraz, na němž znázorniti chtěl různé výsledky, jež u lidí působí poslouchání slova Božího (kázání). (Mat. 13, 3.—23.)

Jindy viděl, jak lstivý šakal nebo liška utíká

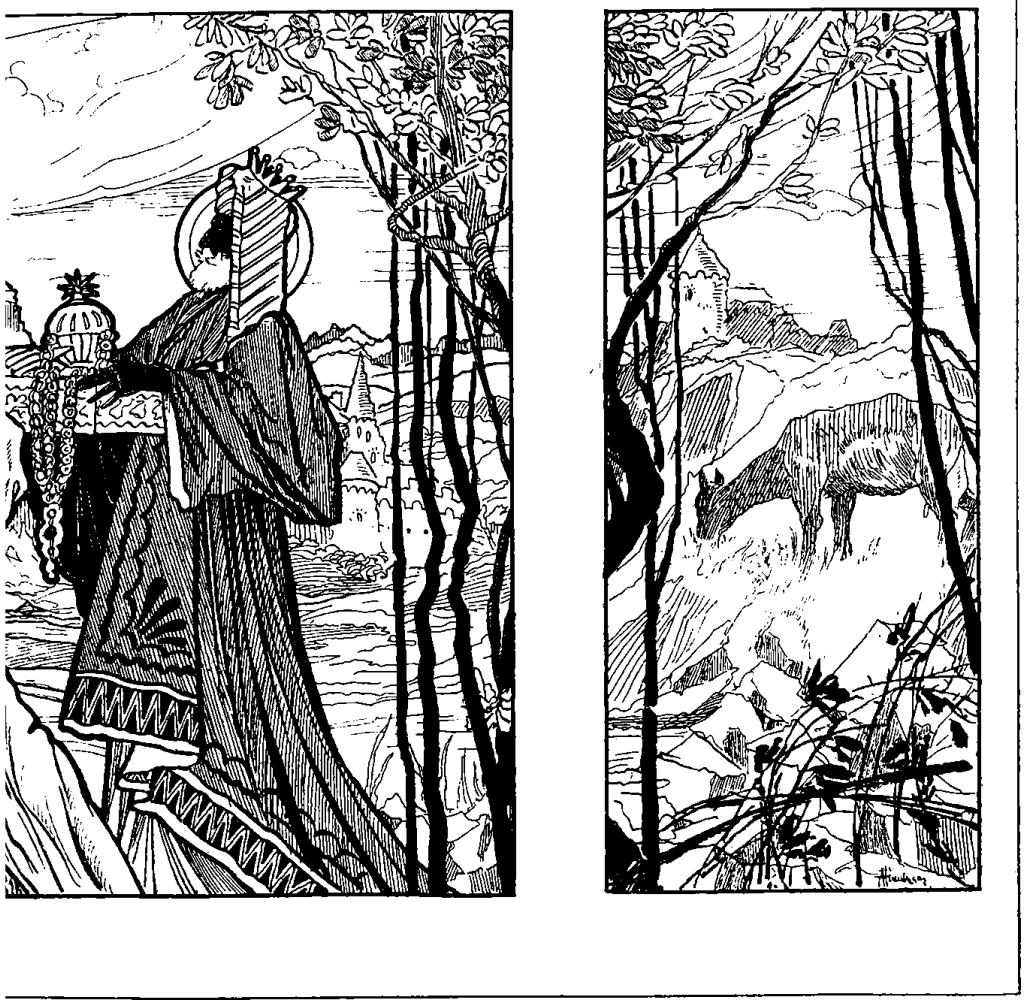
A. HÄUSLER SV

záleží mu na ovcích. Já jsem pastýř dobrý. Znám své a znají mne moje. Jako mne zná Otec, i já znám Otce, a život svůj dávám za ovce své. (Jan 10, 11. 15.)

Ježíš pozoroval na poli rozsévače. Zrnka zapadala do rýh. Něco jich dopadlo na cestu, při samém poli se vinoucí. Ptáčata je sezobala. Část zapadla na skálu. Ujala se zrnka, ale nemohši se zakořeniti, uschla. Jinou část semene vítr zahodil do trní. Když vyrazila před nepřítelem do ochranné díry, kterou si před tím vyhrabala, nebo jak ptáci svá mláďata ukrývají do hnízda. Aby ukázal na svůj nedostatek, dí Ježíš: Lišky mají doupata a nebeští ptáci hnízda; ale Syn člověka nemá, kde by hlavu sklonil. Když sluníčko ráno vyhouplo se na obzor červenavé, dalo se uhádnouti, že přijde bouře. Zapadalo-li krvavě, přišel krásný čas. Tímto přírodním zjevem odbyl Kristus jednou farisey a zákoníky.

Nezřídka se událo, že rozvodněný potok anebo řeka odplavila na špatném základu postavený dům, kdežto jiný na skále stojící vzdoroval lijákům, povodni i vichřici. Skála, hle, toť pevná víra, jež konajíc skutky lásky, přetrvá všecka protivenství, pokušení světa, těla i ďábla. Kdo však nemá pevné víry, podle ní nežije, neobstojí ve svízelích a pokušení, dům svůj na písku. I spadl příval a přišly řeky, zaváli větrové a obořili se na ten dům. I padl a pád jeho byl veliký. (Mat. 7, 24—27.)

Abychom ještě jednoho případu se dotkli, Kristu Pánu neušlo, že kolem mrtvoly jako kolem kořisti slétali se orli a supové Dravá hltavost jejich stala se obrazem posledního soudu: kdekoli bude tělo, tam shromáždí se

TÍ TŘI KRÁLOVÉ.

ale klesá a pád jeho je veliký. Každý, kdo slyší tato má slova a koná je, bude připodobněn muži moudrému, který postavil svůj dům na skále. I spadl příval a přišly řeky a zaváli větrové a obořili se na ten dům; a nepadl, neboť založen byl na skále. A každý, kdo slyší tato slova má a nekoná jich, připodobněn bude muži bláznu, který postavil i orlové (Mat. 24, 28.) t. j. Ať už umrou hříšníci kdekoli, že se utopili v bahně a hnilobě hříchu, pokání neučinivše, všude na nich vykoná Pán skrze své sluhy — orly — anděly svůj soud i rozsudek. Věčné zkáze neujdou.

Těch několik rysů ze života Páně mezi 12. až 30. rokem jeho věku nám postačí.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ DRUHÁ.

Úryvky z vidění nábožné Anny Kateřiny Emmerichovy.

Roku 1824 dne 9. února zemřela v Dülmen (Westfálsko v Německu) klášterní sestra Augustiniánka Anna Kateřina Emmerichová, výborná, čistotou a svatostí života známá žena, pravá ozdoba svého pokolení. Již jako dítě vyprosila si na Bohu, aby směla trpěti za jiné. Ráda se obětovala na shlazení cizích hříchův. Její život protkán byl samým utrpením: obdržela jizvy Páně (stigmata) na své tělo, kteroužto událost vyšetřovala nejprve biskupská konsistoř, později za okolností pro Emerichovou velmi trapných dopodrobna i světské úřady. Několik roků zdržovala se zcela od pokrmů, živa jsouc trochou vody a šťávou zavařeného ovoce. Měla častá vidění. V nich často duchem zalétala na místa posvátná v Palestině, viděla před sebou život svatých osob ze Starého i Nového zákona, zejména život Matky Páně a božského Spasitele. Vnitřní hlas často jí nařizoval, že vidění tato nejsou určena pro ni samotnou, ale také pro veřejnost, aby vše vypověděla. Když r. 1818 v září navštívil ji ponejprve Klemens Brentano, poznala v něm muže, jenž má její vidění napsati. S výslovným svolením klášterních představených podjal se Klemens této obtížné práce. R. 1833 vydal knihu s názvem: Bolestné utrpení Pána našeho Ježíše Krista podle rozjímání v Pánu zesnulé Anny Kateřiny Emmerichovy. Později uveřejněny i jiné nábožné úvahy téže panny. V naší době jedná se o prohlášení A. Kateřiny Emmerichovy za blahoslavenou.[1]) Hodlajíce podati úryvky o mládí Ježíšově podle vidění této zbožné řeholnice, nemůžeme zamlčeti, co o knize Bol. utrpení P. n. Ježíše Krista, když po prvé tiskem vyšla, napsal Petr Josef, biskup v Limburku: Kniha nemá a také nemůže míti jiného účelu, než aby nám osobu Vykupitele a blahoslavené Matky Boží, jak je Písmo líčí, po lidsku názorně přiblížila a nám rozjímání o zjevených pravdách, jež církev jediná neomylně vykládá, podle možnosti usnadnila. Kniha má nás roznítiti k srdečné lásce a následování Pána našeho Ježíše Krista a Panny Marie. Učení církve zůstane pro nás vždy a všude měřítkem, co za nezměnitelný poklad křesťanských zjevení uznávati slušno, tak i četba v této knize řídiž se hranicemi a mezníky katolické víry. Kdo pak zachovaje věrně uvedené pravidlo ponoří se duchem do vidění zbožné Emmerichovy, nechať poskytnou mu bohatý pramen povzbuzení, útěchy a milosti.

Anna Kateřina Emmerichová pak jednou sama o sobě řekla: Nikdy z duchovních záležitostí jsem ničemu nevěřila, leč co Bůh zjeviv nám skrze katolickou církev k věření předkládá, ať už psáno či nepsáno. A nikdy nevěřila jsem, co jsem viděla, že se to právě tak kdysi stalo. Viděla jsem to tak, jako bych na různých místech vroucně pozorovala jesličky — pozorování jedněch nezkalilo dojem druhých: při každých klaněla jsem se jednomu a témuž Jezulátku.

Narození Ježíška.

Viděla jsem, že .. Josef připravoval pro Marii sedátko i lůžko v dutině řeč. Maraha,

[1]) Narodila se v Kesfeldu na Porýnsku 8. 1774. Hořké umučení Pána našeho Ježíše Krista podle vidění zbožné řeholnice A. K. Emmerichovy překladem Petra Hlobila, O. S. B., vydala papežská knihtiskárna benediktinů rajhradských v Brně r. 1899 v Duchovní knihovně začínaje č. 58 (čtvrté vydání). Pozn. př.

kde kdysi odpočívala kojná Abrahamova. Maria strávila tam několik hodin. Zatím vyčistil a lépe uspořádal Josef chlév. Přinesl také z města některé menší potřeby a sušené ovoce. Maria mu pravila, že v této noci nastane její hodina — že se narodí Spasitel. Prosila ho, ať učiní vše možné, aby nadpřirozeně počaté děcko, zaslíbeného Vykupitele na zemi dle své nejvyšší možnosti mohli uctíti. Nechať se s ní modlí za zatvrzelce, kteří jemu nepřáli noclehu. Josef nabízel Panně Marii, že doběhne do Betlema pro nějaké známé hodné ženy ku pomoci; ale Maria odmítla, že nikoho nepotřebuje. Okolo páté hodiny večerní uvedl Josef Marii opětně do dutiny na lůžko. Po jeskyni zavěsil několik lampiček. Nakrmil také přede dveřmi v přístřešku oslici, jež s polí sem radostně přiběhla.

ALLORI CRISTOFANO: JEŽÍŠEK USNUVŠÍ NA KŘÍŽI.

Když mu Maria řekla, že čas její vypršel, aby se odebral k modlitbě, opustil ji, jda do svého oddeleného koutečka modlit se. Nežli do komůrčičky vkročil, ohlédl se zpět do výklenku k Marii, jež zády k němu obrácena obličejem k východu klečíc na lůžku se modlila. Náhle spatřil jeskyni plnou světla, jež kolem osoby Panny Marie nejsilněji vyzařovalo, tak jako by klečela uprostřed plamenův. Připadalo mu to tak, jako Mojžíši, když patřil na hořící keř. Více se neohlédaje poklesnul na kolena schýliv obličej až k zemi. Viděla jsem, kterak jas kolem Panny Marie rostl, že světlo, jež rozžehl sv. Josef, nebylo více viděti. Maria klečela v širokém, bílém obleku, jenž na předu se vzdouval. Rázem dvanácté hodiny přišla modlitbou do vytržení mysli. Viděla jsem pod ní podlahu; vznášelať se od země vzhůru, majíc ruce křížem na prsou položeny. Zář světla víc a více se rozněcovala. Svršek jeskyně jako by se ztratil. Otvorem táhl se nad Marií jako cesta široký proud paprsků až k nebesům. Jeden paprsek prostupoval druhý, postavy se navzájem promítaly, proudy zářivého jasu měnily se v nebeské postavy. Maria s očima k zemi sklopenýma se modlila. Dítě Ježíš se narodilo. Viděla jsem bělounké, malounké děťátko ležící před koleny mateřskými na pokryvce lůžka, jasnější než veškerá ostatní zář. Zdálo se mi, že něžné robátko před mýma očima roste. Však to šálil můj zrak pohyb světla, jež kolem proudilo, tak že ani nevím, co a jak jsem viděla Sama neživá příroda jako by se chvěla: kameny na podlaze i stěnách jeskyně jako by byly oživly.

Maria potrvala ještě chvíli u vytržení.

Potom jsem viděla, že nedotýkajíc i nepohnouc děckem, přikryla je šátkem. Po delší chvilce jsem zpozorovala, že dítě se pohnulo. Uslyšela jsem je zaplakati. Maria jako by Josefa. Dosud se modlil. Přibližuje se k ní, pln radosti a pokory zbožně poklekнuv, obličejem země se dotýkal a Maria opět a opět ho žádala, aby se podíval na veliký dar

NEPOSKVRNĚNÉ POČETÍ.

nářkem přišla k sobě. Choulíc je do šatů, vzala děťátko, přivinula k prsům. Celá zahalena usedla s dítětem, myslím, že je kojila. Viděla jsem několik andělů v lidské podobě, jak kolem ní leželi obličejem k zemi.

Asi hodinu po porodu zavolala Maria sv. nebes. Tu vzal dítě na své lokty. Sv. panna zabalovala nyní Jezulátko do červené pokryvky, na niž ovinula bílé roucho děcku až po paže. Navrch položila ještě jednu roušku. Měla jen čtyři plénky. Dítě potom položila do jesliček vyložených sítím a jinými heb-

kými travinami, přes něž prostřela pokryvku po obou stranách splývající. Jesle stály nad kamenným korytem, na zemi položeným na pravo u vchodu do jeskyně, tam, kde se

zpěv a plačíce chvíli u Ježíška. Sv. panna měla lůžko a sedátko hned vedle jeslí. Viděla jsem ji seděti rovně, a také v prvních dnech na stranu ležeti. Neviděla jsem ji nijak ne-

stěna zatáčela k jihu. Podlaha tohoto dílu sluje skláněla se schodovitě níže, než na místech, kde se dítě narodilo. Když dítě do jeslí uložili, postáli oba prozpěvujíce chvalo-

mocnou nebo vysílenou. Zůstala i po porodu jako prve v bílém rouchu. Jestliže ji někdo navštívil, seděla většinou u jeslí, jsouc více zahalena. V noci v hodinu narození vy-

trysknul ve druhé, na pravo ležící sluji, pěkný pramen vody. Den na to svedl Josef jeho tok do studánky, kterou dříve vykopal.

Nepozorovala jsem v tomto vidění, jež se obíralo ne církevními slavnostmi, nýbrž událostí samého narození, žádné jásotné radosti v přírodě, jako vidívám jindy ve svaté noci, kdy významnou radost lze spatřovati; ale uznamenala jsem nezvyklou radost na mnohých místech až v nejzazších končinách světa, něco neobyčejného o půlnoci, co dobré lidi naplňovalo blaženou touhou, zlé však bázní. Také jsem viděla mnoho rozveselených zvířat, jak mnohé prameny vod buď vytryskly nebo silněji proudily. Na mnohých místech vyrazilo kvítí, zeliny a stromy vydychovaly rozkoší a voněly. V Betlemě hustá tma, na nebi se smutně chvělo červenavé světlo. Nad údolím pastýřů a nad údolím pod jeskyní zdvihal se růžový, více bělavý mráček mlhovin . . Viděla jsem stáda oveček při návrší v ohradách; někde však pásla se pod širým nebem. Viděla jsem tři pastýřské náčelníky, jak dojati neobyčejnou nocí stojí pohromadě před salaší, na sebe pohlížejí, spatřujíce nad jeskyní nádhernou zář. Vystoupili také někteří pastýři po schodech na dřevěnou hlídku,[1]) hleděli k jeskyni, nad níž se třpytilo světlo. Viděla jsem, že světlý mrak nížil se ke třem pastýřům. Pozorovala jsem, jak mráček na pochodu mění podobu, slyšela jsem, že se blíží sladký, brzo jasný, brzo tichounký zpěv. Pastýři se s počátku ulekli. Ale za nedlouho stálo před nimi pět nebo sedm světlých, líbezných postav, nesoucích v ruce bílý pás jako cedulku, na níž napsána byla jako ruka dlouhá písmena.

Andělé zpívali Gloria. Pastýřům na hlídce se andělé také ukázali a ještě jinde. Viděla jsem pastýře, že váhali a hned k jeskyni neběželi. Kamž ti první tři měli hodinu nebo půl druhé hodiny cesty, ti na věži (hlídce) aspoň dvakráte tak daleko. Pozorovala jsem však, že hned přemýšlejí, co by za dárek měli vzíti narozenému Spasiteli, a viděla jsem, jak co nejrychleji dárky sháněli. Ti tři pastýři přišli k jesličkám hned časně z rána.

Viděla jsem, že v této noci zjeveno bylo narození Páně Anně v Nazaretě, Alžbětě v Jutě, Noemi, Anně a Simeonovi ve chrámě. Dítě Jan radovalo se nevýslovně. Jenom Anně bylo povědomo, kde se dítě nalézá. Ostatní, sama Alžběta, viděli ve zjevení Marii a dítě, nevěděli však, že se nalézají v Betlemě.

Ve chrámě (jerusalemském) viděla jsem podivuhodnou událost. Závitky písem sadducejských několikráte vypadly ze skříní. Jako by je někdo vyhodil. Z toho povstalo veliké zděšení. Připisovali to kouzlům a zaplatili mnoho peněz, aby to zamlčeli. Viděla jsem, že v Římě za řekou (Tiberou) ve čtvrti, kde bydlilo mnoho Židů, vyběhl pramen oleje. Velmi se tomu divili. Když se Kristus narodil, pukla vzácná socha modly Jupitera. Všichni lidé trnuli. Obětovali a ptali se jiné modly, myslím, že Venuše, a ďábel z ní odpověděl: stalo se proto, že panna nepoznavši muže počala a porodila syna. Pověděla jim také (Venuše) o zázraku se studnicí s olejem. Kde se to přihodilo, stojí nyní mariánská svatyně. Viděla jsem, že pohanští kněží nad tou příhodou se zaráželi. Viděla jsem císaře Augusta v té noci na Kapitolu, kdež se mu zjevila v duze Panna s děťátkem. Z věštírny, kam poslal pro výklad zjevu, obdržel odpověď: narodilo se dítě, kterému my všichni musíme ustoupiti. Poručil tudíž císař vystavěti oltář „Prvorozenci Božímu“ a témuž obětovati. V Egyptě viděla jsem výjev mezi Matareou, Heliopolis a Memfidou. Měli velikou modlu, která jindy věštila. Najednou oněměla. Král nařídil veliké oběti v celé zemi. Na to z rozkazu Božího pověděla modla: Mlčím, poněvadž musím ustoupiti; neboť narodil se syn z panny, jemuž zde postavíte chrám.

Viděla jsem v zemi sv. tří králů veliký zázrak. Měli tam na vysoké hoře věž, kde se zdržovali tři králové střídavě s kněžími, pozorujice hvězdy. Co ve hvězdách spatřili, zapisovali a oznamovali lidem. V té noci přítomni byli dva králové Mensor a Sair. Scházel třetí, jenž bydlil na východ Kaspického moře a slul Theokeno. Měli určitá souhvězdí, k nimž patřili pozorujíce změny. Mívali také různá vidění a viděli podoby na nebi.

Tak i dnes a v různých proměnách. Ne-

[1]) Asi jako mají kozáci donští pro ochranu své stráže. Vzpomeňme na ochranné kurdské věže. Pozn. př.

OBELISK U HELIOPOLE

byla to jen jedna hvězda, na níž pozorovali podobu; více hvězd utvořilo postavu. Hvězdy se pohybovaly. Viděli krásnou, barevnou duhu nad měsícem, nad nímž se vznášela panna. Levá noha měla polohu, jako když sedíme, pravá rovně dolů natažená stála na měsíci. Na levé straně panny nad duhou vyčníval révový keř, na pravici snop klasův. Před pannou stál kalich, takový jako při poslední večeři, řeknu lépe, kalich vyčníval z jasu kolem panny se míhajícího. Z kalicha vystupovalo děcko, nad nímž ze světlého terče (podoby prázdné monstrance) z paprsků vybíhaly podoby klasův. Měla jsem před sebou představu nejsv. Svátosti oltářní. Na levé straně panny vyčníval osmihranný kostel se zlatými dveřmi a se dvěma malými pobočními vchody. Panna posunovala pravicí dítě a hostii do kostela, jenž mezi tím se rozšířiv, propouštěl pohled na nejsv. Trojici Boží. Nad kostelem pněla věž.

Podobné vidění měl ve své domovině také třetí král Theokeno. Nad hlavou sedící panny vznášela se hvězda, jež náhle opustila své místo, před nimi na obloze se míhajíc. A oni cítili při tom jako nikdy před tím vnuknutí a hlas, jenž jim oznamoval, že se právě narodilo od jejich předků dlouho očekávané dítě, aby šli za tou hvězdou. V posledních dnech před posvátnou nocí spatřovali s věže mnohé podoby na nebi a také, jak králové pospíchají k dítěti a klanějí se mu. Tudíž bez prodlení sebrali poklady a vydali se s dary na cestu. Říkali si: At nejsme posledními. Viděla jsem, jak po několika dnech všichni tři na cestě se setkali.

Pocta pastýřův. Nábožné návštěvy u jesliček.

Za svítání po narození Páně přiběhli do jeskyně k jesličkám tři pohlaváři pastýřů s dary. Byla to malá zvířata podoby srnčí. Měla dlouhé krky, jasné veselé oči, něžná a rychlá. Pastýři vedli je na šňůrce. Nesli také živé ptáky větší pod paží, na ramenou větší zabité. Vypověděli hned při vchodu do jeskyně sv. Josefovi, co jim anděl zvěstoval, a že přišli s dary uctít zaslíbeného děťátka

Josef přijav dary, řekl, aby pustili zvířátka do přístřešku vedle pobočních dveří jeskyně. Potom dovedl návštěvu k Panně Marii, jež seděla u jesliček na rohoži, majíc Jezulátko před sebou v klíně Pastýři, držíce hole v ruce, padli na kolena. Plakali z veliké a sladké potěchy radostí. Potom zazpívali andělský chvalozpěv a žalm, který jsem zapomněla. Nežli odešli, dovolila jim Panna Maria vzíti děťátko na lokty.

K večeru se přihnali ještě jiní pastýři se ženami i dětmi, nesouce dary. Zpívali před jesličkami velmi líbezné žalmy, Gloria a krátké písně. Pamatuji se ještě na slova: Děťátko krásné, růžové! jako hlasatel vystupuješ! Přinesli ptáky, vejce, med, rozmanité předivo, svazky nespředeného hedvábí, také snopky klasů o velikých zrnech z velkolistého obilí, podobného sítí. Ti tři náčelníci pastýřů se několikráte střídavě vraceli a pomohli sv. Josefu, že v jeskyni a kolem všecko příhodně a pohodlně mohl zařídit.

Několik dní po porodu viděla jsem v jeskyni u jesliček tklivý obraz. Josef a Maria stáli u nich, vroucně na Ježíška pohlížejíce. Tu náhle osel padnuv na kolena přitiskl hlavu k zemi. Maria a Josef plakali. Opět jsem viděla Pannu Marii státi u jesliček. Patřila na své dítě v hlubokém pohnutí, že přišlo na svět trpět. Vzpomněla jsem si při tom na dřívější své vidění, v němž mi ukázáno bylo, že Ježíš již trpěl pod mateřským srdcem a hned od svého narození.

OBELISK U HELIOPOLE. (K obr. na str. 159.) Památný tento kámen nalézá se as 10 km. od Kaira — jediný to zbytek bývalé slávy starobylého sídla božstva věd a uměn egyptských, „města slunce“, v Písmě sv. On zvaného. Byly to nádherné chrámy, zasvěcené bohu slunce „Ra“, jež obklučoval celý les štíhlých obelisků, podobných tomu, jejž podnes spatřujeme. V Heliopolis, sídle kněžstva, učenců i umělců, vyučen jest Mojžíš vší moudrosti egyptské (Sk. ap. 7, 23). Josef, spasitel Egypta, obdržel od faraona za manželku Aseneth, dceru nejvyššího kněze v Heliopoli. Sem chodili i řečtí mudrcové (Plato, Pythagoras a jiní) učiti se moudrosti. Na tomto místě, nebo nedaleko odtud zdržovala se svatá Rodina za pobytu svého v Egyptě. Z bývalé slávy zbyl jediný obelisk, který postavil, jak nápis hlásá, král Usertesen kolem roku 2100 před Kr. Jest 20·75 metrů vysoký a celý písmem hieroglyfickým pokryt.

Viděla jsem, jak dítě rostlo a viděla jsem, když procházelo bolestmi ukřižování. Strašný a smutný pohled! Sténala i plakala jsem hlasitě. Viděla jsem, jak nějaké podoby dítě bily, jím potrhovaly, je bičovaly, trním korunovaly, na kříž položivše přibíjely, do boku píchaly.

Viděla jsem celé utrpení Paně na dítěti — strašná podívaná! A když dítě viselo na kříži, řeklo ke mně: To jsem trpěl již před svým početím a budu snášeti až do svého čtyři a třicátého roku. Pán umřel ve věku 33 let, čtyř měsíců. Jdi a pověz to lidem. Jakž ale já mám to lidem zvěstovati?

Viděla jsem mnoho dětí, které přicházely k jesličkám tryznit Jezulátka. Matka Boží je nebránila, nebyla při tom. Děti si přinášívaly různého druhu pruty a bičíky. Šlehaly je do obličeje, až krvácelo. Při tom přívětivě bránilo se poněkud ručkou. Nejmenší děti dorážely nejzuřivěji. Některým rodičové pruty zavinovali a pletli, přinesše trní, kopřivy, hole. Každý kus měl svůj význam.

NEPOSKVRNĚNÉ POČETÍ.

Jedno dítě přichvátalo s tenounkým prutem jako stéblo a když jej napřáhlo, prut vyskočil a dopadl na to dítě. Znala jsem více těch dětských tryznitelů. Některé vynášely se svým nádherným šatem. Svlékla jsem je z nich a důkladně dětem našvihala.

Jednou přišly dvě ženy se třemi osmiletými děvčátky. Podobaly se vzácnějším cizinkám, které zázračně sem byly povolány.

Josef je přijal velmi uctivě. Přinesly dary malého objemu, ale za to vnitřkem cenné: zrna obilí v číši, malé ovoce, hromádku trojhranných, tlustých zlatých plíšků, na nichž byl vytlačen jakýsi znak jako pečeť. Myslila jsem si: toť podivné, vypadá to jako oko Boží! Ach, nikoli! Jak jen mohu přirovnávat oko Boží k červenavé houdě!

Maria povstala a dala těm paním děťátko do rukou. Podržela je každá chvílenku a potom políbivše je s pohnutou myslí se modlily. Také ty tři panenky rozčilením se chvěly. Josef a Maria s nimi rozmlouvali. Když odcházely, Josef je kus cesty doprovázel. Ach, kdož mohl viděti krásu, čistotu, bezelstnou vroucnost Panny Marie tak jako tyto tři ženy!

Všecko ví. Její pokora, ale jakoby jednotlivé události nestopovala. Jako děcko sklopí oči a když je zdvihá, proniká její zrak vše jako paprsek, jako pravda, jako přečistá zář. To proto, že je neposkvrněna, nevinna, plna Ducha svatého, bez zlého úmyslu. Nikdo nemůže jejímu pohledu vzdorovati. Tito lidé jakoby byli tajně přišli z města, aby nevzbudili pozornosti. Zdálo se, jakoby byli šli nejméně dvě míle.

Josef choval se při návštěvě velmi uctivě, odcházel stranou a ohlížel se pátravě jako dítě za rohem. Viděla jsem také, že přišla služka Annina se starým sluhou z Nazareta k jesličkám. Byla to vdova příbuzná se sv. Rodinou. Přinesši různé potřeby, zůstala u svaté Panny. Starý čeledín plakal radostí. Potom se vrátil se zprávami k Anně.

Den na to viděla jsem, že svatá Panna s Jezulátkem a děvečkou opustila na nějakou chvíli jeskyni. Vyšedši ze dveří, zahnula pod přístřeškem na pravo do poloviční jeskyňky, ve které při narození Páně vytryskl pramen. Pobyla tu čtyři hodiny. Přišli nějací muži z Betlema jakožto vyzvědači Herodesovi.

Proneslo se totiž z řeči pastýřů po celé krajině, jaký zázrak se stal v Betlemě. Viděla jsem, že ti muži dali se do řeči s Josefem, jehož před jeskyní zastali, opustili ho s pohrdavým úsměvem.

Leží totiž jeskyně na příjemné samotě. Z Betlema sem nepřichází nikdo leda pastýři. Vůbec měšťané nestarají se nic o to, co se zde děje; neboť mají pilno při veliké návštěvě cizozemců, jimiž se město hemží. Panuje tam hluk, tíseň. Prodává se hojně dobytka, jenž se buď zabíjí nebo místo daní odvádí. Mezi Židy viděti pohany, kteří slouží za čeledíny.

Zvěst o zázračných příbězích u jeskyně pastýři roznesli po celém blízkém a také vzdáleném údolí horském. Tak mnozí zvěděli o narození dítěte ve sluji. Zásoba pokrmů, jež pastýři přinesli, rozdána chudým a také jiným návštěvníkům. Ptáky upekli na rožni, posypavše je moukou ze zrní rákosu podobné byliny, která roste kolem Betlema a Hebronu. Pod krbem viděla jsem zcela žhavé a čisté otvory, v nichž pekli rovněž ptáky.

Mudrci přišli do Betlema.

Viděla jsem krále vyjížděti z jerusalemské brány směrem jižním v témž pořádku jako přijeli. Napřed nejmladší Mensor, potom Sair na konec Theokeno. Za nimi pobíhal zástup lidí z města až k potoku před městem. Tu je opustil vraceje se do Jerusalema. Přešedše králové potok, zarazili, vyhlédajíce k nebi, na němž jim opět zazářila hvězda. Uzřevše ji, velmi se zaradovali. Jeli za líbezného prozpěvování dále. Divila jsem se, že hvězda nevedla je do Betlema přímo, ale více k severu kolem městečka, které dobře znám. Viděla jsem, že králové za ním na jednom pěkném místě se zastavili k modlitbě. Před nimi vytryskl pramen vody. Sestoupivše k němu, vyhloubili jej, obloživše týž jako studánku pískem a trním. Odpočinuli zde více hodin, napájejíce svá zvířata; neboť v Jerusalemě pro starosti a nepokoj neměli k tomu pokdy. Hvězda, jež v noci se třpytila jako ohnivá koule, podobala se za dne skoro měsíci, leč nebyla úplně kulatá, ale spíše rozeklaná.

Viděla jsem, že často zašla za mraky. Na přímé silnici z Betlema do Jerusalema lidi, chodci a jezdci s nákladem i osly stále se hemžili. Snad to byli lidé, kteří po sčítání z jiných měst a také z Betlema se navraceli domů nebo šli do Jerusalema do chrámu nebo na trh. Na cestě, kudy táhli králové, panoval klid. Buď je hvězda vedla, aby nevzbuzovali pozornosti, nebo měli přijíti do Betlema až k večeru.

Než se setmělo, došli k Betlemu ke bráně. Hvězda zmizela. Vešli do domu, kdež někdy bydlili rodiče Josefovi a v němž Josef s Marií se dali zapsati. Domnívali se, že zde naleznou nemluvně. Sv. Josef jako by byl o jejich příchodu věděl. Nevím, zvěděl-li o nich z Jerusalema nebo z nějakého zjevení, leč viděla jsem, že za dne ledacos přinášel z Betlema: ovoce, med, zeleninu. Viděla jsem také, že jeskyni vyklízel, posunuv své dřevěné lože až ke vchodu. Vynesl také dříví, kuchyňské náčiní přede dveře pod přístřešek.

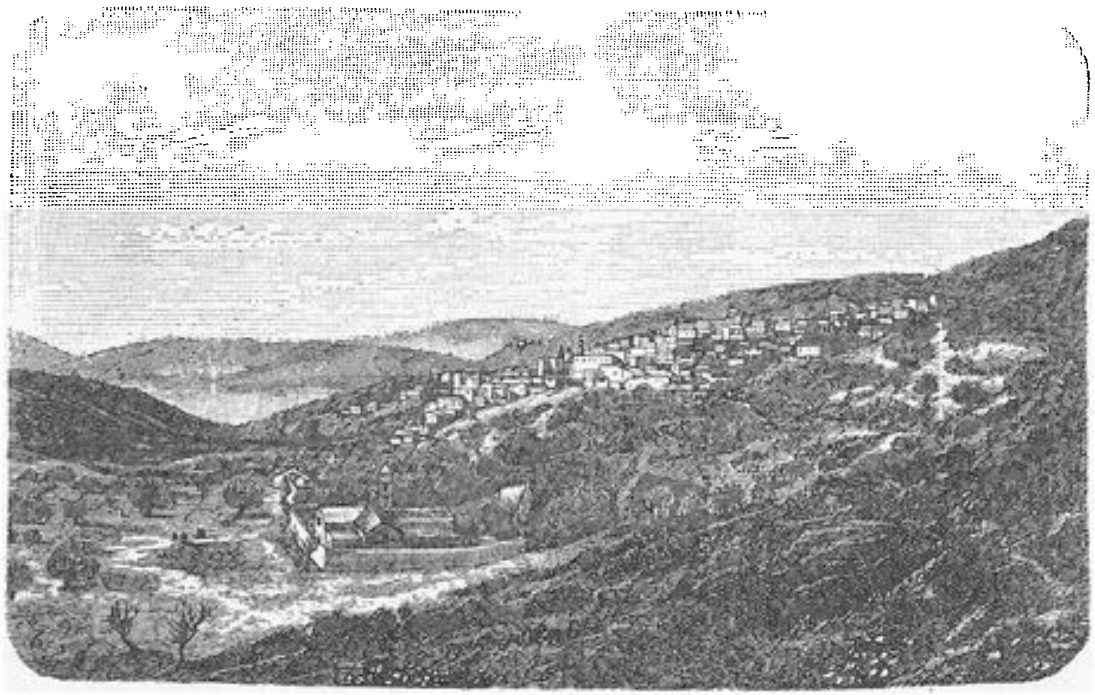
Když průvod králů přitáhl až do údolí k jeskyni, jezdci sesedli a počali se pokládati táborem. Městští zvědavci, kteří je dosud obskakovali, vrátili se domů. Již měli ležení skoro hotovo, když náhle nad samou jeskyní uzřeli známou hvězdu. V ní spatřili zcela zřetelně nemluvně. Stála přímo nad jesličkami, směřujíc svým ohonem rovně k nim. Králové sňavše přikryvky s hlav, pozorovali, že hvězda roste, nížíc a se přibližujíc. Mně se zdá, že jsem ji viděla tak velikou jako prostěradlo. S počátku žasli.

Setmělo se, domu neviděli, jen vrcholek jeskyně se jim bělel jako násep. Za chvílenku se zveselili radostí velikou a hledali přístup do sluje. Mensor otevřel dveře. Vida před sebou neobyčejným jasem skvoucí jeskyni, v níž sedí panna s děckem právě taková, jakou před tím na hvězdách byli spatřovali, ustoupil zpět. Pověděl ostatním. Na to přistoupili ke vchodu všichni tři. Viděla jsem, že sv. Josef k nim vyšel s jedním starým pastýřem. Přívětivě je oslovil. Řekli mu zkrátka, že přišli se pokloniti nedávno narozenému králi židovskému, jehož hvězdu uviděli. Že mu přinesli dárky. Josef je uctivě vítal. Vrátili se nazpět, aby se mohli připraviti k uctění děťátka. Starý pastýř odešel se služebníky mudrců až k ležení do údolí,

kdež stály kůlny a stáje. Obsluhovali soumary.

Průvod naplnil celé údolíčko. Viděla jsem, jak králové sňali s velbloudův a oblékli své široko se dmoucí pláště ze žlutého hedvábí. Na bedra si připnuli řetízkem peněženky a zlaté nádobky s knoflíky. Vypadaly jako cukřenky. Měli také s sebou tabuli na způsob tácu, jenž se dal rozkládati. Konal úkol talíře pod dárky. Položili naň přikryvku se střapci, a na ni v nádobkách i v číších dary. Každý král měl ze své rodiny čtyři průvodčí. Všickni šli s několika služebníky za sv. Josefem do přístěnku před jeskyní. Na vzal je Mensor od nich. Pokleknuv položil je před Marii. Ostatní dva králové postavili se za ním při otvoru jeskyně. Viděla jsem, že jeskyně zářila nadpřirozeným světlem. Naproti dveřím na místě zrození Páně spočívala polosedíc a pololežíc o rámě opřena P. Maria, vedle ní Josef a na pravo Jezulátko na trošinku vyvýšeném, kobercem pokrytém korýtku.

Jakmile Mensor vkročil do jeskyně, vzpřímila se P. Maria a zastřevši se závojem, vzala děťátko zcela ovinuté na klín. Rozvinula přikryvku tak, že hořejší část těla Ježíšova až po paži vyčnívala a držela dítě

NAZARET.

podnosu upravovali vhodně dary. Na to vešli do dveří nejprve dva mládenci z průvodu Mensorova, rozestírajíce koberce na podlahu až k jesličkám. Když vyšli, vstoupil Mensor se čtyřmi průvodčími. Zuli s nohou trepky (sandály). Za králem nesli dva služebníci dary až k jeskyni. Při dveřích vzhůru k prsům, podpírajíc hlavičku rukou Děťátko drželo ručku na prsíčkách jako k modlitbě, usmívalo se přívětivě a celé záříc pohybovalo ručinkou kolem sebe. Mensor pokleknuv přeložil ruce na prsou křížem, sklonil hlavu. Podávaje dary, pronášel nábožná slova. Potom vzal z peně-

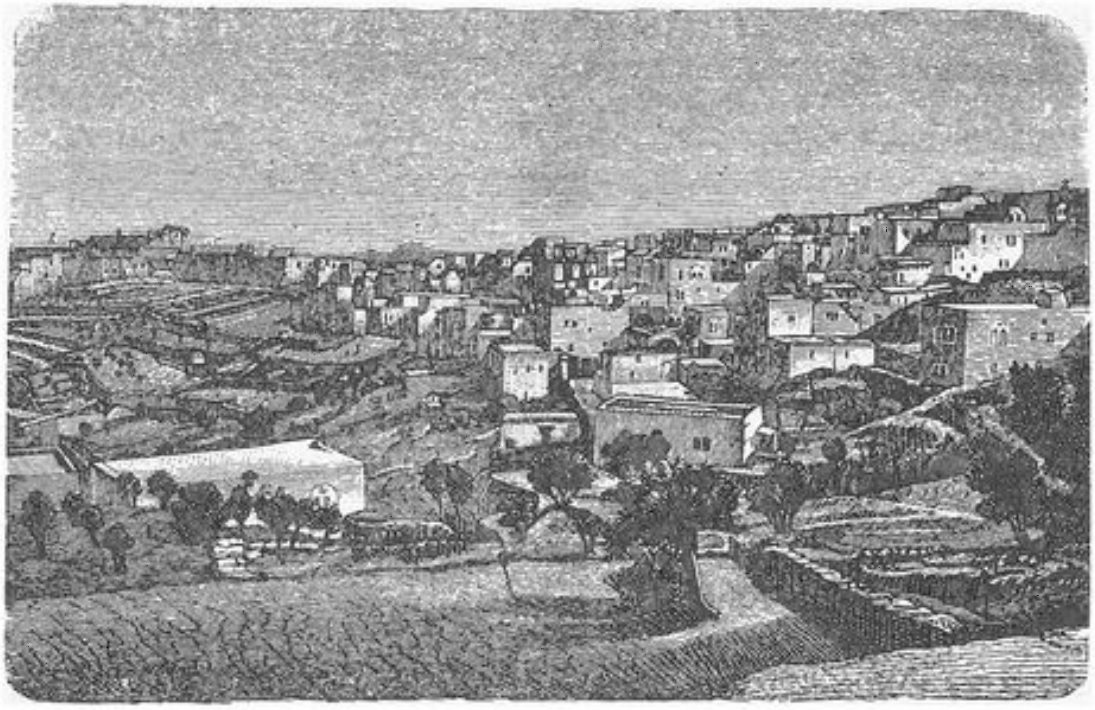
NAZARET. Tajemství Nazaretu a tajemství Betlema vzájemně si odpovídají. Zvučí jako ozvěny, jež hory volají k horám. Jest jistá harmonie tajemství, souzvuk, jejž sluch náš vystihnouti nemůže. — Tajemství Vtělení odpovídá tajemství Narození. — Panna počala — Panna porodila. Keř u hory Horeb hořel a přece neshořel. Oheň nespálil jeho květů. Mateřství sv. Panny nesetřelo pelu její nevinnosti. „Je-li něco zřejmého, je to skutečnost tajemství. Podle postavení, jaké člověk zaujímá na hierarchické stupnici bytostí, nemůže otevřít oči, aby nepozoroval tajemství. Aby nepozoroval tajemství, potřebuje člověk pouze zavřít oči, a to zavřít je silné. Pak tajemství zmizí, protože světlo zmizelo, neboť pro nás oba názvy: tajemství a světlo — tyto dva názvy, které neznalost pokládá za protikladné — tyto dva názvy jsou v očích vědy názvy souběžnými.“ (Arnošt Hello.)

ženky hrst na prst dlouhých, těžkých hůlčiček. Byly zostřeny, v prostřed vyduty, třpytily se zlatem. Položil je pokorně za dar vedle dítěte Marii na klín. Maria přijala je laskavě a pokorně, přikrývajíc zlaté proutky cípem svého pláště. Mensorovi průvodčí stáli vzadu, hluboce hlavy sklánějíce. Mensor dal zlato, poněvadž věrně, s láskou, s vroucí pobožností a namáhavě vždy spásy vyhledával.

Když se svými poodstoupil, vkročil do jeskyně se čtyřmi průvodčími Sair. V ruce nesl zlatou kadidelnici s lodkou naplněnou malými, zelenavými zrnéčky jako pryskyřice. Pokleknuv položil dar svůj na tabulku. Obětoval kadidlo proto, poněvadž volně, pokorně se podroboval vůli Boží.

Po něm přiblížil se Theokeno, nejstarší. Nemohl padnout na kolena, jsa silný a starý. Stál skloněn, postavuje na tabulku zlatou nádobku plnou zelin. Byly živé a čerstvé, pnouce se vzhůru, jako jemný keř s bělavými kvítečky. Přinášel myrrhu znamenající sebezápor a umrtvené vášně. Tento dobrý muž překonal mnoho bojů proti modlářství a mnohoženství. Prodléval před Jesulátkem velmi dlouhou dobu, že jsem se obávala o jeho průvodčí, kteří zcela trpělivě před vchodem čekali, aby také Ježíška spatřiti mohli.

Královské řeči, slova průvodčích zněly neobyčejně dětsky a milostně. Začínaly: „Viděli jsme jeho hvězdu a poznali, že on jest Král králův. Přišli jsme se mu poklonit a přinesli jsme mu dary.“ V nejupřímnějších slzách loučili se s děťátkem. Prosili je,

BETLEM.

BETLEM. Svět volal po svém Obnoviteli, a přece nikdo netušil, že letotýdny spěchají již ke konci. Hledal Otce příštího věku, a přec nikdo nepostřehl místa, kam Micheáš prorok ukazoval: A ty Betleme Efrata ... z tebe vyjde, jenž bude panovníkem v Israeli. (Micheáš 5, 2.) Lidstvo zmírajíc hladem duše prahlo po chlebě života, a ten, jenž chléb živý přinesl, rodí se neznám, nepoznán v domě chleba — v Betlemě. Svět jej nezná a nepřijímá, ježto nepřichází tak, jako jej očekává — „Non erat eis locus in diversorio.“ Nebylo pro ně místa v hospodě. Pohostinství, jež se poskytuje všem, odpíralo se Marii a Josefovi. — „Očekávaný národů tluče na bránu světa, a nebylo pro něho místa. Žádal o místo, kde by se narodil: Bylo mu odepřeno.“ (Hello.) Všem lidem je připraveno, jen pro Boha místa není. S pláčem žaluje Novozákonný orel — evangelista: „In propria venit et sui eum non receperunt.“ — „Do vlastního přišel, a svoji ho nepřijali.“ (Jan 1, 11.) A když hostince byly naplněny, stáj se otevřela. — Syn člověka neměl místa, kam by uložil hlavy své. A když se jednalo o jeho smrt, neměl pěti stop země, kde by se položil. Země ho vyhostila mezi nebe a sebe — na kříž. Tragika narození a tragika smrti Ježíšovy se doplňují. Lišky mají svá doupata a ptáci hnízda, ale Syn člověka neměl, kam by se položil.

STUDNICE PANNY MARIE V NAZARETĚ.

aby žehnal jejich rodinám, vlasti, lidu, majetku a všemu, co má pro ně na světě nějakou cenu. Že podávají mu svá srdce, své duše, skutky a myšlenky, aby je osvítil k ctnostem, dal světu štěstí, pokoj a lásku. Nelze vypověděti, jak se rozplývali v lásce i pokoře, jak radostné slzy řinuly se po tvářích a vousech těch starších. Oplývali blažeností, která jim přišla s hvězdou, po níž dlouho a poctivě toužívali předkové, za níž žádostivě se na cestu vydali. Všecka radost splněných záslibů mnoha století je naplňovala.

Josef a Maria rovněž plakali, rozohněni jsouce radostí, které jsem na nich nikdy nespatřila. Nesmírně oblažovala je pocta, uznání nemluvněte za Spasitele světa, jemuž tak chudičce ustlali, o jehož vznešené hodnosti tiše ve svých srdcích potají uvažovali. Viděli v tom všemohoucnost Boží, že z daleka přišlí lidé mu poskytli toho, čeho oni nemohli: úctu velikých tohoto světa a posvátnou nádheru. Klaněli se mu s nimi, jeho čest je obšťastnila.

Matička Boží přijímala všecko pokorně a vděčně. Nic nemluvila, jen některý pohyb naznačoval její radost. Tiskla dítě na prsa. Zářilo jako slunce. Na konec promluvila s každým několik dobrotivých slov, při čemž odchýlivši úplně plášť — ukázala zase Ježíška.

Králové odešli do svých stanů. Bylo v nich světlo a pěkně. Rovněž sluhové přišli k jesličkám. Oni totiž za pomoci pastýře rozestřeli na výšině proti „polím pastýřů“ bílé stany pro své pány, upevnivše je kůly, jež s sebou přivezli. I oni se klaněli Jesulátku.

V Betlemě jsem viděla tohoto večera a i v noci shon lidu u otcovského domu Josefova. Když přijeli králové, sbíhali se k nim v městě velcí, malí. U jesliček panovalo s počátku úplné ticho. Potom viděla jsem, jak z daleka Židé číhali, povykovali ve skupinách, sem i tam pocházeli. Potom odešli se zprávou do města. Viděla jsem v tyto dny, že v Jerusalemě chodili staří Židé a kněží s písmem v ruce a dobíhali k Herodesovi. Potom umlklo všecko, jakoby nikdo o těch příhodách nechtěl více mluviti.

Sv. Rodina v Nazaretě. Dvanáctiletý Ježíš v chrámě jerusalemském.

V domě nazaretském byly tři světnice. Největší a nejpříjemnější pro Matku Boží. Zde scházívali se Ježíš, Maria, Josef k modlitbám. Jindy viděla jsem je zřídka pohromadě. Při modlitbě stáli, majíce ruce křížem přes prsa. Zdálo se, že mluví hlasitě. Viděla jsem je často na modlitbě při světle svícnu s několika knoty; na stěně visela také hořící lampa. Jinak každý žil ve své světničce.

Josef tesařil. Viděla jsem, jak řezal latě a podlouhlá dřeva, hobloval. Snášel-li odněkud kmen či větší dříví, Ježíš mu pomáhal. Maria ponejvíce šila a háčkovala, používajíc při tom jakýchsi hůlčiček. Sedávala na podložených nohách,[1]) majíc vedle sebe košíček. Každý spal na svém lůžku pod přikryvkou, která za dne byla svinuta.

Viděla jsem, že Ježíš rodičům všemožně pomáhal a také mimo dům, kde se mu naskytlo, přívětivě, ochotně každému posloužil. Pomáhal pěstounu v řemesle nebo se modlil a rozjímal. Všem dětem v Nazaretě sloužil za vzor. Milovaly ho bojíce se, aby ho nezarmoutily. Rodičové jeho malých přátel, chybil-li některý nebo se neslušně zachoval, obyčejně hrozívali: Co řekne syn Josefův, až mu to o tobě povím. Jakou mu způsobíš žalost! Kolikráte žalovali mu na své děti,

[1]) Východní zvyk.

STUDNICE PANNY MARIE V NAZARETĚ. (K obr. na str. 165.) V Nazaretě bydlila svatá rodina, navrátivši se podle rozkazu anděla z Egypta. „Ale Josef, uslyšev, že Archaelaus kraloval v Judsku, obával se tam jíti: a byv napomenut ve snách, obrátil se do krajin galilejských. A přišed bydlil v městě, jež slove Nazaret.“ (Mat. 2, 22. 23.) V městě tom prožil Spasitel celé mládí své. Každé místo je tu jeho přítomností posvěceno. Tak tomu i se studnicí, jíž vidíme zobrazenu. Asi deset minut na východ od města, nedaleko řeckého kostela sv. Gabriele, nalézá se jediný pramen nazaretský, k němuž doposud chodí ženy nazaretské načerpat vody. Pramen ten teče nejdříve kolem oltáře zmíněného kostela a pak teprve shromažďuje se v klenuté studni. Není pochyby, že k této studni také svatá Panna a s ní božský její Syn chodíval. Tomu nasvědčuje jak starobylá tradice tak i křesťanské legendy k ní se vztahující.

prosíce ho před nimi: Řekni mu přece, aby toho více nečinil. Ježíš přijímal vše jako hravé dítě a laskavě děti prosíval, aby to či ono nečinily. Modlíval se s nimi k nebeskému Otci o sílu, aby se polepšily a přemlouval je, že mají se hned přiznati k chybě nebo odprositi.

Hodinu cesty od Nazareta směrem k Seforis leží místo řečené Ofna. Tady za dob mládí Ježíšova bydlili rodiče Jana a Jakuba a Saturnin přešli Jordán, přišli za nimi a zúčastnili se jako učeníci Janovi svatby v Káni. Kleofáš je jeden z těch dvou učeníků, jimž se Ježíš ukázal u Emmaus. Druhý slul Lukáš. Kleofáš se oženil a zůstával v Emmausích. Jeho žena připojila se později k dobročinným ženám prvotní církve.

Ježíš měl štíhlou, vytáhlou postavu, obličej jasný a podlouhlý. Vypadal ač bledý zdravě. Dlouhé, kaštanové vlasy splývaly mu na ší

TIZIAN: KŘEST PÁNA JEŽÍŠE.

staršího. Hoši scházívali se často s Ježíšem. Později odstěhovali se rodičové do Betsaidy a chlapci se stali rybáři.

V Nazaretě žila s Jáchymem spříbuzněná rodina sekty essenské. Měla čtyři syny: Kleofáše, Jakuba, Judu a Jafeta, o něco mladší nebo starší než Ježíš. Také ti hrávali si s Ježíšem a sv. Rodina obyčejně s touto rodinou do Jerusalema putovala. Všichni čtyři bratři stali se učeníky Janovými, po jeho smrti učeníky Kristovými. Když Ondřej i vysoké, hladké čelo. Nosíval dlouhý, světlošedý oděv, celotkaný, až na paty sahající. Rukávce byly v zápěstí o něco širší. Když mu uběhlo osm let, putoval ponejprv se svými rodiči ke svátkům velikonočním do Jerusalema. Potom každý rok. Již při svých prvních návštěvách chrámu vzbudil Pán Ježíš pozornost u přátel, u nichž přebývali, a mezi kněžími a učiteli. Hovořívalo se často mezi známými v Jerusalemě o chytrém, nábožném, ba zázračném pacholíku,

synu Josefově. Tak jako u nás při ročních poutích pozná některá prostá, nábožná osoba to či ono selské dítě a když se s ním za rok opět shledá, hned se naň pamatuje, tak podobně měl známé Ježíš, když s rodiči a ve společnosti přátel i jich synů zavítal ve dvanácti letech do Jerusalema.

Byl obyčej, že rodiče putovali s krajany odděleně podle pohlaví, domnívajíce se, že při své páté cestě jako i jindy Ježíš jde mezi mládenečky. — Ježíš ale tentokráte hned při hoře Olivetské opustil svoje průvodčí, kteří se domnívali, že čeká na rodiče, za nimi kráčející. Ježíš zatím ale kráčel po jižní straně Jerusalema do příbytku, kam zavítala Panna Maria před očišťováním ve chrámě. Rodičové se domnívali, že hoch jde napřed s jinými nazaretskými soudruhy; tito zase myslili, že počkav na rodiče jde v zadu. Když pak se sešli v Gofně, poznali omyl.

Josef a Maria plni úzkosti vrátili se hned do Jerusalema, poptávajíce se po něm na cestě i v městě; leč nemohli ho nalézti, poněvadž nebyl tam, kde se obyčejně zdržovali. Spal před betlemskou branou u lidí, kteří jej i jeho rodiče znali. Přidruživ se k několika hochům, šel s nimi dvakráte do školy, po každé do jiné. Třetího dne zašel dopoledne do školy u chrámu, odpoledne vstoupil do chrámu, kde ho rodičové našli. Ty školy měly různý směr, neučilo se v nich jen Zákonu, ale také jiným předmětům. Poslední stála poblíž chrámu a žáci z ní vybíráni jsou za kněze.

Ježíš vyvolal svými dotazy a odpověďmi mezi učiteli a rabíny všech těchto škol takový úžas a tak je rozladil, až si umínili, že třetího odpoledne na veřejném místě skrze nejučenější rabíny různých odborů hocha Ježíše pokoří. Smluvili se a to učitelové a zákoníci. Napřed měli z Ježíše radost, potom je zlobil. Mělo se tak státi ve veřejné síni uprostřed nádvoří chrámového před samou svatyní pod kulatým loubím, kde Ježíš i později často učil.

Viděla jsem Krista seděti ve veliké stolici, sotva ho bylo v ní viděti. Kolem něho stál sbor starých kněžsky oděných Židův. Poslouchali pozorně, potom zuřili. Bála jsem se, že se do něho pustí. Zhlaví stolice, v kteréžto Ježíš seděl, pokrývaly řezby s podobou jako psích hlav. Natřeny jsouce zelenohnědě, zdaleka se blýštily do žluta. Takové hlavy a figury vyčnívaly i z ostatního zařízení chrámového, ze stolů, jež tam stály pokryty obětními dary. V celém prostoru tísnil se lid — hlava na hlavě; ač kostel rozsáhlý, nedostačoval. Vše činilo dojem, jako by to ani nebyl chrám. Poněvadž pak Ježíš ve svých odpovědích a vysvětlivkách ve škole použil příkladů z přírody, z umění a věd, rabíni ozbrojili se k rozhovoru nejlepšími zbraněmi tohoto druhu. Když začali disputaci, pravil jim Ježíš, že vlastně tyto řeči sem do chrámu Páně nepatří, ale jelikož je to vůle Otce jeho, že jim odpoví. Nerozuměli, že by mínil vůli Otce nebeského, domnívajíce se, že Josef mu nařídil, aby svoje vědomosti před nimi osvědčil. Ježíš otázán, mluvil o lékařství, popisuje celé tělo lidské, tak že učence pojímala z toho závrať. Rovněž stejně dokonale mluvil o hvězdářství, stavitelství, orbě, měřictví a počtech, prokázal se znalostí práva, krátce vynikl ve všem, o čem šla řeč, poukazuje na shodu Zákona, záslibů, zřízení chrámového, na tajemství bohoslužby a obětí, tak že někteří se divili, jiní ze zahanbení propukali v zuřivost. Nálada se střídala, až konečně všichni se zlobili, že hoch je zahanbil; neboť slyšeli věci, o nichž nevěděli, kterých nechápali.

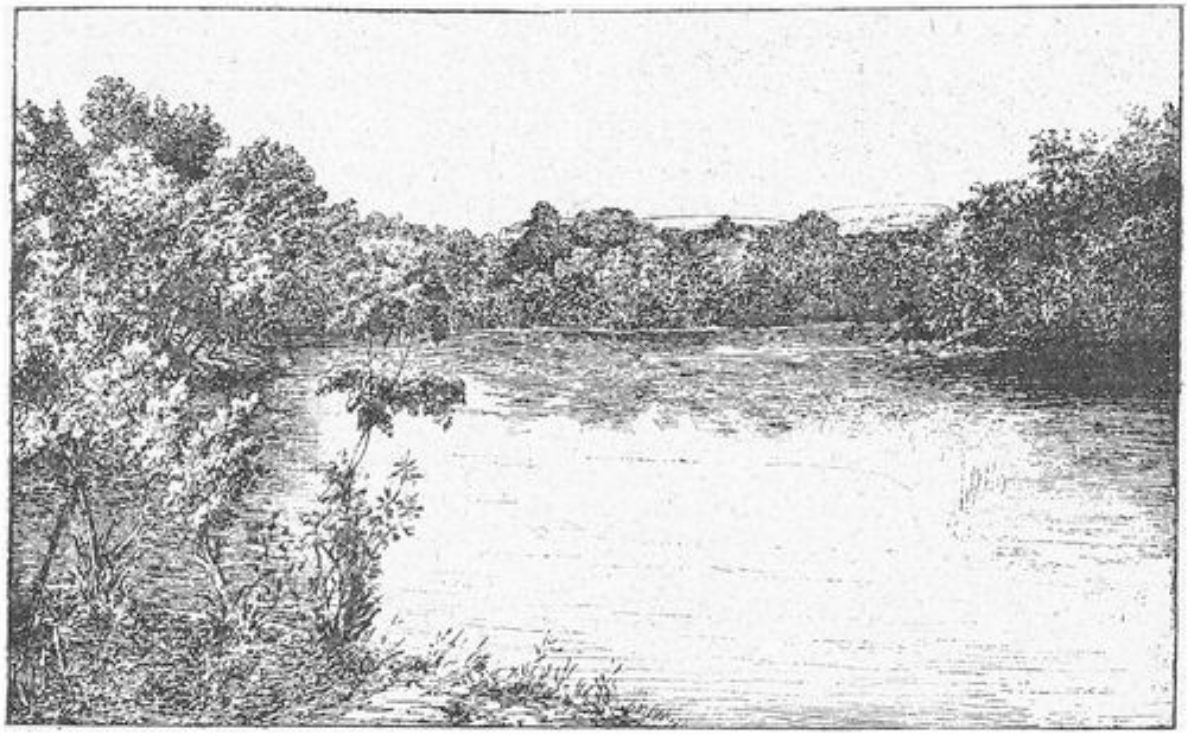
Ježíš učil už několik hodin, když tu přispěchala Panna Maria, poptávajíc se u známých levitů po dítěti. Najednou uslyší, že je mezi učenci v učební síni. Poněvadž ženám do škol přístup zabraňován, poslala levitu, aby Ježíše zavolal. Jezíš vzkázal, že přijde hned po skončení rozhovoru. Ponejprve dal rodičům pocítiti, že se musí podrobiti ještě jiným rozkazům než jenom jejich. Učil ještě asi hodinu a když všichni ustáli v odporu, zahanbeni a rozpáleni zlostí, opustil učební síň a přišel za rodiči do nádvoří ženského. Josef celý přestrašen divil se nemluvě; ale Maria pospíšivši k němu řekla: „Dítě, co jsi nám to učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí jsme tě hledali!“

Ježíš ale zcela vážně na to: Proč jste mne hledali? Což nevíte, že musím býti

v těch věcech, které jsou Otce mého? Oni však nerozuměli tomu a hned nastoupili zpáteční cestu. Posluchači celí udiveni, jdouce za Ježíšem, prohlíželi si sv. Rodinu.

Měla jsem strach, že chytí pachole; neboť částečně jsem pozorovala jejich vztek. Divila jsem se skutečně, když nechali sv. Rodinu klidně odcházeti; ano v hustém davu udělali jí pěšinku. Viděla jsem při tom mnohé jednotlivosti, slyšela jsem většinou, čemu učil, leč nemohla jsem si všecko pamatovati. Jeho učení vzbudilo podiv u přítomných zákoníkův. Někteří si je zapsali jako pamětina různá místa také na horu Olivetskou. Zde postáli na pěkném místě plném svěží zeleně, modlíce se s rukama na prsou křížem přeloženýma. Viděla jsem také, že šli přes potok po velikém mostě. Takové pochůzky a modlitby malé společnosti připomínají mně živě pout.

Když se Ježíš vrátil do Nazareta, uviděla jsem, že v domě Annině přistrojili hostinu. Pozvali k ní hochy a děvčátka příbuzných a známých. Nevím, byla-li ta hostina z radosti, že ho zase našli, nebo byl-li to obvyklý oběd po návratu poutníků z veliko-

JORDÁN. Buďte požehnány vy tiché, dumavé kraje, plné mlčení, jež posvěceny jste šlepějemi dvou největších, které země nosila: Jana Křtitele a Ježíše Nazaretského! — Svatá místa, kde setkali se synové dvou matek nejvznešenějších: Alžběty a Marie! Oba plni pokory, oba plni vzájemné úcty, jež ovládána byla vědomím úlohy a poslání. „Ejhle, Beránek Boží," — volá Jan, a Ježíš jednou odpovídá: „Mezi syny lidskými nenarodil se větší nad Jana Křtitele." Samoty, kolébky nejkrásnějších úmyslů a myšlenek, třibitelky lidského ducha! Věk náš nemiluje, nenávidí vás.

hodnost — tu a tam se o tom mluvilo, šeptalo i lhalo. Než všichni celou událost mezi sebou jen tutlali, zmiňujíce se jen mimochodem o všetečném chlapci, jemuž dali za vyučenou. Pravda, má nadání, ale to třeba uvésti na pravou míru.

Viděla jsem, že sv. Rodina šla zase z města. Na cestě setkali se se třemi muži, dvěma ženami a několika dětmi, jichž jsem neznala. Dle všeho pocházeli také z Nazareta, protože s nimi obešli Jerusalem a vedli je noční cesty, nebo konečně byla-li to slavnost na počest dvanáctiletí Ježíšova. Ježíš ale byl při všem hlavní osoba. Nad stolem visela v oblouku samá zeleň, věnce z révového listí, mezi tím klasy.

Děti dostaly hrozny a malé bochánky chleba. Té slavnosti se zúčastnilo 33 chlapců, samých budoucích učeníků Páně. Spatřovala jsem v počtu jistý vztah na léta Ježíšova. Ježíš uče vyprávěl po celou dobu hostiny ostatním zcela podivná a jimi nepochopená

přirovnání o svatbě, při níž promění vodu ve víno a nevšímavé hodovníky ve své přátele; a zase o jiné hostině, kdy promění víno v krev a chléb v tělo, a to že hostům jako útěcha, síla a živé znamení vzájemného spojení zůstane až do skonání světa. Také pravil k jednomu přítomnému pacholíku z příbuzenstva jménem Nathanaelovi: Zúčastním se jednou tvé svatby.

Od těchto dvanácti let stal se Ježíš učitelem svých soudruhův. Často s nimi sedával při jídle. Jestliže někdo přinesl Josefovi k lůžku něco pro posilněnou, byly to obyčejně tři bílé, na dva prsty široké, obdélné skývy chleba, nebo ovoce na talířku. Píti mu přinášeli ve žbánku.

Když Josef zemřel, seděla ve hlavách jeho lůžka Panna Maria, držíc hlavu v rukou, Ježíš stál nachýlen k prsům umírajícího. Viděla jsem, že se světnice naplnila září a anděly. Zavinuli ho s rukama na prsou skříženýma do bělostného plátna, pohřbili v úzké

RUBENS: JEŽÍŠEK A SV. JAN KŘTITEL.

a vyprávěl jim. Také se procházel vůkolní krajinou.

O smrti sv. Josefa.

Ježíš a Maria přesídlí do Kafarnaum.

Když se přibližoval čas veřejného vystoupení Ježíšova, viděla jsem ho často o samotě pohroužena do rozjímání. Josef slábl víc a více. Kolem třicátého roku věku Páně polehával. Bývali všichni tři pohromadě. Panna Maria sedávala před Josefovým lůžkem na zemi nebo na třínožce, jež vyzvednutím dala se použiti za stůl. Viděla jsem je zřídka rakvi do velmi hezké jeskyně, kterou obdržel od jednoho dobrého člověka. Za rakví kromě Ježíše a Marie šlo málo lidí; za to v záři zástup andělův. Později přenesli křesťané jeho tělo do Betlema. Mně se pořád zdá, že je tam vidím dosud neporušené.

Josef musil zemříti dříve než Ježíš. Nebyl by jeho ukřižování přečkal. Byl stařičký a miloval příliš Ježíše. Trpěl mnoho už tím, že Židé Ježíše mezi 20.—30. rokem velice pronásledovali. Pokoutně a lstivě. Nemohli ho ani viděti, mluvíce vždy závistivě: syn

tesařův chce všemu lépe rozuměti. Často odporoval učení fariseů, maje mnoho jinochů na své straně. Rovněž Panna Maria tím pronásledováním chřadla. Mně se její bolesti jevily většími než umučení. Nedá se vypsati ona láska, se kterou Ježíš útisky, lstivé úklady Židů snášel.

Po smrti Josefově odešel Ježíš s Marií do malé osady, čítající několik domků mezi Kafarnaum a Betsaidou, kdež Ježíši za příbytek postoupil domek jistý muž, jménem Levi z Kafarnaum. Ten měl Pána velice rád. Domek ležel o samotě, obklopen jsa příkopem plným vody. Z čeledi Leviho zůstávali zde dva lidé; potraviny posílal Levi z Kafarnaum.

Sem se odstěhoval také otec Petrův, když rybářství přepustil synovi. K Ježíši přilnuli mnozí z mladších v Nazaretě; leč zase od něho odstupovali. Chodíval s nimi po krajině kolem jezera, také na slavnosti do Jerusalema. Lazarova rodina v Bethanii znala se s ním.

Nazaretští fariseové nazývali Ježíše tulákem. Zlobili se na něho. Proto mu Levi ten domek daroval, aby bez překážky mohl vyučovati posluchače. Při jezeře kolem Kafarnaum rozprostírala se neobyčejně úrodná, veselými údolími prostoupená krajinka. Sklízeli tu několikráte do roka [1]) Příroda bujela zelení, květem a plody. Mnoho vznešených Židů sídlelo tady v zahradách, zámečcích. Také Herodes. Židé za časů Páně nepodobali se svým předkům. Obchod i styk s pohany je zkazil. Neviděla jsem nikdy ženy na veřejných schůzích, ani při pracích hospodářských; leda že některá chudá sbírala klasy. Vídávala jsem je jenom na poutích do Jerusalema a tu v okolí. Polnosti, různé nákupy obstarávali otroci. Viděla jsem všecka města galilejská. Kde nyní sotva tři, kvetlo druhdy až sto. Množství lidu nedá se popsati.

Maria Kleofášova, která obývala dům Annin v Nazaretě se svým třetím mužem, otcem Simeona z Jerusalema,[1]) přistěhovala se se svým synem Simeonem do domu Mariina v Nazaretě, zanechavši v původním bytě ostatní rodinu s čeledí. Když brzy na to odešel Ježíš z Kafarnaum do krajiny u Hebronu, doprovázela ho Panna Maria, která jako pravá matka všude o něho tklivě pečovala — až do Nazareta. Zde zůstala do jeho návratu. Přišli tam také Josef Barsabáš, syn Marie Kleofášovy z druhého manželství se Sábou, a ještě jiní její tři synové z prvního manželství s Alfeem: Šimon, Jakub mladší a Tadeáš, kteřížto poslední byli už samostatní. Přišli viděti sv. Rodiny a potěšiti ji nad ztrátou sv. Josefa. Chtěli ovšem spatřiti nejprve Ježíše, s nímž pro zaměstnání někdejší poměr mládí na čas přerušili. Znali sice povšechně známé proroctví Simeona i Anny při obětování Páně ve chrámě; leč docela mu nevěřili. Přidali se tudíž raději k Janu Křtiteli, když nedlouho na to ubíral se tímto územím.

Mezi tím přibližoval se čas veřejné působnosti Ježíšovy. Objevil se Jan Křtitel, aby hlásaje pokání upravil v srdcích lidských cestu Messiášovi, jakž předpověděl prorok Malachiáš (3, 1.): Aj já posílám anděla svého a připraví cestu před tváří mou. A hned přijde do chrámu svého panovník, jehož vy hledáte, a anděl Zákona (Messiáš), kterého vy chcete. Aj přichází, praví Hospodin zástupův.

[1]) Míní se nejspíše sklizeň obilí, vína, zeleniny... pozn. př.

[1]) Snad onen druhý učeník, jemuž dle sv. Cyrilla se Pán Ježíš ukázal po svém zmrtvýchvstání na cestě do Emaus. pozn. př.

ACHTERMANN: SVATÍ TŘI KRÁLOVÉ. Skulptura mramorového oltáře u sv. Víta v Praze.

Posledni příprava na veřejné působení Páně. Jan Křtitel vystoupí až do prvních velikonoc.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ TŘETÍ.

Jan Křtitel káže a křtí.

1. O čase vystoupení Jana Křtitele.

Co anděl Páně předpověděl knězi Zachariáši o jeho synu, že předejde zaslíbeného Messiáše v duchu a moci Eliášově a mnohé ze synů israelských obrátí k Pánu (Luk. 1, 16. 17.), vyplnilo se o třicet let později, když Jan vystoupil na poušti; káže pokání, budě ze spaní mocným, vážným slovem, hlavně však svým příkladem nábožensky vlažné, aby připravil lidská srdce Spasiteli. Evangelista Lukáš (3, 1.—3.) udává přesně, kdy Jan začal vyučovati. **Roku patnáctého panování císaře Tiberia, když Pontský Pilát spravoval Judsko a Herodes byl tetrarchou v Galilei, Filip pak bratr jeho tetrarchou krajiny ituřejské a trachonitské a Lysaniáš tetrarchou abilinským, za nejvyšších kněží Annáše a Kaifáše stalo se slovo Hospodinovo k Janovi, synu Zachariášovu, na poušti. I přišel do veškeré krajiny jordánské a kázal ..**

Císař Tiberius, do jehož vlády spadá největší část pozemského života Ježíše Krista, jakožto pastorek i nástupce císaře Augusta, byv před tím po tři léta spolucésarem, panoval od r. 14—37 po Kr. Podle výpočtu nejlepších vykladačů Písma sv. připadal by Lukášův „patnáctý rok“ ne na počátek spoluvlády, ale do prvních let samovlády Tiberiovy, tedy na r. 29. nebo 30.[1]) po narození Páně. Říše římská se rozkládala skoro po celém tehdy známém světě, římskému žezlu podléhali všichni národové. Tiberius se staral jak jen mohl o dobrou správu provincií, sesílil znamenitě císařskou moc, odňav lidu každý vliv ve sborech zákonodárných, z kteréžto příčiny líčí ho dějepisci jako tyrana, an prý za jeho vlády vzešlo 147 přelíčení pro spiknutí nebo urážku Veličenstva.

Kromě panovníka celé ohromné říše římské jmenuje Lukáš ještě představené a vladaře území, jež tvořila zemi zaslíbenou a měla se státi dějištěm působení Messiášova. Pilát řeč. Pontský, jenž spravoval Judeu, vladařoval od r. 26—36.[2]) Zanechal po sobě

[1]) Jiní uvádějí r. 28. Pozn. př.

[2]) Před ním první. Coponius kolem r. 12 po Kr.; na to Amlivius, Annius Rufus, Valerius Gratus, Pontius

neslavnou památku. Dějepisec Filo z Alexandrie vytýká mu podplatnost, násilnost. lupičství, zlé jednání, útisky, popravy bez předchozího rozsudku, nesčetná i nesnesitelná ukrutenství.[1]) Sv. Lukáš vypráví (13, 1—3.), že dal kdysi při obětování ve chrámě pošavlovati více Galilejcův. Dozvíme se také později, jak smutnou roli hrál při utrpení Páně.

Herodes, čtvrtník (tetrarcha) galilejský a perejský, byl synem Herodesa Velikého. Po otci zdědil zálibu ve stavbách i nádheře a také lstivost, věrolomnost a požívavost. Na západním břehu Genezaretského jezera založil s nesmírným nákladem nové město, v němž se usídlil, nazvav je ke cti císařově Tiberias. Uslyšíme, že dal odpraviti sv. Jana Křtitele, poněvadž mu vyčetl cizoložný poměr s Herodiadou, manželkou nevlastního jeho bratra Filipa. Filip,[2]) čtvrtník ituřejský a trachonitský, pokládá se za nejlepšího ze synů Heroda Velikého. Josef Flavius [1]) praví, že jeho moc zasahovala na celý sever Palestiny. K poddaným se měl velice vlídně, jsa i jinak mírumilovný. Za manželku pojal Salome, dceru svého nevlastního bratra Herodesova a Herodiady; její tanec před Herodesem sv. Jana stál život. O Lysaniovi, čtvrtníku abylinském, jenž vládl nad územím východně od Libanonu, není nám ničeho známo.

Ze všeho toho průzračno, že za doby, v níž Jan Křtitel vystoupil, Palestina, jsouc rozkouskována, ztratila svou politickou samostatnost. Rozdělení země však posloužilo dobře Janovi i Spasiteli. Mohli zajisté při hrozícím pronásledování jednoho vladaře odejíti do krajiny jiného a tam ve svém vznešeném úřadu pokračovati. Leželo zajisté v úradku Božím, že v Judei a Galilei tenkráte mimo Židy žili též Římané a Řekové, kteří se tak bezděky stali celému světu svědky vykupitelského díla Krista Pána.

KÁZÁNÍ JANA KŘTITELE NA POUŠTI. Slavný umělec představuje nám na svém obraze svatého Jana Křtitele, hřímajícího ve svatém hněvu do duše zatvrzelého národa židovského: „Plemeno ještěrčí, kdo vám ukázal, abyste utekli před budoucím hněvem.“

Pilatus. Skutkové apoštolští uvádějí ještě prokurátory Felixa a Festa.

[1]) De legatione ad Caium 38.

[2]) Jiný Filip z téhož rodu byl ale nevlastním bratrem Herodesovým.

[1]) J. Flavius: Starožitnosti 15, 10. 18, 4, 6.

Evangelista objasňuje dále poměry náboženské u Židů za časů Janových. Že měli dva nejvyšší kněze Annáše a Kaifáše, ač dle Mojžíšova zákona (II. Mojž. 28; III. 8.) nařizoval jediného. Událost tato svědčí o tom, že římský vladař osazoval zcela libovolně stolici Aronovu. Již na Annáše nepřešla důstojnost nejvyššího kněze dědictvím, jak Hospodin poroučel; ale on obdržel ji od Římanův. Po několika letech ho zase sesadili. Následovali tři nejvyšší kněží po sobě a ty svrhli. Konečně vladař Valerius Gratus ustanovil Kaifáše,[1]) zetě Annášova. Jelikož však jako člověk slabé povahy vážně zakročiti neuměl, nabyl velikého vlivu tchán Annáš. Proto jmenuje Lukáš dva velekněze. Z této pak příčiny netěšilo se kněžstvo veliké vážnosti, poněvadž majíc dvé hlav nemohlo jednotlivě vystupovati a sami přísnější Židé považovali úřad velekněžský za znesvěcený.

O ostatních poměrech palestinských jednali jsme šíře v prvních stránkách. Aby laskavý čtenář snáze porozuměl budoucím příběhům, krátce opakujeme: Vznikání a převaha náboženských sekt zlomila u lidu všecku víru a snahu po ctnostech. Nejproslulejší sektu tvořili fariseové, kteří měli jaksi lid s učenci spojovati. Fariseové sami dobře znali Zákon. Však proto mezi nimi vznikla roztržka. Jedni požadovali, aby Zákon zachovával se co nejpřísněji, druzí vykládali Písmo svaté zcela podle své chuti, převraceli, ba padělali je. Jejich přepjatá přísnost v učení, zdánlivá dopodrobnost při zachovávání předpisů sloužila jim za prostředek, aby si zjednali vážnost i vliv. V nábožnosti šli až do krajností, držíce se doslovného znění (litery) písma, čímž kazili v lidu pravé, srdečné přesvědčení náboženské. Stávalo se tak dosti zhusta, poněvadž i jeden díl kněží hlásil se k fariseům. Sadducejce považovati dlužno za nevěrce a tehdejší svobodomyslníky. Popírali nesmrtelnost duše. Měli stoupence ve vysokých kruzích společnosti.

Není divu, že za takových politických a náboženských směrů šířil se mezi lidem duch nespokojenosti, jenž zatemňoval dřívější důvěru v Boha. Pravda, očekávali Messiáše, Vykupitele; ale představovali si ho jako světského krále, jenž osvobodí židovský národ z nenáviděného jha římského, jenž Židům zjedná nadvládu v zemi i v širošírém světě. Než i mezi řadami zvrhlého národa zůstalo ve všech společenských vrstvách dobré, zdravé jádro pravověrných duší, které toužily po Messiáši, jakožto pravé útěše i naději Israele. Tím lze si vysvětliti výsledek působnosti Ježíšovy i předchůdce jeho Jana Křtitele.

2. Kde Jan Křtitel začal. O způsobu jeho života.

V těch dnech pak přišel Jan Křtitel a kázal na poušti judské řka: Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské. To zajisté jest ten, který byl předpověděn od Isaiáše proroka slovy: Hlas volajícího na poušti: Připravujte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho. Sám pak Jan měl roucho ze srsti velbloudí a pás kožený kolem beder svých a pokrm jeho byl kobylky a med lesní. (Mat. 3, 1.—6.)

Počátek evangelia Ježíše Krista, Syna Božího, jakož jest psáno u Isaiáše proroka. Aj já posílám anděla svého před tváří tvou, kterýž připraví cestu tvou před tebou. Hlas volajícího na poušti: Připravujte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho. Jan vystoupil na poušti křtě a hlásaje křest a pokání na odpuštění hříchův. I vycházela k němu všecka krajina judská i všichni Jerusalemští a byli od něho křtěni v řece Jordáně, vyznávajíce hříchy své. Jan pak byl oděn v roucho ze srsti velbloudí a měl pás kožený kolem beder svých a jídal kobylky a med lesní. A kázal řka: Přichází za mnou silnější nežli jsem já, jemuž nejsem hoden, abych shýbna se rozvázal řeménka u obuvi jeho. Já jsem vás křtil vodou, on vás však bude křtíti Duchem svatým. (Mar. 1, 1.—8.; srov. Luk. 3, 3.—6.)

Všichni tři evangelistové Matouš, Marek a Lukáš praví, že Jan vystoupil na poušti

[1]) J. Flavia Starožitnosti 18, 1.

VÁCLAV LEVÝ: PANNA MARIA NA TRŮNĚ.

Matouš označuje tím místem poušť judskou. Jan zajisté z vnuknutí Božího odebral se již v útlém mládí na poušť. Poněvadž byl povolán, aby hluboce pokleslý národ kázaje pokání obrátil k Pánu, vyvedl ho Duch Boží z prostředka lidu na samotu, kde nevinnost a ctnost nemohla utrpěti poruchy. Ve společnosti s Bohem a anděly měl žíti život anděla, aby mohl svobodně i odhodlaně vyčísti vady lidu.

Sv. Řehoř Nazianský připomíná ještě jinou příčinu, proč Jan strávil své mládí na poušti. Jsa určen, aby vydal svědectví o důstojnosti Ježíše Krista jako Synu Božím a Messiáši, měl žíti v úplné odloučenosti od světa, aby se nezdálo, že svědčí z přátelství nebo z tajné předchozí úmluvy. Judskou pouští rozuměti dlužno pustá pastviska, která v šíři několika hodin táhnou se podél západního břehu Mrtvého moře. Nevlídné ticho leží nad liduprázdnou krajinou. Slyšíš jen šum osamělých stromův a křoví, skřek dravého ptactva, řev divoké zvěře. Několik horských potůčků, jež v létě vyschnou, z jara valí své vody do Mrtvého moře. Příkré svahy, jež obklopují řečiště potoků, zvláště poblíž břehu mořského vykazují nesčetné sluje přirozené. V těch si Jan uchystal obydlí. Dosud jednu takovou jeskyni ukazují západně od Ain Karia. Zabíhajíc hluboce do skalního útesu, měří 7 metrů délky, 3 metry šířky. Nejzáze v dutině nachází se kamenné sedátko, které prý Janovi sloužilo za lůžko. Nyní stojí nad ním oltář. O něco výše nad slují vytryskuje pramen „Ain Habis“ (zřídlo skalní), též pramenem sv. Jana nazývaný. Hojná voda oživuje celé prostranství; nad zeleným trávníkem kvete citroník, strom „chleba svatojanského“ rozpíná zde své dlouhé, černé haluze.

V úplné odloučenosti vyrůstal předchůdce Páně. Konal pobožnosti, rozjímaje o božských tajemstvích, jak o nich v dlouhé řadě proroctví a záslibů psali vyvolenému národu nadšení proroci. Žil skromně, pln sebezáporu. Anděl v lidském těle činil pokání za hříšný lid. Sv. Matouš líčí ho, že nosil šat z velbloudí srsti s pásem koženým kolem beder, že se živil medem lesním a kobylkami. (Mat 3, 4. Mar. 3, 6.) Látky ze srsti velbloudí jsou velmi hrubé. Na východě jich užívají ku stavbě stanův a jen velmi chudí lidé se jimi odívají. Bídný oděv, pás na bedrách připomíná nám oděv starých prorokův. Aspoň o Eliáši se dí, (IV. kniha královská 1, 8.), že „byl muž chlupatý a pásem koženým na bedrách přepásaný“.

Med lesní značí asi med divokých včel, které se usadí ve skalním útesu nebo v dutých stromech, nebo to mohla býti ze stromů, jako palem, fíků a j. prýštící tekutina, [1]) nebo obojí zároveň. Chudí lidé dodnes na východě požívají kobylky. Vyrostou tam větší než u nás, až 13 cm. délky a tloušťky prstu. Buď je za čerstva paří nebo pekou, též suší, melou a jako placky pekou. Ústní podání tomu chce, že Jan Křtitel pojídal ovoce stromu, nyní po něm „Svatojanským chlebem“ nazývaného. Roste dosud v pustinách palestinských a také blíže jeskyně sv. Jana. Mívá lusky 20—30 cm. dlouhé. Podobají se luskům bobu. Jestliže dobře dozrají, chutnají sladce. Podle svého slibu (sekty Nazarenských) nepije sv. poustevník žádného vína ani jiného opojného nápoje, leč jen čistou vodu pramenitou nebo potoční. A tak sám zjev i způsob života Janova stává se důrazným kázáním i příkladem ku pokání a duševnímu obratu lidu pozemsky smýšlejícímu, pachtícímu se za výdělkem, lidu rozmařilému, smyslnému. Vzpomeňme ještě na ohnivé slovo, kterým náboženské spáče probouzel, převrácence povzbuzoval, mysl všech na správnou cestu uváděl. Jan učí svým příkladem, že ti, kdož mají býti apoštoly lidu a hlasateli slova Božího, musí sami napřed vzdalovati se světského hluku, modliti se i konati zbožná rozjímání, prosíce o sílu Ducha sv., aby řečí rozohňovali lidská srdce. Občasné ústraní neuškodí křesťanu, jenž miluje duši svou a přičiňuje se o spásu. Jen v samotě možno nerušeně přemýšleti o věčném určení, uvažovati o božských pravdách, zpytovati duševní stav a nasbírati nových sil k dalšímu boji za království Boží. Neustálý styk s lidmi, život ve světě snadno svádí na scestí, budí nepořádné náklonnosti, přiklání

[1]) Čemu české děti říkají klimbaba. Pozn. př.

ku zlému. Sv. Karel Boromejský vyznal, že kdykoli vešel někam mezi lidi, vždy horší se vracel domů.

3. Sv. Jan káže a křtí.

Na rozkaz Páně opustil sv. Jan milou samotu. Začal kázati nejenom v judské poušti, ale po celém údolí jordánském. To se počítá také za poušť. Jeť to krajina neúrodná, solná.

Co kázal sv. Jan? Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské. Připravujte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho. Každé údolí bude vyplněno a každá hora a pahorek bude ponížen. Místa křivá budou zpřímena a ostrá budou cestami rovnými. I uzří všeliké tělo spasení Boží! (Mat. 3, 2.; Mar. 1, 2.; Luk. 3, 5, 6) Slova tato jsou v podstatě vyňata z proroctví Isaiášova (40, 1.—5.) Potěšte se, lide můj, praví Bůh váš. Mluvte k srdci Jerusalema Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Hospodinovu, přímé učiňte na pustině stezky Boha našeho. Všeliké údolí povýšeno bude a všeliká hora i pahrbek bude ponížen a budou křivá místa v přímá a drsnatá v cesty rovné. A zjeví se sláva Hospodinova a uzří všeliké tělo (všichni lidé) spolu, že ústa Hospodinova mluvila (pravdu). Prorok vídí v duchu budoucí návrat Israele ze sedmdesátiletého zajetí v Babyloně. Zachránce Jehova, král židovský, vyvádí svůj národ z cizí země, míře pouští k Jerusalemu.

Na východě cestuje-li král, běží několik rychlých poslů napřed, aby obyvatelé davše do pořádku cesty všude uvítali panovníka s náležitou poctou — tak před Králem králů Hospodinem pádí posel, aby uspořádali cesty, že tudy Jehova povede vyvolený národ israelský

SVATÍ TŘI KRÁLOVÉ. (Dle kresby z katakomb.)

Vysvobození ze zajetí babylonského naznačovalo pak vysvobození lidského pokolení z vazeb hříchu — Kristem. Proto rozumíme podle sv. evangelia v plném slova smyslu „hlasem volajícího na poušti“ Jana Křtitele. Stal se zajisté poslem, jenž ohlašoval na poušti příchod Messiášův jakožto osvoboditele z bídy hříchu, jemuž (Spasiteli) připravoval kázáním pokání cestu v lidských srdcích.

Má-li Ježíš vejíti do srdcí a tam přebývati, klade za první podmínku, aby ta srdce se očistila ze hříchu; neboť království Boží na zemi, t. j. církev, již Messiáš založí, aby sloužila za předsíň věčného království Božího, žádá od svých údů či členů čisté smýšlení i jednání. Proto volá: Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království Boží. K tomu třeba, aby údolí a propasti nedůvěřivosti i váhavosti se vyplnily dětinnou důvěrou v Boha, jeho prozřetelnost, — aby pahrbky a hory pýchy, sebelásky a příchylnosti k věcem pozemským zmizely, proměnivše se v pokoru a odříkání, — aby člověk opustil křivou a drsnatou cestu nezřízených náklonností, nečistých úmyslů, smýšlel i jednal svatě a pobožně. Odstraní-li závady, potom zavítá Messiáš do jeho srdce, potom pocítí „všeliké tělo“, t. j. všichni lidé, Židé i pohané „velikou spásu“, kterou jim Bůh poskytnul Kristem. [1])

Po kázání Janově následoval obyčejně křest. Záležel v tom, že každý, kdož litoval a vyznal hříchy, pohroužen byl do vody jordánské. Kázal křest pokání na odpuštění hříchův (Mar. 1, 4.; Luk. 3, 3.) — a byli od něho křtěni v Jordáně, vyznávajíce hříchy.

[1]) Židovsky sluje tělo „basar“, což znamená i člověka, aby se tím slabost a nedostatečnost lidská naznačila.

(Mat. 3, 6.) Křest Janův lišil se od křesťanského. Tento zajisté sprošťuje hříchův a uděluje Ducha sv., kdežto křest Janův bylo pouhé vnější obmytí vodou na znamení potřeby vniterní očisty. Křest Janův stal se však přípravou na křesťanský křest. Nepochybujeme, že udílel jej z vnuknutí Božího. Již ve Starém zákoně nařizovalo se při různých příležitostech obmytí vodou a vyznání ze hříchův. Tak na př. praví třetí kniha Mojžíšova (15, 22): Kdo by se dotkl lože (ženy v šestinedělí, kdy považována za nečistou) spěře roucha svá a sám se umyje vodou . . . a jinde (IV. Mojž. 5. 6. 7.) Muž nebo žena . . , když by přestoupili přikázání Hospodinovo a provinili se, vyznají hřích svůj [1])

Můžeme si snadno představiti, že kázání a celý zjev velikého proroka na lidi mocně působil. Vidí, že prochází pouští křížem krážem. Pocestné, celé karavany uchvacuje nadšenými promluvami. Kdo slyšel, cele dojat vypráví doma o podivném muži. Z úst do úst letíc jeho jméno šíří zvědavost. Za nedlouho nemluví se v Judsku, Samaří, Galilei, na druhé straně Jordánu o nikom jiném leč o Janu Křtiteli a celé zástupy lidu valí se na poušť, ve které hřmí jeho káravý hlas. Tehdy vycházeli k němu z Jerusalema a ze všeho Judska i ze vší krajiny při Jordánu, dí úsečně Písmo sv. (Mat. 3, 5; Mar. 1, 5.) Vystoupil-li Jan v roce jubilejním,[1]) dá se nával lidu snadno vysvětliti. V tom roce podle Zákona nikdo nepracoval, neoral, nesil. Synagogy navštěvovány četněji, konány znamenité pouti ku svátkům do Jerusalema. Obyvatelstvo nemajíc starost o práci, dbalo horlivěji o náboženská cvičení.

[1]) Srov. III. Mojž. 6.; 6, 6.; 11, 25. 28.; 13, 6.; 15, 5 a j. v.

[1]) sedmém Srov. Didonův Ježíš Kristus I. str. 26.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ ČTVRTÁ.

Jan napomíná různé stavy.

Uzřev (Jan) mnohé z fariseů a sadduceů, že jdou k jeho křtu, řekl jim: Pokolení ještěrčí, kdo vám ukázal, abyste utekli budoucímu hněvu? Protož čiňte hodné ovoce pokání. A neříkejte sami u sebe: Otce máme Abrahama, neboť pravím vám, že mocen jest Bůh z kamení tohoto vzbuditi syny Abrahamovi. Neb již jest sekera ke kořenu stromů přiložena. Každý tedy strom, kterýž nenese ovoce dobrého, vyťat a na oheň uvržen bude. (Mat. 3, 7—10.) **I tázali se ho zástupové: Což tedy máme činiti? On pak odpovídaje pravil jim: Kdo má dvě sukně (oděvy), dej nemajícímu, a kdo má pokrm, učiň takéž. Přišli i celní, aby pokřtěni byli, a řekli jemu: Mistře, co máme činiti? A on řekl k nim: Nic více neberte, než co vám ustanoveno jest. Tázali pak se ho také vojáci, řkouce: Co máme činiti my? I řekl jim: Žádného neutiskujte ani nekřivděte a buďte spokojeni se svým platem.** (Luk. 3, 7—14.)

Stěží najdeme v dějinách židovských podobného shonu lidstva ku proroku, jako k Janu Křtiteli. Vojáci, celníci, podvodníci, rozmařilé ženy, nízké, opovrhované třídy lidu, nejvzácnější ze Židů, jako: nejvyšší kněží, učenci, vznešení sadduceové hrnuli se k zbožnému poustevníku a novému hlasateli pokání.

Jak mírně a šetrně zacházel s obecným lidem, jenž poslechnuv pokorně jeho kázání, vyznával svoje hříchy, tak přísně domlouval pyšným fariseům a rozkošnickým sadduceům. Poučný jest způsob, jak se Jan

choval ke svým posluchačům různého stavu i schopností. Fariseům i sadduceům scházela zcela pravá pokora, pojem o lítosti. Přišli k Janovi jen ze zvědavosti a žárlivosti. Nechtějíce si zadati před lidem a tak ztratiti vážnosti, žádali někteří z nich, aby je také pokřtil. Jiní ovšem tomu vůbec nechtěli. (Luk. 7, 30.) Jan seznav jejich domýšlivou pýchu, pokrytectví a lstivost, odhalil bez milosrdenství tuto převrácenost, udeřiv na ně přísně. Nazývá je: „pokolením ještěrčím“. Toho rčení obrazně užívalo se ve Starém zákoně o lidech velmi zlých a nebezpečných (Žalm. 57, 5; Is. 14, 29; 59, 5.) Ještěrčím pokolením (vlastně lépe ještěřím pokolením) rozumí se všeliký ještěr, a to hlavně zmije, jež lesknouc se povrchem krásným, měnivými barvami, chová v sobě mnoho zhoubného jedu. Podobně jevili se fariseové: na venek ctnostní a z míry pobožní, uvnitř plni pokrytectví, štiplavé zlomyslnosti. „Budoucím hněvem“ označuje se rozsudek, jenž nad zatvrzelými ve hříchu vynesen bude v říši Messiášově.

B. DA MAJANO: SV. JAN KŘTITEL.

Soud samotný nastal vystoupením Spasitelovým. Kteří věří v Krista, pravé světlo světa, obdrží život provanutý milostí Boží, kdož se od Ježíše odvrátí, zůstanou v duchovní smrti. Soud tento pokračuje všemi věky a končí při posledním dni oddělením dobrých od zlých. Usilovav sv. Jan vzbuditi ve svých posluchačích spasitelnou bázeň, napomíná je, aby činili pravé pokání, přinášejíce ovoce spravedlnosti, svědčící o změně smýšlení. Čiňte hodné ovoce pokání! Tělesný původ od Abrahama nezaručuje nějakého právního nároku na říši Kristovu, neodvrátí záhuby, není-li člověk i duchem synem Abrahamovým nenásleduje-li jeho víry a jeho ctnostného života. Klamou se tudíž, kdož spoléhají se na praotce Abrahama, říkajíce: Utišme se, vždyť Abraham je náš otec, jemu Bohem učiněné zásliby jsou i našimi — nikoli, mocnost Boží i z kamení, t. j. z nejzatvrzelejších myslí pohanských, které ještě pravého Boha neznají, může učiniti vyvolence či syny Abrahamovi.[1]) Chcete-li ujíti rozsudku zavržených, neodkládejte pokáním, neboť soud se již blíží, sekyra trestající spravedlnosti Boží přiložena jest ke kořenům vyrostlého stromu židovstva — vy-

[1]) Také sv. Pavel učí, že z milosti Boží svou věrou stávají se pohané syny Abrahama. — K Řím. 4, 16; 9, 6; ke Gal. 4.

tne je, oddělí od Abrahama, od záslibův. Kdo nenese ovoce spravedlnosti, podobá se stromu bez plodů nebo s plodem zakrnělým, takový hodí na oheň, člověka do věčné zkázy.

Mnozí křesťané rovnají se stromu sekyra přiložena. Dlouho čeká Bůh na jejich obrácení, na polepšení života, dlouho je k sobě volá, jen aby záhubě ušli.

Někdy promlouvá k nim vniterným vnuknutím, hlasem svědomí, někdy skrze kněze, rodiče, představené, ba navštíví je štěstím i neštěstím, jen aby v zármutku či smutku hledali Pána. Vzdorují-li, teprve místo shovívavosti a milosrdenství zasáhne spravedlivý trest Boží. Bůh sám prozradil ten postup ve Starém zákoně. (Přísloví 1, 24, 28.). Volal jsem vás a odpírali jste, vztáhl jsem ruku a nebylo, kdo by pohleděl. Pohrdli jste všelikou radou mou, domluvy mé jste zanedbali a proto i já také k zahynutí vašemu smáti se budu . ., když připadne na vás náhlá bída a zahynutí vám jako bouře nastane, když přijde na vás soužení a úzkost. Tehdy volati budou ke mně, ale nevyslyším Krásná slova a napomenutí k pokání nemělo u fariseů i zákoníků kýženého výsledku. Pohrdli radou Boží sami proti sobě nebyvše pokřtěni od něho, praví sv. spisovatel. (Luk. 7, 30.) Za to však dojala řeč Janova jiné muže z lidu, srdcem pravdě přístupnější, kteříž úzkostlivě se dotazovali, co by měli činiti, aby ušli hněvu Božímu. Jan Křtitel nabádá k milosrdenství, k lásce bližního, kteréžto obě vlastnosti jsou známky synovství Božího, neboť dle slov sv. Petra (I. 4, 8.) láska přikrývá množství hříchův. Schází-li někomu šat, dejme mu jej, lační-li kdo, nakrmme ho! Výrok: Má-li kdo dva oděvy, dej jeden nuznému, nemá se vykládati doslovně. Jan zajisté chtěl říci, že máme udělovati potřebnému člověku z toho, bez čeho se sami obejíti můžeme. Vždyť přece každý člověk potřebuje aspoň dvojí oděv.

KŘEST PÁNĚ. (Dle kresby z katakomb.)

Napomenuv Jan všecky stavy společně, obrací se k celníkům a vojákům, žádaje na nich především poctivost v úřadě. Celníci byli zajisté úředníci, kteří brali clo z vývozu a dovozu. Peníze odváděli nájemcům cla. Jelikož těmito byli ponejvíce římští rytíři, stýkávali se tudíž celníci velmi často s nimi — s pohany. Od nich naučili se mnohým nesprávnostem při vybírání, které se dálo často násilně a ne bez podvodu. Proto celníky nenáviděli nejen Židé, ale také ostatní vrstvy obyvatelstva.[1]) Stal-li se Žid celníkem, platil za zrádce vlasti a náboženství, poněvadž podle názoru židovského byl Jehova jediným a svrchovaným pánem národa israelského. Jestliže někdo sloužil Římanům, prohřešoval se proti Bohu i otčině. Celníky kladli Židé za jedno s lupiči, vrahy a veřejnými hříšníky. A hle, Jan neporoučí jim, aby se vzdali stavu a úřadu. Klade jim jen na srdce, aby nevybírali, nežádali více, než zákon dovoluje. Učme se z toho, že možno žíti v každém povolání podle přikázání Božího.

Vojsko, či lépe řečeno žoldnéři, k nimž svatý Jan mluví, náleželi buď k římským pomocným sborům, které ležely na stálých stanovištích pod velitelstvím římského vladaře po zemi judské, nebo to byla posádka pevnosti Macheru (Machairon) — 50 kilometrů jihovýchodně od Jerusalema, či patnáct kilometrů východně od Mrtvého moře, kterou vydržoval tamže Herodes Antipas proti loupeživým Arabům. Jistě že mezi vojáky převládali pohané. Vláda užívala jich v časmíru jako policejních orgánův, a tu — vojáci dopouštěli se často velikých svévolí.

Vojsko se časem bouřilo, zvláště když se mu žold zadržoval nebo ubíral. K Janovi přišli buď ze zvědavosti, nebo u příležitosti obchůzky územím. Vojáci uslyševše pla-

[1]) Srov. Tacitus Annal. Cicero contra Verrum 3, 78.

menná slova kazatele v kajícném rouše, rovně jako celníci, hluboce dojati dotazovali se, co činíce ujdou hněvu Božímu. Mírně poučuje je svatý poustevník, žádaje toliko, aby se varovali každé nespravedlnosti, nečiníce nikomu nic zlého. Buďte spokojeni se svou mzdou!

Tak připravoval předchůdce cestu Spasiteli. Kde bylo třeba přísné vážnosti, neznal lidských ohledů, jsa neúprosným vůči nadýmačům a zatvrzelcům; naleznuv dobrou vůli, ochotná srdce, „třtiny nalomené nedolomil, knotu doutnajícího neuhasil". Tím lze si vysvětliti jeho mocný vliv. Vážnost Janova stoupala, až konečně lidem proletěla myšlenka, není-li on očekávaným Messiášem.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ PÁTÁ.

Jan zmiňuje se ponejprv o Ježíši.

Já (Jan) křtím vás vodou ku pokání, ten pak, který po mně přijde, mocnější jest nežli já, jemuž nejsem hoden obuvi nositi — ten vás bude křtíti Duchem svatým a ohněm. Jehožto vějička v ruce jeho vyčistí humno své a shromáždí pšenici svou do obilnice; ale plevy páliti bude ohněm neuhasitelným. (Mat. 3, 11—12.) **Když však lid očekával a všichni ve svém srdci myslili o Janovi, není-li snad Kristem. Jan odpověděl všechněm řka: Já křtím vás vodou; přijde však mocnější nežli já, jemuž nejsem hoden rozvázati řeménky u obuvi jeho. Ten bude vás křtíti Duchem svatým a ohněm; jeho vějička jest v ruce jeho, i vyčistí humno své a shromáždí pšenici do své obilnice, plevy však bude páliti ohněm neuhasitelným. A tak i mnoho jiných věcí napomínaje zvěstoval lidu.** (Luk. 3, 15—18)

Jan neměl za úkol, aby kázaje pokání a křest, v srdcích lidu jenom cestu připravil Vykupiteli; Bůh mu uložil, aby Spasitele svým posluchačům ukázal, o něm jako Synu Božím mluvil.

Z té příčiny, když zástupové pojali myšlenku, že by on snad byl Messiášem — a k tomu přiměl je nezvyklý zjev poustevníkův — pokorně odmítá tuto důstojnost, dávaje průchod prvnímu svědectví o svém poměru k Messiáši. Nejprve poukazuje na podstatný rozdíl svého křtu od budoucího Messiášova. Jasně dí, že křest jeho jakožto zevnější obmytí vodou neznamená nic více než vnitřní očistu, kdežto křest Vykupitelův díti se bude „Duchem svatým a ohněm". Ježíš křtem vlije do lidského srdce Ducha svatého, jenž od Otce i Syna pochází. Tím budou věřící hříchu zbaveni, posvěcující milostí okrášleni, ospravedlněni a duchovně znovuzrozeni. Přídatek „a ohněm" má význam obrazný. Jakmile oheň předmět zachytí, ožehne a očistí jej tak očišťuje Duch svatý srdce. Oheň osvěcuje pozemskou tmu, Duch svatý duchovní. Plamen kolem sebe vše zahřívá, Duch svatý rozohňuje vůli, aby toužila po tom, co šlechetno a bohumilo. Hned ve Starém zákoně přirovnávali Messiáše očistnému ohni. Malachiáš pověděl (3, 2, 3.). Bude jako oheň přehánějící a bylina valchářů. A bude seděti vyčišťuje stříbro a vyčistí syny Levi a cediti je bude jako zlato i jako stříbro, aby obětovali Hospodinu obět spravedlivou.

Uděluje-li Messiáš ve křtu Ducha svatého, musí býti pravý Bůh; neboť jenom božská osoba může seslati Ducha svatého. Z toho důvodu ujišťuje Jan, že Vykupitel hodností nesmírně ho převyšuje, až není ani hoden, aby mu nosil obuv anebo řeménky obuvi jeho rozvazoval. Není hoden, aby mu pro-

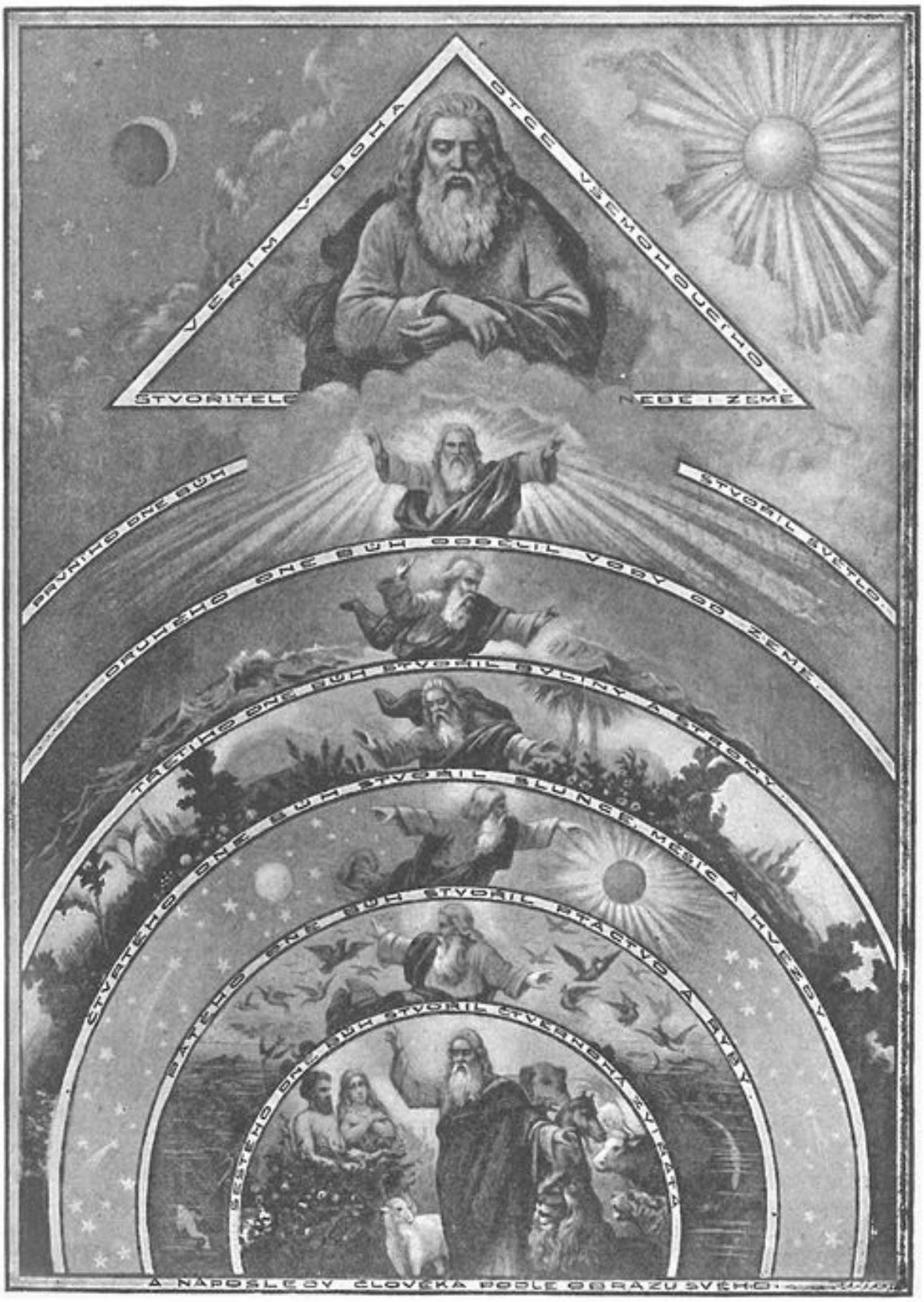
kazoval nejnižší, otrocké služby. Židé chodívali na posvátných místech a při některých příležitostech bosi. Za boháčem proto šel sluha, jenž na znamení pánovi kleče řeménky rozvazoval, obuv za ním nesl a potom zase na nohu zapnul. Službu tu konali někdy také z úcty žáci učitelům. Jan obraznou mluvou projevuje, že není hoden, aby náležel mezi nejmenší sšužebníky nebo žáky Messiášovy. Chtěl tak lid, jenž jej začal považovati za Vykupitele, z této domněnky vyléčiti, poukazuje zároveň na vznešenou důstojnost Ježíše Krista.

Messiáš dokáže božskou moc netoliko křtem vyššího druhu, ale též soudcovskou činností. Vyličuje tento úřad Kristův, užívá východního podobenství o rolnické práci. Převádí posluchačům Spasitele jako rolníka, jenž čistí obilí na humně. Mlat (humno) zastává na východě vyvýšený, udupaný, okrouhlý prostor pod širým nebem. Tam se rozhodí obilí. Na to přivedou voly a jakýsi druh mláticích saní. Dobytek několikráte sáně obilím přetáhne, klasy rozdupe a je — vymláceno. Slámu odehrabou a k zrní přistoupí sedlák s lopatou. Nabírá a hází proti větru. Zrna padnou na zem, nejjadrnější nejdále, plevy a kusy stebel odvane vítr. Humnem Messiášovým rozumí se nejprve národ židovský, v širokem smyslu slova ale celý svět. Bude jej čistiti — souditi. Bohaté zrno jsou věrní, ctnostní přívrženci Krista Pána, plevou nevěřící, zatvrzelí hříšníci. Stodola toť církev a potom nebe, neuhasitelným ohněm peklo. Sv. Řehoř Veliký o tomto ohni napsal: Náš přirozený oheň udržujeme dřívím; přestane, jakmile nepřikládáme. Pekelný oheň hoří na tělech zavržených a nepotřebuje dříví, nýbrž hoří od stvoření. Úplné oddělení dobrých od zlých stane se o posledním soudu. Spravedliví vejdou do stanů věčných, nespravedliví zapadnou do věčného ohně. Zatím po celá století bez přestání drží Messiáš vějičku, usiluje, aby své humno vyčistil, dobré od zlých oddělil. Krásně o neúnavné práci Vykupitelově mluví svatý Augustin: Spravedliví i bezbožní bydlí pohromadě na celém světě, tak jako na mlatě leží zrno a plevy, dokud lopata je nerozhodí. Spravedliví nechať se celým životem vynasnažují, aby se vyvarovali nespravedlnosti bezbožných. Z toho pak, co se stane se zrnem, čerpejme pěkné ponaučení: Jako zrno pšeničné čím bedlivěji mláceno, tím hojněji a snáze od plevy odletuje, tak i dobří lidé sprošťují se snáze svých vášní, čím více je otlukou a setřesou svízelem, křížem a utrpením.[1])

[1]) Výklady žalmu 92.

RAFAEL: MADONNA DELLA SEDIA.

SEDM DNÍ STVOŘENÍ SVĚTA V ALLEGORII.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ ŠESTÁ.

Pán Ježíš pokřtěn v Jordáně.

Tehdy přišel Ježíš z Galilee na Jordán k Janovi, aby byl pokřtěn od něho. Ale Jan bránil mu řka: „Já mám potřebí pokřtěn býti od tebe, a ty jdeš ke mně?“ Ježíš odpovídaje řekl: „Nechej nyní; neboť tak sluší nám vyplniti všelikou spravedlnost.“ I nechal ho. A když byl Ježíš pokřtěn, vyšel ihned z vody; a hle, otevřela se mu nebesa, i viděl Ducha Božího sestupovati jako holubici a přicházeti na něj. A aj, hlas s nebe řkoucí: „Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo.“ (Mat. 3, 13—17.) **I stalo se, že v oněch dnech Ježíš přišel z Nazareta města Galilejského a pokřtěn jest od Jana v Jordáně. A hned vystoupiv z vody, uzřel nebesa otevřená a Ducha jako holubici sestupovati na sebe. A hlas s nebe zazněl: Ty jsi Syn můj milý, v tobě se mi zalíbilo.** (Mar. 1, 9—11.) **— I stalo se, když všechen lid dal se křtíti a když i Ježíš byl pokřtěn a se modlil, otevřelo se nebe a Duch svatý v tělesné způsobě jako holubice sestoupil na něj. A hlas s nebe zazněl: Ty jsi Syn můj milý, v tobě se mi zalíbilo. A ten Ježíš když počínal, byl asi ve třiceti letech, jsa, jak se domnívali, synem Josefovým.** (Luk. 3, 21—23.)

Pověst o Janovi se šířila. Kde kdo se o něho zajímal. Z nejvzdálenějších končin galilejských putovali k němu, aby ho slyšeli a dali se pokřtíti. Dálo se tak na druhé straně Jordánu (Jan 1, 29.) v Bethanii. Samo místo těšilo se zvláštní úctě, připomínalo památné události. Zde přešli Židé při příchodu do země zaslíbené za Josua suchou nohou Jordán, tady Eliáš, udeřiv pláštěm do vody, učinil sobě i žáku Eliseovi řekou pěšinu.

Tento brod sluje dodnes Maktha, to jest místo přechodu. Jméno souvisí s pojmenováním Bethanie (dům pro lodi), nebo Bethabara (dům přechodu). Galilejští sem šli rovinou jesraelskou podél hor samařských a judských, pominuvše Skytopolis. Cesta trvala asi 30 hodin. K poutníkům galilejským připojil se třicetiletý Ježíš z Nazareta. Maje započíti vykupitelský úřad, opustil skrytý život, opustil milovanou matku, útulný domov, rozloučil se se vším, co mu přirozeně milo a draho. Rozluka s matkou byla obětí. Šel však pokorně a vážně, poněvadž milý Otec velel, láska ku kleslému člověčenstvu nutkala. Putoval náš Pán založit říši, která přetrvá věky. Žádný pozemský král nevydal se takto na podmanění světa, beze zbraně, bez všelikého lesku. Evangelistové Matouš, Marek, Lukáš, vypisujíce začátek působení Páně navzájem se doplňují. Zřejmo tak z uvedených úryvků; leč svatý Jan píše trochu jinak. Aspoň zdánlivě. Praví (1. 33—34.): A svědectví vydal Jan: A já jsem ho neznal, ale ten, kterýž mne poslal křtít vodou, ten mi řekl: Nad kým uvidíš Ducha sestupovati a na něm zůstávati, tent jest to, jenž křtí Duchem svatým. A já uviděl a vydal svědectví, že tento jest Syn Boží.

Jan že neznal dříve Ježíše? Ovšem že znal, ale jen jako člověk člověka a k tomu pokrevence svého. Poznání nedokonalé, lidské. K úplnému poznání, že Kristus je Messiáš a Syn Boží, přišel skrze přímé zjevení Boží při křtu v Jordáně. Přesvědčil se a tudíž i právo vzal, aby, co spatřil a co posluchači viděli a slyšeli, kázal i jiným, že Ježíš z Nazareta je Messiáš, Syn Boží.

Podle svatého Matouše zpěčoval se Jan Ježíše pokřtíti. Já mám potřebí od tebe pokřtěn býti a ty jdeš ke mně? Slova pokorná.

SCHEURENBERG: PASÁČEK SE KLANÍ JEŽÍŠKOVI.

Neobyčejný zjev, vniterný hlas mluví: jsi příliš nízký, abys sám křtil. On tebe nechť pokřtí! Leč rozpaky rozetíná Kristus. Vůle, spravedlnost Boží nařizuje, ať Jan pokřtí Ježíše. Nám sluší naplniti všelikou spravedlnost. Nech tak nyní, zazní z úst Kristových. Jan déle neváhá. Křtí Pána. Křest dál se buď ponorem do vody, nebo pouhým vylitím na hlavu. Snad bezděky dere se čtenáři myšlenka: Proč měl Kristus přijmouti křest pokání, jsa pravý Bůh a bytost bez hříchu? Otázku vysvětlují evangelistové i sv. Otcové církevní. Při křtu měl býti Ježíš veřejně prohlášen za Messiáše a Syna Božího. Židé měli v něho uvěřiti. Přijetím křtu projevil Ježíš ochotu vzíti na sebe hříchy člověčenstva, za ně trpěti, Boha smířiti. Skutkem tímto byl jako posvěcen a ve svůj spasitelský úřad uveden, byv dříve po 30 let považován za obyčejného Israelitu.

Svatý Ambrož, sv. Tomáš z Aquině myslí, že svým křtem chtěl Ježíš posvětiti křesťanský křest. Kristus Pán, dí sv. Ambrož, nechtěl křtem očistiti sebe, ale vodu, aby tělem Páně — jež se hříchu nedopustilo — posvěcena, nabyla práva, že smí brána býti ke křtu.[1]) K tomuto výkladu směřují slova církevních hodinek (brevíře) na den Zjevení Páně: Dnes se církev zasnoubila svému ženichu, poněvadž v Jordáně sňal její hříchy.[2])

Sv. Řehoř Nazianský, sv. Augustin a římský katechismus[3]) tvrdí, že Kristus ustanovil svátost křtu, třeba že všeobecnou povinnost až později nařídil (Mat. 28, 19; Jan 3, 5.), vlastním křtem v Jordáně. Nasvědčuje tomu viditelné, slavné zjevení se Nejsvětější Trojice Boží, v jejímž jménu dodnes se křest udílí.

Podle slov sv. Alberta Velikého zjevil se Bůh Otec hlasem, Syn v těle lidském a Duch svatý v podobě bělounké holubice. Co se dálo s Kristem v Jordáně, děje se dosud s křesťanem při křtu. Dosud nepřístupné nebe se mu otvírá, stávajíc se jeho dědictvím; Duch sv. milostivě snižuje se do srdce, které posvěcuje; nebeský Otec od té chvíle uznává křtěnce za své milé dítě. Proto psal sv. Pavel Římanům (8, 15—17.): Přijali jste ducha vyvolení synů (zvoleni jste za syny), v němžto voláte: Abba (Otče). A jestliže (jsme) synové, tedy i dědicové, dědicové zajisté Boží a spoludědicové Kristovi. Nesmíme si mysliti, že by se byla nad Kristem vznášela nějaká skutečná holubička. Byl to patrně nějaký zjev, jenž měl takovou podobu. Tak aspoň lidé viděli.

V tom smyslu píše evangelista Lukáš, že Duch sv. na Krista, an se modlil, sestoupil v tělesné (viditelné) způsobě jako holubice. Kristus se modlil; nuže i my modlívejme se, chceme-li obdržeti dary Ducha svatého. Spisovatelé Cyprian, Tertullian, Cyrill Jerusalemský a Jan Zlatoústý spatřují v holubičce dozvuk potopy. Holubička přinesši zelenou snítku olivovou Noemovi, oznamovala, že končí přísný soud Boží. Duch sv. v holubičí podobě zvěstuje, že Kristus smíří Boha s lidstvem. Nenese sice jordánský pták žádné ratolesti; leč jako posel míru vznáší se mezi nebem a zemí, ukazuje na smírčího — Ježíše Krista. Holub považuje se za obraz tichosti, mírnosti, bezelstnosti a čistoty. Totéž působil v Kristu Duch svatý. Nedomnívejme se však, že by Kristus ty dary byl obdržel teprve od Ducha svatého. Mylný názor takový odmítli učitelové sv. Augustin a sv. Tomáš Aquinský.[1])

Kristus Pán, poněvadž se v něm spojila přirozenost lidská s božskou, hned při početí přiozdoben byl jako člověk nejvyšší milostí, jaké stvořená duše lidská vůbec schopna; vždyť od počátku na něm spočíval „duch Hospodinův, duch moudrosti a rozumu, duch rady a síly, duch umění a nábožnosti i . . . bázně Boží". (Is. 11, 1.) Sestup Ducha sv. při křtu sloužil jen za slavnostní, vnější svědečné znamení, že v poníženém a v pokorném Kristu sídlí plnost Ducha svatého. Větou „nebe se otevřelo" nelze rozuměti skutečný otvor v oblacích. Vrstvy vzduchové se změnily a tak seskupily, že měl divák dojem, jako kdyby se otvíralo nebe. Ovšem pak dlužno míti za to, že bohatý, světlý proud paprsků ozářil Krista Pána. Zjevem holubice a hlasem ne-

[1]) Sv. Ambrož ve výkladu sv. Lukáše.

[2]) Antifona k Benedictus.

[3]) P. II. c. 2. q. 20.

[1]) De tri itate l. 15, c. 26; Summa p. 3. q. 39, a. 6 ad.

beského Otce: Tento je Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil, vyznal Bůh slavně, že Ježíš je zaslíbený Messiáš. Pověření takového bylo třeba; neboť všechny tyto vlastnosti připisovali starozákonní proroci Messiáši, že bude věčný Syn Boží stejné podstaty s Otcem, že na něm celou náplní spočine Duch sv., že bude nanejvýš oblíbeným miláčkem Božím. (Žalm 2, 7; Is. 9, 6; 61, 1. 2; 42, 1 a j. v.)

Změny vrstev oblakových, zjevu Ducha svatého a hlasu nebeského Otce nepozoroval jen Pán Ježíš a sv. Jan, nýbrž všicci přítomní. Tak dí souhlasně vykladači Písma svatého. K tomu lze dodati, že Jan veřejně o nádherném, zázračném výjevu tomto vydal svědectví a zjev vysvětloval. (Jan 1, 32 až 34.) Zdálo by se, že podivný příběh mocně na shromáždění působiv, zjednal Kristu všeobecné uznání Messiášem. Než nestalo se tak. Většina diváků asi v Ježíše uvěřila, leč všecek obecný lid nikoli. Nedůvěřovaliť zajisté zprávě očitých svědkův a svědectví Janovo roztříštilo se o všeobecnou, klamnou naději, že Messiáš založí pozemskou říši, jak to fariseové a zákoníci smyslnému lidu vtiskli hluboko do srdce. Nemohli si Vykupitele představiti jinak než jakožto mocného, světského krále, jenž je vyzuje z nenáviděné poroby římské. A chudý syn tesařův z opovržené Galilee nezdál se jim nijak tím mužem, jenž by vroucí touhu národní splniti mohl. Právě totéž děje se i za našich časův. Lidé nevěří povolaným svědkům pravdy, nevěří církvi sv., která všude káže, že jediný Ježíš — tento veliký Spasitel světa — zachrání a z nouze vytrhne člověčenstvo, shromáždí-li se v církvi, řízené Duchem sv. Nepraví osvícenci, svůdcové šálí lid, že spatřuje svůj cíl na světě jen v pozemských statcích a požívavosti, že netouží po věcech nebeských. Tělesný pak člověk nechápe těch věcí, které jsou Ducha Božího; nebo bláznovstvím jsou mu a nemůže jim rozuměti, protože mají duchovně posuzovány býti! (Sv. Pavel ke Korintským 2, 14.)

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ SEDMÁ.

O pokušení Ježíšově na poušti.

Ježíš pak jsa pln Duchem svatým vrátil se od Jordánu a byl veden Duchem na poušti po čtyřicet dní, a pokoušen byl od ďábla. I nejedl ničeho v těch dnech. a když uplynuly, zlačněl. Tu řekl mu ďábel: „Jsi-li Syn Boží, rci tomuto kamení, aby se stalo chlebem.“ A Ježíš mu odpověděl: „Psáno jest: Ne samým chlebem živ jest člověk, nýbrž každým slovem Božím.“ I uvedl jej ďábel na horu vysokou a ukázal mu v okamžiku všecka království okrsku zemského a řekl jemu: „Tobě dám všecku moc tuto i slávu jejich, neboť mně jsou dána, a dávám, komu chci. Pokloníš-li se tedy přede mnou, všecko bude tvé.“ I odpověděl mu Ježíš a řekl: „Psáno jest: Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jemu jedinému poctu božskou vzdávati.“ A vedl jej do Jerusalema a postavil ho na vrchol chrámu a řekl jemu: „Jsi-li Syn Boží, spusť se odtud dolů, neboť psáno jest: „Andělům svým přikázal o tobě, aby tě ostříhali,“ a „Na ruce uchopí tebe, abys snad neurazil o kámen nohy své.“ A Ježíš odpovídaje řekl jemu: „Jest řečeno: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“ Ďábel pak dokonav všeliké pokušení, odstoupil od něho až do času. (Luk. 4, 1.—13.) **Tehdy byl Ježíš uveden na poušť od Ducha, aby pokoušen byl od ďábla. A postiv se čtyřicet dní a čtyřicet nocí, potom zlačněl. I přistoupil pokušitel a řekl jemu: „Jsi-li Syn Boží, rci, ať kamení**

toto chlebové jsou.“ On pak odpovídaje, řekl: „Psáno jest: Ne samým chlebem živ jest člověk, nýbrž každým slovem, které vychází z úst Božích.“ Tu pojal ho ďábel do svatého města a postavil jej na vrchol chrámu a řekl jemu: „Jsi-li Syn Boží, spusť se dolů, neboť psáno jest: „Andělům svým přikázal o tobě, a na ruce uchopí tebe, abys snad neurazil o kámen nohy své.“ Dí jemu Ježíš: „Také psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“ Opět pojal ho ďábel na horu vysokou velmi a ukázal mu všecka království světa i slávu jejich a řekl: „Toto všecko tobě dám, jestliže padna, budeš se mi klaněti.“ Tu řekl mu Ježíš: „Odejdi, satane, neboť psáno jest Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jemu jedině poctu božskou vzdávati.“ I opustil ho ďábel, a hle, andělé přistoupili a sloužili jemu. (Mat. 4. 1—11.)

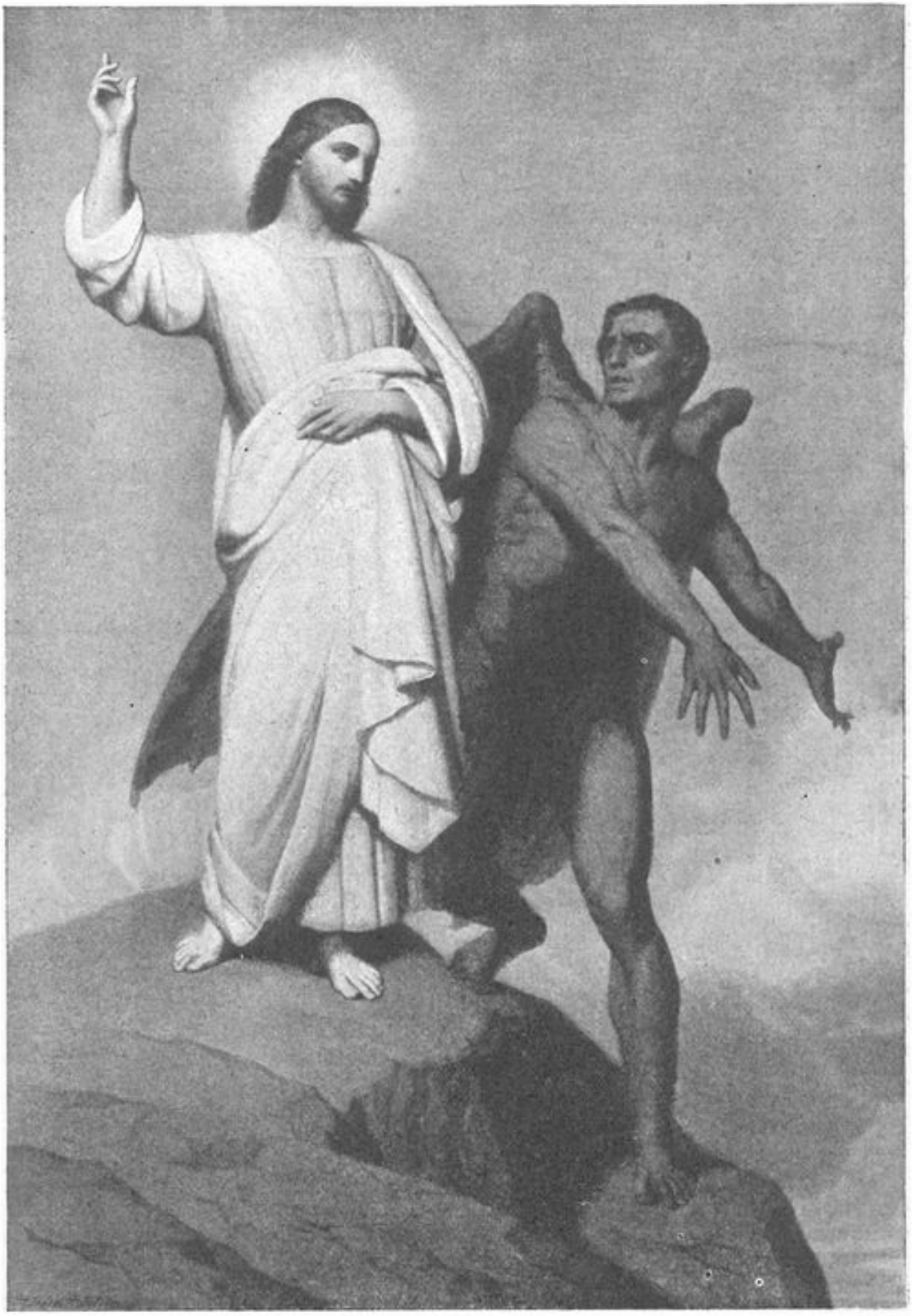
Pouzen jsa od Ducha svatého, odebral se Pán Ježíš po křtu do pouště. Tam ho pokoušel ďábel Písmo svaté užívá slova dábel. Řecké slovo diabolos znamená asi tolik jako utrhač na cti, satanas = protivník. Z úradku nebeského Otce měl Kristus podstoupiti vítězný boj s protivníkem a nepřítelem pokolení lidského. Všecka tři evangelia souhlasí, že Duch Boží řídil kroky Páně na pusté místo. Podrobil se; neboť lidská přirozenost v Kristu ve všem podřizovala se přirozenosti božské. Ústní podání, jehož počátky zapadají do válek křížáckých, označuje pouští, kam Ježíš odešel, vysokou (skoro 400 m) severozápadně od Jericha z údolí vystupující horu řečenou Karantel též Quarantania (místo čtyřiceti dnů). Nižších, slujemi prostoupených pahorků připíná se k úpatí této hory několik. Temena jejich pní holá k nebesům, vítr a lijavce rozeklaly výběžky — všude pusto, mrtvo, půda ničeho nerodí. Krajina tato počítá se k nejopuštěnějším koutům světa. Déšť vydlabal na pustých stráních mnohou vydutinu, ruka poustevnická prohloubila ji v umělou jeskyni. Podnes abysinští horlivci stráví v nich své čtyřicetidenní tuhé posty.

Na vrchu Karantely (uprostřed) nachází se větší sluje. Věřící uctívají ji za místo postu Ježíšova. Arabové nazývají jeskyni Seidna Issa, t. j jeskyně našeho Pána Ježíše. Proměnili ji v kosteliček o dvou oltářích, při němž patrny zbytky někdejší, ve skále vytesané klášterní budovy s dvěma pobočnými kaplemi. Před jeskyní stále hořící světlo září ve tmavé noci do údolí jako hvězdička.

Takovou byla poušť, v níž se Kristus Pán po čtyřicet dní připravoval na veřejné vystoupení. Je to ku podivu, že muž v sobě vyšší poslání pociťující obyčejně před činností zvolí si nějaké ústraní, prosté hluku a vřavy světa. Uchýlíme-li se z čistých úmyslů v samotu, přistupuje k nám Bůh, vzbuzuje šlechetné úmysly, rozmnožuje odvahu, dodá síly. Mojžíš nachází Boha na osamělé hoře Horeb (II. Mojž. 3, 1.). Na poušti Bersabee, kam utekl před úklady bezbožné Jezabely, potěšil i posilnil anděl proroka Eliáše (III. královská 19, 1 . . .). Jan Křtitel žil na judské poušti život andělský (Mat 3, 1 . .) a apoštol národů sv. Pavel na poušti arabské připravoval se k missiím (Galat. 1, 17).

Neodešel Ježíš na poušť hledat Boha, vždyť je sám Bůh, nešel tam, jsa Slovo, pro rozkaz Boží; ale zajisté proto, aby nám dal příklad, jak bychom se měli ozbrojiti proti úkladům ďábelským, chceme-li zvítěziti.

Na poušti žil Ježíš v modlitbě, v dlouhé, neustálé, pilné modlitbě, v níž všecky lidské schopnosti vznášely se k Bohu. Viděl modlitbou vůli Otce nebeského, spatřoval tak velikost a krásu svého poslání pro spásu světa — modlitbou měřil též obtíže, pociťuje všecky neodbytné průvodčí ušlechtilé obětavosti, bolesti, sklamání, pronásledování. Tak se dosud vede duším v Bohu a pro Boha žijícím. Zažijí nevýslovnou radost a hned trpkost boje. Kristus viděl před sebou smrtelnou úzkost na hoře olivetské i Kalvarii, vševidoucí oko jeho zíralo na svou strašnou smrt. Hledě k místu, období ročnímu, postu, konal Kristus na poušti pokání — za nás. Spisovatelé církevní domní-

A. SCHÄFER KRISTUS POKOUŠEN ĎÁBLEM.

vají se, že Ježíš prodléval na poušti v zimě, kdy krajinou na perutích větru letí nevlídný déšť. Postem rozumí úplnou zdrželivost od pokrmů i nápoje. Sv. Lukáš (4, 2) praví výslovně, že Ježíš v těch dnech ničeho nepožil. Čtyřicetidenní půst připomíná nám zákonodárce Mojžíše, jenž ku přijetí desky desatera Božího připravoval se rovněž čtyřiceti dní a nocí (II. Mojž. 34, 28), uvádí na paměť Eliáše, jenž bez jídla i pití kráčel čtyřicet dní pouští, až obdržel záslib, že Bůh své smlouvy s Israelem nezruší. (III. královská 19, 8 ..) Jako tito dva, chtěl i Kristus čtyřicet dní úplně se postíti. Číslo 40 mělo pro Židy posvátný význam: 40 let bloudili po východu z Egypta na poušti, 40 dní pršelo před potopou, 40 dní dáno Ninivetským na lhůtu k pokání, 40 dní prodléval Ježíš po slavném z mrtvých vstání na světě.

Konečně Pán Ježíš zažil na poušti pokušení a bojoval se zlým nepřítelem. Písmo svaté zmiňuje se o trojím pokušení, jež na Krista přišlo po dlouhém postu: pokušení hladu, pýchy a touhy po světském zboží. Nemohl sice Ježíš zhřešiti, neboť nebylo v něm náklonnosti ke hříchu, nebylo boje těla s duchem. Lidskou jeho vůli úplně pronikla vůle božská; a přece dobrovolně podstoupil pokušení, aby shladil pád prarodičů, zjednávaje nám milost, že i my můžeme pokušení odolati. Vždyť proto přišel na svět, aby svedl zápas se hříchem, aby zvítězil nad hříchem. Boj začal veřejným vystoupením a skončil po ukrutné smrti slavným vzkříšením.

Čím si vysvětlíme marný pokus ďáblův, že chtěl Krista Pána svésti? Nepoznával zřejmě, že Ježíš je Bůh. Neušel mu hlas Boží a svědectví Janovo při křtu v Jordáně, slyšel, že je Syn Boží; leč nemohl vyzkoumati a zůstalo mu tajemstvím, jak se v Kristu sloučila s přirozeností božskou ona lidská, Kojil se tudíž nadějí, vida Krista Ježíše na poušti v ponížení a stísněnosti, že lidskou vůli jeho nakloní k zneužití svobody — k pádu.

Druh, průběh, způsob pukušení udál se takto: Podmět k prvnímu pokušení poskytla úplná lačnost i vysílení Páně. Zázračně se postiv 40 dní a 40 nocí, cítil zajisté neodkladnou potřebu pokrmu. Hle, ďábel přichází, pokouší ho, aby učině zázrak nasytil se chlebem z kamení, neboť jestliže dle slov Janových je Synem Božím, musí míti moc zázraku. Návrh docela chytrý! Jeť člověku přirozeno, aby uchoval život za každou cenu. Ježíš však byl si vědom, že snáší strast hladu z vůle Otce nebeského, a proto pokušiteli řekl: Člověk není živ jen chlebem, ale každým slovem Božím. Podobně napomínal Mojžíš Židy na poušti (I. Mojž. 8, 3): Trápil (vás) Pán nedostatkem a dal za pokrm mannu, kteréž neznali otcové vaši, aby ukázal, že ne samým chlebem živ je člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích. Ježíš chtěl satanovi říci: K zachování života nepotřebujeme zrovna chleba. Bůh může zajisté jediným slovem poskytnouti také jiné pokrmy, ano může i bez jídla zachovati člověka při životě. Spasitel nás poučuje, že v přílišné starosti o tělo nemáme se chápati prostředků odporujících vůli Boží. Nezjednávejme si tudíž hříchem pokrmu, zaopatření, příbytku. Dopustili bychom se nedůvěry v božskou Prozřetelnost, která o nás pečuje. Budeme-li důvěřovati v Boha, dal-li nám život, poskytne nám štědře přirozených i nadpřirozených prostředků k další existenci. Řeč Páné k ďáblu chová však v sobě ještě hlubší význam. Slovo Boží, božské zjevení nasycuje duši, po kterémžto pokrmu máme toužiti více než po pokrmu tělesném, poněvadž bychom bez něho nezachránili duše. Kdo z Boha je, slovo Boží slyší. (Jan 8, 47.)

Nepochodiv ďábel s pokušením směru smyslného, pobádá Krista k opovážlivému spoléhání na pomoc Boží, svádí k pýše. Vzal ho do Jerusalema, svatého města. Svatého proto, že se tam nacházel chrám Jehovy, do něhož vyvolený lid se scházel k pobožnostem. Postaviv ho na chrámové cimbuří, vyzval jej, aby skočil dolů. Nesmíme se pozastavovati nad tím, že ďábel má takovou moc, aby postavil Syna Božího, kam by chtěl. Ježíš se mu pro naši spásu vydal dobrovolně. Sv Řehoř praví: Nebudiž to divno, že Pán, jenž se dal od pomocníků satanových později ukřižovati, dovolil, aby

ďábel ho mohl voditi s místa na místo.[1]) Jak se to stalo, nelze na jisto postaviti. Jisto však, že Ježíš s ďáblem urazili cestu z pouště u Jericha do Jerusalema, která podle zprávy Josefa Flavia obnášela 150 stadií délky, tedy asi jednu míli.[2])

Sv. Jeroným a Řehoř Veliký se domnívají, že přešli vzduchem rychlostí blesku. U Ježíše i u ďábla, schopných nadpřirozených výkonů, byl by ten způsob možný; neboť Pán jako člověk nepřestal býti Bohem a ďábel, byť i vzal na sebe lidskou podobu, jako padlý anděl má vyšší moc než lidé. Nesrovnávalo by se tudíž s rozumem, kdybychom jim schopnost této neobyčejné cesty upírali. Ostatně proroka Habakuka (Dan. 14, 32, 35.) přenesl anděl rychlostí vzduchu z Judey do Babylona k jámě lvové a jáhen Filip ze Samaří na ručest postaven byl k filištínskému městu Azotu. (Skut. apoštol. 8, 39—40.) Slovem cimbuří chrámové, na němž stáli, rozuměti sluší hradní podsebití, až k samé střeše sahající, nebo, což pravdě bližší, vrch některé budovy buď nad síní Šalomounovou (východní) nebo královskou (jižní). Obě zrovna visí nad příkrou propastí. Josef Flavius praví, že člověka při pohledu do hlubiny pojímá závrať.[3]) Ďábel cituje svou radu, aby Ježíš skočil dolů, z Písma

VINCENC VOSMIK: KRISTUS NA POUŠTI. Socha z karrarského mramoru na hřbitově vyšehradském v Praze. (Vypůjčeno z časopisu „Ve Službách Královny“.)

[1]) V homilii k evang. sv. Matouše.

[2]) Bell. jud. IV. 8. 3.

[3]) Starožitnosti 15, 15. 11.

sv. (Žalm 90, 11. 12), neboť prý psáno: Andělům svým přikázal o tobě, aby ostříhali tě na všech cestách, jako na rukou ponesou tě, abys snad neurazil o kámen nohy své. V žalmu 90. vypisuje se obrazně ochrana i péče božská, jaké se těší nábožní lidé při svém povolání a nebezpečných podnicích. Satan převrací smysl Písma, upozorňuje ho na andělskou ochranu i když by svévolně a bez potřeby střítil se do propasti proto jen, aby zvěděl, chce-li a může-li mu Bůh pomoci. Starší i novější vykladači Písma svatého pronášejí úsudek, že prý ďábel Ježíši nejspíše líčil, jak by radostně kněžstvo i národ vítali ho jako očekávaného Messiáše, kdyby k nim slavnostně sestoupil nesen jsa anděly.

Kdyby byl Ježíš uposlechnul, byl by žádal od Boha, čeho mu nepřislíbil a čeho nemohl očekávati. Písmo svaté nazývá to pokoušením Boha, když někdo svévolně vyzývá a zkouší Boha. Proto také Ježíš zamítl ďábelskou radu. Zase psáno jest, nebudeš pokoušeti Pána Boha svého. Slova tato mluvil Mojžíš ve své řeči na rozloučenou se Židy (V. Mojž. 6, 16.). Vztahují se k ději na poušti Rafidim, kde reptali Israelští, když jim scházela voda (II. Mojž. 17, 1.). Reptali, poněvadž nedůvěřujíce v mocnost Boží, vyzývali Boha, aby ukázal, že může pomoci — tedy pokoušeli Boha. Z druhého pokušení Kristova plyne naučení Vystříhejme se marnivosti, nedovolávejme se bez příčiny všemohoucnosti Boží, varujíce se nebezpečí těla i duše. Kdo miluje nebezpečenství, zahyne v něm! (Sirach. 3, 27.)

Pekelné mocnosti po druhé podlehly. Satan vidí, že nejdovednější léčka selhala. Patrně zuřil. Leč hned odvažuje se nového pokusu. Má mu přispěti lidská chtivost bohatství a pozemské moci. Proto vzal Pána Ježíše na vysokou horu a ukázal mu říše světa, jejich slávu, lživě připovídaje, že mu to všecko chce darovati, jestliže padna bude se mu klaněti. Jména i podoby hory písmo sv. neuvádí. Jmenují se různé hory: Olivetská, Tábor, Moria, Horeb nebo jiná v poušti jerišské, severozápadně od Quarantanie — ale není na světě tak vysoké hory, s níž možno spatřiti všecky říše světa či jak Lukáš dí: všecka království okrsku země. Nedomníváme se, že by ďábel byl Kristu v jakémsi pořadí předváděl na oči jednu říši po druhé, ale máme za to, že před zrakem jeho ze své vlastní, vyšší moci vykouzlil jakési obrazy, nástiny. Vykladači Písma dí, že satan vzal při tom na se nějakou světlou podobu, aby od člověka byl považován za nebeskou bytost či za zástupce Boha samého. Chtěl zajisté svému pokušení dodati váhy.

Svatý Pavel napsal ke Korintským (II, 11. 14.): I satan proměnil se v anděla světla! Při tom si pokušitel hraje na pána světa: Všecko toto dám tobě V následcích prvotního hříchu přišlo všecko stvoření v moc ďáblovu. Že však Bůh přislíbil Messiáše, nenáležel svět satanáši neobmezeně — právo jeho mělo výminky a netrvalo věčně. Proto nazývá jej Ježíš sice „knížetem světa“, ujišťuje však zároveň, že spasitelské dílo ďábla ze světa vypudí, že už je odsouzen. (Jan 12 31; 14, 30; 16, 11.) Rouhavou žádostí: jestliže padneš a budeš se mně klaněti, chtěl satan překaziti Kristu založení království Božího a svésti ho, aby utvrdil království ďábla. Pokušení toto převyšuje obě předešlá zlomyslností a bezbožností. Pýchou padlý ďábel stále touží po božské úctě i panování. Zřídil svůj trůn mezi pohany, panuje nad těmi, kteří nedbajíce milostí díla vykupitelského, přijímají jeho jho, Na konec věků jako Antikrist usadí se ve svatyních Božích, bude konati zázraky, svede všecky, již se řítí do záhuby — leč tím také skončí jeho úklady, pokušení, přestane sváděti. Bude uvržen se svými spřeženci do jezera ohně a síry, kde stihnou ho muka ve dne i v noci na věky věkův. (Zjev. sv. Jana 20, 9. 10.)

Slova, jimiž Ježíš satana odhání: Pánu Bohu svému se klaněti a jemu samému sloužiti budeš, vzata jsou z knihy Mojžíšovy. (VI. 6, 13.) Teprve nyní jmenuje Ježíš pokušitele pravým jménem: Odejdi, satane! Vždyť skutečně osvědčil se při tomto pokušení v nejplnějším smyslu slova protivníkem (t. j. satanem) Boha i člověka. Skutečně opustil satan Ježíše, neodvažuje se déle pokoušeti, ale opustil Pána jen na čas, což

významně Lukáš podotýká. Evangelista chce říci, že ďábelské útoky na Ježíše se opakovaly skrze farisey, zákoníky, Jidáše, popravčí holomky, nevěřící lid, zejména na hoře olivetské a při bolestném utrpení.

Jakmile Ježíš odbyl mocný náběh ďáblův, přichvátali andělé a sloužili jemu. Provázeli sice andělové Spasitele jakožto svého pána a Boha na všech cestách života, leč přišly chvíle, kdy musil se obejíti bez jejich útěchy a služby. Tenkráte stávali se svědky Kristova zápasu a utrpení. Tak i na poušti. Ačkoli nemohl Ježíš podlehnouti v pokušení, přece působilo mu bolest. Nejvíce bolí člověka svatého a spravedlivého pohled na zlo, jež působí zlý duch, ať už jakkoli. Co teprve asi pociťovala nejsvětější duše Páně, když se k ní blížil a ke hříchu popouzel satan, tento výlupek veškerého zla i špatnosti. Když Kristus v boji zvítězil, přistoupili andělové k obvyklé službě. Zajisté že posloužili mu napřed jídlem a nápojem, jakož i že se Ježíši klaněli a chválili. Jaký krásný opak proti smutnému obrazu prvních rodičů, když vyhnáni jsou z ráje a anděl s mečem plamenným jim zabraňoval návrat! Prvnímu Adamovi, jelikož ve zkoušce neobstál, stal se ráj pouští; druhému vítěznému Adamovi proměnila se poušť v ráj. Jako Kristus pokoušen byl trojím způsobem, tak dosud hřích obléhá svět, vycházeje ze žádosti očí, žádosti těla a z pýchy života. Či jinak hřích působí: hrabivost, požívavost a samolibost. Toho trojího hříchu se dopustili prarodičové naši. Poněvadž však Ježíš troje pokušení překonav zvítězil nad satanem a tím nám zjednal potřebných milostí, abychom pokušení přemáhati mohli, má se vítězství křesťana v těch tří směrech opakovati. Proto píše sv. Pavel (k Židům 4, 15, 16.): Nemáme nejvyššího kněze (Ježíše), kterýžby nemohl míti lítosti nad mdlobami našimi, ale zkušeného (pokoušeného) ve všem, podobně nám kromě hříchu. Přistupmež tedy s doufáním k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a nalezli milost k příhodné pomoci. Má-li však milost působiti, abychom v pokušení zvítězili, musíme podle

KDO JEST JAKO BŮH.

vzoru Ježíšova bdíti a modliti se. Bděte ž a modlete se, abyste nevešli v pokušení! (Mat. 26, 41.) Žádosti těla vzdorujeme rozumným postem. (Mat. 17, 20.) Toto pokolení (zlých duchů) nevymítá se leč skrze modlitbu a půst. V hodině pokušení posílí nás podivuhodně výroky Písma svatého, jestliže v živé víře vyřkneme je uctivě.

V tom smyslu nazývá sv. Pavel (k Efes. 6, 17.) slovo Boží, „mečem ducha". Obstojíme-li, nesmíme ještě doufati, že budoucně nás všecka pokušení minou. Satan nevzdá se nikdy naděje, že později docílí, co se mu na ponejprv nezdařilo.

Jest příběh o pokušení Páně naší víry hoden?

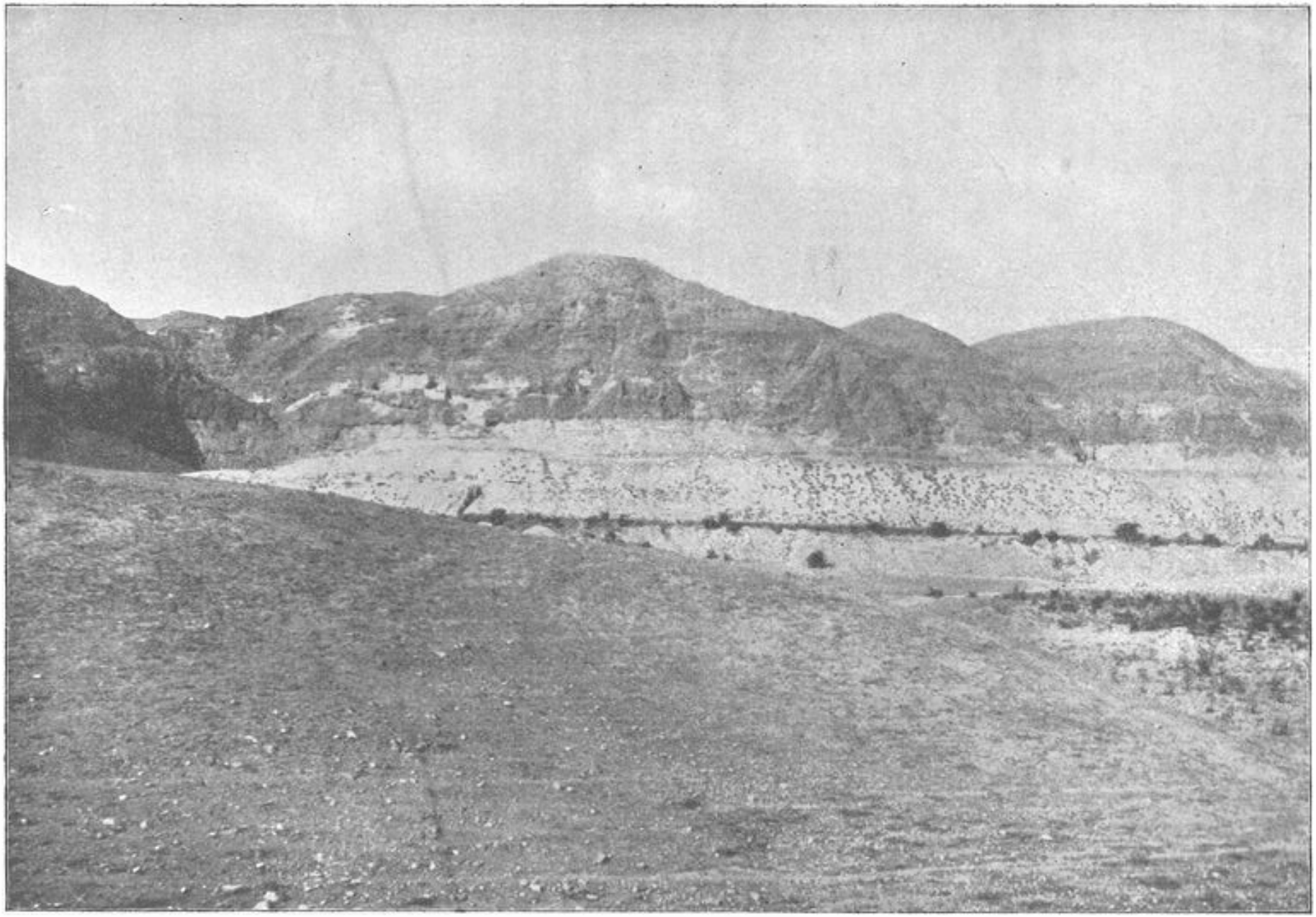
Nevěrci popírají, že Ježíš byl na poušti skutečně pokoušen. Zjev satanův v lidské podobě, cesta na cimbuří chrámové a zase na vrch hory, přístup služebných andělů — toť příliš mnoho pro mudrctví (filosofii) bez Boha, to přesahuje poznatky vědy, jež o nadpřirozeném světě nechce slyšeti — to se příčí dějinám. Přívrženci rouhače Strausse považují příběh za báječnou pověst, kterou si první křesťané vymyslili. Snaží se dokázati, jak prý povstala. Moderní francouzští vysvětlovači Písma sv. vyznávají, že Kristus prodléval na poušti 40 dní, ale trojí pokušení prohlašují za výtvor obrazivosti učeníků Páně. Také zástupci německého svobodomyslného výkladu Písma sv. dí, že příběh o pokušení Ježíšově vzal původ v poesii lidové, jež se snažila znázorniti ony boje, které Spasitel podnikl.[1]) Leč to všecko jsou než libovolné dohady beze všeho listinného podkladu a doložení. Kdyby se podobným způsobem vykládaly světové dějiny, stala by se historie pohyblivou půdou, jež na přání se uhne, ustoupí. Zůstaly by potom pravými jen ty události, které by našly milost u vrtošivé, osobní kritiky.

Odkud by byli apoštolové a první křesťané podobné věci o svém Mistru a pánu vybásnili? A proč? Byli by podstoupili tak ochotně pronásledování a mučenickou smrt, kdyby nebyli o jeho božské důstojnosti přesvědčeni? Vždyť mohli ho zapříti jedním slovem, jediným skutkem! Což nebyli by se rouhali vševědoucímu Spasiteli vypravujíce o něm, co se skutečně neudálo? Či protiví se poslání Páně, že pro příklad lidstvu dá se pokoušeti ke hříchu? Mějmež na paměti, že učeníci Ježíšovi před jeho slavným z mrtvých vstáním, na nebe vstoupením a sesláním Ducha svatého všecko to, co Mistra potkalo v životě bolestného nebo pokořujícího, jenom těžce a zdlouha pochopovali, jsouce i oni prodchnuti předsudkem, že přišel založit mocné, pozemské říše. A v pokušení na poušti Ježíš jakoby sám sebe ponižoval, dávaje se ďáblem unášeti s místa na místo, Kristus trpí, což odporuje jejich představě o něm, jakožto zakladateli budoucího, velikého panství.

Dějiny pokušení Páně u Matouše a Lukáše jsou psány s takovou podrobností a opravdivostí, že dle všeho Pán Ježíš sám ten děj vypravoval učeníkům. Nedá se určiti kdy, při jaké příležitosti — snad za času posledních velikonoc, louče se s nimi a předpovídaje jim, kolik zápasů, utrpení a zármutku potká je pro něho. Pamatujte na mou řeč, kterouž jsem já mluvil vám: Není služebník větší nežli Pán jeho. Jestliže mně se protivili, i vám se protiviti budou Ven ze škol vyženou vás! Ano, přichází hodina, že každý, kdo vás zabije, domnívati se bude, že by tím Bohu sloužil. Na světě budete míti nátisk; ale doufejte, já jsem přemohl svět. (Jan 15, 20.; 16, 2., 33.) Zajisté že při loučení velice by bylo učeníky potěšilo a jim zmužilosti i důvěry dodalo, když by jim Ježíš vypověděl, že jako sám na poušti nad ďáblem třikráte zvítězil, tak

[1]) Srov. Kheim: Geschichte Jesu von Nazareth. Schenkel: Das Charakterbild Jesu.

QUARANTANIA arab. KARANTAL. (K obr. na str. 195.) Po čtyřiceti dnech byl Ježíš na tomto místě třikráte pokoušen od ďábla. Na vrchu hory Karantal jest místo, kam vyvedl ďábel Spasitele, aby ho svedl. Doposud jsou tu zříceniny bývalé kapličky. Hrůza pojímá poutníka, vidí-li poušť na míle cesty bez života před ním se rozkládající. Pravé to lože smrtelné, na němž zápasí poslední jiskra života. Jen tu a tam zakrnělá bylinka neb vyhladovělý tvor, který v žhavém úpalu vleče údy své.

QUARANTANIA.

že i oni zvítězí nad úklady nohsledů ďábelských — nepřátel Krista Možno, že jim Ježíš tuto neobyčejnou událost zjevil po svém z mrtvých vstání, aby je poučil, jak by si měli počínati a přemáhati pokušení v nastávajících zkouškách. Vždyť přece se jim ukazoval po čtyřicet dní, rozmlouvaje s nimi o království božím. (Skut. apošt. 1, 3.)

Pochybovači o příběhu pokušení Páně přetrhují spojitost evangelického vypravování. Křest a pokušení Ježíšovo se navzájem vysvětlují, tvoříce příhodnou průpravu k veřejné působnosti Ježíšově. Křest svědčí o tom, že je Syn Boží, pokušení, že je člověk k boji a utrpení zasvěcený. Křest přináší mu božskou sílu, k veřejnému dílu spasitelskému potřebnou, pokušení však ukazuje na překážky, jež musí odstraniti, má-li svým vykoupencům zjednati milosti proti úkladům ďábelským. Nemáme velekněze, kterýž by nemohl míti bolesti nad mdlobami našimi, ale zkušeného ve všem, podobného nám kromě hříchu! (K Židům 4, 15.)

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ OSMÁ.

Jan pokračuje ve svědectví o Ježíši.

1. Svědčí vyslancům vysoké rady.

Jako Matouš, Marek a Lukáš začíná evangelista Jan dějiny veřejné působnosti Páně zprávou o předchozí činnosti Jana Křtitele. Kdežto vyjmenovaní evangelistové vyprávějí o skutcích Janových až do křtu Ježíšova, oznamuje nám čtvrtý spisovatel jeho činy po této události. Klade zvláštní důraz na svědectví Janovo o Ježíši, čímž nemálo doplňuje předešlá evangelia. Nejdříve uvádí, co Jan Křtitel svědčí o Kristu vyslancům vysoké rady jerusalemské. Jan praví: **A toto jest svědectví Janovo (Křtitele), když Židé z Jerusalema poslali k němu kněze a levity, aby se ho otázali: Ty kdo jsi? I vyznal a nezapřel, a vyznal: Já nejsem Kristus. I otázali se ho: Co tedy? Eliáš jsi ty? I řekl: Nejsem. Prorok jsi ty? A odpověděl: Ne. Tedy řekli jemu: Kdo jsi? ať odpověď dáme těm, kteří nás poslali. Co pravíš sám o sobě? Pravil: Já jsem hlas volajícího na poušti: „Spravte cestu Páně“, jakož pověděl prorok Isaiáš. A ti, kteří byli posláni, z fariseů byli. I otázali se ho a řekli jemu: Proč tedy křtíš, nejsi-li ani Kristus, ani Eliáš, ani prorok? Jan odpověděl jim řka: Já křtím vodou, ale uprostřed vás stojí, jehož vy neznáte, (jest to ten), jenž po mně přijíti má, (jenž přede mnou jest), jemuž nejsem hoden rozvázati řemínky u obuvi jeho. — Toto se stalo v Betanii za Jordánem, kdežto Jan křtil.** (Jan 1, 19.—28.)

Lid hrnul se ještě za Janem k Jordánu, poslechnout jeho prorockého slova a dáti se pokřtíti. Dosud s obdivem mluvili o svatém poustevníku Na obecenstvo mocně působily vzpomínky na podivuhodné příběhy při jeho narození, davy dojímal jeho přísný život, plný odříkání, jemuž v období někdejších proroků nenacházely podobného příkladu. Odvážná a vážná jeho kázání, v nichž odhaloval chyby malých i velikých tohoto světa, nakloňovala je k domněnce: ejhle, toť Messiáš. Všichni uvažovali ve svých srdcích, není-li snad Kristem, praví evangelista Lukáš. (3, 15) Hlavy národa: nejvyšší kněží, zákoníci a starší lidu, kteří zasedali ve vysoké radě, podivujíce se tomuto nezvyklému úkazu, pokládali za svou úřední povinnost, otázati se Jana, kdo by vlastně byl; neboť synedrium (vysoká rada)

mělo pečovati o náboženské i občanské zájmy lidové, odstraňujíc každé neoprávněné novotářství, nepokoje, zkoumajíc původ i učení tu a tam se vyskytujících nových učitelů náboženství. Musíme tudíž poslání kněží a levitů považovati za úřední výkon jerusalemské rady. Měli se zeptati, kdo je a co má v úmyslu. Odeslali kněze, poněvadž šlo o věc náboženskou a sice nemalé váhy; měliť vypátrati poměr Janův k zaslíbenému a toužebně očekávanému Messiáši. K tomu se hodili jen kněží v náboženských vědách vycvičení. Jsouce to nepochybně sami členové vysoké rady,[1]) hlásili se k farisejské straně. S nimi šli také leviti, jako služebníci kněží. Nesmíme si mysliti, že by poselství nějak horlivě toužilo poznati v Janu — Messiáše. Jak jsme již uvedli, očekávali náčelníci židovští, že zaslíbený Vykupitel založí mocnou říši, ve které první slovo i moc povedou Židé; a zjev Janův nijak nenasvědčoval, že vyplní toto vroucné přání národa. Kromě toho poustevník odpuzoval je od sebe, poněvadž přísně horlil proti fariseům a sadduceům nechtěli se dáti ani pokřtíti od něho. (Mat. 3, 7.; Luk. 7, 30.)

PETR BRANDL: NÁVRAT TOBIÁŠŮV.
(Dle originálu z obrazárny v Rudolfině v Praze.)

Poselství vyvolala více žárlivost, rozpaky, nenávist a závist, než cit povinnosti.. Již svatý Jan Zlatoústý († 407) vyčítá radě nešlechetné úmysly, označuje podnětem celého poselství jen a jen žárlivost na Jana pro jeho velikou vážnost u lidu. Nejdříve se ho poslanci tázali: Kdo jsi? Z odpovědi Janovy: Já nejsem Kristus, dá se souditi, že otázka nezněla jen všeobecně, ale že mluvčí rady dotazovali se zpříma a určitě, byl-li by Jan Kristus (Messiáš). Jistotně že chtěl Jan rovnou odpovědí jejich domněnku vyvrátiti, aby ho za Vykupitele nepovažovali. Rčení: „Vyznal, nezapřel a vyznal“ zřejmě označuje důraz a určitost, kterou Jan do odpovědi vložil. Leč vyslanci v otázkách pokračovali: Eliáš jsi ty? Zadivíme se; vždyť Eliáš žil v IX. století před Kristem. Ale s Eliášem stal se zvláštní případ. Podle Písma svatého, nepoznav smrti, byl vzat podivuhodně z tohoto života.

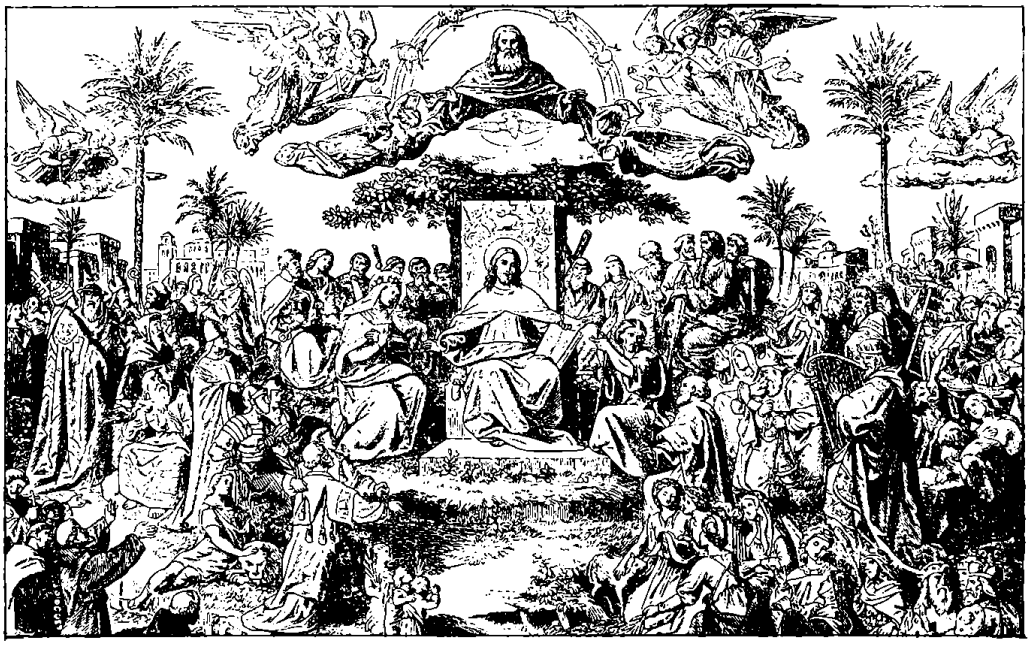
Když totiž šel stařičký Eliáš se žákem svým Eliseem ku městu Jerichu, „aj vůz ohnivý a koně ohniví rozdělili oba dva od sebe a Eliáš u vichru vstoupil do nebe.“ (4. Královská 11.) Nepředstavujeme si, že by Eliáše odvezli skutečně ohniví koně na ohnivém voze, jelikož víme, že při události mohly se vzduchové vrstvy i paprsky sluneční seskupiti do nějakého útvaru koním i vozu

[1]) Srov. Jan 5. 8, 3, 22.

podobného — jak to dětinská představa i fantasie ještě ve století XVII. na nebi domnívala se spatřovati — než tolik o Eliáši se zachovalo, že na konci světa před příchodem Páně k soudnému dni opět na svět přijde kázat nevěřícím Židům pokání, aby se k Pánu přivinuli. Oznámilť zajisté Bůh ústy proroka Malachiáše (4, 5. 6; žil ve IV. stol. před Kr.): Aj já pošlu vám Eliáše proroka, prve nežli přijde den Hospodinův veliký a hrozný. A obrátí srdce otců k synům a srdce synů k otcům jejich, abych snad nepřišel a neudeřil země prokletím. To znamená: Eliáš způsobí, že Židé uvěří, jako kdysi věřili jejich praotcové, svatí patriarchové. Židovští znalci písma, kteří i jiná proroctví starozákonní překroutili, chápali slova Malachiášova v ten smysl, že Eliáš se objeví před prvním příchodem Messiášovým, aby židovský lid naň připravil. Proto se tudíž ptali: Eliáš jsi ty? Řekl sice později Spasitel o Janovi: A chcete-li to přijmouti, onť jest Eliáš, kterýž přijíti má. (Mat. 11, 14; 17, 12.) Ale tak povědíno jenom ve smyslu duchovním (obrazně), pokud Jan měl tentýž úkol, v jakém se má Eliáš objeviti před skonáním světa. Kristus Pán mluvil takto proto, že chtěl Židy konečně pohnouti, aby Jana uznali za jeho předchůdce. Co věřili o Eliášovi, měli uvěřiti o Janu Křtiteli. Nebylo to tak těžké; vždyť při zvěstování narození Janova slyšel otec Zachariáš od anděla: A on předejde před ním (Messiášem) v duchu a v moci Eliášově. (Luk. 1, 17.)

Než fariseové a zákoníci, lpějíce na liteře Písma do puntíčku, nepochopili vzájemný poměr Eliáše [1]) s Janem. Proto také otázka vyslanců vztahovala se jedině na osobu Eliášovu a tudíž musil říci Jan: Ne.

Vyslanci se tázali dále: Prorok jsi ty? Poněvadž míní jistého proroka, lze míti za to, že vzpomínali na toho proroka, kterého předpověděl Mojžíš (V. 18, 15.) slovy: Proroka z národu tvého a z bratří tvých jako mne vzbudí tobě (národe) Hospodin Bůh tvůj, jeho poslouchati budeš! Prorokem jako Mojžíš osvědčil se jedině Kristus, ježto jen Mojžíš a Kristus Pán sprostředkovali úmluvu s Bohem, Mojžíš starozákonní, Ježíš novozákonní, Mojžíš jakožto sprostředkovatel, Kristus však přímo. Z té příčiny sv. Petr ve svém kázání svatodušním ono proroctví obrací na Krista Ježíše (Skut. apoštol. 3, 22. 23.) Mojžíš zajisté řekl: Proroka vzbudí vám Pán Bůh váš z bratří našich jako mne; toho budete poslouchati ve všem, což mluviti bude vám. I stane se, že každá duše, kteráž by neposlouchala toho proroka, vyhlazena

KRISTUS UCITEL NÁRODŮ. (Allegorický obraz.)

[1]) Také Enoch podle Písma svatého (I. Mojžíš 5, 24; I. Mach. 2, 58.) přišel za živa do nebe.

bude z lidu (t. j. vyvolenců Božích). Vyslancové vysoké rady nerozuměli zajisté slovem „prorok“ Messiáše; vždyť Jan právě prohlásil, že on jím není. Vážení vykladači Písma svatého vyslovují názor, že měli na mysli proroka Jeremiáše. Týž počal působiti, když byli Židé odvedeni do zajetí babylonského a to v 13. roce vlády židovského krále Josiáše, či kolem roku 626 před Kristem. Podle staré tradice zemřel Jeremiáš v Egyptě, kamž uprchl s mnohými krajany svými po zavraždění babylonského místodržícího Godoliáše v Judsku. (Jerem. 43.) Římské záznamy mučeníků dí, že Jeremiáše ukamenovala luza v Tafnis.[1])

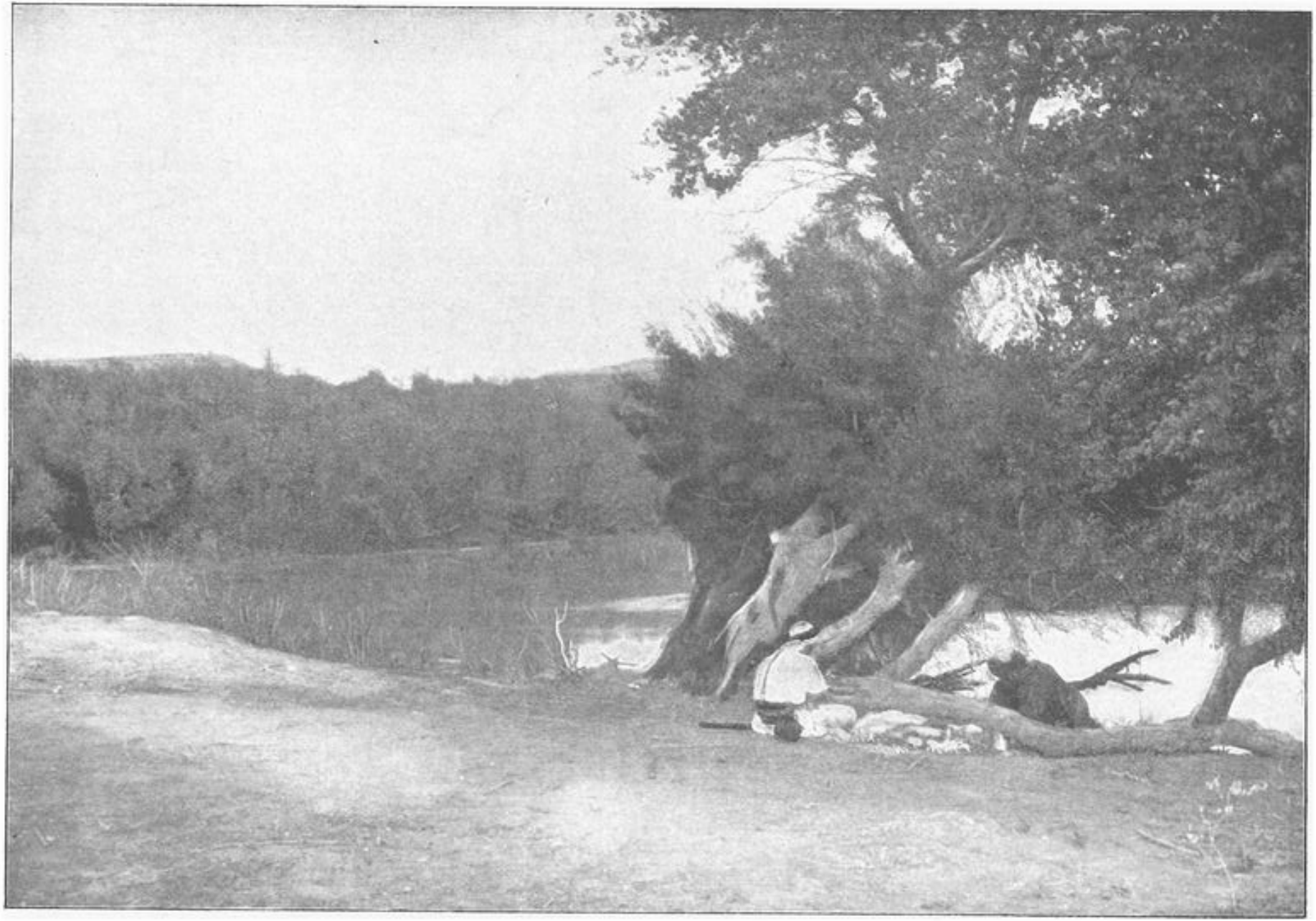
Památka jeho stala se národu posvátnou — vždyť podle Písma sv. tolik u trůnu Božího orodoval za vlast a město Jerusalem. Kniha machabejská (2, 14., 15.) dojemně vzpomíná: Tentoť jest milovník bratří a lidu israelského, tenť jest, který se mnoho modlí za lid a za všecko město svaté — Jeremiáš, prorok Boží. Jeremiáš kromě toho před zbořením chrámu Šalomounova (roku 588) zachránil archu úmluvy, svatostánek a oltář zápalu, uschovav je v jeskyni na hoře Nebo, při čemž pravil: Neznámé bude místo, dokavadž Bůh neshromáždí lidu a se nesmiluje.

Jak snadno mohla v lidu vzejíti myšlenka, že prorokem, jejž má Bůh vzbuditi, jak Mojžíš pověděl, bude prorok — Jeremiáš. Někteří se s tím názorem netajili.

Když Ježíš otázal se v městě Caesarei Filipově (na úpatí Antilibanonu) svých učeníků, za koho jej lid považuje, uslyšel odpověď (Mat. 16, 14.): Někteří Janem Křtitelem, jiní Eliášem, jiní Jeremiášem anebo jedním z proroků. Jen tak si vysvětlíme, proč se vyslanci Jana otázali, je-li Jeremiáš.

Když Jan neodpověděl kladně, doléhali naň poslové, nechtějíce se vrátiti k radě s nevyřízenou, aby se vyjádřil, kdo jest a jakého povolání. Jan odvětil úryvkem z proroctví Isaiášova (40, 3.): Já jsem hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně, jakož pověděl Isaiáš prorok! Pravili jsme prve, že slova tato obsahují výzvu k Židům v babylonském zajetí, aby upravili cestu pro Jehovu, vracejícího se do staré vlasti. Obrazné rčení vzato ze způsobu, jak někdejší králové cestovali. Běhouni oznamovali příchod, obyvatelstvo upravovalo cesty, starajíc se, aby krále přijalo s náležitou poctou. Osvobození z babylonského zajetí naobrazovalo mnohem cennější vykoupení lidstva ze hříchu — Kristem. Má-li však osvobození přijíti ve skutek, nutno, aby lidé srdce svá nejen připravili, ale i nadstavili. A k tomu cíli měl Jan kázati pokání a křest, měl u posluchačů vzpružiti víru, ochotné, kajícné srdce. Poslové jakožto znalci písem sv. — aspoň fariseové se tím nemálo pochlubovali — mohli dobře rozuměti Janovi, proč cituje řeč slavného proroka, a jestliže jim pravý smysl výroku ušel, mohli žádati Jana o výklad; ale pyšní samolibci nepřišli k vůli poučení — přišli soudit. Proto ne bez trpkosti mluvili dále: Proč tedy křtíš, když nejsi Kristus ani Eliáš ani prorok? Křest nebo obmytí vodou pokládali proroci za obraz vnitřního očištění a přetvoření člověka v říši messiánské. Řekl zajisté Bůh skrze proroka Ezechiele (36, 25, 26.): Vyleji na vás vodu čistou a očištěni budete ode všech poskvrn svých . . ., a dám vám srdce nové a ducha nového položím uprostřed vás . . . U Zachariáše čteme (13, 1.): V ten den bude studnice vody otevřena domu Davidovu i obyvatelům jerusalemským k obmytí hříšníka a nečistých. Fariseové vysvětlovali, že očistění a obmytí má se státi jen křtem skrze Messiáše, Eliáše nebo „onoho“ proroka Mojžíšova; odtud pochopíme, proč předhodili Janovi uvedenou výčitku. Velmi poučnou, obsažnou jeví se odpověď Křtitelova: Já křtím vodou, ale uprostřed vás stál, kteréhož vy neznáte. Tenť jest, kterýž po mně přijde, kterýž přede mnou učiněn jest, kterémuž nejsem hoden rozvázati řeménku u obuvi jeho. Jako dříve kázaje pokání (Mat. 3, 11.; Jan 1, 33.) osvědčoval, tak i nyní Jan praví, že jeho křest je prostým obmytím vodou bez vnitřní působnosti a očištění. Má toto jen naznačovati a potřebu pravého křtu ukázati; slovem křest Janův má připraviti na křest, jímž do člověka vstupuje Duch svatý. Takový úkon zařídí Messiáš.

[1]) Martyr. Rom. 1. Maji; srov. Tertull. Scorp. 8; Hieronymi contra Jov. 2, 37.

JORDÁN, MÍSTO KŘTU PÁNĚ.

JEZERO GENEZARETSKÉ, MÍSTO, KDE KRISTUS POVOLAL SVÉ UČENÍKY.

Nezačal sice ještě působiti veřejně, ale nalézá se již mezi lidem. Leč národ se svými vůdci ho nepoznává — pro nevěru i převrácenou představu o pozemské říši Messiášově nepoznávají zaslíbeného Vykupitele. Nevěra jako jed otrávila nejvyšší kněžské úřady židovské, vniká a rozežírá se ve vrstvách obecného lidu.

Jan nespokojuje se poučiti posly, že Messiáše nepoznávají, vysvětluje, že Kristus má božskou důstojnost: on přede mnou učiněn jest. Jelikož Jan věkem šesti měsíců převyšuje Vykupitele, musíme ten výrok vztahovati na božství Ježíšovo. Jsa sobě vědom, oč Ježíš nad Jana důstojností vyniká, ujišťuje svatý poustevník, že tolik závisí na něm, až se nemá ani za hodna, aby mu prokazoval nejnižší služby, jakými považováno rozvazování řeménků u obuvi. Otroci je konávali. Na konec uvádí evangelista, že celý příběh udál se za Jordánem v Bethanii (jinak v Bethabaře). Dopodrobný údej místa ručí za věrohodnost zprávy. K tomu se druží, že Jan nevydal svědectví svého jenom před posly; ale uprostřed velikého zástupu lidu pověděl, jaké že jeho povolání a poměr k zaslíbenému Messiáši.

Obdivujmež pevnou povahu, mírnost a pokoru svatého Jana Křtitele. Otevřeně a bez bázně svědčí předchůdce o Ježíši, nikoho neurážeje. Odpověď jeho zní přesvědčivě, rozhodně, přece však šetrně a mírně. Nemluví sám od sebe nebyv tázán, a když promlouvá, nevykládá leč co zapotřebí. Nehonosí se svým podivuhodným narozením, přísným, svatým životem, plným důvěrných rozmluv s Bohem. Skromně připomíná své poslání, úřad, že má lid přizpůsobovati na příchod Messiášův. Svatý Theofylakt, biskup achriský (v Bulharsku † 1007), volá: Vizte mírnost a pravdomluvnost světcovu! Mírně, bez jediného tvrdého slova odpovídá pyšně se před ním natřásajícím poslům. Dí pravdu jako srdečný svědek slávy Kristovy, ničeho nezatajuje, aby poctu rozmnožil Nechať nám poslouží za odstrašující příklad nadutý způsob nevěřících poslů vysoké rady, aby i nám neplatila výčitka: Uprostřed vás stojí, kteréhož vy neznáte, t. j. znáti nechcete. Duchaplný spisovatel novější doby Jan Em. Veith o tom píše: Jako zázračná hora, z níž na všecky strany vytékají zdroje života, stojí uprostřed nás Messiáš; ale jako dolů v úzkém údolí nevidíme všech skalních útesů, ačkoli široce a s vysoka visí nad krajinou, tak nevidí a nepoznávají svého Spasitele křesťané, jejichž život, smyslnost a prospěchářství uvázalo k hluboké propasti. Stojí uprostřed nás jako vinný keř obalený hrozny, chtěje nám všem podati život plný milostí; leč hřích smrtelný, hříšný návyk vylučuje mnohé z řady zelených ratolestí, a proto více nepociťují, že ho potřebují. Stojí uprostřed nás jako král mezi svými poddanými a přece většina lidí dala se na scestí, jako by Ježíš nebyl více jejich pánem, jako by vladaření jeho netrvalo věčně, nebylo nezměnitelno. Stojí uprostřed nás ve své jediné sv. církvi, jako pastýř nad ovečkami, a tu mnozí, přemnozí se domnívají, že ho najdou také jinde v rozkolu — mimo církev. Stojí uprostřed nás jako světlo vyzařující jasné paprsky, ale valná většina lidí miluje tmu více než světlo, nevycházejí na světlo, protože skutkové jejich jsou zlí. . . .

Nepřipustme, aby líceň tato nedala se obrátiti na nás. Držme se věrně Ježíše, neboť jen on je cesta, pravda i život — a nikdo nepřichází k Otci, leč skrze něho. (Jan 14, 6.)

2. Jan nazývá Ježíše Beránkem Božím.

Druhého dne Jan uzřel Ježíše, an jde k němu; i řekl: Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa. To je ten, o němž jsem pravil: „Po mně přijde muž, jenž přede mnou jest, neboť byl prve než já.“ A já jsem ho neznal, ale aby uveden byl v známost v lidu israelském, proto jsem přišel já křtít vodou. A svědectví vydal Jan řka: Viděl jsem Ducha jako holubici sestupovati s nebe, a zůstal na něm. A já jsem ho neznal, ale ten, jenž mě poslal křtít vodou. On mi řekl: Nad kým uvidíš Ducha sestupovati a na něm zůstávati, tenť je to, jenž křtí Duchem svatým. A já viděl a svědectví vydal, že tento jest Syn boží. (Jan. 1, 29.—34.)

Evangelista nesděluje, odkud a proč Ježíš přišel k Janu Křtiteli. Spojitost evangelického vypravování nepřipouští pochybnosti, že Ježíš přicházel z pouště, kde připraviv se na úřad messiášský od satana byl pokoušen. Účel příchodu však z celého děje jasně vysvítá. Jan má veřejně před shromážděným lidem prohlásiti Ježíše za Vykupitele, má mu zjednati tak první učeníky. Svatý Jan Zlatoústý pověděl: Pán přichází, aby předchůdci svému poskytl příležitost, vykonati na něm úřední povinnost, že před lidem označí ho tím, kým je v pravdě.

Jan Zlat. nazývaje Krista „Beránkem Božím, který snímá hříchy světa", vzpomíná a lidu připomíná proroctví Isaiášova (53, 5—7.), jenž o zaslíbeném Messiáši oznámil: On raněn jest pro nepravosti naše, potřen je pro hříchy naše, kázeň pokoje našeho leží na něm a zsinalostí jeho uzdraveni jsme . . . Obětován jest, protože sám chtěl a neotevřel úst svých, jako ovce k zabití veden bude a jako beránek před tím, kterýž ho stříže, oněmí a neotevře úst svých.

Bera zřetel na velikonočního beránka, kterého podle zákona Mojžíšova Židé každoročně o velikém svátku velikonočním (14. Nisan) v jednotlivých domech zabíjejíce Bohu obětovali a pečeného v rodině jako obětní hodokvas pojídali, nazývá Křtitel Ježíše Beránkem Božím. Židé činili tak na památku, že anděl „záhubce" v Egyptě vyhnul se domům israelských, poněvadž spatřil beránčí krev na dveřích a vstupoval jen do egyptských příbytků, kde usmrtil každého prvorozence. Židé obětovali beránka na památku (hned nastalého) vysvobození z poroby egyptské. Vždyť přece tato poslední rána donutila faraona, že národ israelský propustil ze země. Židovský beránek velikonoční před-

obrazoval Krista Pána. Jako krev onoho zachránila Židy před časnou smrtí, ukončivši egyptské otroctví, tak krev Krista Pána vysvobodila člověčenstvo od věčné smrti a z poroby satanovy. Proto apoštol Pavel jmenuje Ježíše obětním beránkem křesťanů (I. Korint. 5, 7.): Beránek náš velikonoční obětován je Kristus. Evangelista Jan (19, 32.—36) uvádí také tu okolnost, že Kristu Pánu nebylo na kříži kostí zlámáno jako lotrům, aby se dokonale naplnilo, což předepsáno bylo o velikonočním beránku: A kostí v něm nezlámete.

Ježíš nazývá se „Beránkem Božím“, poněvadž určen byl za obět na smír s Bohem. Neobětoval se jenom za hříchy národu israelského — jeho smírné působení vztahovalo se na hříchy všeho lidstva; tudíž sluje plným právem Beránkem, jenž snímá hříchy světa! Úkol Kristův jako smírčího Beránka pro všecko stvoření předpověděli dopodrobna se zvláštní určitostí proroci. (Srov. Isaiáš: 1; 11, 10; 42, 6; 61, 4; Michéáš 4, 1; Malachiáš 1, 11, ... atd.)

Pověděli jsme již, jak jest rozuměti slovům, „že Ježíš byl dříve“ než Jan, že „Jan ho dříve přede křtem neznal“ a jak ho poznal při křtu. Ježíš jako pravý Bůh od věčnosti ovšem byl dříve než Křtitel. Jan „neznal“ Ježíše před podivným zjevem Ducha svatého v podobě holubičky znamená, že mu byl Kristus přímým zjevením Božím označen za Messiáše a Syna Božího, kdežto dřívější povědomost o božské důstojnosti a Ježíšově úřadu vykupitelském čerpal jen z neúplných zpráv lidských, na něž před shromážděným lidem se nechtěl odvolávati. Poukazuje jenom na přímé zjevení Boží, jak za úděl mu přišlo: Nad kým uzříš Ducha sestupujícího a na něm zůstávajícího, tenť jest, kterýž křtí Duchem svatým. Spatřiv znamení a uslyšev slova Otce nebeského: Tento (Ježíš) je můj milý Syn, v němž jsem si zalíbil, mohl Jan jako závažný svědek mluviti o božství a messiášském úřadě Páně. V tom svědectví vrcholí jeho kázání. Přece však se zdá, že toto určité svědectví Janovo velikou část židovského lidu ve víře neutvrdilo a předsudků o vlastnostech zaslíbeného Spasitele neodstranilo. Jen tu a tam padajíc sémě na úrodnou půdu, přináší žádoucí ovoce. Bylo to ponejvíce jen několik upřímně smýšlejících duší, jež se k Ježíši přidaly; dav lidu, neporozuměv Pánu, táhl mimo dál. Nevyhovoval chudý syn řemeslníkův z Nazareta představám, které Židé na osobu Messiášovu připjali. Myslili, že postačí, jestliže ze zvědavosti ho pozorují, diví se skutkům jeho. Do svého přišel a vlastní ho nepřijali! (Jan 1, 11.) Svědectví Bohem osvíceného proroka Jana má nás utvrditi ve víře, a nejenom utvrditi, nýbrž i rozohniti k lásce, přítulnosti k Ježíši. Po příkladu svatého poustevníka vyznávejme slovem i skutkem Ježíše, jakožto Syna Božího a Spasitele světa. Kdo mne vyzná před lidmi, toho i já vyznám před Otcem, jenž jest v nebesích.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ DEVÁTÁ.

O prvních učenících Páně.

Druhého dne Jan stál (tam) opět a dva učeníci jeho (s ním). A spatřiv Ježíše, an jde mimo, řekl: Ejhle Beránek Boží. I uslyšeli ho ti dva učeníci praviti (to) a šli za Ježíšem. Ježíš pak obrátiv se a uzřev je za sebou jíti, řekl jim: Co hledáte? A oni řekli jemu: Rabbi (to jest v překladě: Mistře), kde bydlíš? Dí jim: Pojďte a vizte. Šli tedy a uzřeli kde bydlí; a zůstali u něho ten den. Bylo kolem desíti hodin. Jedním pak z těch dvou, kteří to slyšeli od Jana a ho následovali, byl Ondřej, bratr Šimona Petra. Ten našel nejprve bratra svého Ši-

mona a řekl jemu: Nalezli jsme Messiáše (to jest v překladě „Kristus“, Pomazaný). I přivedli ho k Ježíšovi. A Ježíš pohleděv naň řekl: Ty jsi Šimon, syn Janův; ty budeš slouti Kéfas (to jest v překladě „Petr“, skála). Druhého dne chtěl odejíti do Galileje a nalezl Filipa. I řekl jemu Ježíš: Pojď za mnou. Byl pak Filip z Betsaidy, města to Ondřejova a Petra. Filip nalezl Natanaele a řekl jemu: Nalezli jsme toho, o němž psal Mojžíš v Zákoně a proroci; jest to Ježíš, syn Josefův z Nazareta. I řekl mu Natanael: Z Nazareta-li může býti něco dobrého? Dí mu Filip: Pojď a viz. Ježíš viděl Natanaele, an jde k němu i řekl o něm: Aj pravý Israelita, v němž není lsti. Dí mu Natanael Odkud mě znáš? Odpověděl Ježíš a řekl jemu: Prve nežli tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkem, viděl jsem tebe. Odpověděl mu Natanael a řekl: Mistře, ty jsi Syn Boží, ty jsi král israelský. Odpověděl Ježíš a řekl jemu: Protože jsem řekl „Viděl jsem tě pod fíkem“, věříš; větší věci uvidíš nad tyto. A řekl jemu Amen, amen pravím vám: Uvidíte nebe otevřené a anděly Boží vystupovati a sestupovati na Syna člověka. (Jan 35—55.)

1. Ježíš povolá Jana, Ondřeje a Šimona.

Úkolem Jana Křtitele bylo, aby zaslibenému Messiáši připravil cestu v lidských srdcích. Jako družba přivádí ženichovi nevěstu, tak Jan Kristu měl uchystati církev, a proto nesla se starost jeho, aby důraznými řečmi o pokání a křtu smýšlení lidu obracel ke Kristu. Uviděv tudíž druhého dne po křtu v Jordáně, že Pán opět kráčí k řece, obnovil své svědectví o něm jako včera zvolav: Ejhle, Beránek Boží! Shromážděný lid právě odcházel; neboť blížila se desátá, podle našeho počtu hodina čtvrtá odpolední.[1]) Též učeníci Janovi odešli, jen dva zůstali u milého Mistra. Jménem se uvádí jenom jeden, Ondřej, bratr Šimona Petra; druhým bez pochyby dlužno míti samotného evangelistu Jana, jenž událost zaznamenal. Ze zvyku své jméno zamlčuje; ale podrobný údej času i živé vypravování prozrazuje, že on je tím druhým učeníkem. Před nimi znovu udává Jan Křtitel, že Kristus je Beránek Boží, Syn Boží Vykupitel. Chtěl zajisté takto oba učeníky povzbuditi i pohnouti, aby se přidali k Ježíšovi.. Následovali hnutí Ducha svatého a opustivše dosavadního učitele, šli za Ježíšem.

Jako těmto mužům, i nám jako mimo jda dosud vniterní i zevnější domluvou božské milosti ukazuje se Pán Ježíš. Jděmež za ním bez odkladu, aby jeho milostiplné úmysly jako v těch učenících i v nás našedše půdy srdce zdokonalovaly. Následujme vanutí milosti, toužebně i vroucně přibližujme se k Pánu, abychom ho poznali z blízka.

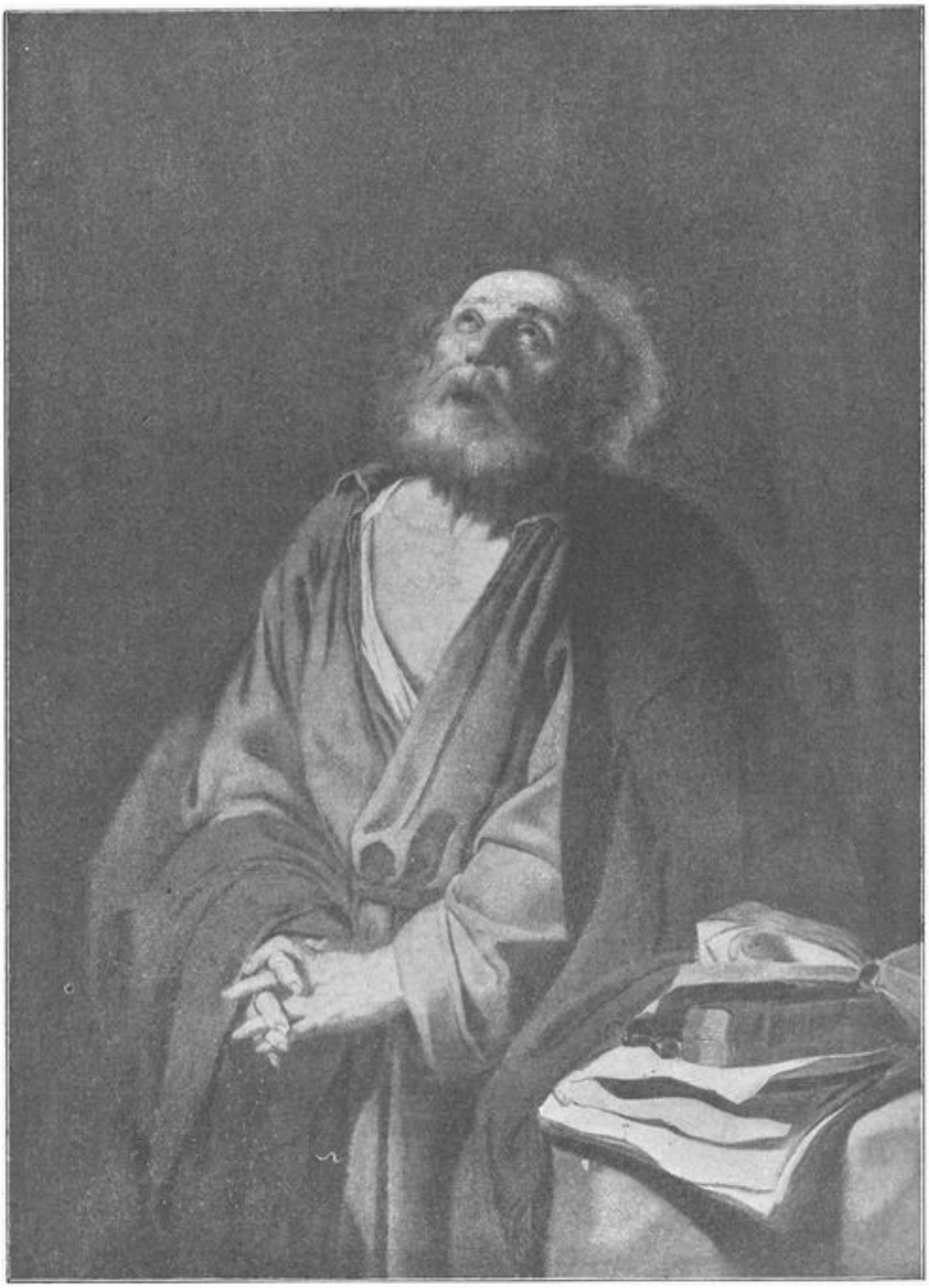
Z úcty neodvážili se naň promluviti, Ježíš jim pomáhá sám začínaje. Vševidoucí oko jeho pronikši do srdce, nalézá poctivý úmysl a již milá ústa otvírají se k přívětivé otázce, koho že hledají? Bázeň klesá, důvěra stoupá. Hned dotaz otázkou oplácí: Mistře, kde bydlíš? Tím prozrazují, že on je předmět pátrání obou. Neptají se po příbytku ze zvědavosti, ale z touhy, aby ho navštívili. Hodlají si pohovořiti v útulné samotě s tím, jehož Křtitel nazval Beránkem Božím, který snímá hříchy světa, hoří žádostí, aby je poučil. Touhu opovídají nesměle, jen z daleka názvem rabbi (t. j. učitel), jak Židé své učitele jmenovali. Ježíš vyplňuje přání, zve je k sobě do domu: Pojďte a vizte! Šli a ten den u něho zůstali. Na Miláčka Páně tato první návštěva tolik zapůsobila, že si navlas zapamatoval čas: bylo okolo hodiny desáté. Písmo svaté nemluví, co rozmlouvali. Poněvadž však Ondřej hned na to v jásavé radosti ohlašuje: Nalezli jsme Messiáše, není pochyby, že mluvili a učeníci pochopili: Kristus je zaslíbený Messiáš, jenž přišel založit království Božího.

Že Ježíš oba dokonale přesvědčil, patrno z toho, že vyběhše z příbytku Páně, své

[1]) Židé měli za první hodinu dne naši šestou ráno, dvanáctá tudíž v šest hodin na večer.

štěstí ihned zvěstovali jiným. Zajisté že ze zvláštního řízení Božího, Ondřej nejprve se setkal s bratrem Šimonem. I on touží spatřiti

takto se jeví bratrská přízeň, taková nechať je pokrevenská laskavost, upřímné smýšlení, abychom v duchovních záležitostech jeden

FR. TKADLÍK: SVATÝ PETR. (V obrazárně řádu křížovnického v Praze).

Ježíše a proto Ondřej ještě téhož večera neb časně z rána uvádí nedočkavce k Pánu. Svatý Jan Zlatoústý ho za to chválí: Ano,

druhému pomáhali. Jako Ondřej Šimona tak bratři a sestry mají se navzájem k cestě za Kristem nabádati, hlavně starší mladších

poučovati, aby ho jako pramen života víc a více poznávali, k němu celou láskou se přivinujíce. Když Šimon, dychtivě toužící popatřiti na Messiáše, ke Kristu přišel, pohleděv naň pravil Ježíš: Ty jsi Šimon, syn Janův, ty budeš slouti Kéfas (to jest Petr, skála)! Pronikl zajisté Pán všecky okolnosti a duševní stav Šimonův. Jmenuje na důkaz své vševědoucnosti jméno jeho otce. Vidí rozhodnou povahu, věrou pevného Šimona, ví, že tento nový příchozí má vlastnosti, aby se stal základem, hlavou budoucí církve jeho. Dává mu na jevo, že pro nové povolání hodí se Šimonovi spíše jméno Petr t. j. skála. Změny jmen v Písmě sv. mají vždy hluboký podklad i význam, označujíce obyčejně povýšení k nějaké vysoké hodnosti. Tak změnil Bůh jméno patriarchy Abrama (= vznešený otec) v Abraham (t. j. otec mnohých národů), poněvadž v jednom z jeho potomků (Messiáši) mají býti požehnána všecka pokolení světa. O přeměně jména Šimonova napsal sv. Cyrill z Jerusalema († 386): Novým pojmenováním, které mu dal Ježíš, naznačena byla budoucí stálost a určení, aby Petr byl hlavou církve na zemi.

2. Ježíš povolá Filipa a Nathanaela.

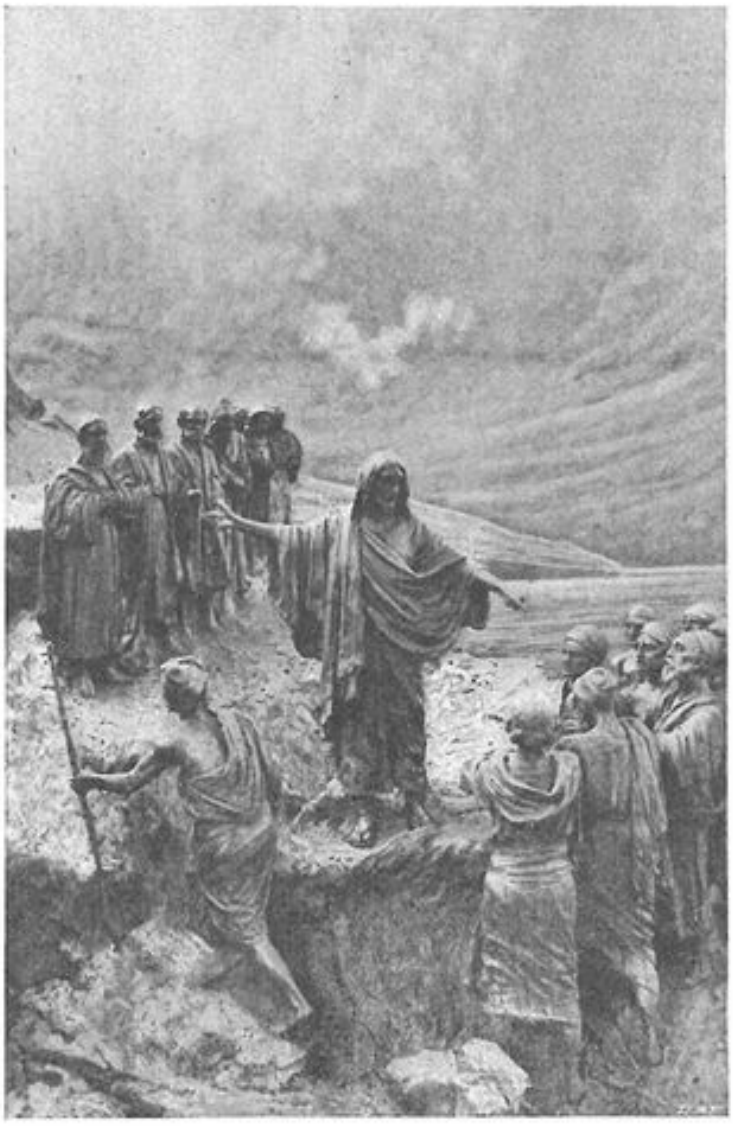
Když Pán Ježíš druhého dne se chystal k odchodu z dosavadního bydliště při Jordáně, vyvolil si jiného učeníka — Filipa, jenž pocházel z téhož městečka na západním břehu genezaretského jezera, jako Ondřej a Šimon, totiž z Betsaidy. Slova: Pojď za mnou, postačila, a Filip byl pohotově. Řeč, jíž mluví Ježíš k lidským srdcím, zázračně působí, všecko uchvacuje, když lidé jsou dojmům přístupni, když s milostí účinnou věrně spoluúčinkují. Jmenovaný Filip jako apoštol uvádívá se v záznamech vedle Bartoloměje. (Mat 10, 3; Mar. 3, 18; Luk. 6, 14; Skut. apoštol. 1, 13.) Že se k úřadu apoštolskému hodil, zračí se jeho velikou vírou v Ježíše jako Messiáše a horlivostí, by jiné k němu přivedl. Podle evangelického vypravování se zdá, že se stal apoštolem v týž den, co zákona povědomý Nathanael. Zcela určitě, jak jen pevné přesvědčení dovede, ohlašuje Nathanaelovi: O kterémž psal Mojžíš v zákoně a proroci, nalezli jsme Ježíše, syna Josefova z Nazareta. Filip mluví, co slyšel od lidu, že Ježíš synem Josefovým, maje za to, že bydliště Nazaret kolébkou Páně.

Na sdělení Filipovo volně namítá Nathanael: Z Nazareta může co dobrého býti? Pověděli jsme již, že území galilejské Židé nenáviděli, poněvadž v něm bydlilo mnoho pohanův a městečko Nazaret o to víc, jelikož v Písmě starého Zákona není o něm ani jediné zmínky. Zajisté že Nathanael s většinou národa očekával Messiáše jako mocného krále pozemského a tudíž nešlo mu na rozum, že by mohl vzejíti v Nazaretě. K tomu jsa zběhlý v písmě věděl, že podle proroka Micheáše (5, 2.) má se Vykupitel naroditi v Betlemě. Že pak po něm vroucně touže, zprávou Nathanaelovou neopovrhl, dokazuje, že uvěřiv stal se apoštolem. [1])

Filip se nepouští do hádky s Nathanaelem. Jsa přesvědčen, že pochybnost zmizí, uvidí-li Spasitele a pohovoří-li si s ním, krátce zve: Pojď a viz! Mysli si co mysli, chce Filip říci, však uvidě, necháš vrtochů a uvěříš. Z vlastní zkušenosti nabyl přesvědčení, že jediný zjev Ježíšův na každého srdečného člověka učiní mocný dojem. Svatý Cyrill praví: Řeči Spasitelovy doprovázela taková příjemná milost nebeská, že každého, kdo je poslouchal pokornou myslí, naplňovaly vnitřní rozkoší a požehnáním. Tak se stalo i Nathanaelovi. Ježíš spatřiv ho z blízka, když Nathanael před ním stál a slyšeti mohl, pravil k okolostojícím: Ejhle, Israelita, v němžto není lsti. Zcela dle zásluhy chválí

[1]) Vykladači Písma svatého v tom souhlasí, že zde uvedený Nathanael (už též Jan 11, 2.) s Bartolomějem, jenž se uvádí v počtu apoštolů (Mat. 3, 18; Luk. 6, 14; Skut. ap. 1, 13.), jest jedna a táž osoba. Nathanael (Dar božský) je vlastní jméno, Bartoloměj jméno rodiny. (Bar. Tolmai t. j. syn Tolmajův.) Souhlas odůvodňuji tím, že i ostatní u Jordánu povolaní učeníci: Ondřej, Jan, Filip, stali se později apoštoly a že v součtech apoštolů u Matouše, Marka a Lukáše hned po Filipovi, jenž Nathanaela ke Kristu přivedl, následuje Bartoloměj. Podle dějin Eusebiových (lib. V. 13.) proniknl Bartoloměj až do Indie, kamž přinesl evangelium sv. Matouše v překladu syrsko-chaldejském.

ho Spasitel. Vyznamenával se srdečností a upřímnou, prostou myslí, jakž náleželo členu vyvoleného národa, který Bůh učinil svým dědictvím, často zjeveními navštívil, chtěje ten lid na příští Messiášovo připraviti. Vždyť přece samému Nathanaelovi zjevoval se právě vševědoucí Syn Boží, jenž zná nejtajnější myšlenky lidské, jenž každého jedince všudy vidí ... Žasna, necítí Nathanael své chvály z úst Páně, ale rád by zvěděl, kde ho Ježíš poznal. Odkud mne znáš? Ježíš poznovu projevuje udivenému tazateli svou vševědoucnost. Ví kde seděl, než k němu přiběhl přítel. Prve nežli tě Filip zavolal, když jsi byl pod fikem, viděl jsem tebe. Slova účinkovala jako hrom. Nahlas slavně křičí Nathanael: Rabbi (mistře), ty jsi Syn Boží, ty jsi král židovský. Přihodilo se jistotně pod fikem něco důležitého, že Nathanael tak rychle vyznal božství Kristovo. Židé rádi, sedávajíce ve stínu fikového stromu, čítali Písmo svaté a rozjímali o něm. Snad Nathanael tentokráte zrovna pročítal proroctví o budoucím Messiáši, dávaje volný proud myšlenkám o něm, prose vroucí modlitbou, aby se již ukázal. Nemohl se domnívati, že ten, po němž touží, vidí ho, vidí celé bezelstné srdce jeho — a teď skutečně tomu tak. Kdož jiný tolik může: jen Messiáš, Syn Boží, a ten zde před ním, s ním rozmlouvá.... Milost dotkla se Nathanaele, chytá ji plnou duší a ústa překypují, čím před tím zněly rty Křtitelovy: Ty jsi Syn Boží!

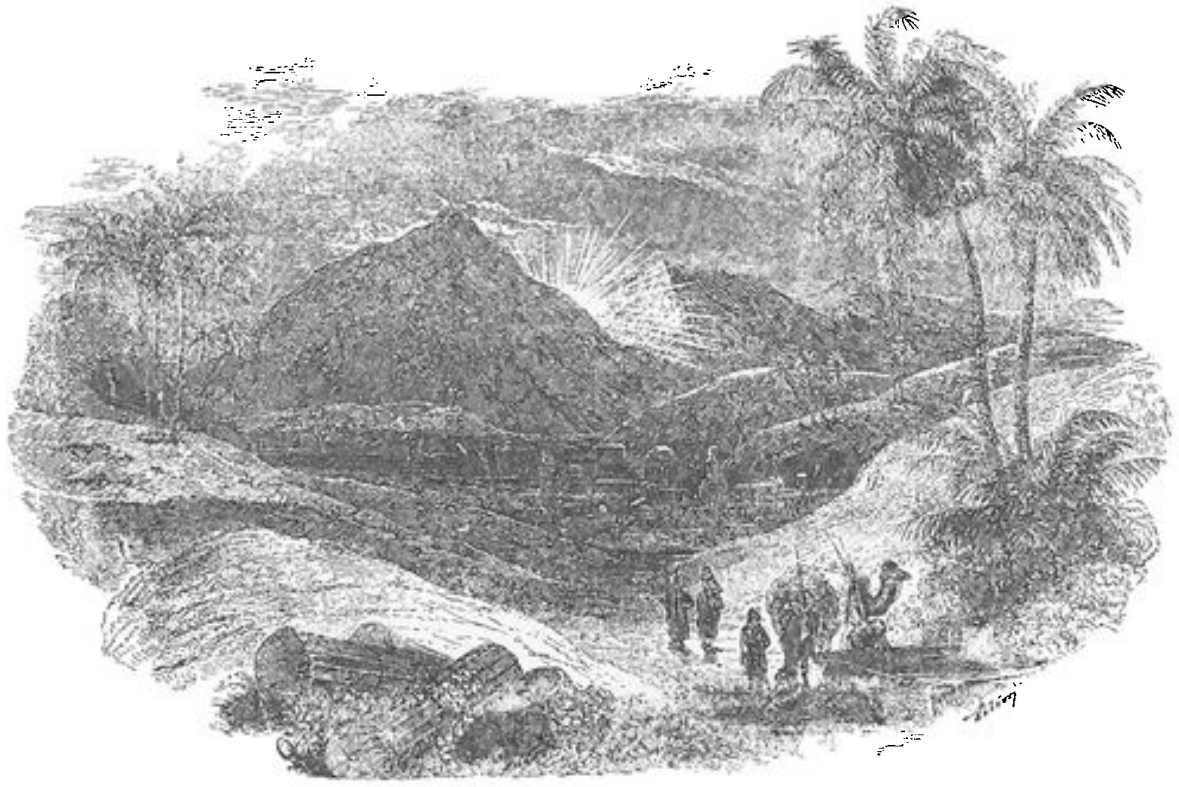
POVOLÁNÍ UČENÍKŮV.

Pán Ježíš nenechal víry Nathanaelovy bez odměny. Slibuje, že uvidí ještě větší zázraky. Že jsem tobě řekl: Viděl jsem tě pod fikem, věříš: větší věci uvidíš nad tyto. Neplatí ovšem ona slavná slova jenom Nathanaelovi, nýbrž všem učeníkům; neboť Pán pokračuje: Amen, amen pravím vám, uzříte nebe otevřené a anděly Boží vystupující a sestupující na Syna člověka. — Spasitel naráží na viděn praotce Jakuba.

Když totiž utíkal před svým bratrem Esauem do Haran v Mesopotamii, přenocuje pod širým nebem, měl sen. Viděl žebřík od země až k nebi vysoký a andělé po něm vystupovali a sestupovali. A Bůh, stoje nad žebříkem, mluvil k němu (I. Mojž. 28, 12.—14.): Já jsem Hospodin, Bůh Abrahama, otce (děda) tvého a Bůh Isákův. Zemi, na které spíš, tobě dám i semeni tvému ... a v semeni tvém požehnána budou všecka pokolení země... Že Ježíš právě na tuto událost vzpomínal, zdá se proto pravdě podobným, poněvadž před tím nazval Nathanaela pravým Israelitou, t. j. pravým potomkem poctivého Abrahama, Isáka a Jakuba.

Jakub pak v užším slova smyslu se považuje za praotce národa israelského. Jako ze sna Jakubova vyzařovala pravda, že Jehova

stojí v nepřetržitém spojení se svými spojenci, že jim chce stále pomáhati, je chrániti, tak plyne ze slov Kristových, že počátkem messiánského období hříchem přerušené spojení země s nebem opět navázáno, že se nebe lidem znovu otevírá. Jako veliký patriarcha Jakub viděl nad svou hlavou vystupovati a sestupovati anděly, totéž zažijí Nathanael i druzí učeníci s Ježíšem, aby víra jejich dokonale byla utvrzena. Vzpokladů nachází základ v proroctvích Danielových, jemuž se Messiáš ukázal v nebeských oblacích v lidské podobě. Kristus Pán označuje se „synem člověka", poněvadž je pravý člověk se skutečným, trampotám přístupným tělem, poněvadž po matce odvozuje svůj původ z Adama. Ježíš Kristus je Synem člověka v nejkrásnějším smyslu slova, poněvadž člověčenstvo, které Adamem od Boha se odvrátilo, k Bohu zase přivádí, jemu

AJALON. Památné místo, o němž v Starém Zákoně se zmínka děje a kolem něhož Spasitel na své cestě se ubíral. Ajalon, město levitské, které se nalézalo v pokolení Dan, v době soudců patřilo ještě Amorrhejským. Později bydlili tu Benjaminité a náleželo k říši judské. Za krále Achaza zmocnili se ho Filištínové, na hranici jejichž území se Ajalon nalézalo. Nyní jmenuje se místo toto Jalo. Leží na severním úbočí horského hřebenu, zdvihajícího se nad úrodnou rovinou Merdž Ibn Omeir. Vypravuje o tom Písmo svaté: „Tehdy mluvil Josue Hospodinu, v ten den, když dal Amorrhejského před obličejem synů israelských, a řekl před nimi: Slunce proti Gabaon nehýbej se, a měsíc proti údolí Ajalon. (Jos. 10. 12.)

meňme jen na zjevy andělské v gethsemanské zahradě a při na nebe vstoupení Páně. Tak staří učitelové církevní. Leč stopujme dále všeobecnou myšlenku, že Messiáš sestoupiv s nebe, lidem je opět otevřel. Zdaliž nejsou andělé posly Božími, kteří slouží Messiáši, sprostředkujíce a vylévajíce na člověčenstvo milost spásy, které nám Kristus získal?

Ježíš nazývá se tady ponejprv „Synem člověka". Vlastní svědectví Messiášovo, které se v evangeliích opakuje, podle všech výnebe opět otevírá. Zvláštní postavení mezi lidstvem však zaujímá proto, že je spolu Syn Boží, jenž založil nepomíjitelnou říši, v níž lidé se duchovně znovu rodí, říši, která je opravňuje ke vzkříšení pro život věčný, jakožto syny a dědice Boží.

3. Je-li zpráva Janova věrohodnou.

Spisovatelé (novější), kteří upírají božský ráz Písem svatých a je libovolně vykládají, praví, že se nachází rozpor i nesrovnalost

při povolání učeníků, jak to evangelista Jan líčí a jak to vypravují druzí evangelistové Matouš, Marek a Lukáš. Chtějí tak snížiti vážnost Písma svatého. Skutečně zpráva Janova nesouhlasí s vypravováním ostatních evangelistů. U Matouše (4, 18. 22.) čteme: **Chodě Ježíš podle moře galilejského, uzřel dva bratry: Šimona, kterýž slove Petr, a Ondřeje bratra jeho, ani pouštějí síť do moře, neboť byli rybáři. I dí jim: Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí. A oni hned opustivše sítě šli za ním. A poodšed odtud, uzřel jiné dva bratry; Jakuba, syna Zebedeova, a Jana bratra jeho ani spravují své sítě — a povolal jich. A oni hned opustivše sítě šli za ním.** — Podobně o povolání těchto čtyř učeníků vypravuje Marek (1, 16.—20.). Lukáš (5, 10. 11.) se zmiňuje jen o třech: Šimonu Petrovi, Jakubovi a Janovi.

Vezmeme-li na zřetel čas, místo a jednotlivé okolnosti příběhu, srovnávajíce bez předpojatosti povolání učeníků, jak vypráví Jan, s dějem podle Matouše, Marka a Lukáše, na první ráz poznáme, že se tu jedná o zcela různé události. Podle sv. Jana povolal je Kristus u Jordánu, podle vypravování ostatních tří evangelistů však u jezera genezaretského a to až tehdy, když Pán Ježíš již veřejně působiti začal. Mezi povolanými uvádí Jan sebe samého, Ondřeje, Šimona Petra, Filipa a Nathanaela, ostatní evangelistové pak: Šimona Petra, Ondřeje, Jakuba a Jana. Lukáš zapomněl na Ondřeje. Nejedná se tudíž v obou případech o tytéž osoby; také pořad povolání je jiný. Z toho patrno, že nutno událost, jak jí líčí Jan, rozlišovati od oné, jak ostatní evangelistové vypravují.

Jan, jenž své evangelium psal nejposléze, jako i v jiných kusech doplňuje zde ostatní evangelisty. Chtěje čtenáře přichýliti ke Kristu, vypravuje o povolání učeníků. Ostatní evangelistové líčí povolání k úřadu apoštolskému jako zvláštní důstojnost mezi učeníky a žáky Páně. K tomu poukazují slova Ježíšova: Pojďte za mnou, učiním z vás rybáře lidí, t. j. budete posly mými o víře, zvěstujíce lidu mé učení o spáse duší, jež člověčenstvo vytrhne ze zkázy a uzpůsobí pro nebe. Není tudíž pravda, že čtvrté evangelium odporuje ostatním, naopak ono je doplňuje.

HLAVA KRISTOVA. (Kresba z katakomb.)

KAPITOLA PADESÁTÁ.

O svatbě v Káni galilejské.

A třetího dne byla svatba v Káni galilejské a byla tam matka Ježíšova. Byl pak pozván na svatbu také Ježíš i učeníci jeho. A když se nedostávalo vína, matka Ježíšova řekla k němu: Nemají vína. I řekl jí Ježíš: Co mně a tobě, ženo? Ještě nepřišla hodina má. Dí matka jeho služebníkům: Cokoli vám řekne, učiňte. Bylo pak tam postaveno podle očišťování židovského šest kamenných

stoudví, z nichž každá brala do sebe míry dvě neb tři. Dí jim Ježíš: Naplňte stoudve vodou I naplnili je až do vrchu. A Ježíš řekl jim: Nyní nalijte a neste správci svatby. I nesli. Když pak správce svatby okusil vody vínem učiněné a nevěděl, odkud jest, — služebníci však, kteří vážili vodu, to věděli, — správce svatby zavolal ženicha a řekl jemu: Každý člověk dává nejprve dobré víno, a když se podnapili, tehdy (to, které jest) špatnější; ty však zachoval jsi dobré víno až dosavad. Tím učinil Ježíš počátek divů v Káni galilejské a zjevil slávu svou; i uvěřili v něho učeníci jeho. (Jan 2, 1.—11.)

1. O čase, místě a ostatních okolnostech příběhu.

Uplynuly dva měsíce od okamžiku, ve kterém Pán Ježíš opustil Nazaret, rozloučiv se se svou milou mateří, aby se zcela oddal messiášskému povolání. V tom čase se přihodily významné události. Nebeský Otec při křtu Janem v Jordáně hlasem i sesláním Ducha svatého v podobě holubičky zjevil lidu, že Ježíš je Syn Boží. Čtyřicetidenním postem, modlitbou, vítězstvím nad satanem připravoval se Pán Ježís na veřejné vystoupení; předchůdce Jan vysvědčil o něm, že je zaslíbeným Spasitelem; někteří učeníci přidavše se k němu uvěřili v něj jako v Syna Božího a Messiáše. Nyní jde do Galilee, kdež na svatbě prodlévá Maria, máti jeho. Pozvali s ním i učeníky. Svatba se konala „třetího dne", t. j. po povolání Nathanaelově (Jan 1, 45.). Ať se Spasitel sešel s Nathanaelem buď v dolejším údolí Jordánu nebo na cestě do Galilee, mohl vždy třetího dne s večera, kdy svatba počala, dojíti do Káni; neboť vzdálenost místa křtu Janova do Káni měří se na 24 hodiny chůze. Evangelická zpráva nás nijak nenutí, abychom musili za pravdu míti, že Ježíš šel rovnou do Káni. Mohl zajisté kráčeti přes Skythopolis do otčiny své Nazareta, kterýž asi 2 hodiny na jihovýchod Káni leží, a nenaleznuv mateře doma, druhého nebo následujícího nastoupiti další cestu na svatbu, k níž byl pozván. Svatební veselí trvalo u Židů zpravidla více dní. Snad přišel Ježíš až poslední den, kdy už zásoby docházely. Vůbec svatby konány velmi slavnostně, Ženich obklopen svými přáteli a známými přišel do domu nevěstiných rodičů, odkudž si snoubenku za veselé hudby a jásavého zpěvu odváděl domů. Nevěsta kráčela ve slavnostním oděvu, pěkně okrášlena, rovněž uprostřed družek z mládí. Průvod obyčejně začal na večer při osvětlení pochodňovém nebo při záři svítilen (lamp).

Svatební hostina konala se na útraty novomanžela v jeho domě, což u bohatých a vznešených rodin prodloužilo se na 7 dní. Kde jaký přítel a známý byl pozván. Zábavu poskytovala hudba, svatební písně, důmyslné průpovědi a řešení hádanek. Slavného požehnání sňatku ve chrámu nebylo. Na konci hostiny buď otec ženichův nebo někdo ze starších vyslovil nad novomanžely požehnání. Tak při svatbě mladého Tobiáše se Sárou, vloživ otec nevěstin Raguel pravici dceřinu do pravice Tobiášovy (7, 15.) řekl: Bůh Abrahamův a Bůh Isákův a Bůh Jakubův budiž s vámi a on spojiž vás a naplniž požehnání své nad vámi! Posvátný pramen náš neudává, jak dalece při svatbě v Káni zachovány vzpomenuté zvyky, kolik dní trvala. Rovněž nic určitého nevíme o osobě ženichově. Křesťané východní domnívali se, že ženichem byl Šimon Kananejský, (Mar. 3, 18.), kdežto na západě od pátého století se udržovala zbožná pověst, že ženichem sám evangelista Jan, Miláček Páně, který prý nepoznav manželky, hned od svatebního stolu odešel za Ježíšem. Také někteří myslí, že Nathanaela lze stotožniti s osobou ženichovou. Ať už jakkoli, chudičcí byli zajisté hostitelové, když víno před časem jim došlo. Z hostí uvádí se vedle správce svatby a služebníků jmenovitě jen Panna Maria a Ježíš, kteréžto osoby měly účast při proměně vody ve víno. O učenících Páně se dí, že pro zázrak uvěřili. [1])

[1]) Nynější svatební obyčeje židovské z části se přimykají k starodávným, v jednotlivostech však značně

O slavném patriarchovi Josefu není zmínky. O něm zajisté Písmo svaté v těch dobách ničeho nevypravuje; i dlužno míti za to, že už tenkráte nežil. Zemřel zajisté u přítomnosti své milostné snoubenky Panny Marie v náruči božského schovance, a proto uctívá se jakožto patron umírajících.

Dějiště zázraku nalezneme v nynějším Kefer Kenna (t. j. ves u rákosí), za stara Kana, asi 2 hodiny severovýchodně od Nazareta na silnici k Tiberiadě. Přichází se tu na mnohé starožitniny, najmě na půdorys bývalého kostela, který, soudě dle sebraných mincí, stával za časů císaře Konstantina († 337). Palestinští křesťané uctívají zbořeniště za místo, na němž zbožná matka Konstantinova Helena na památku zázraku v Káni vystavěla sličnou svatyni.[1]) V místním řeckém kostele ukazují ještě dnes kamenný džbán, z něhož prý ono zázračné víno při svatbě nalévali.

Poznámka evangelistova, že Kána leží v Galilei, sloužila za orientaci čtenářů ne palestinských, pro něž psal, a též upozorňovala, že to není Kana v území pokolení Aserova nedaleko Sidonu, proto též Kánou sidonskou jmenovaná. Za našich dob mají v Káni katolický kostel, r. 1881 od františkánů vystavěný s farou a hospicem a též řecký kostel.

SICHEM, NYNĚJŠÍ NABLUS. Úzké údolí, as 500 m široké, mezi horami Ebalem a Garizimem, doposud skrývá v sobě útulné městečko, nyní Nablus zvané, které od pradávna v dějinách zjevení Božího jest památné. Na tomto místě stanul Abraham a obdržel zaslíbení od Hospodina, že dá zemi tuto jemu i potomstvu jeho (I. Mojž. 12, 6. 7.), sem přišel Jakub vraceje se z Mesopotamie (II. Mojž. 33, 20.); Sichem zničili synové Jakubovi, aby pomstili zneuctění sestry své Diny. Josue rozděluje zemi, dal sichemskou krajinu pokolení Efraim, město samo pokolení Levi. Za doby soudců vládl tu nešlechetný Abimelech a zničil město, které se proti němu vzbouřilo. R. 975 př. Kr. odpadlo v Sichemu deset pokolení od Roboama syna Šalomounova a učinilo králem Jeroboama, který vládl pak v Sichemu.

Obyvatelstvo vesnice, 500 až 600 duší, z polovice vyznává Krista, z polovice Mohameda. Osada rozprostírá se na mírném svahu nevysokého kopce; asi pět minut ode vsi vytéká jediný pramen v celé krajince, k němuž jako kdysi za časů Páně i podnes chodí kánské ženy se džbány pro vodu. Údolíčko u zdroje tvoří líbeznou kotlinku, plnou fíkových, olivových a granátových stromů, mezi nimiž rozpínají své haluze veliké keře „svatojanského chleba“. Krajina kánská proslula svou úrodností.

2. Víno schází.

Poněvadž na svatbu přišlo mnoho hostí, vypili brzy víno. Kde vzíti? Snoubenci hoří

se odchylují. Zásnuba děje se obyčejně písemně a to úmluvou snubní nebo svatební. Po zasnoubení následuje svatba za rok, jestliže nevěsta pannou, za měsíc, jestliže nevěsta vdovou. U zámožných Židů trvá svatební veselí dosud sedm dní (v Polsku), a to zase vdává-li se panna, jen tři dni, jde-li za muže vdova. Obřady svatební vykonává v synagoze veřejně představený synagogy neb rabín, jenž také nad snoubenci pronáší slova požehnání, když byl před tím slavnostně přečetl snubní úmluvu obou. Ovšem, že máme na zřeteli — věřící Židy. Ti moderní odbývají své oddavky v — hotelích. Největší roli hraje ovšem vybraná hostina.

[1]) Srov. Didonova: Ježíše Krista. Někteří míní, že Kánu nalezli v ssutinách Kana-el-Dželil asi tři hodiny severovýchodně od Nazareta; leč žádná tradice do mněnku nepodepírá.

rozpaky. Maria jakožto rozšafná i bystrá hospodyně zpozoruje, co schází. I obrací se plna soucitu důvěrně na svého božského Syna o pomoc: Nemají vína! Neprosí, poručlivě nežádá, aby se dálo, co a jak žádá: s pokornou skromností přednáší nastalou nouzi očekávajíc, že pomůže. Jsouc přesvědčena o božské důstojnosti a moci Ježíšově, ví, že má naději na pomoc. Vždyť slyšela, že nejenom proroci, ale sám nebeský Otec při křtu v Jordáně, předchůdce Jan označil ho Synem Božím, Messiášem, a nyní nastal čas veřejného působení, v němž měl podle předpovědění prorockých přinésti pomoc lidstvu v duševních a tělesných potřebách. (Mat. 11, 5; Isaiáš 35, 5; 61, 1.)

Mohla očekávati, že ji vyslyší tím spíše, kdy prosila ho milovaná matka. — Zcela správně spatřují sv. Otcové ve způsobu Mariiny prosby obraz přímluvy její v nebesích za lidské syny, jako i moc a neodolatelnost takové přímluvy, neboť Ježíš ji neodmítl, ale zázračně i bohatě vypomohl vínem. Odpověď: Co mně a tobě, ženo! Ještě nepřišla moje hodina, neobsahuje, jakž někteří hádají, nezdvořilého, tvrdého záporu. Ježíš jenom jemně připomíná své máti, že začátek zázraků nezávisí na její prosbě, ale na vůli Otce nebeského, jehož ve všem poslouchá. Odloučiv se křtem Janovým ode všeho, co mu jako člověku přirozeně milo a draho, nechtěl nic jiného činiti než vůli svého Otce. Z toho lze si vysvětliti, proč řekl „ženo“ místo „matko“. Chtěl zajisté povědětí, že začal verejně působiti k blahu a spáse světa, při čemž přestává ohled na tělo i krev. Tak rozuměl v podstatě výroku Páně veliký učitel církevní Augustin († 430), jenž napsal: Náš Pán a Spasitel byl jak člověk tak Bůh. Jako Bůh neměl matky, jako člověk měl matku ... Zázrak, který hodlal vykonati, měl se státi z božské přirozenosti Matka si přeje zázrak; leč Pán nepatří na lidské touhy, chtěje učiniti skutek božský ...[1])

Jestliže však Ježíš jako syn mírnou domluvou matce ukazuje, že nemá naň vlivu pokrevenství, zdaž může jako Spasitel neslyšeti důvěrné prosby věřící ženy? To také vyciťuje Bohem osvícená Panna; proto neztrácí naděje. Nebyla zklamána. Ježíš pomohl zázrakem. Nebeský Otec na přímluvu Matky Páně urychlil zázraky Ježíšovy.

Nežli přistoupíme k dalšímu průběhu zázraku, zkoumejme blíže výrok: Co mně a tobě, ženo! Že prý zní tvrdě a nezdvořile. Podle obvyklého způsobu mluvy židovské nechová výrok v sobě nic urážlivého. Písmo svaté uvádí jej jako řeč přátelskou. Když totiž král David před úklady svého nevděčného syna Absolona prchal na horu olivetskou, proklínal ho Semei, straník Absolonův. Průvodčí Davidovi chtěli pomstiti Davida a Semejovi utnouti hlavu. David ale řekl (II. Král. 16, 1.): Co mně a vám jest (co vám do toho synové) Sarvie? Nechtež ho, ať zlořečí, nebo Hospodin mu (to) přikázal ... Snad popatří Hospodin na soužení mé a odplatí mně dobrým ... za tato zlořečení dnešní. Patrně nechtěl David větou: Co mně a vám jest? vyčítati horlivost Abisai a svým přívržencům, nýbrž chtěl jim dáti na jevo, že s nimi nesouhlasí, poněvadž ten svízel ho potkává jako trest z vůle Boží a tento trest že on, David, kajícně přijímá. Vdova ze Sarepty, jejíž synáček těžce stonal, pravila k proroku Eliáši, když k ní zavítal (III. královská 17, 18): Co mně a tobě, muži Boží? Přišel jsi ke mně aby připomenuty byly nepravosti a abys zabil syna mého? Kdož bude tvrditi, že tato slova tají výčitku! Naopak, shrnuta v nich všecka úcta, kajícný duch, jejž Bůh odměnil oživnutím synáčka.

Co se dotýče slova „žena“, přichází přečasto ve smyslu „paní“ na znamení vážnosti a vznešenosti. Tak na př. mluvil boháč Booz k chudé Ruth (3, 11.): Neboj se . nebo všechen lid ví, že jsi žena ctnostná. K ženě kananejské, když důvěrně prosila o uzdravení dcery zlým duchem trápené, pravil Ježíš (Mat. 15, 28.): Ženo, veliká jest víra tvá! A jakže se Ježíš rozloučil s milovanou mateří na kříži? (Jan 19, 26.): Tehdy uzřev Ježíš matku a učeníka tu stojícího, kteréhož (Jana) miloval, dí matce své: Ženo, hle syn tvůj! Dá se mysliti, že v tak vážné chvíli by citlivý syn plačící máti doporučoval do ochrany cizího člověka — urážlivým slovem? Jestliže tudíž Písmo svaté názvu

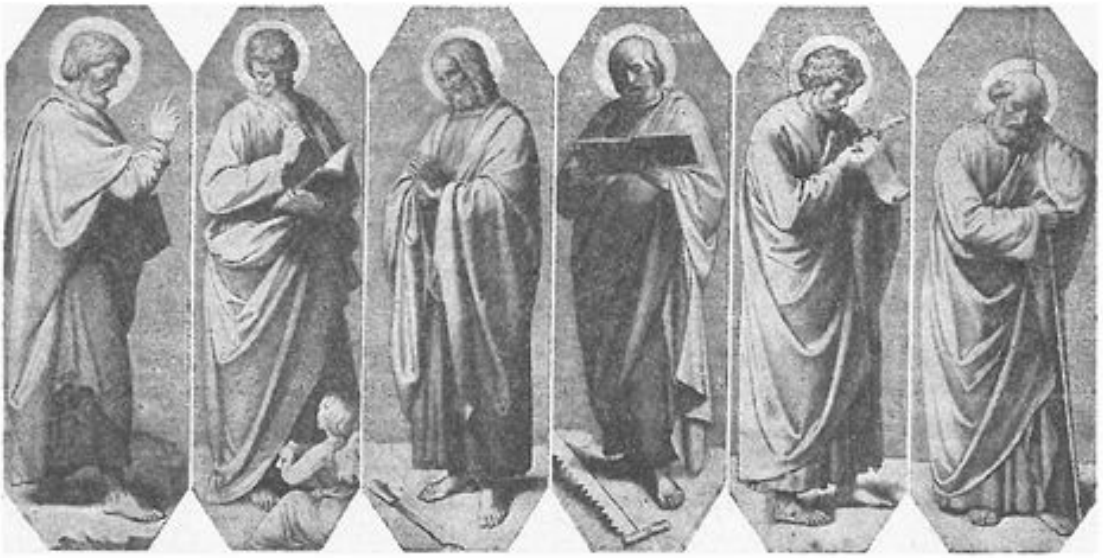
[1]) Výklady na evang. sv. Jana VIII. 9.

„žena“ užívá v tónu nejlepšího přátelství, musíme tentýž smysl dáti řeči Páně, mluví-li o své matce Také anglikánské vydání bible z r. 1881 o tomto místě tolik připomíná. Řecký originál (z toho překládali) neobsahuje ani nejmenší stopy nějaké výčitky, spíše rozmluva dýše velikou úctou, ano synovskou něžností. [1])

dovní světnici nacházelo se šest kamenných stoudví, „pro obvyklé očišťování židovské“. Židé nezasedají za stůl, dokud si neumyli rukou — stůl i stolice myjí ne snad z nějaké přemrštěné čistotnosti, ale spíše z obavy, aby se nedotekli něčeho, co před Bohem dle zákona poskvrňuje. I poháry, džbány a jiné nádobí vyplachují. Evangelista Marek (7, 2.

Sv. Petr. Sv. Pavel. Sv. Ondřej. Sv. Jakub Větší. Sv. Jan. Sv. Filip. Sv. Jakub Menší.

Sv. Tomáš. Sv. Matouš. Sv. Bartoloměj. Sv. Šimon. Sv. Juda Tadeáš. Sv. Matěj.

3. Zázračná výpomoc.

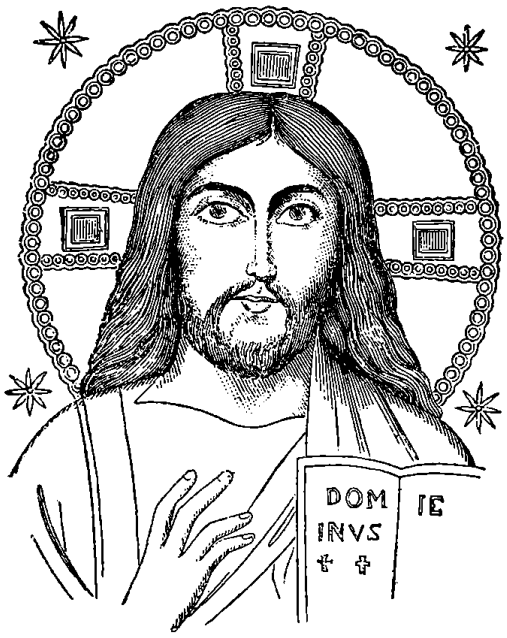
Nějakým božským vnuknutím seznala Maria, že Ježíš zázračně pomůže. Proto činí přípravy, rozkazujíc posluhovačům, aby vykonali všecko, co jim její syn poručí. V ho-

až 4.) vypravuje, že fariseové a zákoníci při jedné příležitosti kárali učeníky Páně, vidouce je, ani neumyvše rukou pokrm berou, a dodává: Fariseové totiž a Židé vůbec nejedí, leč si umyjí častěji ruce, držíce podání starších. A s trhu přišedše nejedí, leč se dříve vykoupají. A jest mnoho jiných věcí, kteréž byly jim podány, aby je zachovávali: umývání koflíků a džbánů, měděnic a loží.

[1]) Anglikánskou církví sluje národní církev v Anglii, zřízená králem Jindřichem VIII. Je to vlastně sekta protestantská, teď skoro v úpadku.

Tohoto očišťování Zákon nepředpisoval, ale odvozovali je ze Zákona a strážcové tohoto měli je za důležitou i přísnou povinnost,[1]) které se sami podrobujíce, také od lidu požadovali.

Šest stoudví k očišťování měřily každá jednu až dvě mírky (metretes). Velikost židovské mírky nám dějiny nezachovaly. Někteří znalci soudí, že obsahovala 40, jiní zase než 20 litrů. Džbány posloužily Kristu při zázraku. Dá je naplniti až na povrch, tak že žádné víno ani nějaká vinná tresť dolita býti nemůže, aby nikdo nemohl říci, že obarvil vodu, která potom měla příchuť vína. Když stoudve vody co mohly pojaly, nařizuje Pán roznašečům, aby nalévali do džbánů a z těch zase do džbánků na stole, davše prve okusiti správci svatby. Správce takový totiž řídíval hostinu, zkoušeje napřed jakost jídel i nápojů, nežli přišly na stůl.

HLAVA KRISTOVA. (Kresba z katakomb.)

Když tedy správce „okusil vody vínem učiněné“, hned poznal, že toto víno je mnohem silnější, než posud nalévali. Snad měli na svatbě víno řečené sorek, tmavočervené ze sladkých, malých hroznů, jakž tam dosud pijí. Domnívaje se, že ženich je potají přikoupil, zavolal si ho, vyjadřuje svůj podiv nad tím, že napřed poskytnul hostím slabé víno a potom lepší, ačkoli měl udělati pravý opak.

Staří přece podle zvyku začínali oběd lepším vínem a teprve když první žízeň zahnali a chuť přešla, podáváno lehčí. Správce svatby nevěděl, že nápoj povstal zázrakem, neboť nezpozoroval jak z rozkazu Páně služebníci vnášejí do džbánů vodu, jak z nich nalévají. Nejspíše měl mezitím práci v dozoru nad jídlem, nebo stoudve stály venku v předsíni.

Než evangelium náhle v líčení děje ustává. Nevypovídá, jak zázrak působil na svatebčany. Leč možno si snadno představiti. Ženich ujišťuje správce, že neví, odkud se vzalo víno. Jdou a táží se nosičů. Ti vypovídají, co jim Maria řekla, co poručil Pán Ježíš a čím naplnili stoudve. Kde kdo běží k těmto nádobám, zkouší, a hle, všude znamenité víno. Takový byl první zázrak Ježíšův. Ukázal svou neobmezenou moc nad přírodou, zjeviv svou božskou velebnost, aby učeníci dokonale uvěřili, že on Synem Božím a zaslíbeným Messiášem.

Nevěrci nechtějí uznati už tento první zázrak Páně, poněvadž na přirozený způsob, podle zákonů přírody nikdy nemůže býti voda vínem. Kdo však věří v božství Kristovo, přijímá z plného přesvědčení zásadu, že Pán mohl změniti nejen podstatu věcí, ale že mohl z ničeho učiniti něco. Co přichází všemohoucímu Bohu za těžko? volá sv. Cyrill Jerusalemský († 386); či nemůže ten, jenž z ničeho tolik bytostí stvořil, mnohem snáze z jednoho předmětu učiniti jiný, či jednu věc nahraditi druhou? (Katech. 22.)

Sv. Augustin píše: Nad zázrakem našeho Pána Ježíše Krista nic se nepozastavují ti, kdož věří, že Bůh jej učinil, neboť tentýž tehdy učinil ve stoudvích vodou naplněných to, čím každého roku plní révu. Vždyť jako vodu služebníky do džbánů nalitou proměnil Pán pouhým slovem ve víno, tak dosud týž Pán, co mraky v ručejích vody na zem propouštějí, týmž působením proměňuje ve víno. Nic však se tomu nedivíme, poněvadž se to děje každého roku. [1])

[1]) Pilné umývání rukou před a po jídle náleží na východě k nutné čistotě, poněvadž berou jídla prsty, neužívajíce nožů a vidliček. Fariseové kladli tento obyčej za část náboženství a přílišnost jejich byla i pověrečná. (Mat. 15, 2. . . .) Při hostině sedali nebo léhali po způsobu římském na zvláštní pohovky (druh postelí) místo židlí a lavic.

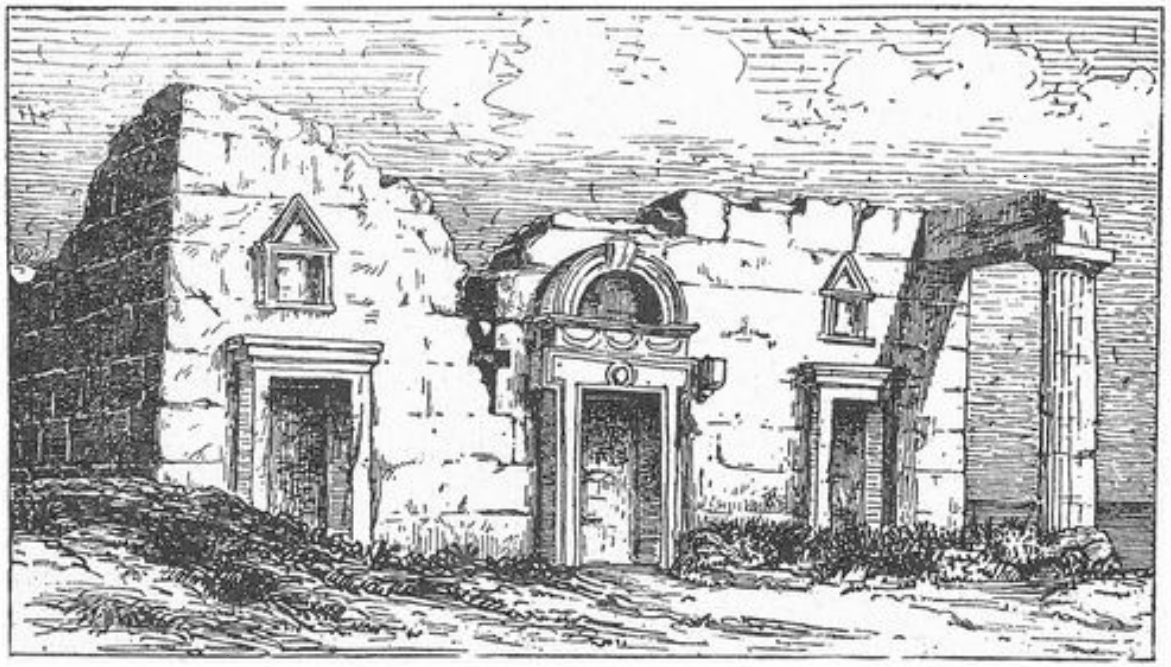
[1]) Výklady k evang. sv. Jana VIII.

4. Naučení.

Svou přítomností na svatbě potvrdil Ježíš svátost stavu manželského. Tím, že Pán pozvánky na svatbu neodmítl, praví sv. Augustin [1]): Chtěl dosvědčiti, že sňatku žehná. Kdežto ve Starém zákoně manželské spojení dovoleno bylo rozpoutati, stalo se v jeho (Kristově) Zákoně nerozlučitelným. Když se ho tázali fariseové, možno-li ženu propustiti z jakékoliv příčiny, odpověděl jim (Mat. 19. 3. 6.): Což jste nečetli, že ten, jenž učinil člověka s počátku, muže a ženu učinil je (t. j. toliko jednoho muže a jednu ženu) a řekl: Protož opustí člověk otce i matku a přidrží se manželky své a budou dva v jednom těle. (I. Mojž. 2, 24.) A tak již nejsou dva, ale jedno tělo. A protož, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj! Důvod manželské nerozlučitelnosti hledá sv. Pavel v tom, že má býti obrazem stálého spojení Kristova s církví. Proto také píše Efesským (5 22—32), že muž je hlavou ženy, jako Kristus hlavou církve, že má býti žena poddána muži, jako církev Kristu, že muži mají milovati své ženy, jako Kristus Pán miloval církev. S tohoto stanoviska nazývá apoštol manželství velikým tajemstvím v Kristu a církvi.

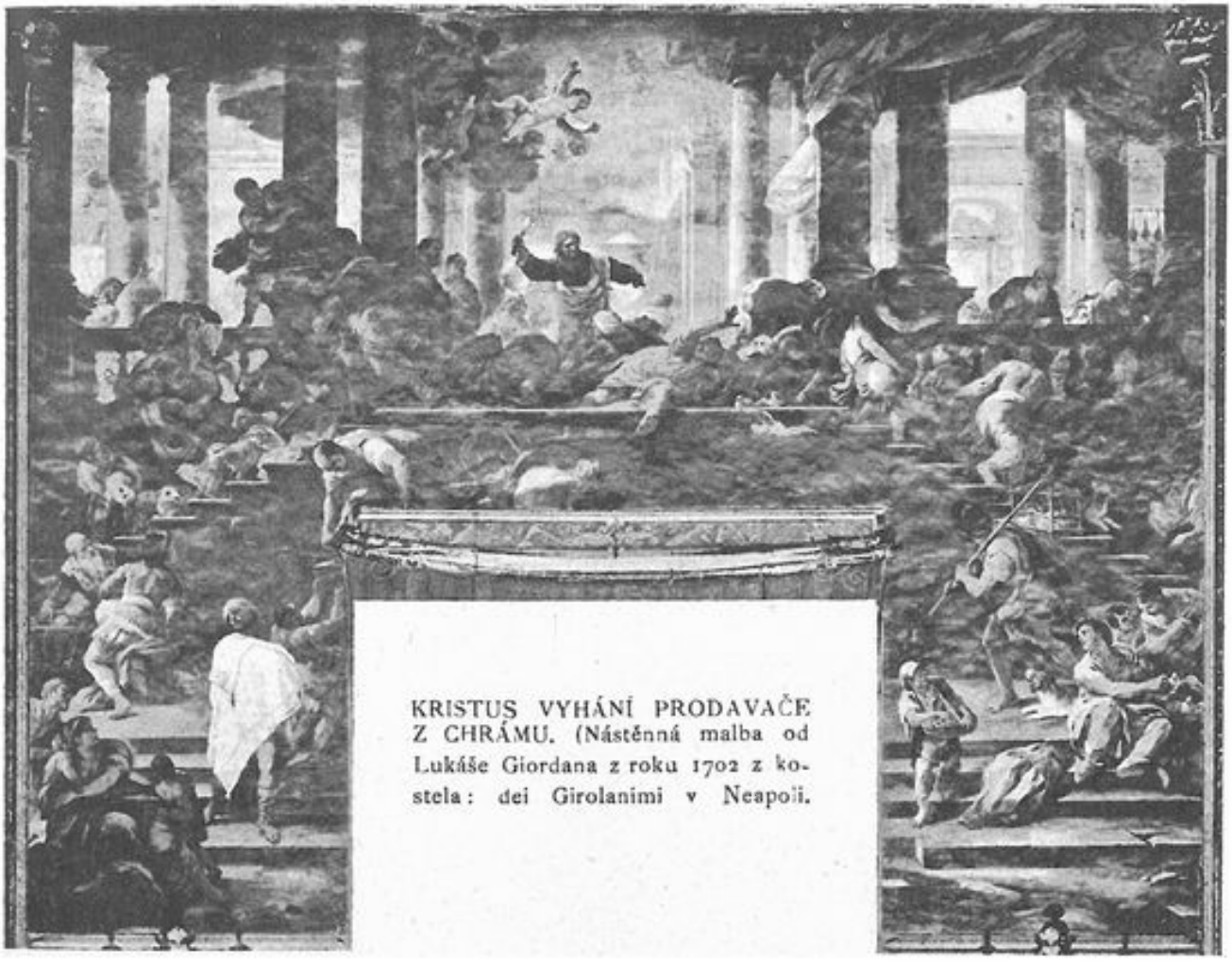
[1]) I. IX. 2.

Účastně se svatební hostiny dává nám Pán Ježíš na jevo, že nezapovídá pozemských radostí. Nemáme však, všude se Boha bojíce, při tom překračovati hranice střídmostí a mravnosti. Abychom poznali, zdali naše zábavy a radovánky srovnávají se s vůlí Boží, tažme se sebe samých, můžeme-li k nim s klidným svědomím pozvati Ježíše a Marii. Podle sv. Otců považujeme proměnu vody ve víno za nástin největšího a ustavičného zázraku, v němž se jeví láska, moc i moudrost Boží, totiž zázračné proměny chleba v tělo a vína v krev Kristovu, tedy za předobraz nejsvětější Svátosti oltářní, v níž Spasitel tajemně oslavuje své vtělení a utrpení.

ZŘÍCENINY SYNAGOGY KEFIR-BIRIMSKÉ V GALILEJSKU.

Svatba ta je konečně ukázkou budoucího spojení Kristova s každou jednotlivou duší při stolu Páně a sdružení všech duší o veliké hostině v království Božím. Kdo jí tělo a pije krev mou, ve mně přebývá a já v něm.. (ten) . . . má život věčný. (Jan 6, 56.) Konečně bohatým darem vína osvědčil Pán Ježíš svou božskou všemohoucnost a také božskou štědrost a lásku. Ženich pozvánkou ke svatbě dal mu na jevo lásku, přátelství, Kristus se mu brzy odměnil. Učme se z toho, jak nám se Pán odvděčí, jestliže jemu sloužíme almužnou chudým. (Srov. Mat. 25, 34.)

KRISTUS VYHÁNÍ PRODAVAČE Z CHRÁMU. (Nástěnná malba od Lukáše Giordana z roku 1702 z kostela: dei Girolanimi v Neapoli.

O veřejném životě Pána Ježíše od času prvních velikonoc až ke druhým.

—

KAPITOLA PADESÁTÁ PRVÁ.

Ježíš jde do Kafarnaum a odtud do Jerusalema. První vyčištění chrámu.

Potom odebrali se do Kafarnaum, on i matka jeho a bratři jeho, a učeníci jeho; a pobyli tam nemnoho dní. A byly blízko velikonoce židovské. I odešel Ježíš do Jerusalema a nalezl v chrámě prodavače volů a ovcí a holubů a poněžoměnce ani seděli. I udělal z provázků jako bič, vyhnal všecky z chrámu, ovce také a voly, a penězoměncům rozsypal peníze a stoly zpřevrátil. A těm, kteří prodávali holuby, řekl: Odnestež to odtud a nečiňte domu Otce mého domem kupeckým. I rozpomenuli pak se učeníci jeho, že psáno jest: Horlivost domu mého stravuje mne. Židé proto ujali se slova a řekli jemu: Které znamení ukážeš nám proto, že ty věci činíš? Ježíš odpověděv řekl jim: Zbořte chrám tento a ve třech dnech jej vzdělám. Tu řekli Židé: Čtyřicet a šest let stavěn je chrám tento a ty jej vzděláš ve třech dnech? On to však mluvil o chrámu těla

svého. Když tedy z mrtvých vstal, rozpomenuli se učeníci jeho, že to pověděl, a uvěřili Písmu a slovu, kteréž byl Ježíš řekl. Když pak byl o velikonocích na den sváteční v Jerusalemě, uvěřili mnozí ve jméno jeho, vidouce divy jeho, které činil. Ježíš sám však nesvěřoval se jim, protože je znal všecky a poněvadž neměl zapotřebí, aby kdo (mu) svědectví vydal o člověku; neboť sám věděl, co je v člověku. (Jan 2, 12.—25.)

1. Ježíš jde z Kány do Kafarnaum.

Ježíš sestupoval za průvodu matky, bratří (příbuzných) a učeníků z Kány do Kafarnaum. „Bratry," o nichž se evangelium několikráte zmiňuje, rozuměti sluší syny Alfeovy a Marie, sestry Matky Páně. Zejména se uvádí: Jakub, Josef, Juda a Šimon (viz str. 71). Cesta trvala celý den. Vede terasovitě dolů, vinouc se jako hádě mezi vrchy, které se tu kupí ve dvě skoro souběžná pohoří, s mnohými svahy, plnými vydutin na způsob slují, znamenitých to skrýší lupičských rot za časů Herodesa Velikého. Nyní v nich bydlí divocí holubové, zvláštní druh doupňákův. Nelze z evangelické zprávy vyčísti, zdali zašel Spasitel se svými průvodčími do rodného domku v Nazaretě a odtud teprve pokračoval v cestě do Kafarnaum.

Kafarnaum (t. j. ves Nahumova, podle sv. Jeronyma značí tolik jako místo útěchy) je dle všeho nynější Tell Hum (= návrší se zříceninami) na severovýchodním břehu jezera genezaretského, tři čtvrti hodiny od vtoku Jordánu do jezera.[1]) Kafarnaum leželo na rozhraní území kmenů Zabulon a Neftali. (Mat. 4, 13.) Úrodná půda, čilý obchod, o němž svědčí několik celnic, rybářství na blízkém jezeře přinášelo obyvatelstvu nemalý blahobyt.[2]) Zdržoval-li se Ježíš v Galilei, bydlíval pravidelně v Kafarnaum. Často zde učil. Tady uzdravil služebníka pohanského setníka, tchyni Petrovu, člověka dnou sklíčeného, jehož i s lůžkem k němu přinesli, ženu nemocnou krvotokem i více posedlých a vzkřísil dceřušku Jairovu (Mat. 8, 5; kap. 9.). O prvním pobytu Páně v tomto městě nevypravuje evangelista žádných podrobností. Zdá se, že chtěl Ježíš touto návštěvou k sobě úžeji připoutati učeníky a připraviti si tu půdu k další činnosti.

Ačkoli Kafarnaum nazývají „městem Ježíšovým" („a přišel do města svého Kafarnaum," dí Matouš 9, 1.), poněvadž si je zamiloval, přece měšťané později zachovali se k němu nevděčně, vždyť jim Pán hrozí (Mat. 11, 23, 24.): A ty Kafarnaum, zdaž se vyvýšíš až k nebi? Až do pekla stoupíš . ., nebo kdyby v Sodomě činěni byli divové, kteříž jsou činěni v tobě, snad by byli zůstali až do tohoto dne. Ale pravím vám, že zemi Sodomských lehčeji bude v den soudný nežli tobě A skutečně! Dnes jenom nepatrné ssutiny ukazují, kde vířil kdysi život znamenitého města. Ve zbořeninách vystupuje 35 metrů dlouhé a 26 metrů široké zbytky veliké budovy s věží, kteréž se pokládají za pozůstatky svatyně, Konstantinem Velikým nad dómem svatého Petra vystavěné.

2. Ježíš odchází k svátkům velikonočním do Jerusalema.

Pán Ježíš se pozdržel v Kafarnaum jenom krátce a to proto, že se blížily svátky velikonoční, k nimž odešel do svatého města Jerusalema. Slovo pascha (t. j. veliká noc) odvozujíc se od židovského „pesah" z aramejského „pasah", znamená svátek či slavnost, která pamatovala Židy na zázračnou záchranu israelských prvorozenců v Egyptě, a východ národa z tamní poroby. Záchrana úzce souvisí s východem.

Když Bůh seslal poslední a největší ránu na Egyptské, že jim totiž náhle pomřeli všichni prvorození synové, propustil konečně egyptský král (farao) Israelity ze země. Svátky velikonoční měly navždy všecko pokolení židovské na „přechod" (faseh) tento

[1]) Jos. Flavia: Starožitnosti 12, 11.

[2]) Domněnka Robinsonova a některých spisovatelů, že by Kaf. bývalo nynější Khan Minieh, nedá se odůvodniti. Khan Minieh stojí spíše na místě někdejší Betsaidy.

VNITŘEK ŘECKÉHO KOSTELA V KÁNI GALILEJSKÉ.

upamatovati. (II. Mojž. 12.—14.; 24.—30.) První paschu slavili před samým odchodem z Egypta, 14. dne měsíce Nisanu. Spadá do jarního období a tím dnem začíná židovský rok církevní. Každý otec rodiny zabil ve svatvečer 14. Nisanu jednoročního beránka bez poskvrny a namočiv do krve ysopovou štětičku pomazal ji stěžeje i veřeje domovních dveří. Zvíře upekli celé, ani kůstečky nezlomivše, na rožni a jedli je s nekvašenými chleby, k nimž přidali něco hořké zeleniny Byla-li rodina nečetná, mohly se sejíti k té večeři dvě i tři. Jedli oblečeni na cestu, obuti a s holí v ruce.

Osadivše Židé zemi zaslíbenou, pozměnil slavnost velikonoční. Nezabíjeli, nepekli ani nejedli beránka o dni 14. Nisanu v jednotlivých rodinách, ale v Jerusalemě. (V. Mojž. 16, 5. 6.) Dálo se tak za zpěvu žalmů skrze levity v nádvoří chrámovém. Nenatírali více krví veřeje domovních dveří. Kněží zachytivše ji do stříbrné nebo zlaté mísy, kropili oltář obětní. Beránka pekli na rožni ze dřeva granátového stromu, a to tak, že prostrčivše je tělem zvířete, na konec u hlavy zaklesli druhou dřevěnou příčku, která utvořila s rožněm nějakou podobu kříže, na němž beránek se otáčel. [1])

Pečeně nepožívali více stoje a připraveni na cestu, jak toho v Egyptě bylo zapotřebí. Podle Josefa Flavia vyžadovaly předpisy, aby se této velikonoční hostiny (jednoho beránka) nezúčastňovalo méně než deset a ne více jak dvacet osob. Kdo by hostiny zanedbal, měl býti z národa vyloučen. (IV Mojž. 9, 13.) Ti, kdož podle zákona nebyli čisti [2]) a cizinci, nepřijavší obřízky, neměli k hodům přistoupiti. Kdežto v Egyptě trvala pascha jen den, vlastně jediný večer, v Palestině zaujala dobu 7 dní, od 14. Nisanu večer až do 21. Nisanu též večer. Patnáctý a dvacátý prvý den Nisanu slavil se jako sobota, ostatní jako poloviční svátky.

Pro Spasitele měla slavnost velikonoční zvláštní význam; vždyť předobrazovala jeho obět na kříži a milosti, kterých nám zasloužil. Jako Israelité krví velikonočního beránka, kterou dveře natřeli, zachráněni jsou od smrti časné a vyšli z poroby egyptské, tak vysvobodil Pán Ježíš prolitím své krve pokolení lidské od věčné smrti a z otroctví satanova. Jako Israelité požitím velikonočního beránka duchovně se spojovali s Bohem, tak křesťané, přijímajíce nejsvětější Svátost oltářní, kterou Kristus smrtí na kříži založil, co nejúžeji se spojují s Bohem. Proto jeví se beránek velikonoční jako obraz Krista Pána. Když Spasitel zemřel, nezlámali mu kostí jako oběma lotrům. Stalo se proto, aby se naplnilo — tak vypravuje evangelista Jan (19, 32. 36.) — co Mojžíš předepsal o beránku velikonočním: A kostí v něm nezlámete! Sv. Pavel nazývá Krista přímo beránkem velikonočním (Korint. 5, 7): Náš Beránek velikonoční, Kristus, jest obětován!

Podle řečeného zdá se velmi přiměřeným, že Ježíš, Beránek Boží, vyvolil si zrovna čas paschy, aby vystoupil ponejprv veřejně jako učitel národa israelského. Šel tudíž s poutníky do Jerusalema, hlavního města zaslíbené země, aby ve středisku světské i božské moci panovničí, aby na místě posvátném ve chrámě se prohlásil, že je zaslíbeným a očekávaným Messiášem. Poutnické karavany, které vycházely ze západních břehů jezera genezaretského, braly se obyčejně cestou podél jezera do údolí jordánského, potom vedle Skythopolis po úpatí hory Sartabe dolů k Jerichu, a zase vzhůru pouští, až k Bethanii a k hoře olivetské. Pouť trvala 4—5 dní.

[1]) Mišn. Pesah 7, 1, 2. Just. dial. c. Tryf. 40.

[2]) Dotek mrtvoly hrobu, některé tělesné nemoci znečišťovaly a to vždy jistý, předepsaný čas. Nečistý nesměl ani do chrámu ani k bohoslužbám. (III. Mojž. 12, 2.—5; 14, 33.—55.; 15, 16—17.; IV. Mojž. 19, 11, 13, 18. a j. v.

VNITŘEK ŘECKÉHO KOSTELA V KÁNI GALILEJSKÉ. (K obr. na str. 219.) V chrámě tomto ukazují se dvě kamenné stoudve, jedna větší, druhá menší, o nichž se tvrdívalo, že jsou to tytéž stoudve, o nichž nám Písmo svaté vypravuje: „Bylo pak tu šest kamenných stoudví postaveno, podle očišťování židovského, beroucích v sebe každá míry dvě neb tři," (Jan 2, 6.), a v nichž Ježíš vodu ve víno proměnil. Jsou to vlastně křtitelnice z bývalého řeckého chrámu, který v patnáctém století byl opuštěn. Nádoby jsou dosti hrubě z kamene vytesány.

KAFARNAUM.

3. Ježíš vyčišťuje chrám.

Židé ze všech končin pospíchali na slavné velikonoce do Jerusalema. Návalu poutníků nestačilo město; a tak část jejich ubytovala se před hradbami, v předměstích nebo v sousedních vesnicích. K tomu účelu stavěny pro ně stany. Galilejští měli své stany na hoře olivetské poblíž Betfagy a Bethanie, odkudž z rána vycházeli do chrámu. Podle svědectví evangelií zdržoval se Pán Ježíš za doby poslední paschy v Bethanii (Mat. 26, 6; Mar. 11, 11; 14, 3; Luk. 24, 50; Jan 12, 1.) tři čtvrti hodiny od Jerusalema vzdálené, kde bydlel přítel jeho Lazar. Snad i při první slavnosti u něho byl hostem. Písmo sv. sice o tom zprávy nepodává, vypravujíc jen, že přišel do chrámu, a to buď do velikého nádvoří vnějšího nebo do nádvoří pohanského, jež svatyni obklopovalo. Ve všech prostorách hemžili se lidé. Obchodníci přiváděli sem celá stáda volů, kozlů, ovcí a beránků, aby je prodávali poutníkům k obětování. Také jiné obětní předměty zde byly: Vino, olej, sůl. Chudí našli zde holuby, které kupovali jako náhradu dražších obětí, což bylo dovoleno. (III. Mojž, 12, 8; Luk. 2, 24.) Peněžoměnci na stolech proměňovali[1]) římské, řecké peníze, za větší mince měnili drobné požadujíce při tom značné odměny (agio), což se nesrovnávalo se zákonem Mojžíšovým (III. Mojž. 25, 36; V. Mojž. 23, 19.), Kolem chrámu rozléhal se ryk volů, mekot ovcí, pokřiky pohaněčů, prudký rozhovor kupujících i prodávajících, nářky bankéřů, prosby a hrozby z ciziny přichvátavších Židů, kteří se domáhali spravedlivějšího obnosu za své cizozemské mince, slovem hluk, zmatek, trhový, jenž řev příčil se vážnosti Bohu zasvěceného místa. Nejenom že v tomto nádvoří nikdo nemohl pobožnosti vykonávati, ale i v ostatních prostorách nábožní poutníci stěží se modlili.

Příslušelo sice učitelům v Israeli, aby zamezili zlořád, ale fariseové a zákoníci, kteří dovedli pěkně mluviti o povinné úctě k posvátným místnostem, shovívavě mlčeli, aby neztratili přízeň lidu. Mnozí z nich prováděli zde výnosné obchody. Takové divadlo jistě vzbudilo nevoli Krista Pána. Mlčíval dříve trpělivě, poněvadž dosud nepřišla jeho doba, kterou mu Otec určil. Dnes však co nejdůrazněji horlil o čest domu Božího. Svázav z provazů, jimiž přivazovali dobytčata, jako důtky, vyhnal z chrámu voly a ovce. S nimi mimoděk odešli prodavači.

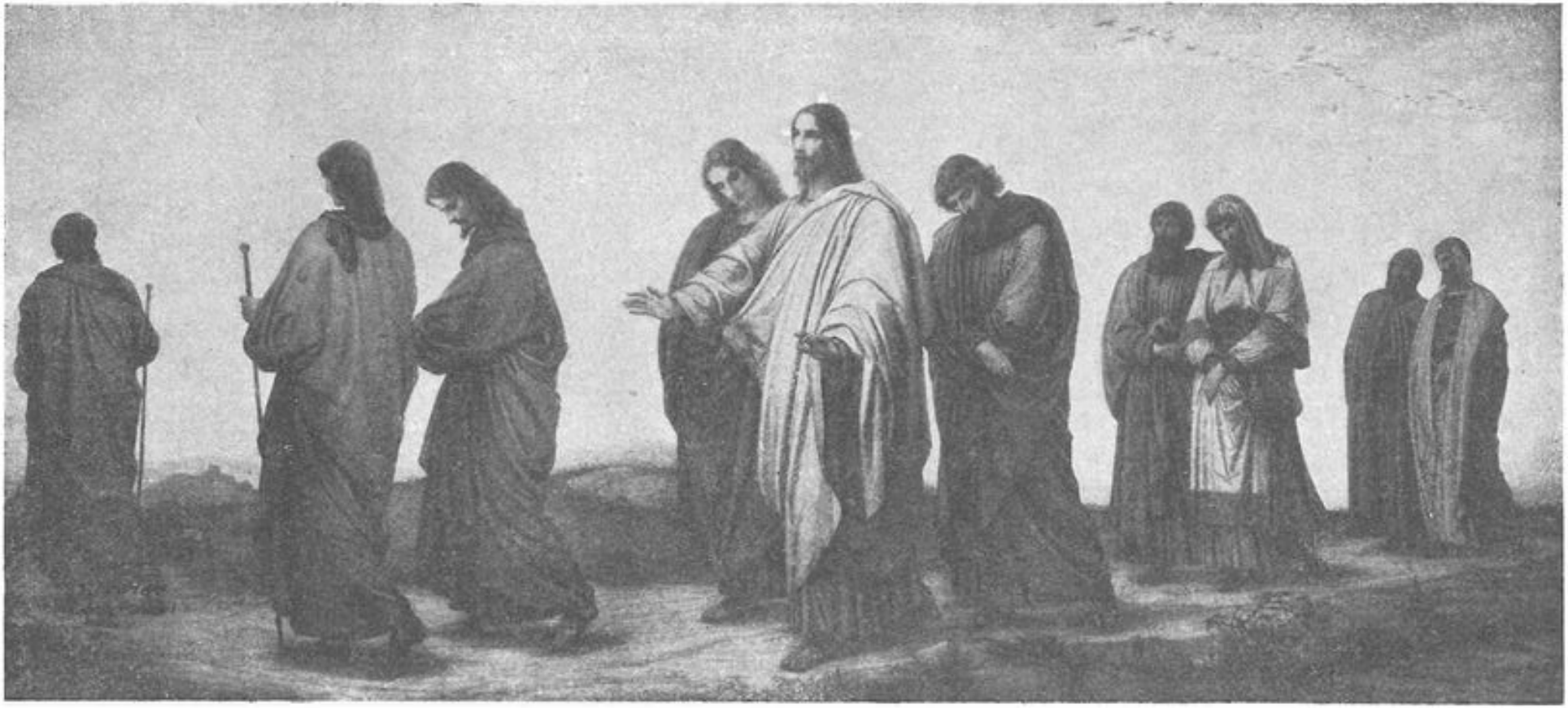
Většina vykladačů Písma sv. tvrdí, že důtkami se obořil jen na zvířata, nikoliv na lidi. Jestliže i tito něco utržili, nestalo se proti zvyku nábožných mužů židovských, kteří od káravého slova nejednou i ke skutečným trestům se odvážili. Kněz Fines, syn Eleazarův, probodl Žida, jenž měl důvěrný styk s modlářkou madianskou, a hle, Bůh sám osvědčil, že jednav v náboženské horlivosti, shladil zločin. (IV. Mojž. 25.)

Pán Ježíš sházel peněžoměncům peníze se stolu na zem, poroučeje prodavačům holubů, aby ptačí schrány ihned odnesli. Zajisté že těmto v první řadě platila slova: Nečiňte dům Otce mého domem kupeckým. Tím také své počínání vysvětluje. Spravedlivým hněvem zapálen jedná jako Syn Boží, seznav, že snížili velebné místo bohoslužebné na síň nízkého obchodu pro zisk. Z toho, že peněžoměnci a prodavači odešli bez protestu, dá se souditi, že Kristus Pán vystoupil jako vznešený Syn Boží, pln nepřemožitelné vážnosti. Sv. Jeroným († 430) poznamenal: Nebeský oheň plál z jeho oka a a božská vznešenost zářila v jeho tváři.

Učitel církevní Origenes († 254) považuje vyčištění chrámu za větší zázrak, než proměnu vody ve víno v Káni, poněvadž prý při tomto ukázal Pán moc nad přírodou,

[1]) Každý dvacetiletý Žid musil odvésti daň chrámovou, a to v židovské měně půl sekelu (1 kor. 80 hal.) VI. Mojž. 30. 13. —

KAFARNAUM. (K obr. na str. 221.) Kafarnaum leželo na severozápadním břehu jezera genezaretského, as 4 km na jih od vtoku Jordánu do jezera. Bylo to místo na hranicích území kmene Zabulon a Neftali, a založeno nejspíše až po zajetí babylonském, protože se o něm zmínka dříve neděje. Úrodná krajina, cesty obchodní, které se tu sbíhaly, přivedly město k značnému rozkvětu za časů Kristových, kdy ležela v Kafarnaum posádka římská, důležitá celnice atd. V městě tomto zdržoval se rád božský Spasitel. Proto jmenuje se Kafarnaum v Písmě svatém krátce „městem jeho“.

ED. ZE STEINLŮ: A ONI NÁSLEDOVALI HO.

při onom však převahu nad lidskou náruživostí.

Na učeníky Páně rázné vystoupení Kristovo zapůsobilo mocně. Vzpomněli si, že hned ve Starém zákoně označili proroci Messiáše jako horlitele o čest domu Božího; neboť slova: Horlivost domu tvého strávila mne, vzata jsou ze žalmu (68, 18). Proto vzrostla tímto příběhem jejich víra v Ježíše vždyť řeč o Davidovi vztahovala se na Ježíše!

Židé, především členové vysoké rady, starší lidu, velekněží a zákoníci, s jejichž povolením z chrámu tržnice učiněna, neodvážili se zavrhovati skutek Ježíšův. Věděliť z proroků, že za doby messiánské nastane očištění a oslavení svatyně, jakž přede všemi jasně pověděl Hageus (2, 8.): Přijde žádoucí všechněm národům a naplní tento dům slávou . .

Poněvadž pak Jan ve svých kázáních o pokání prohlašoval, že Messiáš už přišel, dojal je rázný čin Ježíšův tak, že neváhali pokládati jej za vykupitelský výkon. Proto pobízeli Krista Pána, ať své počínání ospravedlní nějakým přesvědčivým zázrakem: Jaké znamení ukážeš nám, že tyto věci činíš? Čili: Jakým zázrakem se nám vykážeš, že máš od Boha moc toto učiniti?

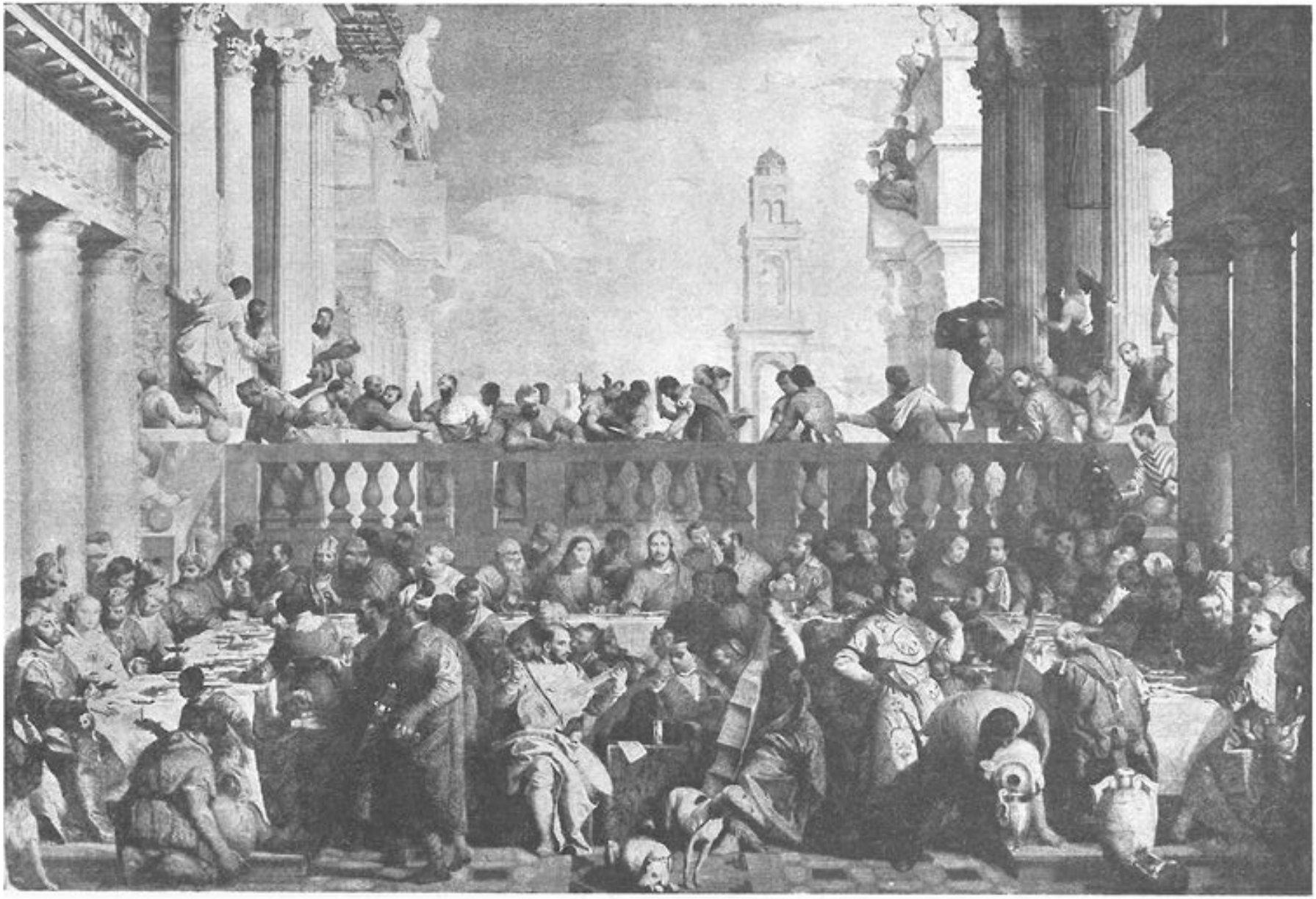
Ježíš odepřel jim zázrak, poněvadž samo vyčištění chrámu mohli považovati za zázrak — vždyť nikdo moci jeho neodporoval! — věda, že sebe větší zázrak by přijali nedůvěřivě. Poukazuje však na budoucí událost, kterou se osvědčí, že jest Syn Boží, na největší svůj zázrak, t. j. na z mrtvých vstání: zrušte chrám tento a ve třech dnech jej zase vzdělám. Evangelista vysvětluje, že „chrámem" mínil Kristus Pán své tělo, tak že řeči Páně rozuměti sluší takto: Zabijete mne, a já ve třech dnech opět vstanu z mrtvých. Spasitel mluví obrazně, a to tak, že milovníci pravdy rozpomenou se na ta slova, až se naplní, a zatvrzelci nemohou jich zlehčovati. Ježíš zvolil slovo chrám pro nástin těla, poněvadž ve chrámu, v něm uvedený rozhovor se udál, stál, jej vyčistil. Hlubší důvod pro porovnání ukrývá se v tom, že svatyně jerusalemská, v níž se Bůh zjevoval tajemným mráčkem nad archou úmluvy ve svatyni svatých, znázorňovala tělo Ježíše Krista, v němž Bůh přebýval podstatně. Sv. Pavel dí (Kolos. 9.): V něm přebývá tělesně všecka plnost božství. Pán Ježíš sám mluví k apoštolům na rozloučenou (Jan 14, 10.) Což nevěříte, že já jsem v Otci a že Otec ve mně jest?

Spasitel prorockým duchem prozírá, že právě vypuklé záští Židů proti němu se upokojí až jeho smrtí. Slova mají tudíž smysl: Nuže, dejte zvůli své nevěře, zabijte Messiáše; ale on vstane třetího dne. Židé však brali řeč Páně doslovně, rozumějíce „chrámem" kamennou budovu jerusalemskou. Měli za to, že Kristus Pán se nesmírně chlubí. Čtyřicet a šest let stavěn jest chrám tento, a ty že ve třech dnech jej zase vzděláš? Tak se posmívali, majíce na paměti obnovu chrámu Zorobabelova Herodem Velikým, která s přestávkou skutečně 46 let trvala.

4. O věrohodnosti zprávy; o učenících Páně.

Také učeníci Páně nechápali smyslu slov Ježíšových. Tušili jenom, že skrývá se v nich nějaký hluboký význam; proto si je dobře pamatovali. Teprve po z mrtvých vstání Kristově jasně porozuměli. Zajisté tenkráte vyjasnily se jim starozákonní výroky, zejména žalmu 15. (9, 10.): Tělo mé odpočine v naději; nebo nezanecháš duše mé v hrobě, aniž dáš svatému svému viděti porušení.

Někteří vykladači Písma spatřují chybu ve slově evangelistově: ale on to pravil o chrámu těla svého. Vždyť prý přece Písmo učí, že Ježíš nevstal svou mocí, ale Bůh ho vzkřísil! Zde připisuje si vzkříšení Kristus slovy: Ve třech dnech jej (chrám) zase vzdělám. Ovšem že Písmo na více místech uvádí, že Bůh Otec Syna vzkřísí; ale správno obojí: i že Otec Syna vzkřísil, i že Syn vstal vlastní mocí. Kristus vstal mocí své božské přirozenosti, kterou má od Otce. Že má z mrtvých vstáti tkvělo zajisté ve věčném úradku Otcově i ve věčném úradku Boha Syna; proto vůle Synova vstáti z mrtvých zahrnuta byla ve vůli Otcově. V tomto směru řekl kdysi Ježíš (Jan 10, 17. 18.): Já život svůj dávám,

PAOLO VERONESE: SVATBA V KÁNI GALILEJSKÉ.

abych jej zase vzal. mám moc jej dáti a mám moc jej zase vzíti. Toto přikázání jsem vzal od Otce svého. — Pán zde naráží na svou dobrovolnou smrt i na své vzkříšení. Porovnání samo přináší, že osoba z mrtvých vstávajícího Krista se stotožňuje s obnovitelem svatyně.

Sluší připomenouti, že vyčištění chrámu, o němž vypravují Matouš (21, 12.), Marek (11, 15.), Lukáš (19, 45.) nesmí se másti se zprávou Janovou. Podle tří evangelistů stalo se při slavném vjezdu Ježíšově do Jerusalema, když mu lid radostně holdoval jako Messiáši, ale podle Jana připadá na začátek působení Páně, kdy většina národu o něm nevěděla. Ostatní evangelistové nevyličují jako Jan, že by Ježíš použil při úkonu důtek, že by horlil zejména proti prodavačům holubů, podle nich neřekl Ježíš: Nečiňte domu Otce mého domem kupeckým, ale mnohem ostřeji: Můj dům jest dům modlitby, ale vy jej činíte peleší lotrovskou. K tomu uvádí tři evangelisté, že členové vysoké rady tázali se Krista Pána až druhý den po vyčištění chrámu, v jaké moci že tyto věci koná. Sv. Jan zajisté mluví o prvním vyčištění chrámu, o kterém se sv. evangelisté před ním z opominutí nezmínili, píše, aby je doplnil. Neboť nelze míti za to, že o jedné a téže události by očití svědkové tak různě vypovídali. Kristus vyčistil chrám jerusalemský dvakráte.

5. Naučení.

Mírný, dobrotivý a obezřetný Spasitel počíná si při vyčišťování chrámu ku podivu přísně. Z toho plyne, že je i naší povinností, abychom se v domě Božím chovali uctivě, tiše, jako na místě posvátném. Jestliže Krista Pána rozčilil nepořádek a hluk v nádvoří židovské svatyně, jak více protiví se mu neslušné, pohoršlivé počínání v křesťanském kostele!

Na nádvoří jerusalemského chrámu obětovali na oltáři jenom zvířata, obilí, chléb, víno, olej — v našem chrámu, ale obětuje se Syn Boží nebeskému Otci ve způsobě chleba a vína. Každá mše svatá jest posvátným úkonem jako nejdokonalejší obět díků, chvály, jako nejučinnější obět smíru, nejmocn obět prosby v potřebách těla i duše. V křesťanské svatyni přebývá Ježíš Kristus v nejsv. Svátosti oltářní dnem i nocí, jsa obklopen zástupy andělů, kteří se mu klanějí v nejhlubší pokoře. Mějme tudíž vstupujíce do chrámu vždy na paměti slova žalmisty Páně (92, 5.): Domu tvému, Hospodine, přísluší svatost na dlouhé (věčné) časy!

Ctihodný Beda († 674) napsal: Horlemež o slávu domu Božího! Spatříme-li, bratří milí, že někdo sem vstupuje pln pýchy, zlosti nebo s jinou chybou, přičiňmež se možno-li o jeho polepšení, aby převrácenost uznal. Jestliže nám toho docíliti není možno, snášejme takový čin s trpkostí v duši.

Namáhejme se ze všech sil, aby v domě modlitby, kde se koná proměna těla Páně, kde nepochybně sídlí andělé, nic nedálo se nepřístojného, co by rušilo naše bratrské modlitby.

KAPITOLA PADESÁTÁ DRUHÁ.

Někteří Židé uvěří v Ježíše. Rozmluva s Nikodemem.

Když pak byl v Jerusalemě o velikonocích v den sváteční, mnozí uvěřili ve jméno jeho, vidouce divy jeho, které činil. Ježíš sám však nesvěřoval se jim, poněvadž je znal všecky a poněvadž neměl zapotřebí, aby kdo vydal (mu) svědectví o člověku; neboť sám věděl, co jest v člověku. Byl pak jeden člověk z fariseů, jménem Nikodem, náčelník to židovský. Ten přišel k Ježíšovi v noci a řekl jemu: Mistře, víme, že jsi od Boha vyšel jako učitel; neboť nikdo nemůže činiti těch divů, kteréž ty činíš, není-li Bůh s ním. Ježíš odpověděl a řekl jemu: Amen, amen pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova, nemůže viděti království Božího. Dí jemu Nikodem: Kterak může člověk se naroditi jsa stár? Může-li po druhé vejíti v život matky své a se (opět) naroditi? Ježíš odpověděl Amen, amen pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha (svatého), nemůže vejíti do království Božího. Co se narodilo z těla, tělo jest, a co se narodilo z Ducha, duch jest. Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se znova naroditi. Vítr vane, kde chce, a slyšíš jeho hlas, ale nevíš, odkud přichází a kam jde; tak jest to při každém, kdo se narodil z Ducha. Nikodem odpověděl a řekl jemu: Kterak se to může státi? Odpověděl Ježíš a řekl jemu: Ty jsi učitelem v lidu israelském, a toho nevíš? Amen, amen pravím tobě: Co víme, to mluvíme, a co jsme viděli, to osvědčujeme, a — svědectví našeho nepřijímáte. Jestliže jsem vám pověděl věci pozemské, a nevěříte, kterak uvěříte, povím-li vám věci nebeské? A nikdo nevstoupil na nebe, leč jen ten, jenž s nebe sestoupil, (totiž) Syn člověka, který jest v nebi. A jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný; neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný. Vždyť Bůh neposlal Syna svého na svět, aby soudil svět, nýbrž aby spasen byl svět skrze něho. Kdo věří v něho, nebývá souzen; kdo však nevěří, již jest odsouzen, poněvadž nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího. To pak jest soud, že světlo přišlo na svět, a lidé milovali více tmu nežli světlo; neboť skutkové jejich byli zlí. Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde ke světlu, aby nebyli usvědčeni skutkové jeho. Kdo však činí pravdu, jde ke světlu, aby skutkové jeho se zjevili, neboť v Bohu jsou vykonáni. (Jan 2, 23.—3, 21.)

Ku zprávě o vyčištění chrámu připojuje evangelista několik slov o působení Páně v Jerusalemě za doby velikonoční a o tom, jak je Židé přijali. Náčelníci lidu fariseové a zákoníci hned při prvním střetnutí se s Ježíšem osvědčili nepřátelské smýšlení, kdežto lid ukázal, že je pravdě přístupnějším, jelikož mnozí pro zázraky „uvěřili ve jméno jeho“, t. j. poznali, že Ježíš jest Messiáš s těmi vlastnostmi, jež Vykupiteli náleží. Jaké zázraky Pán Ježíš vykonal, evangelista nic nepraví. Zajisté že jimi dlužno rozuměti mnohá uzdravení a nesčetné pomoci, jakž Pán se zálibou, čině dobrodiní, ukazoval své božské poslání. Než i z této poznámky prosvítá, že Ježíš konal ještě jiné zázraky, než nám zachovali evange-

listé. Prozíraje však božský Spasitel ve své vševědoucnosti smýšlení těchto nových přívrženců i znamenaje, že jejich víru jako pomíjející náladu mysli způsobil ten či onen zázrak, že ale opravdově po Messiáši netouží, „nesvěřil jim sebe“, nepřiklonil se k nim tak důvěrně jako k učeníkům galilejským, nezjevuje jim tajemství své říše, poněvadž na ně připraveni nebyli. My bychom řekli: nedůvěřoval jim z plna. Vysvětlivka evangelistova, „že znal všecky a neměl zapotřebí, aby kdo svědectví (mu) vydal o člo-

JEŽÍŠ ROZMLOUVÁ S NIKODEMEM.

věku, neboť sám věděl, co jest v člověku,“ označuje, že povědomost Krista Pána vztahovala se na všecky lidi přímo, nežávisela na cizím sprostředkování. Kristus znal srdce a ledví každého člověka. Plným právem uzavírají nejstarší vykladači Písma z tohoto svědectví Janova, že znalost Ježíšova osvědčila se božskou, a že tudíž Kristus Pán jest pravý Bůh.

Mezi novými stoupenci Páně nalézal se vzácný muž Nikodem. Kristus Pán poznal, že smýšlí šlechetně, jsa pravdám spásy přístupnějším; proto, udav mu nezbytnou podmínku přístupu do říše Messiášovy, poučuje ho o duševním obrození z vody a Ducha svatého — o křtu křesťanském, mluví o své smrti na kříži, která připraví lidstvu duchovní život, přivine li se k zaslíbenému Vykupiteli důvěřivým srdcem. Nikodem bylo jméno u Židů i u Řeků obvyklé. V řeči hebrejské znamená tolik jako „nevinná krev“ (Nakidom), v řečtině pak „přemožitel lidu“ (nikan a demos). Talmud, sbírka židovských tradic, dí, že se jmenoval vlastně Bonai. Nikodem byl „představený“ Židů, tedy člen vysoké rady (Jan 7, 50), jeden z 71 mužů, kteří řídili a soudili národ. Nikodem se přiznával k sektě farisejské, která usilujíc o osamostatnění židovského národa, úzkostlivě se držela zákonních předpisů, ač pravé zbožnosti neměla, shánějíc se po lidské chvále a uznání. Však v tomto bodu Nikodem se se svou stranou nesrovnával. Jsa dalek slepé strannickosti, duchovní pýchy, upřímně hledal pravdu. Když později vysoká rada označila Ježíše nepravým učitelem, ujal se ho (Jan 7, 50): Zdaliž náš zákon soudí člověka, leč by prve uslyšel od něho a poznal, co

činí? Nikodem s bohatým Josefem z Arimateje nabalsamoval a pohřbil Tělo Páně (Jan 13, 39). Ústní podání tomu chce, že uvěřiv v Ježíše byl pokřtěn od sv. Petra a Jana, Miláčka Páně. Z té příčiny odňali mu Židé úřad, vypověděvše ho z Jerusalema. Žil až do své smrti na venkovském statku rovněž proslulého člena vysoké rady Gamaliela (Skut apošt. 5, 34—39), svého příbuzného. Římské záznamy mučeníků (martyrologium) klade svátek jeho na den 3. srpna.[1])

Jak uvěřil Nikodem? Maje strach, aby

SVATÝ PETR.

SVATÝ PAVEL.

soudruzi se mu nevysmáli, přišel ke Kristu Pánu v noci. Sv. Jan Zlatoústý dí: Nikodem přál Ježíši, ale ne tak, jak se slušelo. Navštívil Pána v noci, poněvadž ve dne se styděl. Spasitel, jenž třtiny nalomené nedolomil, knotu doutnajícího neuhasil (Mat. 12, 20), přijal ho dobrotivě, poslouchal přívětivě; vždyť vítával u sebe každého člověka dobré vůle. Věnoval návštěvě noční klid, poněvadž běželo o záchranu duše, jež toužila po království Božím. Sotva Nikodem vyznal, že v něho jako učitele od Boha poslaného skrze zázraky uvěřil,[1]) podpírá Kristus jeho dotazy o říši messiánské slavným prohlášením: Amen, amen pravím tobě, nenarodí-li se kdo znova, nemůže viděti království Božího. Spasitel chtěl takto hned na začátku rozhovoru ukázati, že zná nejtajnější myšlení Nikodemovo, a tak ho snáze získati pro pravdu.

Výraz „království Boží“, jinak též „království nebeské“, přichází v Písmě svatém nesčíslněkrát a označuje — jak vždy spojitost ukáže — buď říši milosti Boží v člověku, buď zevnější říši Ježíše Krista na zemi, totiž církev, aneb dokonalé království Boží v nebesích. (Mat. 12, 31; 3, 2; 13, 31, 44; 20, 1; 5, 3; 19, 23; Luk. 17, 21; Mar. 10, 23; k Řím. 14, 17; I. ke Korint. 6, 9; ke Galat. 5, 21 . . .) Zde rozuměti dlužno říši Messiášovu v širokém rozsahu slova.

[1]) Srov. Riegrův i Ottův Naučný Slovník.

[1]) Nikodem mluví v množném čísle: Víme, jsi od Boha přišel, na znamení, že tato víra zachvátila i jiné představené lidu, kteří pro strach před farisey netroufají si svou víru osvědčit. Sv. Jan (12, 42) jinde praví: „Ale i mnozí z knížat uvěřili v něho; avšak pro farisey nevyznali toho, aby nebyli ze školy (synagogy) vyvrženi.“

Má-li se člověk státi údem jejím, nutno, aby se duchovně obrodil, kterážto změna a obnova dotýká se vniterního smýšlení. To chtěl Kristus říci; leč Nikodem neporozuměl. Jsa učitel zákona, probádal důkladně posvátné knihy. Touha po zaslíbeném Messiáši se v něm probudila. Než jako většina vrstevníků při rostoucím rozvratu jak politického, tak náboženského života v Israeli i on očekával, že Vykupitel založí velikou, mocnou říši, ve které židovský národ strhne na sebe vládu. Pán Ježíš chce posluchače svého hned s počátku od této bludné domněnky odvrátiti, i mluví o vniterní obrodě příslušníků nové říše.

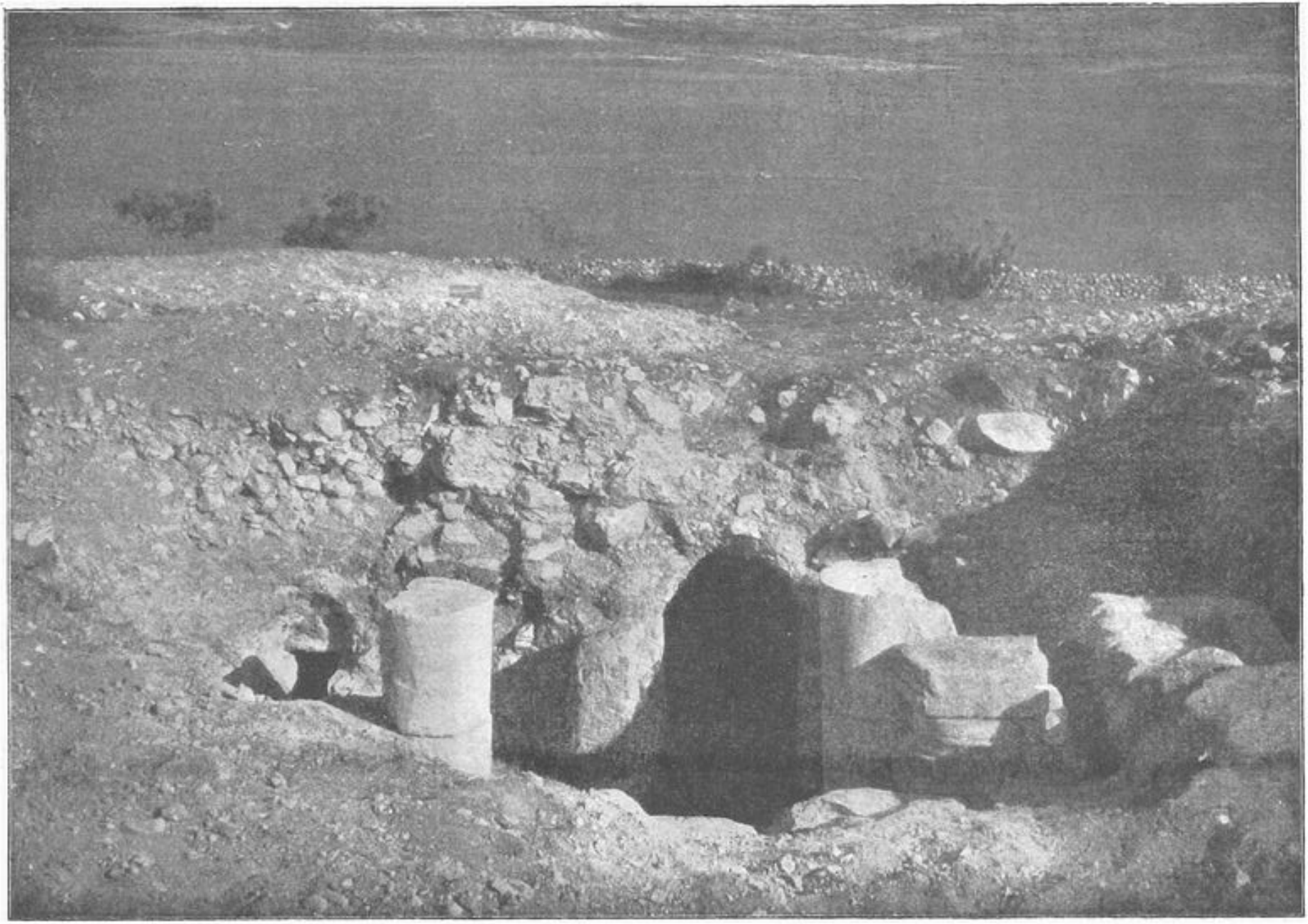
Nikodem nemůže jádra myšlenky postřehnouti. Vševědoucnost Páně ho ohromuje — Ježíš ví napřed, nač on, Nikodem, se chce otázati — zcela pomaten mocným dojmem nového poznání místo promyšleného klade nespořádaný dotaz, jak že by se mohl starý člověk znovu narodit? Ježíš vysvětluje: Pravím tobě: nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha svatého, nemůže vejíti do království Božího. Co se narodilo z těla, tělo jest, a co se narodilo z ducha, duch jest. Jak všeobecný sněm tridentský (1545 až 1563) v sedmém sezení prohlásil, slova tato vztahují se na svátost křtu, jímž člověk od hříchu očištěn a milostí Ducha sv. ozdoben byv, proměňuje se ve své duši k novému životu dědice království Božího. Hledě ku přirozenému původu, jest člověk „tělo", dokud v něm převládají nezřízené vášně nad rozumem a vůlí, tak že skutky jeho lze míti jen za skutky těla. Narodí-li se znova duchovně ve křtu sv., stává se „duchem", poněvadž Duch sv. osvěcuje jeho rozum, posiluje vůli, aby mohl zvítěziti nad tělesnými žádostmi; a tak skutky jeho nabudou povahy skutků „ducha".

Z uvedených slov Ježíšových dokazuje sv. Augustin všeobecnost dědičného hříchu, neboť jinak nebyl by Kristus bez výjimky ukládal lidem přijetí křtu na znamení vniterní proměny a členství říše svojí. Vysvítá důležitost křtu; a rodičům náleží, aby děti hned po narození ke křtu donášeli. Kristus Pán vysvětluje Nikodemovi ono vnitřní obrození obrazem z přírody. Vítr přichází zcela nahodile a proudí nerušeně kam chce. Pozorujeme jeho působení, slyšíme šum, cítíme jeho dotek, ale odkud vychází a kam spěje, nikdo neví. Všeobecné příčiny jeho vzniku, směru, dají se určiti, ale vlastní podnět, původu, proudu, nikoli.

Tak je to i s působením Ducha svatého při duševní obnově. Duch sv. působí duchovní proměnu kde chce; neboť je skutkem milosrdenství Božího (Conc. Trid. Sess. VI. c. 7.) Ačkoli pohybu jeho nevidíme, cítí přece pokřtěný člověk ve svém nitru působení Ducha svatého. Duch sv. vane bytostí jeho v okamžicích milosti Boží. Při tom však křesťan nechápe, odkud Duch sv. přišel, kam odešel, nechápe jeho východu od Otce i Syna, nesrozumí dokonale konečnému cíli jeho obrozující činnosti — věčné blaženosti, nesrozumí ani způsobu ani směru působení Ducha sv. ve svém vnitřku.

Nikodem po výkladu nepochybuje více o možnosti duševního obrození, ale podobenství všech pochyb neodstranilo. Pán Ježíš se diví, že „mistr (učitel) v Israeli" tak těžko chápe. Název „mistr" udává vynikající postavení jeho. Nejspíše řídil nějakou veřejnou školu, jakých bylo v Jerusalemě více. Školy Šamajova (vykládala slovně a přísně zákon) a Hillelova (stranila volnému výkladu) existovaly dávno před Kristem. Rovněž v nesčíslných synagogách za časů Páně kvetly vědecké přednášky, vykládáno Písmo. (Skut. apošt. 6, 9.) Pokořující výčitka Ježíšova, že Nikodem jasně nechápe významu duševní přerody z vody a Ducha sv., byla spravedlivou; vždyť proroci ji nesčetněkráte opověděli, zvěstujíce, že nastane za časů Messiášových, a to přece učitel židovský měl věděti. Než bohužel tehdejší mistři v Israeli lpěli na liteře zákona a — duch zákona (pravý smysl) jim unikal. Podle sv. Cyrilla pokořil Syn Boží v osobě Nikodemově všecky židovské učitele, ukazuje, že mají sice jméno „učenec", ale s předmětem, jak se slušelo, nijak nejsou obeznámeni. Ostatně i při této vlídné výčitce měl Kristus úmysl, získati Nikodema pro své učení.

K otázce, jak se toto znovunarození z vody a Ducha děje, Kristus Pán šíře nemluví, poněvadž víra je záležitost rozumu a vůle.

STUDNICE JAKOBOVA U SICHEMU.

Snaží se spíše, aby mu ukázal věrohodnost svého učení. Proto odvolává se na zdroj, z něhož čerpal. Ujišťuje mistra, že pověděné nemá od lidí, z nějaké nejisté tradice, že svým vlastním přemýšlením a závěry se učení nedomakal, ale že je vzal přímo od samého Boha: Co víme, mluvíme, a co jsme viděli, o tom svědčíme.[1]) Přídatek: Svědectví našeho nepřijímáte, odnáší se k zatvrzelosti Židů, kteří ani přímému svědku pravdy srdce nenaklonili. Prorocké oko zří již nyní, že i dalším pravdám jeho učení nevěří. Jestliže zemské věci mluvil jsem vám a nevěříte, kterakž uvěříte, budu-li vám o nebeských vypravovati? Duševní přerod nazývá Pán „věcí pozemskou", poněvadž se děje na světě, a to viditelným znamením vody. „Věcí nebeskou" rozumí vyšší tajemství svého učení jako: o Trojici Boží, tajemství věčné oslavy vyvolenců v nebesích a věčného trápení zavržených v pekle, tajemství o odvěkém úradku Božím, že jednorozený Syn Boha Otce má vykoupiti lidstvo ukrutnou smrtí na kříži. Jenom Syn Boží může zjeviti takové pravdy. Kromě Ježíše nikdo na nebe nevstoupil, aby nabyl takové znalosti, jen Bůh-člověk jako Bůh od věčnosti prodléval u Otce, jako člověk na svět se vtělil, ačkoli jako Bůh i po svém narození od Otce neustoupil.

Mezi nebeskými tajemstvími zdůrazňuje Spasitel úradek Boží, jenž Židům pro klamnou představu o pozemské říši Messiášově za těžko přicházel, úradek totiž, že Syn Boží — zaslíbený — Messiáš má pro spásu světa na kříži zemříti. Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Výrok dotýká se události, která se stala při cestě Židů z Egypta. (IV. kniha Mojž.)

[1]) Kristus mluví zde v množném čísle jako druhá božská osoba.

Když totiž Židé za svých potulek na poušti přišli k hoře Horeb, rozlítili se pro neschůdnost i útrapy pochodu na Boha a Mojžíše Strašně reptali. Za trest takového nevděku poslal na ně Bůh ohnivá háďata.[1]) Koho uštkla, zemřel. V soužení volali k Bohu o smilování. Pán rozkázal Mojžíšovi, aby, sdělaje z mědi podobu hada, pověsil ji na kůl, a každý, kdož se stal obětí uštknutí, měl klekna důvěřivě pohlédnouti na měděného hada; ihned ozdravěl. Závěs hada nastiňoval Krista na kříži. Jako prosebný pohled na měděného hada navracoval tělesné zdraví, tak věřící a důvěrné vzhlédnutí na Ukřižovaného propůjčuje duševní zdraví a s ním věčný život.

Zřejmá výpověď Páně, že k a ž d ý, kdo v něho věří, nezahyne, ale má život věčný, poukazuje, že přišel ke spáse všeho člověčenstva. Vykoupení musíme považovati za skutek lásky a milosrdenství Božího; neboť nikdo Boha nemůže nutiti, aby k lidstvu takto se snížil. Řekl-li Kristus: „Tak musí povýšen býti Syn člověka", pravil proto, poněvadž od věků uzavřeno v úradku Božím, že jeho Syn vykoupí lidstvo smrtí na kříži.

Každý člověk bez výjimky bude spasen, dosáhne věčné blaženosti, přisvojí-li si věrou vykupitelské zásluhy Ježíše Krista; nedosáhne, kdo zásluhami Páně opovrhne. Kdo věří v Ježíše, jenž jest zdroj života věčného, pociťuje v tomto spojení s ním nový, vyšší život v sobě, který vyvrcholí blažeností věčnou na onom světě. Kdo však nevěří, buduje sám sobě zavržení, poněvadž zavrhuje i odtrhuje se od Krista, původce života a spásy. Podnět k nevěře rozdmychuje odpor člověka k chystané spáse, uchylování se od

[1]) Židé je jmenovali „seraphim" od „seraf" = páliti, jako oheň páliti. Rána od hada se zjitřila, otekla a jak oheň pálila. To působil ostrý jed, jenž zahubil velikou sílu rouhačův.

STUDNICE JAKOBOVA U SICHEMU. K obr. na str. 231.) Hledíme na památné místo rozhovoru Spasitelova se ženou Samaritánkou, na studnici, o níž Ježíš Kristus řekl: „Každý, kdo pije z vody této, žízniti bude opět, ale kdo se napije vody, kterouž já dám jemu, nebude žízniti na věky." (Jan 4, 13.) Pole Jakobovo, na němž se studnice nalézá, položeno jest právě na úpatí hory Garizim, kde ústí údolí Sichemské v údolí Machna, asi 20 minut před městem. Pole toto koupil Jakob po svém návratu z Mesopotámie od synů Hemora, otce Sichemova, za sto beránků. (I. Mojž. 33, 19. Sv. Helena vystavěla tu první kostel nad studnicí samou, který několikráte sice vzal za své, ale vždy znovu byl vystavěn. Dosud nalézáme tu zbytky sloupů a jiných zřícenin, které svědčí o stavbách, jež se tu nalézaly. Studna sama měla kruhovitý tvar, a byla dobře stavěna.

jasné pravdy Ježíšovy. Tací lidé milují více tmu bludu, lež, mravní zkázu, než nebeské světlo, které jim v Kristu Pánu osvětluje životní pout. Činí zlé skutky, poněvadž duchovní zatemnělost je k nim vede, odvracují se se záští od pravdy, jelikož nesnesou paprsků světla Krista. Jako zločinec bojí se denního světla, zacházeje do úkrytu a tmy, aby skutky jeho, jsouce zřejmy, nedošly zasloužené pohany a odplaty, tak podobně chovají se odpůrci pravdy a světla, jež světu v Kristu vzešlo. Nepřibližují se k němu, aby zakryli svou nešlechetnost, aby svědomí jejich se neprobudilo. Naproti tomu všickni, kteří kráčejí podle pravdy Páně, nebojí se denního světla veřejnosti, ale vystupují neohroženě, a dobré skutky jejich slouží ke cti a chvále Boží. V srdci hřeje jim světlo a pravda Kristova. Mají drahý a vzácný poklad.

Zkušenost i dějiny nás poučují, že nevěra zplodila zatemnělost rozumu. Odvracujíc lidská srdce od Boha, rozšiřovala zločiny, nemrav, rozervanost a každou bídu lidskou; proto, chce-li člověk najíti spokojenosti, musí si zachovati víru a podle ní žíti.

Co v této řeči k Nikodemovi promluvil Kristus, neučil ani před ním ani po něm žádný řecký, římský učitel, ani židovský rabi, žádný mudrc se mu nevyrovnal. Slova tato silná jako život pnouce se nad životem křesťana jako obloha nad zemí, přetrvají věky a přenesou nás jednou do krásnějšího světa. Slova tato jako dosud svítí lidem dobré vůle, tak rozžehla světlo poznání a vedla k dokonalosti učitele v Israeli — Nikodema.

JAN EVANG.

JAKUB STARŠÍ.

KAPITOLA PADESÁTÁ TŘETÍ.

O křtu Ježíšově a o křtu Janově. Učeníci Janovi žárlí. Jan posledně svědčí o Ježíši.

Potom přišel Ježíš a učeníci jeho do země judské a tam se zdržoval s nimi a křtil. Křtil však také Jan v Enon u Salimu, neboť bylo tam mnoho vody a lidé přicházeli a dávali se křtíti. Jan totiž nebyl ještě vsazen do žaláře. Vznikla pak hádka od učeníků Janových se Židy o očišťování. I přišli k Janovi a řekli jemu: Mistře, ten, jenž u tebe byl za Jordánem, jemuž ty jsi vydal svědectví, hle, ten křtí, a všichni jdou k němu. Jan odpověděl a řekl: Člověk nemůže nic vzíti, není-li mu dáno s nebe. Vy sami jste svědky, že jsem řekl: Já nejsem Kristus, nýbrž jsem poslán před ním. Kdo má nevěstu, jest ženich; přítel však, který stojí a ho slyší, raduje se velice pro hlas ženichův; nuže, tato radost má se naplnila. On musí růsti, já pak se menšiti. Ten, jenž shůry přichází, jest nade všecky; kdo ze země jest, jest ze země a mluví ze země; ten, jenž s nebe přichází, jest nade všecky, a co viděl a slyšel, o tom svědčí, ale svědectví jeho nikdo nepřijímá. Kdo přijal svědectví jeho, ten zpečetil, že Bůh jest pravdomluvný; neboť ten, jehož Bůh poslal, mluví slova Boží; vždyť Bůh nedává (mu) Ducha na míru. Otec miluje Syna a všecko dal mu do ruky. Kdo věří v Syna, má život věčný; kdo však nevěří v Syna, neuzří života, nýbrž hněv Boží zůstává na něm. (Jan 3, 22.—36.)

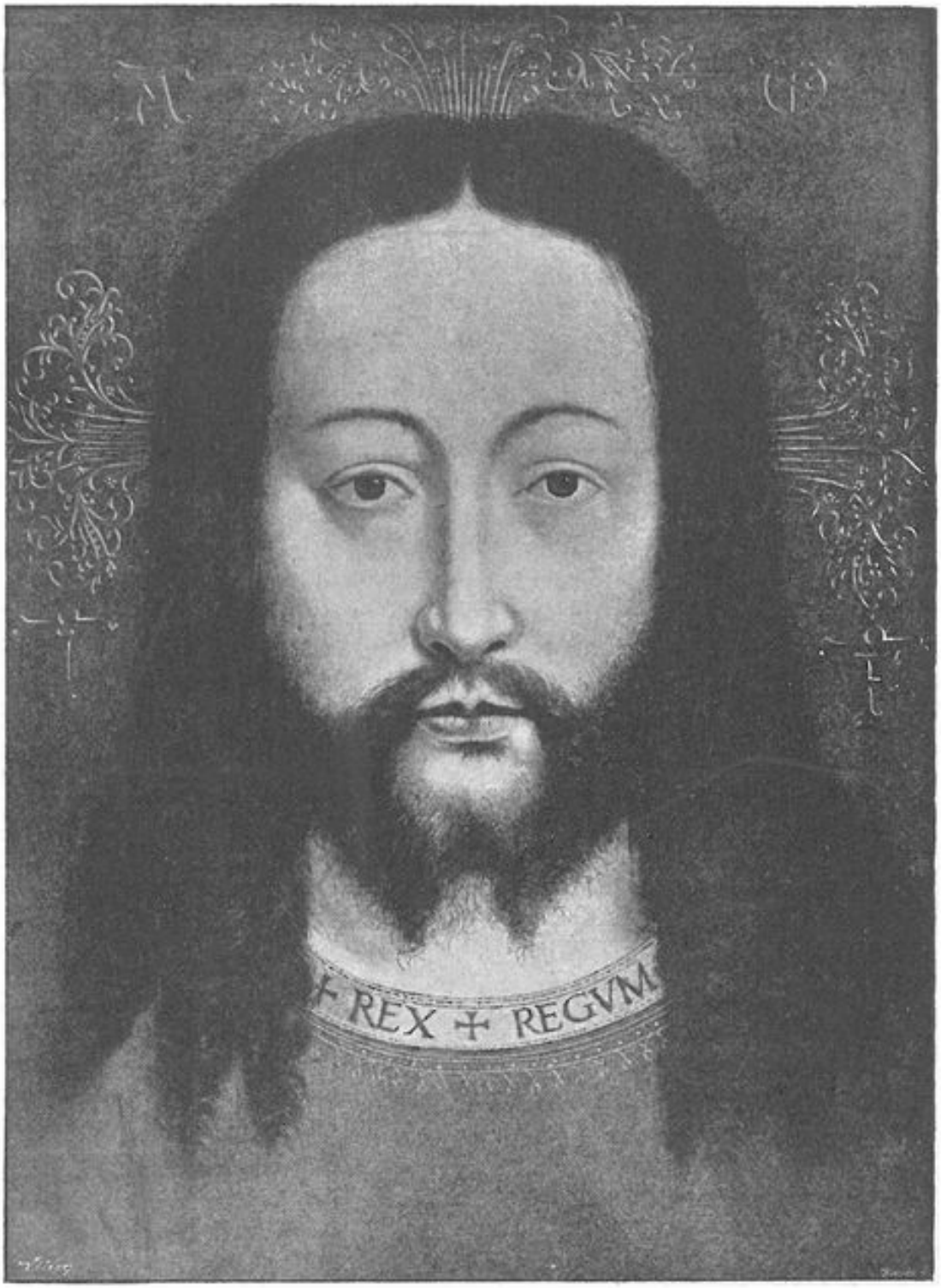
Po velikonočních svátcích odešel Pán Ježíš s učeníky z Jerusalema do Judska, kdež prodléval více měsíců. Měšťané neposlouchali a nepřijímali jeho učení dost ochotně, proto zašed mezi venkovský lid, procházel Judskem kříž na kříž.[1]) Učil a křtil. Ale také Jan dosud křtil. Prve nežli od Herodesa Antipy byl uvězněn, pokračoval ve své přípravné činnosti. Křtil v Enon u Salimu. Enon, židovsky Aïn, znamená místo plné zřídel. Dnes nedá se více určiti, kde leželo. Tolik však jisto, že Jan, křtiv dříve v Bethanii (Jan 1, 28), přeložil místo pobytu jinam, patrně z té příčiny, aby celý národ na příchod Messiáše připravil. Že Jan ve své činnosti pokračoval i tehdy, když již Ježíš učiti začal, lze vysvětliti tím, že Židé nebyli ku přijetí Vykupitele dostatečně poučeni.

Sv Jan vydává ještě jednou svědectví o Kristu. Příležitost poskytuje mu vzešlý spor mezi učeníky a Židy (v jednom textu čteme „a jistým Židem“) o ceně křtu Janova a křtu Ježíšova. Patrně nějací věřící Židé kladli křest Ježíšův nad Janův; neboť stoupenci Janovi přicházejí ke svému mistru, aby rozepři urovnal, žalujíce rozčileně: Mistře, ten, kterýž byl u tebe za Jordánem, jemuž jsi ty vydal svědectví, hle, on křtí, a všichni jdou k němu.

Uslyšíme ihned odpověď Janovu; ale napřed třeba jest povědíti, vyrovnal-li se křest Janův křtu Ježíšovu. Bylo-li to jen vnější obmytí k označení vniterní očisty, nebyl-li to křesťanský křest, jenž přinášeje Ducha sv.,

[1]) Podle Jana (2, 23.) prožil Pán Ježíš velikonoce v Jerusalemě. Po té odešel do území judského (l. c. 3, 22), odtud do Samaří, kdež se pozdržel jen několik dní (Jan 4, 4. 40, 43.). Že pak v rozhovoru se Samaritánkou u studnice Jakobovy dí, že do žní scházejí 4 měsíce (l. c. 4, 35), a žeň, začavši o velikonocích, trvala až do letnic (III. Mojž. 23, 10, V. 16, 9), prodloužil se pobyt Ježíšův v Judsku od velikonoc do listopadu, tedy 7 - 8 měsíců.

očišťuje duši od hříchů (dědičného, u dospělých také od osobních). Mnozí vykladači Písma sv. jako Jan Zlatoústý, Tertullian, Lev Veliký a j. považují tento křest Ježíšův za pouhé domněnky, že křest Ježíšův, který udíleli jeho učeníci, jest pravý křest. Aspoň to tvrdí veliký učitel církevní Augustin, andělský učitel Tomáš z Aquině, Bonaventura, cti-

KRÁL KRÁLŮV.

znamení vstupu do říše Messiášovy, což i křest Janův znamenal. V tomto případě byl by Kristus křest Janův potvrzoval a na příští křesťanský křest připravoval. Neschází však hodný Beda a j. Už nyní bylo by se naplňovalo, co Jan předpověděl o Messiáši (Mat. 3, 11): Ten, kterýž po mně přijde, mocnější jest nežli já . . ten vás bude křtíti

Duchem svatým. — Nikdy neporušíme víry, ať už se přikloníme k tomu nebo onomu výkladu.

Sv. Jan Křtitel o podstatě křtu Kristova učeníkům ničeho nevysvětluje. Praví, že Ježíš jest k němu oprávněn, poněvadž vznešenou důstojností božskou ho (Jana) převyšuje: Nemůže člověk vzíti ničehož, leč by jemu bylo dáno s nebe. Smysl těchto slov zůstává týž, i když je vztahujeme na Ježíše nebo na Jana. Platí-li o Ježíši, chtěl předchůdce říci: Přiznáváte sami, že Ježíš působí mocně. Učte se z toho, že pověřen úřadem s nebe, když křtí a učeníky shromažďuje. Dotýkají-li se osoby Křtitelovy, znamenají: Nemohu konati více, než mně od Boha svěřeno. Nesmím tudíž míru milosti Boží překročiti, nesmím si osobiti důstojnost messiášskou. Proto nemohu se protiviti jeho činnosti, jelikož jsem povolán, abych naň připravoval. Druhý výklad srovnává se lépe s textem, neboť Jan dodává: Vy sami jste mi svědky, že jsem řekl: Já nejsem Kristus, nýbrž poslán jsem před ním.

Sv. Jan vysvětluje podobenstvím rozdíl mezi sebou jakožto předchůdcem a Kristem, hlásaje, že na něm jest radovati se z výsledků působení Páně, a nikoli snad žárliti: Kdo má nevěstu, jest ženich. Ženichův přítel však, který stojí a ho slyší, raduje se velice pro hlas ženichův. Abychom rozuměli podobenství a významu jeho, musíme poukázati na způsob, jak se Žid ucházel o ruku své vyvolené. Ženich měl přítele (někdy i více), jenž v jeho jménu požádal o nevěstu, sestavil svatební smlouvu, jsa až do skutečného sňatku prostředníkem mezi budoucími manžely. V den svatby doprovázel nevěstu do ženichova příbytku a měl vynikající účast na svatební hostině. Zajisté že srdce takového přítele oplývalo radostí, když se mu vše dle přání zdařilo a slyšel první důvěrný, láskyplný rozhovor ženicha s nevěstou. Tím zároveň se vysvětluje podobenství Janovo. Kristus, toť ženich, Jan Křtitel jeho přítel a družba. Již ve Starém zákoně spodobňovalo se spojení Boha s národem vyvoleným obrazem obapolného poměru zasnoubených nebo manželův. Bůh se vyličoval jako ženich nebo manžel, národ jako nevěsta nebo manželka. (Jerem. 2, 2; Ezech. 16, 8.) Co platilo o starozákonní církvi, platí ovšem i o novozákonní, jakožto dokonalém pokračování. Podle toho jest ženichem církve Kristus, nevěstou věřící a družbou sv. Jan Křtitel. Vždyť on připravoval lid na Krista, ucházeje se svými kázáními pokání o nevěstu — lid, aby jej k božskému ženichu přivedl. Poněvadž nyní Jan úkolu dostál, Ježíš v zástupech naň se valících nevěstu svou nalezl, raduje se srdečně předchůdce. Na výsost ho uspokojuje, že Ježíš k národu promlouvá, křtem do své duchovní říše uvádí, a lid celým srdcem na něm lpí, v něho věří. Nastává čas, aby vážnost Křtitelova ustoupila vyšší hodnosti Messiášově — Ježíš nechť „roste“, Jana ať „ubývá“, t. j. Ježíš zastiniž Jana. Přivedl snoubenku ženichovi, jeho zprostředkování přestává, mlčí a mlčky naslouchá řeči přítele-ženicha.

Verše 31.—36. podle některých mluví evangelista Jan Miláček Páně, podle jiných však sám Křtitel, jenž udává důvody, proč ho Ježíš daleko převyšuje. V podstatě bude myšlenkový pochod asi tento: Poněvadž Ježíš přišel s nebe, má důstojnost zastiňující všecky lidi, proroky, ano i Jana, jenž větším proroků. Kdo pochází ze země, nemůže se s ním měřiti; vždyť tíží člověka lidská, omezená přirozenost a povaha. I tehdy mluví, jedná jen po lidsku, nedokonale, třeba že mluví, co mu Bůh zjevil. Člověk poznává všecko jen pozemsky. Naproti tomu Ježíš — Bůh a člověk — co mluví, hlásá s nebeskou jasností a čistotou. Co nazíral, slyšel v nebi jako Syn Boží, o tom vydává svědectví, jeho slovo nepřipouští pochybnosti. Poněvadž většina lidí svědectví jeho buď neslyší nebo nepřijímá, nenalézá víry. Věřící však svým vniterním převratem potvrzují pravdu božskou, jelikož Ježíš učí jen tomu, co u Boha přímo nazíral a od něho slyšel — Ježíšovo učení je zároveň učení nebeského Otce. Otec poslav zvěstovat svého učení světu, ozbrojil Syna „plností Ducha“, kdežto proroci vzali vždycky jen určitý dar Ducha sv., majíce toliko něco božského osvícení, dal Bůh Ducha sv. svému Synu, bez míry, svrchovanou náplň, poněvadž jest s ním jedné podstaty. Jinak miluje Bůh lidi, jinak svého Syna.

Propůjčil mu od věčnosti všecky poklady svého božského poznání, odhalil mu veškery úradky své svaté vůle, jež ustanovil ke spáse pokolení lidského, dav mu všecku plnou moc k jich usktečnění. Podle toho závisí všecka spása lidí na věřícím přilnutí ke Kristu. Kdo v něho věří, má v sobě zárodek věčného života, vsadil do srdce poupě, jež při vzkříšení se rozvije v čarovný květ. Kdo však v Ježíše nevěří, jeho učení nepřijímá, nepřijde do království Božího — zůstává ve hněvu Božím, kterýžto hněv pocítí rozsudkem bezbožných o soudném dni.

Poslední řeč Janova, v níž nabádá učeníky, aby ke Kristu přilnuli, zní jako poslední vůle tohoto velikého proroka. Nyní Jan umlkne, nemá, co by více o Messiáši pověděl. Jenom jednou ještě pošle své stoupence ze žaláře k Ježíši, aby z úst jeho slyšeli, že jest skutečný Vykupitel světa.

KAPITOLA PADESÁTÁ ČTVRTÁ.

Ježíš v Samaří.

Když tedy Ježíš seznal, že fariseové uslyšeli, že Ježíš nabývá více učeníků a více křtí než Jan, (ačkoliv Ježíš sám nekřtil, nýbrž učeníci jeho), opustil Judsko a odešel opět do Galileje. Musil však jíti Samařskem. I přišel k městu samařskému, jménem Sichar, poblízku popluží, kteréž Jakob dal svému synu Josefovi. Byla pak tam studnice Jakobova. Protož Ježíš jsa cestou unaven, posadil se tak u studnice. Bylo kolem šesti hodin. Tu přišla jedna žena ze Samařska vážit vody. Ježíš jí řekl: „Dej mi píti.“ Neboť učeníci jeho byli odešli do města, aby nakoupili pokrmů. I řekla mu ta žena Samaritánka: „Kterak ty jsa Žid žádáš ode mne píti?“ Židé totiž neobcují se Samaritány. Ježíš odpověděl a řekl jí: Kdybys znala dar Boží a kdo jest ten, jenž ti praví: „Dej mi píti“, ty bys ho byla prosila, a byl by ti dal vody živé. Dí mu žena: Pane, ani nemáš, čím bys navážil, a studna jest hluboká; odkud tedy máš vodu živou? Zdaliž ty jsi větší, než otec náš Jakob, kterýž nám dal tu studnici, a sám z ní pil, i synové a dobytek jeho? Ježíš odpověděl a řekl jí: Každý kdo pije z vody této, žízniti bude opět; kdo se však napije z vody, kterou já mu dám, nebude žízniti na věky; nýbrž voda, kterou já mu dám, stane se v něm pramenem vody vytryskující do života věčného. Dí k němu žena: Pane, dej mi té vody, abych nežíznila ani nechodila sem vážit. Ježíš řekl jí: Jdi, zavolej svého muže a přijď sem. Žena odpověděla a řekla: Nemám muže. Dí jí Ježíš: Dobře jsi řekla: „Nemám muže“; neboť pět mužů jsi měla, a ten, kterého nyní máš, není tvým mužem. To jsi pověděla pravdivě. Dí mu žena: Pane, vidím, že ty jsi prorok. Otcové naši klaněli se na této hoře, a vy pravíte, že v Jerusalemě jest místo, kde náleží se klaněti. Ježíš řekl jí: Ženo, věř mi, že přichází hodina, kdy nebudete se klaněti Otci ani na této hoře ani v Jerusalemě. Vy se klaníte tomu, čeho neznáte; my se klaníme tomu, co známe, poněvadž spása jest ze Židů. Avšak přichází hodina, a nyní jest (tu), kdy praví ctitelé budou se klaněti Otci v duchu a v pravdě, vždyť i Otec hledá takových, kteří by se mu tak klaněli. Bůh jest duch, a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti. Dí jemu žena: Víme, že přijde Messiáš, (který slove Kristus): když tedy přijde on, oznámí nám všecko. Ježíš řekl jí: Já to jsem, jenž mluvím s tebou. A v tom

přišli učeníci jeho a divili se, že mluví se ženou; přece však nikdo neřekl: „Čeho si přeješ?“ aneb „Proč s ní mluvíš?“ Tu nechala žena konev svou a odešla do města a řekla oněm lidem: Pojďte a vizte člověka, který mi pověděl všecko, co jsem učinila; není-li on Kristus? Vyšli tedy z města a brali se k němu. Mezitím učeníci jeho prosili ho řkouce: Mistře pojez. Ale on řekl jim: Já mám pokrm k jídlu, o němž vy nevíte. Pravili tedy učeníci vespolek: Zdaliž kdo přinesl mu jísti? Ježíš řekl jim: Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, jenž mě poslal, a dokonal dílo jeho. Nepravíte liž: Ještě čtyři měsíce, a bude žeň? Aj, pravím vám: Pozdvihněte očí svých a podívejte se na krajiny, že jsou již bílé ke žni. A kdo žne, béře odplatu a shromažďuje užitek k životu věčnému, aby se radoval i ten, kdo seje, i ten, kdo žne. V této věci pravdivé jest zajisté přísloví: Jiný jest, jenž rozsévá, a jiný, jenž žne. Já jsem vás poslal žnouti, o čem jste nepracovali; jiní pracovali, a vy jste vešli v práce jejich. Z[o]noho města pak mnoho Samaritánův uvěřilo v něho pro slova ženy, která vydávala svědectví: Pověděl mi všecko, co jsem byla učinila. Když tedy Samaritáni přišli k němu, prosili ho, aby pobyl u nich. I pobyl tam dva dni. A mnohem více jich uvěřilo v něho pro slova jeho. I pravili ženě: Věříme nikoli více pro tvoji řeč; neboť sami jsme slyšeli a víme, že tento jest v pravdě Spasitelem světa. (Jan 4, 1.—42.)

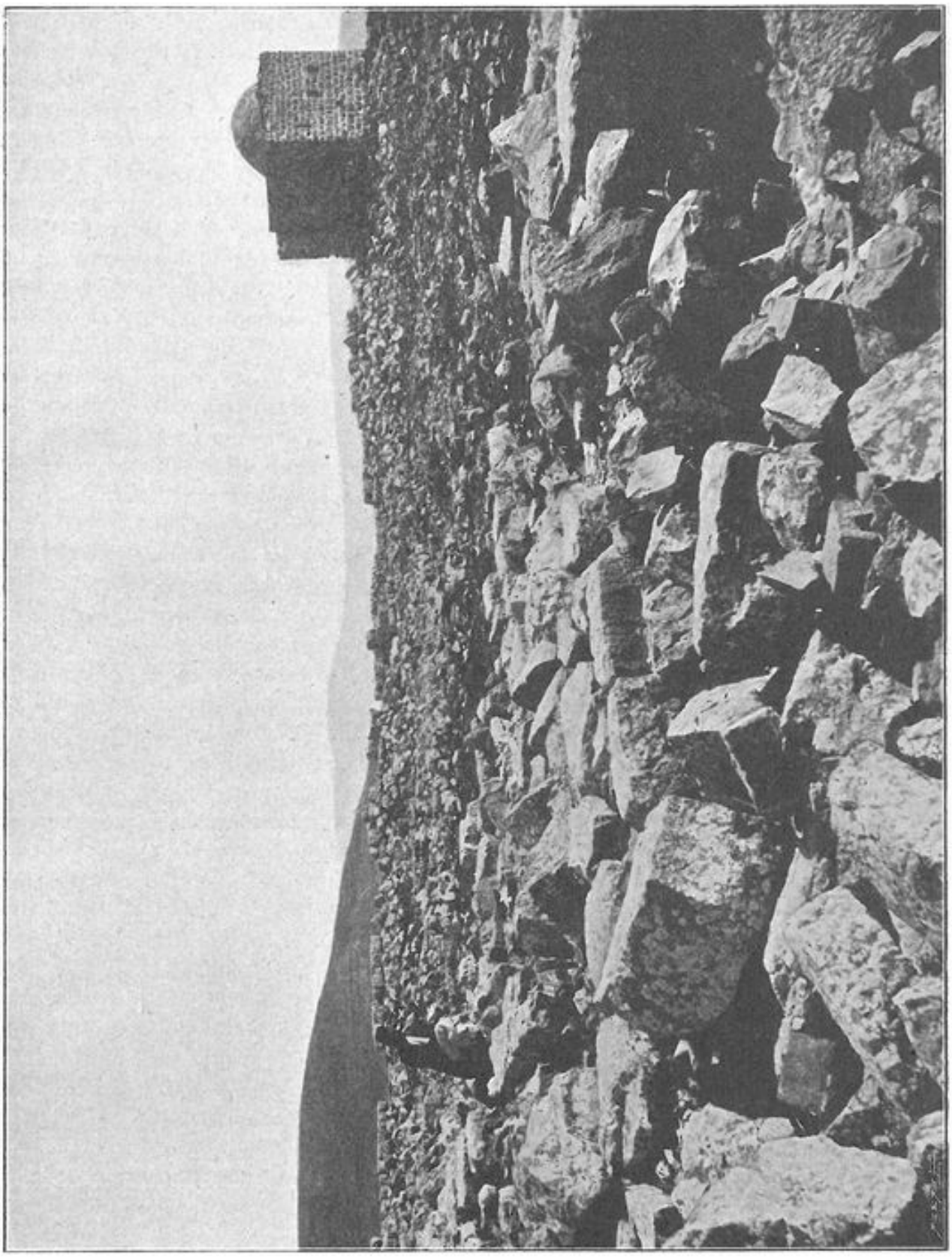
O výsledcích působení Ježíšova v Judsku uslyšeli fariseové. Že křtí, shromáždiv kolem sebe více učeníků nežli Jan.[1]) Zlobili se a strachovali. Odpor jejich, byv tlumen, ode dne vyčištění chrámu se stupňoval. Ježíš ale odešel z Judska do Galilee, a to proto, poněvadž, kdyby byl zůstal v Judsku, byli by fariseové ho chytili a působení aspoň na čas přerušili. Jan Křtitel byl v tu dobu uvězněn. (Mat. 4, 12; Mar. 1, 14.) A nebeským Otcem určená hodina utrpení a smrti Páně ještě nepřišla. Ježíš ustupoval, poněvadž měl své požehnané působení co nejšíře rozvinouti. Sv. Augustin praví: Uznamenav pozorování fariseů, poznal také jejich nenávist. Věděl, že o něm nevyzvídali, aby ho následovali, ale aby pronásledovali; proto odešel. Nebyli by mohli mu překážeti, kdyby nebyl chtěl ..., ale Kristus dal svým následovníkům příklad, dobrý učitel nás poučil. Nehřeší sluha Páně, odejde-li na jiné místo, hrozí-li mu pronásledování nebo smrt. Kdyby ho nebyl Ježíš příkladem předešel, mohl se domnívati, že útěkem hřeší ...[2])

Pán Ježíš šel do Galilee skrze území samařské. Krajinu tuto dělí od Judska a Galilee hory a údolí, počínaje rovinou saronskou až k Jordánu. Na sever hraničí s rovinou Jezrael, na jih s Vadi (= potok) a Badrem či Lubanem. J. Flavius velebí úrodnost Samaří, zdejší pastviny a hojnost výtečných pramenů. (Starož. 8, 12.) Obyvatelé palestinští na nůž nenáviděli Samaritány. Neboť oni, jsouce židovský kmen, oddělili se od pokolení Judy a Benjamina hned po smrti krále Šalomouna za panování Roboama (969—957) a utvořili za Jeroboama (969 až 954) s ostatními 9 pokoleními říši israelskou. Král Amri (928—918) založil na hoře Somer hlavní město, které vzalo jméno Samaří. Od něho nazývala se celá krajina Samařsko. R. 722 dobyl města assyrský král Salmanasar. Obyvatele israelské říše odvedl do zajetí a do Samaří přišli kolonisté z Babylonu, Kuthy, Arvy, Hematu, Sefarvainu. Tito pohané smísili se se zbytky zde živořících Židů (IV. Královská 17, 24 ...), míšencům říkali Samaritáni. Uznávajíce z písma Starého zákona jen pět knih Mojžíšových, zavrhovali výklady a zásady fariseův. Jejich náboženské přesvědčení hemžilo se pohanskými zvyky. Není divu, že Židé se s nimi nesbratřovali, nazývajíce je potupně „Kutejovci“ (v Talmudu, Kuthim). Když Židé po návratu z ba-

[1]) Evangelista píše, že Ježíš sám nekřtil, nýbrž učeníci jeho. Někteří, kdož křest Kristův považují za svátostný křest Nového zákona, domnívají se, že Kristus Pán napřed pokřtil učeníky, a ti zase posluchače.

[2]) Sv. Augustina výklad ev. sv. Jana před 15, 2.

babylonského zajetí (585—535) pomýšleli na stavbu pobořeného chrámu jerusalemského, odmítli opovržlivě nabízenou pomoc samaritánskou. (I. kniha Ezdrášova 4.) Taková pohana dlouho, předlouho pálila. Kolem r. 408 postavil Samaritánům na hoře Garizim Manasses vlastní svatyni. Roztržka tímto skutkem se prohloubila. (J. Fl., Starož. 11, 8.) Hasmonovec kníže Jan Hyrkán sice r. 129 chrám tento vyvrátil, leč Samaritáni nepřestávali místa uctívati, obracejíce se při modlitbách tváří ke Garizim. Horu pokládali

ZŘÍCENINY NA VRCHOLU HORY GARIZIM.

za posvátnou, poněvadž prý Mojžíš při příchodu Židů do země na ní poručil vystavěti oltář.[1]) Napětí mezi Židy a Samaritány za časů Páně neulevilo. Ani poutníci jerusalemští nebyli na území samařském bezpečni. J. Flavius zachoval zprávy o obapolných bitvách při průvodech velikonočních. Proto mnozí Galilejci volili cestu údolím Jordánu a rovinou saronskou.

Ježíš, jenž přišel kde koho spasit, nemaje židovských předsudků, nečinil žádných rozdílův. Písmo sv. dí Musil pak jíti skrze Samařsko, poněvadž měl mezi Samaritány důležitou záležitost. (Sv. Jan Zlatoústý) Chtěl nejen hříšnici, ale i většinu obyvatel v Sicharu na víru obrátiti. Polohu Sicharu určuje evangelista poznámkou: (leží) vedle popluží, kteréž dal Jakob synu svému Josefovi. Míní se tím pole, které patriarcha koupil od synů Hemorových (I. Mojž. 33, 19; 48, 22). Bude to nejspíše nynější Askar, od původního hlavního města Sichem rozdílný. Méně zdůvodněným zdá se býti názor spisovatelů, kteří myslí, že Sichemu takto přezdívali Židé na označení svého opovržení.[2]) Již Eusebius, biskup v Caesarei, († 340), rozeznává Sichar a Sichem. Podle starého cestopisu[3]) ze čtvrtého století leželo Sichar od Sichemu asi 1000 kroků, tak že Sichar mohlo býti samostatné předměstí sichemské. Na zmíněném pozemku nalézala se hluboká, štědrá studnice dobré vody, kterou dle ústního podání vykopal Jakob. Zachovala se dodnes. Má hloubku 24 metry, vodu však než v zimě. Sv. Jeroným praví, že nad ní stál kostel. Zůstaly z ní ssutiny a pět travou zarostlých žulových sloupů, jediná to památka na zbožné křesťany v Samaří.

Umdlen jsa cestou, posadil se Ježíš u studnice na zem. Polední slunce doléhalo sem prudce svými paprsky, vedro nesnesitelně pálilo. Avšak nikoli únava či žízeň, ale snaha bludné duše hledati a zachovati zastavila Pána u studnice. Chtěl zdejšímu lidu rozsvítiti světlo pravdy.

Příležitost se hnedle naskytla. Jako na zavolanou přichází žena pro vodu. Evangelista klade důraz na to, že to byla Samaritánka, chtěje naznačiti, že Kristus se dal do řeči s osobou z lidu Židy opovrženého, nenáviděného. Hbitě spouští žena nádobu do studnice, táhne zpět plnou vody, nevšímajíc si cizince. Ježíš ji prosí o doušek. Neměl nádoby, snad ji vzali učeníci s sebou do města. Výmluvný vykladač Písma sv.[1]) dí: Spatřujmež ve skutku Kristově jednoduchý prostředek, jak bychom měli navázati řeč s někým, kdo nám nepřeje, jako beze vší pochyby vyhýbala se žena Samaritánka Židu u studnice Jakobovy Poprosme o malou službičku, o prostou laskavost. Bližnímu tak zalichotíme, a davše mu na srozuměnou, že jeho pomoci potřebujeme — i získáme. Proč bychom v potřebě také tak nejednali?

Žena poznavši z řeči, oděvu, že má před sebou Žida, ani svému sluchu nevěříc, dí, kterak od ní on, Žid, může žádati úsluhy, „když neobcují se Samaritány“, t. j. štítí se jich jako kacířů a nepřátel národních. Židům se zapovídalo přáteliti se se Samaritány, vzíti od nich sůl, chléb neb i štipec soli. Že pak učeníky poslal do města pro pokrmy a sám žádá na ženě vody, dokazuje, že se Kristus neřídil přepiatými předpisy, zejména ne tenkrát, když se jednalo o nevyhnutelné potřeby životní.

Ježíš Samaritánce na otázku neodpověděl. Chce, aby uvěřila v jeho vyšší poslání a důstojnost. Proto praví, že z řízení Božího se s ní schází a při pohledu na džbán plný vody obyčejné poukazuje na jiný, vzácnější nápoj: Kdybys znala dar Boží a kdo je ten, kterýž praví tobě: Dej mi píti, ty bys snad prosila ho, a dal by tobě vody živé. Darem Božím jmenuje Pán schůzku ženy s Messiášem — je to milost účinná, (pomáhající), bez které člověk nic dobrého nepozná a také vykonati nemůže. Bůh sám

[1]) Stalo se však na hoře Ebal. V. Mojž. 27, 4.

[2]) Přezdívka seker = lhář, sikor = opilec.

[3]) P. de Lagarde v „Onomatica sacra“ ed. 1870. Götting.

[1]) Dr. Hirscher: „Postní rozjímání evangelií“.

ZŘÍCENINY NA VRCHOLU HORY GARIZIM. (K obr. na str. 239.) Hora Garizim tvoří s horou Ebal údolí sichemské. Zříceniny, jež nalézají se na jižní straně vrcholu, pocházejí z chrámu Panny Marie, který tu jako pevnost vystavil císař Zenon v V. století.

začíná obrácení člověka, na člověku jest hnutí božské milosti neodporovati, ale s ní spolupůsobiti. Samaritánka nepohrdla milostí, neboť Ježíš dí, že by mu byla sama nabídla vody, kdyby byla věděla, kdo s ní mluví. Co však míní Pán „vodou živou“? Východané nazývají tak vodu pramenitou na rozdíl od vody z cisterny. Již proroci považovali čerstvou vodu za příhodný obraz milosti a spásy. Isaiáš řekl (55, 1): Všichni žízniví pojďte k vodám. Jeremiáš naříká (2, 13): Dvojí zlo učinil lid můj: mne opustili, studnici vody živé, a kopali sobě cisterny, cisterny rozpukané, kteréž nemohou držeti vody. Proroku Zachariáši znamená Jerusalem církev katolickou, živá voda ony milosti, které rozdává (14. 8.): I stane se v ten čas, že vycházeti budou živé vody z Jerusalema.

SRDCE PÁNA JEŽÍŠE.

Týž smysl přikládá Ježíš živé vodě, že nastiňuje jí dobro spásy, které přinesl člověčenstvu: božské učení a posvěcení lidstva; míní sebe samého. Aspoň o něco později dí (Jan 7, 37, 38): Žízní-li kdo, pojď ke mně a pij Kdo věří ve mne, tomu poplynou z útrob proudy vody živé ..., t. j. kdo touží po milosti a spáse, uvěřiž ve mne a naplněn bude tak Duchem sv., že postačí nejen jemu, ale i jiným bude moci udíleti.

Žena však významu slov Kristových nepochopila. Nemohouc se vybrati ze své smyslnosti, utkvěvši na obrazu, domnívala se, že cizinec mluví o přirozené vodě. Nějak však slova Páně na ni přece zapůsobila. Oslovujíc ho názvem „pane“, zajímá se o „tu vodu“. Nemůže si však vysvětliti, jak by jí Ježíš té živé vody poskytnouti mohl. Vždyť nemá ani provazu, ani nádoby, aby vodu naváţil; a kdyby i měl, lepší přece než onu ve studnici nenajde. Podle toho jednal už patriarcha Jakub, který to zřídlo nalezl, studni vykopal. Našel vody dost a dobrou, že postačovala jeho rodině i velikým stádům. Ježíš nevypadá nijak vznešeněji, nenese šatu jako boháči: není tudíž mocnější než Jakob a nemůže tudíž míti lepší studnice. Že Samaritánka mluví o Jakobovi, vysvětluje se přesvědčením, podle něhož Samaritáné pokládali se za potomky Josefa, poněvadž jeho synům Efraimovi a Manasesovi území potom Samařím nazývané při rozdělení země za podíl připadlo. (I. Mojž. 48, 15; Jos, 16, 1 ...) Kristus Pán vysvětluje ženě povahu a působení tajemné vody porovnáním obou: Každý, kdo pije z vody této, žízniti bude opět, ale kdo se napije vody, kterouž já dám jemu, nebude žízniti na věky — voda ta ... bude v něm studánkou skákajícího do života věčného. Znamená: Přirozená voda zahání na čas tělesnou žízeň. Zlo se vrací, rozplyne-li voda tělem. Dary Ducha sv. utišují trvale duševní žízeň, že pocit nespokojenosti se více neobjevuje. Tyto dary přivádějí člověka do života věčného. Přijal-li kdo božskou pravdu jako milost božské spásy, zůstává v něm Duch sv., který ho naplní láskou ke svrchovanému dobru — Bohu. Netouží více po ničem jiném. Duch svatý očišťuje skutky takového věřícího člověka, že jsou průzračny jako pramenitá voda. A ty mu razí cestu do království Božího.[1])

[1]) Hirscher ve svých „Výkladech na postní evangelia“ (Tubinky, 1829) napsal: Před [Kristem] působili Mojžíš a proroci. Tisícové napájeli se jejich řečí a přece opět žíznili, toužíce po jasnějším světle Před Kristem žili mezi pohany mnozí učitelé lidu a mudrci. Tisícové čerpali z nich, a přece neuspokojeni opět žíznili. A tak dosud i za našich časů povstávají učenci

Samaritánka dosud nepochopuje smyslu řeči Páně. Nevidouc v ní žádné samochvály, nabývá ponětí o vyšší moci cizincově. Má vodu, která upokojí žízeň na vždy. I prosí důvěrně s roztomilou srdečností o tu vodu, aby nemusila až sem choditi. Otevřela srdce pravdě. Proto mění náhle Kristus Pán směr rozhovoru, chtěje jí zjeviti své božské vlastnosti, aby při takové řídké příležitosti přišla k poznání svých hříchů a aby jich litovala. Vybízí ženu, aby došla pro manžela, že dá oběma živou vodu. Rozpačitě se chce Samaritánka vyhnouti přímé odpovědi polopravdivou výmluvou: Nemám muže. Ježíš jí v podstatě přisvědčuje, ale hned zasahuje hluboko do jejího životního tajemství, dávaje na jevo, že má dobrou povědomost nejenom o nynějším nemravném poměru ženině, ale že ví všecko z její minulosti. Žila už s pěti muži — zdali ji propustili neb umřeli, evangelista nepraví — a kterého nyní má, není zákonitý manžel. Nad takovou znalostí svých domácích poměrů trne žena s výkřikem: Pane, vidím, že jsi prorok! Starozákonní proroci měli dar pronikati i skryté věci. (I. Sam 9, 9.) Z té příčiny předkládá žena, ukazujíc rukou na blízkou horu Garizim, na jejímž úpatí studnice Jakobova, Pánu Ježíši k rozhodnutí národnostní i náboženskou rozepři, veliké důležitosti pro Židy i Samaritány: Otcové se klaněli (Bohu) na této hoře a vy (Židé) pravíte, že v Jerusalemě je to místo, kdežto náleží se klaněti. Spasitel, maje na zřeteli příští křesťanské bohoslužby, vykládá, že pominou obojí uvedené, poněvadž přichází hodina, a nyní jest, kdy praví ctitelé klaněti se budou Otci v duchu a pravdě; neboť i Otec hledá těch, kteříž by se mu takto klaněli. Bůh jest duch, a ti, kteříž se jemu klanějí, v duchu a pravdě mají se mu klaněti. Znamená: Přiblížil se čas založení messiánské říše — církve V ní pozmění se uctívání Boha i ve způsobu i místem. Bůh nebude ctěn jako u Židů nebo Samaritánů jenom na jediném místě, ale všude. Dosavad měli Židé právo, klaněti se jedinému Bohu, kterého „znali“, kdežto bohoslužba samaritánská neměla pravého směru a cíle. Drželiť se jenom části Božího zjevení (5 knih Mojžíšových) a bohoslužba na Garizim, jsouc směs obřadů pohanských a židovských, nebyla božského původu. Známost Boha a jejich bohoslužby jsou nedostatečny. Samaritáni správně Boha neznají a nectí. Naproti tomu znají Židé celé zjevení. Čím více se blížilo příští Messiášovo, tím důkladněji byli připravováni, neboť z nich měla vzejíti světu „spása“. S příchodem Vykupitele zmizí židovské bohoslužby v Jerusalemě. Nastaly časy, že se lidé nebudou klaněti Bohu ani v Jerusalemě ani na Garizim, ale „v duchu a pravdě“. Modlitba, oběti nedály se v Palestině už tak upřímně jako někdy. Klesly na prostý zevnější výkon bohoslužebný, staly se zvykem, jemuž scházela vniterní cena či jak bychom lépe řekli — duch. Ježíš naříkal (Mat. 15, 8.): Tento lid ctí mě ústy, ale srdce daleko ode mne... Židovské oběti nastiňujíce pravdu samy v sobě pravdy neobsahovaly. Křesťanská bohoslužba záležeti, bude ve vnitřních duševních obětech, v srdečné oddanosti k Bohu, ve spravedlivém smýšlení, v pravdě a nikoli na zevnějšku. Křesťanské bohoslužby neznázorní jenom pravdu, ale budou ji obsahovati, nenaznačí očisty z hříchu a posvěcení člověka, nýbrž je způsobí, a tudíž uctívání Boha se má díti v duchu a pravdě, jelikož Bůh není bytost tělesná, ale duch a pravda.

Ode dávna odvolávali se nepřátelé zevnější boho-

---

a mudrci, kteří praví: Pojďte s námi, chceme vás poučiti a dáti, po čem pachtí vaše srdce. A tisícové poslechnou, čerpají z nich a — žízní opět, nenašedše pokoje. Zcela jinak děje se těm, kteří přijali pravdu, lásku a ducha Ježíše Krista! Ubohé srdce lidské! Dokud nenabudeš lásky Boží, co tě upokojí, kdy a kde přinese ti mír neustálý shon pýchy a smyslnosti? A ty se napájíš hříchem a žízníš opět plamenněji než dříve. Nuže, miluj, vzchop se k lásce z celého srdce, ze vší duše, kde kterou silou, naplniž se Duchem sv. — potom ti nic nebude scházeti. Ubohé srdce, dokud tě nepronikne víra v Ježíše a jeho pravda, v čem nalezneš naděje? Vynášíš se, žiješ ve cti, moci a vážnosti, a přece nemáš dosti, čím dál, tím více žízníš... Uvěř v Ježíše, zatoužiž po království Božím, zbohatneš. Ubohé srdce, dokud nepřijmeš Ducha svatého, kde že radost, mír v tobě?

Jen tedy ten, kdo pije z vody Ježíšem poskytnuté, nežízní více. A nad to: Voda Ježíšova stane se zdrojem v tobě. Pravda, když přijmeme, zplodí opět pravdu jiným...

H. SIEMIRADZKI: KRISTUS ROZMLOUVÁ SE SAMARITÁNKOU.

služby (obřadů atd.) k těmto slovům. Než Ježíš zajisté říci nechtěl poučuje Samarítánku, že v dobách křesťanství pomine každá zevnější bohoslužba na určitých místech a že lidé všude budou uctívati Boha jenom vniterně; nikoli, Kristus Pán chtěl naznačiti, že bohoslužba novozákonní dokonalostí a vznešeností převyšuje onu starozákonní. Toliko vnitřní uctívání Boha je pro člověka něco nepřirozeného, poněvadž jako bytost tělesná i duševní zároveň cítí potřebu své vniterní hnutí dáti na jevo i zevně. Tak vznikly u všech národů bohoslužby. Pokud člověk člověkem zůstane, potud vždy projeví vnitřní náboženost svou vnějšími zvyky či ceremoniemi. Čistě vniterní pobožnost hodí se pro bytosti toliko duchovní jako jsou andělé, nikdy však pro lidi. Vizme příklad Páně: Chodil do jerusalemského chrámu, ustanovil svátosti, nařídil obět mše svaté, tedy obřady.

Teprve nyní tuší Samaritánka, že domnělý prorok slibuje jí něco velikého a vzácného. Staví se ochotnou k jeho učení. Nerozumí sice nauce dokonale, leč domnívá se, že budoucí Messiáš i Samaritány poučí: Vím, že Messiáš . . oznámí nám všecko. Patrno, že také Samaritáni očekávali Vykupitele. Nazývali ho „tacheb“ nebo „šabeb“, což znamená: obnovitel nebo správce. Svou naději zakládali proroctvími z knih Mojžíšových, hlavně (I. M. 49, 10.) z řeči Jakubovy: Nebude odňata berla od Judy .... dokud nepřijde, jenž přijíti má a on bude očekávání národův. Mojžíš sám pravil (V. 18. 15.), že Bůh vzbudí proroka podobného jemu. Názvu Messiáš zvykli Samaritáni asi od Židův.

Jakmile žena vyslovila touhu po Spasiteli, pravil Pán: Já jsem to, kterýž mluvím s tebou. Sv. Jan Zlatoústý (ve svých homiliích na evangelium sv. Jana) k výroku Kristovu napsal: Ježíš jasně prohlašuje ženě, že je Messiášem, protože lépe smýšlela o něm než Židé. Tito nedotazovali se ho k vůli poučení, ale aby se mu jak možno posmívali; neboť kdyby se byli chtěli poučiti, došli toho v Písmu sv., v zázracích, ve slovech. Že žena ač prostě, srdečně mluvila, průzračno z jejích skutků: poslechla, uvěřila a jiné k tomu přiměla. Bůh zjevuje se prostým a pokorným duším. Kdo ho hledá dobrosrdečně, nalézá. Rozmluva Kristova při studnici Jakobově se ženou nezcela bezúhonnou zůstane dojímavým svědectvím jeho dobroty a milosrdenství. Dal na jevo, že je dobrý pastýř, jenž se znaží, aby každou ztracenou ovečku přivedl do stádečka.

Žena poznává z učení, z důkazů vševědoucnosti, z celého zjevu Kristova, že cizinec mluví plnou pravdu, že má před sebou Messiáše. Utlumované svědomí se probouzí, vědomí viny oživuje. — Samaritánka čeká pomoc od Messiáše. Sotva že však Pán domluvil, hle, učeníci jeho se navracejí z města. Židé zacházeli s ženou s pohrdáním. Nikdo ji nepozdravil, veřejně s ní nemluvil. K učení nebyla připuštěna.. Za přísloví platilo: Slova Zákona raději spal, než abys ženě prozradil. Takové předsudky ovšem ovládaly i učeníky, a proto divili se, že Ježíš mluví se ženou a nad to se Samaritánkou. Leč úcta, kterou měli ke svému Mistru a Pánu, slavnostní vznešenost, jež z celého vystupování Kristova vyzařovala, nedovoluje, aby svůj údiv dali na jevo: neodvažují se zeptati, proč a co se ženou rozmlouval.

Mezitím žena, zapomenuvši pro radost vědra u studnice, v radostném úžasu pádí do města. Hoří nedočkavostí, aby pověděla známým, co se jí přihodilo, aby jim zvěstovala, že našla Messiáše. Skromně počíná si však při poselství. Nevtírá se nikomu se svým přesvědčením, ale dí: Pojďte a vizte člověka, kterýž mi pověděl všecko, co jsem koli činila. Není-liž on Kristus?

Slova účinkují. Uslyševše Sicharští, že by k nim přišel neznámý muž vlastností prorockých, valem se hrnou z města ke studnici. Kde kdo povstal při myšlence, že by tento prorok mohl býti očekávaným Messiášem. Této živosti se nepodiví, kdo zná po hyblivost a zvědavost východního lidu. Ke všemu se rozohní, i k tomu, co nám se jeví malicherným. Nežli došli, znajíce vysílení Páně po cestě, napomínají učeníci starostlivě a neodbytně Ježíše, aby něco z přinesených pokrmů pojedl. Ježíš, jemuž neušla ani jedna vhodná příležitost, aby mysl jejich od věcí pozemských k nebeským pozdvihl, začíná novou rozmluvu o messiánské říši. Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, kterýž mne poslal. Je velmi významno, že Kristus Pán nazývá rozkaz svého nebeského Otce, aby svět vykoupil, svým pokrmem. Projevuje tak, že velice touží po lidské spáse, že dílo vykupitelské mu působí duchovní rozkoš. Svatý Jan Zlatoústý dí: Aby dokázal svou

touhu po našem vykoupení, pojmenoval lidskou spásu svým pokrmem. Jak velice hladový člověk si přeje pokrm, tolik touží Pán, abychom došli věčné blaženosti. Podobným pokrmem nasycují se dodnes mužové apoštolští. Jim činí radost, mohou-li hlásati lidu pravdu spásy, mohou-li udělovati prostředky milosti a posvěcení; hoří touhou, aby získali a ke spáse vedli lidské duše.

Žádost Páně dochází splnění. Již přichvátali měšťané, aby ho viděli, slyšeli a v něho jako Messiáše uvěřili. Předvídaje veliký výsledek své první působnosti v Samaří, činí naň pozorny učeníky, a to podobenstvím o blížící se žni, chtěje zároveň je upozorniti, jaká činnost a jaký výsledek jich očekává: Zdaliž vy nepravíte, že jsou ještě čtyři měsíce a žeň přijde? Aj, pravím vám: Pozdvihněte očí svých a patřte na krajiny, žeť jsou již bílé ke žni. A kdo žne, odplatu bere a shromažďuje užitek k životu věčnému, aby i ten, kdo rozsévá, spolu se radoval i kdo žne. V tom zajisté pravé je slovo, že jiný jest, kdo rozsévá a jiný, který žne. Já jsem vás poslal žít, o čem jste vy nepracovali; jiní pracovali a vy jste v jejich práce vešli.

POVOLÁNÍ MARKA.

Správný výklad výroku Páně bude asi tento: Podle času a přítomného stavu osení musíte uznati, že žně nastanou asi za čtyři měsíce. Mnohem rychleji než fysické (přirozené) semeno roste símě duchovní slova Božího. Pohleďte na Sicharské. Zasel jsem mezi ně skrze ženu první zrno svého božského učení. Už dozrálo, už přineslo úrodu; neboť hle, měšťané chvátají, abych je přijal do své říše. Žeň mezi nimi nastává.[1]) Kdo pracuje pilně při duchovní žni, najde za práci odměny, poněvadž shromažďuje úrodu, že lidi uvádí do církve a takto je připravuje pro život věčný. Takové odměny budete také účastni, jestliže po mém odchodu mezi Samaritány, jimž svou říši otevírám, prvotiny úrody sebrav, budete působiti i žeň sklízeti. Nepošlu vás však jen mezi Samaritány, vyvolil jsem vás, abyste vzali bohatou žeň i u jiných národů, mezi nimiž jste nepracovali, ani nesili, mezi nimiž jsem vám připravil pole skrze proroky, působiv tam sám před svým vtělením. (Srov. Jan 1, 9. 12. 13.)

Evangelista doličuje výsledek řeči Kristovy.

Přemnozí Sicharští uvěřili v Ježíše už pro svědectví ženy, že jí Ježíš zjevil nejtajnější myšlenky její; ale když přišli ke studnici, když ho viděli a uslyšeli, jsouce povahou svou věcem božským nachýleni, hluboce dojati, tolik se k němu přivinuli, že ho prosili, aby k nim zašel a u nich zůstal.

Ježíš vyhověl. Dva dny učil v městě. Jeho slova působila tak mocně, že uvěřili: tento je právě Spasitel světa.

Již nejstarší vykladači Písma velebí proti zatvrzelosti srdce židovského náklonnost Sicharských pro messiánskou ideu. Židy vyhledával Ježíš, vyučuje je nejen způsobem přesvědčivým, ale i přemnohými zázraky a přece — neuvěřili. Sicharští vyhledali Spasitele sami. Nebylo třeba zázraku, uvěřili pouhým učením, že jest Messiáš. Malá, ale

[1]) Setbu Ježíšovu v Samaří sklízeli po letech apoštolové: Filip, Petr a Jan. Viz Skut. apošt. 8,

radostná žeň v Samaří naznačovala pozdější působení Páně i apoštolů mezi Židy a pohany. Učení jejich vnikalo mezi pokorné, kteří cítili, že pomoci potřebují. Tento zjev velikého díla Kristova platí pro všecky časy. Samolibci, kteří spoléhají na své vlastní síly nebo pozemské zboží, odpírajíce milostivému působení Ježíšově, zatvrzují se proti jeho pravdě. Když jednou učeníci Kristovi se navrátili z cest apoštolských a Mistru vyprávěli o průběhu své činnosti, modlil se Ježíš: „Chválím tě, Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je maličkým (prostým, neučeným). Ano, Otče, neb tak se líbilo tobě...“ (Mat. 11, 25. 26; Luk. 10, 17—21.)

KAPITOLA PADESÁTÁ PÁTÁ.

Ježíš se vrátí do Galilee.

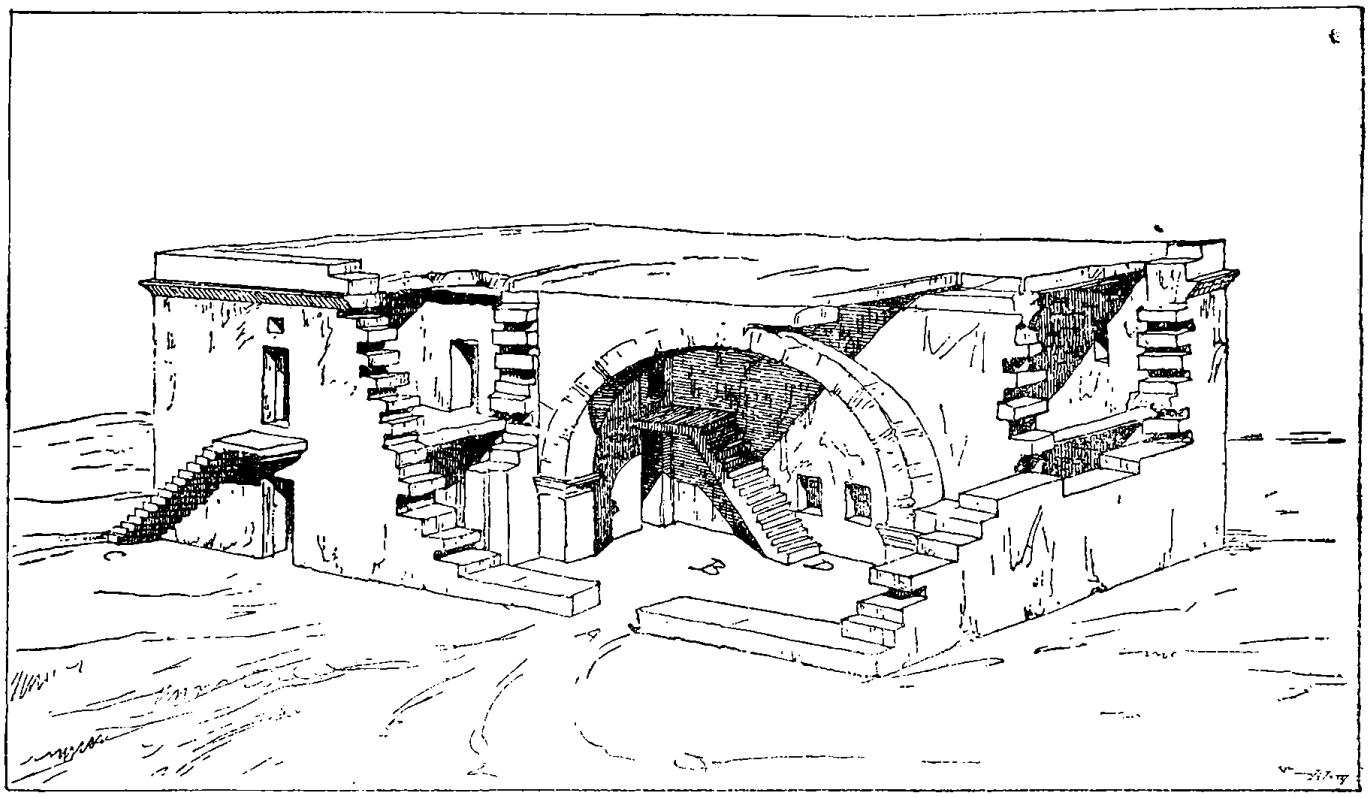
Po dvou dnech pak vyšel odtud a odebral se do Galilee; neboť Ježíš sám vydal svědectví, že prorok není ve vážnosti ve své otčině. Když tedy přišel do Galilee, Galilejští přijali ho (radostně), neboť viděli všecko, co byl činil v Jerusalemě o slavnosti; byli totiž také oni přišli na slavnost. Přišel tedy zase do Kány Galilejské, kdež byl učinil vodu vínem. A byl jeden úředník královský v Kafarnaum, jehož syn byl nemocen. Ten uslyšev, že Ježíš přichází z Judska do Galilee, odebral se k němu a prosil ho, aby přišel a uzdravil syna jeho; neboť počínal umírati. I řekl k němu Ježíš: Neuzříte-li divův a zázraků, neuvěříte. Dí jemu úředník královský: Pane, pojď, prve než umře syn můj. Dí jemu Ježíš: Jdi, syn tvůj jest živ. Člověk ten uvěřil slovu, kteréž mu pravil Ježíš, a šel. Když pak byl již na cestě, služebníci jeho potkali se s ním a zvěstovali (mu) řkouce, že syn jeho jest živ. I otázal se jich na hodinu, ve kterou se měl lépe. A oni mu řekli: Včera v hodinu sedmou přestala mu zimnice. Poznal tedy otec, že to byla ona hodina, ve které mu Ježíš řekl: Syn tvůj jest živ I uvěřil v něho on sám i celý dům jeho. To byl druhý zázrak, který Ježíš učinil opět (v Káně), když přišel z Judska do Galilee. (Jan 4, 43.—54.)

Pán Ježíš se zdržel v Samařsku jenom dva dni. Jelikož Židé, jakožto rozšiřovatelé zjevení Božího, povoláni byli před ostatními národy do říše jeho, měl rozvinouti hlavní činnost mezi nimi. Že šel do Galilee, zavinila nejprve žárlivost fariseů, kteří zrovna zuřili, že učí, křtí, shromáždiv kolem sebe více učeníků než předchůdce Jan. (Jan 4, 1. 3.) Matouš a Marek uvádí ještě druhou příčinu. Tetrarcha (čtvrtník) galilejský a perejský Herodes Antipater, dal uvězniti sv. Jana, poněvadž mu otevřeně vyčetl jeho nedovolený poměr s Herodiadou, manželkou bratra Filipa. (Mat. 4, 12; 14, 3. Mar. 1, 14.) Když Jan, připraviv Messiáši cestu do srdcí lidských, ztratil se s povrchu zemského, měla započíti veřejná činnost Páně v přímém smyslu slova.

Za působiště zvolil si nejprve Jerusalem a Judsko. Podle proroků mělo spásonosné učení odtud vyjíti mezi národy. (Srov. Isaiáš 60, 1.; 62; Mich. 4, 1.) Messiáš se narodil v Betlemě Judově a byl by tady prožil také dle všeho svůj nejútlejší věk, kdyby židovský vládce tomu nebyl předešel. (Mat. 2, 20.—22.) V Jerusalemě stál židovský chrám, dům jeho nebeského Otce. Na judské poušti připravil mu přijetí Jan svými řečmi o pokání a křtem. Proto strávil Kristus Ježíš první velikonoce

v Jerusalemě, zjeviv vyčištěním chrámu svou vyšší, božskou důstojnost. Když však náčelníci lidu fariseové a zákonníci naň žárlili, odešel dále na venek, kde kázal a křtil. Nejsa ani zde před farisey v bezpečí, šel výše do hor, do Galilee. Galilejští měli pověst (Kn. Soud. I., 30—35; III. kn. Král. 9, 10—13, IV. kn. Král. 15. 29) náboženských nevědomců, a proto a pak že bydlili mezi pohany, judští obyvatelé je nenáviděli, jimi pohrdali.

Podle Josefa Flavia nebyli obyvatelé galitomci, ježto zde Messiáš počne učiti a zázraky činiti. A skutečně. Ježíš našel v Galilei více víry než v Judsku. Na galilejské poutníky o velikonocích mocně působilo vyčištění chrámu, vznešený a vyšší zjev Kristův, zázraky, jakož i řeči jeho. Přijali ho tudíž ochotně, když k nim zavítal, kladouce si za čest hostiti velikého Učitele a Divotvůrce. Připomínku evangelistovu, že Pán vydal svědectví jak málo prorok platí ve své domovině, vztahují vykladači (Origenes, Maldonat, Haneberg) na Judsko Poněvadž

PRŮŘEZ ŽIDOVSKÉHO DOMU.

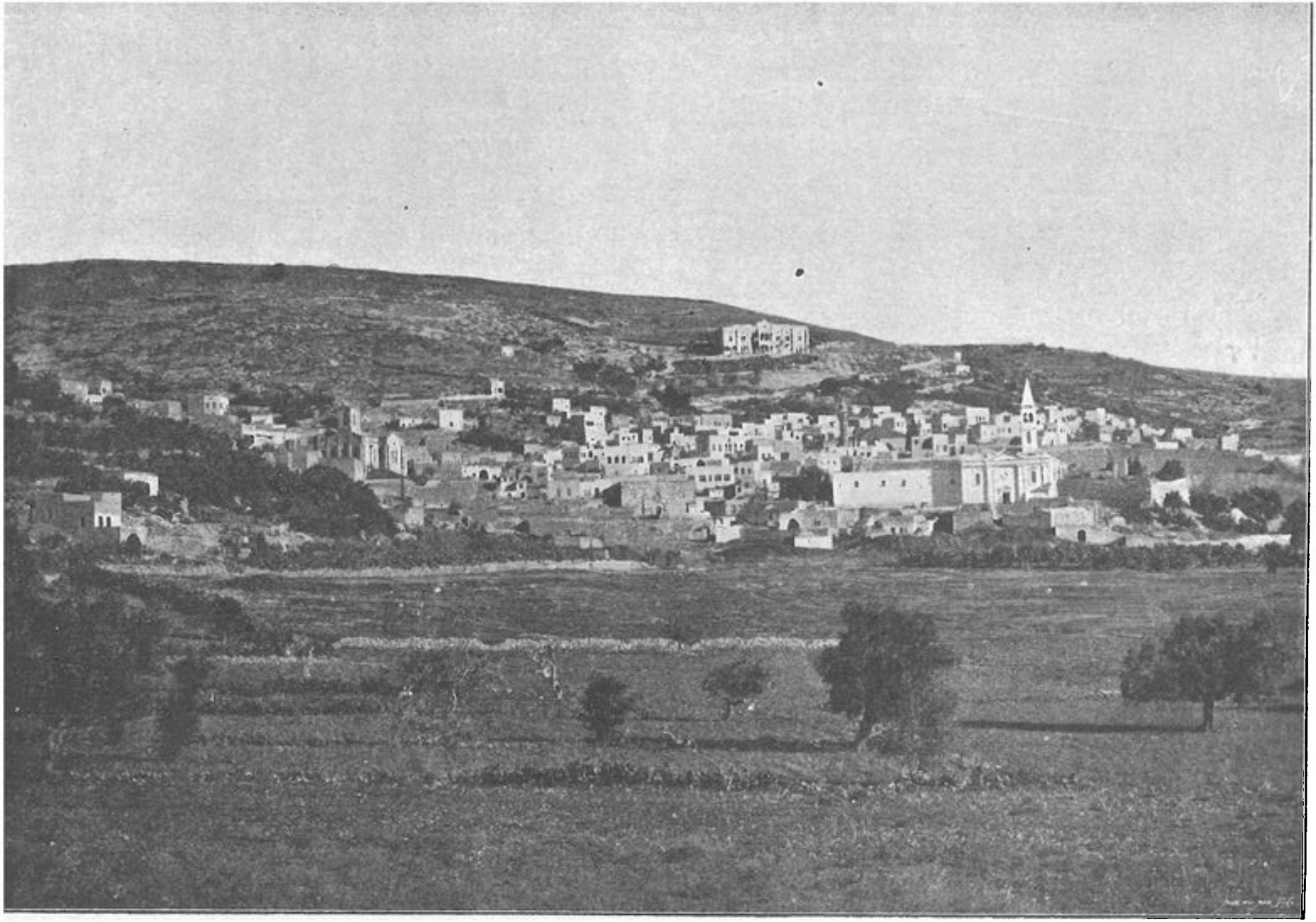
lejští a perejští skutečně tak plnokrevnými Židy jako v Judsku.

Než Kristus Pán i tady stál na půdě zaslíbené; vždyť prorok Isaiáš pravil (9, 1. 2.): Prvního času oblehčena (zlehčena) je země Zabulon a země Neftali a posledně obtížena jest (ctěna a vážena bude) cesta mořská za Jordánem do Galilee pohanské. Lid, kterýž chodil ve tmě, viděl světlo veliké a bydlícím v krajině stínu smrti světlo vzešlo Světlem se míní Ježíš, jenž učením zahnal tmu bludu a nevědomosti. Výrok pak se vykládá: Co staří za dřívějších časů zlehčovali, totiž území Zabulon a Neftali, jinak Galilea nazývané, to sobě vážiti budou po-

však otčinou Kristovou Písmo sv. jmenuje obyčejně Galileu, domnívají se jiní (sv. Cyrill, Mikuláš Lyranský, Toletus) že Ježíš takto označil Nazaret, jakoby chtěl říci: Jdu ze Sicharu do Galilee a ne do Nazareta, jakž by se obecně očekávalo. (Mat. 13, 54, 57.; Mar. 6, 1. 4.; Luk. 4, 23.; Jan 1, 45.)

Buď jak buď, Ježíš zdržuje se v Galilei, „učil ve školách kázal evangelium království, uzdravoval všelikou nemoc i všeliký neduh v lidu.“ (Mat. 4, 23.)

Mezi zázraky galilejskými dotýká se svatý Jan jenom onoho v Káni, který vynechali druzí evangelisté (Mat. 4, 24. 25.; 8, 2.;

NAZARET.

Mar. 1, 29.—31. 40.—45.; Luk. 4, 33.; 5, 1.—14.), ačkoli jinak tuto činnost Páně vyíčili dopodrobně. Zajisté že chtěl zprávy doplniti. Je to uzdravení syna královského úředníka. Písmo dí: „královského" bez dalšího označení. Že se tím označuje „královský úředník" (regulus) vysvětluje Josef Flavius. („Starož." 17, 10. 7.) Úředník sloužil Herodovi, řeč. Antipa (I.), kterého lid nazýval také králem. (Mat. 14, 9.) Byl-li Žid či pohan, Písmo ničeho nepraví. Asi Žid, poněvadž Herodes, jsa Idumejec, počítal se mezi Israelity a měl ve svých službách také Židy. Úředník, bydlící v Kafarnaum, pospíchá k Ježíši do Káně prosit, aby zašel k nemocnému synovi. Vzdálenost měří asi osm hodin a dalekou cestou dává otec na jevo lásku k dítěti a důvěru k Pánu; leč víra kolísá, potřebuje posily.

Věří v Ježíše jako divotvůrce, ale nepřichází k poznání božské moci Messiášovy, která jediným projevem vůle i na dálku může vyléčiti. Ježíš nedostatečnou víru podpírá, odpovídaje k úředníkově prosbě: Neuzříte li divů a zázraků, neuvěříte. Výčitka není namířena jenom na prosícího otce, ale spíše na shromážděné. Proto mluví Pán v množném čísle. Však ani tak nechce Kristus zlehčiti víru pro zázraky, ano na jiném místě (Jan 10, 38) označuje zázraky pohnutkou víry v božství: Nechcete-li věřiti mně, skutkům (divům) věřte!

Zarmoucený otec přijímá výčitku pokorně. Maje na péči život synův, prosí znova a úpěnlivě, aby jen Ježíš ráčil se na cestu do Kafarnaum vydati, prve nežli dítě umře. Spasitel smiloval se nad ním potěšlivým slovem: Jdi (sám), syn tvůj jest živ! A hle, uvěřil člověk řeči, kterouž mluvil Ježíš, a šel. Osobní poznání Ježíše tak dojalo prosebníka, že neuviděv divu a zázraku, uvěřil pouhým slovům, že syn ozdravěl.

Účinná milost nezůstala v úředníku marnou; proto uvěřil, že Ježíš může i na dálku uzdravovati. Správně k tomu připomíná sv. Cyrill, že Spasitel jediným slovem pozdravil otce na duši, syna na těle. Tak se jeví pravá víra: věřiti tomu, co Kristus, věčná pravda, mluví, třeba že smysly nechápeme, rozumem neodůvodníme. Úředníka víra nezklamala. Prve nežli došel domů, setkává se se služebníky, kteří radostně zvěstují, že syn žije, že zimnice jím lomcující přestala. Patrno, že čeleď sdílela žal i veselí pánovo; proto chvátali naproti, aby ho potěšili. Chtěje si zjednati záruku, že Ježíš slovem syna uzdravil, ptá se otec, kdy polepšení nastalo.

Včera v hodinu sedmou přestala mu zimnice, zní odpověď. I poznává, že právě v tu chvíli mu Pán řekl: Jdi, syn tvůj jest živ. Hodina sedmá jest naše jedna odpolední. Zázrak udál se v prosinci nebo v lednu, kdy den není dlouhý. Odešel-li otec hned od Krista Pána, musil někde přenocovati, a služebníci zajisté běželi naproti až tenkráte, kdy obrat ke zdraví ukázal se trvalým; proto zcela správně docházel úředník domů až druhý den, jak evangelista udává: Včera přestala mu (synovi) zimnice. Skutek takový dovršil víru. Úředník, poznav všemohoucnost i vševědoucnost Ježíšovu, nepokládá ho více jenom za člověka divotvorce, ale za Syna Božího, Messiáše. Nespokojuje se tím, že sám uvěřil, ale vděčně touží, aby i jiné Kristu získal. Vypráví, co se stalo, synu, všem domácím, mluví k nim důtklivě o všemohoucím Messiáši, až všecek dům v Ježíše uvěří.

Není-liž úředník pěkným příkladem otcům a hospodářům? Mají jednou počet klásti z činů svých milých, a tu třeba, aby se starali o spásu jejich duší, jakž žádá láska k bližnímu, čest a sláva Boží.

Tak způsobil Ježíš druhý zázrak v Káni. První, proměna vody ve víno, stal se v užším kruhu rodinném, tento veřejně. První posilnil ve víře hlavně učeníky Páně, druhý získal Spasiteli vyznavače všude. Lid byl naň upozorněn, veřejné působení nastalo, celé zástupy valí se k Pánu a jdou za ním, až z Judska přicházejí fariseové a zákoníci, aby Ježíši půdu podryli svými nevěreckými výklady a podezříváním

Svobodomyslní vykladači ušklebují se jako jiným i tomuto zázraku. B. Strauss praví, že divem tímto nápodobil Ježíš uzdravení Naamana syrského skrze proroka Elisea, jenž nemocného vyléčil z malomocenství na dálku, nařídiv mu, aby se vykoupal v Jordáně sedm-

kráte. (IV. Král. 5, 1.—14.) Což Eliseus způsobil a Ježíš nevykonal zázraku?

Strauss zneužívá chápavosti a dobromyslnosti čtenářů, žádaje na nich větší víry, než třeba. Jiný pochybovač (Weiss) vykládá tento zázrak jako podobenství. Není nám známo, že by podobenství — uzdravilo. Konečně ostatní svobodomyslníci uznávají, že zázrak se stal, leč děj sám prý tentýž, jako oznamují Matouš (8, 5.) a Lukáš (7, 1.). V tom se mýlí. Zázrak u Matouše a Lukáše liší se od zázraku u Jana. Onino oznamují uzdravení služebníka pohanského setníka, tento uzdravení syna královského úředníka. Úředník se sešel s Kristem v Káni, setník v Kafarnaum; služebník setníkův leží poražený šlakem, úřednický synek trpí zimnicí. Pohanský důstojník osvědčuje hned na počátku rozmluvy takovou víru, že Ježíš s podivem praví okolostojícím: V pravdě nenalezl jsem takové víry v Israeli; královský úředník sice přichází také u víře, ale ne větší než chová ostatní lid. Potřebuje posily a vedení. Není pochyby, že jde o dvě rozdílné události. Očití svědkové by o jednom a témž předmětu nemluvili tak různě.

KAPITOLA PADESÁTÁ ŠESTÁ.

Nazaretští vyženou Ježíše ze synagogy.

I navrátil se Ježíš v moci Ducha do Galilee: a pověst o něm vyšla po celé krajině. A on učil v synagogách jejich a byl veleben ode všech. A přišel do Nazareta, kde byl vyrostl, a podle obyčeje svého vešel v den sobotní do synagogy a povstal, aby četl. I podali mu knihu proroka Isaiáše, a on rozvinuv knihu, nalezl místo, kdež bylo psáno: Duch Páně nade mnou: protož pomazal mne a poslal mne kázat evangelium chudým, uzdravovat zkroušené srdcem, ohlasit zajatým propuštění a slepým prohlédnutí, propustit utisknuté na svobodu, hlásat milostivé léto Hospodinovo a den odplaty. A svinuv knihu, vrátil ji služebníkovi a posadil se. A oči všech byly upřeny na něho. I počal mluviti k nim: Dnes naplnilo se to písmo, které jste slyšeli ušima svýma. A všickni přisvědčovali mu a divili se libým slovům, která vycházela z úst jeho, a pravili: Není-liž tento syn Josefův? I řekl k nim: Zajisté řeknete mi toto přísloví: Lékaři, uzdrav se sám; ty věci veliké, které jsme slyšeli, že jsi konal v Kafarnaum, učiň také zde ve své otčině. A řekl: Amen pravím vám: Žádný prorok není vzácným ve své otčině. V pravdě pravím vám: Mnoho vdov bylo v lidu israelském za dnův Eliášových, když nebe se zavřelo po tři léta a šest měsíců, tak že hlad veliký nastal po vší zemi, a k žádné z nich nebyl poslán Eliáš, leč do Sarepty Sidonské k ženě vdově. A mnoho bylo malomocných v lidu israelském za proroka Elisea, a žádný z nich nebyl uzdraven leč jen Náman Syrský.“ I naplnili se všickni v synagoze hněvem, slyšíce to, a povstavše, vyvrhli jej ven z města a dovedli ho až na okraj hory, na níž město jejich bylo vystavěno, aby ho srazili dolů. Ale on prošed prostředkem jich, ubíral se odtud. (Lukáš 4, 14.—30. Srov. Mat 13 54.—58; Mar. 6, 1—6.)

Spasitel odešel z puzení Ducha svatého z Judska opět do Galilee. Matouš (4, 12.), Marek (1, 14) i Jan (4, 1, 3. 43.) se o cestě zmiňují, jak již řečeno, v tom smyslu, že Pán chtěl po zatknutí Jana Křtitele ujíti zlosti fariseů, Lukáš uvádí hlubší pohnutku: I navrátil se v moci Ducha do Galilee. Předcházela ho pověst o skutcích v Jerusalemě (Jan 2, 13.), v Káni (Jan 2, 1.). Vykonav v Kafarnaum nové divy (Luk. 4, 23.), najmě uzdraviv syna královského úředníka (Jan 4, 46.), kázal v synagogách. Všickni ho chválili. (Luk. 4, 15.) I do Nazareta zašel. Stráviv zde své mládí, mohl očekávati, že najde laskavého přijetí i — víry. Nebyla mu neznáma nedůvěřivost Nazaretských; leč Pán nechtěl, aby se zdálo, že právě jeho spoluobčané jsou mu lhostejní.

SV. PETR A PAVEL.
(Obraz na medaillonu z katakomby sv. Domitilly.)

Také jim chtěl nabídnouti spásu a dobro svého učení. Jakožto zákonu věrný Israelita šel v sobotu do synagogy. Shromažďovali se v ní k modlitbám, k čítání úryvků zákona Mojžíšova (sluly paraše) i proroků (haftary). Představení činili výklady. Proto také uprostřed synagogy stála kathedra, s níž čítány modlitby i Písmo. Za řízení představeného mohl předčítati v synagoze každý počestný, slušně oděný Israelita.[1])

Ježíš povstav, dal na jevo, že chce čísti. Dali mu knihu Isaiášovu, obsahující nejvíce předpovědí o Messiáši.

Zajisté že řízením Božím otevřev knihu, připadl na slova (Is. 61, 1.): Duch Hospodinův nade mnou, protože Hospodin pomazal mne: k zvěstování tichým poslal mne, abych léčil zkroušené srdcem a kázal jatým propuštění a zavřeným otevření žaláře. Abych kázal léto milostivé od Hospodina a den odplaty od Boha našeho

Slovem Duch rozuměti slušno Ducha svatého, jenž Krista „pomazal olejem“ v okamžiku početí, jakmile přirozenost lidská se spojila s božskou. Kdykoli Písmo sv. mluví o pomázání olejem, naznačuje tím Ducha svatého. Olej poskytuje světlo, tělu sílu; byl-li Messiáš pomázán, znázorňuje se tím jaksi pravda, že jest zdrojem všeho světla (poznání) a veškerého života. Proto má povoláním: zvěstovat veselé poselství spásy chudým, jelikož ti jsou si vědomi nedostatečnosti sil a tudíž potřeby cizí pomoci, léčit a těšit ty, jejichž srdce tíží břemeno hříchů, osvobodit ty, kteří dlí v zajetí a jhu satanově, osvěcovat duševně slepé, slovem: pomáhati každé bídě lidské, ať tělesné či duševní.

Když Ježíš dočetl a knihu odložil, očekávali posluchači s velikou dychtivostí výklad. Ježíš slavně prohlašuje: Dnes naplnilo se písmo toto v uších vašich, t. j. právě nyní počíná se vyplňovati proroctví, které jste slyšeli.

Nepokrytě vyznává, že prorocká předpověď o něm platí, že jest Messiášem, jenž má uskutečniti obsah výroku prorokova. Co dále Ježíš vykládal, evangelista nenapsal, poznamenav toliko, že všichni přítomní jednomyslně přisvědčovali slovutnému učiteli, že všichni divili se libým slovům, která vycházela z úst jeho. Jelikož ho však znali jako chudého syna tesařova, jenž pracovav s otcem, do žádné vysoké školy nechodil, nemálo žasli, pozorujíce, že přesvědčivě, moudře i zajímavě ono proroctví na sebe obrací. Než

[1]) Haneberg. S. 609.

drahé símě nepadlo u všech na úrodnou půdu. Nesprávná představa o pozemské říši Messiášově, závist, žárlivost zabraňovala vzklíčiti víře, že chudý řemeslník by mohl býti zaslíbeným Spasitelem. Řekli opovržlivě: Není liž tento syn Josefův? Ovšem že by byli rádi viděli, kdyby Ježíš před očima jejich vykonal nějaký zázrak; buď že je trápila zvědavost nebo nechtěli zůstati za Kafarnaumskými, kde se tak stalo. Vševědoucí Pán, znaje přání, nevyplnil je, jelikož znamenavše divy, přece v něho neuvěřili. Z té příčiny dí, že přísloví: Žádný prorok není vzácen ve své vlasti, také na nich se osvědčuje. Aby se ospravedlnil, proč zázraku vykonati nechce, předvádí dva příklady ze Starého Zákona. První o proroku Eliáši z doby velikého sucha a hladu za krále Achaba (roku 928—918), druhý o Eliseovi, jenž uzdravil pohana, syrského vojevůdce Naamana. (IV. Král. 5, 1. 14.)

Z příkladů průzračno, že Nazaretští pro svou nevěru nejsou hodni zázraku, že pohanům před nimi náleží přednost. Výčitka a ponížení hluboce urazily samolibost poslucháčů: vyzuřivše se, vyhnali Ježíše z města až na kraj propasti, do níž ho chtěli hoditi.[1]) Hodina Kristova však ještě nepřišla, a proto ničeho nesvedli. Bez pohromy vyšel z prostředka jejich. Nedá se mysliti, že by osvobození přišlo nějakým přirozeným způsobem. Nikoliv. Nutno je připočísti na vrub božské moci Páně, která zlomila násilí nepřátel. Sv. Jeronym praví: Kde chce, tam ho chytí, odkud chce, unikne; kde chce tam ho nezadrží, když chce, přibijí ho na kříž.

Podobným způsobem maří Ježíš náběh bezbožníků, kteří se namáhají shoditi církev jeho se skály, na kterou ji postavil. Zničí úklady ve chvíli, kdy se zdá, že církev ztracena. Veškerými bouřemi vede Pán církev vždy k větší slávě — nepřátelům nezbývá leč hanba, že se úmysly jejich nezdařily.

[1]) Nazaret leží na úpatí hory. Většina vykladačů Písma se domnívá, že starý Nazaret ležel výše. V místech, kde stávala synagoga, postavili chrám (maronitských katolíků) a hned za ním zeje náhlý skalní útes na způsob rozsedliny. To bude asi ta „hora“, s níž chtěli Ježíše sraziti. Jiní myslí, že je to hora „Tšebel es Sich“, nad údolí 500 stop vyčnívající.

KAPITOLA PADESÁTÁ SEDMÁ.

Ježíš se usadí v Kafarnaum.

Opustiv město Nazaret, přišel a bydlil v Kafarnaum pomořském v končinách zabulonských a neftalinských, aby se naplnilo, což bylo pověděno skrze Isaiáše proroka: země zabulonská a neftalinská při moři, Zajordánsko, Galilea pohanská: lid, kterýž seděl viděl světlo veliké a těm, kteří sedí v krajině stínu smrti, vzešlo světlo. Od toho času počal Ježíš kázati a říkati: Čiňte pokání, neboť přiblížilo se království nebeské. (Mat. 4, 13—17. Srov. Mar. 1, 21—28; Luk. 4, 31, 32.)

Ježíš v Kafarnaum.

Po kratinkém pobytu v Nazaretě zašel Pán Ježíš do města Kafarnaum. Vyvolil si je za východisko i střed svého působení v Galilei. Nestalo se tak nahodile, nýbrž z řízení Božího. Připomenuli jsme v předešlé kapitole, že pobytem v Kafarnaum mělo se vyplniti proroctví Isaiášovo (9, 1, 2.), podle něhož měl Spasitel zvěstovati evangelium odstrkovaným Židům galilejským. Než podle slov sv. Matouše mělo vzejíti světlo pravého poznání také mezi zdejšími Židy usedlým pohanům.

„Tmou“ a „říší stínu smrti“ naznačuje se nevědomost, blud, nemravnost a duševní smrt, která jim hrozila. „Velikým světlem“

nazývá se Spasitel, a to proto, poněvadž je pramenem všeho duševního poznání lidstva, řekněmež podstatou světla.

Spasitel počíná kázání jako někdy Jan Křtitel (Mat. 3, 2.) výzvou ku pokání, osvědčuje, že říše messiánská se blíží: Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské. Pokání tvoří tudíž nevyhnutnou podmínku vstupu do říše Messiášovy, neboť kdo chce přijat býti, musí z Ducha svatého znovu se naroditi. (Jan 3, 5.) Kdo nečiní pokání zůstávaje ve hříchu, zavírá srdce Duchu svatému. Jako moudrý učitel nepraví hned Kristus, že on je Messiáš, ale chtěje tak říci, poznenáhlu lid na výrok připravuje. Učí „v moci Boží". Jeho slova uchvacují srdce a přetvořují je — učí jinak než fariseové a zákoníci, kteří nekázali z Boha a s Bohem.

Ježíš uzdraví posedlého.

Byl pak v synagoze člověk, který měl ducha nečistého; a ten vzkřikl hlasem velikým řka: Ha, co tobě do nás, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zahubit? Vím, kdo jsi: Světec Boží. I přikázal mu Ježíš, řka: Umlkni a vyjdi od něho. A duch vrhnuv jej doprostřed, vyšel od něho nic mu neuškodil. I padl úžas na všecky a rozmlouvali vespolek řkouce: Jaké je to slovo, že s mocí a silou rozkazuje duchům nečistým, a vycházejí? A rozcházela se pověst o něm na každé místo té krajiny. (Luk. 4, 33—37; srov. Mar. 1, 23—27.)

Mezi posluchači Páně v synagoze nacházel se člověk posedlý „nečistým duchem". Duchem míní Písmo svaté zlého ducha nebo démona, jenž se v člověku zahnízdil. Tací duchové slují „nečistí" na rozdíl od Ducha svatého, andělů a také proto, že milujíce mravní porušenost, lidi k ní svádí. Ponejprv slyšíme tedy o smutném a strašném stavu člověka posedlého ďáblem nebo více zlými duchy. Záleží v tom, že ďábel z dopuštění Božího zmocní se těla i duše lidské, čině ji nástrojem své zlomyslnosti. Takového nebožáka zmate, zaslepí, zatvrdí, že zuří proti všemu dobrému, že mluví, co mu zlý duch našeptává. Zlým duchem posedlí nebyli přirozeně nemocní. Církevní Otcové, neřídké případy v dějinách církve, svědectví pohanských spisovatelů, nedovolují pochybovati, že by tací nešťastníci nebyli žili — naopak bylo jich více, než tušíme. Nesmíme se diviti, že se s nimi tolikráte setkáváme za dnů Kristových. Pekelné mocnosti cítily, že Messiáš zlomí jejich nadvládu světa; proto vzchopily se ještě jedenkráte k odporu proti božskému přemožiteli, aby naposledy se vymstily na člověku, jakožto obrazu Božím. Bůh to připustil, chtěje Vykupiteli poskytnouti příležitost, aby i zde ukázal moc nad zlými duchy. Chtěl také Tvůrce, aby člověčenstvo pocítilo své ponížení ze hříchu, aby si proto spíše vážilo milosti vykoupení, přijímajíc radostněji Messiáše, neboť ten přišel, „aby kníže tohoto světa (ďábel) bylo ven vyvrženo". (Jan 12, 31.) Cestovatelé vypravují, že v pohanských zemích lze dosud nalézti lidi posedlé ďáblem, ovšem ne v tom množství, jako za života Ježíšova.

Když zlý duch ucítil, že Ježíš ve shromáždění, rozkřikl se: Nech nás, co je tobě do nás? Přišel jsi nás zatratit, znám tě, kdo jsi: Světec Boží! Zuřivý výkřik opovídá, že přítomnost Ježíšova ho zrovna bičuje, že cítí: budu z člověka odehnán. Mluví o sobě v množném čísle na znamení, že se brání i za ostatní své spřežence, s nimiž stojí ve spojení. Slova: přišel jsi nás zatratit, znamenají: Přišel's nás oloupit o panství nad lidmi, přišel's nás zahnat do pekla. Z toho a jiných míst Písma sv. (K Efes. 2, 2; 6, 12; II. Petr 1, 4; k Židům 6.) vysvítá, že Bůh dovolil zlým duchům, aby až do skonání světa občas mohli svět navštíviti, zde se pozdržeti. Proto ale není jejich trápení zmírněno. Svá pekelná muka nosí s sebou. Jen z toho cítí nějaké ulehčení, když svůj vztek proti Bohu vychladí na jeho tvorech. Proto bydlí raději na zemi než v pekle.[1])

Spasitel odmítá svědectví satanovo, jež vyslovil z bázně a přinucení, že je „Boží Světec" a poroučí mu mlčeti, poněvadž jsa svatý od bezbožníka, jsa pravdomluvný od lháře nechce přijmouti důkazů messiášské dů-

[1]) Summa sv. Tomáše p. 1, qu. 64. a 4.

PROF. A. CISERI: PENÍZ DANÉ.

stojnosti. Zároveň velí, aby ubožáka opustil. Ještě posledně vylil ďábel zlost na nešťastném, hodiv jím doprostřed synagogy lomcuje jím a konečně s velikým povykem vychází z něho, jinak mu neublíživ.

Užasli přítomní, divíce se, že Ježíš má moc nad zlými duchy. Nejvíce jim bije do očí, že vyhnal démona z člověka bez předchozí modlitby, bez zaklínání, ano bez vzývání jména Božího, pouhým slovem. Také proroci činili zázraky, ale ne jako Ježíš ze své vlastní moci, nýbrž vzývavše pomoc Boží. Pochopujeme, že lidé vypravovali všude neobyčejnou událost, a že pověst o Ježíši jako blesk rozletěla se po celé Galilei. Podobně máme rádi před jinými promlouvati o všemohoucím, dobrotivém Ježíši, aby se víra i láska v něho upevňovala a Bůh byl zvelebován.

Ježíš uzdraví Petrovu tchyni.

Ježíš pak vyšed ze synagogy, vstoupil do domu Šimonova; tchyně Šimonova však byla stižena velikou zimnicí; i prosili ho za ni. A on postaviv se nad ní, přikázal zimnici. I přestala jí. A ona hned vstavši, posluhovala jim. Když pak slunce zapadlo, všichni, kteří měli nemocné rozličnými neduhy, přivedli je k němu, on pak vzkládaje ruce na jednoho každého z nich, uzdravoval je. Vycházeli však od mnohých i duchové zlí, křičíce a volajíce: Ty jsi Syn Boží. Ale on hroze nedopouštěl jim mluviti, neboť věděl, že jest Kristem. Když pak nastal den, vyšed odebral se na místo samotné, a zástupové hledali ho a přišli až k němu a zdržovali jej, aby neodcházel od nich. Ale on řekl jim: Také jiným městům musím zvěstovati království Boží, neboť k tomu byl jsem poslán. I kázal v synagogách galilejských. (Luk. 4, 38.—44.; srov. Mat. 8, 14. až 17.; Mar. 1, 29.—39.)

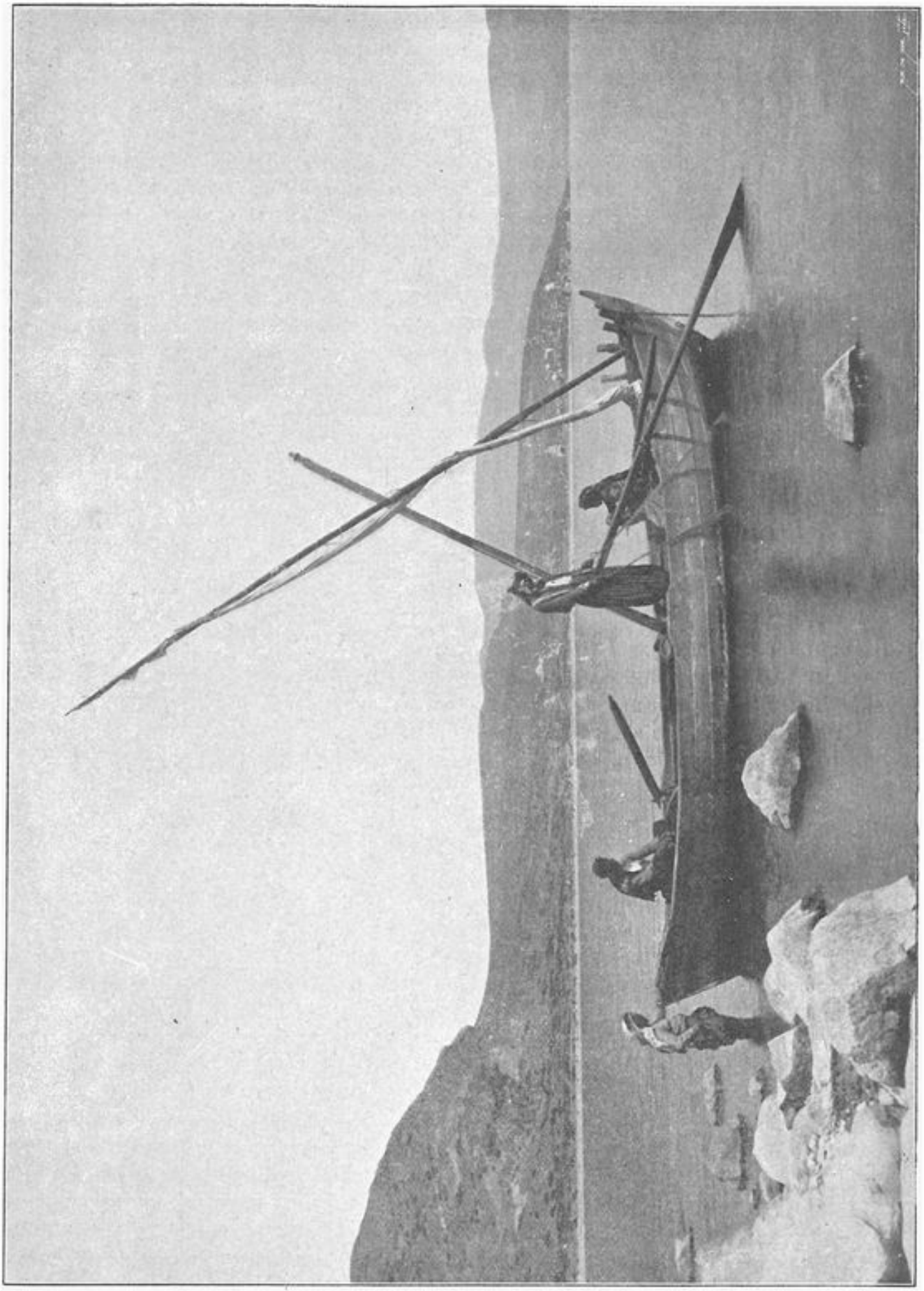
Všichni tři evangelisté Matouš, Marek a Lukáš vzpomínají domu Šimona Petra v Kafarnaum. Marek dí, že dům náležel Petru a Ondřejovi. Bylo to stavení, v němž Petr rodič z Betsaidy (Jan 1, 44.) — Betsaida ležela na západním břehu jezera Genezaretského — po svém přesídlení do Kafarnaum s bratrem Ondřejem bydlil, a jež jemu nebo tchyni patřilo. Ježíš, přišed do domu, vidí tchyni Petrovu, která podle ústního podání slula Johanna, zimnicí postiženou na lůžku. (Mat. 8, 14.) Byl tedy Petr ženat. (I. Korint. 9, 5.) Není zcela jisto, žila-li ještě tenkráte jeho manželka. Křesťanská tradice vypráví, že se jmenovala Konkordie a sešla se svou dcerou Petronilou smrtí mučenickou.[2]) Učeníci prosí Ježíše, aby ji uzdravil. Pán nechal dojíti k té prosbě, ač přání bylo mu pověděno, a ustanovil se na tom, že ženu vyléčí. Chtěl nás poučiti, že máme Boha modlitbou prositi, třeba že ví, čeho potřebujeme. Tak uznáme, že na něm závisíme a že každý dar od něho přichází. Že pak Spasitel na přímluvu učeníků učinil zázrak, slouží nám za důkaz, že jeden druhému můžeme vymoci Božího přispění, že zvláště a především vzývati máme o přímluvu u Boha svaté a světice — tyto přátele Boží.

Na znamení ochoty staví se Ježíš k lůžku nemocné. Uchopí její ruku, jakoby ji chtěl nadzdvihnouti (dle sv. Marka), poručí zimnici, a hle, nemoc jakoby spadla. Rázem přestala. Pán Ježíš osvědčil znovu svou neobmezenou moc nad přírodou; vždyť uzdravení nastalo úplné a tak dokonalé, že nemocná hned vstala. Z vděčnosti radostně hostí svého božského dobrodince s jeho družinou, v níž nescházeli: Petr, Jan, Jakub a Ondřej.

Zvěst o obou zázracích (uzdravení posedlého a tchyně Petrovy) rychle se rozšířila po městě. I nosili k Pánu neduživce a přiváděli ďáblem posedlé, aby jim dal zdraví. Jelikož ale byl den sobotní a podle výkladu Zákona skrze farisey ani nemocné nesměli po ulicích nésti, přišli o pomoc až v době západu slunce. Laskavý a milosrdný Spasitel nikoho neodmítá. Vzkládá na každého ruce a uzdravuje.

Vzkládání rukou naznačuje udílení nadpřirozeného daru. Ježíš užívá zevnějšího znamení, chtěje dáti na jevo, že hojivá síla

[1]) Dle Eusebi III. díl, podle zprávy Klementa z Alexandrie.

RYBÁŘSKÁ LOĎ NA JEZEŘE GENEZARETSKÉM.

z něho prýští. Jak se dotekl nemocného, v tom okamžiku nastalo vyléčení. Na ďáblem posedlé snad rukou nevzkládal, nýbrž jen poručil, aby démon obět svou opustil. A jako satan v synagoze poznali i tito zlí duchové, kým je Spasitel, volajíce: Ty jsi Syn Boží. Ze známých příčin, jak prve vzpomenuto, nedovoluje jim Pán mluviti, hrozí jim.

Druhého dne odebral se Pán Ježíš z města na osamělé místo. Nejspíše že se chtěl vyhnouti poctám, které mu lid chystal, a v modlitbě upřímné (Mar. 1, 35.) doporučiti nebeskému Otci své vykupitelské dílo. Lid ho vyhledal, touže, aby u nich zůstal; leč Pán vysvětluje, že i jinde má hlásati o království božím.

Podle evangelisty Marka vyhledali Ježíše Šimon Petr s ostatními učeníky. Rovněž uvedená slova, že i jiným městům musí kázati, prý Kristus mluvil k těmto (Mar. 1, 36.—38.), kdežto Lukáš, že k lidu. Zdánlivý rozpor evangelií dá se vysvětliti takto: Časně z rána přišel lid k domu Šimona Petra za Ježíšem. Nenaleznuv Pána, doptával se, kde by prodléval. Šimon hledal ho s ostatními, lid šel v pozdálí za nimi. Nalezše hò na osamělém místě, oznámili mu přání lidu, aby mezi nimi zůstal, k čemuž i učeníkům i lidu mezitím se přibližívšímu Pán Ježíš odpověděl, jak uvedeno.

KAPITOLA PADESÁTÁ OSMÁ.

Ježíš povolá čtyři učeníky.

Ježíš pak chodě podle moře Galilejského, spatřil dva bratry, Šimona, kterýž slove Petr, a Ondřeje, bratra jeho, ani pouštějí síť do moře, neboť byli rybáři. I řekl jim: Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí. A oni hned zanechavše sítě, šli za ním. A popošed odtud, spatřil jiné dva bratry, Jakuba (syna) Zebedeova, a Jana, bratra jeho, na lodi s Zebedeem, otcem jejich, ani opravují sítě své. A povolal jich. A oni hned zanechavše sítě i otce svého, šli za ním. (Mat. 4, 18.—22.; srov. Mar. 1, 16.—20.)

Povolání obou bratrských dvojic Šimona a Ondřeje, Jakuba a Jana k následování Krista Pána nutno rozlišovati od prvního povolání Jana, Ondřeje a Šimona, jak o něm vypráví evangelista Jan (1, 35.—42.). Toto předběžné povolání stalo se u Jordánu, odkudž Ježíš odcházel do Galilee, ono právě pověděné přihodilo se u jezera Genezaretského, které nazývají také mořem Galilejským. Při prvním neuvádí se Jakub, bratr Janův — Jan, Ondřej a Šimon vrátili se zase ke svému zaměstnání. Nyní však povoláni jsou ku stálému následování Krista. Petru již tenkráte oznámeno, že se stane hlavou církve; teď označuje Pán Ježíš všeobecně všem čtyřem, jaká vysoká hodnost je očekává. Chce z nich míti rybáře lidí, t. j. mají za úkol vytrhnouti lidstvo ze světské bídy a získati pro nebe. Vyvolení všech dvanácti apoštolů (Mar. 3, 13.; Luk. 6, 12. . . .) dlužno míti za novou událost, o které se později zmíníme.

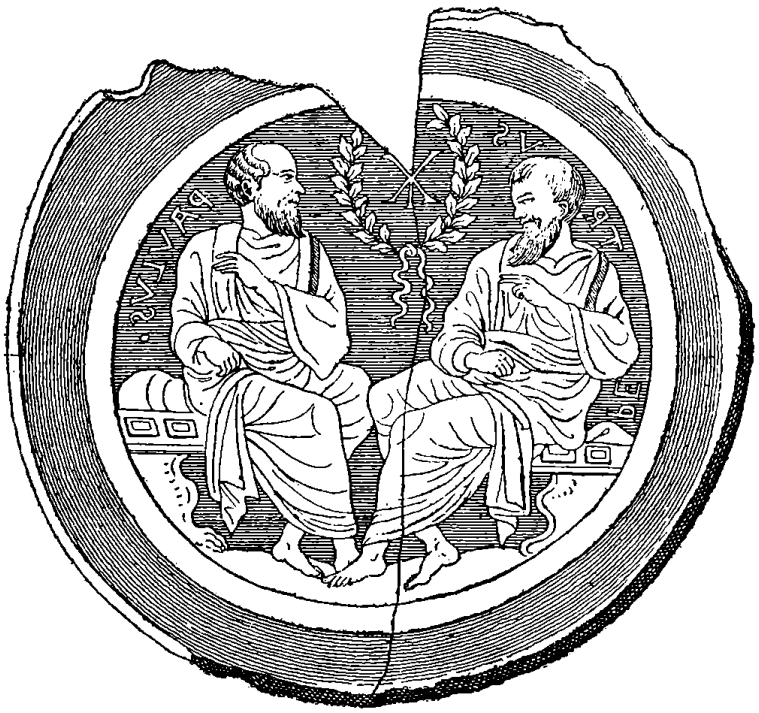
Všichni čtyři apoštolové jsou podle evangelického vypravování chudí, neučení, nepatrní rybáři. Okolnost není bez významu. Kdyby byl Ježíš zvolil za apoštoly boháče, snad by protivníci řekli, že mu lidi získali penězi; kdyby byl zvolil učené, řeklo by se, že uměním výmluvnosti uchvátili prosté třídy; kdyby byl povolal mocné a vážené hodnostáře, zněl by úsudek: k víře svět obrátili — mocí. Takto však kde kdo vyznati musí, že rozšíření evangelia a víra v ně není leč dílo Boží.

Při povolání apoštolů obdivujeme vliv Páně na lidská srdce a ochotu vyvolenců, jak úřad hned nastoupili. Sv. Jeronym dí: Tvář

Páně vyzařovala takovou velebnost skrytého božství, že získal každého, koho chtěl. Jako apoštolové máme uposlechnouti hlasu, jenž nás volá a vede k Bohu. Jedná-li se o království Boží a spásu naší duše, opusťme hned i to nejmilejší.

Ježíš káže z lodičky.

I stalo se, když zástupové na něho naléhali, aby slyšeli slovo Boží, on stál podle jezera Genezaretského. A uzřel dvě lodi, any stojí podle jezera, rybáři pak vystoupivše z nich vypírali sítě. Vstoupiv tedy na jednu loď, která patřila Šimonovi, žádal ho, aby odrazil maličko od země. A posadiv se, učil z lodi zástupy. Když pak přestal mluviti, řekl k Šimonovi: Zajeď na hlubinu a rozestřete sítě své k lovení. A Šimon odpovídaje řekl jemu: Mistře, po celou noc pracovavše nic jsme nechytili, ale k slovu tvému rozestru síť. A když to učinili, zahrnuli veliké množství ryb a síť jejich se trhala. I pokynuli svým druhům, kteří byli na jiné lodi, aby přišli a jim pomohli. I přišli a naplnili obě lodi, tak že se (téměř) potopovaly. Uzřev to Petr, padl k nohám Ježíšovým a řekl: Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný. Úžas zajisté pojal ho a všecky, kteří byli s ním, nad lovem ryb, jejž měli, taktéž i Jakuba a Jana, syny Zebedeovy, kteří byli společníky Šimonovými. I řekl Ježíš Šimonovi: Neboj se, od toho času budeš lidi loviti. A přivezše lodi k zemi, opustili všecko a šli za ním. (Luk. 5, 1.—11.)

SV. PETR A PAVEL. (Obraz na dně sklenice z prvých dob křesťanství.)

Povolání čtyř sv. apoštolů souvisí s bohatým rybolovem. Buď lov předcházel, jak tvrdí někteří učenci najmě sv. Augustin (Tract. 7. in Ioannem), buď následoval. Sv. Lukáš vypravuje událost jako Matouš nebo Marek, jenom že v dokonalejší podobě. Ať jakkoli, povolání apoštolů připínáme na vzpomenutý lov. Než více nad pořad událostí jde nám o užitečné naučení, jež z nich plyne.

Poněvadž Pán Ježíš mluvil dojímavě a s nebeskou líbezností, pospíchali lidé k němu ze všech stran. Každý chtěl slyšeti vznešeného kazatele. Tak se sběhlo i u jezera Genezaretského. Zajisté že sem přišli přemnozí, jinak velice zaměstnaní: mužové, kteří řemeslovali anebo obchodovali, ženy-hospodyně, čeleď prací zemdlená — poučlivý příklad, že i my máme rádi poslouchati slovo Boží, jež osvěcujíc rozum nakloňuje vůli k dobrému, těší a uklidňuje srdce. Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší. (Jan 8, 47.)

Ovšem že nepřišli všichni z čistého úmyslu a lásky k božskému učení, mnozí ze zvědavosti, jiní aby Pán vyléčil jejich tělesné neduhy, ba někteří i s tím zlomyslným záludem, aby vypozorujíce něco na Kristu, mohli ho obžalovati.

U břehu se houpaly dvě prázdné lodičky. Rybáři vypírali sítě. Jedna náležela Šimonu Petrovi. Zástupy houstly. Aby mohl pohodlněji řečniti, aby ho všicci uslyšeli a porozuměli, vstupuje Pán do lodičky Petrovy, prose, aby popustil provaz s lodičkou na vodu něco dále od držadla. Na břehu shromážděný lid vidí a poslouchá božského učitele. Obsah

kázání evangelista neudává, poněvadž má v úmyslu vylíčiti zázračný rybolov. Snad mluvil Ježíš podle svého obyčeje v podobenstvích o království Božím. Sv. učitelové církevní kladou důraz na to, že lodička, ve které Ježíš sedě učil zástupy, je pěkným obrazem církve. I teď v církvi učí Kristus Pán úřadem učitelským skrze své zástupce: biskupy a kněze. Podle jeho rozkazu církev dosud rozestírá síť evangelia, aby získala duše pro nebe. Kdo tedy chce hlásati učení Spasitelovo, musí se nacházeti v lodičce — církvi a kdo je ke své spáse chce slyšeti, nutno aby měl pozor na lodičku a toho, jenž z ní ukazuje cestu spásy.

Zázračný rybolov.

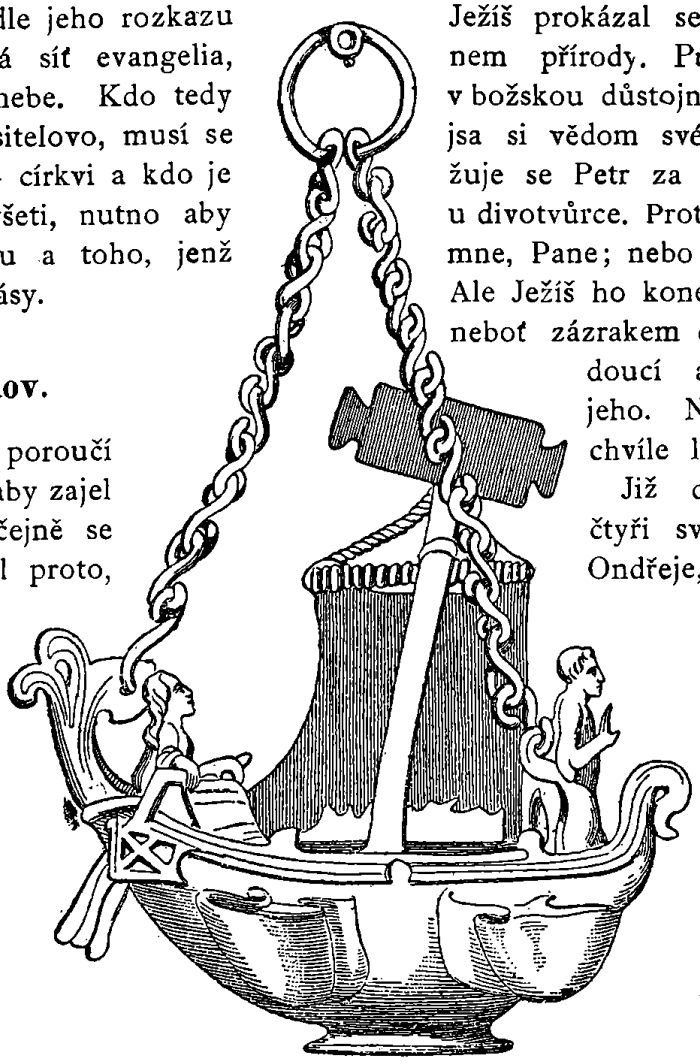
Ukončiv výklad, poroučí Pán Šimonu Petrovi, aby zajel lovit na jezero. Obyčejně se vykládá, že tak učinil proto, aby sv. Petru a jeho soudruhům usnadnil krok ke stálému a plnému následování, k němuž je povolal.

Měli spatřiti neobyčejný důkaz nadpozemské moci Messiášovy. Jsa dovedným i zkušeným rybářem, věděl zajisté Petr, že v noci se loví lépe než ve dne a že spíše najdou kořist při břehu než na hlubině. Proto upozorňuje Krista Pána, že chytavše celou noc, ničeho nepopadli. Ačkoli tedy podle lidského výpočtu nelze na jezeře dnes očekávati zdaru lovení, přece Petr poslouchá rozkazu Páně.

Poslušnost vzala odměnu. Nalovil se soudruhy tolik ryb, až se síť počala trhati. I pokynuli přátelům (Jakubovi a Janovi), kteří odpočívali v prázdné lodici při břehu, ať pospíší ku pomoci. Naplnili obě lodi, že se pod tíží téměř potopovaly.

Sv. otcové vysvětlují, že jezero naznačuje svět pohanský, síť učení P. Ježíšovo, množství ryb sílu pohanů, kteří uslyševše učení pravdy Páně, přijali je. Lovci na jezeře i při břehu znamenají prý věřící Israel.

Účinky zázraku. Rybáře v lodičce Petrově, společníky jeho v druhé lodi, všechen lid zázrak ohromil. Úžas je pojal, vždyť nemohli zapříti zjevné vyšší moci, když Ježíš prokázal se neomezeným pánem přírody. Proniknut jsa věrou v božskou důstojnost Páně a zároveň jsa si vědom své hříšnosti, nepovažuje se Petr za hodna, aby prodlel u divotvůrce. Proto volal: Odejdi ode mne, Pane; nebo jsem člověk hříšný. Ale Ježíš ho konejší, aby se nelekal, neboť zázrakem chce znázorniti budoucí apoštolskou činnost jeho. Neboj se, od této chvíle lidi budeš loviti!

BRONZOVÁ LAMPA „LODIČKA PETROVA“
z galerie degli Uffizi ve Florencii.

Již dříve oslovil takto čtyři své učeníky: Petra, Ondřeje, Jakuba a Jana; nyní ještě zvlášť Petra, chtěje upozorniti na přednost apoštolovu jako budoucí hlavy církve.

Záslib naplnil se hned po prvním kázání Petrově o svátku svatodušním, když 3000 Židů uvěřilo, kterýžto počet vzrostl na 5000 hlav po zázraku Petrově, jak uzdravil od narození chromého.

Zaslíbení neplatilo ovšem samotnému Petrovi, nýbrž též nástupcům jeho, římským papežům. Ze stolce Petrova, z tohoto střediska pravé víry, rozcházejí se řady nadšených věrozvěstů — poslanců Božích, kteří všude nyní a po nich jiní až do časů skonání světa hlásají slovo Páně, nabízejíce prostředky spásy i milosti všemu lidstvu. A jako všechněch ryb síť nepojala, ale některé v blátě se zaryly, jiné dál do vod zajely, tak také nelze získati všecken lid víře a věčné spáse, poněvadž mnohým schází dobrá vůle. Síť

časem se protrhne a něco ryb vyklouzne, tak rovněž někteří věřící odpadají. Kdo však setrvá až do konce, vejde do blaženosti jako jmenovaní apoštolové, kteří od zázračné události rybolovu od Krista Pána více neodstoupili, jsouce věrní až do posledního výdechu.

KAPITOLA PADESÁTÁ DEVÁTÁ.

Uzdravení malomocného a ochrnulého.

I stalo se, když byl v jednom městě, aj, byl tam muž, plný malomocenství, a ten uzřev Ježíše, padl na tvář a prosil ho řka: Pane, chceš-li, můžeš mě očistiti. I vztáhl ruku a dotekl se ho řka: Chci, buď čist. A hned malomocenství odešlo od něho. A on přikázal mu, aby nikomu (o tom) nepravil, nýbrž (řekl) jdi, ukaž se knězi a obětuj za očištění své, jakož byl přikázal Mojžíš, na svědectví jim. Ale pověst o něm rozšiřovala se vždy více, a mnozí zástupové scházeli se, aby ho slyšeli a byli uzdraveni od svých nemocí. On však uchyloval se na poušť a modlil se. (Luk., 5. 12.—16; srov. Mat. 8, 2.—4.; Mar. 1, 40.—45.) [1]

Když Pán Ježíš uče procházel Galileou, potkal se s ním v jednom městě malomocný. Prosil o pomoc. Malomocenství náleží mezi nejhroznější nemoci Orientu. Na člověku vyrazí nejprve červenavý svrab v místech, kudy krev proudí. Poznenáhlu mu otékají údy, kůže puká mokvavými jízvami, oči zkrhaví, hlas zdrsní, nehty opadávají, tělo se rozkládá, tak že malomocný podobá se chodící mrtvole. K tělesným přidruží se duševní bolesti: úzkostlivost, zádumčivost a touha po smrti. Malomocní podle zákona (Mojžíšova) jmíni byli za nečisté. Aby se nákaza nerozmnožila, vyvrhli je ze společnosti lidské: jen malomocný malomocnému sloužil a s ním tovaryšil. Měli předepsaný, daleko znatelný oděv, chodili bosi se zahaleným obličejem, přicházeli si na určitá místa pro jídla, jež jim příbuzní donášeli. [2]

Malomocný, o němž řeč, stonal už asi dlouho, neboť Lukáš připomíná, že byl plný malomocenství. Tím zázračnější uzdravení! Ježíš dal jím na jevo i svou božskou moc i slitovnou lásku k nemocným a nešťastným. A zajisté že jenom z té příčiny, že slyšel o zázračné moci a dobrotě Páně, osmělil se nešťastník blíže k lidem i divotvorci a padnuv na kolena, důvěrně zaprosil: Pane, chceš-li, můžeš mne očistiti. Měl přesvědčení, že veliký dobrodinec lidstva pouhým projevem vůle dokáže, čeho nezmohou lékaři se všemi léky. Doufejmež, že malomocný poznal v Ježíši — Messiáše. Ježíš našel v pokorném, věřícím smýšlení člověka takové zalíbení, že prosbu jeho ihned vyslyšel. Útrpně vztahuje k němu svou ruku (podle Marka), dotýká se ho, chtěje naznačiti, že léčivá síla od něho pochází. Zákon sice nedovoloval, aby zdravý dotekl se malomocného, neboť tím se znečistil; ale Ježíš svou osobou stál výše zákona a tudíž se neznečistil. Zbavil malomocného i hrozné vyrážky tělesné i nečistoty. Učinil tak, dí sv. Jan Zlatoústý, chtěje osvědčiti, že nepodléhá zákonu, a že čistému vše čisto. Léčí ne jako služebník, ale jako pán. Dotýkaje se malomocného, pravil Ježíš: Chci, buď čist. V tom okamžiku nemocný

[1]) Dle Marka a Lukáše uzdravil Pán malomocného před povoláním sv. apoštolův a horským kázáním, podle Matouše však později. Vykladači Písma svatého se shodují v tom, že Marek a Lukáš udávají čas správněji než Matouš, jenž v 8. a 9. kapitole vypráví více příběhů, nezachovav chronologie. Zázrak stal se nedaleko Kafarnaum.

[2]) Srov. Mojž., III. 13, IV., 12. 9....

ozdravěl. Tím prozradil Kristus Pán, že jako Pán ovládá přírodu bez omezení. Mojžíš musil se modliti, k Bohu volati za sestru Mirjam (Marii), aby odešlo od ní malomocenství — prorok Eliseus poslal syrského Naamana do Jordánu, aby koupelí nabyl zdraví.[1]) Ježíš pak uzdravil nemocného svou vlastní božskou mocí. Při tom mu přikázal, aby o zázraku slov nešířil. Starší vykladači (Jan Zl., Ambrož a j.) spatřují v zákazu pokoru Páně, jež varuje se i nejmenšího stínu ctižádosti. Však hlavní příčinu zákazu způsobila myšlenka, jak asi by se mysl lidu rozčilila nad zázrakem. Při nepravé představě židovské o zemské říši Messiášově nezbyla Pánu leč veliká opatrnost v jednání, aby předčasně ho neprovolali za Messiáše, čímž by byly vznikly politické nepokoje. Proto udílel častěji podobné rozkazy.[2])

SVATÝ BARTOLOMĚJ.

SVATÝ ONDŘEJ.

Nařídiv uzdravenci mlčení, poručil mu Pán Ježíš zároveň, aby šel do Jerusalema předstoupiti před kněze, kteří měli prozkoumati, zdali skutečně zdráv a jejž za takového po vykonání zákonem předepsané oběti očistné před lidem prohlásili. Očistný obřad mimo jiné záležel v tom, že uzdravený malomocný za městem pokropen byl sedmkráte zvláště připravenou očistnou vodou, osmého dne na to obětoval ve chrámu jednoho beránka jako obět díků a druhého jako obět smíru, načež ho kněží na některých údech těla potřeli krví obětního zvířete a olejem. Na to přijali ozdravělce opět do společnosti lidské i náboženské. Těmto ceremoniím měl se náš malomocný podrobiti z rozkazu Páně „na svědectví jim“. Někteří se domnívají, že mínil Pán Ježíš lid, kterým obět měla vysvědčiti, že nemocný skutečně zdráv, jiní myslí, že naznačil Pán takto „kněze“, aby zázrak vyléčení poučil je o božské síle Ježíšově. Nám možno přijmouti obě vysvětlení.

Jako Ježíš vyléčeného malomocného poslal k starozákonním kněžím, aby ho prohlásili čistým, tak posílá hříšníky ke kněžím Nového zákona, aby se zbavili hříchu. Kdežto kněží Starého zákona nemohli odstraniti malomocenství, jest v moci novozákonních sníti s kajícníka tíži smrtelných hříchů. Srovnání hříchu s nákazou lze míti za vhodné a také často se s ním u církevních spisovatelů potkáváme. Jako nákaza zlebounka se rozšiřuje, až konečně zachvátí celé tělo, tak zahnizďuje se v člověku hříšná vášeň znenáhla, až si člověka zcela podmaní Jako nákaza lidské tělo zohaví,

[1]) Mojž. IV., 13, 13; IV. králov. 5.

[2]) Luk. 8, 56.; Mat. 12, 16.; Mar. 8, 26.

tak znetvoří hřích duši, zbaviv ji nejkrásnější ozdoby — posvěcující milosti. Jako malomocného vyloučili z lidské společnosti, tak hřích obírá lidi o společenství milých dítek Božích. Jako nákaza působí bolesti, tak ze hříšných vášní řine rozervanost mysli. Jako malomocný nakazil ty, kdož oň zavadili, tak strhuje hříšník své důvěrné tovaryše do bídy hříchu.

Jako malomocenství nemohl vyléčiti žádný lidský lékař, tak duševní nákazu hříchu vyléčiti může než božský lékař. Proto napomíná nás Písmo: Synu, utíkej před hříchem jako před hadem; neboť přiblížíš-li se k němu, uchopí tě. (Sir. 21, 1. 2.)

Jak sv. Marek vypráví, uzdravený neposlechl zákazu Páně. Nemlčel. Z radosti a obdivu, že tak náhle našel bývalé zdraví, rozšiřoval všude zprávu o tom. I stalo se, že celé zástupy lidu valily se na Ježíše, aby pomáhal nemocným a neduživým. Kristus Pán však odešel na pusté místo modliti se. Dává takto příklad apoštolským spolupracovníkům svým, že třeba občas odejíti v ústraní na modlitby a rozjímání, vyprosit si pro delší působení požehnání Božího.

Uzdravení ochrnulého.

I stalo se jednoho dne, an seděl a učil, a seděli (tam i) fariseové a zákoníci, kteří byli přišli ze všeliké osady galilejské i judské a s Jerusalema, a moc Pána čelila k tomu, aby (je) uzdravoval. A hle, muži nesli na loži člověka, který byl ochrnulý, a hledali, aby ho vnesli dovnitř a položili před něho, a nenalezše pro zástup, kudy by jej vnesli, vystoupili na střechu a spustili jej s ložem skrze cihly doprostřed před Ježíše. A on vida jejich víru, řekl: Člověče, odpouštějí se tobě hříchové tvoji. I počali fariseové a zákoníci mysliti takto: Kdo jest tento, jenž mluví rouhání? Kdo může odpoustěti hříchy leč jediný Bůh? Ale Ježíš seznav myšlení jejich, odpověděl a řekl jim: Co to myslíte v srdci svém? Co jest snazší říci: Odpouštějí se tobě hříchy, čili říci: Vstaň a choď? Abyste však viděli, že má moc Syn člověka na zemi odpouštěti hříchy, (řekl ochrnulému): Tobě pravím: Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého. A hned vstav před nimi, vzal lože, na němž byl ležel, a odešel do domu svého velebě Boha. I pojal úžas všecky a velebili Boha; a naplněni jsou bázní řkouce: Viděli jsme dnes věci neuvěřitelné. (Luk, 5, 17.—16.; srov. Mat. 9, 2.—8.; Mar. 1.—2.)

Po uzdravení malomocného následuje dle Lukáše i Marka duševní i tělesné vyléčení ochrnulého. Marek uvádí, že událost se přihodila v Kafarnaum (2, 1.), Matouš praví, že se tak stalo v jeho (Ježíšově) městě (9, 1.), kteréžto čestné příjmení neslo Kafarnaum, poněvadž Spasitel za svého pobytu v Galilei v něm nejvíce a nejraději prodléval a město takto vyznamenal.

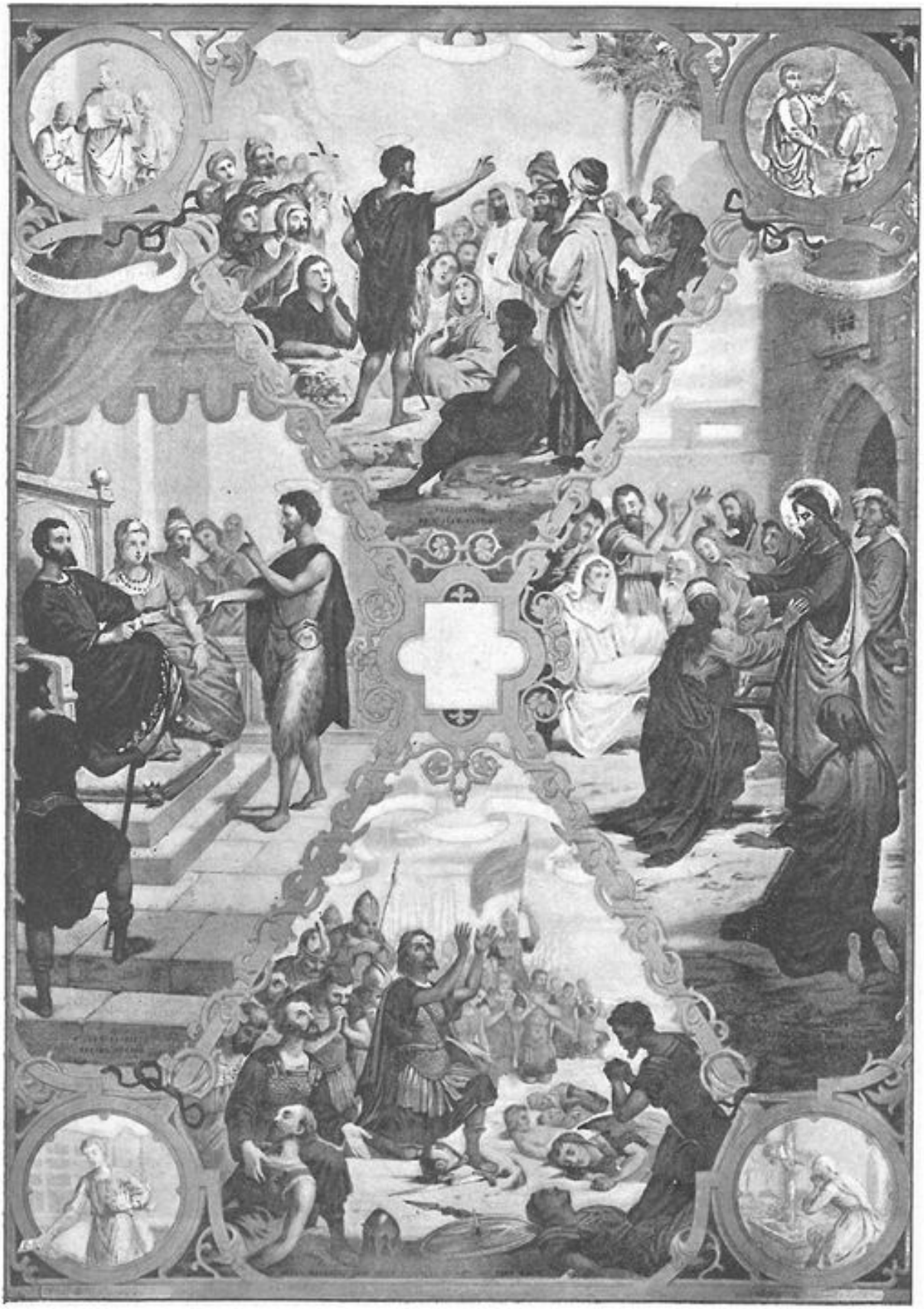
Když se rozneslo, že se vrátil z cest kazatelských do obvyklého příbytku, v zástupech přicházeli k němu lidé, až venku před otevřenými dveřmi stávali. A ještě tam se nedostávalo místa. Ježíš kázával při takových příležitostech o své říši messiánské (Mar. 2, 2.), dávaje na jevo současně uzdravováním nemocných božskou moc. (Luk. 5, 17.) Nechodili sem však jenom sousedé, ale též fariseové a zákoníci z celé Palestiny. Vypravování, kterým po Jerusalemě uzdravený někdy malomocný nijak neskrblil, jakže zázračně Ježíš ho vyléčil, vzbudilo nevšední pozornost náčelníků lidu. Proto vydali se na cestu do Galilee, planouce žárlivostí na Ježíše. Hodlali ho pozorovati, aby mohli na nějaký způsob jeho vážnost u lidu oslabiti i zničiti. Tak číhali naň v jeho vlastním příbytku v Kafarnaum, aby ho mohli obžalovati. Leč nic jim neslouží — až z nenadání sběhne se zvláštní příhoda.

Čtyři muži (Mar. 2, 3.) přinášejí ochrnulého na loži. Byl to jakýsi druh sklá-

RYBÁŘSKÁ LOĎ NA JEZEŘE GENEZARETSKÉM. (K obr. na str. 257.) Kristus Pán miloval upřímné rybáře, jichž tehdy kolem jezera Genezaretského bylo velmi mnoho, neboť bylo velmi rybnaté. Z nich vyvolil si apoštoly Petra, syny Zebedeovy a jiné. Obraz náš představuje nám loď rybářskou na jezeře Genezaretském, jak se jí podnes užívá. Svinuta jest plachta, loď přistála u břehu a rybář vytahuje síť Krásný obraz, který s celým okolím, kde se v pozadí hělá Tiberiada, živě nám připomíná doby Kristovy a události, o kterých Písmo sv. vypravuje. Ačkoliv neztratilo jezero Genezaretské ani dnes své rybnatosti, přece málo jen rybářů žije po jeho březích

SKUTKY TĚLESNÉHO MILOSRDENSTVÍ. Nahoře uprostřed je viděti proroka Eliáše rozmnožovati vdově v Sareptě mouku a olej v době hladu. Níže je viděti milosrdného Samaritána, odvádějícího člověka, upadlého mezi lotry. V levém rohu dole je viděti milosrdnou sestru, obsluhující nemocného. Hned vedle přijímá Abraham tři vznešené hosty. Sára dívá se okénkem u domu. Poblíže v rohu řeholník přijímá znaveného poutníka. V pravo výše Tobiáš pochovává mrtvé. V rohu v levo nahoře osoba křesťanská uděluje almužnu; v pravo pak kněz vykropuje hrob a modlí se za zemřelého.

SKUTKY DUCHOVNÍHO MILOSRDENSTVÍ. Uprostřed nahoře vyučuje sv. Jan Křtitel neumělé a dává jim zároveň spasitelné rady. V levo stojí před Herodem tentýž sv. Jan, aby jej hřešícího káral. Nesluší ti míti u sebe manželku svého bratra. V pravo je viděti, kterak Pán Ježíš těší zarmoucenou matku-vdovu slovem: Neplačiž! a zároveň skutkem, vzkříšením jejího syna. Uprostřed dole modlí se Judas Machabejský za padlé v boji bratry a přináší za ně obět. V rozích nahoře v levo: učitel vyučuje žáčky moudrosti a bázni Boží. V pravo bratr loučícímu bratru ukazuje na nebe, aby ve světě Pána Boha vždy byl pamětliv. Dole v levém rohu nese si mladík dobré katolické listy pro poučení a zábavu, řekněme třeba „Kříž“ a „Marii“. V pravém rohu vděčná dceruška modlí se na hrobě svých rodičů.

dacích loží, dosud mezi chudým obyvatelstvem těch krajů užívaný.[1]) Jdou s nemocným k Ježíšovi a — nemohou se zástupy protlačiti. Není možno. I vystupují po schodech na plochou střechu a udělavše nad Spasitelem otvor ve stropě, po provazech spouští ubožáka k nohoum Páně.[2]) Vida Ježíš víru a důvěru nemocného i nosičů, kteří člověka jistě na jeho důtklivé prosby tak obtížnou cestou k němu dopravili, řekl ubožáku: Odpouštějí se tobě hříchové tvoji.

Leč proč mluví Pán o odpuštění hříchů, když nemocný prosí o vysvobození z trápení tělesného? Chtěl mu zajisté připomenouti, že Bůh naň seslal neduh pro hříchy a že má mysliti jak na uzdravení těla tak i duše. Jestliže mu Pán ohlašuje také odpuštění hříchů, bylo srdce žadatelovo proniknuto lítostí nad nimi, což Všemohoucímu neznámo nezůstalo, Jasná osoba Ježíšova, jeho milý, vše pronikající pohled vzbudil v nemocném za působení milosti Boží spasitelné zahanbení a lítost. — Čtenář by očekával, že o řeči Ježíšově, jíž nemocnému slibuje odpuštění hříchů, nenastane žádná úvaha, vždyť vymítaje zlé duchy, konaje různé zázraky, s dostatek dokazoval svou božskou moc. Neznělo tudíž nic neobyčejně, že pravil: mám moc odpouštěti hříchy. Než farisey a zákoníky lomcovala závist, žárlivost i nevěra, proto obviňovali v srdcích svých Pána, že se rouhá Bohu. Kdo je tento, který mluví rouhání? Kdo může odpustiti hříchy, leč sám Bůh? Nedospěli k víře, že Spasitel je Syn Boží, naopak oni považovali ho za obyčejného člověka. Ježíš znaje smýšlení jejích, dává jim to poznati domluvou: Co to myslíte v srdcích svých? Již takto vyvrací jejich námitky; neboť podle Písma nezná nikdo myšlenek lidských, právě tak, jako nikdo neodpouští hříchů leč Bůh.[1]) Jelikož by se však domnívati mohli, že myšlení jejich jakožto mravokárce se dohádnul, potírá výčitku, že by se Bohu rouhal, okamžitým důkazem. Táže se podezřívačů, co se jim zdá snadnějším, říci nemocnému: odpouštějí se tobě hříchové tvoji, nebo vstaň a choď. Fariseové musili doznati, že obojí není lehko, ježto jedno i druhé vyžaduje všemohoucnost Boží. Ale přece za nenadálých okolností zdálo se jim lehčím, řekne-li Ježíš: Odpouštějí se tobě hříchové tvoji; neboť odpuštění hříchů nedá se smysly poznávati, a proto nemohl by nikdo usvědčiti Pána ze lži, jestliže by nebyl na jeho slovo člověk sproštěn hříchů. Naproti tomu, kde kdo měl příležitost pozorovati, zdali se vyplní slovo Ježíšovo: Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého! A hle, člověk, jenž do té chvíle nepohnul ani rukou ani nohou, kterého čtyři muži přinesli, ihned vstává svěží, bez bolesti, zdravý, tak zdravý, že velebě Boha za veliké dobrodiní, béře lůžko na ramena a odchází k domovu. Věřící lid spatřuje div „bál se“ (Mat. 9, 8.), jako vždy člověka obejde posvátná hrůza, vidí-li nadpřirozený výjev. Chválili hlasitě Boha, milosrdenství jeho, promlouvajíce: Něco takového jsme nikdy neviděli. (Mar. 2, 12.) Evangelium se nezmiňuje, jak zázrak dojal farisey. Jako dříve i později zůstala jich většina zatvrzelou. Převrácenci bývají těžce napraveni. (Kazat. 1, 15.)

[1]) Srov. Schegg, Biblická archaeologie 33.

[2]) Míní se tu buď otvor, jenž z vnitřku domu šel na střechu a obyčejně byl uzavřen, anebo nějaký nový, jejž při dřevěné konstrukci stropu snadno udělali. Učil-li Ježíš ve světnici nebo na nádvoří, Písmo neuvádí.

[1]) Srov. Králov. I., 16, 7.; Paralipom. II., 6, 30.; Jeremiáš 17, 9, 10..

KAPITOLA ŠEDESÁTÁ.

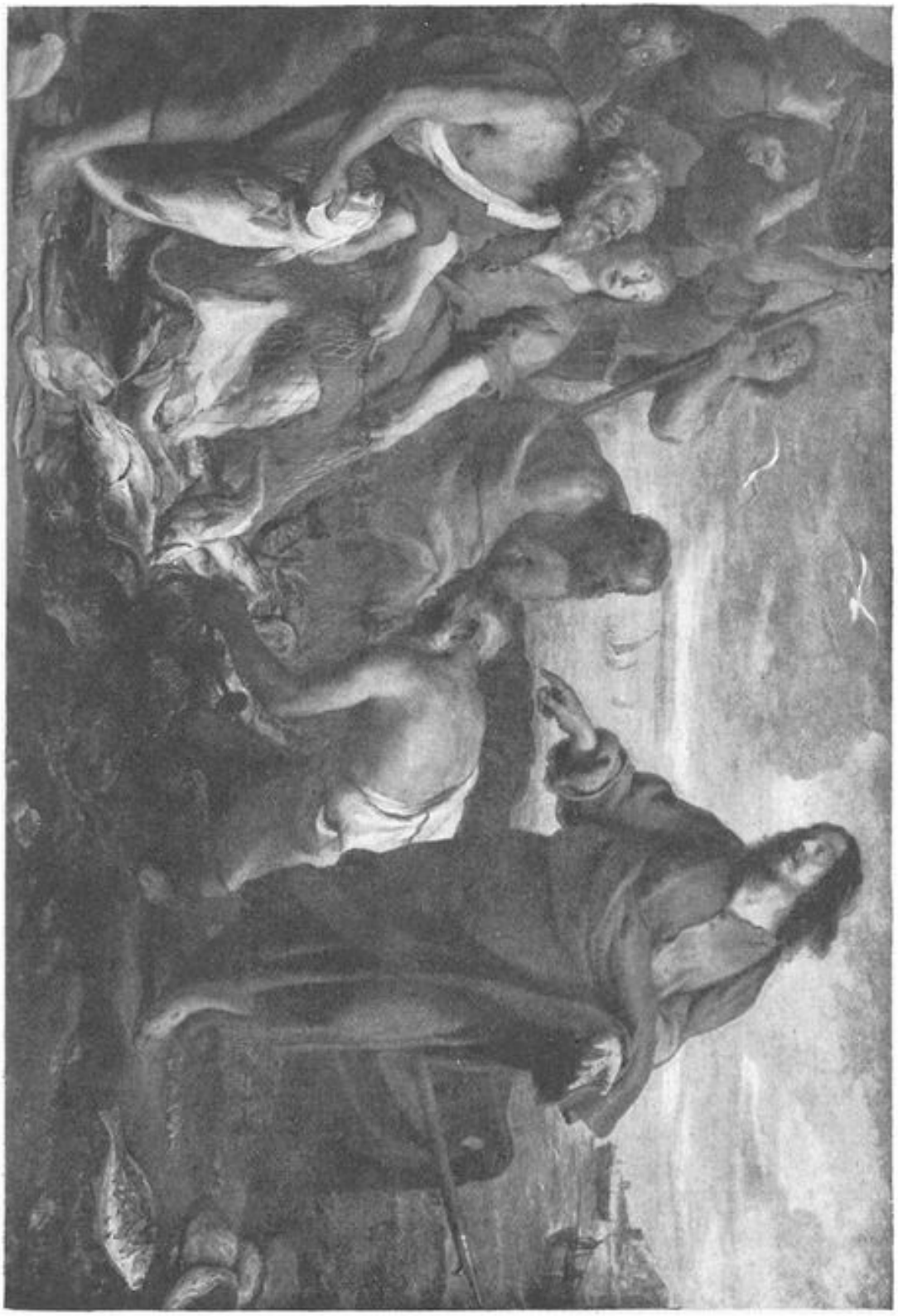
Ježíš hostem u Matouše. — O povolání Matouše. O hostině. — Dotaz o postu a Ježíšova odpověď.

A potom vyšel a spatřil celníka jménem Levi, an sedí na celnici, a řekl jemu: Pojď za mnou. A on opustiv všecko, vstal a šel za ním. I učinil mu Levi hostinu velikou v domě svém, a veliký byl zástup celníkův a jiných, kteří s nimi stolovali. I reptali fariseové a zákoníci jejich, pravíce k jeho učeníkům: Proč s celníky a hříšníky jíte a pijete? A Ježíš odpověděv řekl jim: Nepotřebují zdraví lékaře, nýbrž nemocní. Nepřišel jsem volat spravedlivé, nýbrž hříšné ku pokání. Oni pak řekli k němu: Proč učeníci Janovi postí se často a konají modlitby, podobně i farisejští, tvoji pak jedí a pijí? A Ježíš řekl jim; Zdali můžete ukládati svatebníkům, aby se postili, pokud ženich jest s nimi? Přijdou však dnové, kdy ženich bude odňat od nich; tehda budou se postiti v těch dnech. Pravil pak k nim i podobenství: Nikdo nepřišívá záplaty z roucha nového k rouchu starému, sic jinak i nové roucho roztrhne i k starému hodit se nebude záplata z roucha nového. A nikdo nevlévá vína mladého do měchů starých, sice víno mladé roztrhne měchy a samo vyteče a měchy se zničí; ale víno mladé má se vlévati do měchů nových, a obé se zachová. A nikdo, jenž pil staré (víno), nechce hned mladého, neboť praví: Staré jest lepší. (Luk. 5, 27.—36.; srov. Mat. 9, 9.—17.; Mar. 2, 13.—22.)

Pán Ježíš odešel z příbytku svého v Kafarnaum, kde vyléčil ochrnulého na pobřeží jezera Genezaretského, kdež častěji učil zástupy. Na pochůzce uviděl v celnici muže jménem Matouš nebo Levi.[1]) Kafarnaum, ležíc na svazu důležitých cest obchodních mezi Foenicií, Arabií, Damaškem i Egyptem, jakožto středisko obchodu mělo svou celnici. V Kafarnaum žilo mnoho celníkův. Jelikož sloužili římským nájemcům cla a při vybírání dopouštěli se mnohého bezpráví (Luk. 2, 12. 13.), Židé je nenáviděli a považujíce je za veřejné hříšníky vyhýbali se jejich společnosti. Oč neskonale dojemněji ukázal Ježíš svou lásku a vlídnost k hříšníkům, přijav jednoho z nich, Matouše, za učeníka i apoštola. (Mat. 10, 1.; Mar. 6, 7.—13.; Luk. 9, 1.—6.) Spočinuv pohledem na celníkovi, zahovoří mírně: Pojď za mnou a Matouš poslouchá okamžitě, skládá svůj úřad, aby v pokoře a odříkání se světa sloužil chudému Spasiteli. Uskutečňuje, čemu Ježíš později s důrazem učil: Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho Co platno člověku, kdyby celý svět získal a na duši své zkázu trpěl. (Mat. 6, 33., 16, 26.) Nenadálým štěstím, že bude učeníkem slavného učitele a velikého divotvůrce, rozradostněný celník z vděčnosti za milostivé slovo Páně, připravil ku poctě Ježíšově veliké hody. Jimi zajisté chtěl zpečetiti odluku svou od světa.

[1]) Nyní už se všeobecně uznává, že Matouš (Mat. 9, 9.) a Levi (Mar. 2, 14.; Luk. 5, 27.) je jedna a táž osoba. Nasvědčuje tomu skoro doslovná shoda ve vypravování tří evangelistův a časová spojitost děje. Výběrčí před zvolením slul Levi — na to ku stálé památce na milost Ježíšovu změnil si jméno v Matouš, což znamená: Dar Boží. Sv. Otcové kladou za důvod, proč někdejší Levi, potomní evangelista, ve svém evangeliu se nazývá Matoušem: pokorné smýšlení celníkovo, jenž neváhá zapsati svůj vlastní příběh, aby každý věděl, že on tím hříšníkem a celníkem — aby žádný nad svou vinou nezoufal.

Kromě Ježíše a společníky jeho pozval také soudruhy své — celníky a mnoho jiných. Snad měl úmysl, aby seznámiv je s Pánem, dal jim příležitost poznat cestu spasení.

GASP. DE[?] CRAYER: ZÁZRAČNÉ ZAHRNUTÍ RYB.

Ježíš, jenž přišel hledat a spasit hříšníků, nepovrhnul pozváním a do společnosti přišel. Byla to asi podívaná: nejvýš svatý uprostřed osob od Židů za veřejné hříšníky považovaných! Fariseové, kteří se táhli za Ježíšem jako stín, přišli do hodovní síně. Jelikož podle východního zvyku dveře se nezavíraly, mohli dobře Pána pozorovati. Horšili se velice. Považovali za nevhodno, že Zákonu věrný muž a k tomu prorok přátelí se s lidmi, jimž Zákon židovský a náboženství platí za věc malichernou, nebo

o obojí se vůbec nestarají. Dočista zapomněli pyšní samolibci, že Zákon žádá milosrdenství s hříšníky; ale na Ježíše si přímo netroufali. Uhodili na učedníky otázkou: Proč jíte a pijete s publikány a hříšníky?

Ježíš ovšem věděl, že výčitky platí jemu. Odůvodňuje tudíž své i apoštolské chování slovy, která zasluhují, aby psána byla zlatým písmem: Nepotřebují zdraví lékaře, ale nemocní. Nepřišel jsem volat spravedlivých, ale hříšných ku pokání.

Podobenstvím tímto vydává se Kristus za lékaře, jenž si obral za úkol duševně choré člověčenstvo vyléčiti. Zdraví — toť spravedlivci, v našem případě hlavně fariseové, ne že by byli skutečně zdraví, ale že se za zdravé považovali. Nemocní toť hříšní, zde celníci jakožto domnělí veřejní hříšníci. Spasitel chtěl říci: Jako jenom tělesně choří potřebují lékaře, tak jsou mne, nebeského lékaře, potřebni duševně neduživí celníci a veřejní hříšníci, ne však ti, kdož třebas jen domněle oplývají zdravím. Proto nemáte mi čeho vyčítati, že sedím mezi hříšníky: vždyť jejich nemoci chci zléčiti. Podle doplňující zprávy Matoušovy poukázal Ježíš na zřídlo, z něhož jako on měli fariseové čerpati poučení: Milosrdenství chci a ne oběti. Tak mluvil Oseáš (6, 6.). Znamená: Tak důtklivě pobízí Bůh k milosrdenství ku bližnímu, že bez něho nemá nižádného zalíbení na oběti, kterou předpisuje Zákon.

Jsouce tak důkladně poučeni, nevědí, co by na obhajovací řeč Páně odpověděli. Rozpačitě pokoušejí se o nový útok: Proč učeníci Janovi se často postí a modlí — podobně i farisejští; tvoji pak jedí a pijí?[1]) Půst nařizoval Židům Zákon, částečně i dobrovolný obyčej. Podle Zákona měli se přísně postiti jenom jednou za rok, a to o velikém dni smíření od večera 9. až do večera 10. tišri. Tenkrát musil všechen lid zdržeti se i pokrmu i nápoje. (Mojž. III. 10, 29. 31.; 23, 27.; IV. 29, 7.) Po zboření města Jerusalema skrze Chaldejské (r. 588) přibyly ještě některé postní dny, a sice: 9. den čtvrtého, 10. den pátého, 3. den sedmého a 10. den desátého měsíce na upomínku, kdy Chaldejští do země vnikli, svaté město spálili, zabili babylonského vladaře Hodoliáše a město Jerusalem oblehl Nabuchodonosor. Uvedenou částí Písma nemíní Zákonem předepsaný, ale dobrovolně přijatý půst, tak jak v Starém zákoně vešel v obyčej.[1]) Fariseové postili se v témdni dvakráte (Luk. 18, 12.): pátý den, poněvadž toho dne Mojžíš vystoupil na témě hory Sinai, a druhý den, jelikož o tomto dni sestoupil dolů. Kromě toho postili se o památných dnech národních. Podobně činili i učeníci Janovi.

Nicméně v otázce farisey nastrojené ukrývalo se mnoho pokrytectví a pýchy. Ačkoli před tím i Janem pohrdali, měl jim nyní posloužiti za zbraň proti Ježíšovi. Božský Spasitel, jenž měl nevyvážitelný dar moudrosti a rady, odpovídá k výtce s nebeským klidem a dobrotou: Zdaliž můžete tovaryšům[2]) ženicha, dokudž je ženich s nimi, rozkázati, aby se postili? Ale přijdou dnové, že odňat bude od nich ženich; tehdáž v těch dnech budou se postiti.

Obrazné řeči Páně snadno porozumíme. Ženich jest — Kristus, čas jeho pozemského života — toť čas radostného ucházení se o nevěstu, kterou představuje budoucí církev. Svatební tovaryše, my bychom řekli družby, zastupují apoštolové. Podle toho dá myšlenka smysl: Jako se nesluší, aby přátelé ženichovi při námluvách a o svatbě truchlili a na znamení smutku se postili, tak se děje i nyní s mými učeníky. Můj život mezi nimi slouží jim za čas útěchy, radosti a štěstí; proto od nich nemůže nikdo žádati, aby truchlíce dobrovolně se postili. Ale přijdou na ně dnové, až umru na kříži, že se budou postiti. Tím rozuměti jest čas od nanebevstoupení Páně až do jeho příští o posledním dni. Tento čas odloučení na-

[1]) Podle Matouše (9, 14.) dali Ježíši tuto otázku učeníci Janovi, podle Marka (2, 18.) učeníci Janovi a fariseové. Různost zpráv vysvětlíme snadno. Učeníci Janovi žárlili na Ježíše, což dříve ukázali (Jan 3, 26.). Jelikož jejich mistr nyní úpěl v žaláři, stupňovala se nechuť k Ježíši — i spojili se s farisey. Otázku vymyslili fariseové, ale položili učeníci Janovi.

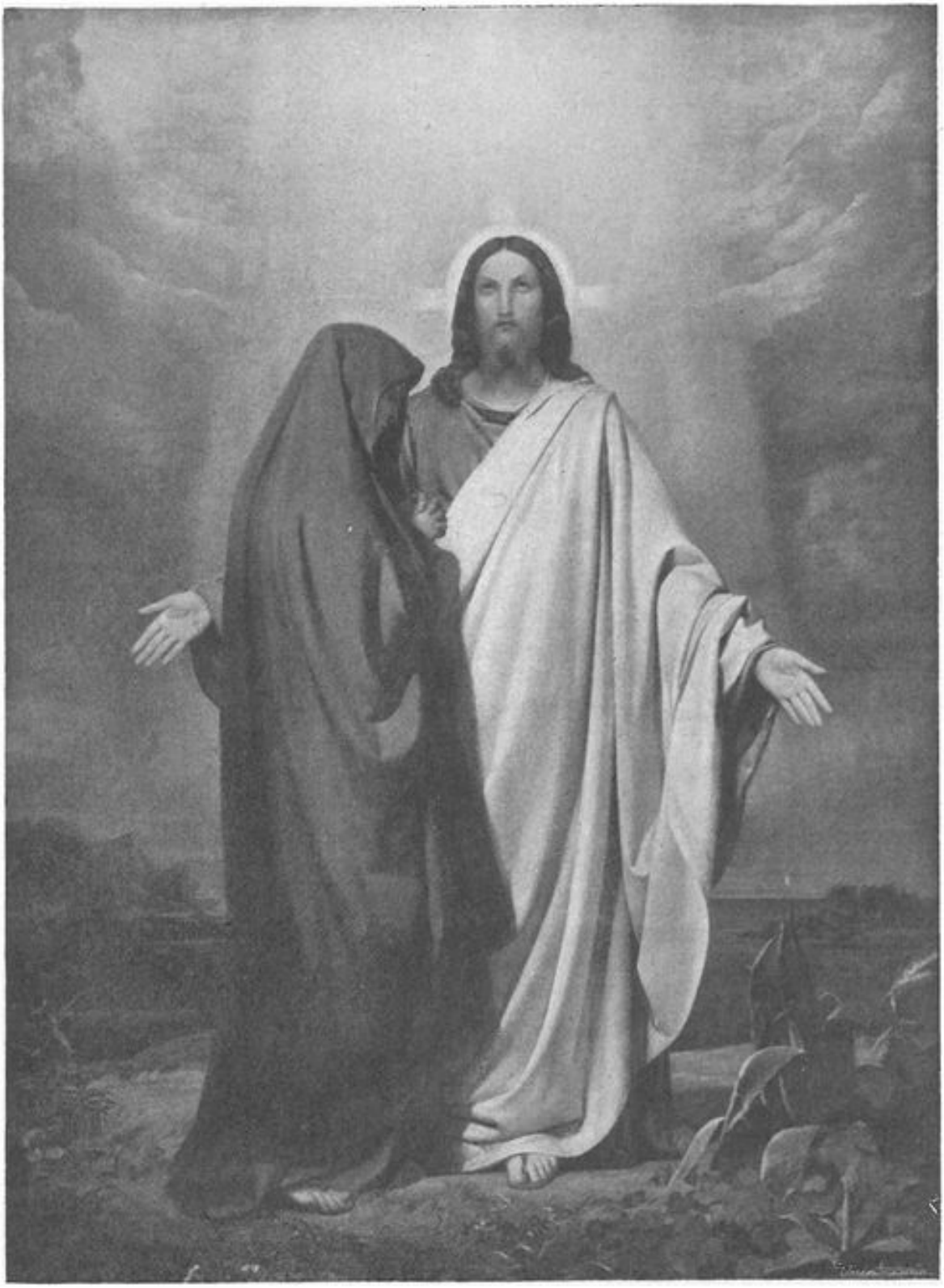
[1]) Srovn. I. Sam. 31, 13.; II. 16.; 3, 35.; Nehem. 1, 4.; Žalm 34, 13.

[2]) Řecký text nazývá „syny" — podle starého zvyku hebrejského, jak v den svatby přátele, společníky hostiny i družbu jmenovali.

značil Ježíš za dobu postu, tedy nezrušil půst, ale předpověděl.

Dokázav, že učeníci, pokud s nimi pro-

a novém víně. Jakž hned spisovatelé církevní Origenes, Tertullian a sv. Ambrož, nejnověji Bisping a j. podobenství vysvětlují, roz-

PROF. ANT. CISERI: PÁN JEŽÍŠ LOUČÍ SE S PANNOU MARIÍ.

dlévá, nepotřebují a nemají se postiti, odůvodňuje Ježíš své výpovědi ještě dvojím podobenstvím o starém a novém šatě, o starém

uměti jest ve starém šatu, ve starém víně stav starozákonního Židovstva, či lépe řečeno, Židovstvo zastaralé, v němž vládli fa-

riseové — v novém rouše a mladém víně naproti tomu náboženský život, jejž Kristus založí, nový křesťanský řád spásy. Starý zákon jeví se v poměru k Novému jako stín ke skutečnosti, jako nástin k dokončenému obrazu (Koloss. 2, 17.; k Židům 10, 1.), proto nelze jich sloučiti. Zásady Starého zákona musí ustoupiti řádům Nového. Má tudíž obojí podobenství tento význam: Jako nemá účelu, aby na starý, obnošený kus šatu někdo přišil z brusu nové záplaty, neboť stará látka by šitím jen víc se rozsmysl: Kdybych již nyní žádal od svých učeníků přísný půst, jejž někdy vnuknutím Ducha sv. dobrovolně přijmou, ztratili by všecku odvahu a opouštěli by mne. Podle tohoto názoru znamenají: starý šat a staré víno dosavadní dobré ale nedokonalé mravní ponětí učeníků — nový šat a nové víno naproti tomu dokonalý mravní řád křesťanský, jakého nabudou skrze Ducha sv. Jakkoli toto vysvětlení zní pěkně, přece odporuje mu okolnost, že učeníci Páně mravní silou nestáli níže učeníků Janových nebo fari-

SVATÝ ŠIMON.

SVATÝ MATOUŠ EVANGELISTA.

trhala anebo i rozpadla, tak také by se nehodilo, aby nový křesťanský život se připínal na staré, zkostnatělé poměry židovské. A jako mladé víno má se protáčeti jenom skrze nové trubice, nikoli však skrze staré, nebo kvasíc by tyto roztrhalo a vyteklo, tak nedá se spojiti duch křesťanský, který jsem přinesl světu, s duchem Židovstva, ale nutno založiti nové způsoby života, nové poměry.

Po příkladu Jana Zlatoústého přikládají vykladači podobenstvím ještě tento druhý

seův. Vždyť z lásky k Pánu všecko opustili — a také mnozí byli před tím učeníky Jana Křtitele.

Větou: A žádný, kdo pije staré víno, nechce hned nového, ale dí: Staré jest lepší, omlouvá mírný Vykupitel sám učeníky Janovy, nevykládaje jim ve zlé, že se k němu a jeho učení tak odmítavě chovají. Učí nás, že máme míti trpělivost se slabochy a váhavci. Láska všecko snáší, všemu věří, všeho se naděje (I. Korint. 13, 7.).

O životě Páně od druhých velikonoc ke třetím.

KAPITOLA ŠEDESÁTÁ PRVÁ.

Ježíš uzdravuje 38 let nemocného. — Ježíš se prohlašuje za Syna Božího.

Potom byla slavnost židovská a Ježíš vstoupil do Jerusalema. Jest pak v Jerusalemě při bravní (bráně) rybník, jenž hebrejsky slove Bethesda a má pět podloubí. V těch leželo veliké množství neduživců: slepých, kulhavých, ochrnulých, kteří čekali na pohnutí vody. Anděl Páně totiž sestupoval časem do rybníka, a hýbal vodou. A kdo po hnutí vody první vstoupil do rybníka, býval uzdraven, ať byl stižen neduhem kterýmkoli. I byl tam jeden člověk, který byl nemocen již třicet osm roků. Toho Ježíš uzřev ležeti a seznav, že to s ním trvá již dlouhý čas, řekl jemu: Chceš-li býti zdráv? Nemocný odpověděl mu: Pane, nemám člověka, aby, když se voda pohne, spustil mě do rybníka; když pak já jdu, jiný sestupuje přede mnou. Dí mu Ježíš: Vstaň, vezmi lože své a choď. A hned uzdravil se člověk ten; i vzal své lože a chodil. Byla však toho dne sobota. A proto Židé řekli tomu, jenž se uzdravil: Jest sobota; nesluší so tobě nosit lože své. Odpověděl jim: Ten, jenž mě uzdravil, řekl mi: „Vezmi lože své a choď. Tedy otázali se ho: Kdo je ten člověk, který ti řekl: Vezmi lože své a choď? Ten však, jenž byl uzdraven, nevěděl, kdo jest, neboť Ježíš uchýlil se, poněvadž byl zástup na tom místě. Potom Ježíš nalezl ho ve chrámě a řekl jemu: Hle učiněn jsi zdráv, již více nehřeš, aby se ti nepřihodilo něco horšího. Člověk ten odešel a oznámil Židům, že Ježíš to jest, který ho uzdravil. Proto pronásledovali Židé Ježíše, že to učinil v sobotu. (Jan 5, 1.—16.)

Působiv delší dobu v Galilei, odebral se Pán Ježíš opět do Jerusalema. Svátek židovský se přiblížil. Má veliký význam zjistiti, který svátek se tu míní, protože podle toho lze podrobněji určiti délku veřejného působení Páně. Otázka došla již v nejstarších dobách různého výkladu. Vážení vykladači Písma trvají na tom, že to byl svátek velikonoční a sice druhý za doby působení Spasitelova.[1])

Jestliže svátkem rozumí se velikonoc, můžeme dosti podrobně určiti, jak dlouho Pán Ježíš veřejně působil. Po prvé vystoupil o velikonocích (Jan 2, 13.), na to přežil ještě dvakráte velikonoční čas (Jan 5, 1.; 6, 4.), hned o následujícím svátku velikonočním ho ukřižovali. Podle toho trvalo jeho veřejné působení plná tři léta.

Navštíviv Ježíš lidstvem přeplněný Jerusalem, aby tu kázal a dobře činil, přišel též k rybníku při ovčí bráně položenému, jemuž říkali Betsaida (dům ryb) či podle jiného čtení Betesda (dům lásky, milosti ,[1]) ba i Bet-

[1]) Rupertus † 1135; Jansenius Kornelius † 1576; Toletus † 1596; Kornelius a Lapide † 1637; Klee † 1840; Grim atd. Někteří mají za to, že to byla slavnost purim, slavená 14. a 15. března, jiní zase, že letnice nebo slavnost pod zelenou. Důvody proti shrnul Pölzl ve výkladu: Jan Evang. II. vydání str. 125.

[1]) Dům lásky, že tam stála stavba pro nemocné, milosti, že se tam uzdravovali, dům ryb, že měl hojnost násady.

zata (nové město). Rybník obíhalo sloupořadí s pěti síněmi, střechami pokrytými.

Nedá se dnes již určiti, kde se rybník nalézal. Latinský překlad (Vulgata) píše: Je v Jerusalemě ovčí rybník, řecký text naproti tomu má: V Jerusalemě vedle ovčí brány je rybník. Podle toho obojího pramene nazýval se rybník ovčím, poněvadž v něm vypírali obětní beránky ráno a večer obětované, nebo rybník u ovčí brány, kudy hnávali beránky a ovce na blízké tržiště a odtud k obětím do chrámu, nebo konečně rybníček nedaleko bravného rybníka. Obyčejně se považuje za někdejší Betsaidu prohlubeň většího rozměru ale bez vody na východní straně města, nyní Birkat es-serrain jmenovanou. Nejnověji se soudí, že je to rybník ain es-šefa v turecké lázni proti prostředku stěny chrámové.

Ústní podání zas ukazuje na severní stranu města, kde se původně nacházel dům sv. Jáchyma, potom nad ním postavený chrám svaté Anny. R. 1866 nalezli dělníci v ssutinách starého kostela mramorovou nohu, votivní dar vznešené dámy Pompeje, Lucilly, která prý našla uzdravení v rybníce Betsaidě a jež, soudě podle nápisu, žila za časů císaře Hadriana (117—135).[1]) Eusebius vypráví, že měl rybník „podivuhodně“ zrůžovělou vodu. Někteří myslí, že zčervenala přítokem krve obětních zvířat. Tato okolnost přiměla sv. Otce, že tento rybník pokládali za nástin křtitelnice, kde býváme obmyti ze křtu dědičného a dospělí křtěnci také ze hříchů osobních.

PANNA MARIA, ORODOVNICE KŘESŤANŮ.

Pěti sloupovými síněmi obklopené místo můžeme si představiti jako nějaký špitál, jenž za dne chránil nemocné před větrem, sluncem a deštěm. Ovšem že scházeli se sem jen proto, poněvadž voda rybniční měla hojivou sílu — v určitý čas, tedy neobyčejnou, nadpřirozenou sílu. Vstupoval totiž občas anděl Boží do rybníka, pohnul vodou, že se rozproudila. Kdo první z nemocných po rozproudění hladiny do vody vstoupil, uzdravil se. Evangelista výslovně uvádí, že to vše působily nebeské mocnosti. Že po hnutí vody uzdravoval se jenom jediný, a to ten, jenž nejdříve do proudu vstoupil, a že voda pro všecky nemoci působila, musíme připisovati nadpřirozenému původu; neboť ti, kteří se domnívají, že léčení dělo se přirozeně, nemohou dokázati, že minerální nebo animální léčivá moc vody tak rychle vymizela, aby po prvním ještě druhý a třetí se uzdraviti nemohl. A potom ty rozdílné nemoci! Chromý se uzdravil koupelí zrovna tak jako slepý nebo závratí trpící. Mohou se podobnými případy prokázati některá lázeňská místa? Tím ještě jsme neřekli, že by rybniční voda v Betsaidě neměla žádné moci léčivé přirozené, jako zase se nemůže popříti, že v čase příchodu andělova měla nadpřirozenou, podivnou sílu uzdravovací. Žluč rybí, kterou mladý Tobiáš potřel oči již čtyři léta slepého otce, jenž potom asi po půl hodině prohlédl (Tob. 11, 13...), vyléčí podle lékařského dobrozdání skutečně oční nemoci — a přece nikdo neosmělí se říci, že uzdravení stařičkého Tobiáše stalo se zcela přirozeně.

Aby věrohodnosti zázraku u rybníka Betsaidy otřásli, poukazují někteří spisovatelé k tomu, že prý zpráva o sestupování andělově do vody a uzdravování každé nemoci ve starých rukopisech evangelia se nenachází, ale že prý tam později jako zbožná pověst byla vsunuta. Než rukopisů podob-

[1]) Holzammer: Dějiny biblické II. 166.

ných je málo. Za to pak nacházíme zprávu ve všech ostatních manuskriptech a také v prastarém latinském překladu evangelia z řečtiny (Itala), jenž již od prvního století těšil se církevní vážnosti a byv opraven podle původního textu od sv. Jeronýma, stal se základem našeho překladu nynějšího (Vulgata.) Ve spisech Tertullianových, u sv. Jana Zlatoústého, sv. Augustina setkáváme se se zmíněnou zprávou. A tito mužové, stejně učení jako zbožní, nic o její věrohodnosti nepochybují.

Mezi mnohými nemocnými jako slepci, chromými a na úbytě trpícími ležel člověk 38 let chorý. Soustrastně táže se ho Ježíš, zdali by byl rád zdráv. Ovšem že ubožák toužebně po zdraví prahnul — a to Ježíši nebylo neznámo; — leč Pán chce dotazem na sebe upozorniti, v nemocném důvěru s nadějí probuditi. Odpověď chorého muže, že nemá nikoho, kdo by mu do vody před jinými pomohl, zněla i jako sten úplné opuštěnosti i jako prosba o pomoc. Spasitel se nad ním smiloval — uzdraví opuštěnce bez koupele v rybníce, beze všech obyčejných léků, jediným slovem: Vstaň, vezmi lože své a choď. A hle, dlouholetý neduživec náhle pln zdravotní síly s ložem domů odchází.

Děj sběhl se v sobotu. Když pak Židé (slovem tím míní se fariseové a zákoníci) uviděli, že ten člověk nese lože své, vyčetli mu, že nezachovává svátečního klidu a sobotu znesvěcuje. Pravda, Zákon zapovídal každou práci, která přinášela zisk, konala se s hrmotem a námahou, jako na př. tahání a nošení těžkých předmětů, avšak nezapovídal přenášení lehkých předmětů v ruce nebo na rameni, když to potřeba kázala. (Mojž. II. 20, 8.; 31, 13...) Fariseové z přehnané horlivosti a nemírné úzkostlivosti hlásali, že není v sobotu dovoleno ani nepatrné, byť i domácí zaměstnání. Uzdravený omlouvá se rozkazem toho, jenž mu zdraví dal, maje správně za to, že člověk, jenž mu tolik pomohl, má dozajista moc dovoliti mu odnesení postele. Židé žádají vysvětlení úsměšně a zlostně: Kdo je ten člověk? Uzdravený jakoby oněměl, ovšem nezná onoho muže, jelikož Ježíš, chtěje se vyhnouti sběhu a podivu lidskému, po zázraku hned odešel. I jde dříve nemocný, nyní zdravý člověk do chrámu, poděkovat Bohu za veliké dobrodiní, a ejhle — nachází tu svého dobrodince. Ježíš věděl, že muž ten onemocněl z nepořádného života, a proto varuje ho před zpětilostí do hříchu, aby ho nepostihl těžší trest a snad i největší pokuta za hřích — věčné zavržení. Již nehřeš, aby se ti něco horšího nepřihodilo. Zajisté chtěl Pán vyléčiti ho také duševně.

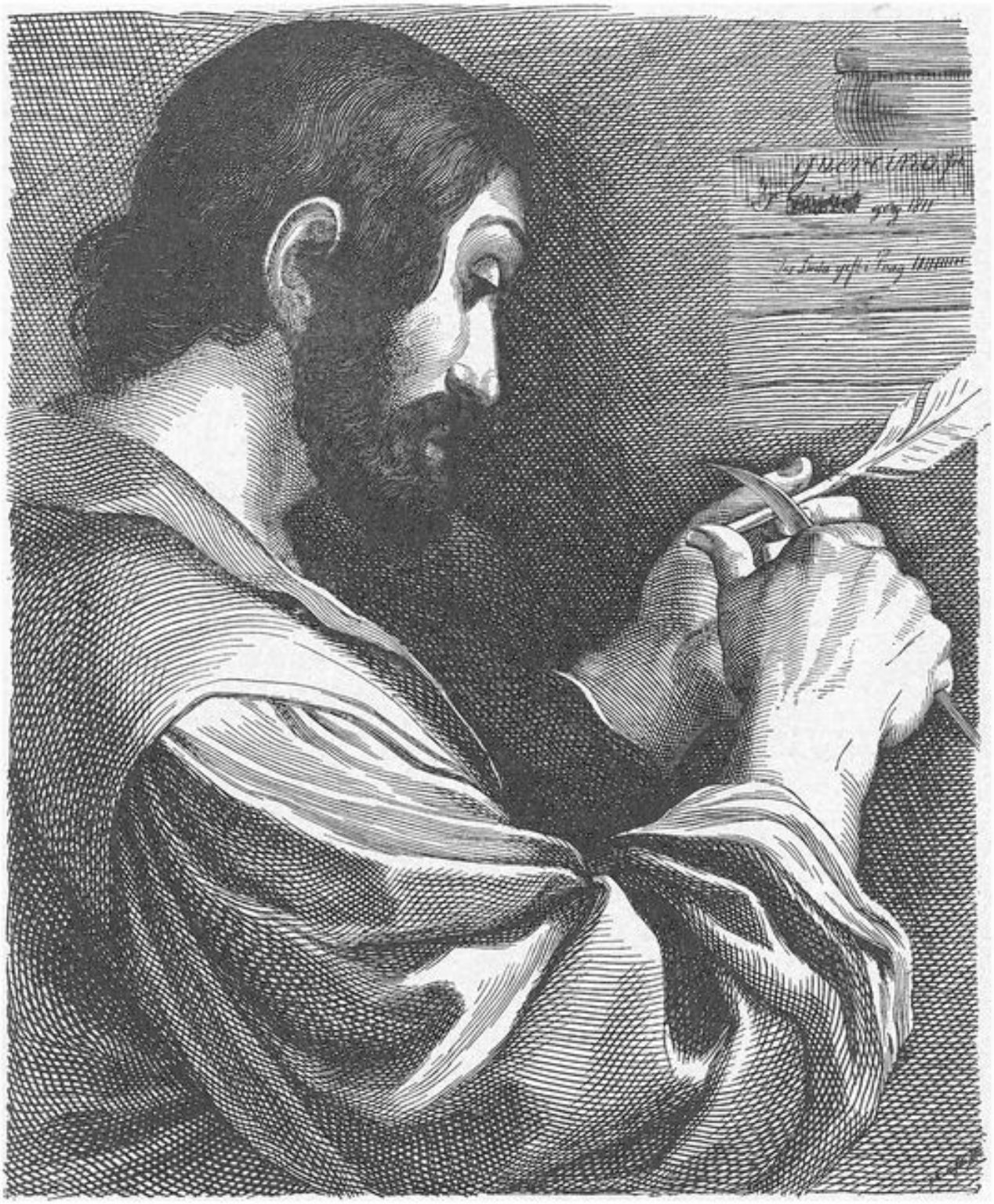
Uzdravený dovídá se při této příležitosti, kdo že jest jeho lékař, a běží rychle k fariseům zvěstovat, že Ježíš ho uzdravil. Nejspíše se domníval, že se takto ospravedlní před náčelníky lidu, proč zhřešil proti sobotnímu klidu, a snad popohánéla ho touha, aby velikému divotvůrci zjednal zaslouženou vážnost a uznání. Ale farisey nepohnul. Neradují se s uzdraveným, nemyslí na to, že dluhují Ježíši vděčnost za dobrý čin, neobdivují se jeho nadpřirozené moci, nechtějí uznati, že ten, jenž se osvědčil všemohoucím, věděti musí, co jest v sobotu dovoleno, uzavírají srdce své proti víře v Boží důstojnost Ježíšovu a zuří, že sám v nevážnosti maje předpisy o sobotě, jiné k přestupkům svádí. Vyhrožují, opovrhují Pánem, pronásledují ho jako přestupníka Zákona.

Ježíš se hájí, osvědčuje, že jest Synem Božím. Celá obhajovací řeč (Jan 5, 7.—30.) souvisí s předchozím zázrakem. Dá se rozděliti na tři díly:

1. Ježíš praví, že jest působení jeho totožné s působením Otce.

Ježíš pak promluvil k nim: Otec můj dosavad dělá, i já dělám. Tedy Židé hledali proto tím více ho usmrtiti, ježto nejen rušil sobotu, nýbrž i Boha nazýval Otcem svým, čině se rovným Bohu. Ježíš tedy odpověděl a řekl jim: Amen, amen pravím vám: Nemůže Syn sám od sebe činiti ničeho, leč co vidí, že činí Otec. Vždyť cokoli činí on, to činí podobně i Syn: neboť Otec miluje Syna a ukazuje mu všecko, co sám činí: a větší ještě skutky nad to ukáže mu, abyste se divili. Jako totiž

Otec mrtvé křísí a oživuje, tak i Syn, koho chce, oživuje. Vždyť Otec nesoudí nikoho, ale veškeren soud dal Synu, aby všickni ctili Syna, jako ctí Otce padá, nýbrž přešel ze smrti do života. Amen, amen pravím vám: Přichází hodina a nyní jest, kdy mrtví uslyší hlas Syna Božího, a ti, kteří uslyší,

SVATÝ MAREK EVANG.

Kdo nectí Syna, nectí Otce, který ho poslal. Amen, amen pravím vám: Kdo slyší slovo mé a věří tomu, jenž mě poslal, má život věčný a soudu neprozivi budou; neboť jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, aby měl život sám v sobě, a dal mu moc konati soud, poněvadž jest Syn člověka. Ne-

divte se tomu, neboť přichází hodina, ve které všickni, kteří v hrobech jsou, uslyší hlas jeho, a půjdou ti, kteří dobře činili, na vzkříšení života, ti však, kteří zlé páchali, na vzkříšení soudu. Nemohu já sám od sebe činiti ničeho. Jak slyším, (tak) soudím, a soud můj jest spravedlivý, neboť nehledám vůle své, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal. (Jan 5, 17.-30.)

Obyčejně se vysvětluje smysl slov Páně takto: Ježíš si připisuje právo léčiti i v sobotu. Praví: Jako můj nebeský Otec až dosavad působí, zachovávaje i spravuje svět, čímž soboty neznesvěcuje, tak i já dělám v sobotu, jsa jemu ve všem rovný Syn, a rovněž soboty neznesvěcuji. Ta řeč nevěřící farisey a zákoníky rozčilila. Vznikla v nich myšlenka: teď ho můžeme tím spíše pronásledovati, protože nejenom zlehčuje a ruší sobotu, ale přiznává si i božské vlastnosti. Ježíš takových důsledků nevyvracuje, nýbrž s důrazem pokračuje, že působení jeho na venek neliší se od působení nebeského Otce. Nekonečná láska Otcova k Synu stala se východištěm této moci. Dar není nijak omezený; vztahuje se ke všemu, co Otec činí a k čemu v úradku svém pro spásu světa se rozhodnul. Proto způsobí mnohem větší zázraky skrze Syna nežli jest uzdravení 38 let nemocného. Spasitel jako Otec vzkřísí i tělesně i duševně mrtvé k novému životu ne snad jenom nějaký určitý díl lidí a ostatní nikoli, nýbrž on může k životu přivésti všechny, kolik chce — jeho vůle a moc jest Otcově rovna.

A Otec Synu daroval nejenom moc vzkříšení a oživování, ale též soud nade všemi lidmi: „vniterní soud", t. j. s příchodem Kristovým ve člověčenstvu nastalé rozlišování, jež jeví se tím, že lidé za Kristem věrou kráčející přiřaděni budou království Božímu a tak dojdou života věčného, kdežto nevěřící zapadnou do říše temností a věčného zavržení a — potom o posledním dni všeobecný soud ukončí onen soud vniterní. Důvod, proč Otec Synu svěřil „vnitřní i zevnější soud", kotví v úmyslu, aby všichni lidé Synu prokazovali stejnou poctu jako Otci. Kdo upírá úctu Synu, nectí Otce, poněvadž Syn, jsa s Otcem téže bytnosti, vykonává ve své všemohoucnosti, co mu Otec přikázal.

Promluviv Vykupitel všeobecně o vzkříšení a soudu, vykládá zvlášť o duševním vzkříšení a soudu a potom o všeobecném soudu: Ujišťuji vás, kdo slyšev mé učení, uvěří a tak uvěří též v toho, jenž mne poslal, abych jeho učení hlásal, ten nepropadne věčné smrti — naopak, takový člověk přestoupil ze stavu duchovní smrti do stavu duchovního života, jenž zakončí věčnou blažeností.

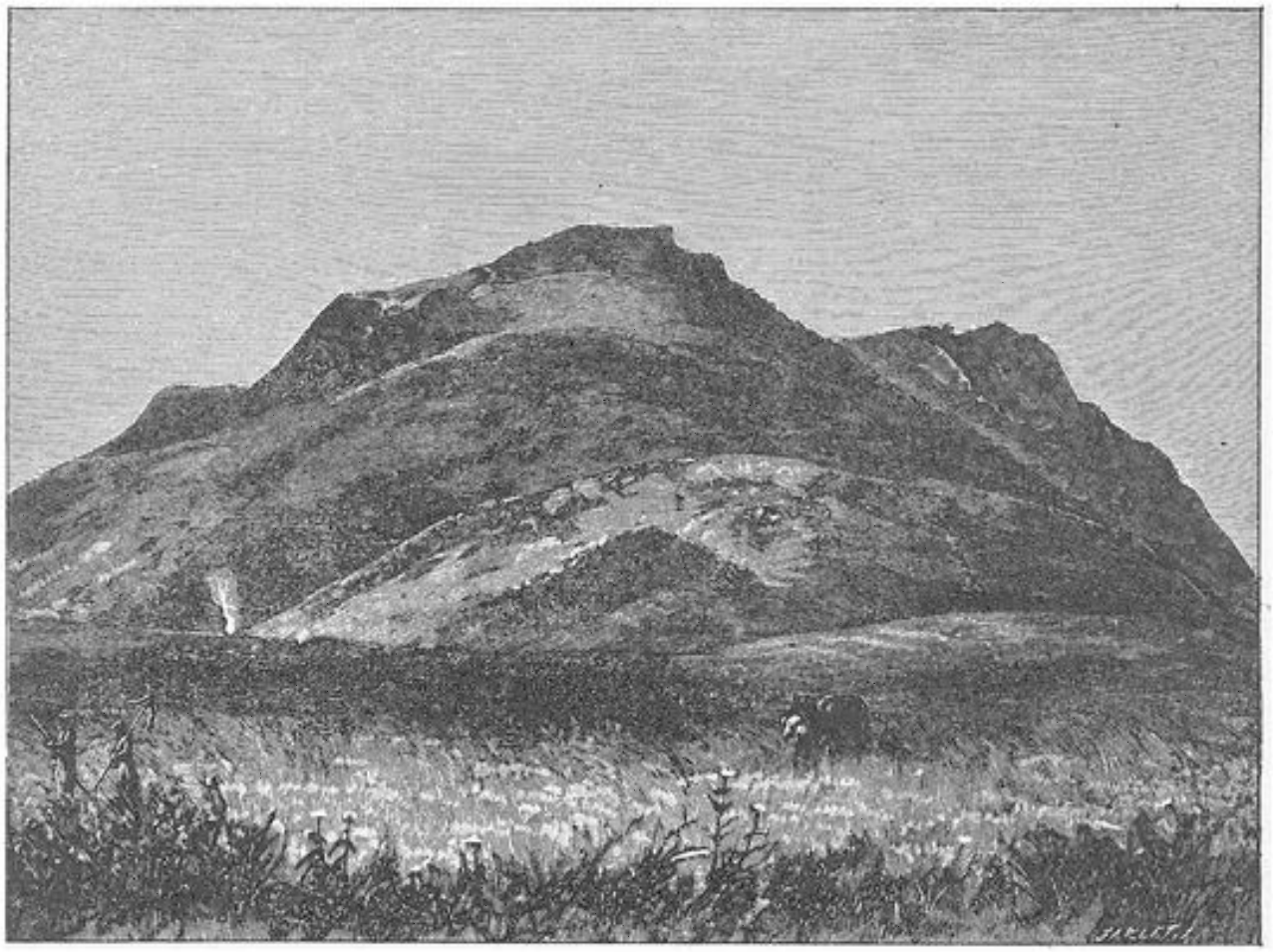
Nedivte se tomu, co jsem vám vypověděl o duchovním vzkříšení lidstva skrze Syna; vždyť vám musím ještě více říci, musím vám vysvětliti, že probudím také tělesně mrtvé, že jednou všickni, kteří ve hrobech dlí, uslyší můj hlas, volající je k životu. Mým slovem povstanou všickni z mrtvých, kdož činili dobré, bohumilé skutky, vstanou, aby brali účast věčně blaženého života, kdož však činili zlo bez pokání, vstanou, aby došli věčného zatracení. Soud, jejž zahájím po vzkříšení mrtvých, nevynesu bez spojení s Otcem. Můj soud bude výrok toho, co jsem slyšel od Otce — proto jistě spravedlivý, neboť má vůle jest zároveň vůlí Otce a já neustále pečuji o to, abych ji naplnil.

2. Kdo svědčí o pravdě učení Ježíšova.

Vydávám-li já svědectví sám o sobě, svědectví mé není pravé. Jiný jest, jenž svědčí o mně, a já vím, že pravé jest svědectví, které o mně vydává. Vy jste poslali k Janovi, a on vydal svědectví pravdě; já však neberu svědectví od člověka, ale toto pravím, abyste vy byli spaseni. On byl svící hořící a svítící, ale vám se zachtělo (jen) na chvíli se veseliti ve světle jeho. Já však mám svědectví větší nežli (jest) Janovo; ty skutky totiž, které mi dal Otec, abych je vykonal, ty skutky, které činím, vydávají o mně svědectví, že Otec mě poslal. I sám Otec, který mě poslal, vydal svědectví o mně; a nikdy jste ani hlasu jeho neslyšeli, ani tváře jeho neviděli, a slova jeho ne-

máte v sobě zůstávajícího, neboť vy nevěříte tomu, kteréhož on poslal. Zpytujete Písma, neboť se domníváte, že v nich máte život věčný. Také ona jsou to, jež vydávají svědectví o mně. (Jan 5, 31.—39.)

Kdybych sám o sobě svědectví pronášel, s lidského stanoviska, na němž vy trváte, nebylo by správné a právoplatné. Ale já nezakládám se vlastním svědectvím, dím-li: se býti praví, a on slavně se vyjádřil o mé božské důstojnosti. Nechci však se dovolávati svědectví člověka, dotýkaje se ho zběžně, abych vám usnadnil víru ve mně, což nutno ke spáse. Jan svítil vám jako veliké světlo Boží, abyste přišli k poznání a našli tu víru; ale vy pobavivše se nějaký čas jeho řečí, utišili jste jen svou zvědavost a — zapomněli jste brzo na všecko. Jakmile začal kárati hříšný váš život, napomínal k pokání, obrátili jste

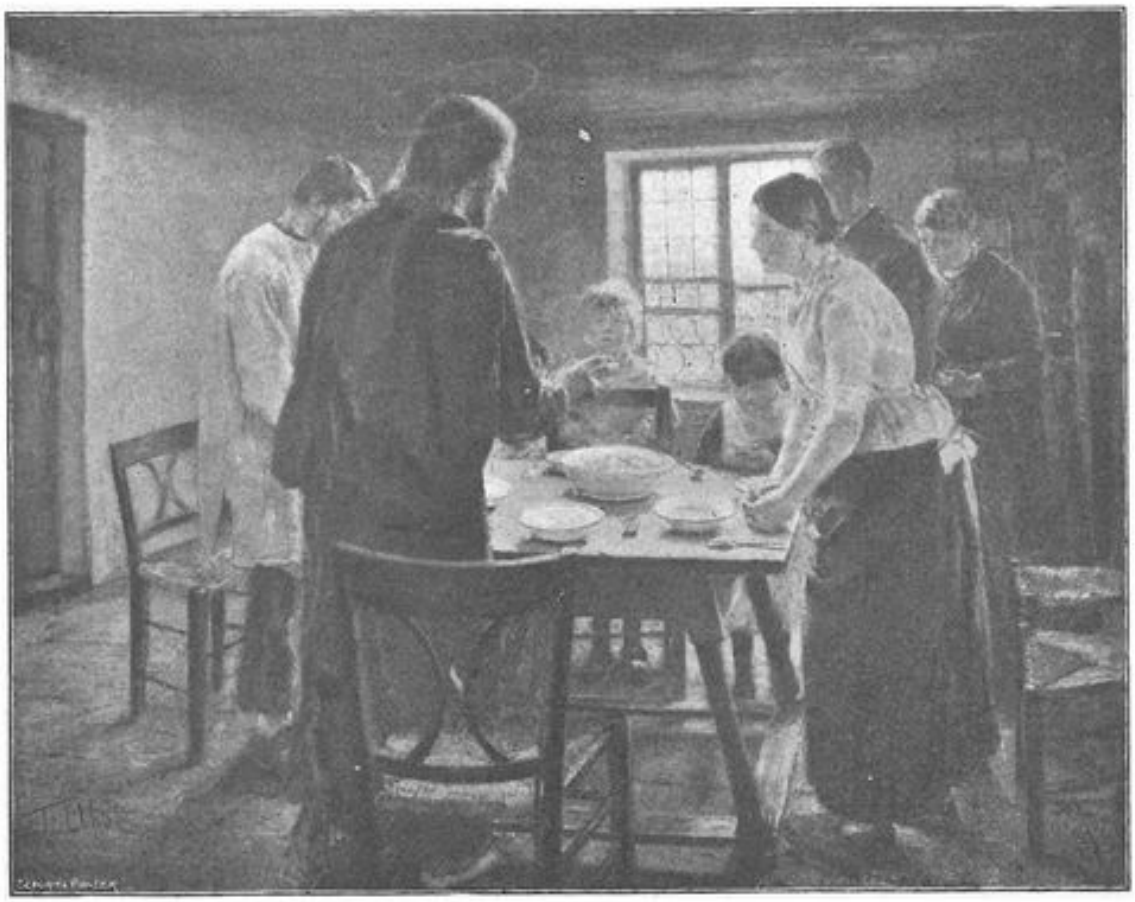
HORA BLAHOSLAVENSTVÍ. Kristus Pán provázen učeníky svými přišel k moři Genezaretskému a vyvolil tu dvanácte apoštolů. Potom „vida Ježíš zástupy vstoupil na horu a když se posadil, přistoupili k němu učeníci jeho; otevřev ústa svá učil je“. (Mat. 5, 1. 2.) Následovalo pak ono velikolepé kázání na hoře, počínající osmerým blahoslavenstvím. Odtud nazvána hora „horou blahoslavenství“. — Tradice křesťanská označuje jménem tím horu na cestě z Akry k jezeru Genezaretskému, již nazývají Arabové Džebel Korun Hattin. Jsou to dvě temena, která horu věnčí, od nichž své jméno má. Obě jsou od sebe oddělena úzkým hřbetem. Hora sama nezdvihá se výše, než 50 m nad okolní planinu. Její vrchol není delší sta metrů.

Jsem Syn Boží. Někdo jiný o mně svědčí — Otec nebeský. Já jsem s ním jedné bytnosti a přirozenosti, vím, že svědectví Otcovo pravdivo. Mohl bych vás odkázati k výroku Jana Křtitele, jak o mně mluvil, když vysoká rada k němu poslala s dotazem, kým se od něho s nevolí a s opovržením. Jako jste nepřijali svědectví Janova, nepřijímáte většího — Otce nebeského. Svědectví to plyne ze zázraků, které konám z moci Otce a z jeho příkazu a jež vám musí sloužiti za úplný důkaz, že mé poslání vyšlo od

Otce. Kromě zázraků svědčí o mně Otec ve slovech proroků, které mezi lidstvo poslal před mým viditelným příchodem. A vy jste jich neslyšeli, když o mně předpovídali, a nepoznali jste zjevení Boží. Badáte v Písmě, jsouce přesvědčeni, že v něm označena cesta, která vede k životu věčnému; a což neukazuje Písmo na mne? Než, vy nechcete ke mně přijíti, ve mne uvěřiti, abyste došli věčného života. Proto nemá vaše pátrání v Písmě, ač tolik o mně vysvědčuje, ve vás kýženého výsledku.

Boha, nehledáte? Nedomnívejte se, že já budu žalovati na vás u Otce; jestiť, kdo na vás žaluje, totiž Mojžíš, v něhož vy doufáte. Neboť kdybyste věřili Mojžíšovi, věřili byste i mně; vždyť o mně psal on; pakli však nevěříte jeho písmu, kterak uvěříte mým slovům? (Jan 5, 40.—47.)

V těchto slovech udává Pán Ježíš příčinu, proč Židé v něho nevěří, ačkoli mají tolik lidských i božských svědectví. Děje se tak pro zkaženou, rozmarnou jejich vůli. Ne-

KRISTUS NÁVŠTĚVOU U CHUDÉ RODINY.

3. Příčiny a výsledky židovské nevěry.

A vy (přece) nechcete přijíti ke mně, abyste měli život. Oslavy od lidí nepřijímám, ale poznal jsem vás, že (totiž) lásky k Bohu nemáte v sobě. Já jsem přišel ve jménu Otce svého, a nepřijímáte mě; jiný-li přijde ve jménu svém, toho přijmete. Kterak můžete uvěřiti vy, kteří přijímáte čest jedni od druhých, a té cti, která jest od jediného chtějí se přivinouti ke Spasiteli, protože necítí žádné lásky k Bohu, jsouce opanováni vlastní samolibostí. Kristus Pán je ujišťuje: Nemyslete si, že chtěje vás k víře pohnouti, hledám cti u lidí. Miluji Boha, a tudíž nehledám lidské cti, ale Boží poctu. O vás vím, že Boha nemilujete, a tedy na něho nevzpomínáte. Z toho důvodu nelnete ke mně jakožto vyslanci Božímu. Kdyby někdo jiný samozvaně se prohlásil za Messiáše, toho byste přijali, jsouce s ním téhož ducha i smýšlení. U vás nemohla zapustiti kořeny

víra, sebezápor, pokora, jelikož se sháníte po vážnosti a oblibě u lidí, nedbajíce pravé pocty, záliby v Bohu. Nedomnívejte se, že vás nařknu u Otce z nevěry. To za mne učiní Mojžíš, v něhož přece doufáte; ale ani jemu nevěříte. Neboť kdybyste mu věřili, našli byste v jeho spisech napomenutí o mně: vždyť Mojžíš na mne jako na budoucího Messiáše poukázal. A jestliže nevěříte spisům Mojžíšovým, jehož si vysoce vážíte, na něho se odvolávajíce, jakou mohu se kojiti nadějí, že mé učení u vás nalezne sluchu?

KAPITOLA ŠEDESÁTÁ DRUHÁ.

Učeníci trhají v sobotu klasy. Ježíš je hájí proti nařknutí fariseů. Zhojí uschlou ruku.

I stalo se v sobotu druhoprvní, že šel obilím, a učeníci jeho trhali klasy a vymínajíce je rukama, jedli. Někteří z fariseů však řekli: Proč činíte, co není dovoleno v sobotu? Ježíš odpověděv řekl jim: Nečetli-liž jste ani to, co David učinil, když zlačněl on i ti, kteří byli s ním? Kterak vešel do domu Božího a obdržev chleby předkladné, jedl a dal i těm, kteří byli s ním, jichž nesluší jísti leč jedině kněžím? A pravil jim: Pánem jest Syn člověka i soboty. (Lukáš 6, 1.—5 srov. Mar. 23.–27.; Mat. 12, 1.—8.)

Po významné řeči velikonoční opustil Ježíš Jerusalem. Vyhýbaje se nevěrcům, jde zpět do Galilee. Než i sem pronikl již špatný vliv fariseův. O kolik víc božský Spasitel ukazoval moci, moudrosti a dobroty, o tolik přibývalo mu nepřátelských projevů od náčelníků lidu. Zjev tento dá se vysvětliti nepravou představou o pozemské říši messiánské, k jejímuž založení (podle lidského rozumu) chudý syn tesařův nepostačoval. Do očí zrovna je píchaly četné zázraky Páně, které mu zjednávaly velikou oblibu u lidu. Nepřátelství po každé události zrovna rostlo. Zvyčítavše kde co Ježíši po uzdravení ochrnulého i při hostině u Matouše, obviňují ho zase ze zlehčování soboty. Proč, uvádí Písmo. Učeníci pociťují hlad, jedí dozrálé zrní. Zákon to dovoloval (Mojž. V., 23, 35.) — učeníci použili dovolení. Fariseové však, slídíce za Pánem, aby na něm našli nějaký podklad obžaloby, se pohoršují. Vyčítají Spasiteli . . Vykladači Písma shodují se v tom, že touto sobotou „druhoprvní“ se míní první sobota po velikonoci, t. j. 16. den nisanu, kdy prvotiny úrody obětovány ve chrámu. Před tím nesměl nikdo z polní úrody ničeho požívati. (Mojž. III. 23, 5.)

Církevní Otcové obdivují se horlivosti učeníků, s jakou za Mistrem pospíchali. Sv. Jan Zl. dí: Obdivujme se, jak málo pečují o tělo! Ani tenkráte neodcházejí od Ježíše, když tělo žádá potravy. Beda řeč. ctihodný praví: Pečujíce srdečně, aby našli chléb života — trpí hlad.. Přemrštění fariseové při svých názorech o svátečním klidu (Mojž. II. 20, 10; 34, 31.), jakmile spatří je rozkusovati zrnka, křičí na Pána, cože jim to v sobotu dovoluje. Spasitel omlouvá učeníky důvody, které nevolané kritiky rázem umlčují. Dokazuje jim z dějin Davida krále, o němž měli vysoké ponětí, ukazuje jim na kněžské výkony sobotní, na svou všemohoucnost, že apoštolové nečiní nic neslušného.

Na útěku před nezdárným synem Absolonem přišed David do Nobe, nepatrného

RYBNÍK BETHESDA V JERUSALEMĚ.

SKUPINA MALOMOCNÝCH.

městečka severně od Jerusalema (nyní el Isavieh), kde tenkráte se nacházel svatostánek židovský s archou úmluvy, žádal pro sebe a své průvodčí celý hladový něco pokrmu. Nemaje v okamžiku ničeho po ruce, dal velekněz králi a průvodčím jeho lícné chleby (= chleby předložení). (Král. I. 21, 1.) To bylo 12 kulatých bochníčků z čisté pšeničné mouky, jež jako obět díků za 12 pokolení israelských každé soboty kladli kněží do svatyně na zvláštní stolek; tam zůstávaly až až do příští soboty, kdy kněží staré snědše, tyto novými nahrazovali. (Mojž. III. 24, 8.) [1]) Laikové z nich jísti nesměli.

Ukazuje-li Ježíš k tomu, že David s průvodčími po svolení nejvyššího kněze jedli obřadné chleby, chce říci: Může-li kněz Starého zákona v nutném případu prohlásiti, že Zákon neváže, mohu já jsa více než velekněz v podobné záležitosti od Zákona rozvázati, zvláště když se jedná o věc malichernou, Zákonu nepodléhající. Jako znalci Zákona přece víte, pokračuje Ježíš, že kněžím Zákon nařizuje v sobotu oběti. S těmi zajisté spojena jest tělesná práce: zabíjení zvířat, kropení krví, vaření obětního masa a přece kněze ze zlehčování soboty neviníte! Kněží ve chrámě sobotu ruší a jsou bez hříchu. (Mat. 12, 5.) Oč více lze omluviti mé učeníky, když v mé službě utrhnutím klasů zahánějí hlad: ját větší chrámu (Mat. 12, 6.), jsem živý chrám, Bůh chrámu! Což nevíte, že sobota pro člověka učiněna jest a ne člověk pro sobotu? (Mar. 2, 27.) Poněvadž tedy podle zřízení Božího sobota slouží člověku, má se bráti zřetel na jeho duchovní i tělesné dobro. (Mojž. II. 20, 9.; 23, 12.; V. 5, 14. 15.) Neznáte výpovědí prorockých, podle nichž více platí láska a milosrdenství než obřadní předpisy? Nevzpomínáte na slovo proroka Oseáše: Milosrdenství chci a ne oběti? (ib. 6, 6.). Kdybyste to uvážili, nikdy byste nepotupovali těchto nevinných (Mat. 12, 7.), že z hladu zrna pojídají. A i kdyby Zákon zapovídal trhati klasů k snědku, vězte, že mám moc to dovoliti, neboť Syn člověka je zajisté pánem i soboty (l. c. 12, 8.; Mar. 2, 28.· Luk. 6, 5.).

Z této a ještě jiných událostí v evangeliu poznáváme, že starozákonní přísnost v zachovávání soboty Nový zákon nemálo zmírnil. Křesťan smí v neděli konati tělesné práce, které k zachování života jsou nevyhnutelně potřebny, které žádá láska k bližnímu slovem všecky ty práce, jež vyžaduje čest Boží, blaho vlastní a bližního. Čím však zákonodárství Kristovo a církevní mírnějším, tím upřímněji a věrněji má křesťan neděli světiti horlivou modlitbou, přijímáním sv. svátostí, skutky tělesného i duchovního milosrdenství.

Stalo se pak v sobotu jinou, že vešel do synagogy a učil. A byl tam člověk, jehož pravá ruka byla uschlá. I pozorovali ho zákoníci a fariseové, zdali bude v sobotu uzdravovat, aby nalezli, z čeho by jej obžalovali. On však znal myšlení jejich; i řekl člověku, jenž měl uschlou ruku: Vstaň a postav se doprostřed. I vstal a postavil se. Ježíš pak řekl k nim: Ptám se vás: Sluší-li v sobotu dobře činiti čili zle, život zachovati čili zahubiti? A pohleděv kolem na ně na všecky, řekl tomu člověku: Vztáhni ruku svou. I vztáhl; a ruka jeho byla uzdravena. Oni však naplnili se nesmyslností a umlouvali se vespolek, co by učinili Ježíšovi. (Luk. 6, 6. až 11.; Mar. 3, 1.—6.; Mat. 12, 9.—21.)

Pokus fariseův, obviniti Ježíše z nesvěcení soboty, protože dovolil učeníkům trhati klasy, nijak se nepodařil. Chápou se tudíž jiné udá-

[1]) Jos. Flavia Starožitnosti 3, 10. 6.

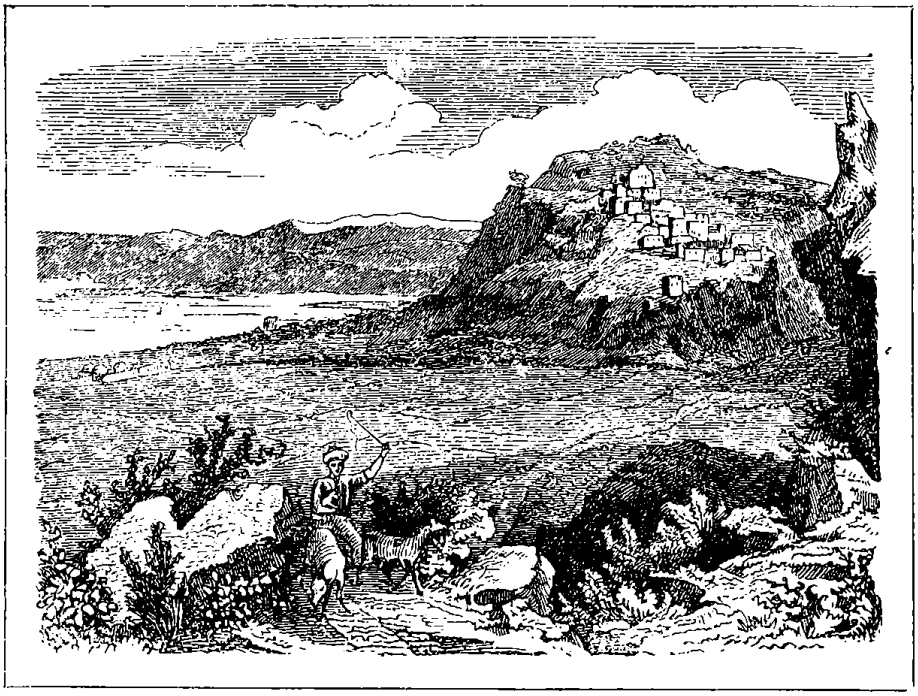
RYBNÍK BETHESDA V JERUSALEMĚ (k obr. na str. 280.) hledají mnozí v zasypaném nyní rybníku na severní straně hory chrámové, zvaném Birket Isra'in, nedaleko brány sv. Štěpána. Je to ono místo, kde Kristus Pán uzdravil člověka 38 let nemocného, přišed ke svátkům židovským do Jerusalema. Birket Isra'in jest vyzděná nádržka vodní 110 m dlouhá, 38 m široká a 24 m hluboká. Jest nyní z polovice zasypána. Rostou tu kaktusy a různé křoviny. Na straně severní jsou vystavěny domy. Podle nejnovějších výzkumů nalézal se vlastní rybník Bethesda o něco severněji a sice na místě, kde stojí nyní chrám sv. Anny. Tam byla také r. 1888 při opravách podobná nádržka odkryta. Birket Isra'in nazván Bethesda, když sousední nádržka byla zasypána.

losti. Spasitel našel v kafarnaumské synagoze o dni sobotním člověka s uschlou rukou Bezpochyby tam přišel vzbudit útrpnosti Messiášovy, aby ho uzdravil. Sv. Jeroným zachoval z apokryfického (nepravého) evangelia Nazarenců (křesť. sekta) úryvek řeči, jak prý nemocný na Ježíše promluvil: Viz, jsem kameník, jenž rukou vydělával chleba svého. Prosím tě, Ježíši, vrať mi zdraví, abych s hanbou nemusil žebrati! Podle výkladů farisejských škol mohli lékaři v sobotu léčiti jen tehdy, hrozilo-li nebezpečí smrti. Z té příčiny čekali fariseové na Ježíše jako zákeřníci, uzdraví-li ne nebezpečně chorého. Pán, prohlédaje lest i zlomyslnost nepřátel, ničeho jim nevyčítá, ale s podivuhodnou mírností snaží se je přesvědčiti, že přehánějí a zkrucují názory o svěcení soboty. Káže neduživci předstoupiti a otazuje se přemrštěnců, sluší-li v sobotu dobře činiti či zle, život zachovati či zkaziti?

Nesmí nás překvapiti, že Spasitel nazývá zlým skutkem, opomine-li lékař v sobotu přinésti pomoc nemocnému.

Hříšno i tvrdo jest, nevytrhneme-li, mohouce, nešťastného z bědného postavení, nepomůžeme-li prosícímu. O posledním soudu přijdou na levici ti, kdož nekonali skutků bližénské lásky, kdo mimo jiné nemocných nenavštěvovali a netěšili (Mat. 25, 24..). Sv. Matouš doplňuje zprávu, že Kristus Pán podal zřejmý důkaz, proč v sobotu se smí uzdravovati. Zeptal se posluchačů: Který z vás člověk, jenž by měl jednu ovci a ta kdyby upadla do jámy v sobotu, zdaliž nedosáhne a nevytáhne ji? Zdaliž není člověk mnohem lepší nežli ovce? Proto sluší v sobotu dobře činiti.

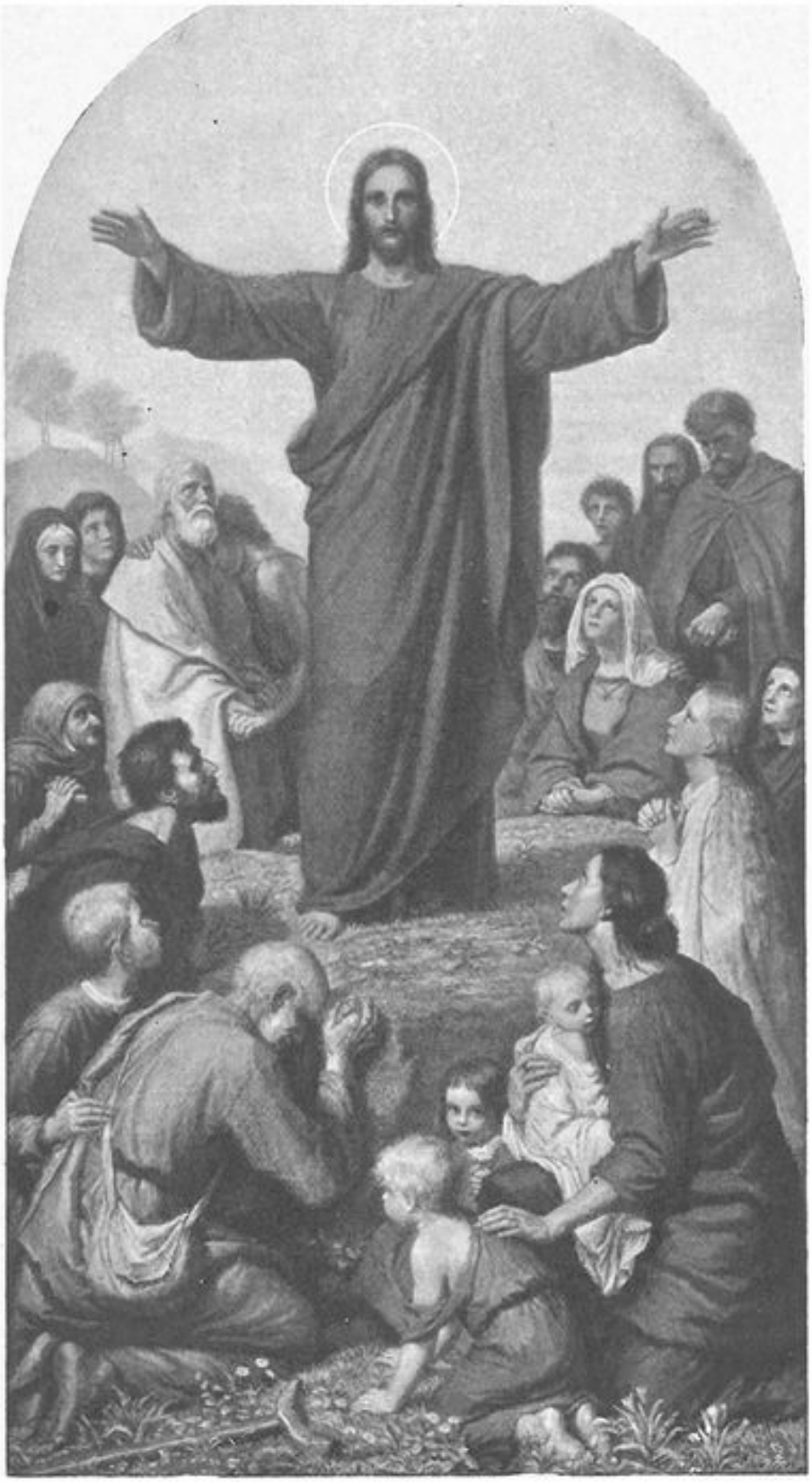
Farisejské učení dovolovalo přispěti ovci, spadla-li do jámy. Proto nezbylo jim nic jiného než přiznati, že musí býti dovoleno tomu, kdož dovede, uzdraviti nemocného; vždyť člověk má větší cenu nežli ovce. Nejsouce pravdě přístupni, nevyřkli toho ústy, ale — mlčí. Mlčení jejich mluvilo, že nedají se přesvědčiti a poučiti. Znaje toto smýšlení, vševědoucí Spasitel patří na ně ve svatém rozhorlení a též v zádumčivém smutku, měří zrakem jednoho po druhém. Na to skutkem ukáže, že v sobotu dovoleno uzdraviti. Marek pak píše: A pohleděv na ně vůkol s hněvem, zarmoucen jsa nad slepotou srdce jejich, řekl člověku: Vztáhni ruku svou. I vztáhl a učiněna je ruka jeho zdravá. (3, 5.)

SAREPTA, známé místo ze života proroka Eliášova. Vstaň a jdi do Sarepty Sidonské a pobudeš tam: nebo jsem tak přikázal ženě vdově, aby tebe krmila. (3. král. 17, 9.) Eliáš vzkřísil tam též syna této vdovy. I Nový zákon zmiňuje se o Sareptě. (Luk, 4, 26.) Do této krajiny klade také tradice uzdravení dcery ženy kananejské, která nepřestávala Spasitele o milost prositi. Ve čtvrtém století byla na místě, kde se nalézal dům vdovy sareptské, postavena věž. Dnes nalézá se tam svatyně mohamedánská.

Ze zázraku mohli fariseové a zákoníci na. býti důkazu, že Kristus jedná správně, sice jinak by ho Bůh takovým divem neoslavil. Než místo uznání, rozzuřivše se nesmyslně, umlouvali se proti Pánu: A vyšedše fariseové, sešli se s Herodiany v radu proti němu, kterak by ho zahubili, pokračuje ve vypravování Marek (3, 6.).

Herodiany nazývali se stoupenci knížete Heroda Antipy. Jsouce nakloněni Římanům, tvořili stranu vládě příznivou. Fariseové naproti nim bojovali o národní svobodu, neodvislost Židů. S nimi šla většina národu.

KÁZÁNÍ NA HOŘE.

Ačkoliv tedy fariseové vystupovali jako političtí nepřátelé Herodianů, spojili se s nimi, aby Ježíše zničili. Pozorujeme z toho, že nenávist proti Ježíši je tak zaslepila, že neměli smyslu pro jeho zázraky dotvrzované učení. Srdce jim ztvrdlo jako kámen.

Albert Veliký, středověký učitel, vylíčiv dojem, jaký vznikl ve fariseích po uzdravení uschlé ruky, dí: Krtek nesnese dlouho slunečních paprsků. Nemůže-li pod zemi, batolí se jako otrávený.

Rozčilenost nepřátel působila na Spasitele tak, že odešel od nich na jiné místo, k jezeru Genezaretskému. (Mar. 3, 7.)

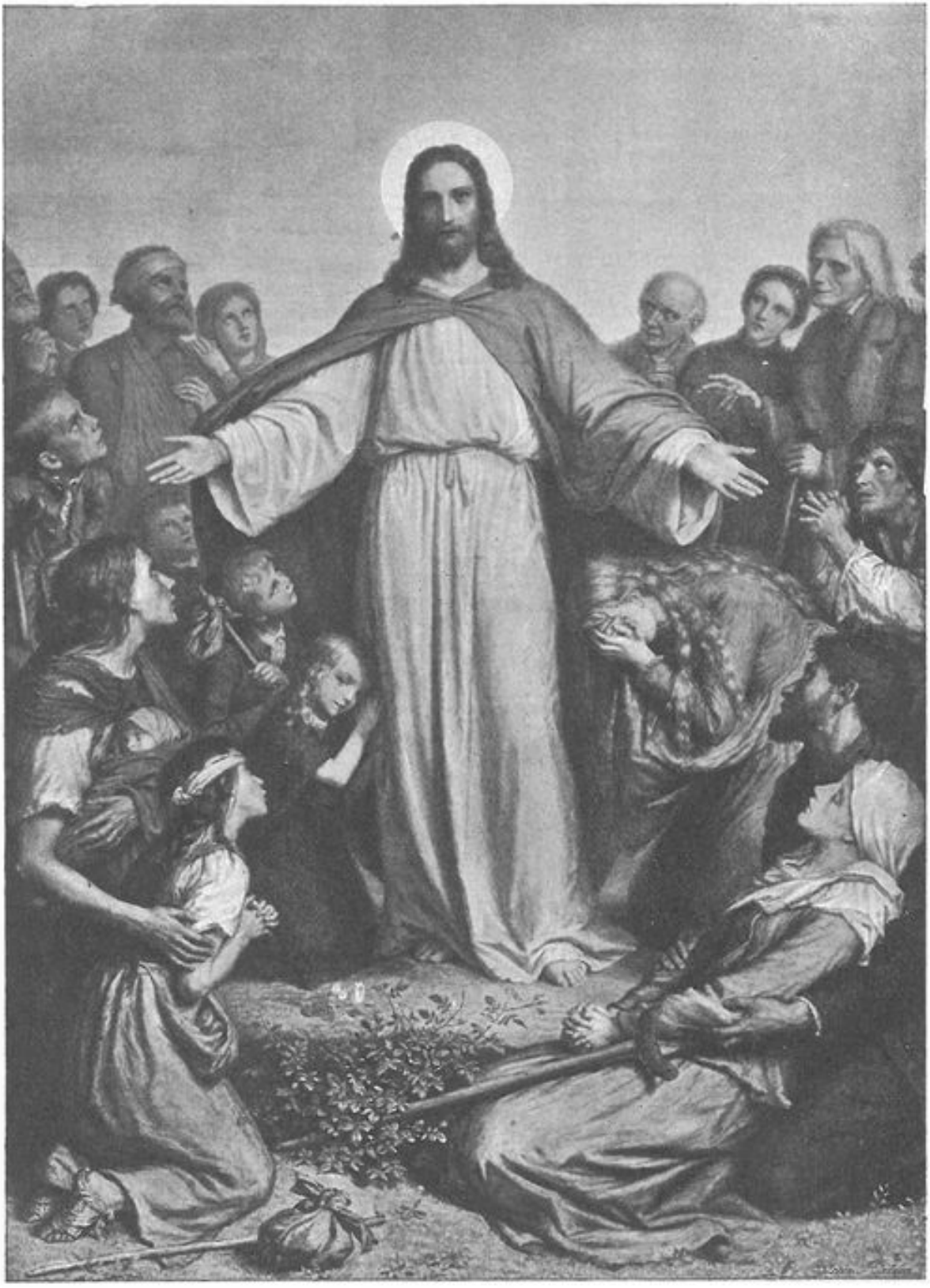
Hodina jeho utrpení ještě neuhodila.

. . . a šli za ním mnozí, i uzdravil je všecky a přikázal jim, aby ho nerozhlašovali, by se naplnilo, co bylo pověděno skrze proroka Isaiáše slovy: Aj služebník můj, kterého jsem vyvolil, miláček můj, v němž zalíbila si duše má. Dám ducha svého na něj, a bude zvěstovati soud národům. Nebude se hádati ani křičeti, aniž uslyší kdo na ulicích hlas jeho. Třtiny nalomené nedolomí a knotu doutnajícího neuhasí, až přivede soud k vítězství; a ve jménu jeho budou doufati národové. (Mat. 12, 15.—21.)

Touto událostí ukázal Spasitel všem svou moudrost. Jak rázně usadil

farisey, že ani nedutali! Však zřetelněji ještě osvědčil šlechetné srdce, umírněnost a vlídnost vůči nepřátelům. Měří je sice zrakem plným spravedlivého rozhorlení a zároveň dívá se na ně soustrastně, naplněn smutkem pro jejich zaslepenost.

Zázraky svými nechce jich popuditi, ale o pravdě svých slov přesvědčiti. A když zachovají se k jeho učení netečně, ba o život mu ukládají, odchází od nich, aby jednak nevydával se v nebezpečí, jednak aby jim popřál času k přemýšlení o příběhu a aby

POJĎTE KE MNĚ VŠICHNI.

se obrátili. Evangelista Matouš uvádí správně obraz skvostné povahy Messiášovy, jak jej narýsoval prorok Isaiáš (42, 1.—4.).

Prorok, zmíniv se o božském poslání Messiášově a úkolu, že přinese zákon Boží, pěknými slovy popisuje hlavně způsob, jak mírně, pokojně a vlídně působiti a žíti bude.

KAPITOLA ŠEDESÁTÁ TŘETÍ.

Ježíš si zvolí apoštoly.

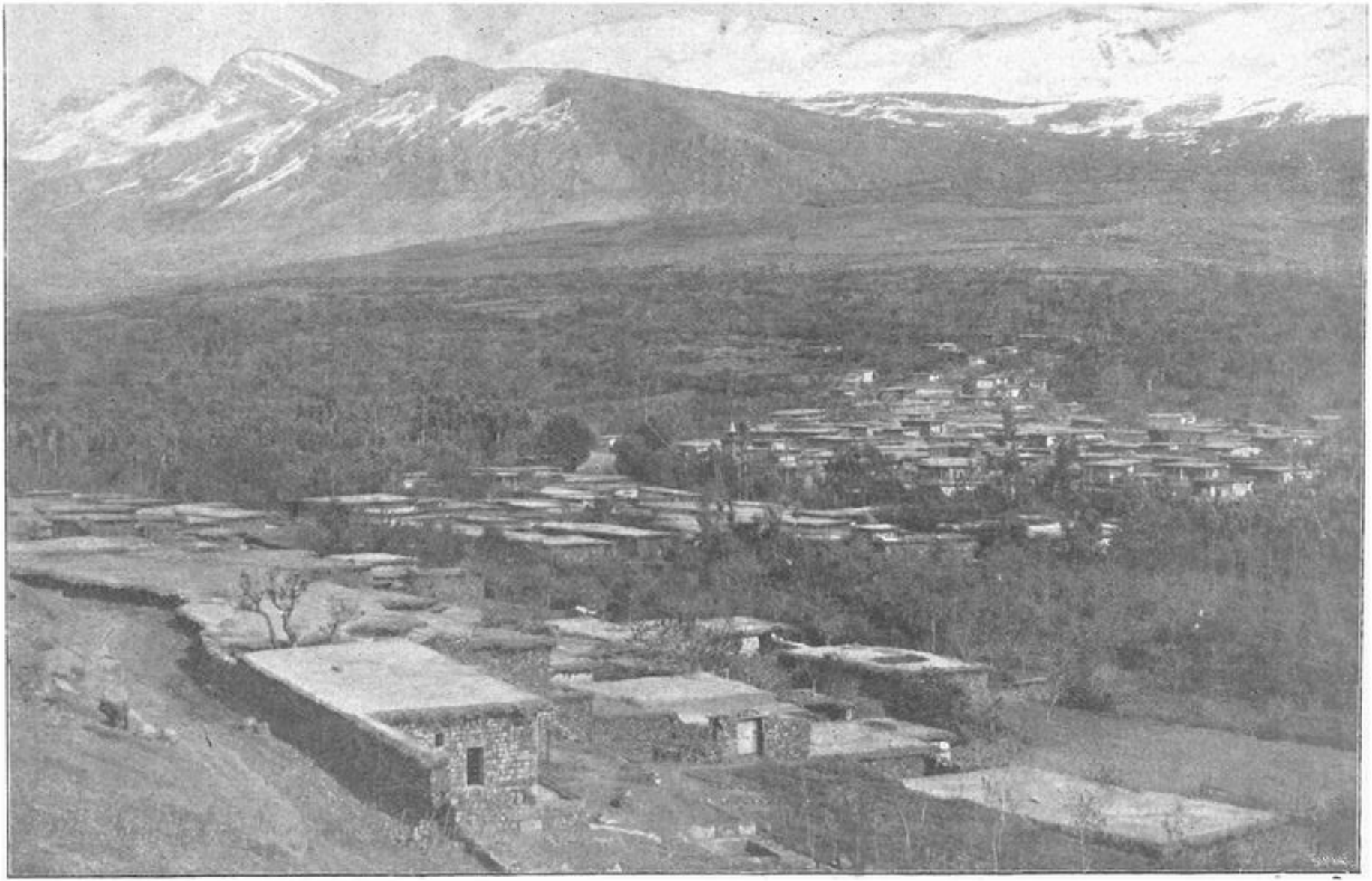
Stalo se pak v těch dnech, že vyšel na horu se pomodlit a přes noc trval na modlitbě k Bohu. A když se rozednilo, povolal k sobě učeníky své a vyvolil z nich dvanáct, jež také apoštoly nazval: Šimona, jemuž dal jméno Petr, a Ondřeje, bratra jeho, Jakuba a Jana, Filipa a Bartoloměje, Matouše a Tomáše, Jakuba (syna) Alfeova, a Šimona, jenž slove Horlivec, a Judu (bratra) Jakubova, a Jidáše Iškariotského, jenž se stal zrádcem. (Luk. 6, 12.--16.; Mar. 3, 13. až 19.; Mat. 10, 1. 4.)

Jak svrchu řečeno, radili se fariseové s Herodiany, jak by Ježíše zabili. Spasitele ovšem nezůstalo tajno, že úmluvu uskuteční; leč nemělo se tak státi hned, jelikož nebeským Otcem určený čas dosud se nepřiblížil. Jednou však přijíti měl a tudíž Ježíš se ustanovil na tom, zvoliti zástupce, kteří by po jeho smrti ve vykupitelském díle pokračovali. Volba byla nutna, poněvadž přes všecku zlost a žárlivost protivníků počet stoupenců se rozmnožoval. Pro ně i budoucí věřící chtěl Pán zříditi pastýře, kteří by učení jeho hlásali, po na nebe vstoupení prostředky spásy udělovali tak, jak je Kristus smrtí na kříži zjednal.

Toť vlastní a vnější pohnutka k volbě apoštolův. Název apoštol, z řeckého *ἀπόστολος* znamená tolik jako poslanec, posel. Počet dvanáct není nahodilý a libovolný, nýbrž ukrývá v sobě hluboký význam, což patrno z toho, že po odchodu Páně na místo proradného apoštola Jidáše zvolen za dvanáctého svatý Matěj.

Ve dvanáctce apoštolů vidí sv. učitelové církevní tajemný význam povolání apoštolův. Od pradávna považovány číslice 3 a 4, jichž násobením povstává dvanáctka ($3 \times 4 = 12$), za číslice posvátné. 3 značí tři božské osoby v nejsv. Trojici, 4 počet stran světových, čtyři doby roční a 4 období lidského věku. Podle toho povolal Pán apoštoly, aby zvěstovali trojjediného Boha celému světu. (Ctihodný Beda. * 674.) Dvanáctka apoštolská ukazuje na 12 pokolení israelských, 12 synů patriarchy Jakuba (Mojž. I. 35.), kteří stali

MALOMOCNÍ. (K obr. na str. 281.) O těchto ubožácích, které na obraze našem spatřujeme, zmiňuje se Písmo svaté častěji. Jsou dva druhy malomocenství, tak zvané bílé *(λέπρα)*, jež počíná skvrnami, které se rozežírají a otvírají. Kůže se stává bělavá, mazlavá a lesklá, při tom je napuchlá a suchá tak, že se láme, načež povstávají vředy. Vlasy nemocnému vypadávají, smysly ochabují, oči ustavičně slzejí, hlas ochraptí. Smrt nastává úbytěmi nebo zadušením. Druhý druh: malomocenství boulovité zove se elefantiasis a jeví se také nejprve skvrnami, z nichž se však vyvinou v obličeji boule a uzle až tak veliké jako vejce, z nichž se vyvinou teprve vředy.

STŘECHY NA VÝCHODĚ.

se jako základem starozákonního království Božího. Rovněž novozákonní království, církev sv., mělo míti 12 otcův. K tomu ještě počet 12 posvěcovaly události a předpisy které naznačovaly 12 apoštolův. Mojžíš poslal do zaslíbené země 12 vyzvědačů, kteříž vrátivši se přinesli nádherné plodiny země (Mojž. IV, 13.) — tak posláno 12 poslanců Páně k duchovnímu prozkoumání světa, aby nasbírali plodů k věčnému životu, aby lidstvo jako zralé snopy shromáždili do stodol nebeských.

Dvanáct drahokamů skvělo se na náprsníku nejvyššího kněze starozákonního, a do nich vryta jména 12 kmenů židovských (Mojž. II. 39.) — také apoštolové jako 12 klenotů vyzařují ze srdce pravého velekněze Ježíše nebeskou moudrost všem národům světa. 12 studnic oživovalo poušť Elim Žíznivý Israel se v nich občerstvil (Mojž. II. 15.) — dvanáct chlebů lícných (předložených) jako nástin duchovního pokrmu israelského leželo na stole ve svatyni (Mojž. II. 25, 30.; III. 24. 5.) — 12 zvířat neslo umyvadlo ve chrámě Šalomounově A v Novém zákoně? Dvanáct apoštolů, toť dvanáct jasných hvězd v koruně nevěsty Krista Pána, církvi sv. — toť dvanáct úhelných (základních) kamenů nebeského Jerusalema, toť 12 bran, jimiž vyvěrá duchovní život do všech končin světa. (Zjev. 12. 1.; 21, 14 a 21.)

Prve nežli Pán Ježíš zvolil apoštoly, vyšel na horu, modlil se a přes noc trval na modlitbě k Bohu. Staré podání ústní tvrdí, že to byla hora Korun (kuru) Hatin, asi $3^1/_2$ hod. západně od jezera Genezaretského, 4 hod. jižně od Kafarnaum a tolikéž cesty severně od hory Tábor. Je to pásmo hor, z nichž na způsob sedla vynikají na obou koncích, východním i západním, dva výběžky. Odtud jméno Korun Hatin, t. j. Hatiny rohy. Pro volbu dvanácti apoštolů sluje hora též „apoštolská“, pro kázání, jež tam Pán o oslavě spravedlivých promluvil, nazývají ji „horou blahoslavenství“. Na rovince většího, jihozápadního výběžku spatřují se ssutiny kaple, jež kdysi označovala místo, kde Ježíš kázal. S hory uvidíme jezero Genezaretské, lesknoucí se jako uhlazený kov, třpytící se v záplavě paprsků slunečních všemi barvami. Na severu trůní veliký Hermon se svými zasněženými vrcholy, na východ rozprostírá se vysočina Djolân, staré Galaad s malebnou skupinou hor hauranských, na západ zastaví se oko na úrodné rovině Zabulon (nyní el bu Hauf), na které křižáci utrpěli r. 1187 od Saladina, sultána egyptského a syrského, strašnou porážku. Z jara kryjí svaly horské překrásné lilie, jež nádherně Bůh odívá, ač nepracují ani nepředou (Mat. 6, 28. 29.) a ptactvo vesele a bezstarostně poletuje s místa na místo, a Otec nebeský živí je, ač neseje, nesklízí a neshromažďuje do stodol. (Mat. 6, 26.)

Vroucná modlitba Páně na osamělém místě za nočního ticha působí na člověka neobyčejně dojímavě, upoutá rázem, podávajíc důkaz, jak mnoho záleželo Spasiteli na naší spáse — nemodlíť se za sebe, ale za jiné: modlí se za apoštoly, kteří mají býti základními kameny velikého ústavu spásy, církve, modlí se za všecky, kteří uvěří jemu i apoštolům. Ani nepřátele z modlitby nevylučuje. I nás vidělo tenkráte vševidoucí oko v té památné chvíli, také za nás i u víře netečné rostence naše bolestně úpělo jeho laskavé srdce. Kéž ne nadarmo! Když se rozednilo, zavolal Pán Ježíš k sobě nedaleko odpočívající učeníky a vyvolil z nich 12 apoštolů. Sv. Marek (3, 13.—15.) popisuje podrobně, proč se tak stalo: I vstoupiv na horu, povolal k sobě, které sám chtěl: i přišli k němu. A ustanovil jich dvanáct, aby s ním byli a aby je poslal kázat. I dal jim moc uzdravovati nemoci a vymítati zlé duchy. Poznámka „které sám chtěl“ prozrazuje, že povolání k úřadu apoštolskému událo se ze svobodné milosti Páně, nikoli pro nějaké zásluhy zmíněných vyvolenců. Oni měli tvořiti stálé tovaryše Kristovy, aby je mohl na budoucí úkol připraviti. Měli osobu Messiášovu blíže poznati, měli býti zasvěceni do díla spásy, aby narostli na řádné hlasatele evangelických pravd. Pro vážnost u lidu, aby je jako božské vyslance uznal, přiozdobil je Pán zázračnou mocí. Směli nemocné uzdravovati a z posedlých vymítati zlého ducha.

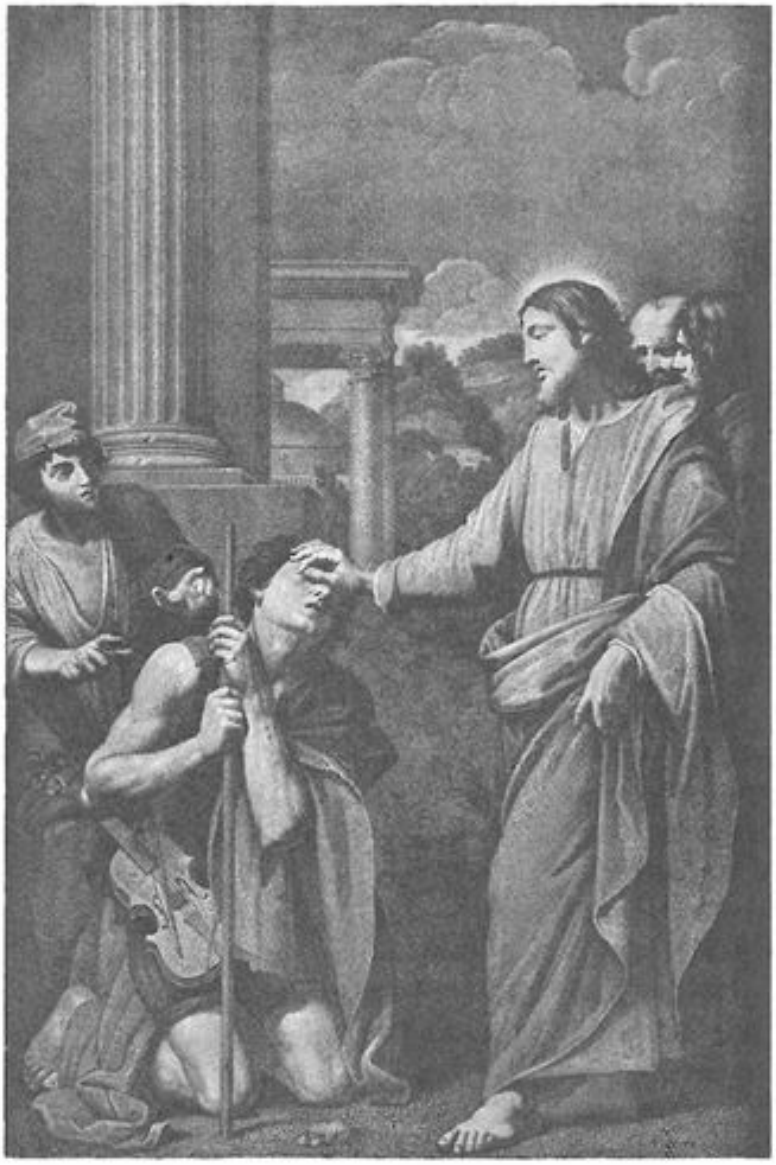
Mezi 12 apoštoly nacházíme také učeníky, které Pán Ježíš povolal po zázračném úlovku ryb. První z nich sluje Šimon (Petr).

Tak uvádějí ho všickni evangelisté. Matouš nejenom že ho jmenuje nejdříve, nýbrž označuje ho přímo „prvním“. (Mat. 10, 2.; Sk. ap. 1, 13.) Jistě že z ohledu na přednost Petrovu mezi všemi apoštoly. Měl býti skálou církve Ježíšovy. Proto mu dal jméno Petr (t. j. skála), jakž mu při prvním sejití se u řeky Jordánu přislíbil. Jméno potvrdil a vysvětlil Kristus Pán tenkráte, když na cestě k Cesarei Filipově sv. Petr vyznal: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého. I řekl mu Ježíš: Ty jsi Petr, skála, a na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné ji nepřemohou . . Zjeviv se po zmrtvýchvstání apoštolům u jezera Genezaretského, pravil Petrovi: Pasiž ovečky mé, pasiž beránky mé. Předal mu nejvyšší pastýřskou moc v celé církvi, nad církvi učící i poslouchající.

Proto po nanebevstoupení Páně setkáváme se s Petrem jakožto hlavou apoštolův. Řídí volbu apoštola Matěje; ve jménu ostatních káže o svátku svatodušním, předsedá prvnímu apoštolskému sněmu v Jerusalemě. K němu přichází z Damašku budoucí apoštol národů sv. Pavel, aby pozdravil hlavu církve, aby si vyžádal potvrzení ke své missionářské činnosti. (Sk. ap. 1, 15....; 2, 41... Ku Galat. 1, 18.) Znamenité postavení Petrovo v řadě apoštolů s dostatek popisuje Písmo svaté.

Na druhém místě se jmenuje (u evangelistů Lukáše a Matouše) bratr Petrův Ondřej (u sv. Marka a ve Skutcích apoštol. na čtvrtém), jenž se znal s Janem Křtitelem. (Jan 1, 27 . . .) Podle zpráv Origenových († 254) a Eusebiových († 340), kázal Ondřej slovo Boží na dolním toku Dunaje mezi Skythy. Nejposléze se usadil v achajském Patrasu. Za prokonsula Hygia zemřel smrtí mučenickou na kříži zvláštního druhu, jenž po něm sluje křížem ondřejským. Roku 375 přenesli jeho ostatky do Cařihradu.

Následují dva synové Zebedeovi z manželky Salomy: Jakub (starší) a Jan. Spasitel dal jim jméno: synové hromu. Stalo se tehdy, když obyvatelé jistého města v Samaří nechtěli přijmouti Pána — oba tito učeníci volali oheň s nebe, aby pomstil milovaného Mistra. (Luk. 9, 54.) Jakub a Jan prohlásili, že chtějí píti kalich utrpení s Ježíšem. (Mar. 10. 39.) Jakub jakožto nejprvnější z apoštolů podstoupil smrt za Krista — Herodes Agripa I. dal ho stíti. (Sk. ap. 12, 2.)

LUIGI CARRACCI: UZDRAVENÍ SLEPCE.

Jan přilnul vroucně k Messiáši a byl od něho též nevýslovně milován. Listiny dí, že to byl učeník, „kterého Ježíš měl rád“. Nejdříve působil v Jerusalemě, později v Efesu, jsa správcem všech okolních osad křesťanských (církví, jak se říkalo v tehdejší

době).[1]) Za pronásledování Domitianova (81 až 96) odvedli ho do Říma, kde uvržen byl do kotle vařícího oleje, z něho vyšel bez pohromy. (Tertullian, Jeroným). Císař ho vypověděl na ostrov Patmos (Irenaeus, Eusebius). Za císaře Nervy (96—98) vrátil se do Efesu. Skoro 100 let stár umřel zde přirozenou smrtí za císaře Trajana (98—117). Mimo evangelium zachovaly se nám po něm tři psaní a apokalypse.

Páté místo mezi apoštoly zaujímá Filip. Jméno řecké znamená: milovník koní. Jako Petr a Ondřej pocházel z Galilee. (Jan 1, 44.) Hlásal prý učení Páně ve Frygii, území maloasijském, kdež jako 87letý stařeček sešel smrtí mučenickou. Kosti jeho spočívají v římském kostele sv. apoštolův.

Po Filipovi se uvádí Bartoloměj, t. j. syn Tolmajův. Vyšel též z Galilee a jmenoval se také Nathanael. (Jan 1, 46, 21, 2.) Eusebius vypráví, že došel až do Indie, kamž přinesl aramejsky psané evangelium sv. Matouše. Prošel též Frygii, Lykaonii a Armenii. Astyages, bratr krále Polymia, poručil, aby mu stáhše kůži s těla, srazili hlavu. Stalo se v Albanopolis ve Velké Armenii. R. 983 přenesli jeho ostatky z Beneventa do Říma na tiberský ostrov.

Matouš, toť onen dřívější celník Levi. Otec jeho slul Alfeus. (Mar. 2, 14.) Jiný však jest Alfeus, otec Jakuba mladšího a Judy Tadeáše. Klement Alexandrijský (žil kolem r. 190) nám zanechal o Matouši zprávu, že jako asketa nepožíval masitých pokrmův. Nejprve kázal krajanům svým v Palestině. Nežli opustil rodnou zemi, sepsal v aramejské řeči po něm nazývané evangelium.[2]) Ústní podání naznačuje, že učil v Aethiopii, kterýmžto slovem se míní země jižně u Kaspického moře ležící. Sv. Ambrož († 397) uvádí, že prodléval v Persii, Isidor z Pelusia († 437) naproti tomu, že v Macedonii. Latinská i řecká církev ctila ho jako mučeníka.

Málo víme o osobě Tomášově. (Tomáš = bliženěc, didymus.) Origenes a po něm Sofronius Jerusalemský (VII století) kladou sídlo jeho do Parthie, Medie a Persie. Římské martyrologium (záznamy mučeníků) se zmiňuje o smrti jeho v Indii, kde ho kněží pohanští probodli kopím.

Jakub mladší byl syn Alfea (Jan 19, 25. nazývá ho Kleofášem) a Marie, příbuzné matky Páně. Není pochyby, že tímto Jakubem míní se Jakub, bratr (příbuzný) Páně. (Gal. 1, 19.) Jméno mladší obdržel na rozeznání od apoštola věkem staršího — Jakuba. Po nanebevstoupení Páně stal se biskupem jerusalemským. V první církvi požíval veliké vážnosti. Sv. Pavel (Gal. 2, 9.) jmenuje ho „sloupem církve“ a na prvním koncilu apoštolském po Petrově jeho úsudek nejvíce platil. (Skut. ap. 25, 13.) Pro svatý život a zachovávání Zákona říkali mu Spravedlivý.[1]) Jakožto Nazarejec (bohu zasvěcený syn) žil velmi střídmě, nepožívaje masitých pokrmů ani vína již od útlého věku. Dlouho klekával ve chrámu na modlitbách, až kolena mu zmozolnatěla. Že se zdráhal učiti o Messiáši ve smyslu židovského očekávání, poručil ho po smrti římského vladaře Festa odvážlivý velekněz Ananias shoditi s cimbuří chrámu jerusalemského. Spadnuv, poklekl na kolena, aby se modlil za své nepřátele. I přiběhla židovská luza a kamenovala apoštola. Konečně jakýsi valchář dobil ho klackem.[2]) Řídiv 30 let jerusalemskou církev, obrátil mnoho Židů k Pánu. Zanechal po sobě krásný dopis o pěti kapitolách, v nichž udílí rady, jak by křesťané měli víru osvědčovati křesťanským životem.

O Šimonovi není ničeho povědomo. I ze příjmení jeho „horlivec“ (Kananejský) někteří uzavírají, že prý před svým povoláním za apoštola náležel k fanatické sektě zelotů, kteří horlíce o slepé vykonávání starozákonních předpisů, podle spisovatele[3]) mnoho zlého způsobili. Jiní soudí (snad správněji), že název ten obdržel z horlivého vykonávání apoštolského úřadu. Niceforus Kalisti, dosti proslulý dějepisec XIV. století, sděluje,[4]) že Šimon hlásal učení Kristovo v Egyptě a také na britských ostrovech. Některé listinné pa-

[1]) Irenaeus adversus haeret. 3, 1.
[2]) Eusebius, Dějiny III. 25.

[1]) Jos. Flavia Starožitnosti 29, 91.
[2]) Eusebius, l. c. II., 25.
[3]) Josefa Flavia O válce žid. 4, 3. 9; 5, 1, 6, 3.
[4]) Ve spise Dějiny církevní 2, 40.

mátky tvrdí, že nejposléze učil v Persii, kde v Suanixu zemřel smrtí mučenickou.

Následuje předposlední apoštol Judas, což však dokázati se nedá. Kázal v Palestině, Idumei, Arabii, Syrii, Mesopotamii a Persii. Po návratu z cest položil život za

OTČENÁŠ V ALLEGORII.

bratr Jakuba mladšího, přijmím Tadeus (Srdečný). Řečtí dějepisci se domnívají, že Juda jest známý ženich v Kani galilejské, Ježíše. Zachovalo se po něm jedno psaní.

Posledním mezi apoštoly jmenují všichni tři evangelistové (Matouš, Marek a Lukáš)

Jidáše (Judas) Iškariotského, syna jistého Šimona. (Jan 6, 72.) Iškariot znamená „muž z Kariotu“, města v pokolení Judově. Jidáš jest onen nešťastný apoštol, jenž prodal Pána a Mistra svého za 30 stříbrných, kupní cenu obyčejného otroka. Potom v zoufalství se oběsil.

Mimoděk člověk se podiví: proč Pán Ježíš přijal Jidáše mezi apoštoly? Jako vševědoucí musil přece věděti, že ho zradí a bídně skončí. Odpověď: Podobně můžeme se také tázati, proč Bůh stvořil anděly, ty anděly, o nichž musil věděti, že stanouce se zlými, od něho odpadnou? Proč stvořil Adama, o němž předvídal, že zhřeší? Rozumní tvorové andělé a lidé mají svobodnou vůli a mohou za pomoci Boží, které Bůh nikomu neodepře, vzdorovati každému pokušení, jest jim možno — nehřešiti. Bůh stvořiv je z lásky, chce, aby přišli do věčné blaženosti. Jestliže svého cíle nedojdou, nenese viny Bůh, ale oni sami. Tak bylo i s Jidášem. Byl vyznamenán nad ostatní lidi, když Ježíš ho zvolil za apoštola, jako druzí obdržel s dostatek milosti, aby osvědčil věrnost ke Spasiteli. Že však ho zachvátilo lakomství, že miloval více peníze než nebeského učitele, proto tolik poklesl a zahynul.

Ježíš sám pojmenoval Jidáše „synem zatracení“. (Jan 17, 12.) Měl-li náklonnost k mamoně, nebyl to důvod, proč by neměl býti apoštolem. Vždyť právě stálý styk s Ježíšem mohl mu posloužiti, aby uzdravil svou nezřízenou lačnost po bohatství. Neosvědčil se — ale to by se bylo stalo Jidáši i v jiném povolání.

Než dá se ještě jinak odůvodniti, proč Jidáš se stal apoštolem. Aby naplnil míru smírného utrpení, chtěl Pán Ježíš podstoupiti i tu bolest, že zradí ho jeden z učeníků, kterého tolik miloval a tolika milostmi obdařil. Žádné lidské utrpení nemělo Krista minouti. Naproti tomu zase zrada Jidášova nám dokazuje, že užívá Bůh ke svým účelům světského zla, aby ukázal, že každé zlo umí obrátiti v dobro. Zrada Jidášova měla býti článkem celého utrpení Páně.

K tomu dodejme, Ježíš Kristus měl v úmyslu přijetím Jidáše za apoštola ukázati, že i apoštol pochybiti může; a tak předem zmírnil Pán pohoršení, které přemnozí by si brali ze způsobu života jednotlivých představených církve. Byl-li v malém počtu apoštolů zrádce, nedivme se, jestliže mezi tolika biskupy a kněžími se nalezne kněz, jenž nepřináší čest svému stavu.

Vyloučíme-li Jidáše, ostatní apoštolové zasloužili si chválu, kterou jim řečí na rozloučenou vzdal Mistr: Slova, kteráž jsi mi dal, dal jsem jim: a oni je přijali a poznali právě, že jsem od tebe vyšel a uvěřili, že's mne poslal! (Jan 17, 8.) Apoštolové nedali se jako jiní zmásti potupnou smrtí Páně a za to přijali odměnu, že uzřeli obživlého Mistra.

Po jeho nanebevstoupení za posily Ducha sv. na bedrách svých nesli celé království Ježíšovo na zemi — říši Messiášovu. Pravdu učení potvrdili svou krví, neboť podle ústního podání umřeli kromě sv. Jana všickni za Krista smrtí násilnou, Ačkoli dle všeho neměli vysokého vzdělání, jsouce před zvolením rybáři a řemeslníky, svými kroky obnovili tvář země. V lesku jejich vymizeli pohanští mudrcové (filosofové). Na apoštolích uplatnila se řeč sv. Pavla (I. Korint. 1, 27.): Což jest u světa bláznivé, vyvolil Bůh, aby zahanbil moudré, a co jest u světa mdlé, vyvolil Bůh, aby zahanbil silné. — Rozšíření církve Kristovy skrze jednoduché a prosté muže bude vždy výmluvným důkazem, že církev není dílo lidské, ale Boží.

KAPITOLA ŠEDESÁTÁ ČTVRTÁ.

O kázání na hoře.

SRDCE P. JEŽÍŠE.

S hory Kurun Hatin sestupoval Pán Ježíš se svým průvodem dolů. Síla lidu, před níž ušel včera na horu se modlit, neodešla; ale s nemocnými a nedužívci čekali všichni na návrat velikého divotvůrce. Celou planinu pokrýval lid. Proto Pán Ježíš se zastavil na skalním útesu, jenž nad planinu asi 40 metrů vyčnívá. Odtud promluvil věčně památné horské kázání. Řeč zachoval nám sv. Matouš. (Kap. 5. 6. 7.) Lukáš podal jen výtah (Kap. 6, 20.—49.). Někteří novější vykladači považují horské kázání, jak je Matouš zaznamenal, za souhrn učení, jež Kristus proslovil na různých místech; než máme s většinou vykladačů pevně za to, že Matouš i Lukáš mají na zřeteli a uvádějí jediný a tentýž proslov Páně. Okolnosti místní a předmět přinášejí oba evangelistové stejně. Oba píší, že řeč sběhla se na návrší nedaleko Kafarnaum a že po kázání Ježíš odešel do tohoto města. Obě zprávy se zmiňují, že Spasitel mluvil k apoštolům, učeníkům a k lidu. Apoštolové stáli nejblíž, trochu dále učeníci, nejzáze ve velikém polokruhu zástupy. (Mat. 5, 1.; 7, 28.; Luk. 6, 17.) Způsob a obsah přednášky potvrzuje naše mínění. Oba evangelistové začínají s blahoslavenstvími, oba zachovávají stejný postup řeči. Rozdíl evangelistů ve způsobu vysvětlíme tím, že Matouš srovnává praxi křesťanské spravedlnosti se spravedlností Starého zákona, kdežto Lukáš uvádí beze všeho porovnání úsečně jen křesťanskou mravouku, jak by se měla uskutečňovati v životě. Způsob kotví v účelu, pro koho každý z obou spisovatelů psal; Matouš pro křesťany ze Židů — měl tedy za povinnost poukázati, že jiná je spravedlnost Boží a ta, jak ji fariseové a zákoníci učili; Lukáš pro křesťany z pohanů — postačil mu tudíž krátký výklad křesťanské mravouky. Veden jsa Duchem svatým sepsal horní kázání Ježíšovo tak, aby jeho čtenáři je mohli snadninko pochopiti.

Jestliže pak podle Matouše Pán Ježíš vstoupil na horu, aby kázal (5, 1.), podle Lukáše ale řečnil sestoupiv s hory (6, 17.) tento zdánlivý odpor ve zprávě vysvětlíme lehce. Matouš, nezmíniv se na tomto místě o volbě apoštolů, nemohl, jakž průzračno, psáti o cestě Páně s hory. Oba evangelistové píší, že kázání událo se na hoře a sice, jak jsme uvedli, na planině při úpatí hory. Nemůžeme opominouti názor sv. Augustina, jenž praví, že Matouš uvádí řeč, kterou Ježíš promluvil na hoře k apoštolům, Lukáš ale ona slova, která pronesl k lidu, sestoupiv na planinu.

Nám záleží na tom abychom náležitě porozuměli, uvážili a v životě uplatňovali učení Páně, jak je Matouš i Lukáš podávají. Proto ke snadnějšímu přehledu rozdělíme je takto:

1. Osmero blahoslavenství jako základ křesťanské mravouky. (Luk. 6, 20.—26.; Mat. 5, 3.—12.)
2. Stav křesťana jest vzácný, najmě představených církve. (Mat. 5, 13.—16.)
3. Co soudí Ježíš o Starém zákonu:
   a) Ježíš přišel Starý zákon naplnit. (Mat. 5, 17.—19.)
   b) Ježíš žádá něco jiného pro pochopení Starého zákona než fariseové. (Mat. 5, 20.—48.; Luk. 6, 27.—37.)
4. Nemáme se modliti bezmyšlenkovitě Otčenáš. O důvěrné modlitbě. (Mat 7, 7.—12.)
5. O čistém úmyslu při dobrých skutcích. (Mat. 6, 1.—6., 16.—18.)

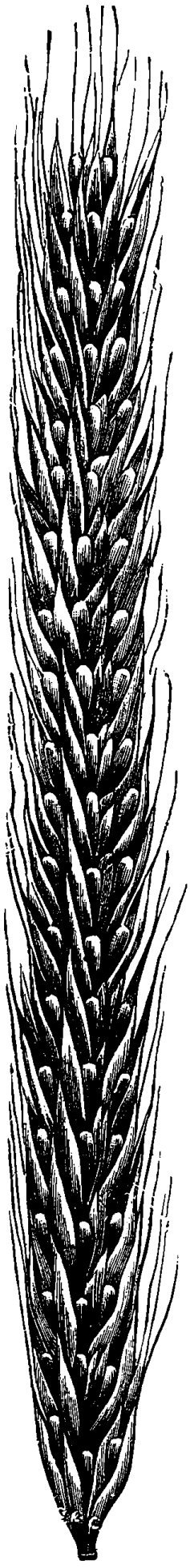
6. Kdo touží po spravedlnosti, nepřilne nezřízeně ke statkům pozemským; neboť
   a) touha po spravedlnosti jest úkolem člověka. (Mat. 6, 19 až 23.)
   b) Kristus varuje před přílišnou péčí o zemské zboží. (Mat. 6, 24.—34.)
7. Jak máme posuzovati bližního. — Cesta do nebe je trnitá a úzká. — Varujme se nepravých proroků. (Mat. 7, 1.—6; Luk. 6, 37. 41. 42.; Mat. 7, 13.—23.; Luk. 6, 43.—46.)
8. Konec řeči: Co působí zachovávání a nedbání řeči Páně. (Mat. 7. 24.—29.; Luk. 6, 47.—49.)

O osmeru blahoslavenství.

1. Čtyři lidské bídy.

I otevřev ústa svá, učil je řka:

Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské. Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou. Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou. Blahoslavení, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou. Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou. Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou. Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou. Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské. Blahoslavení jste, když pro mne budou vás tupiti a pronásledovati a mluviti všecko proti vám lhouce: radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích. Tak zajisté pronásledovali proroky, kteří byli před vámi. (Mat. 5, 1.—12.; Luk. 6, 20.—23.)

OBILNÝ KLAS Z PALESTINY.

Nejdříve učí Pán, jaké smýšlení mají míti obyvatelé jeho budoucí říše. Slova „blahoslavený, blahoslavenství“ zaslechneme rádi; jeť nám touha po blahoslavenství vrozena. Zde na zemi pravé blaženosti nenalézáme, jsmeť potomky hříšného Adama, země stala se nám slzavým údolím, v němž za stálého boje i utrpení hledáme lepší vlast. Dokonalá blaženost bude nám udělena až v nebeské otčině. Jak bychom do ní přišli, jsouce již na své pozemské pouti pokud možno šťastni, poučuje nás Ježíš v osmeru blahoslavenství.

Nejprve chválí chudé duchem. Těmi rozuměti sluší lidi, kdož nepřilnuli nezřízeně na žádném světském zboží, ale touží jediné po statcích nebeských. Za ty považujeme ony hrdinské duše, které z lásky k Bohu a pro svou spásu dobrovolně se zřekly časných statků, aby nerušeně v jakémsi ústraní Bohu sloužiti mohly — nebo od narození chudé a ty, kdož o jmění přišedše, chudobu trpělivě a s odevzdaností do vůle Boží snášejí — také boháče, kteří na majetku nelpí, ale spíše ctnostného života a dobrých skutků si hledí — a konečně pokorné či skromné osoby, které svými tělesnými či duchovními přednostmi nijak se nehonosí, své zásluze jich nepřipisují, ale považujíce je za dar k službě Boží, závislost na Bohu uznávají a veškerou důvěru v něm skládají.

Chudobu duchem, pokoru srdce uvádí Pán v osmeru blahoslavenství na prvém místě proto, poněvadž prvotní hřích, jenž opanoval svět a dosud jiné hříchy rodí, nevyřinul a nevytryskuje dosud z jiného pramene než z pýchy života. Chudým na duchu slibuje Spasitel podíl v království nebeském. Jakožto živí údové církve a obyvatelé jeho pozemské říše vejdou smrtí do věčné říše.

Chudoba duchem plodí mírnost, tichost. Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou. Tichým nazýváme člověka, jenž hněv a zlost, všecky výbuchy vášně své dovede vždy a všude na uzdě udržeti. Nereptá, seslal-li naň Bůh nějaký svízel, nemyslí zle o bližním, jeho chyby trpělivě snáší, křivdy a urážky přijímá bez pomyšlení na mstu. Od této mírnosti ovšem se různí lhostejnost či netečnost, když někdo snáší zlo života ne z lásky k Bohu jako spíše z jakési vrozené otupělosti, řekl bych blaseovanosti, kteráž vlastně jest dcerou pýchy. Tichým slibuje Pán pozemské požehnání. Zemí rozumíme nejprve Palestinu; vždyť Židé pokládali za největší blaho, jestliže pokojně žili v rodné zemi. Otčina zobrazovala jim pravou vlast — království nebeské (k Žid. 3, 11.; 4, 6.). Podle toho chtěl Kristus Pán říci, že tiší budou míti klidný život zde na zemi i po smrti na nebi. Či snad nezdá se vám, že štěstí potkalo člověka, jenž dovede protivenství a svízele životní trpělivě snášeti, jenž žije v pokoji se všemi a svou povolností pozemsky smýšlející bližní ovládá a dovede k sobě připoutati?

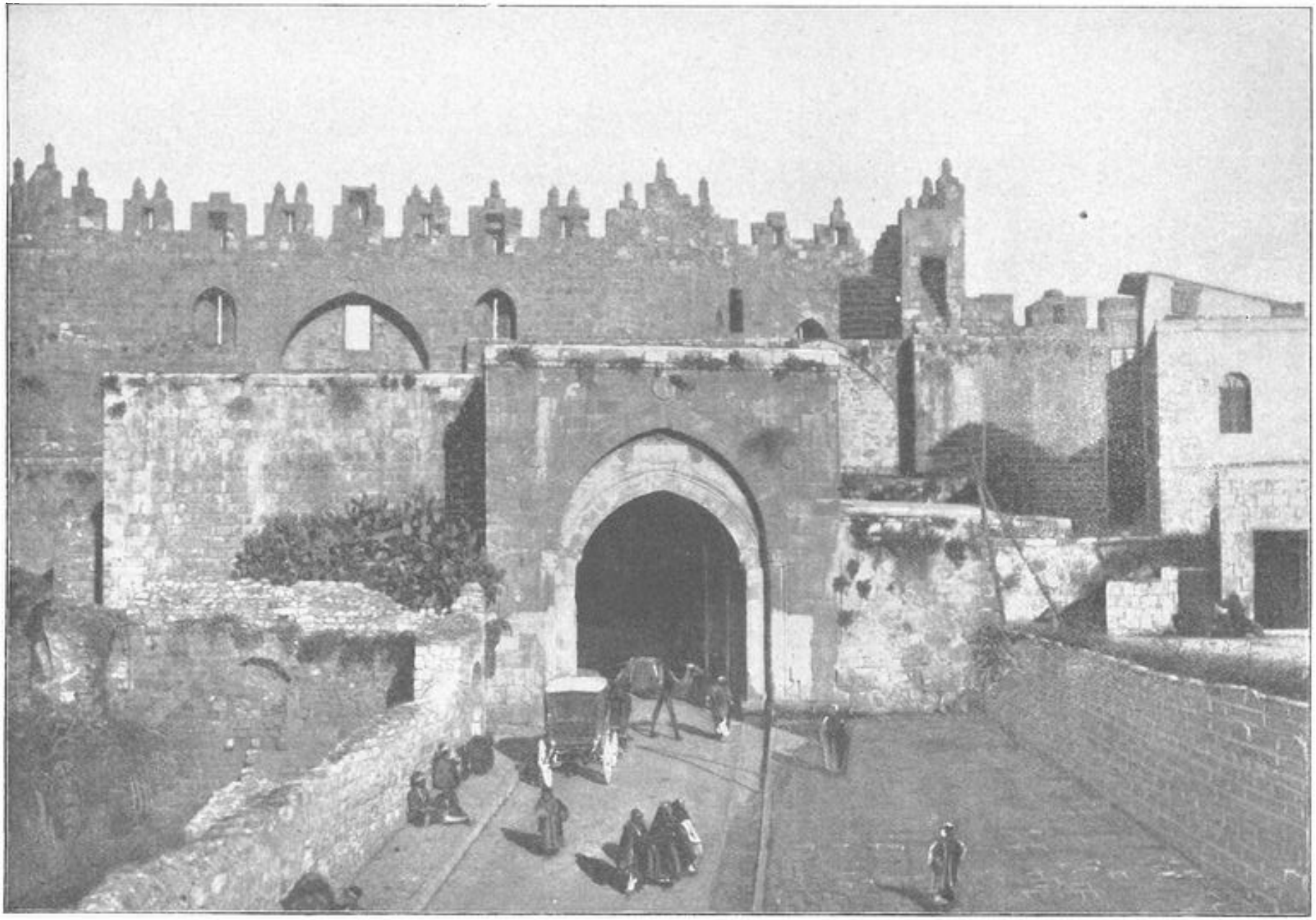

MILOSTNÝ OBRÁZ SV. SALVATORA V CHRUDIMI.

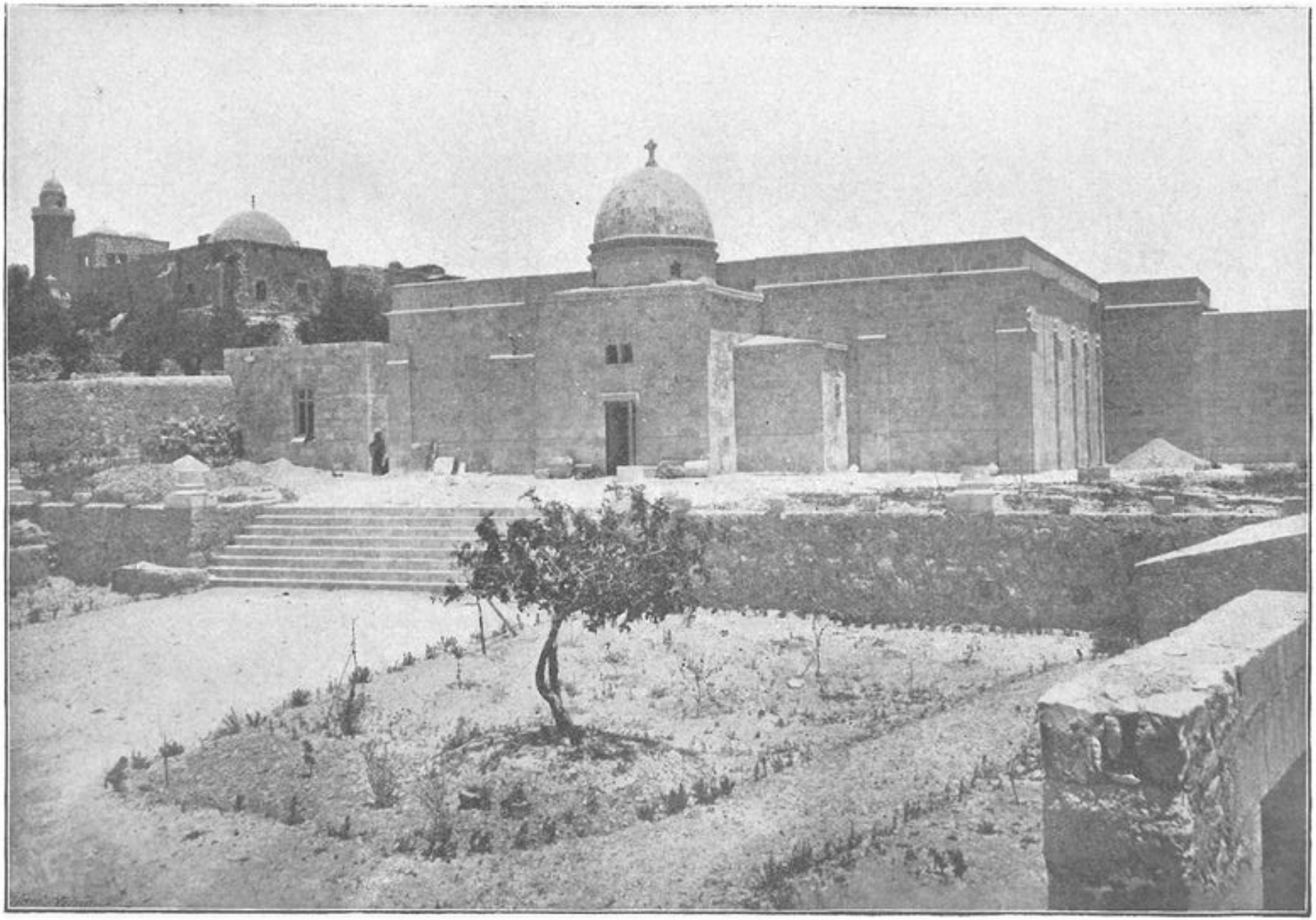
Za lkající máme lidi, kteří z lásky k Bohu truchlí nad svými i cizími hříchy, jimiž se Bůh uráží. Jsou to svatí kajícníci a kajícnice, nevinné duše, jež k pláči dojímá pohled na zkázu mravů, rouhání a pronásledování církve.

Takový bol naplňoval srdce apoštola národů svatého Pavla jakž přiznává ve svém druhém dopise ke Korintským (12, 20. až 21.): Bojím se, abych přijda k vám snad nenalezl takých a nemusil plakati nad mnohými, kteříž prve hřešili a nečinili pokání z nečistoty, ze smilství a nestydatosti, kterouž spáchali Ke lkajícím počítáme i ty lidi, kteří považují svět za místo putování a vyhnanství, bolestně želíce, že nepodařilo se jim dosud uzříti tváře Boží, ale že ustavičně jim hrozí nebezpečí hříchu. V tom směru modlil se žalmista (119, 35.): Běda mně, že tak dlouho (na zemi) pohostinu jsem. Jak liší se od takového zármutku smutek světa! Trpě nedostatkem víry a důvěry v Boha, končívá nezřídka zoufalstvím

Naproti tomu pravému zármutku slibuje útěchu sám Spasitel. Záslib splnil svým vystoupením „jako očekávané potěšení israelské“ (Luk. 2, 25.) — útěchu dodává církvi skrze potěšování Ducha sv., jež pociťují kajícníci i spravedliví jako závdavek věčné blaženosti nebeské, „až Bůh setře všelikou slzu s očí jejich, a smrti nebude více, ani

DAMAŠSKÁ BRÁNA V JERUSALEMĚ.

KOSTEL PATER NOSTER.

kvílení, ani křiku, ani bolestí (Zjev. 21, 4.).

Hlad a žízeň po spravedlnosti zachvacuje lidi, kteří opravdově touží po větším pokroku ve cnostném životě, aby se tím více stali podobnějšími Bohu. Touha jejich se naplní, hlad a žízeň ukonejší, že přibývati jim bude spravedlnosti, jež přivede je k dokonalé svatosti v nebesích, kdež všechny duchovní touhy nasycení dojdou. Naplní se slova Písma sv.: Nasycen budu, když se ukáže sláva tvá. (Žalm 16, 15.)

Kdo má útrpnost v tělesných i duchovních potřebách bližního, kdo lidem jako bratřím a sestrám v Kristu podle možnosti pomáhá, toho nazýváme milosrdným. Takovým lidé v potřebách navzájem vypomáhají a v největší bídě o soudném dnu najdou milosrdenství u Boha. Pojďte požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa. Nebo jsem lačněl a dali jste mi jísti; žíznil jsem a dali jste mi píti nah jsem byl a přioděli jste mne; nemocen jsem byl a navštívili jste mne Amen, pravím vám, pokud jste to učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili. (Mat. 25, 34.—40.)

Za osoby čistého srdce považuje Vykupitel ty, kdož srdce hříchem neposkvrní, neznesvětí, střehouce se též starostlivě hříšných myšlenek a žádostí, hlavně nečistých představ a necudného smýšlení. Není třeba připomínati, že toto blahoslavenství dotýká se zejména mládenců v a panen. Kdož si uchovali čisté srdce, spatří Boha, t. j. uvidí tváří v tvář Boha nejčistšího a nejsvětějšího a budou se s ním jako s nejdražším, neskonale milým majetkem věčně těšiti. A již zde na světě lidé čistého srdce poznávají spíše Boha ve věcech stvořených, jež mluví o všemohoucnosti a moudrosti Boží, rozum těch lidí osvěcuje živá víra s vnitřní útěchou Ducha sv.

Pokojným jest člověk, miluje-li pokoj, s každým se snáší, varuje se všeho, co by mír mezi lidmi porušiti mohlo. Zkazí-li mu někdo klid, namáhá se, aby téhož zase nabyl. Má-li někdo s úspěchem rozšiřovati pokoj, musí jej míti sám v sobě. Nabude ho, jestliže rozumem ovládá své žádosti a smyslná hnutí, získal-li si duševního klidu upřímně cnostným životem. Pokojní slují syny Božími proto, jelikož těší se z přítomnosti Ducha Páně, jenž jest Bohem míru a lásky. Z té příčiny Bůh je zvlášť miluje .. Uvažujme, proč Ježíš blahoslaví pokojné. Pokoj na svět přinesl, pokoj svůj světu zůstavil.

Věrného vyznavače Kristova poznáme dle toho, že sám v sobě mír střeží, mír s lidmi za každou slušnou cenu zachovávaje. Takový stav zvěstovali andělé při narození Páně (Luk. 2, 14.): Na zemi pokoj lidem dobré vůle! Těmi lidmi dobré vůle stali se následovníci Krista, kteří jeho učením věrně se řídili a řídí. Svět poskytuje ještě nepravý pokoj. Nabízí nám jej v pozemském bohatství a rozkoších. S Bohem však nespojuje, ale rozdvojuje, nečině člověka šťastným. Proto Kristus Pán pravil učeníkům na rozloučenou: Pokoj svůj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám, ne jako svět dává, já dávám vám. (Jan 14, 27.)

Poslední blahoslavenství vztahuje se ke křesťanům, kteří pronásledováni jsou pro spravedlnost. Spravedlnosti musí předcházeti živá víra, neboť ta plodí spravedlnost; proto spravedlivý žije ctnostný, bohabojný život. Světlo odporuje tmě. Ký tudíž div, že od

DAMAŠSKÁ BRÁNA V JERUSALEMĚ. (K obr. na str. 296.) Na severní straně Jerusalema otevírá se tato brána, ústíc na cestu, která vede do památného města samařského „Nabulus", dřívějšího Sichemu. Touto cestou opouštěl také sv. Josef a Panna Maria Jerusalem, vracejíce se každý se svým zástupem dle slov Písma svatého: A když vykonali dni a navracovali se, zůstalo pachole Ježíš v Jerusalemě, a nevěděli rodičové jeho. (Luk. 2, 43.) Brána tato patří k nejkrásnějším v Jerusalemě. Bohatou stavbu saracenskou, Solimanem r. 1543 znovu zbudovanou, chrání s každé strany čtyřhranná věž. Prolamované cimbuří, zakončené fantastickými hroty jako řada kopí, dodává bráně této zajímavého rázu. Brána nazývána též branou Štěpánskou, protože za ní, ovšem stranou, svatého Štěpána ukamenovali. Arabové zovou ji Bâb-eš-cham nebo Bâb-el-Aamud, to jest brána sloupu. Spodní mohutné balvany její jsou bezpochyby zbytky zdiva, kterým Herodes Agrippa severní část Jerusalema obehnal.

Boha odvrácený svět pronásleduje ctnost. Od pradávna bojovali bezbožní proti spravedlivým. Kain skolil Abela. Tajný nebo veřejný spor synů Božích se syny tohoto světa naplňuje všecky věky. Všichni, kdo chtějí pobožně živi býti v Kristu Ježíši (t. j. jak pravým křesťanům náleží), protivenství budou trpěti. (II. k Timoteovi 3, 12.) Okolnost ta nemá nás odvraceti od ctnostného života; neboť Ježíš slibuje pro spravedlnost trpícím království nebeské, kde odmění pohanu ctí, bolest věčnou radostí.

SVATÝ TOMÁŠ.

SVATÝ FILIP.

Osmerem blahoslavenství míří Pán hlavně na apoštoly. Je takřka z povolání potkalo pronásledování pro spravedlnost. Měli nejenom spravedlivě žíti, ale též kázáním evangelia svět k spravedlnosti přivésti. Odplata jejich v nebesích nastane veliká, když se naplní dvě podmínky: předně svět je musí pronásledovati a haniti lživě, t. j. nespravedlivě, a za druhé, protivenství mají snášeti pro Krista. Svízele a protivenství, jež člověk zavinil a zasloužil, neopravňují ke zvláštní odměně v nebi. Trpí za své viny. Pronásledování, jež nesnášíme pro Ježíše, ale z pouhých přirozených nebo zaviněných důvodů, nepoznáší k nebeské odměně; proto zůstane smrt bez zásluh, podstoupil-li ji bludař za bludné učení. Jestliže Pán Ježíš ukazuje apoštolům na příklad proroků, že pro zvěstování pravdy a pro boj s bludy a hříchem pronásledováni, ba i umučeni byli, chce je povzbuditi, aby svých duchovních předků následujíce, s nimi jednou věčnou odplatu vzali.

Avšak běda vám bohatým, neboť již máte potěšení svoje. Běda vám, kteří jste nasyceni, neboť budete lačněti. Běda vám, kteří se smějete nyní, neboť budete kvíliti a plakati. Běda, když budou o vás dobře mluviti všickni lidé, neboť taktéž činívali falešným prorokům otcové jejich. (Luk. 6. 24.—26.)

Vyřknuv blahoslavenství nad chudými duchem, promlouvá o bolestech, jež padnou na bohaté. Nesmíme si mysliti, že na ka-

KOSTEL „OTČE NÁŠ“ (PATER NOSTER). (K obr. na str. 297.) Nový chrám nynější, jak jej spatřujeme, zřízen byl přičiněním kněžny Latour d'Auvergne, matky arcibiskupa v Bourgesu. Chrám stojí na místě modlitby Páně na hoře Olitvetské. Budova slohu románského má podobu obdélníku.

ždého boháče. Jmění samo neodporuje ctnosti, jak učí dějiny. Abraham, Job, Josef z Arimatie, oplývajíce pozemskými statky, stáli vysoko v milosti Boží. Ježíš míní takové boháče, kteří ke jmění přilnou, nezřízeně po něm se pachtíce, považují za všecku blaženost jen ten mrtvý kov, jehož si více váží než duše, přátelství, lásky a přízně Boží. Ježíš míní též pyšné a ctižádostivce. Zakládají si příliš na své moci, vědomostech a dobrých skutcích, hlásají, že sobě postačí, že nezávisí a ničeho od Boha nepotřebují. Nad těmito vyslovuje Spasitel „běda". Majíce potěšení zde, nemohou žádného očekávati na onom světě. Po čem toužili, co milovali, obdrželi, vyššího dobra nedojdou, naopak očekává je věčná bída. Jelikož nasycení stojí v pravém opaku proti lačným, odpovídá ona bída, která je potká, čtvrtému blahoslavenství o těch, kdož lační a žízní po spravedlnosti.

Pode jménem nasycených uvádí Kristus ty, kteří žijí rozmařile, oddávajíce se požívavosti a radovánkám, v nichž spatřují největší blaho. Necítí žádné touhy po věcech nebeských, nedbají o ctnost, milost Boží, o nebe. Tací budou lačněti, poněvadž opustíce zboží pozemská, nebeských nedosáhnou. Bůh vyloučí je od tváře své, ze společnosti andělův i svatých, jejich věčnost utvoří mrazivá prázdnota.

Kdo se směje, nemůže zároveň truchliti. Smíšky rozumí Pán Ježíš ty lidi, kteří snadno zhřeší a hříchů nikdy nelitují — ty, kdož rozpustilosti a zpozdilostem bližního se vysmívajíce, čas vezdejšího života nepovažují za dobu přípravy pro věčnost, ale život tráví v hříčkách, hříšných zábavách. Ti jednou zapláčí a rozkvílí se v místech, kde je podle slov Páně očekává věčný pláč a skřípění zubův. (Mat. 8, 12.)

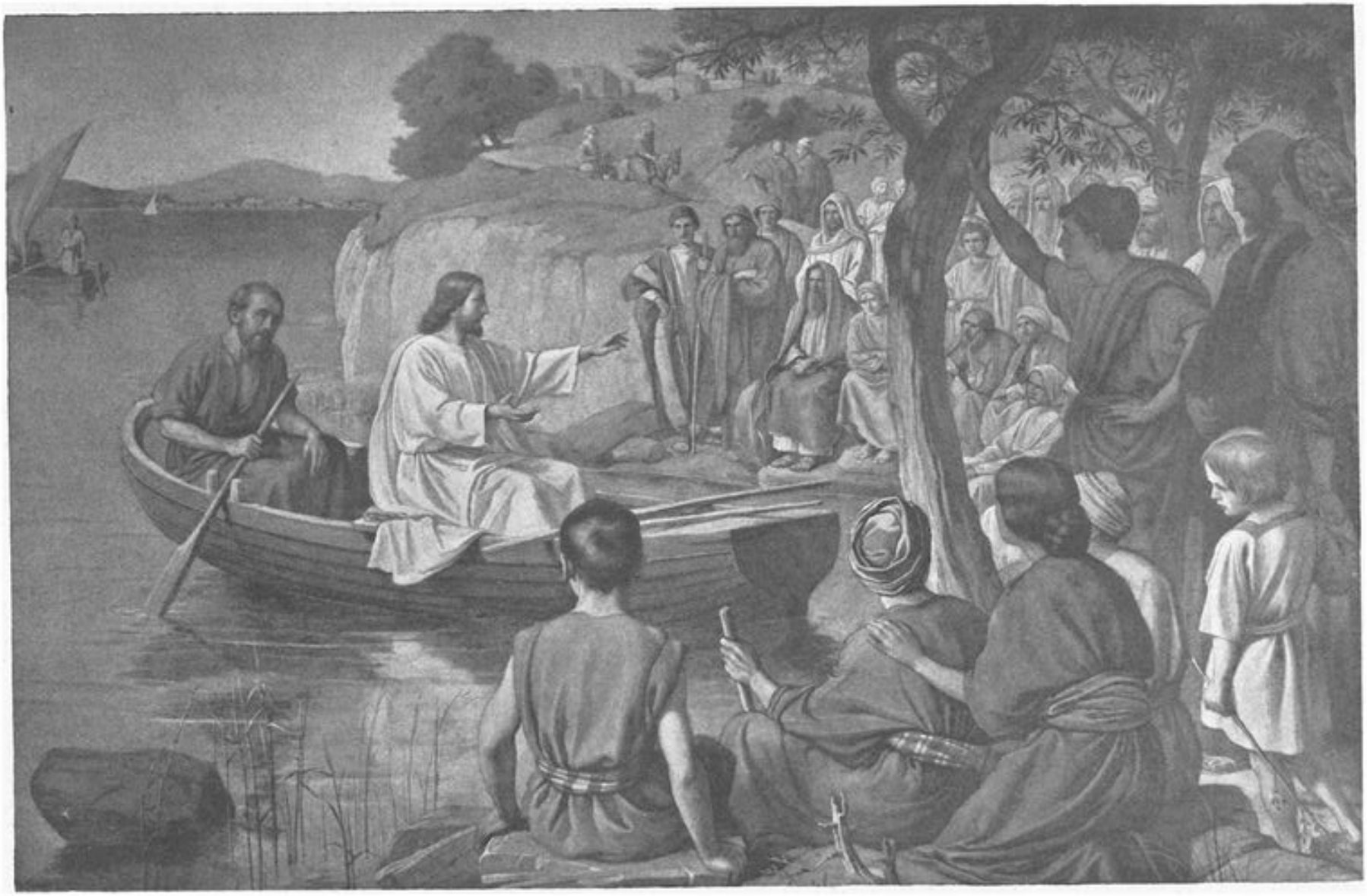
Bídy, jež Spasitel volá na lidi, od jiných na výsost chválené, stojí v příkré protivě k osmeru blahoslavenství. Pán nezavrhuje snad každé chvály, ale takovou, kterou pronášejí lehkomyslní bezbožníci, ustupujeme-li jejich převráceným názorům a zásadám, abychom se jim zalíbili. Takovou pochvalou obdařeni byli nepraví proroci, když vášním lidu lichotili. Chvála a uznání bezbožného člověka je znamením, že nejsme pravými apoštoly, učeníky Ježíše Krista, neboť svět rozhodných a horlivých přívržencův Páně nemiluje, nechválí. Napsal tak sv. Pavel (Gal. 1, 10.): Kdybych se ještě lidem zamlouval, nebyl bych služebníkem Kristovým.

Vznešený je stav křesťana a zejména představených církve.

Vy jste sůl země: jestliže sůl se zkazí, čím se osolí? K ničemu nehodí se již, leč aby byla vyvržena ven a pošlapána od lidí. Vy jste světlo světa. Nemůže ukrýti se město na hoře ležící, aniž rozsvěcují svíci a kladou ji pod kbelík, nýbrž na svícen, aby svítila všem, kteří jsou v domě. Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž jest v nebesích. (Mat. 5, 13.—16.)

Sůl chrání před hnilobou a činí pokrmy chutnými. Podobný úkol mají apoštolové a jejich nástupci: biskupové i kněží. Učením a příkladem, udělováním sv. svátostí, a tu najmě pokání a Svátosti oltářní ochraňují lidstvo před hnilobou hříchu, léčí hříšníky, činíce je Bohu příjemnými a milými. Jestliže však biskupové, kněží statečnost pozbudou, zvlažní a do hříchu upadnou, nebo se dají pronásledováním zastrašiti, zpronevěříce se svému úřadu; jakž navrátí se ke svému dřívějšímu povolání, jakž uchrání lid před mravní zkázou, jak jej vyléčí? Tací představení církve škodí ovečkám i sobě. Upadnou u lidu v nevážnost, dojdou pohany a ponížení. Již o kněžích Starého zákona pravil Bůh ústy proroka Malachiáše (2, 8. 9.): Sešli jste s cesty a pohoršili jste mnohých v zákoně, zrušili jste smlouvu . . , pročež i já učinil jsem vás potupné a snižené u všech lidí

Aby vysokou důstojnost a úkol apoštolského úřadu ještě více označil, srovnává Ježíš apoštoly (jejich nástupce) se světlem a městem na hoře ležícím. Světlo osvěcuje, zahání tmu, kam vnikne. Rovněž služebníci církve Páně světlem učení jeho, jak jim dáno, zapuzují bludařskou tmu, nevědomost a mravní zkázu mezi národy. Ukazují pravou cestu k pozemskému i nebeskému blahu. Poutníku ne-

KÁZÁNÍ NA MOŘI.

ujde město na kopci položené. Podobně nemohou se skrýti služebníci evangelia. Bůh povýšil je mezi lidem, dav jim moudrost a moc. Nechtějí-li se státi nevěrnými v úřadě, plní povinnost, takže světlo jejich svítí světu. Nikdo nepoloží rozžehnuté svíce pod víko, kdež by uhasla, ale postaví ji do svícnu, aby osvěcovala příbytek. Tak apoštolové . rozsvítili světlo pravé víry mezi národy, rozšířili nábožnost a bázeň Boží v domě Hospodinově — církvi. (I. k Tim. 3, 15.)

Kdyby z lenivosti, z nedostatku horlivosti nebo z bázně před úklady je ukryli, zhaslo by dočista a stará tma by přikryla národy. Jestliže však o pravdě slovem i skutkem vydávají svědectví, jestliže poukazují na prostředky spásy, jestliže sami podle víry žijí, dobrým příkladem předcházejíce, tehdy přivedou lid ku poznání a přijetí božské pravdy a oslavují Otce nebeského.

Mají-li představení církve býti solí zemi, světlem světu, nutno, aby je člověčenstvo za takové uznalo, jich poslouchalo i ctilo, prostředky spásy od nich přijímajíc. Poslušni buďte (duchovních) správců svých a buďte jim poddáni: oniť zajisté bdí nad vámi jako ti, jenž mají počet vydati za duše vaše, aby to s radostí činili a ne se stýskáním; neb to by vám nebylo užitečné. (K Žid. 13, 17.) Nejenom kněží a učitelové, ale i věřící mají se přičiňovati, aby žili ctnostně, příkladně. Tak pohnou mnohé, že budou Bohu věrně sloužiti, jej ctíti a oslavovati. Často nepříkladný život křesťanů zaviní, že nevěřící nebo rozkolníci pochybují o pravdě křesťanského náboženství. Sv. Jan Zlatoústý napsal: Nebylo by třeba slov, kdyby náš život šířil světlo, nebylo by potřebí učitelů, kdyby naše skutky samy kázaly — nebylo by pohanů, kdybychom žili jako poctiví křesťané.

3. Poměr Ježíšův ke Starému zákonu.

a) Ježíš přišel Starého zákona naplnit.

Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit zákona neb proroků; nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit. V pravdě zajisté pravím vám: dokavad nepomine nebe a země, nepomine jediné písmě neb jediná čárka ze zákona, až se všecko stane. Kdo by tedy zrušil jedno z přikázání těchto nejmenších a vyučil tak lidi, nejmenším slouti bude v království nebeském; kdo by však činil a učil, ten bude velikým slouti v království nebeském. (Mat. 5, 17.—19.)

Ohlašuje v horské řeči své základní zásady křesťanského náboženství, nemohl se Ježíš Kristus před židovskými posluchači nezmíniti o svém poměru ke Starému zákonu. Označuje jej, mluví nejprve všeobecně. Přišel zákona i proroků naplnit a ne rušit. Starý zákon, starozákonní zjevení, jak obsaženo v přikázání Mojžíšově a ve spisech proroků, není nic úplného neb ukončeného; ale je přípravou na Nový zákon, novozákonní zjevení. Jelikož pak starého zjevení původcem Bůh, nezrušil ale zdokonalil jej Ježíš Kristus. Starozákonní věrouku rozšířil, mravouku podal úplně a zbaviv obojí přídavků lidských, na pravou míru uvedl. Věřícím přidal milost, aby mravním požadavkům vyhověti mohli. Nástin uskutečniv, nedokonalosti nahradiv dokonalým, nezrušil ale doplnil různé předpisy o obětech krvavých i nekrvavých, o očišťování, o požívání pokrmů, o židovském kněžstvu i chrámu. Oběti krvavé našly konec v krvavé oběti Ježíšově na kříži, nekrvavé skvělého, dokonalejšího pokračování ve svaté oběti mše svaté, obřízka ustoupila křtu. Obřadní předpisy starozákonní udržují se tedy dosud ve zlepšené, vyšší podobě. Proroky naplnil, poněvadž jejich proroctví a zásliby uskutečnil svým messiášským působením, učením, zázraky, utrpením a smrtí.

Jelikož zjevení Starého zákona v dokonalejší podobě dosud trvá, platí závazně pro každého až do nejmenších detailů (puntík = jota, je nejmenší písmenko židovské abecedy), až do skonání světa. Mluvil-li Pán Ježíš o konci světa, nemá na paměti jeho celkové zaniknutí, ale proměnu a oslavení (Is. 65, 17.; 66, 22.; k Řím. 8, 21.; II. Petr. 3, 13.) Kdo by tudíž i maličko snažil se oviklati vážností Starého zákona, nemá význačného postavení v říši Kristově a mzda jeho vypadne bledě, kdo však Starého zákona srdečně si váží, jej zachovává, jiné k tomu nabádá, stane se velikým učitelem

s nároky na velikou odměnu. To platí nejen o knězi, učiteli, ale také o každém křesťanu. Větší odplaty v nebesích dojde, kdo v malém se osvědčil věrným.

b) Ježíš uvádí příklady, jak on a jak fariseové si představují požadavky, zachovávání Starého zákona.

Neboť pravím vám: nebude-li hojnější spravedlnost vaše než zákoníků a fariseů, nevejdete do království nebeského. Slyšeli jste, že řečeno jest starým: Nezabiješ! Kdo by pak zabil, hoden bude soudu. Já však pravím vám, že každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. Kdo by však řekl bratru svému „rácha", hoden bude velerady, a kdo by řekl „blázne", hoden bude pekelného ohně. Přinášíš-li tedy dar svůj k oltáři, a tam se rozpomeneš, že bratr tvůj má něco proti tobě, zanechej tam daru svého před oltářem a jdi prve, smiř se s bratrem svým, a potom přijda, obětuj dar svůj. Srovnej se s protivníkem svým rychle, dokud jsi s ním na cestě, aby snad nevydal tebe protivník soudci, a soudce vydal by tebe biřici, a byl bys uvržen do žaláře. Amen, pravím tobě, nevyjdeš odtud, dokavad nenavrátíš posledního penízku.

Slyšeli jste, že řečeno jest starým: Nezcizoložíš. Já však pravím vám, že každý, kdo hledí na ženu, aby jí požádal, již cizoložil s ní v srdci svém. Jestliže oko tvé pravé pohoršuje tebe, vylup je a vrhni od sebe; neboť prospěšnější jest pro tebe, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tělo tvé bylo uvrženo do pekla. A jestli pravá ruka tvá pohoršuje tebe, utni ji a vrhni od sebe, neboť prospěšnější jest pro tebe, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tělo tvé odešlo do pekla. Řečeno je také: Kdo by propustil manželku svou, nechť dá jí list rozlučovací. Já však pravím vám, že každý, kdo by

SVATÝ JAKUB MENŠÍ.

SVATÝ JUDA TADEÁŠ.*)

*) Dvanáct soch apoštolů z karrarského mramoru od Camilla Rusconiho ze XVII. století, nalézá se v basilice sv. Jana Křtitele v Lateráně (Řím).

propustil manželku svou vyjma pro smilství, uvádí ji v cizoložství, a kdo by propuštěnou pojal, cizoloží.

Opět slyšeli jste, že řečeno jest starým: Nebudeš křivě přísahati, ale splníš Pánu přísahy své. Já však pravím vám, abyste nepřísahali vůbec: ani nebem, neboť trůnem Božím jest, ani zemí, neboť jest podnoží nohou jeho, ani Jerusalemem, neboť jest to město velikého krále, ani hlavou svou nebudeš přísahati, neboť jediného vlasu nemůžeš učiniti bílým neb černým. Budiž však řeč vaše ano, ano; ne, ne: co nad to jest, ze zlého jest.

Slyšeli jste, že bylo řečeno: Oko za oko a zub za zub. Já však pravím vám, abyste neodpírali zlému, nýbrž udeří li tebe někdo v pravé líce tvé, nastav mu i druhé, a tomu, kdo chce souditi se s tebou a vzíti sukni tvou, zanechej i plášť; a přinutí-li tebe někdo na míli jednu, jdi s ním i jiné dvě. Tomu, kdo tě prosí, dej, a od toho, kdo chce vypůjčiti si od tebe, neodvracuj se.

Slyšeli jste, že bylo řečeno: Milovati budeš bližního svého, a nenáviděti budeš nepřítele svého. Ale já pravím vám: Milujte nepřátele své, dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří pronásledují a pomlouvají vás, abyste byli syny Otce svého, jenž jest v nebesích, jenž slunci svému velí vycházeti na dobré i na zlé, a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé. Neboť milujete-li ty, kteří vás milují, jakou odplatu míti budete? zdali nečiní toho i celníci? A budete-li pozdravovati toliko bratry své, co více činíte? zda nečiní toho i pohané? Buďte tedy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest. (Mat. 5, 20—48; Luk. 6, 27—37.)

Neruše Ježíš Starého zákona, žádá od svých učeníků, aby jej zachovávali důkladněji než fariseové a zákoníci, kteří platili za horlivce v zákoně. Fariseové považovali se za spravedlivce, jestliže zachovávali literu zákona, o ducha, o čistý úmysl, o vnitřní posvěcení sebe nijak se nestarali. Spasitel učí jednotlivými příklady, jak se má přikázáním Božím rozuměti a je zachovávati.

Přikázání: Nezabiješ!

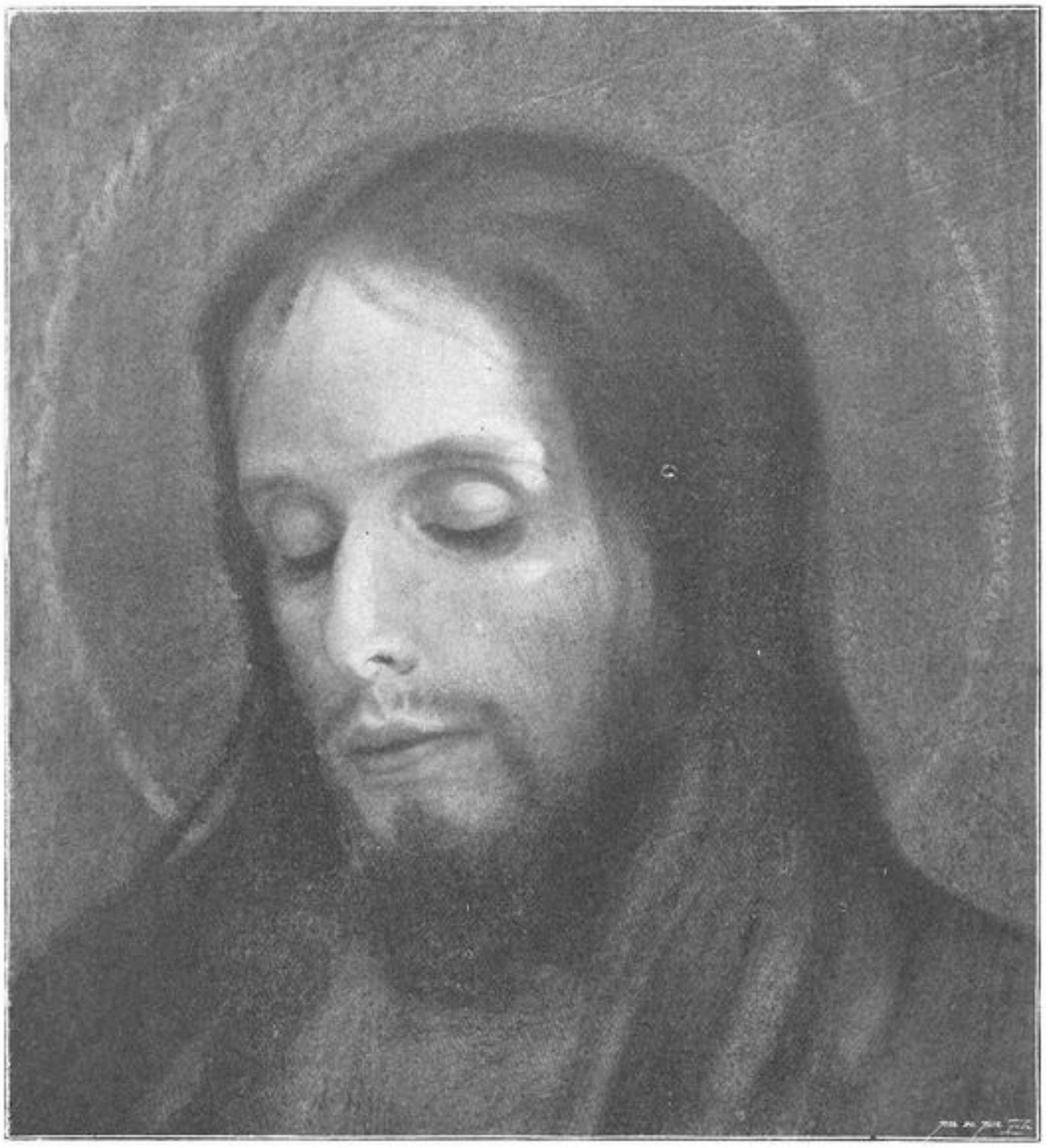
Starozákonní spisovatelé vysvětlovali toto přikázání, že zapovídá zabití člověka. Kdo by je přestoupil, podléhá nižšímu soudu, takovému, jaké měla města venkovská. Zasedali na něm kněží a náčelníci rodin. (V Mojž. 16, 18.; II. Král. 19, 5.; Jos. Flav. Starož. 4, 8. 14.) Naproti tomu učí Ježíš, že dlužno rozeznávati stupnice v urážce bližení lásky a tudíž i stupně trestu. Již ten náleží před nižší soud, kdo nespravedlivě se rozhněvá na bližního, nedav svého vzteku ani na jevo. Kdo však dá se hněvem strhnouti, že pohaní bližního, přezděv mu na př. raka, t. j. ničemníku, blbče, tolik se provinil, že jeho provinění má přijíti před vysokou radu, nejvyšší to soudní instanci v Jerusalemě. Kdo bližnímu i Boha a náboženství upírá, nazývaje ho neznabohem, proklatcem (což u Židů se považovalo za největší urážku), zaslouží pekelný oheň. Kdo smýšlí nepřátelsky s bližním, tolik hřeší, že povinnost smíru jeví se větší, než povinnost oběti.

Jestliže člověk chce přinésti Bohu obět smírnou za své hříchy a vzpomene, že se s bližním v čemsi nepohodnul, nesmí váhati, aby před obětí uraženého přítele si udobřil. Má k němu dojíti a za každou cenu s ním o smír se smluviti. Potom pokojně obětujž! I najde milost u Boha. Naučení: Modlívejmež se a obětujmež se smířlivým čistým srdcem, sice jinak nenalezneme u Boha přízně a milosrdenství. Pravdu tuto si připamatujme přede mší sv., před přijetím těla Páně, před zpovědí.

Myšlenku o smíru s bližním vysvětluje Pán obrazem o věřiteli a dlužníku. Děj béře ovšem z výkonu římského, tehdy u Židů obvyklého soudního řízení. Podle toho směl věřitel (žalobce) váhavého dlužníka sám dopraviti na soud k potrestání. Na takové cestě mohl ovšem pohnaný žalobce uprositi, s ním narovnání učiniti; ale jak přišel před soudce, platila již litera zákona. Dlužníka odvedli sluhové do vězení, dokud by nezaplatil dluhu. Smysl k této obrazné řeči snadno chápeme. Věřitelem (žalobcem) jest Bůh — soudcem též Bůh. Cesta na soud — toť lidský život — služebníci, andělé, kteří

plní rozkazy Boží — vězením buď očistec nebo peklo, podle velikosti viny a zdali jest možno či nemožno zaplatiti, káti se. Slova Páně: nevyjdeš odtud, dokud posledního penízku nezaplatíš, vztahují vykladači na očistec.

představa hříchu najednou nedobrovolně v duši, není sama v sobě hříšnou. Žádost skutku nebývá bez hříchu — přivolíme-li myšlence, přidavše úplné zalíbení, dopustili jsme se v srdci svém hříchu, poněvadž bychom od žádosti přistoupili ke skutku,

SPASITEL SVĚTA.

Buďme tudíž smířlivi, abychom sami odpuštění dosáhli.

Přikázání: N e z c i z o l o ž í š!

Přikázání toto přestupují lidé nejenom skutky, ale více dobrovolnými žádostmi, v nichž mají zálibu. Vybaví-li se pouze kdyby se nám příležitost nahodila. (Sv. Augustin.) Poněvadž přechod od žádosti ke svolení snadninký, jest nám celou silou se vzpírati, aby vynořující se myšlenky nestaly se žádostí. Násilně odlučmež se od osoby, ke hříchu nás dráždící nebo svádějící, i kdyby

nám byla milou jako pravé oko, nepostradatelnou jako pravá ruka. Sv. Jan Zl. dí: Miluješ-li někoho, že si ho vážíš jako oka nebo ruky, odtrhni se hrdinsky od něho, jdi pryč, když stojí v cestě spáse. Přítomnost toho člověka vás oba strhne k pádu. Co praví sv. Otec církevní o osobě, platí také o každém nám milém, drahém předmětu: bohatství, cti, vznešeném postavení, výnosné službě. Což platno člověku, kdyby celý svět získal a na duši své zkázu (škodu) trpěl! (Mat. 16, 26.) Ovšem že Ježíš vyloupnutí oka, useknutí pravé ruky nemínil doslovně. Kdo by se domníval, že ano, tomu služiž na vědomí, že zlé žádosti nevznikají ani nesídlí v oku, v ruce, ale v srdci a že by se jich zkázou oka či ruky nezbavil. Ježíš žádá, abychom vůli svou obrnili a odvraceli před hříchem.

Co se týče manželského rozvodu, mohl ve Starém zákoně muž z jistých příčin, kterých však zákon jmenovitě neuvádí, ženu propustiti; měl však jí dáti propustný list, aby se mohla opět provdati. Tak se rozvázalo manželství. (V. Mojž. 24, 1.—4.) Za časů Páně učil přísný rabi Šamaj, že rozvod může míti za důvod jenom cizoložství nebo nějak výstředně nemravné chování se ženino, volnější škola rabi Hillela naproti tomu obhajovala názor, že ženu lze propustiti z každé i malicherné příčiny. Ježíš, maje naplniti zákon, prohlásil manželství za nerozvížitelné, zakázav každý lehkomyslný rozvod. Muž může propustiti ženu jenom po dokázaném cizoložství; neboť jinak, uzavřela-li by nové manželství, béře na se zodpovědnost za ženino cizoložství. Propustí-li ji však pro nemravný přečin, odpadá zodpovědnost. Stalať se před rozvodem cizoložnicí. Ať už manželství rozvedeno z jakékoli příčiny, svazek manželský se neruší, a proto žádný z obou manželů nesmí v nový sňatek vejíti. Uzavře li, dopouští se cizoložství. Mezi rozvedenými trvá páska manželské nerozvížitelnosti, žena vázána mužem, muž ženou. Pro cizoložství připouští Ježíš rozvod od stolu a lože, nikoli však úplnou rozvížitelnost, aby rozvedení směli vstoupiti v nové manželství. Evangelista Marek (10, 11.—12.) napsal tento výrok Páně: Kdobykoli propustil manželku svou a jinou pojal, cizoloží proti ní. A jestliže by žena propustila muže svého a za jiného se vdala, cizoloží. (Viz Luk, 16, 18.; I. Korint. 7, 10.—11.) — Není zapotřebí dokazovati, že i zdůvodněný rozvod manželský nepřináší rodině žádného štěstí. Vzpomeňme jen na mravní nebezpečí rozvedených, špatný příklad a smutný osud dítek.

O přísaze.

Ve Starém zákoně se přísně zapovídala křivá přísaha, křivé svědectví, zrušení slibu. (III. Mojž. 19, 12. IV. 30, 3.; V. 23, 21.) Přísahou rozumí se slavné odvolání se na vševědoucího Boha jako svědka, že pravdu vypovídáme; křivě svědčí, kdo volá Boha na svědectví lživé výpovědi. Slib vykoná, kdo před Bohem přislíbí, že učiní něco dobrého. Kdo slibu nedostojí, ruší jej.

Pán Ježíš promlouvá nejprve o přísaze a o slibu jen potud, pokud člověk týž zrušil. Obojí zákon zapovídal. O tom Pán slov nešíří. Vyčítá jenom že Židé ze zvyku lehkomyslně přísahají, lehkovážně činí sliby. Židovští znalci zákona totiž tvrdili, že vlastně nepřísahá a neslibuje, kdo přísahá neb slibuje ne ve jménu Boha, ale skrze nebe, zemi, skrze sv. město Jerusalem, při své hlavě Taková výpověď není prý ani přísahou, ani slibem. Ježíš zavrhuje tyto farisejské kličky, učí, že každé dovolávání se nějakého posvátného předmětu, pro poměr téhož předmětu k Bohu, stává se přísahou a zavazuje. Přísaháme-li nebem nebo zemí, odnáší se přísaha k tomu, jenž na nebi sídlí, zemi spravuje i řídí, přísahá-li kdo skrze město Jerusalem, dovolává se Jehovy, velikého krále a pána Jerusalema (Žalm 47, 3.), přísáhne-li při své hlavě, přísahá při tvůrci, jenž jest pánem každého člověka, hlavy.

V říši Kristově na zemi má zavládnouti taková upřímnost a spolehlivost, že na doklad pravdy nebude zapotřebí přísahy, aby se uvaroval zlého. Otevřené „ano“ nebo „ne“ má každému platiti jako přísaha. Tím však Ježíš nepraví, že přísaha sama v sobě plodí zlo a hřích. Nikoli. Přísaha má se považovati za jakýsi způsob pocty Boží, voláme li Boha vševědoucího jako velikého, mocného mstitele lži za svědka. Ano Písmo sv. samo na několika místech se zmiňuje, že Bůh sám

přísahal. Když Abraham, jsa hotov na rozkaz Boží obětovati jedináčka, ve zkoušce obstál, dal mu Bůh andělem zvěstovati: Skrze sebe samého přísahal jsem, praví Hospodin, že jsi učinil tu věc a neodpustil jsi synu svému jednorozenému pro mne, požehnám tobě. (I. Mojž. 22, 16.; Luk. 1, 73.; k Žid. 6, 13.) V žalmu (109, 4.) čteme: Přisáhl Hospodin a nebude toho želeti: ty jsi knězem na věky podle řádu Melchisedechova . .

Přísaha má původ ve lživosti a nespolehlivosti lidské, z nichž vzešla mezi lidmi nesahou svých výpovědí nedokládají. Aspoň často.

O lásce k bližnímu.

Ve Starém zákoně před soudem vládlo přísné právo odvety. Židovský soudce směl vynésti rozsudek rovný přečinu zloději vzali jeho jmění, vraha zabili. (II. Mojž. 21., 24... ; III. 24., 20.... V. 19., 19....) Zákonodárství mělo lid malého dosud vzdělání odstrašiti od zločinův. Nikdo však se nesměl mstíti na svou pěst. (III. Mojž. 19., 18.) Poškozený měl se dovolávati soudního za-

Nechte jich (fariseů). Slepí jsou to vůdcové slepých; vede-li však slepý slepého, padnou oba do jámy. Mat. 15, 14.

důvěra, tedy lidská přísaha narodila se ze zla. Poněvadž pak zlo úplně přemoženo bude zakončením pozemské říše Messiášovy o posledním soudu, potrvá až dotud přísaha jakožto poslední prostředek, který by vyrovnával spory, utvrzoval mezi lidmi víru a důvěru.. Z těchto slov průzračno, že Pán Ježíš přísahy nezapovídá. Zakazuje jen lehkovážnou, nepotřebnou, křivou přísahu. Učeníci jeho mají pravdomluvností ji učiniti zbytečnou. Stalo se za časů prvních křesťanů. Nepřísahali, přísahy tudíž nepotřebovali. S podobnými případy setkáváme se i u pohanských národů. Mluví u soudu čistou pravdu a přídostučinění. Fariseové hlásali, že každému volno právo osobní odvety.

Proti nim vystoupil Pán Ježíš, zapovídaje takový výklad Zákona. Žádá důrazně od svých stoupenců, aby proti pohanění, křivdě bojovali — láskou. Obraznému rčení, že po ráně máme nastaviti druhou tvář, vezme-li nám někdo spodní roucho, že mu máme přidati svrchní, že křesťan má jíti s pocestným dvakrát tak daleko než se sluší, nelze přikládati doslovního smyslu, naznačuje jenom smýšlení pravého křesťana, jenž všechno snáší, všechno vytrpí, než aby zlo zlem oplácel. Rozhodně však Spasitel žádá,

ROZSEVAČ KRISTUS.

abychom křivdy odpouštěli. Proto později (Mat. 6., 14., 15.) prohlásil: Nebo jestliže odpustíte lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec nebeský hříchy vaše. Pakli neodpustíte lidem, ani Otec váš neodpustí vám hříchů vašich. Nezapovídá Pán, možno-li vyhnouti se urážce, brániti se proti bezpráví, zabrániti urážku Boha. Dotkne-li se nás urážka, máme trpěti, ano raději i nějakou malou škodu snésti, než abychom přestupníka hnali na soud, kde se srdce zatvrdí a často mnoho hříchů zplodí, máme si dáti spíše omeziti vlastní svobodu, než soudy a sváry blíženskou lásku bíti v líc.

Jde-li však o urážku Boha, náboženství, když někdo rdousí ctnost, tu musíme mluviti a jednati moudře, mírně a rázně. Hlavně náleží rodičům, představeným, aby chránili svou čest a dobré jméno vůči dětem, podřízeným, poněvadž by jinak jejich vliv vyšel na prázdno. Kdo spravuje cizí majetek, zboží, nesmí je poškozovati. Láska jest trpělivá, obětavá, úslužná. Proto uvádí Kristus Pán příklad: Prosícímu tebe dej a od toho se neodvracuj, kdo by se chtěl od tebe vypůjčiti! Mluví o lidech skutečně potřebných, podpory hodných, kteří dobroty nezneužijí, ne však o marnotratníkovi, jenž zbytečně rozhazuje, dluží se s úmyslem neopláceti. Starý zákon o lásce k bližnímu dotýkal se bližního v užším slova smyslu, tedy pokrevence, Žida: Nebudeš nenáviděti bratra svého ... Nehledej pomsty, nepamatuj na křivdu spolusousedů svých (doslovně: dětí svého národa). Milovati budeš přítele svého jako sebe samého. (III. Mojž. 19., 17., 18.) Z toho uzavírali farisejští vykladači Písma, že cizince, jenž není Židem, mají považovati za nepřítele a nenáviděti, vyučujíce zásadě: Miluj svého bližního a v nenávisti měj svého nepřítele. Zejména strašně nenáviděli Židé za časů Páně Římany. Jsouce jimi utiskováni a pronásledováni rozkřikovali je za nepřátele Boží i národní. Přišed odstranit národnostního rozbroje mezi Židy a pohany, zavrhuje Ježíš Kristus takového výkladu Zákona. Přikázání bližeňské lásky rozšiřuje na všechny lidi, na přátele i nepřátele. Křesťanu sluší činiti rozdíl v osobě a v nepřátelském smýšlení. Smýšlení zlého nechválí, ale osoby si váží a chrání, což dává na jevo, že se za ni modlí, v potřebách dle sil bližnímu pomáhaje. Jak šťastně žilo by člověčenstvo, kdyby na těchto zásadách lpělo, je uskutečňovalo! Jak bezpečným cítil by se jednotlivec, srdečná láska by spojovala rodiny, upravily by se spořádaně služební, obchodní styky, říše by pokojně vedle sebe trvaly.

Kdo miluje nepřítele, stává se podobným Bohu, jenž dobrodiní uděluje štědře bez rozdílu všechněm lidem, jehož sluneční paprsky svítí, déšť prší dobrým i zlým, jenž z lásky k světu poslal svého jednorozeného Syna, aby každý, kdo v něho věří, neza-

hynul, ale měl život věčný. (Jan 3., 16.) Miluje-li křesťan nepřítele, rozeznává se tím od celníkův a pohanův. Židé o nich říkali, že žijí nejbídnějším životem v ohledu mravním. Poukazuje-li Ježíš k tomu, že celníci a pohani se navzájem pozdravují, chce tím říci, že Židé, kteří omezují bližénskou lásku jen na pokrevence a ne na veškero člověčenstvo, nepovznesli se vysoko a že za takovou lásku nemohou očekávati nebeské odplaty. Leží v přirozenosti lidského srdce, že milujeme ty, kdož s námi stejně smýšlí — z toho nemáme žádné zásluhy. Učeníci Páně mají míti za vzor nebeského Otce, tento obraz dokonalé lásky. Jen tak stanou se milými vyvolenci Božími.

ROZSÉVAČ: NEPŘÍTEL ČLOVĚK.

4. O modlitbě.

Modlíce se pak, nemluvte mnoho jako pohané; domnívajíť se, že budou vyslyšeni pro mnohomluvnost svou. Nepřipodobňujte se tedy jim; ví zajisté Otec váš, čeho jest vám potřebí, prve než ho prosíte.

Takto tedy budete vy se modliti: Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům. A neuvoď nás v pokušení. Ale zbav nás od zlého Amen. (Mat. 6, 7.—13.)

Proste, a bude vám dáno; hledejte, a naleznete; tlucte, a bude vám otevřeno; neboť každý, kdo prosí, béře, kdo hledá, nalézá, a tomu, kdo tluče, bude otevřeno. Či jest který člověk mezi vámi, jenž podá synu svému kámen, když prositi ho bude za chléb? aneb bude-li prositi za rybu, zdali podá jemu hada? Jestliže tedy vy, jsouce zlí, umíte dobré dary dávati dítkám svým, čím spíše Otec váš, jenž jest v nebesích, dá dobré věci těm, kteří ho prosí? Všecko tedy, cokoli chcete, aby vám činili lidé, i vy čiňte jim; toť zajisté jest Zákon i proroci. (Mat. 7., 7. až 12.)

Pohané modlívali se k bohům svým dlouho a v ozdobných promluvách, věříce, že bohové jejich potřeb neznají, nebo že jim pomoci nechtějí a jsouce roztržití, jinak by lidské prosby přeslechli. Z té příčiny velice výmluvně oznamovali jim své záležitosti, aby je k pomoci přemluvili. Ježíš varuje učeníky před takovou modlitbou. Znamenala by nedostatek víry a důvěry v Boha. Nebeský Otec zná dříve, než zaprosíme, naše potřeby. Není od nás daleko, aby nás neslyšel, jsa všudepřítomný. Neposlouchá roztržitě, abychom ho ryčně musili upozorňovati na své záležitosti, jsa vždy hotov nám pomáhati. Nehledí na slova, ale na smýšlení, srdce naše. Nelze však z řečeného souditi, že by Bůh

pohrdal dlouhými modlitbami. Pán Ježíš káraje zlozvyk, jak pohané se modlili, varuje před jalovou modlitbou, které schází víra a důvěra. Plyne to z jeho ostatního učení a příkladu. Přivádí nám na příklad člověka, který vytrvale o půlnoci klepal na dveře přítelovy, až mu otevřel, a tolik dal, co potřeboval (Luk. 11, 5.—8.), upozorňuje na vdovu, jež neodbytně prosila soudce, až ji dopomohl ku právu. (l. c. 18, 1 ...) Ježíš sám modlíval se celé noci, na hoře Olivetské třikrát opakoval touž modlitbu. (Mat. 26, 37 ...) Chybili bychom, kdybychom z ujištění Páně, že Bůh zná naše potřeby, pokládali modlitbu za zbytečnou. Nemá-liž dítě za povinnost prositi otce, ačkoli tento ví, čeho se mu nedostává? Proto na jiných místech Kristus Pán zdůraznil povinnost modlitby. Modlitba nám objasní naši nedostatečnost, závislost na Bohu, modlitba zdvihá naše pohledy k věčné vlasti — k nebi, modlitbou si zjednáme potřebné milosti Boží.

Chtěje naučiti své miláčky pravému způsobu modlitby, zanechal jim Pán dojemně jednoduchou modlitbu, modlitbu roztomilého znění, hlubokého významu, modlitbu modliteb. Po osmnáct věků v radosti i strasti, ve smutku i veselí modlili se ji naši křesťanští předkové: apoštolové, mučeníci, učitelové církevní, císařové, králové, učení — neučení, bohatí — chudí, všichni stejná slova této velebné modlitby pronášeli. Skví se tudíž Otčenáš jako posvátné pouto, spojující všechny křesťany, jest zářivým klenotem křesťanské jednoty. Slovutní mužové napsali od časů apoštolských mnohá nádherná pojednání o modlitbě Páně a přece jednoduché znění její převyšuje všecky výklady. Dlouholetý výcvik a rozjímání nevyčerpaly moudrosti a myšlénkových pokladů, jež Otčenáš obsahuje. Každý katechismus jej vysvětluje.

Mají-li naše modlitby býti vyslyšány, modlemež se důvěrně, nábožně a vytrvale. Naznačují tak slova Páně: proste, hledejte a tlucte. Prosba vyžaduje pokoru a důvěru, hledání pozornosti a zanícenosti, klepot horlivé vytrvalosti. Modlíme-li se v tomto duševním stavu, vyslyší nás Otec nebeský zcela jistě, když to, oč žádáme, jest nám v pravdě užitečno a slouží našemu tělesnému i duševnímu dobru. Jinak vyslyší nás Bůh v jiném směru, dada nám, co způsobí pravé blaho. Může se zajisté přihoditi, že ve své omezenosti prosíce za to, co se nám zdá chlebem, prosíme vlastně za kámen, místo ryby za hada. V tom nám Bůh nepovoluje, poněvadž si přejeme škodlivou věc. Máme však bez výjimky všichni prositi: za odpuštění hříchů a milost posvěcující, kteráž zjednává přátelství a lásku Boží.

Modlíce se o statky vezdejší, neopomiňme připojiti: Pane, jen tehdy mi propůjč to či ono dobro: zdraví, jmění, význačné postavení . . ., jestliže mi poslouží ku pravému blahu a ke tvé slávě. Že Bůh každou prosbu vyslyší, když se jedná o skutečné dobro a potřebu, znázorňuje Spasitel líčením, jak pozemští otcové své děti nenechají nouzi trpěti. Když tito, jsouce nakloněni ke zlému, hříšni, omezeni, spotřeby dětem poskytují, oč víc nebeský, nejdokonalejší, dobrotivý, mocný Otec dá těm, kteří ho důvěrně prosí. Chceme-li však u Boha ve všech potřebách pomoci najíti, nutno abychom po křesťansku vyslechli důtklivé prosebníky lidské a jim s láskou seč síly pomáhali. Vždyť totéž na Bohu si vyžadujeme. V rozkazu: miluj bližního jako sebe samého, vrcholí všecky předpisy a křesťanská přikázání, jak o nich už Starý zákon i proroci předpovídali. Ovšem že láska k nám samým, tvořic základ lásky bližeňské, musí býti dobře spořádanou, nikoli zištnou, samolibou: takovou se stane, když napřed a nejdříve milujeme Boha z celého srdce svého.

5. O čistém úmyslu při dobrých skutcích.

Varujte se, abyste nečinili spravedlnosti své před lidmi, byste byli od nich viděni, sic nebudete míti odplaty u Otce svého, jenž jest v nebesích. Když tedy dáváš almužnu, netrub před sebou, jako pokrytci činí v synagogách a na ulicích, aby byli ctěni od lidí; amen pravím vám, vzali odplatu svou. Ale když ty dáváš almužnu, ať nezví tvá levice, co činí pravice tvá, aby byla almužna tvá

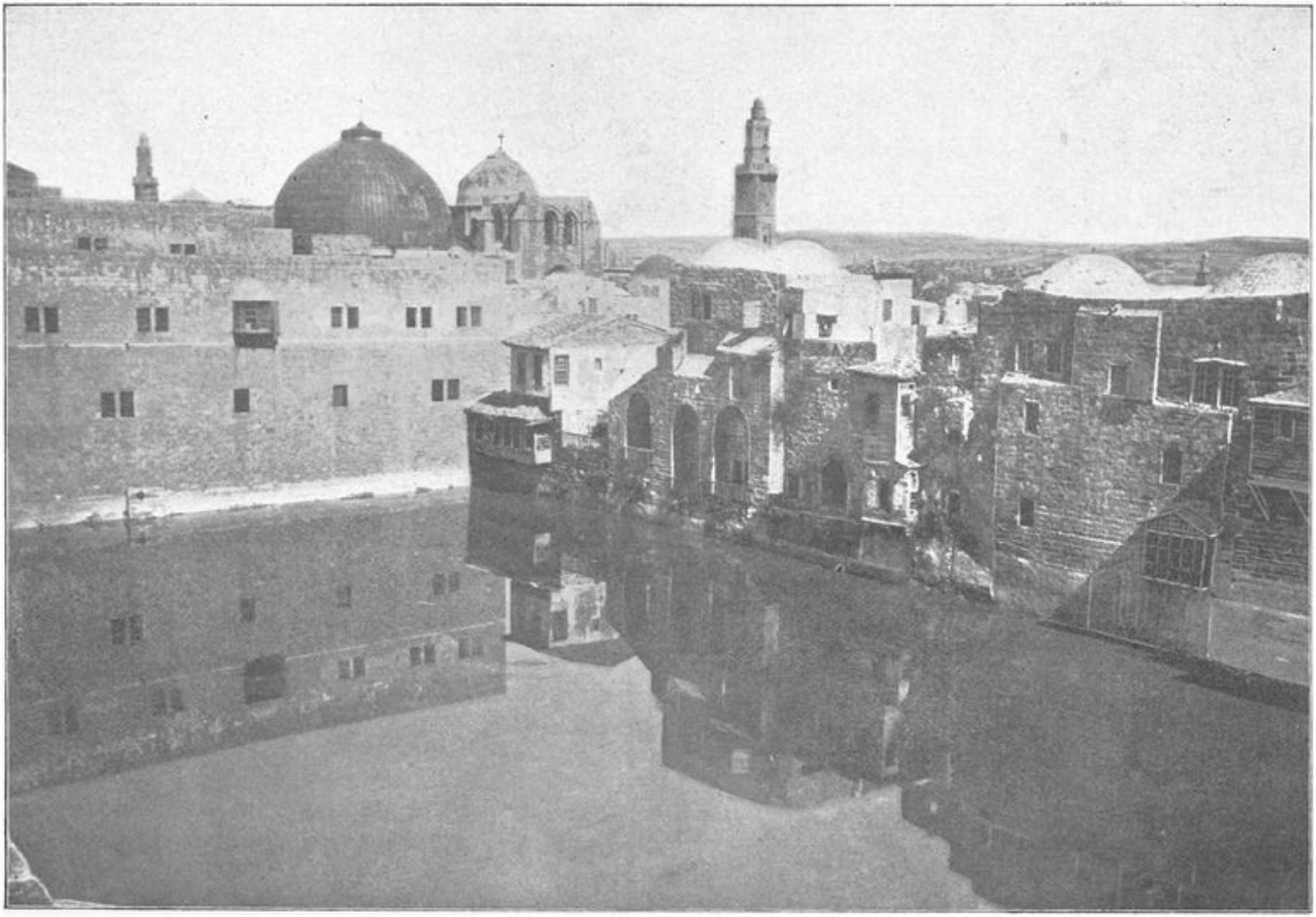
ve skrytě, a Otec tvůj, který vidí ve skrytě, odplatí tobě. (Mat. 6, 1.—6.)

Když pak se postíte, nebuďte jako pokrytci zasmušilí; neboť pošmuřují tváře své, aby zjevno bylo lidem, že se postí. Ty však, když se postíš, pomaž hlavu svou a tvář svou umyj, aby nebylo zjevno lidem, že se postíš, nýbrž Otci tvému, kterýž jest ve skrytě; a Otec tvůj, jenž vidí ve skrytě, odplatí tobě. (l. c. 16.—18.)

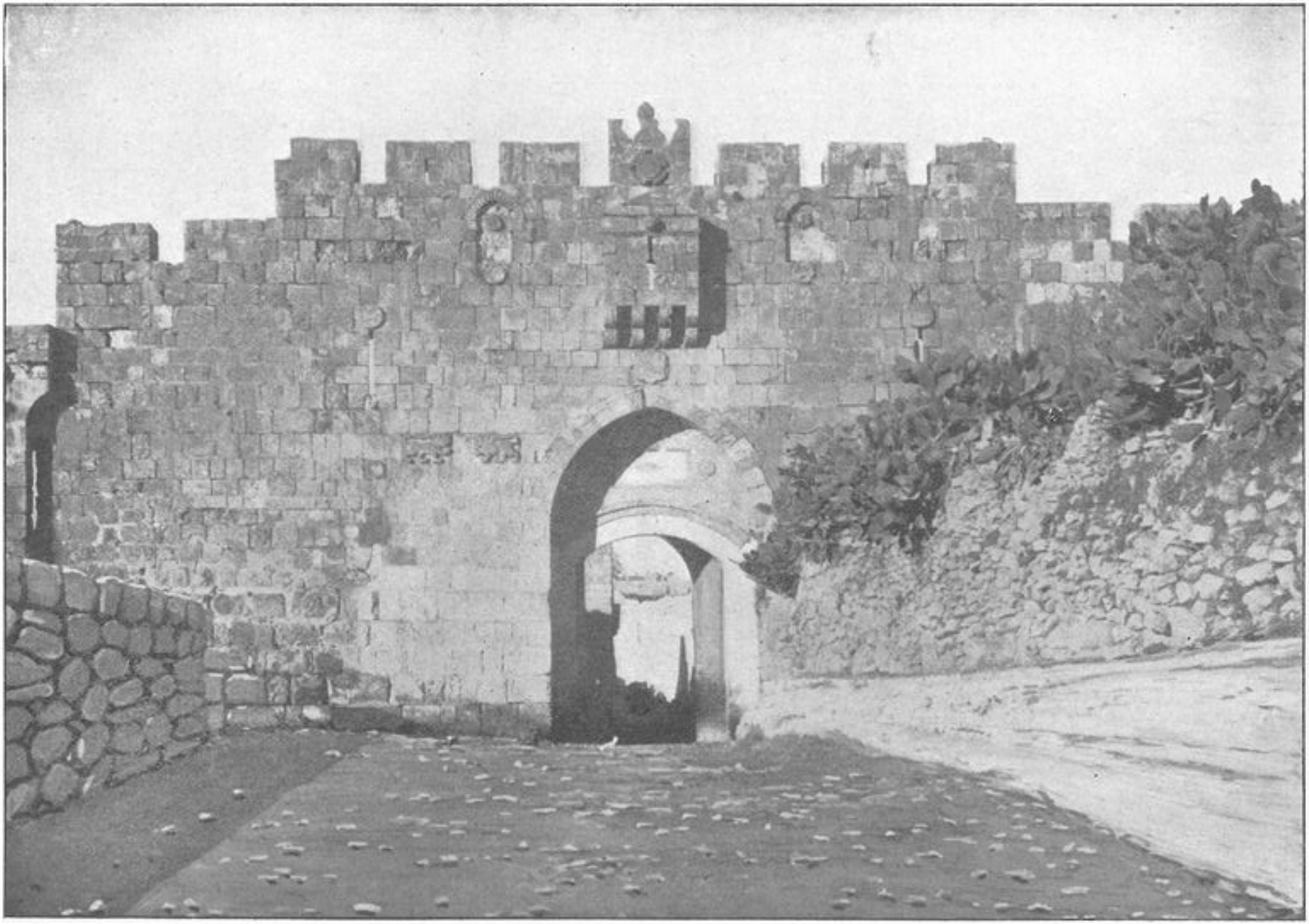
V tomto oddílu mluví Pán Ježíš o čistém úmyslu, jenž má ozdobovati dobré skutky. Skutky, které se dobrými zdají, nezjednávají nám zásluhy pro nebe, jestliže jich nekonáme pro Boha, jeho čest a z lásky k němu. Slovy těmi potírá božský učitel nepravou farisejskou spravedlnost. Fariseové zajisté konali všecky skutky, aby je lidé viděli, chválili a s uznáním o nich promlouvali. Tedy podnětem ke skutkům byla jim ješitnost a samolibost, nikdy však láska k Bohu — jejich dílu utíkala tedy odměna i časová i věčná. Kristus Pán poukazuje na tři způsoby dobrých skutků, almužnu, modlitbu, půst. K almužně náleží každá dobročinnost, každý skutek lásky bližeuské, k modlitbě každé uctívání Boha, každá povinnost k Bohu, postem se míní každé umrtvování těla, sebezápor, kající skutek. Kdežto fariseové dobročinnost vykonávali okázale, chce Spasitel, aby jeho učeníci ji ukrývali před lidmi, ba i před sebou, aby ke každému šlechetnému skutku nesvolávali na svědectví zástupů, aby nepočítali napřed levicí, co má rozdati pravice — to by se dali ovládnouti ješitností, která činu ubírá pravé ceny. Jen na takové dary, jež udělujeme v dětinné upřímnosti jako věc lidem patřičnou, se zalíbením patří oko Vševidoucí, jen takové skutky odmění Pán na posledním soudu. Kdo se přetváří, jakoby dobře čině plnil vůli Boží a zatím se shání po uznalosti lidské, jest pokrytec, poněvadž jinak smýšlí a jinak jedná — vezme lidskou odplatu — chválu, od Boha nic. Podobně se to má s modlitbou, uctíváním Boha. Modlitba je nábožné pozdvihnutí mysli k Bohu, modlitba se odnáší k Bohu a ne k lidem. Modlíme se, jelikož uznáváme Boha za nejvyššího Pána, poněvadž cítíme svou závislost na něm, a jsouce sami sobě nedostatečni očekáváme pomoci Boží. Fariseové modlitbou usilovali o chválu a souhlas lidský, chtěli sebe a ne Boha vyvyšovati. Proto také modlívali se na veřejných, povýšených místech (Židé se modlili stoje), aby je každý viděl a pověst o jejich zbožnosti rostla. Tento úmysl dával modlitbě jejich ráz pokrytectví, před nímž Ježíš důrazně varuje. Při modlitbě nedbejmež na okolí,

FARISEUS A PUBLIKÁN.

RYBNÍK EZECHIŮV.

BRÁNA SV. ŠTĚPÁNA V JERUSALEMĚ.

jako bychom se modlili někde v osamělé komůrce. Jen Bohem se obírejme. Sv. Otcové zcela správně rozumí komůrkou srdce, smýšlení člověka. Vnitřek srdce, celé smýšlení máme v okamžiku modlitby uzavříti t. j. před každou jinou myšlenkou chrániti. To lze učiniti všude i ve skrytu i na veřejnosti. Sv. Ambrož dí: Tuto komůrku modlitby nosíš stále s sebou. Sv. František napsal: Jako samotář ve své poustevně můžeme se ukrýti ve svém srdci i když jsme ve společnosti lidské. Nelze tudíž rozuměti řeči Páně tak, že bychom se měli modliti potajnu. Veřejně se modliti, uložil nám Pán za povinnost. Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré! (Mat. 5, 16.) Kdožkoli vyzná mne před lidmi, toho i já vyznám před Otcem nebeským (l. c. 10, 32.). Spasitel chodíval do chrámu modliti se, apoštolové a první křesťané tolikéž.

Pán Ježíš chtěl říci: při modlitbě, bohoslužbách nestavte na odiv svou nábožnost, aby se nezdálo, že modlíce se hledáte u lidí ne tak oslavu Boha jako svou vlastní. Kdo při takovém úkonu má na zřeteli jediné čest Boží a spásu své duše, konaje pobožnost veřejně či v soukromí, již dovede najíti náležitý způsob modlitby. A Bůh, jenž prozírá srdce i ledví člověka, se zalíbením zapíše takovou modlitbu do knihy života. Odměna přijde.

Podobně třeba zaříditi půst anebo jiné kajícné skutky. Když se fariseové postili, opomíjeli mýti obličej, vlas a vous urovnati a namazati. Vzpomeňme, že východané nosí dlouhý vlas a pěstují s oblibou dlouhý vous. Jdou li na hostinu, svatbu, maží vous i vlas voňavým olejem. Fariseové však při postu znetvořili olejem obličej, aby měli vzezření smutné a zamračené. Činili tak proto, aby lid, poznav půst jejich, měl je za nábožné, věrné milovníky Zákona. Srdce jejich pak necítilo bázně Boží. Spasitel nechce, aby takto se postili křesťané. Nemají se postiti okázale, ale pokud možno skrytě. Účel postu toho žádá; vyjadřuje kající smysl člověka. Postíme se, abychom se káli za hříchy, abychom snáze mysl k Bohu pozvedli a pro ctnosti se posílili. Půst z ješitnosti k vůli lidem, jakožto pokrytecký čin nemá významu. Radí-li Kristus Pán: pomaž hlavy své . . ., chce tím říci, že o postních dnech máme si počínati nenápadně, jako o jiných — vesele, nepošmuřujíce tváří svých.

Konajíce dobré skutky máme se varovati ctižádosti, jež ráda vniká i do nevinných srdcí. Lidská chvála omamuje lidi jako vonný dým. Záliba v lidské chvále, touha po uznání, jako had rád se plazí nejkrásnějšími libou vůní vydychujícími květinami a my ho nevidíme až najednou — tak vplíží se do lidských úmyslů, jestliže své dobré skutky neřídíme podle vůle Boží. Dech ctižádosti otravuje — květy, líbezné květy dobrých skutků, vadnou a ovoce jejich usychá.

6. Záliba ve věcech pozemských odporuje snaze po spravedlnosti.

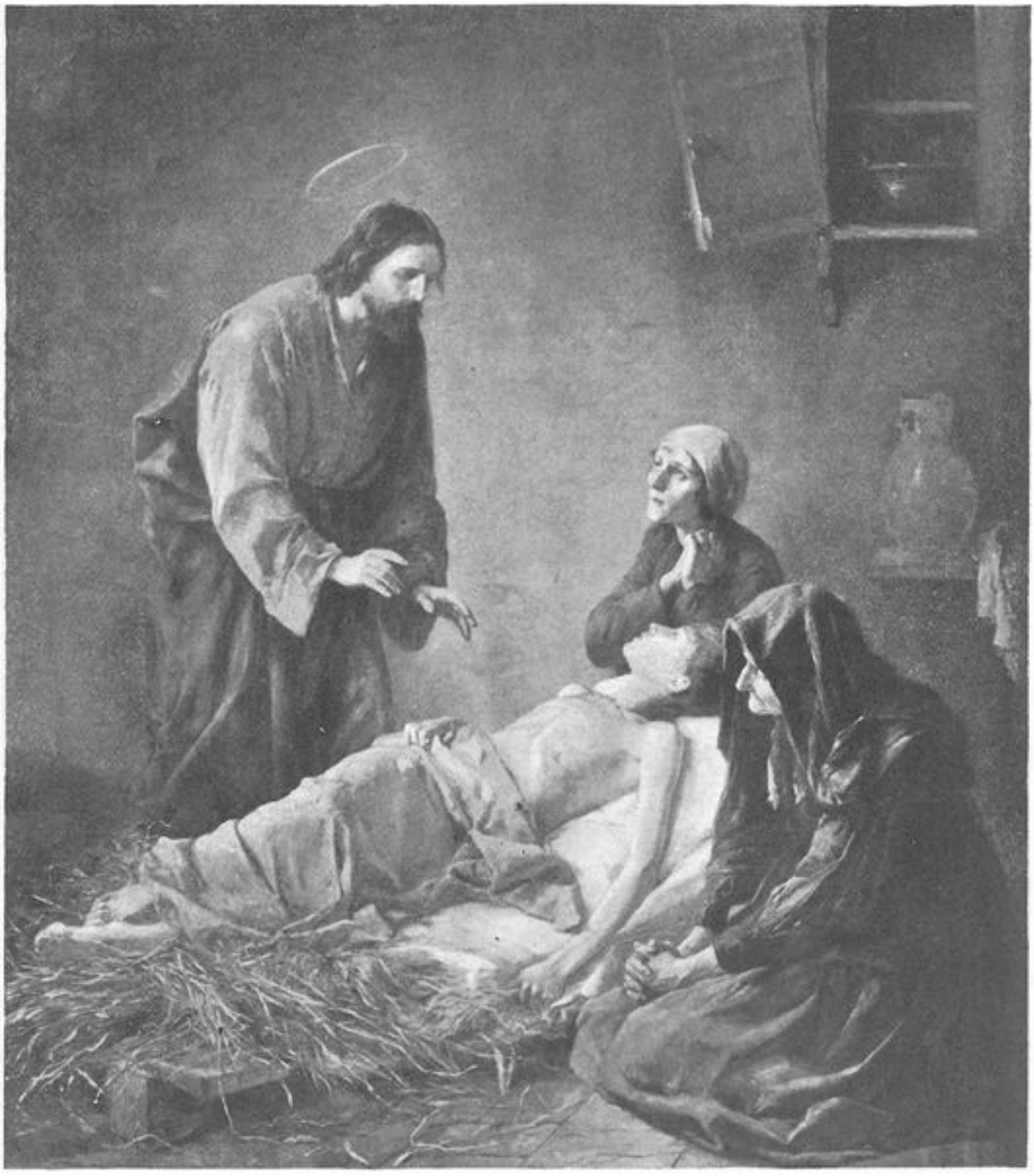
a) Abychom se stali spravedlivými, v tom záleží úkol lidského života.

Neskládejte sobě pokladů na zemi, kde rez a mol kazí, a kde zloději vykopávají a kradou; ale skládejte sobě poklady v nebi, kdežto ani rez ani mol nekazí, a kde zloději nevykopávají aniž kradou. Neboť kde jest poklad tvůj, tam jest i srdce tvé. Svící těla tvého jest oko tvé. Je-li oko tvé zdravé, bude světlým celé tělo tvé; je-li však oko tvé špatné, celé tělo tvé bude tmavým. Jestliže tedy světlo, kteréž jest v tobě, tmou jest, jak veliká bude tma sama? (Mat. 6, 19.—23.)

Pán Ježíš varuje nás, abychom nehromadili pozemských statků. Pomíjejí, možno o ně přijíti; neboť majiteli může je vyrvati každé chvíle násilí, jistě smrt. Má po radosti. Slovem „poklad" nevyrozumívá podle výkladu sv. Jeronyma a sv. Jana Zl. Spasitel jenom bohatství, ale všecko, co pozemsky cítící srdce ukájí. Následovníci Páně nemají se

RYBNÍK EZECHIŮV. (K obr. na str. 312.) V nynější čtvrti křesťanské, nedaleko brány Jaffské, nalézá se tato vodní nádržka, kterou křesťané zovou rybníkem krále Ezechiáše, Arabové však Birket Chamâm et Betrak, t. j. rybník koupele patriarchů. Je to zbytek velikolepých vodovodů, jenž Jerusalem zásoboval vodou.

hnáti za podobnými tretkami, ale po pokladech nebeských, nepomíjejících, jichž nelze ztratiti. Tím míní: patření na Boha tváří v tvář, společenstvi andělův i svatých, nebeskou blaženost, kteráž nám přichází za dobré a šlesrdce k nebi letí. Aby výzvu ojasnil i zdůraznil, učí Spasitel v podobenství, jak nešťastným člověk pozemského smýšlení. Jako tělu oko, tak duši za duchovní oko slouží rozum a svobodná vůle. Toť světlo duše. Pro

POTĚŠENÍ ZARMOUCENÝCH.

chetné skutky. (Mat. 5, 12.; 6, 4, 18.; Luk. 6, 38.; 12, 33.)

Kdo se pachtí po vezdejších pokladech, toho srdce ulpí na zemské hroudě, jeho smýšlení a konání nad zemi se nepovznáší. Kdo však má své poklady v nebi, tam touží, dědičný hřích sice rozum zatemněn, vůle nakloněna ke zlému, leč světlo nevyhaslo, božské zjevení přineslo i přináší nové světlo. Jestliže oko člověka jest jasno, nezkaleno, osvěcuje celé tělo, že jednotliví údové jeho konají správně své úkony. Zdravé, bystré

oko po cestě úzké a kluzké chrání před sklouznutím. Je-li oko nemocno, slábne a trpí zrak — celé tělo jakoby obestírala tma. Ruka vztahuje se nejistě, neví, dotkne-li se dobrého nebo škodlivého předmětu, noha nejistě tápe po zemi.

Člověka chabého zraku tísní nejistota, snadno kolísá i padá. Totéž se přihází člověku, jestliže churaví duchovní oko jeho, jež má svítiti mravnímu jednání. Oslepí li či zakalí-li naše duševní oko nezřízená touha po zemských pokladech, náruživost či vášně, obestře duševní mocnosti lidské tma, ctnostná hnutí v něm odumírají. Kráčí ve tmě, konaje skutky temnosti, které mu připraví věčnou zkázu. Nastává nám tudíž povinnost, abychom měli pilnou péči o sesílení rozumu i vůle poznáváním Boha věrou v Boží zjevení, častou modlitbou o posilu a dary Ducha svatého, jenž osvítí naše poznávací mohutnosti. Že pak člověk duševně slepý nebo osláblého zraku nemůže ani sebe, nad to jiné vésti po pravé cestě, varuje nás Ježíš Kristus (u sv. Lukáše, 6, 39. 40.) před takovými vůdci: Zdaliž může slepý slepého vésti? Nepadají-liž oba do jámy? Není učeník nad mistra, ale dokonalý bude každý, bude-li jako mistr jeho, t. j. spadne-li slepý vůdce do jámy, spadne s ním i společník — vidí-li vůdce, uvaruje slepého společníka, a proto v tom se jeví způsobilost zákona, podobá-li se ve všem svému učiteli (Ježíši).

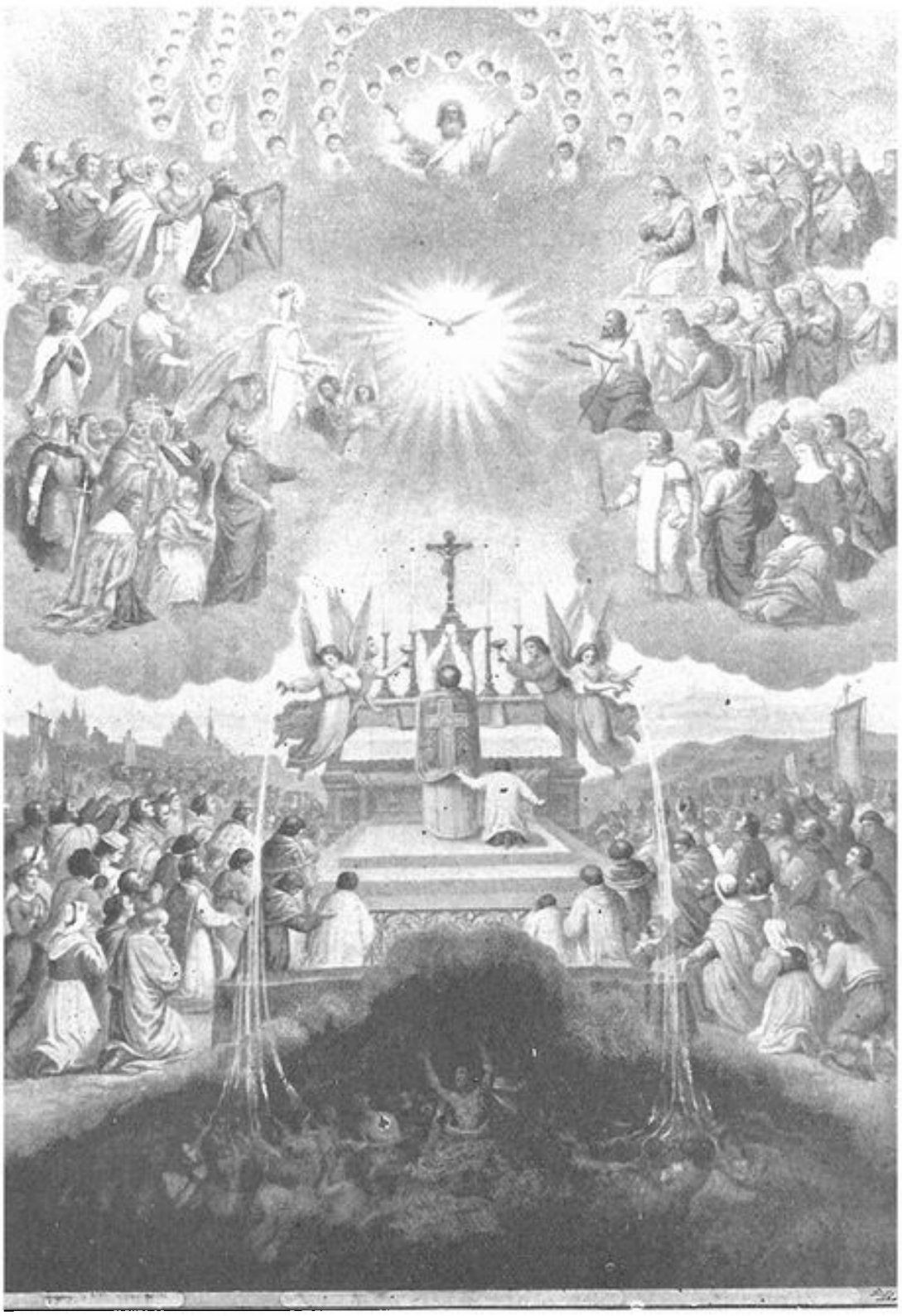
b) Nestarejme se úzkostlivě o tento život.

Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti; neboť buď bude jednoho nenáviděti a druhého milovati, aneb jednoho se přidrží a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně. Protož pravím vám: nepečujte úzkostlivě o život svůj, co byste jedli, ani o tělo své, čím byste se odívali. Zdali není život více nežli pokrm, a tělo více, než oděv? Pohleďte na ptactvo nebeské, že neseje ani nežne, ani neshromažďuje do stodol, a Otec váš nebeský živí je. Zdali vy nejste dražší nežli ono? A kdo z vás staraje se může přidati ke svému věku loket jeden? A proč pečujete úzkostlivě o svůj oděv? Pozorujte květ polní, kterak roste, nepracuje aniž přede; pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vší slávě své nebyl tak oděn, jako jedno z nich. Jestli tedy trávu polní, která dnes jest a zítra do peci vržena bývá, Bůh tak odívá, čím spíše vás, malověrní? Nepečujte tedy úzkostlivě, říkajíce: Co budeme jísti, aneb co budeme píti aneb čím se budeme odívati? Neboť toho všeho pohané hledají; víť zajisté Otec váš, že toho všeho potřebujete. Hledejte tedy nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno. Nepečujte proto úzkostlivě o zítřek; neboť zítřek bude pečovati sám o sebe, dosti má den na své lopotě. (Mat. 6. 24.—34.)

Mamon, slovo chaldejské, znamená bohatství, že zosobněno jakožto pojem všech pozemských statků vůbec. — Na východě rostou na poli hlavně divoké lilie (= kvítí polní), nízké, úzkolisté a nejen bílé jako u nás, nýbrž i jinak rozmanitě kvetoucí. Že pak nádherný obraz přírody převyšuje všecko lidské umění, zůstává samo umění nedokonalým napodobením přírody. Jen takto si vysvětlíme srovnání skvostného šatu lilií s oděvem bohatého a slavného krále Šalomouna. Žhavý vítr (samum) ničívá však v několika vteřinách přirozenou krásu těchto květin (i jiné křehčí trávy). Stonky pro nedostatek dříví východané topí, najmě pod chléb. —

Syn Boží předobře věděl, že spáse duší lidských nejvíce překáží nezřízená sháňka po bohatství. V delší řeči pozvédá varovný hlas, odůvodňuje, proč neřádná snaha po pokladech nedá se spojiti s touhou po bla-

BRÁNA V. ŠTĚPÁNA (k obr. na str. 313.) vede z města Jerusalema na východní straně do údolí Josafat. Brána tato nazývala se ve Starém Zákoně branou bravní, nyní Bab-Sitti-Mariam, t. j. brána Panny Marie. Brána pochází v nynější podobě své z doby sultána Solimana. Nové pojmenování „brána sv. Štěpána“ má odtud, že za touto branou ukamenovali sv. Štěpána prvomučeníka.

MŠE SV. V ALLEGORII.

ženosti věčné. Shromažďovati poklady pro nebe, znamená — sloužiti Bohu, hromaditi poklady pro život, znamená — sloužiti světu. A tu právě není možno, Bohu i světu zároveň sloužiti čili svým konáním, smýšlením současně směřovati dolů i nahoru, dolů, kde od pádu prarodičů vládne satanáš, nahoru, kde sídlí Bůh. Sloužíš-li světu, otročíš satanu a služba Boží nedá se spojiti se službou ďábelskou, jako to nejde dvěma, zcela rozdílným pánům sloužiti. Miluješ-li jednoho, nenávidíš druhého a naopak; vždyť rozkazy jejich si často odporují.

Nesmíme se domnívati, že Spasitel zapovídá majetek vůbec, nikoli. Mluví jen o nezřízeném, nemírném přilnutí k témuž, až člověk jmění považuje za modlu (Mamon, bůžek bohatství), že není více jeho pánem, ale služebníkem a otrokem. Takový člověk neovládá pozemské zboží, ale jmění samo drží ho ve svých spárech. Stav takový čelí proti světskému pořádku, podle něhož Bůh stvořil člověka pánem nade všemi tvory, aby jich užíval jako prostředků k vyššímu účelu, jak náboženství velí: k sebe zachování, výživě rodiny, k podpoře trpících. Z nadbytku má zařídíti člověk dobročinné ústavy, dávati almužny, zarážeti missijní stanice, aby království Boží na zemi se rozšiřovalo. Poněvadž Bohu a mamoně zároveň nemůžeme sloužiti, služba mamony pak zpravidla vytryskuje z nedůvěry v Boží prozřetelnost a péči, napomíná Spasitel své učeníky, aby se příliš a úzkostlivě nestarali o potřeby životní: pokrm, nápoj a oděv, ale spíše naději skládali na Boha, jenž znaje potřeby dítek v čas pomáhá. Důkaz toho podává Ježíš jednoduchý, přirozený. Když nám Bůh dal tělo a život, dá nám též výživu, dá nám oděv, abychom tělo přikryli, vždyť přece život a tělo jest přednější než pokrm a oděv. Krmí-li Bůh ptáky bez jejich přičinění, čím spíše má péči o přičinlivého pracovníka — člověka, který jest ušlechtilejším tvorem nežli ptáče. A šatí-li lilie, kvítí, také člověka ošatí! Jest nám přemrštěná péče o výživu něco platnou? Může někdo přemýšlením, starostlivostí si prodloužiti život? Či není vznik i trvání naše v ruce Boží, nemůže nám Pán vzíti život? Starosti o zachování života mají v sobě něco pohanského, což se na křesťany nesluší. Pohané vším právem starali se až úzkostlivě o budoucnost, neznajíce vševědoucího, dobrotivého Otce nebeského; ale křesťan má ho znáti a věřiti, že s otcovskou láskou každému v potřebách a úzkostech pomáhá. Pohané neznali žádného vyššího blaha než jen majetek. Křesťan je si vědom svého nebeského určení a má tudíž především na to mysliti. Má pamatovati na spravedlivý život, jenž mu otvírá bránu nebeskou, tělesné potřeby mu Bůh přidá. Žalmista praví (36, 25.): Mlád jsem byl a sestaral jsem; ale neviděl jsem spravedlivého, aby byl opuštěn, ani dětí jeho, že by hledaly chléb, což znamená: také spravedliví beze své viny upadávají v chudobu; leč proto přece s pomocí Boží nezhynou, ale najdou obživy. Nestarejme se tudíž přílišně o zítřek, pamatujme na dnešek. Každý den má své zlo, bol, nebezpečí a utrpení. Máme pracovati všichni, každý na své povinnosti seč síly stačí, ale ne z úzkostlivosti před budoucností. Pracujíce sice pečujeme též ku předu, ne však nemírně; vždyť se o nás stará Bůh, žehnaje a propůjčuje zdar dílu našemu. Že máme rozumně obstarávati své potřeby, vidno z příkladu Páně, jenž povolil, aby měli jeho učeníci společnou pokladničku na dárky. Sv. Pavel jako stanař (zhotovitel stanů) vyživoval se prací rukou svých. Z jeho dopisů poznáváme, že evangelium schvaluje mírnou starost o tělesné potřeby. Napomíná Thesalonické, (I, 4, 1.), aby pracujíce, co nevyhnutelně třeba vydělali a na cizí pomoc odkázáni nebyli. Že i on, dokud u nich prodléval, nesl břímě dne i horka; že pracoval. Kdo nepracuje, ať nejí. (l. c. II. 3., 8.—10.)

7. Jak máme posuzovati bližního. — Do nebe vede úzká cesta. — Varujme se nepravých prorokův!

Nesuďte, abyste nebyli souzeni; neboť jakým soudem soudíte, takovým budete souzeni, a jakou měrou měříte, takovou bude vám odměřeno. Což pak vidíš třísku v oku bratra svého, a trámu ve svém oku nepozoruješ? Aneb kterak díš bratru svému: Nechej, ať vyvrhnu

třísku z oka tvého; a hle, trám jest v oku tvém? Pokrytče, vyvrz nejprve trám z oka svého a potom přihlédni, abys vyvrtnul třísku z oka bratra svého. Nedávejte svaté věci psům, aniž házejte perel svých před prasata, aby snad nepošlapala jich nohami svými a obrátíce se neroztrhala vás. (Mat. 7, 1.—6.; Luk. 6, 37, 41, 42.)

Pán Ježíš zakazuje učeníkům, aby neoprávněně neposuzovali mravní stav bližního, jeho řeči, konání a zanedbání dobrého či zlého. Obyčejně posuzují hrdopýšci ze závisti, nepřízně a z jiných nepěkných příčin. Míchají se do soudu božího, — jenž jediný zná vnitro člověka a jemuž samému přísluší soud — urážejíce bližního, zpravidla ho odsuzují. Ovšem že Spasitel neodpírá úsudku těm, kdož k tomu společenským řádem právo mají jako rodiče, představení vůči podřízeným

— nikdo, jenž položil ruku svou ke pluhu a ohlíží se nazpět, není způsobilý ke království Božímu. Luk. 9, 62.

Kdyby nikdo nebděl nad mravy, tož podle sv. Jana Zlatoústého vzešla by dokonalá svoboda hříchu a stát, církev, rodiny upadly by ve zmatky. Pán nedovoluje úsudku i rozsudku nepovolancům. Jak my k bližnímu, tak on k nám. Nebo soud bez milosrdenství tomu, kdož neučinil milosrdenství, praví sv. Jakub (2, 13.). Nelítostný úsudek vychází z nedostatku sebepoznání, ze samolibé pýchy a pokrytectví. Kdybychom znali svůj vlastní stav hříšný, slabost i nedostatečnost, neodvážili bychom se posudku bližního; proto obyčejně člověk, jenž sebe nepoznává, nebo poznati se vůbec nesnaží, odkrývá chyby cizí. Tím omlouvají své veliké poklesky. Podobné kritiky osvětluje Pán podobenstvím o mrvě a břevnu. Mrva znamená malý, břevno veliký mravní poklesek.

Kdo svých velikých chyb neodkládá a při tom nepatrné na bližním soudí, opravuje, ten člověk jest nadutý pokrytec. Přivlastňuje si úsudek, k němuž není oprávněn, ani schopen. Na oko horlí o čest Boží, ve skutečnosti o svou vlastní. Bohabojní mají moudrou zásadu: Vidím-li na bližním skvrnu, které sám nemám, děkuji Bohu, neboť bez jeho milosti bych byl v podobném stavu; znamenám-li chybu, které jsem se rovněž dopustil, ale už opravil, upomena se na všeobecnou křehkost lidskou, jsem milosrdný. Jestliže však cítím na sobě totéž zlo, kterého bych rád bližního ztrestal, rozželím se s ním, napomeneme, vynasnažíme se navzájem, abychom je zmohli.

I když posudek, poučení jest nám za jistých okolností a podmínek dovoleno, máme tak činiti opatrně a moudře. Lidem o spásu netečným, ve zvířecí choutky zatonulým, jimž co svato pošetilostí, nepodávejme perly božských pravd. Nemajíce smyslu ani porozumění, pohrdnou prostředky spásy, opletou je svými úsměšky, sprostotou a do bláta zdeptají. Nedosti na tom. Proti dárci, hlasateli evangelia se obrátí, snažíce se ho zničiti rouháním, na cti utrháním a najmě pronásledováním. V tom leží celé dějiny církve. Nepřístupní božské pravdě odjakživa spojovali se s opovědnými nepřáteli církve, společně pronásledujíce její sluhy. Proto také v prvních stoletích křesťanství nekázali kněží tajemství víry těm, o nichž věděli, že by si z učení Páně tropili šašky. I za našich dnů smutná zkušenost ob čas učí, že mravně schátralí lidé (individua) nedovedou spasitelnému napomínání leč jen se posmívati.

Vcházejte těsnou branou; neboť široká jest brána a prostranná cesta, která vede k zahynutí, a mnoho jest těch, kteří vcházejí skrze ni. Jak těsná jest brána a úzká cesta, která vede k životu, a málo jest těch, kteří ji nalézají.

Mějte se na pozoru před nepravými proroky, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, uvnitř však jsou vlci draví. Po ovoci jejich poznáte je: Zdali sbírají z trní hrozny, aneb z bodláčí fíky? Tak každý strom dobrý nese ovoce dobré, špatný strom ovoce špatné přináší. Nemůže strom dobrý nésti ovoce špatné, ani strom špatný přinášeti ovoce dobré. Všeliký strom, který nenese ovoce dobrého, bude vyťat a na oheň uvržen. Nuže tedy, po ovoci jejich poznáte je.

Ne každý, kdo mi říká „Pane, Pane", vejde do království nebeského, nýbrž kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten vejde do království nebeského. Mnozí řeknou mi v onen den: Pane, Pane, zdali jsme ve jménu tvém neprorokovali, a ve jménu tvém zlých duchů nevymítali a ve jménu tvém mnoho divů nečinili? A tehdy ohlásím jim: Nikdy jsem vás neznal, odejděte ode mne, pachatelé nepravosti. (Mat. 7, 13.—23.; Luk. 6, 43.—46.)

Pán Ježíš znázorňuje království nebeské svým posluchačům v podobě hradu, k němuž vede jediná, uzounká, příkrá stezka a jediná úzká brána. Ukazuje na to, že lidé, kteří chtějí s ním býti v nebesích oslaveni, aby tam přišli, musí se mnoho namáhati. Úzká brána a příkrá stezka jsou předpisy a přikázání evangelická, jimiž zapotřebí se říditi, chceme-li svého cíle dojíti. Jsouce plna odříkání, sebezáporu, připadají lidem velmi obtížnými. Proto později pravil Spasitel (Mat. 11, 30.): Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne! Že pak mnozí toho nedovedou, choutkám přítrž nečiní, nenacházejí cestu do nebe. Kdo však jednou se na ni odhodlal, brzo se přesvědčí, že „jho Páně sladké a břímě jeho lehké" (l. c.).

Široká brána i cesta představují život podle zásad tohoto světa. Tou branou i cestou kráčejí přemnozí, vždyť přeje průchod zlým žádostem a každé rozpustilosti. Není třeba dlouho ji hledati, sama se ukazuje, nabízí a vábí — ale konec její jest věčné zahynutí. Poněvadž málo lidí kráčí dobrou cestou k nebi, ano mezi těmi nezřídka nacházíme učitele i vůdce lidu, kteří na zlou cestu jiné zavádí, varuje Ježíš před falešnými proroky. Na venek staví na odiv nábožnost, jejich vystupování mírno i přívětivo, tak že se podobají neviňoučkým beránkům; ale majíce zlé úmysly, hlavně chtějíce duše do-

zkázy přivésti, bez ublížení cti dají se srovnati se vzteklými, dravými vlky. Sv. Augustin a Jeronym se domnívají, že těmito vlky jsou bludaři, nejvíce učitelové nějakého bludu, sv. Jan Zlatoústý, a lidé, kteří nežijíce životem křesťanským, tváří se přece spravedlivými, náboženství dbalými věřícími. Možno také za falešné proroky považovati křesťany, kteří pod záminkou, že přinášejí pravdu odvádějí nás s úzké spásonosné na širokou cestu záhuby. S nádechem lidumilnosti ve jménu pokroku potírají vážné zásady evangelia, vyzývají nás, abychom se jich přidrželi, ze života se těšili, nedbajíce mrzutých napomínání černých zpátečníků, kteří prý potřebám i nárokům lidského života nerozumějí. Jak veliký jest počet těchto soudců, kteří podobně mluví a píší! Abychom se nedali zlákati lesklým jejich zevnějškem, hladkými slovy, učí nás Spasitel, po čem je lehko poznáme: po ovoci, po skutcích. Jako strom svými vlastnostmi ukazuje, jaké ovoce urodí, jako podle zákonů přírody šlechtěný, dobrý strom dobré ovoce dává, divoký, zakažený strom však chatrné, jako na trní nevyrostou nikdy sladké hrozny a bodlák nevyžene chutných fíků — tak podobně jeví se mravní stav člověka. Dobrý člověk jedná dobře, činí a žije spravedlivě; zlý, mravně zchátralý člověk se prozrazuje nepěknými činy.

Falešného proroka poznáme z jeho života: křesťanské skutky jsou mu lhostejny, daleky, pozorujeme, že jest vlažným v modlitbě, v návštěvě chrámu Páně, nepřijímá sv. svátostí (nebo jen zřídka k vůli lidem), neposlouchá světských ani duchovních představených, rád se posmívá církvi a jejím sluhům, mluví nestoudně, žije lehce, rozmařile, bez bázně a kázně.

KÁZÁNÍ NA MOŘI.

Jako hospodář netrpí stromu, nesoucího ovoce, nebo špatné, ale vytíná jej na dříví k palivu, tak učiní nebeský hospodář s člověkem zlých anebo ničemných skutků — uvrhne ho do věčného ohně. Chtějíce rozpoznati dobrého učitele od nesprávného, patříme i na jeho mluvu i na jeho skutky. Rovněž posuzuje nebeský Pán lidi ne z toho, jakými se zdají, ale jakými jsou. Ne každý, kdo věří v Syna Božího, přichází

do nebe, ne kdo vroucně k němu volá: Pane, Pane, ale přikázání jeho nezachovává, nýbrž jen ten, kdo víru svou projevuje dobrými skutky, plně vůli Otce nebeského, jak ji lidstvu Synem zvěstoval. Jelikož mezi učiteli náboženství, ač jiné nabádají, přemnozí podle přikázání Božích nežijí, marně se budou při posledním soudu odvolávati na to, že pravdu hlásali, z posedlých zlého ducha vymítali, zázraky konali. Spravedlivý Soudce nepřijme jich do počtu vyvolených, ale odsoudí je.

Vzpomeňme na apoštola Jidáše!

Mýlil by se tudíž někdo, mysle, že věrozvěsti, vykladači Písma, učitelé církevní, kněží snáze dosáhnou nebe. Jestliže podle víry ctnostně nežijí, samotný úřad věčné blaženosti jim nezajistí. Sv. Pavel napsal Korintským (I, 13, 1.—3): Kdybych jazyky lidskými mluvil i andělskými a neměl bych lásky, byl bych jako měď zvučící nebo zvonec znějící (ti způsobí silný, ale sám v sobě mrtvý hlahol)! Kdybych měl proroctví a znal všecka tajemství i všeliké umění a kdybych měl všecku víru, tak že bych hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdal na pokrm chudých veškeren statek svůj a vydal tělo své k spálení (t. j. tolik umrtvil své tělo, až bych vyschl!), lásky pak kdybych neměl, nic mně to neprospívá. Proto omilostněné duše zde na světě tolik se namáhaly, aby Boha i bližního měly v lásce. Jak velice zejména kněží, jimž Bůh svěřil úřad kazatelský, kteří konají obět mše sv. a rozdávají sv. svátosti, musí se obávati o spásu duše své, jestliže nežijí v milosti Boží, sebe bohoslužebnými výkony neposvěcují.

Kolik obav před soudem, jak že obstojí před tváří Páně, měli by míti vynikající umělci, učenci ať v tom či onom oboru, jimž svět se koří, obdivuje a chválou zasypává, když v srdci jejich z většiny víra a láska k Bohu odumřela? Sv. Jan Zl. volá Jak hrozný úžas na nás čeká, až při posledním soudu na onom světě shledáme všecko jinačí, než jsme doufali, až spatříme, že věčný Soudce zavrhne lidi, které pro veliké činy svět považoval za velikány, spravedlivé a vyvolence.

8. Konec řeči horské Jak působí plnění a jak zanedbávání téže.

Každý tedy, kdo slyší tato slova má a koná je, bude připodobněn muži moudrému, který postavil dům svůj na skálu. I spadl příval a přišly řeky a zaváli větrové a obořili se na ten dům; a nepadl, neboť byl založen na skále. A každý, kdo slyší tato slova a nekoná jich, bude připodobněn muži bláznu, který postavil dům svůj na písku. I spadl příval, a přišly řeky a zaváli větrové a obořili se na ten dům. I padl a pád jeho byl veliký. I stalo se, když dokončil Ježíš řeči tyto, užasli zástupové nad učením jeho, neboť učil je jako moc maje a ne jako zákoníci jejich a fariseové. (Mat. 7, 24.—29.; Luk. 6, 47.—49.)

Horská řeč končí podobenstvím. Skalou jest víra v Ježíše Krista, dům, toť život a působení člověka. Každý si chce postaviti dům štěstí. Než jak rozdílně staví lidé. Někteří budují jej na bohatství, požívavosti, umění, vědě, hodnostech. Budova jejich štěstí vypíná se vysoko, směle, mnozí obdivují a také závidí staviteli. Než tu náhle přihrne se bouře pokušení, zármutku i neštěstí a — celá hříšníkova stavba řítí se ve trosky, poněvadž nestála na skále víry, ale na písku lidské moudrosti. Již často za živa zapadá bezvěrci šťastná hvězda, jistojistě pak smrtí, kdy propadá někdy šťastný pozemšťan věčnému zavržení. O posledním soudu dle svědectví Ducha sv. ze strašlivé bázně připadne zmatek na bezbožné, že kvíleti budou úzkostí před soudem: zbloudili jsme tedy s cesty pravdy a světlo spravedlnosti nesvítilo nám a slunce rozumnosti nevzešlo nám! Ustali jsme na cestě nepravosti a zahynutí . . ., cesty Páně neznali jsme. Co nám prospěla pýcha, co spomohla chlouba s bohatstvím? Pominulo všecko jako stín a jako posel mimo běžící a jako loď, kteráž přechází zdulou vodu jako pták, kterýž letí povětřím, anebo jako když se vypustí střela k určitému cíli. Tak i my zrodivše se ihned přestali jsme býti a nemůžeme žádného znamení ctnosti uká-

zati; ale v zlosti své strávili jsme se. (Kniha Moudrosti 5, 1 . .) Jiní zachovávajíce svědomitě přikázání Boží, zakládají budovu svého štěstí na víře. Dům jejich vystupuje pomalu, jako nepatrně, ale jistě a pevně. Štěstí ze ctností vydrží a vzdoruje, neklesá v bouřích pokušení, neštěstí a zármutku. Vírou prosycená důvěra v Boha, jenž těm, kdož ho milují, všecko v dobro obrací, člověka povznáší — nebude zahanben.

Na konec vyličuje evangelista krátce, jak řeč Páně dojala posluchače. Zástupové se divili učení jeho, neboť „učil jako moc maje a ne jako jejich fariseové a zákoníci“. Tito obyčejně promlouvali k lidu naučené, přemoudřelé věci, Ježíš, čerpav ze sebe, kázal podle svého božského poznatku. Slova židovských učenců rozplývala se v malichernostech, Kristus mluvil o největších otázkách časových i o věčnosti, zvěstuje pravdu, jaké nikdo doposud neuslyšel. Učenci jejich pachtili se po lidské slávě, Ježíš oslavoval Boha, přinášel spásu lidstvu. Farisejské učení odporovalo často skutečnému životu, Ježíš jak učil, tak žil. Slova učitelů lidských zněla vypočítavě, mrazivě jako bez duše, Spasitel však řečnil z hlubokého přesvědčení, jasně, s božskou líbezností. Farisejské přednášky lid neuchvacovaly, za srdce nezachytily, ale slova Páně vcházela jako ranní rosa do srdcí lidí dobré vůle, naplňujíc svatým nadšením.

Veliký, podivný Učiteli! Děkujíce tobě za každé slovo, přijímáme je důvěrně. Přidržíme se jich v bolesti i radosti, v životě i smrti jakožto slov věčného života. Posiluj nás Všemohoucí milostí svou, abychom toto předsevzetí naplnili!

KAPITOLA ŠEDESÁTÁ PÁTÁ.

O pohanském setníkovi. — O mládenci v Naimu.

Když pak vešel do Kafarnaa, přistoupil k němu setník a prosil ho řka: Pane, služebník můj leží doma ochrnulý a hrozně se trápí. I dí mu Ježíš: Já přijdu a uzdravím jej. Odpověděv pak setník, řekl: Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdraven bude služebník můj. Neboť i já jsem člověk pod mocí postavený, maje pod sebou vojáky; a dím tomuto: Jdi, i jde, a jinému: Přijď, a přijde, a služebníku svému: Učiň toto, i učiní. Uslyšev to Ježíš, podivil se a řekl těm, kteří šli za ním: Amen pravím vám, nenalezl jsem tak veliké víry v Israeli. Pravím pak vám, že mnozí přijdou od východu i od západu, a stolovati budou s Abrahamem a s Isákem a s Jakobem v království nebeském; synové království však budou vyvrženi do temnosti vnější; tam bude pláč a skřípění zubů. I řekl Ježíš setníkovi: Jdi a jak jsi uvěřil, staň se tobě. A uzdraven jest služebník v tu hodinu. (Mat. 8, 5.—13.; Luk. 7, 1—10.)

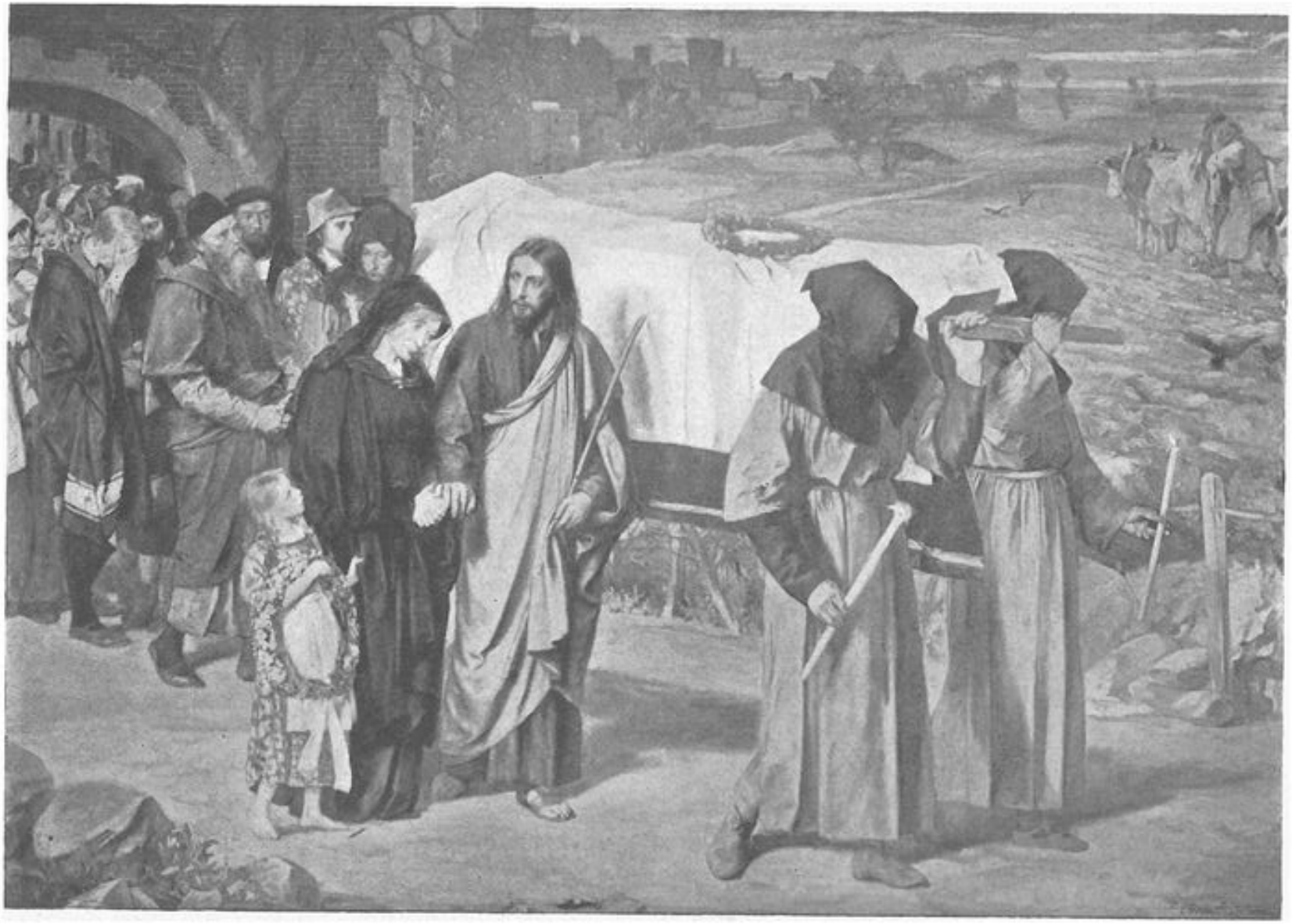
Uvedenou událost považujeme za vrchol veřejného působení Ježíšova, poněvadž obsahuje ujištění Spasitelovo, že přijme i pohany do své říše. Nejdříve pozval vyvolený národ židovský jakožto příjemce zjevení Božího; ale pohané nebyli vyloučeni, nýbrž měli, spojíce se s věřícími ze židovstva, státi se obcí jedinou i údy nového království, jakž před tím proroci předpověděli. Sotva že Ježíš zvolil 12 apoštolů, sotva že v horském kázání nastínil hlavní zásady křesťanské mravouky a mezi Židy přívrženců nabyl, přichází pohan uznat jeho vyšší důstojnosti a božské všemohoucnosti. Byl to vojenský setník, velitel 100 vojáků, z města Kafarnaum, kam Ježíš po kázání přišel. Sloužil patrně čtvrtníku knížeti Herodovi, řečenému Antipas, pod jehož vládu Kafarnaum příslušelo. Uslyšev, že přišel veliký divotvůrce z Nazareta, odhodlal se, že poprosí ho za nemocného služebníka, značné bolesti dnou trpícího.

Evangelista Lukáš vyličuje děj obšírněji, praví, že se setník nepokládal za hodna přijíti osobně ke Kristu. Poslal tudíž několik vzácnějších Židů (starší lidu) s uvedenou prosbou. Poslanci doporučovali pohana vřele: Hoden jest, abys mu to učinil; neboť miluje náš národ a vystavěl nám školu. (Luk. 7, 4. 5.) Dle toho jestliže důstojník tento nepřistoupil k židovstvu formálně, vážil si židovského náboženství. Ježíš znaje víru i šlechetné skutky dobrého muže, hned se vydal ochotně s prosebníky na cestu do domu nemocného. Již se blížil, když setník poslal mu své přátele se vzkazem Pane, nepřidávej sobě práce, neboť nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou. (Luk. 7, 6.—8.).

Evangelista Lukáš vkládá prosebná slova do úst přátel setníkových, kdežto je podle sv. Matouše setník pronesl sám. Zprávy si neodporují; neboť slova pronesená ve jménu setníkově opětovala jeho vlastní řeč. Matouš uvádí jádro události.[1]) Buď jak buď, slova sama jasně svědčí o upřímné pokoře pohanově, která o to více se nám zamlouvá, že se jeví na — vojáku. Měl o Kristu takovou představu, že jsa si vědom své nízkosti, nepovažoval se za hodna, aby ho pohostil. Rovněž obdivuhodnou jeho víra. Poslanci se domnívali, že nutno, aby Ježíš přišel k nemocnému, setník míní, že může uzdraviti pouhým slovem. Ze zázraků dřívějších zajisté pohan, osvícen byv nebeskou milostí, poznal v Kristu Syna Božího, čímž zahanbil nevěřící farisey i zákoníky, učence, učitele a náčelníky lidu. Víra jeho v nadlidskou moc Ježíšovu vyzařuje hlavně z porovnání o životě vojenském. Má smysl: Dám-li já, u porovnání s tebou jen obyčejný podřízený člověk, svým vojákům rozkaz a tito ihned poslechnou, oč snáze na tvé slovo vyjde nemoc z mého sluhy, poněvadž máš, jak jsme z dosavadních zázraků poznali, neomezenou moc nad přírodou.

Slova setníkova způsobila podiv Ježíšův ne však v tom směru, že by o jeho víře Vševědoucí nebyl věděl, ale že jako člověk byl radostně překvapen něčím, co se událo náhle, neočekávaně, že byl rozradostněn jako bývají při podobných událostech vzrušeni lidé. Jim kromě hříchu ve všem se rovnal. Úžas projevuje Pán ujištěním, že takové víry nenašel mezi Židy, kteří přece na jeho příští tak dlouho se připravovali. Ježíš neminí víru jednotlivců, kteří v něho uvěřili, ale národu jako celku a z toho zase fariseův a zákoníků jakožto národních vůdců. Víra sv. Jana Křtitele, blahoslavené Panny Marie, sv. Josefa, pastýřů betlemských, Simeona i Anny ve chrámě a j. v. ovšem převyšovala víru pohanského důstojníka. Jelikož pak zahanbil svým skutkem národ vyvolený, sloužilo Messiáši za důvod, že oznámil zvláštním proroctvím: Pohané vstoupí do církve Kristovy, Židé budou vyloučeni. A to nejen tento pohan zde a někteří v okolí, ale ze všech končin světa stanou se křesťany. Spasitel znázorňuje království nebeské hostinou, k níž jsou hosté pozváni, říši zavržení též hostinou, k níž nejsou lidé připuštěni. K hostinám se chodívalo ve slavnostním šatě, s vlasy voňavkami (olejem) napuštěnými. Všude plálo veselí, rozkoš, zábava. Byl-li kdo z hostiny, t. j. z ho-

[1]) Sv. Augustina; De consensu evang. 2, 20.

KRISTUS TĚŠÍ VDOVU NAIMSKOU.

dovní síně odstraněn, ze světla přišel do tmy, naříkal zajisté nad ztrátou veselí, měl hanbu i lítost. Podobné přihodí se mnohým potomkům Abrahamovým, Jakubovým, kteří podle těla sice z patriarchů těchto pocházejí, než věrou se jim nepodobají. Ač jsou syny israelskými, nedojdou nebeské hostiny, ale přijdou do temnosti, kde bude pláč a skřípění zubů. Uvádí se předkové Abraham, Isák, Jakub proto, poněvadž obdrželi záslib, že skrze Messiáše požehnáni budou všichn národové země a poněvadž pohané, jen tím, že vírou se jim vyrovnali, stali se jejich duchovními syny a dědici království Božího. Židy jmenuje Ježíš „syny království", jelikož k nim byl poslán Messiáš nejdříve, pro ně hlavně jeho říše chystána. Pláč a skřípění zubů rozléhá se v pekle, poněvadž zavržení trápí se na těle i na duši, poněvadž tam vládne zuřivost, vztek a zoufalství. Jest hrozno upadnouti v ruce Boha živého! (K Žid. 10, 31.)

Důvěru, víru i pokoru setníkovu odměnil Spasitel splněním žádosti. Ústní podání dí, že tento setník později se stal křesťanem a z rozkazu apoštolů — věrozvěstem. Přišel prý až do Španělska. Ušlechtilá péče jeho o nemocného sluhu prozrazuje šlechetnou duši. Kdežto Římané i Řekové obyčejně s otroky pohrdali, je týrali, důstojník cítí bolest s churavým sluhou. Jak pěkný příklad pro křesťany.

Slova pohanova: Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou opakuje církev neustále, podávajíc věřícím ve sv. přijímání tělo Páně.

I stalo se, že potom šel do města, které slove Naim, a šli s ním učeníci jeho a zástup veliký. — Když pak se přibližoval ke bráně města, hle vynášeli mrtvého, jediného to syna matky jeho, a ta byla vdova, a četný zástup lidu z města (šel) s ní. Spatřiv ji Pán, pohnul se milosrdenstvím nad ní a řekl jí: Neplač. A přistoupiv dotekl se mar; ti pak, kteří (jej) nesli, zastavili se. — I řekl: Mládenče, tobě pravím, vstaň. A posadil se ten, jenž byl mrtvý, a počal mluviti. I dal jej mateři jeho. Pojala pak všecky bázeň a velebili Boha řkouce: Prorok veliký povstal mezi námi a Bůh navštívil lid svůj! (Luk 7, 11.—17.)

Po uzdravení těžce nemocného následuje vzkříšení mrtvého. Stalo se tak buď téhož nebo následujícího dne. Vypovídají o tom staré rukopisy evangelia sv. Lukáše. Pán Ježíš způsobil veliký zázrak — vzkříšení mrtvého, aby odvrátil lid od zdánlivě svatých fariseů a k sobě přivedl. Zázrak udál se u samého Naimu, či jak někteří čtou Nain-u, což znamená lučinaté údolí. Město leželo 12 kilometrů jihozápadně od Nazareta, 18 kilometrů jižně od Kany na zelenavém výběžku hory Hermon (nyní Dčebel Dahi). Nijak nevynikalo. Celé Písmo jinak se o něm ani nezmiňuje. Zmíněným příběhem stalo se památným. Naim pozůstává nyní z několika bídných, hlinou vypěchovaných chatrčí. Na místě zázraku stojí od r. 1881 bohoslužbě zasvěcená, daleko viditelná kaplička.

Evangelista Lukáš vypráví zázrak jednoduše a zajímavě. Uprostřed učeníkův a zástupu přichází Pán k městské bráně. Právě tudy vynášejí mrtvého. Židovské hřbitovy stávaly zpravidla za osadou a pohřby konaly se brzy po úmrtí ještě téhož dne proto, že styk s mrtvolou nebo dotknutí hrobu člověka podle Mojžíšových předpisů (IV. Mojž. 19, 16...) znečišťovalo na 7 dní. Nesměl přijíti do chrámu, dokud nevykonal očistného obřadu. Křesťanům ovšem předpis neplatí. Ježíš svou smrtí smrt přemohl. Nesli z Naimu mrtvého mládence. V plné síle, ve veselém mládí zavolal ho Pán na věčnost, v okamžiku, kdy myslil, že má k smrti daleko. Totéž může učiniti i nám. Napomíná Kristus mládence i panny: Bděte tedy, poněvadž nevíte, v kterou hodinu Pán váš přijde! (Mat. 24, 42.) Mladý lid bdí, zachová-li si nevinnost a ctnostně žije, modlívá-li se, přijímá sv. svátosti, hlavně nejsv. Svátost oltářní, varuje se všech zlých příležitostí.

Pohřeb dál se za přesmutných okolností. Mrtvý mládenec byl jedinou nadějí, podporou matky — vdovy. Představíme si snadno, jak bolestně kráčela opuštěná za rakví. I ta naděje jí vymizela, že potomci její dočkají se říše messiánské — rod vymřel. Z útrpnosti narostl pohřební průvod na veliký zástup. Také Spasitele zabolel pohled na ubohou

stařenu. Nevykonav nijaké modlitby, soustrastně přistupuje k plačící ženě: Neplačiž! Z jediného slova vanula veliká útěcha; vždyť promluvil je veliký divotvůrce z Nazareta, jenž již tolika bídným pomohl, slovy i skutky svět udivením naplňuje. Snad si zarmoucená máti vzpomněla, že za starých časů v sousedním Sunamu prorok Eliáš k životu navrátil jisté ženě jediného synáčka (IV. král. 4, 12...). I naplněna jest důvěrou ke Kristu. Ten dotýká se mar na znamení, aby nosiči zastavili. Židovská rakev mívala jinou podobu než naše. Byla to skříně nahoře otevřená, do níž vložili mrtvolu zaobalenou plátnem. Skoro takové sloužily i Římanům chudších tříd.

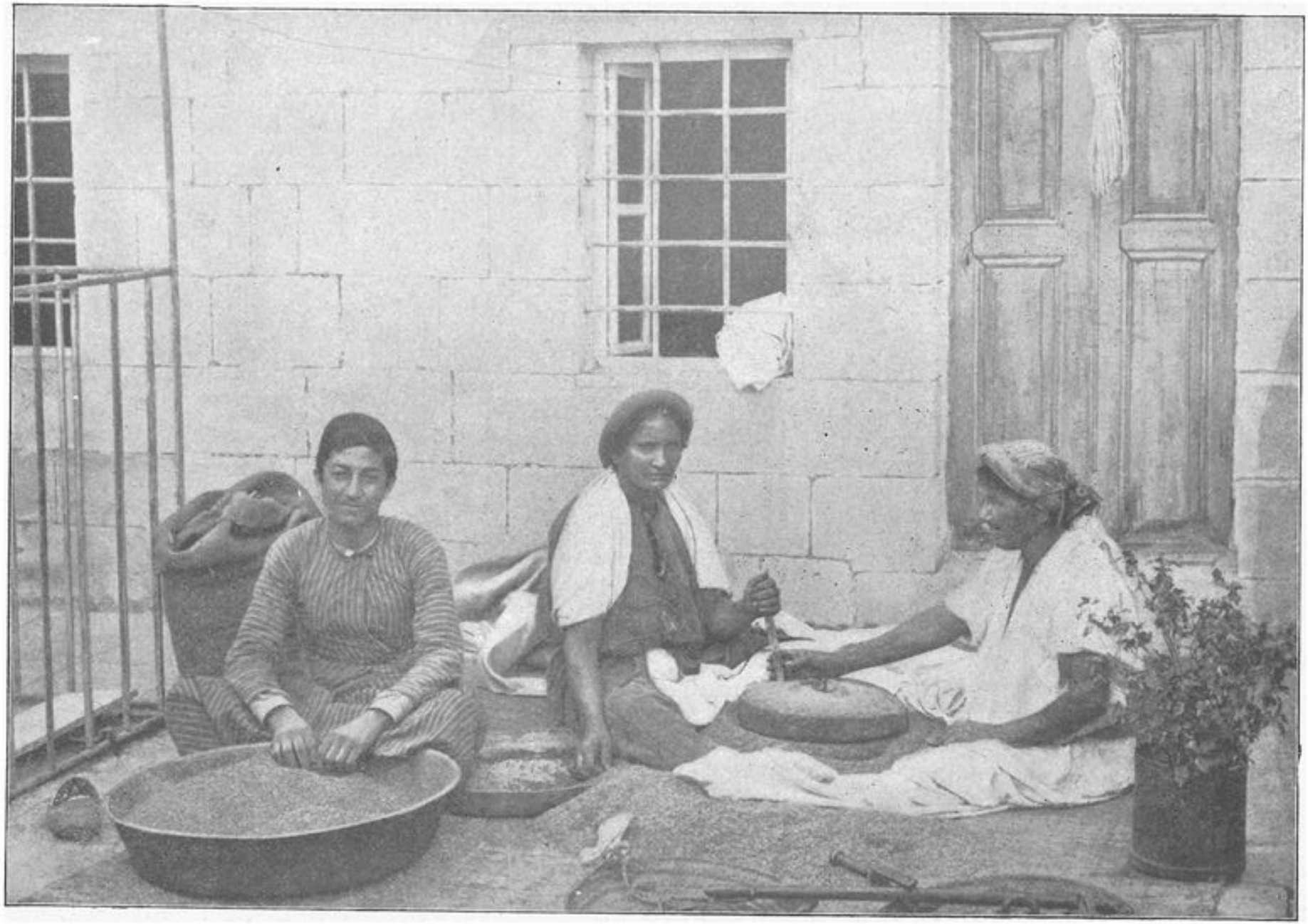
Všecko se tiší, nedutaje, kdekdo napjatě očekává — zázrak. Kristus dí: Mládenče, pravím tobě, vstaň! Slovo Páně zasáhlo do říše mrtvých, a hle, „mládenec posadiv se, počal mluviti. I dal ho Ježíš mateři jeho". Evangelium se nezmiňuje, co mluvil obživlý, jak asi zajásala matka. Jistě oba plni radostného úžasu, kořice se, děkovali Spasiteli. A nejenom oni — také přítomní žasli, bázní se třesouce, neboť poznali mocnost Boží. Velebíce moc, dobrotu Páně, hlasitě volali, že Ježíš jest veliký prorok, že Jehova smiloval se nad svým národem, poslav mu po dlouhé přestávce zázračného proroka. Budoucí události nás poučí, že zástupy neproniklo přesvědčení Ježíš, toť zaslíbený Messiáš. Zvěst o zázraku jako blesk proletěla židovskou zemí až do pohanských končin.

Evangelia zachovala nám zprávu jenom o trojím zázračném vzkříšení, ač na bíle dni, že Ježíš k životu probudil více mrtvých. Napřed vzkřísil mládence, potom dcerušku Jairovu, nejposléze Lazara. Dceruška právě zemřela, mládence nesli do hrobu, Lazar již odpočíval 4 dny. Svatí otcové spatřují v tomto postupu obraz, jak Ježíš probouzí duchovně mrtvého hříšníka k duchovnímu životu. Ať jakkoli zatonul do hříchu, Kristus může ho vzkřísiti, jestliže vanutím milosti Boží dotknutý hříšník s jeho milostí věrně spolupůsobí.

KAPITOLA ŠEDESÁTÁ ŠESTÁ.

Jan posílá učeníky své k Ježíšovi. Ježíš ho velebí. Výčitky Židů. Ježíš velebí Otce nebeského. Kdo chce za mnou přijíti

Jan pak uslyšev ve vězení o skutcích Kristových, poslal dva z učeníků svých a řekli jemu: Ty-li jsi ten, který přijíti má, či-li jiného čekáme? A odpovídaje Ježíš, řekl jim: Jděte a zvěstujte Janovi, co jste slyšeli a viděli: slepí vidí, kulhaví chodí, malomocní se očišťují, hluší slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým zvěstuje se evangelium, a blahoslavený jest, kdo nebude horšiti se nade mnou. (Mat. 11, 2.—6.; Luk. 7, 18.—23.)

DOMORODCI MELOU OBILÍ.

Mezi tím, co Ježíš po Galilei veřejně vyučuje, potvrzoval pravdu svého učení zázraky, úpěl Jan Křtitel v žaláři Heroda Antipa, a sice v pevnosti Makeronu při severo-východním výběžku Mrtvého moře území perejského. Dostal se tam pro domnělou urážku knížecí osoby. Herodes totiž, jakž svrchu povědíno, zapudiv zákonitou manželku, vešel v nový sňatek s chotí svého nevlastního bratra Filipa, jenž žil v Římě. Jan mu otevřeně řekl: Nesluší tobě míti ji. (Mat. 14, 3. 4.; Mar. 6, 17) A když mu vytkl i jináč nepřestný způsob života, poručil ho Herodes uvězniti. Než ale maje Jana za spravedlivce, muže svatého, chodil k němu často na poradu do žaláře a byl by ho jistě propustil na svobodu, kdyby nebyl podléhal vlivu ženiny své Herodiady, která nepohodlného mravokárce neváviděla na smrt. (Mar. 6, 19.—20.)

Kníže ulehčoval Janu Křtiteli vazbu všemožně; i dovolil učeníkům jeho přístup do žaláře. Někteří z těchto přidali se již k Ježíši, jelikož Jan o něm zřejmě pověděl: to jest Messiáš, jiní, majíce v převeliké vážnosti svého mistra Jana, kterého považovali za vyšší bytost, nemohli se odhodlati k tomu, aby Krista Spasitelem uznali. (Jan 3. 26.; Mat 9, 14.) Proto chodili za Janem. Chtěje učeníky i lid přivábiti k Ježíšovi jako Messiáši, poslal Jan Křtitel dva učeníky k Ježíši, aby z úst jeho slyšeli, že on jest Messiášem a ne Jan. I otázali se Pána přímo, je-li Messiášem či mají-li na jiného čekati Mesiáš jako příchozí v celém Starém zákoně (I. Mojž. 49. 10.; V. 18, 15.; Žalm 117, 26.; Is. 11, 1.; Malach. 3, 1) označovaný zvláště v poslední době stal se předmětem horoucné touhy a očekávání. Židé mluvili stále o něm jako o „muži, jenž přijíti má“ a o jeho říši jako „o budoucí říši“.

Slova Ty-li jsi ten zněla jako poslední dotaz a rozmluva Ježíše s Janem Křtitelem. A hle, ta slova přivedla nejenom protestantské, ale i některé katolické vykladače Písma sv., začínaje Tertullianem, k domněnce, že Jan sám nevěřil v Ježíše jakožto Messiáše a že k němu poslal, aby nabyl konečně jistoty.[1]) Jak mohl pochybovati ten, jenž při křtu Ježíšově v řece Jordáně viděl nebesa otevřená, spatřil Ducha sv. na Ježíše sestupovati a slyšel hlas nebeského Otce: Tento jest můj milý Syn!? Shodovala by se pochybnost Janova s řečí Páně o Janovi před zástupy, že Jan Křtitel není třtina větrem se klátící (Mat. 11, 7.), tedy ne muž, jenž své přesvědčení mění, dnes to, zítra v ono věří a učí? Uvažujíce o těchto důvodech, domnívají se jiní spisovatelé církevní,[2]) že Jan v horlivé netrpělivosti učinil na Ježíše takto nátlak, aby se už přece sám za Messiáše veřejně prohlásil. Názor tento nezdá se nám přijatelným. Uvažme, že Jan nedávno před tím prohlásil před lidem, že není hoden, aby rozvázal řemínek u obuvi Ježíšovy, (Mat. 3, 11.), čili že není hoden, aby mu prokazoval otrocké, nejnižší služby. Uvažme dále, že před tím řekl Jan o Ježíšovi: On musí růsti, já pak se menšiti! (Jan 3, 30.) — a tu nedá se mysliti, že pokorný Jan Křtitel odvážil se Pánu předpisovati, co má a čeho nemá učiniti! Většina vykladačů vysvětluje dotaz Janův krásněji — že přirozeně[3]) Jan se dal Krista otázati ne pro svou osobu, ale k vůli lidu a svým přívržencům. Jan chtěl před smrtí, kterou zajisté tušil, užiti ještě práva svého úřadu jako předchůdce Páně, aby kde komu přispěl ku poznání Messiáše. Sv. Jeronym udává ještě jinou příčinu: Jan užuž sestupuje do předpeklí a tu klade známou otázku, aby mohl spravedlivým dušim v předpeklí oznámiti z vlastních úst Spasitelových, že

[1]) Tertull. Adversus Marc. 4, 18.; Döllinger, Christentum und Kirche 4.

[2]) Schegg, Gams, Schanz a j.

[3]) Origenes, Jan Zl., Cyrill, Toletus atd.

DOMORODCI MELOU OBILÍ. (K obr. na str 328.) K těmto domácím pracím náleží také mletí jež se dnes provádí v Palestině právě tak, jako za časů Spasitelových, na ručních mlýncích, o nichž zmiňuje se již Mojžíš. Obyčejně zabývají se mletím ženy hned na úsvitě, jak také náš obraz ukazuje. Meloucí ženy sedí na zemi a mají mlýnek před sebou. Mlýnek sestává ze dvou kamenů. Spodní jest pevný, svrchní pohyblivý. Tento svrchní kámen má uprostřed otvor, kterým se sype obilí do mlýnku. Pomocí dřevěného kolíku otáčí se svrchním kamenem. Mouka, ovšem dosti hrubá, vypadává pak do prostěradla pod kameny připraveného. Rozumí se, že tato práce jest zdlouhavá a obtížná.

doba jejich spásy se přiblížila Není tudíž třeba nějak zvlášť nad dotazem Janovým se pozastavovati.

Janovi vyslanci řízením Božím přišli k Ježíši v okamžiku, kdy poučiv konal zázraky. Proroci předpověděli o Messiáši, že bude veliké divy konati. Isaiaš hlásal (35, 4.—6.): Posilněte se a nebojte se Bůh sám přijde a spasí vás. Tehdáž otevrou se oči slepých i uši hluchých tehdáž poskočí kulhavý jako jelen a rozvázán bude jazyk němých ... Proto odkazuje Pán Ježíš tazatele k předpovědi i divům, které právě způsobil. Praví: Řekněte Janovi ... proto, že přišli s jeho dotazem — pro sebe. Můžeme si představiti, jak asi při slovech učeníků Janových posluchači Ježíšovi ztichli. Přišli ve jménu vysoce váženého proroka, jenž přece před tím již Ježíše Messiášem nazval. Nyní slyší vysvětlení z úst Ježíšových. Jak snadno mohl a měl lid v něho uvěřiti. Ale Kristus ví, že všecko množství očekává Messiáše jako mocného, pozemského krále, že fariseové i zákoníci touhu po t a k o v é m Spasiteli rozdmychují, proto dí: Blahoslavený jest, kdo se nebude horšiti nade mnou! t. j. šťastným, koho neurazí moje chudoba, ponížení, moje učení o pokoře, odříkání se světa, sebezápor, koho nepohorší moje smrt, kdo přes všecky předsudky i posudky světa mne uzná za Messiáše. I nám vyznívá z řeči pobídka, abychom ke Spasiteli věrně lnuli! Ať se svět posmívá, nadutá věda ho zapírá, věřme pevně v Ukřižovaného!

Když pak oni odcházeli, počal Ježíš mluviti k zástupům o Janovi: Co jste vyšli na poušť vidět? třtinu-li větrem klátící? Ale co jste vyšli vidět? člověka-li měkkým rouchem oděného? Aj ti, kteří měkká roucha nosí, v domech královských jsou. Ale co jste vyšli vidět? Proroka-li? Zajisté; pravím vám, i více než proroka; neboť tento jest, o němž jest psáno: Aj já posílám anděla svého před tváří tvou, kterýž připraví cestu tvou před tebou Amen, pravím vám, nepovstal mezi zrozenci ženskými větší nad Jana Křtitele; kdo však menším jest v království nebeském, větším jest než on. Ale ode dnů Jana Křtitele až dosud království nebeské násilí trpí, a ti, kteří násilí činí, uchvacují je. Všickni proroci totiž i zákon prorokovali až do Jana: a chcete-li přijmouti, on jest Eliáš, který má přijíti. Kdo má uši k slyšení, slyš. (Mat. 11, 7.—15.; Luk. 7, 24.—35.)

Poselstvím Janovým mohla mezi lidem snadno vzejíti myšlenka, že Jan není úplně přesvědčen o messiášském poslání Kristově. Chtěje tomu předejíti, promlouvá Spasitel o povaze, povolání Křtitelově, vydávaje mu čestné vysvědčení, že při přísném, odříkáníplném způsobu života, ve všem ukázav se býti pravým prorokem, zůstal stálým a neochvějným ve svých zásadách. Jan není třtinou větrem se klátící, není měnivým člověkem, jenž smýšlení točí po větru, jenž své skutky řídí přáním a míněním lidí. Ptal-li se Kristus Pán zástupů, proč šli za Janem, když kázal na poušti, zdali proto, aby uviděli třtinu. ?, musila vyzníti jejich odpověď: Ne, my jsme nepospíchali za takovým mužem, nikoli, my jsme šli za člověkem jednajícím podle vznešených, nebývalých zásad, jenž se nebál ani králi říci, že neslušně, na pohoršení poddaných žije.

K pevné povaze přidružoval se jeho přísný, zdrželivý život. Zdrželivost pozemských požitků a radovánek posiluje vůli člověka, činí ho pevným a rozhodným, naproti tomu rozmařilost oslabuje. Z tohoto důvodu táže se Spasitel dále, zdali vyšli vidět člověka měkkým rouchem oděného, hned odvolávaje se na zkušenost lidu, že tací změkčilci žijí na dvorech královských. I k této otázce musilo

ŽEŇ V PALESTINĚ. (K obr. na str. 329.) V pravdě biblická scéna, která živě nám připomíná starozákonní život v době soudců a celou dojemnou historii zbožné Ruth. Jako dnes, tak i v staré době žali obilí srpem. Žnec přidržel si rukou hrst klasů, jež srpem uřízl a za sebe položil. Na to přišli vazači a svazovali tyto hrsti ve snopky, jež stavěli ve vysoké mandele. Za hrozného úpalu občerstvovali se ženci praženým obilím a chlebem v octě namočeným. Doba žní přinášela radosti. Proto měl každý pamatovati na chudé, proto obilí na souvrati nepožínali a klasů po různu ležících nesbírali. To náleželo chudým.

množství odpověděti záporně. Odstraniv takto Pán každé podezření o Janu, že by se v mínění měnil, udává s důrazem příčinu, proč lid se hrnul za Janem. Protože všichni v něm spatřovali proroka. Starozákonní proroci předpověděli, že Messiáš přijde. Jan byl určen k tomu, aby připravě Spasiteli cestu do srdcí lidských, poukázal na to, že už přišel, že na světě jest. Jana dlužno považovati s Malachiášem za zvěstovatele-anděla: Aj já posílám anděla svého a připraví cestu před tváří mou.[1])

Jan Křtitel není jenom největším člověkem Starého zákona, jest největším ze všech lidí kteří se kdy narodili. Velikým či největším proto, že již před narozením naplněn jest Duchem sv. (Luk. 1, 15.), pro svůj zdrželivý život považován byl za anděla v těle lidském, Messiáše pokřtil a jemu kázáním pokání prvotiny věřících získal. A přece „nejmenší v království nebeském větším nežli on". Královstvím Božím nemyslí se jen posmrtný život vyvolenců, ale také říše Messiášova na světě — církev. Smysl věty jest: Kdo v říši Kristově — církvi — zaujímá jen nízké postavení, jest vyšší než Jan, poněvadž vznešenějším jest zákon Nový než Starý. K onomu Jan připravoval. Ježíš nemluví tu o Janu jako mravně zachovalém světci, vzpomíná jen jeho postavení k církvi. V pravém slova smyslu Jan nebyl učeníkem Páně, nesvítil mu jas božského učení, nehřála ho láska Kristova; proto sluje nejmenší z údů církve, kteří skrze Ducha sv. v Kristu znovu se narodili, větším než on, jelikož Nový zákon zastínil Starý zákon.[2])

Ježíš uvádí dále, že s Janem nastal čas kdy přestává touha po očekávané říši messiánské, po spáse, kdy každý má do jeho království vstoupiti. V Starém zákoně se žádalo méně, poněvadž lidstvo mělo méně milosti Boží, nebylo vykoupeno. V Novém zákoně u vykoupenců Kristových se naléhá o úplnou obnovu srdce. Ta není možna bez sebezáporu, bez boje s nezřízenými náklonnostmi a žádostmi. Tato nová cesta k dosažení nebeské blaženosti začala Janem, jenž kázal umrtvování těla i pokání. Jeho učení se dochová až na konec světa. Eliáš má před skonáním světa přijíti po druhé na svět, aby kázal Židům pokání (Malach. 4, 5. 6.) — takto působil před prvním příchodem Messiášovým Jan. Proto jest Jan duchem podoben Eliáši (Luk. 1, 17.). Co tedy věří Židé o Eliáši, mají též věřiti o Janovi. Chcete-li to přijmouti, ont jest Eliáš, kterýž přijíti má. Spasitel mluví proto tak, aby snáze získal Israelity, kteří si vykládali proroctví Malachiášovo v ten smysl, že Eliáš přijde před Messiášem. Aby to mohli snáze učiniti, vybízí je k přemýšlení o tom, co slyšeli, slovy, jichž často při důležitějších událostech používal: Kdo má uši k slyšení, slyš!

Židé nedbali ani na Janovo kázání o pokání, ani na mírné vyzvání Ježíšovo. I teď vytrvali ve své tvrdošíjnosti a nekajícnosti. Proto jim Ježíš činil přísné výtky.

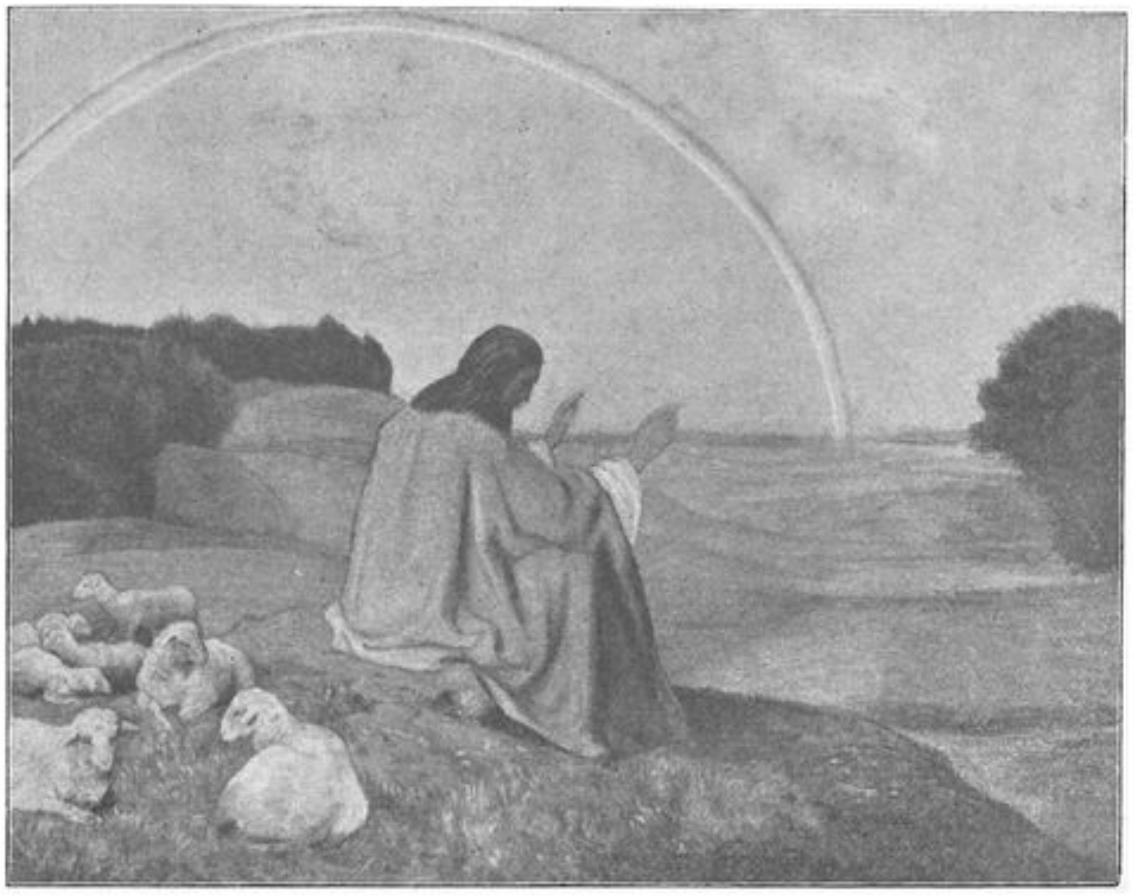
Komu však připodobním pokolení toto? Podobno jest chlapcům sedícím na náměstí, kteří volajíce k soudruhům, říkají: Pískali jsme vám, a netančili jste; naříkali jsme, a nekvíleli jste. Neboť přišel Jan, ani nejeda ani nepije, a říkají: Má zlého ducha. Přišel Syn člověka jeda i pije, a praví: Hle, člověk žrout a pijan vína, přítel celníkův a hříšníků. Avšak ospravedlněna jest moudrost od synů svých. Tehdy počal vytýkati městům, v nichž se událo nejvíce divů jeho, že nečinila pokání: Běda tobě, Korozaim, běda tobě, Betsaido! Neboť kdyby v Tyru a Sidonu byly udály se divy, které děly se ve vás, byly by dávno v žíni a v popeli učinily pokání. Avšak pravím vám: Tyru a Sydonu bude lehčeji v den soudný nežli vám. A ty Kafarnaume, zda budeš povýšen až do nebe? Až do

[1]) Matouš uvádí to proroctví takto: Aj, já posílám anděla svého před tváří tvou, kterýžto připraví cestu tvou před tebou. Rozdíl ve mluvě jest důležitý z dvojí stránky. U Malachiáše mluví Bůh jako bytost jedna, v evangeliu však Otec o Synu, čímž naráží zřejmě na dvě božské osoby na božství Ježíšovo. Cf. Riezler: Evang. Lukášovo str. 230. —

[2]) Tak vysvětlují: Cyrill Alexandrijský, Isidor z Pelusia, Theodor z Herakleje, Jan Zl., Hilarius, Ambrož. Augustin míní, že nejmenším nazývá Spasitel sama sebe, poněvadž jest mladší, později začal učiti a v očích lidu na začátku považován byl za menšího proroka než Jan.

propasti sejdeš; neboť kdyby v Sodomě byly udály se divy, které děly se v tobě, byla by zůstala až podnes. Avšak pravím vám: zemi sodomské bude lehčeji v den soudný nežli tobě. (Mat. 11. 16. až 17; Luk. 7, 29.—35.)

Podle evangelia Lukášova platila první část této káravé řeči fariseům a zákoníkům, kteří pohrdali úradkem Božím ve směru vlastní spásy na svou škodu, nedavše se od Jana pokřtíti. Matouš (3, 7.) sice praví, že mnozí z fariseů a saduceů přicházeli k jeho křtu, t. j. podívati se, ale nepřišli se dáti pokřtíti. Snad je roztrpčila slova Janova, s dětmi! Spolu hráči, naněž hravé dítky volají, jsou Kristus a Jan. Židé se svými učiteli a náčelníky chtěli, aby Jan a Ježíš se řídili jejich choutkami, či po lidsku řečeno, aby tančili, jak jim pískají. Že neposlechli, činili jim Židé výčitky, tupili a opovrhovali jimi. Jestli viděli, že Jan žije přísný život v ústraní, říkali, že by měl býti volnější a veselejší. Aspoň saduceové tak chtěli. Když Jan setrval ve svém způsobu života, nadávali mu posedlých ďáblem. Když Ježíš tolik jako Jan se nepostil, (nehledě ke 40tidennímu postu!), přezděli mu žráčů . . ., a tak jim, nejinak než vrtošivým dětem, nic nelze

KRISTUS ŽEHNÁ POLÍM.

když je (l. c. 3, 10.) přirovnával k plemenu ještěrčímu a neplodnému stromu, jenž bude vyťat a na oheň uvržen.

Druhá část dotýká se nekajícného lidu. Kdysi sice radostně pospíchali na poušť k Janovi, ale potom zase poslechli svých nedobrých vůdcův. Úvod řeči: Komu připodobním pokolení toto? nasvědčuje velikému bolu, který Ježíši působila lehkomyslnost národa i zloba farisejská. A přece srovnává Židy vhod učiniti. Podobně chovají se křesťané ke kněžím. Nejde-li mezi ně, hledě si úřadu, mají ho za svatouška, pokrytce, dělá-li, co se jim líbí, lichotě vášním, vyplňuje každé přání a žije v rozporu s evangeliem, do očí ho chválí a po straně — pomluví, chyby jeho bez potřeby kdekoliv s nenáležitými poznámkami rozhlašujíce. Proti zvrácenému úsudku Židů staví Pán svůj úsudek: „Ospravedlněna jest moudrost od synů svých“ —

t. j. i když o Janu i Kristu mají nesprávný názor, praví a pravdiví učeníci jejich chválí nebeskou moudrost, která se jeví jak v přísném životě Janově tak v laskavém, společenském způsobu Ježíšově.

Hrozivými slovy vyslovuje Spasitel kletby nad městy, v nichž s oblibou učil, zázraky činil, a obyvatelé přece neuvěřili. Běda tobě, Korozaim, běda tobě Betsaido! Podle sv. Jeronýma, leželo městečko Korozaim při severozápadním břehu jezera Genezaretského. Novější badatelé označují zříceniny řec. Kerazeh, hodinu na severozápad od Tell Hum (někdejšího Kafarnaum), za bývalý Korozaim. Již za časů sv. Jeronýma nestál. Betsaida (= domy rybářské) galilejská na rozdíl od Betsaidy julianské (Luk. 9, 10.) na břehu východním ležela na západním. Narodil se tam sv. Petr, Ondřej a Filip. Někteří cestovatelé označují za Betsaidu nynější Chanminye, jižně od Tell Hum. Tyrus a Sidon jsou někdy mocná, pohanská města v sousední Foenicii. Srovnává-li Ježíš obě židovská města s pohanskými, činí tak pro zvýšení důrazu, jak trestuhodno jest jejich počínání. Praví, že bohaté a nádherné pevnosti námořní by oblékly na znamení pokání — jak byl obyčej — hrubý, černý, pytli spíše než oděvu podobný oblek, že by pohani posypali ze zármutku nad svými hříchy hlavy popelem, kdyby byli uzřeli divy, jež Pán vykonal v uvedených nepatrných městečkách. Proto lehčeji bude Sidonu i Tyru o soudném dni, než Korozaimu i Betsaidě.

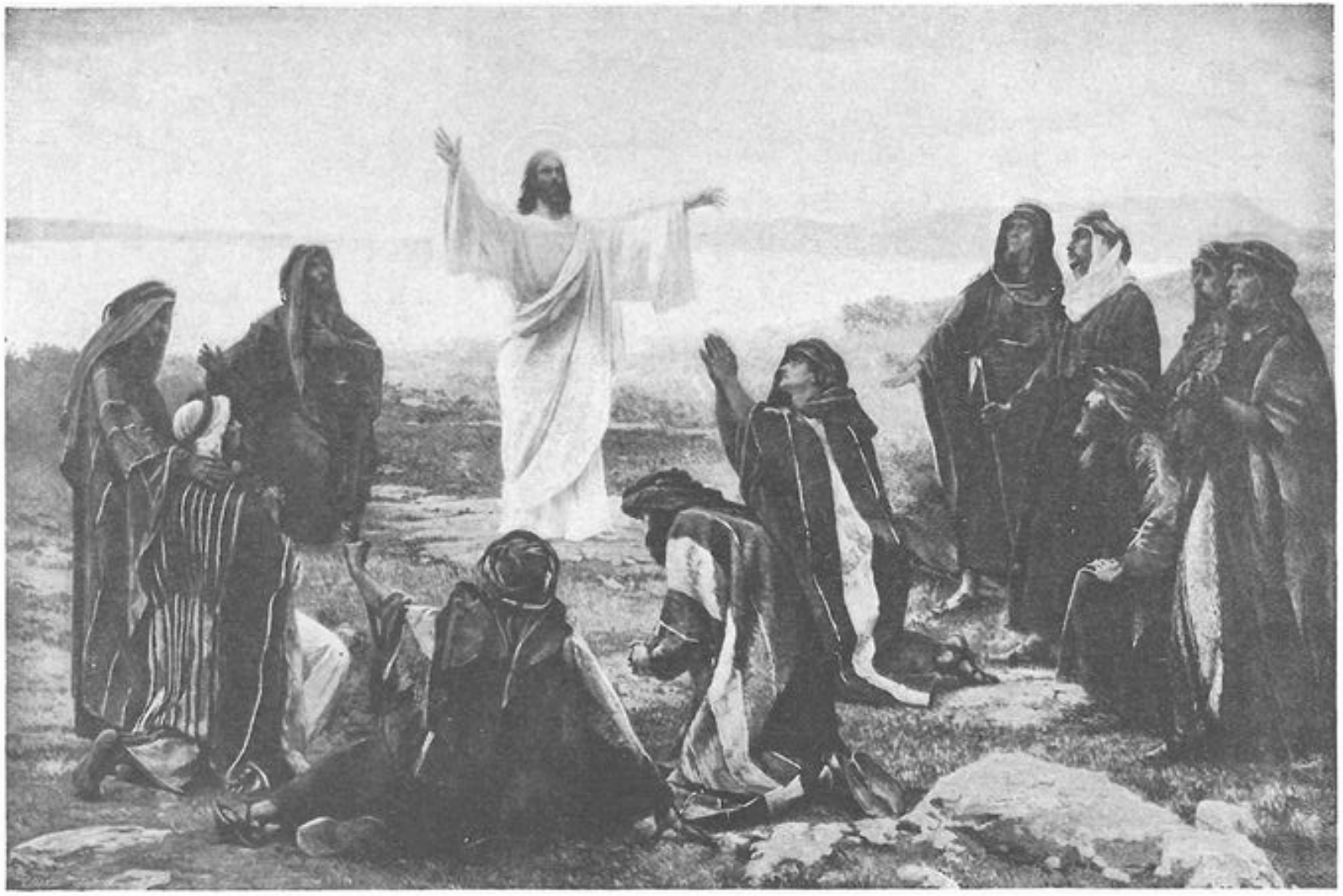
Podobný a ještě horší osud očekává Kafarnaum. Ježíš vysvětluje důrazně, že místo nevynikne v budoucí jeho říši, leda velikým ponížením, ano že do pekla sestoupí Sodoma byla by se k němu zachovala vlídněji, než oblíbené sídlo Kafarnaum.

V řeckém překladu evangelia zní slovo „peklo“ Hades, což odpovídá hebrejskému „šeol“. Tak se jmenuje vůbec říše mrtvých. Židé učili, že Hades dělí buď veliká zeď nebo nepřístupná prohlubeň na dva díly. Jeden díl zaujímá ráj, sídlo nábožných duší, druhý díl gehenna obývají zavržení. Pro katolické náboženství má tudíž řeč Páně několikerý význam. Dokazuje, že Ježíš ve své vševědoucnosti nejen věděl, co se nestane, ale též co by se za jistých okolností nebylo stalo. Města Tyrus a Sidon byla by činila pokání, ale nečinila, poněvadž jim scházely podmínky pokání. Než vzniká otázka, proč tam nevykonal Pán zázraků jako v Korozaim anebo v Betsaidě? Či stávalo nějaké předurčení záhuby a odsouzení Sidonu s Tyrem? Na to odpovídají bohoslovci: Ježíš nemluví zde o potřebné milosti ke spáse, kterou uděluje každému, která tedy ani Tyru a Sidonu nescházela. Pomocí téže byly by osady ty uposlechly přirozeného zákona, jenž dán každému člověku a tak došly spásy. Kristus má na zřeteli mimořádné prostředky milosti — zázraky a milost, od nichž spása ne zcela závisí. Ostatně později i v Tyru i v Sidonu přijali evangelium. Obě města stala se biskupskými sídly, kdežto Korozaim i Betsaida úplně zanikla, o poloze Kafarnaum nic jistého se neví.

Úryvek řeči Páně dále podává důkaz, že o soudném dni vstanou také zlí z mrtvých, jakž Ježíš jinde (Mat. 25, 41 . . .; Jan 5, 29.) zřetelněji pověděl. Konečně ze slov těchto poznáváme, že tresty na onom světě řídí se měrou zneužité milosti Boží. Kdo více milosti obdržel a s ní nespolupůsobil, bude přísněji souzen a citelněji potrestán. — Jestliže tedy vzpomenutá města uvalila na se u větší míře hněv Páně, že zázrakům jeho neuvěřivše, pokání nečinila: co očekává křesťany, kteří od maličkosti slyšeli pravdy pravého náboženství, poznali celý, podivuhodný život i působení Ježíše Krista, obdrželi dary Ducha sv., měli za vzor nesčetné úkazy všech ctností mezi všemi národy a stavy tolika věků, jimž bylo více než patrno řízení Boží v církvi? Kletba nad Korozaim, Betsaidou a Kafarnaum jest zároveň hrozným rozsudkem nad nekajícnými, nevěrnými členy katolické církve.

V tom čase promluviv Ježíš řekl: Velebím tebe Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je maličkým; ano, Otče, že tak zalíbilo se tobě. Všecko jest mi dáno od Otce mého, a nikdo nezná Syna leč Otec, aniž kdo zná Otce leč Syn, a komu by chtěl Syn zjeviti. Pojďte ke mně všickni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím, Vezměte jho mé na sebe a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem: a naleznete pokoj duším svým: neboť jho mé jest sladké a břímě mé jest lehké. (Mat. 11, 25.—30.)

Podle sv. Lukáše (10 17.; 21, 22.) děkoval Ježíš touto modlitbou Otci, když se k němu vrátilo 72 učeníků ze své první apoštolské cesty. Poněvadž i u Lukáše i u Matouše modlitba k ději dobře přiléhá, možno míti za to, že tato důležitá slova říkal Kristus Pán častěji, asi jako my touže modlitbu na př. Otčenáš. Pokárav nevěřící Židy, děkuje Pán Bohu Otci, že věrným učeníkům vštípil takovou víru. Započav slavnou chválou Otce, končí pozváním, aby k němu se přichýlili ti, kdož

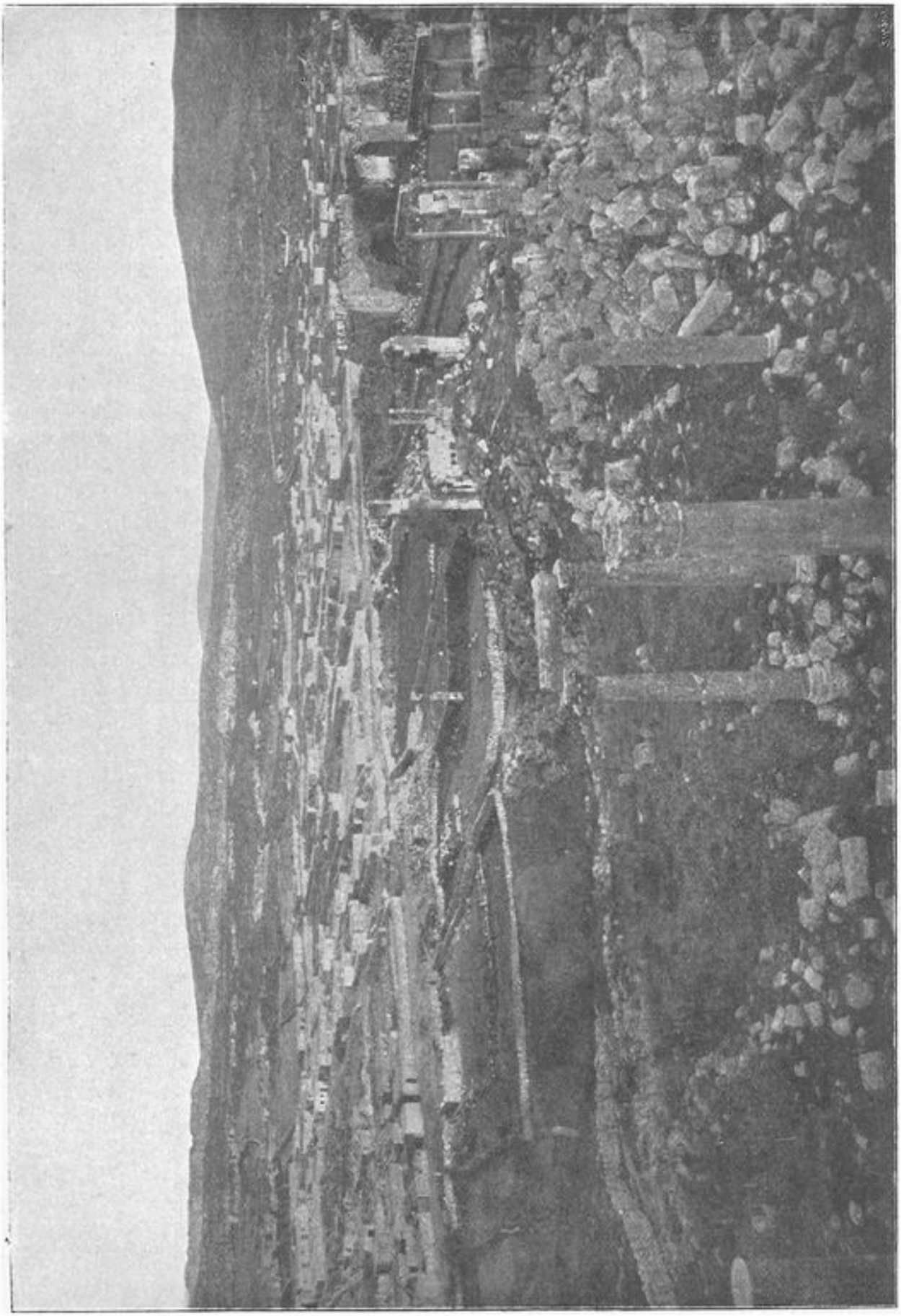
bez podobenství nemluvil jim, soukromě však vykládal učeníkům svým všecko. (Mar. 4, 34.)

pokoje hledají. Díky vzdává Bohu, Pánu nebe i země, že tajemství království nebeského zjevil maličkým, neučeným a prostým duším a před moudrými a rozumnými je ukryl. Těmito míní farisey a zákoníky, jakož i obyvatelstvo tří uvedených měst židovských — maličkými nazývá apoštoly, Židy a pohany, kteří v něho uvěřili. K rozumářům a rozumným toho druhu dosud náleží pyšní učenci, vysokomyslní vědátoři, požitkářství oddaný svět, k maličkým pak ti, kteří uznávají potřebu pomoci, pokorní, mírní, spáse Kristem podávané radostně naklonění.

Leč proč tají Bůh před moudrými a rozumnými tajemství své říše, milosti a pravdy? K tomu odpovídají sv. Otcové, Augustin a Řehoř veliký: Je to čin milosti a spravedlnosti Boží, jestliže někteří uvěří kázání evangelia, jiní nikoliv. Náchylné duše pro jejich pokoru osvěcuje vnitřně milost Boží, že věří. Ty, kteří nevěří pro jejich pýchu a hříchy podle spravedlivého soudu Božího milost Páně tolik neosvěcuje, aby uvěřili, ačkoli by uvěřili, kdyby s posvěcováním, jehož jim Bůh dostatečně propůjčuje, věrně spoluúčinkovali.

Z těchto slov, jimiž děkovně Ježíš připisuje nebeskému Otci rozdělování milosti, mohli posluchači uzavírati, že jeho moc a vliv na duše lidské je omezena. Aby tak nesprávně nesoudili, že jenom on se stal prostředníkem pravého poznání Boha a spásy, že je s Otcem jedné bytnosti, jedné přirozenosti a téže moci. Synu dány jsou všecky věci od Otce. Věčným zplozením z Otce obdržel plnost božství, jež podržel celé, nezměněné, stav se člověkem. Proto poznávají se dokonale navzájem jen Otec a Syn. Na venek jejich bytnost a úradky jsou skryty. Lidé je poznávají potud, pokud jsou jim zjeveny. A toto zjevení má úplně na vůli Syn, poněvadž mu je postoupil, a věnoval Otec. Dostane se ho každému, kdo se ukáže přístupným. Proto líbezným způsobem zve Kristus k sobě všechny, kteří v něho věří a u něho spásy hledají: Pojďtež ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, kteří sténáte pod tíhou pozemských starostí, žalob a utrpení, kteří klesáte pod břemenem pokušení a hříchů, pojďte ke mně i vy, kterým stěžují břemeno St. zákona fariseové nepravými výklady a přemrštěným zachovávaním. Tíhu sejmu s vás svým učením a milostí, že najdete útěchu i klid. Přijměte jenom mé jho na sebe! Chopte se mého učení, poslouchejte je z mých úst. Nejsem tolik přísný a panovačný jako fariseové, jsem tichý a pokorný srdcem. Obě ty ctnosti pokoru a tichost naučte se ode mne. Na nich spočívá základ křesťanského života. Zjednávají nám přízeň Boží i lidskou, přinášejí pokoj srdce, onen nebeský klid, kterého vám svět dáti ani vzíti nemůže. Má přikázání sice slabým zdají se jhem a břemenem; ale já zpříjemním a usnadním je svou silnou pomocí, utěšováním Ducha sv., nadějí na nebeskou odplatu, že se stane, lehkým i sladkým.

Jak důležito učení toto! Zákon Kristův i když jest břemenem, poněvadž omezuje vášně, vede člověka ku pravému pokoji kdežto služba světu nemůže ho nikdy uspokojiti. Počínají si tudíž neupřímně a ukrutně nepřátelé Ježíše Krista, falešní proroci a svůdcové, kteří se mermocí vynasnažují, aby lid odvrátili od víry Kristovy a jeho přikázání, či jak oni říkají, aby prý zbavili lidstvo tíže zastaralého náboženství a národům přinesli osvětu, pokrok a civilisaci! Bláhoví jsou, kdož chtějíce slouti osvícenci, dají se svésti volnými myšlenkáři, lidmi pokrokovými a opouštějí cesty přikázání Božích. Brzy pocítí převahu svých náruživostí, které zahlodnouce se jako červ do srdce, připraví nebožáky o každou pravou radost. Jenom Zákon Kristův činí nás mravně dobrými, zušlechťuje srdce, zjednává nám pokoj, udržuje v člověku smysl pro právo a spravedlnost s myšlenkou, že vyniká nad ostatní tvory, že má vznešené povolání dědice království nebeského, kterého dojíti může pro zásluhy Ježíše Krista a zásluhy své vlastní — spořádaným životem křesťanským. Kristus dosud volá: Pojďte ke mně všichni . . .

GERASA.

KAPITOLA ŠEDESÁTÁ SEDMÁ.

O Maří Magdaleně.

Doposaváde četli jsme, že ke Kristu pospíchali o pomoc lidé s tělesnými neduhy. Také ochrnulého, jemuž láskyplně odpustil hříchy, přinesli pro tělesnou churavost. Dnes po prvé nalézá Pán srdce, jež sténajíc pod břemenem hříchů, kajícně a důvěrně se k němu přitulilo — o smilování. Veřejná hříšnice utíká se k nebeskému lékaři. Jeho přesvědčivé domluvy k lidu, kletby a hrozby nad nekajícnými, otřásly jí hluboce, milostivá výzva k následování dodala jí důvěru.

Prosil pak ho jeden z fariseů, aby s ním pojedl. I vešel do domu fariseova a zaujal místo u stolu. A hle, žena hříšnice, kteráž byla v městě, dověděvši se, že stoluje v domě fariseově, přinesla alabastrovou nádobu masti a postavivši se v zadu u nohou jeho, počala (plačíc) smáčeti slzami nohy jeho a utírala je vlasy hlavy své a líbala nohy jeho a mazala je mastí. Uzřev pak to fariseus, kterýž ho byl pozval, pravil sám u sebe: Kdyby tento byl prorokem, věděl by, kdo a jaká jest ta žena, která se ho dotýká; neboť jest hříšnice. A Ježíš osloviv jej řekl: Šimone, mám ti něco povědeti. On pak řekl: Mistře, pověz. Jakýsi věřitel měl dva dlužníky; jeden byl mu dlužen pět set denárů, a druhý padesát. Poněvadž neměli, čím by zaplatili, odpustil oběma. Který tedy z nich miluje ho více? Odpověděv Šimon řekl: Myslím, že ten, jemuž více odpustil. A on řekl jemu: Dobře jsi usoudil. A obrátiv se k ženě, řekl Šimonovi: Vidíš tuto ženu? Vešel jsem do domu tvého; vody na nohy mé jsi nepodal, tato však slzami smočila mé nohy a utřela je vlasy svými. Políbení jsi mi nepodal, tato však, jak vešla, nepřestala líbati mé nohy. Olejem jsi nepomazal hlavy mé, tato však mastí pomazala nohy mé. Proto, pravím tobě, odpouštějí se hříchové mnozí, neboť milovala mnoho. Komu pak méně se odpouští, méně miluje. I řekl k ní: Odpouštějí se tobě hříchy. A tu počali spolustojící říkati sami u sebe: Kdo je tento, jenž i hříchy odpouští? Ale Ježíš řekl k ženě: Víra tvá tě spasila; jdi v pokoji. (Luk. 7, 36.—50.)

Evangelista neoznačuje blíže ani času, ani místa pomazání Páně. Souvislost evangelických událostí pokládá tento děj do druhého roku veřejného působení Ježíšova, a to do města v Galilei buď Kafarnaum nebo Naimu. (Luk. 7, 1. 11.) Rovněž se nepraví, pozval-li fariseus Ježíše ke stolu v dobrém či zlém úmyslu. Zdá se, že ve zlém, poněvadž nezachoval obvyklého zvyku při příchodu hostí, poněvadž o Kristu myslil: Kdyby byl prorok, věděl by, čím jest žena tato. Nechtěje ztratiti žádné příležitosti, aby nepřátelsky naladěné náčelníky lidu pro sebe a své učení získal, Pán Ježíš přijal pozvání.

Hříšnici, jež za ním přišla pro odpuštění do domu fariseova, znalo pro nepořádný život celé město, byla to tedy veřejná hříšnice. Evangelista neuvádí jejího jména, ani druh hříchu; leč tento se dá tušiti. Někteří vykladači Písma mají pevně za to, že tu jde o Maří Magdalenu, o níž sv. Lukáš jinde vypověděl (8, 2. 3), že měla v sobě 7 zlých duchů. Madgdalena byla by tudíž jednou z těch osob, na nichž se zachytí hřích jen dočasně. Poznavši bídnost světa a hanbu hříchu, nalezla milost u Boha; proto také tím vroucněji a věrně mu potom sloužila, jsouc stále ve družině nábožných žen, jež za Kristem všude šly. Nazývá se Magdalenou po bydlišti svém

Magdala, nyní el Mečdel, chatrné vsi as o 30 číslech na západním břehu jezera Genezaretského. Na blízku el Mečdelu ukazují trosky někdy rozsáhlé budovy, sídla Mariina. Též talmud (sbírka židovských tradic) vzpomíná bohatého města Magdaly, jež zaniklo pro spustlý život obyvatelstva. V životopisu Páně činí se častá zmínka o Marii Magdaleně. S Matkou Páně stála vedle Jana Miláčka u kříže na Kalvarii, po vzkříšení Kristově v neděli pospíchala s jinými ženami pomazat jeho těla, hořce plakala, nenalezši mrtvoly ve hrobě — viděla první oslaveného Spasitele. (Jan 20, 11.; Mar. 16, 9.) Někteří spisovatelé se domnívají, že jedna a táž osoba jest Maria Magdalena a Maria, sestra Lazarova, a Martina, která bydlívala v Bethanii na východním svahu Olivetské hory, asi hodinku cesty od Jerusalema. Maria, sestra Lazarova, pomazala nevědouc že k smrti božského Mistra šest dní před posledními jeho svátky velikonočními. (Jan 12, 1.; Mat. 26, 7.; Mar. 14, 3.)

Podle toho byla by Maria Magdalena pomazala Ježíše dvakráte. Ale jak přišla Maria z Magdaly do Bethanie? Staré pověsti vypravují, že otec její, syrské kníže, měl v židovské zemi tři veliké statky: jeden v Jerusalemě, druhý v Bethanii, třetí v Magdale Po jeho smrti připadlo zboží jerusalemské Lazarovi, bethanské Martě, magdalské Marii.[1]

KRISTUS A ŽENA KANANEJSKÁ.

[1]) Viz Businger: Das Leben unseres Herrn J Christus 419.

GERASA (k obr. na str. 337.). Krajina tato měla jméno své od znamenitého města „Gerasy“, které náleželo k Desítiměstí as 60 kilometrů) na jihovýchod od jezera Genezaretského. Město Gerasa, nyní Džeraš zvané, závodilo nádherou s Jerusalemem samým. Rozkvět jeho spadá do doby II. a III. století po Kristu, jak velikolepé zříceniny toho města tomu nasvědčují. Gerasa leží v údolí Wadi Kerwàn též Wadi-ed-Dêr zvaném. Město ohrazeno bylo zdí a vedly do něho tři nádherné brány.

Vysvětlení snadno: navštívila sestru. Maria zhřešivši veřejně, veřejně chce činiti pokání. Lítost a žádost po odpuštění tak ji pronikla, že u přítomnosti vznešených hostů vyznává: Zhřešila jsem.

Sv. Řehoř Veliký dí:

Vidouc se poskvrněna hříchy pospíchá ku pramenu milosrdenství, aby je smyla a poněvadž v srdci svém velice se zastyděla sama nad sebou, neostýchá se pokořiti se zevně, veřejně.[1]) Stojí u nohou Kristových.

Mistr stoluje bos, jakž obyčej. Host odkládal obuv (jakýsi druh sandálů) přede dveřmi jídelny. Spočívá na lehátku podepřen levicí o podušku polosedě pololeže, nohy maje podloženy do zadu. Maria zapláče lítostí. Hořké slzy kanou na nohy Páně. I začne s polibky je vlasy usušovati; potom majíc při sobě nádobu alabastrovou (bělavý druh drahého kamene) s vonným olejem, maže jím nohy Ježíšovy. Mast takovou připravovaly ženy po domácku z velmi drahého nardového oleje, nebo z lepšího olivového, přimíchavše různé vonné přísady.

Věru podivné, veliké uctění Krista z veliké lásky — hříšnice! Oči, které jindy pyšně a hříšně plápolaly, utápí se slzami zkroušené lítosti, ústa, jež kdysi smyslně celovala, vábivě mluvila, líbají pokorně nohy Páně, vlasy, někdy kouzlo a ješitnost ženina vysušují slzami pokryté nohy, olejem, jímž sama se někdy natírala, maže v největší úctě Spasitele. Plným právem domnívá se svatý Augustin, že Magdalena z božského nadání poznala v Ježíši — Boha.[2]) Vznešená žena v kajícnosti tolik podivuhodně, neobyčejně se ponižuje; proto též Pán její hold přijímá, chystá se jí říci, že jí odpouští, na milost přijímá . . .

Přítomní úžasem patří na oba. Hostitel fariseus zabývá se úsměšnými myšlenkami: Kdyby byl prorok, věděl by, co je to zač, toť vše, co naň působí čin Mariin. Nejenom že Ježíše neuznává za Mesiáše, jehož úlohou přece bylo, aby třtiny nalomené nedolomil, knotu doutnajícího neuhasil, ještě ho zlehčuje. Tak prozrazuje samolibost, pýchu, lépe řečeno nadutost a též necitelnost k hříšníkům. Pohoršuje se nad skutkem milosrdenství Páně. Ježíš, jemuž není myšlenkový postup hostitelův tajným, používá i této příležitosti, aby tvrdohlavce přivedl na pravou cestu, dala mu poznati, že zná nejtajnější myšlenky jeho i ví o dobrém smýšlení ženy. Omlouvá i chválí skutek kajícnice, dle zásluhy pokořuje farisea. Smysl podobenství o dvou dlužnících a věřiteli vyplývá z řeči. Oba dlužníci jsou: kajícnice a fariseové, věřitelem Bůh, zde Messiáš. Dluhují: 500 denárů (asi 350 K), 50 d. (35 K), čímž se míní vina obou před Bohem. Podle toho je tudíž fariseus dlužen méně. Asi měl za to, že se méně provinil.[1]) Nevěda, co by podobenství znamenalo, odpověděl správně: Věřitele má radši ten, komu více odpustil. Ježíš přisvědčuje, ale hned naň dotírá vysvětlením podobenství: Co's měl za pochopitelno, naplňuje se na této ženě a tobě. Prokázala mi více lásky, poněvadž jest si vědoma větší viny, ty méně, jelikož se domníváš, že jsi bez viny. Hostitel vítá hosta polibkem, poručí mu umýti nohy, dává jim věnec na hlavu nebo natře vlasy i vous drahým olejem — toho's opominul. Úzkostlivě jsi se varoval všeho, co by mohlo značiti — lásku, tato žena učinila všecko, čeho láska schopna. Proto odpouštějí se jí hříchové mnozí, poněvadž milovala mnoho, tobě méně, poněvadž méně jsi miloval. Zanechav fariseovi hojně látky ku přemýšlení, dí laskavě ke kajícnici: Odpouštějí se ti hříchové.

Jak si počínali spoluhodovníci, jak po poučení fariseus Šimon? Nedojala jich vážná milostivost Páně? Zůstali slepými a zatvrzelými? Uvěří v Messiáše? Evangelium vypráví, že se podivovali: Kdo je tento, že i hříchy odpouští? Ale nepřipomíná, že by byli v Ježíše uvěřili. Jako neuvěřili svědectví Jana Křtitele, zřejmým zázrakům Páně, tak ani dnes srdcem nepohnula láska ke kajícné duši. Nepoznali svého Messiáše. Znatel duší lidských — Kristus, znaje smýšlení jejich, loučí se s Magdalenou: Víra tvá tebe spasenu učinila, jdiž v pokoji. Víra přivedla ji ke Kristu, víra v ní vzbudila lítost, roznítila lásku. Duševní pokoj jako odměnu opravdového

[1]) Homil. 33. in evang. Lucae.

[2]) Serm. 99, de Script. n. 7.

[1]) l. c.

obrácení odnášela si domů. Blahoslavení kající, neboť oni potěšeni budou!

*

Zbožné ústní podání, jež přešlo i do římského brevíře, uchovalo osudy Lazara a sester jeho Marty a Marie Magdaleny. V pronásledování křesťanů, jak je zaznamenaly Skutky apoštolské (8, 11 .), prý přišli do Provence ve Francii a stali se zakladateli křesťanství ve Francii. Magdalena dokonala život jako vážená poustevnice v jeskyni u St. Beaume. Trvala neustále na modlitbách i rozjímání. Svaté kajícnici dopřál Bůh mnohé útěchy viděním nebeské slávy již za živa.

Třeba že mnohé, co legenda z tohoto období jejího života vypovídá, nebylo zajištěno, tolik historicky dokázáno, že její hrob i ostatky až do VII. stol. v St. Beaume se uctívaly a kosti její později do opatství sv. Maximina v Aix uloženy byly. Bollandista (spisovatel životopisů svatých) J. L. du Sollier kriticky a dovedně dokazuje, že Maria Magdalská jest sestrou Lazarovou. Její pobyt v Provencii by tomu nasvědčoval.

Veliká kajícnice sloužiti bude vždy za skvělý vzor opravdového obrácení, za příklad, jak může u Boha nalézti milosti i hříšník, hluboce ve hříchu zabředlý. Budete-li chtíti,

„Podobno jest království nebeské kvasu, kterýž vzavši žena ." Mat. 13, 33.

hříchové vaši jako šarlat zbíleni budou jako sníh; a budou-li červení jako purpur, jako vlna bílí budou. (Is. 1, 18. 19.) Živť jsem, praví Hospodin: Nechci smrti bezbožného, ale aby se bezbožný obrátil od cesty své a živ byl. Obraťte se, obraťte se od cest svých nejhorších. Pakli bych řekl bezbožnému: Smrtí umřeš, a on činil by pokání a vrátil by loupež a chodil by v přikázáních života, a nečinil co nespravedlivého: životem živ bude a neumře. (Ezech. 33, 11. 14. 15.)

O družině nábožných žen.

I stalo se potom, on (Ježíš) chodil po městech a osadách, hlásaje a zvěstuje o království Božím, a dvanácte (apoštolů) s ním, též některé ženy, které byly uzdraveny od zlých duchů a od nemocí: Maria, zvaná Magdalena, od níž bylo vyšlo sedm duchů zlých, a Johanna, manželka Chusy, správce Herodova, a Susanna a mnoho jiných, kteréž mu přisluhovaly ze svých statkův. (Luk. 8, 1.—3.)

Celý rok působil již Ježíš v Galilei, vynasnažuje se, aby lid v něho uvěřil. Leč výsledek nerovnal se práci a naději. Jenom několik lidí plným srdcem se připojilo k synu tesařovu, uznavše ho za Messiáše. Když po události v domě Šimona farisea ve své činnosti pokračoval, šlo za ním 12 apoštolů a několik žen jako čestný průvod. Pravda sice, že potom, když u jezera učil (Luk. 8, 4.), hrnuli se k němu zástupové, ale skoro ze zvědavosti, jež je více přitahovala, než důtklivé slovo Páně. Proto také od této doby považoval Spasitel za svůj hlavní úkol, vyučovati a vychovávati apoštoly. Povolav je za hlasatele božské pravdy, kteří měli jeho říši po světě rozšířiti, víc a více je zasvěcoval do zásad svého učení, připravuje je k těžkému úřadu.

Mezi nábožnými ženami, které Krista následovaly, sloužíce mu svým jměním, jmenuje Lukáš svrchu uvedené osoby. Poznamenati sluší, že Chusa, manžel Johanny, byl správcem nám již známého Heroda, tedy bohatá žena neostýchala se přidružiti se ke Kristu. Johannu uvádí později svatý Lukáš zase mezi těmi paními, které přišly s drahými mastmi ke hrobu Spasitelově. (Luk. 24, 10.) O Zuzaně prameny nic více nemluví. V průvodu Páně nalézaly se ještě jiné ženy. Že pak paní, hlavně vdovy, které starost a povinnost na rodinu doma nevázaly, o proroky a učeníky jejich pečovaly, dalo se podle sv. Jeronyma odedávna ze zvyku židovského. O některých ženách dí Písmo, že šly za Spasitelem z vděčnosti, jelikož je vysvobodil z nemocí neb od zlých duchů. Zajisté že blažilo je také vědomí: nalezly jsme Spasitele.

Nenacházíme, že by Maria, Matka Páně, chodila s ním v průvodu. Snadno pochopíme. Nehodilo se dobře, když nastoupil jako Messiáš veřejný úřad, aby matku bral s sebou. Její přítomnost byla by kamenem úrazu víře v jeho božství. Jistě že by byli lidé považovali Ježíše spíše za syna Marie a Josefa, nežli takto. Spasitel, měl-li národ pohnouti k víře ve svou vyšší důstojnost, musil se povznésti nade všecky svazky krve i lásky. Odtrhl se tudíž od své dobré matky hned na počátku spasitelské činnosti. Již o svatbě v Káni Galilejské pravil významně matce: Co mně a tobě ženo? t. j. co nám dvěma ještě společného? Panenská mát sdílela se svým božským Synem tuto obět a žijíc od něho odloučena, zříkala se mateřských práv svých. Obět ta podobala se její pokoře. Nehledala cti lidské, ale Boží. Shledáme se s ní u Syna až tenkráte, když hluboce ponížen půjde na ohavnou smrt. Ty bolesti s ním trpěla.

Ježíš přijímal služby žen pro sebe a apoštoly proto, že žil v chudobě, odkázán jsa na almužnu svých tvorů a také proto, že nechtěl, aby se zdálo, že ženské pokolení nemá míti podílu v následování jeho. (Theofylakt.) Že takový styk se ženami neměl ani stínu mravního podezřívání, zjevno z toho, že nepřátele, ačkoli všelikého na cti utrhání se opovážili (Luk. 7, 24.; 11, 15.; 23, 5.; Jan 7, 20.; 8, 48.), nikdy ani jediné výčitky ani Pánu ani apoštolům v tomto směru neučinili. Po příkladu Páně kromě sv. Pavla dovolili později také sv. apoštolové, aby je nábožné ženy na missionářských cestách provázely a podporovaly. I dosud zůstávají křesťanské ženy nejlepšími sloupy našeho náboženství, mnohý vdovin peníz plyne na katolický tisk, okrasu chrámů, křesťanskou výchovu dětí a podporu missií v zemích pohanských. Obětavost toť krásný květ ženského pokolení!

KAPITOLA ŠEDESÁTÁ OSMÁ.

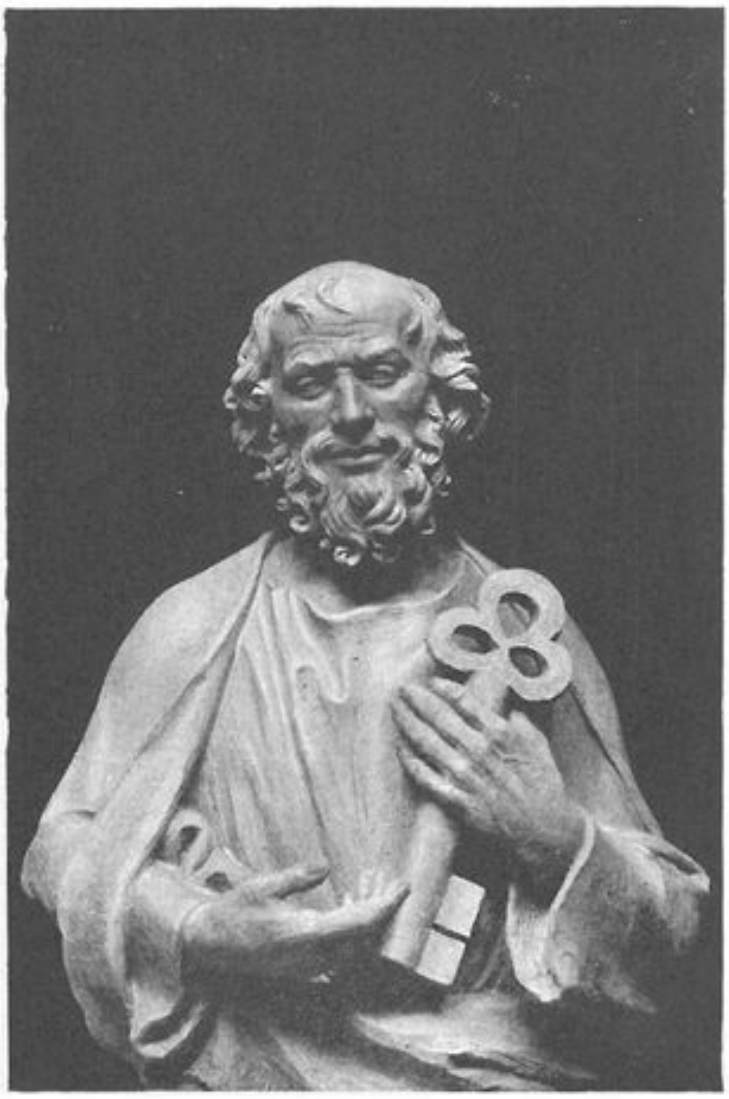
Uzdravení posedlého. Ježíš vyvrací rouhavé řeči fariseův. Čtyři hříchy proti Duchu sv. O zpětilosti ve hříchu. Ježíš odpírá zázračné znamení. O Matce Páně.

I vymítal ducha zlého, a ten byl němý. A když vyvrhl ducha zlého, němý mluvil; i podivili se zástupové. Někteří z nich však řekli: V Belzebubu, náčelníku duchů zlých, vymítá zlé duchy. A jiní pokoušejíce ho, žádali na něm znamení s nebe. Ale on znaje myšlení jejich řekl jim: Každé království proti sobě rozdělené zpustne a dům na dům padne. Jestli tedy také satan proti sobě rozdělen jest, kterak obstojí království jeho? Neboť pravíte, že já v Belzebubu vymítám duchy zlé. A vymítám-li já duchy zlé v Belzebubu, v kom vymítají je synové vaši? Protož oni budou soudci vašimi. Jestli však prstem Božím vymítám duchy zlé, tož přišlo k vám království Boží. Když silák ozbrojen hlídá dvoru svého, v pokoji jest majetek jeho. Když však silnější než on přijda, přemůže ho, odejme veškerou jeho zbroj, na niž spoléhal a rozdělí kořist jeho. Kdo není se mnou, proti mně jest, a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje.
(Luk. 11, 14.—23.; Mat. 12, 22.—30.; Mar. 3, 22.—27.)

Zázraky Páně znepokojovaly farisey a zákoníky. Popříti jich nemohli, a aby v nich poznali Messiáše, to jim na srdce nevstoupilo. I uchopili se zákeřného prostředku. Podezřívají Ježíše, že zákoná pomocí zlého ducha.

Evangelista neudává ani místa, ani času uvedeného zázraku. Podle všeho přihodil se v Kafarnaum. Máme-li tomuto úryvku Písma, jejž církev zařadila mezi nedělní čtení evangelia (III. neděle postní) dobře porozuměti, je třeba vysvětliti toto: O tom, že za starého věku ďáblové lidi posedli jsme již uvedli (Kap. XV.). Zlý duch, jenž se usadil ve vzpomenutém člověku, nazývá se němým, poněvadž nešťastníka zbavil řeči. Podle zprávy sv. Matouše (12, 22) byl posedlý také slepý. Jelikož fariseové a zákoníci jerusalemští, kteří do Galilee přišli, Pána Ježíše nařkli, že pomocí Belzebuba vymítá zlého ducha, považována byla tato nemoc a vyléčení téže Ježíšem za dílo ďábelské. V řeckém překladu nečteme Belzebub, ale „pán zlé rady“, jinde „hradní pán“. Dle onoho považovali Židé satana za příčinu každého zmatku, hlavně mravního, a jménem tím mu dávali na jevo též opovržení; dle toho druhého názviska představovali si ho jako pána pekelného hradu proti představě pohanské, dle níž byl pánem nebes. V latinském textu přicházející jméno Belzebub znamená tolik jako „muší bůh“, „pán much“, a to z té příčiny, že Východané považují satanáše za pána tolik obtížných much a jiného hmyzu. Filištínští uctívali bůžka Belzebuba v Akkaroně. (IV. Král. 1, 2.) Židé, jsouce toho mínění, že bůžkové pohanští jsou zlí duchové, jmenovali ďábelského vůdce Belzebubem. Z otázky Páně k fariseům, jakže obstojí říše satanova, když by mezi zlými duchy nastal rozkol, nelze souditi, že by v pekle mezi nimi panovala svornost a láska. V jádře zla kotví vždy samolibost; a proto v místě zavržení víří samé třenice, nenávist a roztržky; ale běží-li o boj proti Bohu a jeho říši, vždycky se zlé mocnosti spojí v jednotný šik bitevní. — Otázku: Jestliže já vymítám zlé duchy skrze Belzebuba, skrze koho je vymítají synové vaši?

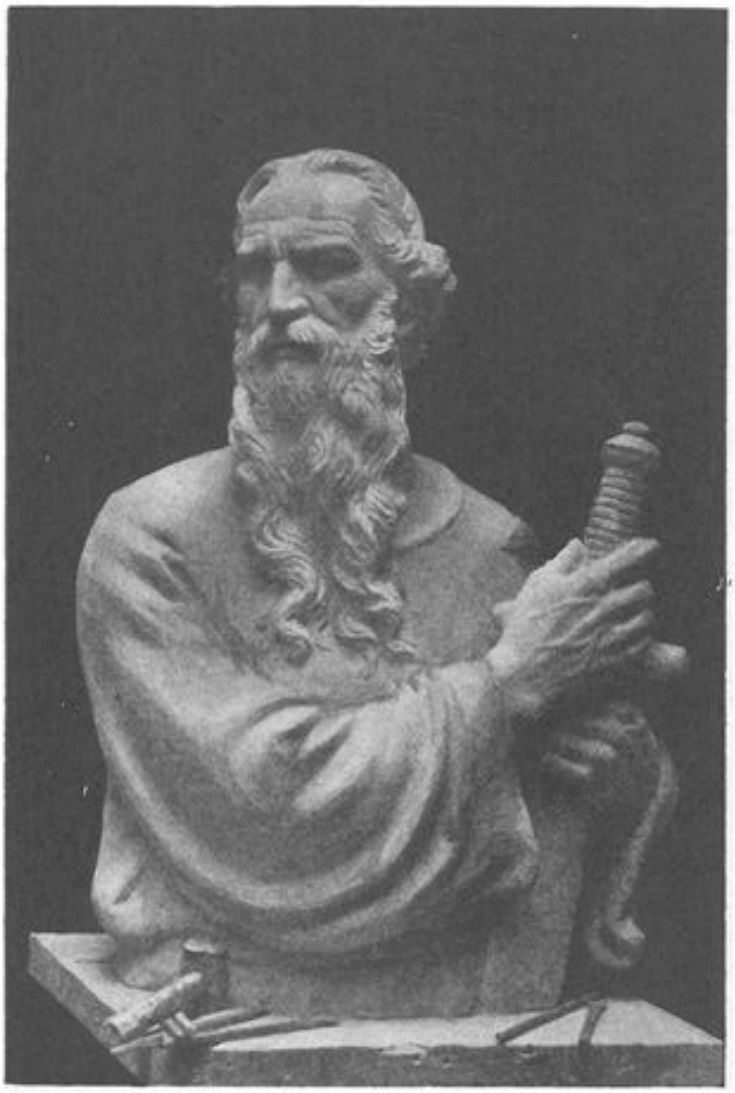
vysvětlíme tím, že se zachovaly písemné zprávy (Luk. 9, 49.; Mar. 9, 37.; Skut. apošt. 19, 14. Josef Flavius, Starož. 8, 2 5.), jak mezi Židy žilo hodně zaklínačů, kteří tvrdili, že by vzýváním jména Božího (Jehova, Jihva) nebo různými říkadly uměli vymítati zlého ducha. — Silný oděnec (ozbrojený muž, voják), jenž ostříhá síně (dvora) svého, toť satan. Před Kristem světem vládl. Za zbraň slouží mu mnohotvárná pokušení, jimiž opřádá lid, ohavné modloslužby, pýcha, smilstvo, slovem všechny druhy hříchu. (Theofylakt.) Však zbraní jeho mohou býti také zlí lidé, kteří se satanu propůjčují za tovaryše.

SVATÝ PETR

Z těchto předchozích vysvětlivek vyplývá, že smysl tohoto evangelického děje (podle tří uvedených evangelistů) je následující: Ježíš zbavil posedlého člověka zlého ducha. Uzdravený vidí i mluví. Pro tento zázrak hotoví se lid uvěřiti, že Ježíš — Messiášem. Mezi nimi letí otázka: Není-liž tento Syn Davidův? (Mat. 12, 23.) Fariseové slyší podobnou, zpola věřící, zpola pochybností se chvějící řeč — i nasadí hned všechny páky, aby v srdcích bezelstných posluchačů udusili klíčící zrnéčko víry. Prohodí jako maně, ale zúmyslně: Pomocí Belzebuba vymítá zlé duchy. Přísloví praví: „Vášeň olupuje“ — což se osvědčuje i na fariseích. Pán Ježíš ví, že pukajíce zlostí, ze vzteku tak mluví, a proto poukazuje na to, jak si bláhově odporují. Jako pozemská říše nemá trvání, jestliže není upřímné jednoty mezi panovníkem a poddanými a mezi poddanými vespolek, tak i v říši satanově. Jestliže démon bojuje proti démonu, obstojí říše temností? Ježíš tím chce říci: Pomáhá li satan mně, ubližuje sobě a boří vlastní království; neboť námaha směřuje k tomu, abych utvořil z celého světa jediné království Boží. Učím pravému způsobu poznávati Boha, vedu lidstvo ke spáse, a satan — snaží se o opak. Na to vysvětluje Pán svým žalobcům, že se sami žalobou odsuzují: Vyčítáte-li mně, že pomocí vladaře zlých duchů zlé duchy vymítám, musíte totéž tvrditi o svých žácích, kterýmž říkáte „synové“ Udělejte to, a uvidíte, že vaši vlastní povstanou proti vám, obžalují vás a zvítězí. Vidíte, takto výčitkou mně učiněnou sami se porážíte. Nesmysly dokazujete, říkajíce, že skrze Belzebuba ďábly vymítám; vždyť potom musíte doznat, že činím něco z moci protisatanské, tedy snad z božské moci, neboť kníže temností nemůže vykonati nic tvůrčího Souhlasíte li, nuže, sami přisvědčujete, že dosavadní říše satanova hyne, a říše Boží začíná, čili jinými slovy: sami tvrdíte, že jsem Messiáš. Hleďte, ďáblu daří se jako silnému oděnci, kterýž střeže svůj statek. Drží jej pokojně, dokud se na něho

nepřižene silnější bojovník — přemůže ho a vezme mu braň i zbraň, na niž tolik spoléhal, rozdělí kořist svým spolubojovníkům. Tím silnějším jsem já; neboť jsem, zlomiv jeho moc vyrval ďáblu moc nad svými vykoupenci. Pamatujte si! mezi mnou a ďáblem není vyjednávání, není smíru. Nelze dvěma sloužiti. Nepřipouští se žádná nerozhodnost a polovičatost. Kdo se nepostaví statečně po mém boku, je proti mně; kdo se nerozhodnul sloužiti pod mým praporem, zůstává nohsledem satanovým Vaší povinností jako učitelů lidu, fariseové, jest získávati lid pro království Boží. Jestliže nevyplníte svého úřadu ve spojení se mnou, v mém duchu podle mého učení, přinášíte národu zkázu — neshromažďujete, ale rozptylujete.

SVATÝ PAVEL.

Proto (poněvadž jste mne nařkli) pravím vám: Veliký hřích i rouhání odpustí se lidem, ale rouhání proti Duchu neodpustí se. A kdo by řekl slovo proti Synu člověka, bude mu odpuštěno, kdo by však mluvil proti Duchu sv., nebude mu odpuštěno ani v tomto věku ani v budoucím. Buď učiňte strom dobrým a ovoce jeho dobrým aneb učiňte strom špatným a ovoce jeho špatným, neboť po ovoci poznává se strom. Pokolení zmijí, kterak můžete mluviti věci dobré jsouce zlí? neboť z hojnosti srdce mluví ústa. Dobrý člověk vynáší z pokladu dobrého věci dobré, a zlý člověk vynaší z pokladu zlého věci špatné. Ale pravím vám: z každého slova prázdného, které lidé promluví, vydají počet v den soudu; neboť ze slov svých budeš ospravedlněn, a ze slov svých budeš odsouzen. (Mat. 12, 31.—37.; Mar. 3, 28.—30.,

Z povahy samotného hříchu dá se vysvětliti, že „rouhání proti Duchu sv.“, t. j. vědomé i zúmyslné zatvrzení se proti darům Ducha sv., nebude odpuštěno. Bůh může a také odpustí každý hřích, jestliže člověk srdečně lituje. Ale hřeší-li někdo proti Duchu sv., nechce, aby milost Boží v něm působila, vědomě ji odmítá. Nepřijímaje pomoci Boží, nechce s milostí spolupůsobiti; proto nemůže obrátiti, pokání činiti, schází mu začátek a jádro pokání — lítost: proto nemohou mu hříchy býti odpuštěny. Se strany Boha je možné odpuštění — ne však se strany člověka — nechce. Hříchy, jichž se dopouští lidé proti Kristu, mohou býti odpuštěny. Povstanou z lidské slabosti nebo z nedostatku znalosti. Pohoršovali se z jeho nekrálovského, nepatrného vystupování, zbrklí učitelové a náčelníci lidu šířili o něm nepravé představy — kdo však působení Ducha sv., jak se v zázracích Páně jevilo, nazývá působením ďábelským, odporuje

schválně lepšímu poznání, zatvrzuje srdce své proti vlivu milosti, proto nemůže se obrátiti, jeho hřích nemůže se mu odpustiti ani zde, ani na onom světě. Tedy ani na věčnosti takového hříchu nebude člověk prost, některých jiných může se člověk zbaviti, t. j. těch lehčích, za které na světě se nedokál. Je tudíž na onom světě očistné místo, je očistec. Takto rozuměli těmto slovům Páně sv. Augustin, Řehoř Veliký, ctihodný Beda a j. v.

V obrazné řeči vypráví Pán Ježíš, že pramenem vášnivého sočení nepřátel proti němu je zloba: Buď čiňte strom dobrý a ovoce jeho dobré, aneb čiňte strom zlý a ovoce jeho zlé; neboť po ovoci strom bývá poznán, to jest ukazujte se přímo, jak uvnitř jste, dobří aneb zlí, a ne obojetně, jsouce jako zlý strom a ukazujíce zdánlivě ovoce dobré. Kdybyste mne považovali za dobrého člověka, nešeptali byste, že moje skutky vycházejí z moci ďábelské, kdybyste mne považovali za zlého, nesměli byste říci, že konám skutek dobrý, takový, jakým je vymítání zlého ducha. Vždyť strom po ovoci, člověk po skutcích poznán bývá. Ostatně nedivím se, že mne zlehčujete. Jsouce sami v sobě zlí, jednáte jakž lid mluví: Čím srdce naplněno, tím ústa přetékají. Co na srdci, to na jazyku. Jestliže při posledním soudu jednotlivci zodpovídati budou z každého marného slova, jež nepřispělo ani ke cti Bohu ani k blahu bližnímu, jak veliké bude vaše účtování, protože se rouháte a jednáte proti Synu i Duchu svatému!

Když nečistý duch vyjde od člověka, chodí po místech suchých, hledaje odpočinutí a nenalézaje praví: Navrátím se do domu, z něhož jsem vyšel. A přijda nalezne jej vymetený a ozdobený. Tu jde a vezme s sebou sedm jiných duchů, horších, než je sám, a vejdouce přebývají tam. I stávají se poslední věci člověka toho horší, nežli byly první. (Luk. 11, 24.—26.)

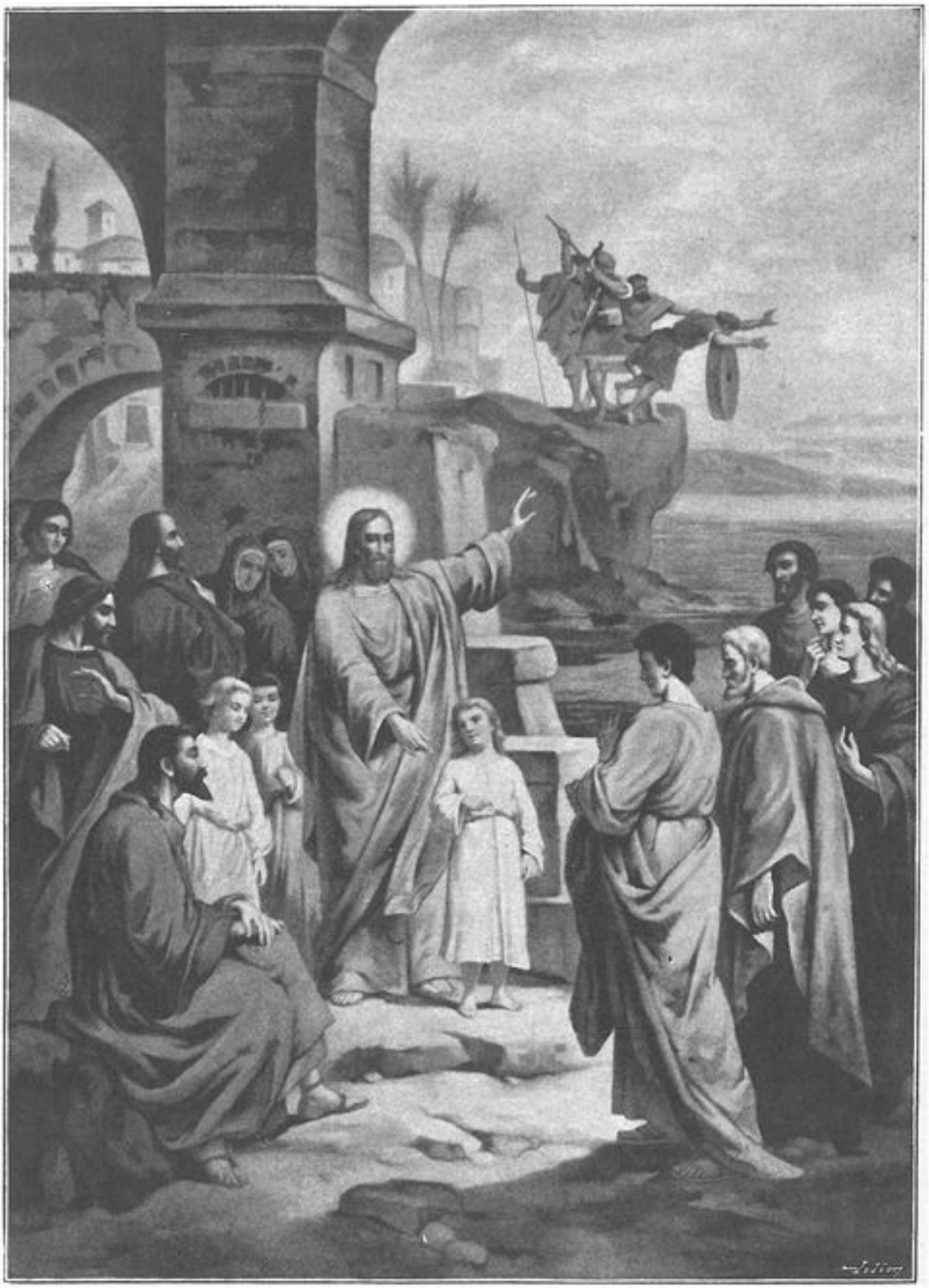
Milostí Boží dotknut i podporován, obrátí-li se hříšník, nechť se má na pozoru před opětným pádem do staré nepravosti, neboť zlý nepřítel se ho ještě nezřekl, ale ze zloby proti Bohu i lidem snaží se obrácence opět si podmaniti. Běda pak člověku, když ho ďábel znovu zapřede do své sítě. Zpětilý hříšník bývá potom horší nežli před svým obrácením.

Uvedené podobenství zapsal také sv Matouš, ale v jiné souvislosti. (12, 43.—45.) Pán Ježíš prý je vypověděl fariseům a zákoníkům, když od něho marně žádali znamení s nebe (Mar. 8, 11.). Lukáš naproti tomu dí, že promluvil je před zástupy, odvolávaje se na zázraky, od něho vyžádané (Luk. 11, 29.). Lukáš vynechal také slova Páně, zřejmě vypovídající, že podobenství znázorňuje mravní stav Židů za časů Ježíšových a jejich smutný konec: Tak se stane i tomuto pokolení nejhoršímu (t. j. poslední věci židovského lidu budou někdy nadmíru zlé). Oba evangelistové se tudíž pro nás příjemně doplňují.

Podobenství dotýká se nejdříve židovského národu, potom ovšem každého člověka, jenž upadá opět ve hřích. Mojžíšovo zákonodárství vymýtilo nejprve zlého ducha ze židovského lidu (Jeroným); později, když se přikloňoval k modloslužbě, činili tak proroci. Zpronevěřiv se opětně Pánu, potrestán byl zajetím babylonským. Zde změkly tvrdé šíje. Židé odřekli se modlářství i pohanství. Návratem ze zajetí triumfovalo náboženství židovské, zvítězilo hlavně za časů knížat makabejských v II. století před Kristem. Než v brzku jako nikdy před tím zahnízdila se v národě zkáza. Povstaly totiž náboženské sekty, které učení Mojžíšovo potlačovaly — hlavně fariseové. Překroutili kde co. Zmizela víra zbožných předků. Židovstvo za časů Páně podobalo se domu, prázdnému na milost i ducha Božího, stavení, jež okrášleno otvíralo se vjezdu satanovu. Ovládl celý nevděčný národ, jehož duševní stav se zhoršil tak jako nikdy před tím. Židé zabili Messiáše. I upadli ponenáhlu do té zaslepenosti, jakou na nich lze stopovati dodnes — nevidí než bídný kov — jmění, a tomu obětují všecko.

Co povědíno o Židech, platí o zpětilém hříšníku. Upadne-li znovu do dřívějšího hříchu, sesílí svou náklonnost k témuž, hrůza před hříchem se umenší. Člověk poznenáhlu ztrácí důvěru v mocnou pomoc Boží, všecku

odvahu k odporu, a upadne ve své zmalátnělosti zcela do osidel náruživostí. To satanu, zapřisáhlému nepříteli lidstva, dobře jest maje žádného pokoje, ale ovšem zvláštní uspokojení, může-li lidem škoditi a svou zlost na obrazu Božím — lidské duši — si

A kdo by pohoršil jedno z maličkých těchto, kteří ve mne věří, tomu bylo by lépe, aby žernov oslicí ovázán byl o hrdlo jeho a on uvržen byl do moře. Mar. 9, 41.

povědomo; a proto se namáhá osedlati opět člověka, byl-li z něho pokáním a obrácením vypuzen. Bez přestání víří kolem něho. Nezchladiti, usiluje do „svého domu“, to jest do srdce lidského opět se vetříti. Jestliže jej najde „umetený a okrášlený“, nespokojí

se tím, aby sám vešel, ale přizve si více (sedmička znamená v židovské řeči někdy množné číslo) jiných duchů horších! Duše lidská se vyprázdní, když po odchodu zlého ducha neovládne člověka lepší duch (smýšlení), když nekoná žádných dobrých skutků; chvoštištěm vyčištěnou jest, když pokání vykonáno sice dobře, ale kořeny hříchu nevyrvány, ozdobena jest, když obrácenec své dobré stránky staví na odiv pro chválu lidskou. Takové duše tím úsilněji zmocní se zlý duch. — Nepodaří-li se satanu člověka svésti ku dřívějšímu hříchu, útočí naň s jiné strany, nastrčí za sebe jiného pokušitele. Zvítězí-li ten, oba i s jinými ještě vniknou do duše člověka. Výsledek? I jsou poslední věci člověka horší prvních. Hlavně duševní stav člověka se tu míní.

Jak tedy mají státi na své stráži ti, kdož se z nějakého hříchu vypletli. Zlý duch neustále čeká, ne sám, ale se svými tovaryši... Nechať bdí, modlí se, varujíce se zlých příležitostí. Kdykoli nepřítel zaútočí, vroucný pohled k nebesům, na kříž, ho odežene.

Tu oslovili ho někteří ze zákoníků a fariseů: Mistře, chceme od tebe viděti znamení! On pak odpovídaje řekl: Pokolení zlé a cizoložné (odrodilé, svým nábožným otcům zcela nepodobné) žádá znamení, a nebude mu dáno leč znamení proroka Jonáše. Jako totiž byl Jonáš ve břiše ryby tři dny a tři noci: tak bude Syn člověka v srdci země tři dni a tři noci. Muži ninivetští povstanou na soudě s pokolením tímto a odsoudí je, neboť učinili pokání na kázání Jonášovo: a hle, více než Jonáš je tuto královna jihu (ze Sáby), povstane na soudě s pokolením tímto a odsoudí je; neboť přijela od končin země, aby slyšela moudrost Šalomounovu; a hle, více nežli Šalomoun je tuto. (Mat. 12, 39.—42.; Luk. 11, 29. až 32.)

Kdežto po uzdravení posedlého někteří z fariseů obvinili Pána ze společenství s Belzebubem, někteří z lépe smýšlejících vytasili se s přáním, aby na důkaz svého božského poslání ukázal jim nějaký zázrak, zvláště na nebi, asi tak jako podobně ve Star. zákoně Mojžíš, Josue, Samuel prokázali, že od Boha k lidu posláni jsou. Ježíš odepřel. Nebyloť srdce jejich přístupno pravdě. Vždyť již před jejich očima vykonal tolik zázraků, že mohli uvěřiti, jen kdyby byli chtěli. Leč dobrá vůle vůbec jim scházela, a proto ani zvláštní zázrak nebyl by je přesvědčil, že Ježíš jest Messiášem. Kristus nazývá je „pokolením zlým a cizoložným", poněvadž v Písmu sv. spojení Boha s národem židovským často se přirovnává manželskému poměru. Jehova toť manžel, Israel — manželka. Každý odpad od Jehovy a přilnutí k bohům pohanským stává se cizoložstvím. Cizoložné, t. j. odrodilé pokolení znamená tolik, jako lid Bohu nevěrný, Bohem opovrhující.

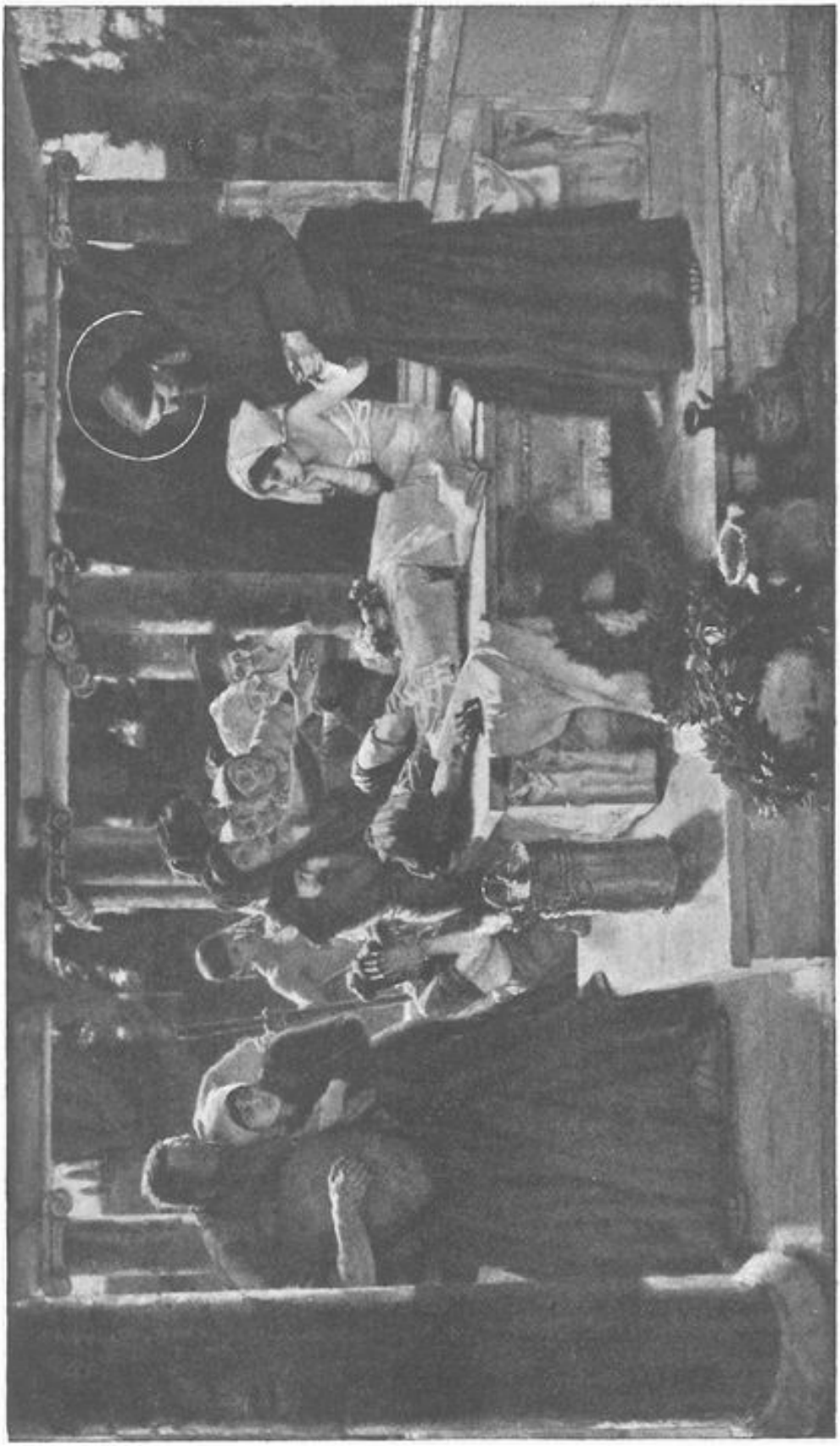
Ale ani nevěřícím, zatvrzelým neodpírá Spasitel zúplna zázraku — odkazuje je na největší zázrak křesťanské víry, na své budoucí z mrtvých vstání, které nastiňoval třídenní pobyt proroka Jonáše ve velrybě. Sv. Augustin praví (Epišt. 102.): Kdo by chtěl zázračné zachování proroka ve velrybě popříti, musil by také zavrhnouti všecky ostatní zázraky. Bůh jakožto pravý původce zázraků může způsobiti právě tak zázrak největší jako nejmenší. Jonášův zázrak mohl Bůh snadno vykonati; vždyť r. 1458 ve Středozemním moři něco podobného se přihodilo: S paluby spadl námořník. Za lodí plující žralok ho pozřel. Když však soudruzi nešťastného, nevědouce jiné pomoci, po rybě střelili a ji smrtelně dělovou koulí zasáhli, vyvrhla námořníka bez úrazu, tak že při životě byl zachován.[1])

Určení času: tři dny a tři noci míní se po židovském zvyku. Počítali občanský den od večera až zase ku příštímu večeru na rozdíl od slunečního dne od východu až do západu slunce. Rovněž se počítával za celý ten den, v němž se nějaké dílo počalo, a za celý, v němž se skončilo. Podle toho počtu leželo mrtvé tělo Ježíšovo tři dny ve hrobě, ačkoli vlastně jen část pátku (první den), celou sobotu (druhý den) a v noci ze soboty na neděli (třetí den). Podobným

[1]) Schegg, Biblická Archaeologie. S. 107; Oken, Svět zvířat, III. S. 58.

způsobem asi čítali den pobytu Jonášova ve velrybě, ne tedy celé tři dny.

Pode jménem „královny jihu“, jež přišla od končin země, aby uslyšela moudrost Šalomounovu, rozuměti sluší královnu ze Sáby, krajiny polední v jižní Arabii, řečené Šťastné. Šalomoun († 975 př. Kristem) moudrostí překonal všechny moudré Východany a Egypťany. Máme dosud od něho 300 přísloví, písní jeho bylo 1005. Rozuměl stromům, od cedru, jenž roste na Libanonu, až k ysopu, který vzniká na zdi, znal

KRISTUS VZKŘÍSIL DCERU JAIROVU.

všechna zvířata a ptáky, brouky a ryby. Králové tehdejšího světa přáli si ho poznati, mnozí vskutku přišli za ním, aby slyšeli jeho moudrost. Tak i královna ze Sáby. Hodlajíc mu klásti různé otázky, přinesla bohaté dary. Ke všem jí Šalomoun odpověděl, o všem ji poučil, tak že při odchodu pravila: Pravát jest řeč, kterouž jsem slyšela v zemi své Blahoslavení muži tvoji a blahoslavení služebníci tvoji, kteříž stojí před tebou vždycky a slyší moudrost tvou! (3. Král 4, 29.; 10, 6.)

Smysl řeči Páně potom je tento: Ninivetští a královna ze Sáby byla pohanka. Onino uvěřili Jonáši, když jim pokání kázal, tato přišla poslechnout moudrosti Šalomounovy. Židé, národ Bohem vyvolený, opovrhli Messiášem, největším prorokem, jehož moudrost nekonečně převýšila moudrost Šalomounovu; proto budou příkladem těchto pohanů o soudném dni zahanbeni a plným právem odsouzeni.

I stalo se, když to (Ježíš) mluvil, jedna žena ze zástupu pozdvihla hlasu a řekla jemu: Blahoslavený život, kterýž tebe nosil, a prsy, kterých jsi požíval! Ale on pravil: Ovšem blahoslavení, kteříž slyší slovo Boží a ostříhají ho. (Luk. 11, 27.—28.)

Tato kratičká zpráva, kterou zaznamenal jenom evangelista Lukáš, nemálo přispívá k tomu, abychom poznali, jak mocně působila na ochotná srdce lidská slova i skutky Páně. Fariseové a zákoníci na cti utrhají, opovrhují Spasitelem, a prostá žena věrou je zahanbuje, pokořuje. V radostném nadšení vyslovuje se pro Ježíše jako Messiáše, osvědčujíc svou úctu a obdiv tím, že blahoslaví jeho matku. Ježíš oslavu své matky neodmítá, doplňuje a vysvětluje. Pravda, dlužno ji míti za blahoslavenou, ale nejprve proto, že především ochotně přijala, věrně se držela a uskutečňovala příkazy Boží. Na téže blaženosti mohou bráti podíl všichni lidé, když zůstanouce věrni Bohu, slovo Boží poslouchají. To jest jediná cesta, kteráž vede do věčné radosti: Chceš-li do života (věčného) vejíti, zachovej přikázání! (Mat. 19, 17.)

Ženě poskytla příležitost k té řeči Panna Maria, jež přišla navštívit svého Syna. Sv. Matouš vypravuje (12. 46.—50.):

Když ještě mluvil k zástupům, aj matka jeho a bratří jeho stáli venku, žádajíce s ním mluviti. I řekl mu kdosi: Hle matka tvá i bratří tvoji stojí venku, hledajíce tebe. On pak odpovídaje tomu, kterýž mu to byl pověděl, řekl: Kdo jest má matka? a kdo jsou moji bratří? A vztáhnuv ruku na své učedníky řekl: Aj, matka má a bratří moji! Neboť kdožkoli činí vůli Otce mého v nebesích: ten jest mi bratrem i sestrou i matkou. (Srov. Mar. 3, 31.—35.; Luk. 8, 19.—21.)

Chtějíce zlehčiti neporušené panenství Matky Boží Marie, chopili se bludaři uvedených slov „bratří Ježíšovi". Hned sv. Jeroným († 420) prohlásil podobnou domněnku za zpozdilost a bláznovství. Podle obyčejné mluvy užívá výrazu „bratr" k označení příbuzenství. Dobrému známému, příteli rádi řekneme: bratře!

Podobně dálo se i za časů nejstarších. (I Mojž. 13, 8.; 14, 16; 24, 48.; 29, 12.) Taktéž pod jménem „bratří", jak o nich Písmo N. zákona častěji se zmiňuje (Mat. 12, 46.; Mar. 3, 31.; Luk. 8. 19.; Jan 2, 12.; 7, 3.; Skut. apošt. 1, 14.; 1. Korint. 9, 5.; Galat 1, 19.), nemíní se tělesní bratří z téže matky, ale pokrevenci: Jakub, Judas, Josef a Šimon, synové Marie, vlastní sestry nebo švakrové blahoslavené Panny. K tomu za důležitý důkaz slouží slovo Ježíšovo, jež pronesl při této příležitosti, vztáhnuv ruce na své učeníky: Aj, matka má a bratří moji! Neboť kdožkoli by činil vůli Otce mého ten jest mi bratrem, sestrou i matkou! Spasitel vysvětluje, že v říši Boží, které přišel založit, duchovní příbuzenství s Kristem více platí, než tělesné. Duchovního svazku dosáhneme, budeme-li věrně plniti vůli nebeského Otce, jak ji Kristus hlásal. Chce tím Kristus Pán říci, jak již ve svém dvanáctém roce pravil, že ve věcech božských ani nejbližší krevní příbuzní nemohou míti přednost a také pro ně nemá se opomíjeti zákon Boží. Zdaliž jste nevěděli, že já v tom, co jest Otce mého, musím býti, pověděl pěstounovi i mateři ve chrámu

(Luk. 2, 49.). A když messiášský úřad konal, opětovně prohlašoval, že úkolem jeho života, příchodu na tento svět není nic jiného, než aby naplnil vůli nebeského Otce. (Luk. 4, 18 43.; Jan 4, 34 5, 30. a j. v.) Tělesně i duchovně ovšem nejbližším Ježíši byla i zůstala Panna Maria, potom teprve jeho apoštolové, učeníci, věřící. Pochopil by tudíž špatně slova Páně, kdo by se domníval, že shora uvedenými slovy ponížil svoji matku. Něco podobného nedá se mysliti o Ježíši, jenž slouží dětem za nejkrásnější vzor dětské oddanosti k rodičům.[1])

[1]) U evangelisty sv. Marka (3, 20. 21.) čteme zprávu, kterouž někteří vykladači chtějí uvésti ve spojení s návštěvou Panny Marie a bratří, jak jsme vyprávěli. Zní: I přišli do domu (do svého příbytku v Kafarnaum): a sešel se opět zástup, tak že nemohli ani chleba pojísti. Když to uslyšeli jeho lidé, vyšli, aby ho ujali: neboť pravili, že se pominul smyslem. — Udání času a kdo by lidé „příbuzní" byli, není udáno; rovněž není jasno, proč se domnívali a proč Marek napsal, že Kristus se rozumem pominul. Proto též tato zpráva doznala různého výkladu. Velmi podrobně o tom psal německý spisovatel Pölzel v díle: Kommentář k evangeliu sv. Marka. (Str. 91.) Podle něho zde uvedení příbuzní liší se od osob matky a bratří Páně, které evangelista Marek později uvádí. (4, 31.—35.) Také nevysvítá ze zprávy, že tito příbuzní ke Kristu přišli, a ještě méně, že by byli se pokusili, zmocniti se ho násilně. Chtěli snad jen zjistiti, zdali proslaveným divotvůrcem je příbuzný Ježíš, snad chtěli ho odvésti do otčiny Nazareta, tam ho pozdržeti nebo před úklady nepřátel a shonem lidu chrániti? Úsudek příbuzných: pozbyl rozumu, chce vyjádřiti ne tak skutečnou událost, jako spíše že pokládali skutky Páně za něco odvážlivého, nepochopitelného. Řecký překladatel užil časoslova, jež potom nepřichází v celém překladu ve významu: zblázniti, minouti se s rozumem. Jelikož však úsudek příbuzných zní jako podivná výjimka, an nikdo jiný takto neuvažoval, táže se kde kdo ze čtenářů, jakým právem o rozumnosti jeho pochybovali, když přece celé působení Páně u Židů vzbuzovalo všeobecný údiv? Či byli už před tím proroci jmíni za blázny? Ctihodný Beda zakončuje úvahu slovy: Není prorok beze cti leč ve své vlasti a svém domu (Mat. 13. 57.), či jinak i jeho vlastní příbuzní uráželi se na jeho prostém rodu, pohrdali jím, nemajíce ho za toho, který v pravdě byl. Tvrdí, že je Messiášem, syn tesařův! Nezbláznil se?

KAPITOLA ŠEDESÁTÁ DEVÁTÁ.

Pán Ježíš učí v podobenstvích. Co jsou podobenství a proč v nich Ježíš učil. O rozsévači.

Slovem podobenství, řecky parabola (od časoslova paraboleín = proti sobě postaviti, srovnávati) rozumí se vypravování událostí z přírody nebo z lidského života, aby se takto náboženské pravdy staly srozumitelnými, znázornily. Událost se třeba ani nestala, ale státi mohla, je přirozena. Podobenství tím, že se bere z oboru přirozených událostí, liší se od pohádky, která přirozenému oboru se vymykajíc, vyličuje nám mluvící zvířata, stromy i jiné bytosti, což se se skutečností nesrovnává a mohlo by se státi jen zázračným způsobem.

Poměr mezi světem viditelným a neviditelným, jak Tvůrce ustanovil, spočívá v tom, že v přirozeném řádě nacházíme obrazy a podobenství pro pravdy nadpřirozené. Nebo neviditelné vlastnosti jeho (Boha) ze stvoření světa, skrze ty věci, kteréž jsou učiněny, rozumem pochopené spatřeny bývají, totiž jeho věčná moc a božství. (K Římanům 1. 20.)

Šedesát a šedesát čtyři v Písmu Nového zákona obsažených podobenství Páně vztahují se na království Boží. Významem tím se míní (podle spojitosti) buď církev nebo říše milosti ve člověku, nebe nebo všecko toto zároveň. Místo říše Boží říká

se království Boží; proto přemnohá podobenství začínají: Podobno je království Boží . . .

Máme-li události evangelických podobenství uvésti v přehledu, mohou se roztříditi takto:

1. Podobenství o hlásání království Božího a poměr lidí k němu: o rozsévači, o nevěrných vinařích, o veliké hostině.

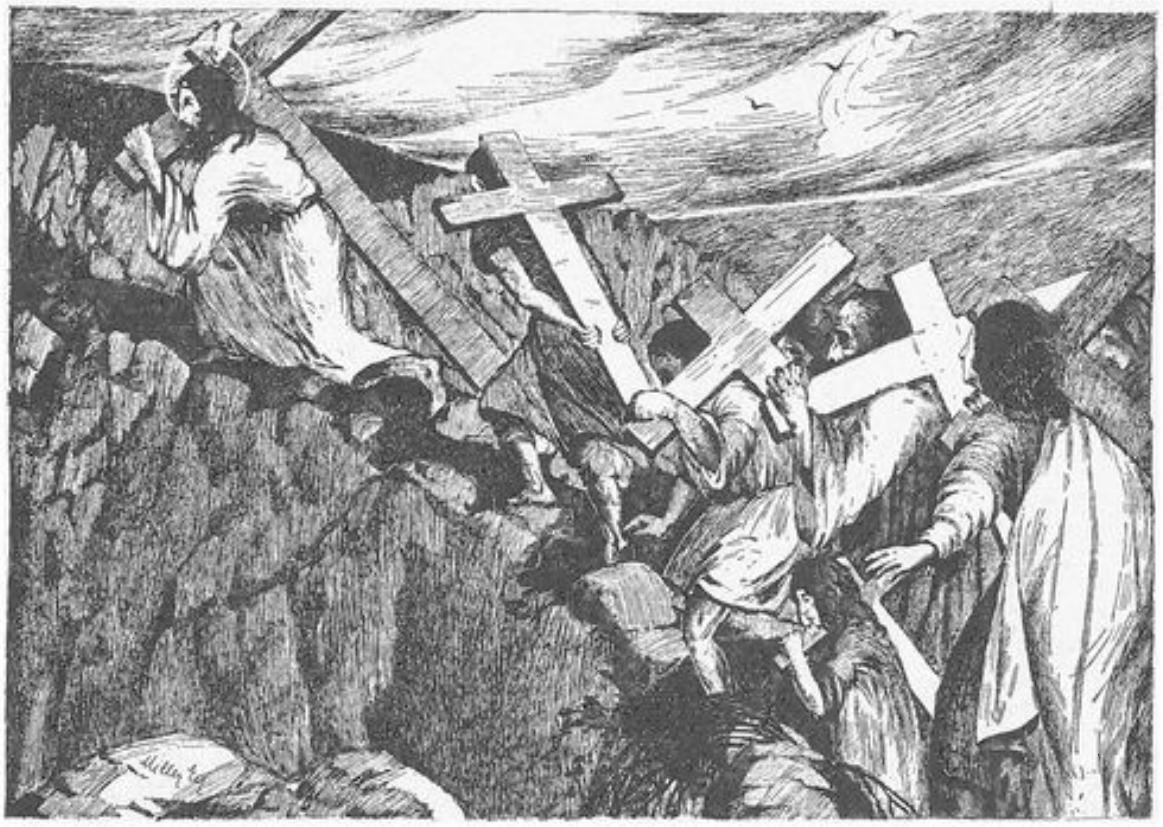
2. Podobenství o vzácnosti království Božího, jeho vzrůst po světě a v lidských srdcích: podobenství o pokladu skrytém na poli, drahé perle, o zrnu hořčičném, o kvasu.

3. Podobenství o milosrdenství, jímž Bůh usiluje pro své království získati hříšníky a pohany: podobenství o dobrém pastýři a ztracené ovci, o penízi ztraceném, o marnotratném synu.

4. Podobenství o různých ctnostech, jež si mají přivlastniti členové království Božího na zemi: nebeské smýšlení (podobenství o zpozdilém boháči), pokoru (o fariseovi a publikánu), péči o zachování posvěcující milosti Boží (o muži na svatbě bez roucha svatebního), ostražitost (o desíti pannách), věrné využitkování milostí (o hřivnách), smířlivost (o služebníku nemilosrdném), horlivost ve službě Boží (o dělnících na vinici).

5. Podobenství o rozmanitosti ve příslušnících království Božího, jejich konečné roztřídění: podobenství o koukoli v pšenici, o síti naplněné rybami, o Lazaru a boháči.

Nejnověji dosti šťastně rozdělují bohoslovci[1]) paraboly Páně na: 1. podobenství o vzniku, podstatě a působnosti království Božího, 2. na podobenství o údech této říše a jejich povinnostech a 3. o představených království Božího a jejich poměru k údům.

„Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne.“ Mat. 16, 24.

Proč učil Pán Ježíš v podobenstvích?

Z různých příčin. Obyvatelé východu mluví tak při své živé obrazotvornosti s oblibou. Jejich mudrci a učitelové používají přemnohých obrazných rčení. Chtěl-li Ježíš podobně jim působiti, jim čeliti, musil se chopiti jejich vyučovacího způsobu. Obrazy a podobenství osvětlí a znázorní rozumu lidskému jakousi pravdu, že srdcem k ní přilneme. Závažnější důvod pověděl Spasitel

[1]) Professor Leopold Fonck v Innomostí ve spise „Paraboly Páně“ VIII.

sám. Když se ho učeníci tázali, proč mluví k lidu v podobenství, řekl jim:

Protože vám dáno jest znáti tajemství království nebeského; ale jim není dáno. Nebo kdo má, bude jemu dáno a bude hojněji míti: ale kdo nemá (t. j. málo má a toho nedbá) i to, což má, bude od něho odňato. Proto v podobenství mluvím jim, že vidouce nevidí a slyšíce neslyší aniž rozumějí. I naplňuje se na nich proroctví Isaiášovo, jež dí: Ušima budete poslouchati, a neuslyšíte; očima budete hleděti, a a neuvidíte; neboť ztučnělo srdce lidu tohoto a těžce poslouchali ušima a zamhuřovali oči své, aby snad někdy očima neuviděli a ušima neuslyšeli a srdcem nesrozuměli a neobrátili se, a abych neuzdravil jich. Vaše oči však jsou blahoslaveny, že vidí, i uši vaše že slyší. Neboť v pravdě pravím vám, že mnozí proroci a spravedliví toužili uzříti, co vidíte, a neuzřeli, a uslyšeti, co slyšíte, a neuslyšeli. (Mat. 13., 10.—17.; Mar. 4., 10.—12.; Luk. 8, 9.—10.; 10. 24.)

Mluvil tudíž Kristus Pán v podobenstvích, poněvadž měl posluchače rozdílných schopností duševních. Část smýšlejíc spravedlivě, byla hotova upřímně přijmouti pravdy spásy — království Boží; část druhá, nevěřící a zlomyslná, odmítala pravdu. Dobře smýšlející za vlivu milosti Boží pochopili význam podobenství, jestliže nikoli nebo jen částečně, Spasitel sám hned vysvětlil. Nepřístupným zůstala podobenstvím nastíněná pravda skrytou, poněvadž dále po smyslu řeči se nepídili. Ježíš jim nepodal vysvětlení, jelikož by je byli zlehčili, překroutili a Krista po-

Seberte nejprve koukol a svažte jej ve snopky ku spálení; pšenici však shromažděte do stodoly mé. Mat. 13. 30.

tupili. Proto poroučel svým učeníkům, aby svaté věci nepředkládali psům a perel neházeli vepřům, aby jich nepošlapali. (Mat. 7, 6.) Tak osvědčilo se přísloví, že tomu, kdo má, bude přidáno, aby měl nadbytek, a kdo nemá či málo má a toho si neváží, tomu vzato bude i to, co má. Kdo jest přístupným pro nebeská tajemství, obdrží náplň milosti Boží, aby vždy a vždy hlouběji vnikal v poznávání jich, pokračuje též v poznávání Boha; ale kdo vlastní vinou se odvrací, tomu odňato bude skrovné světlo, které mu svítí, a tak poznenáhlu oslepne pravdě. — Nepřístupný nechápe pravd po-

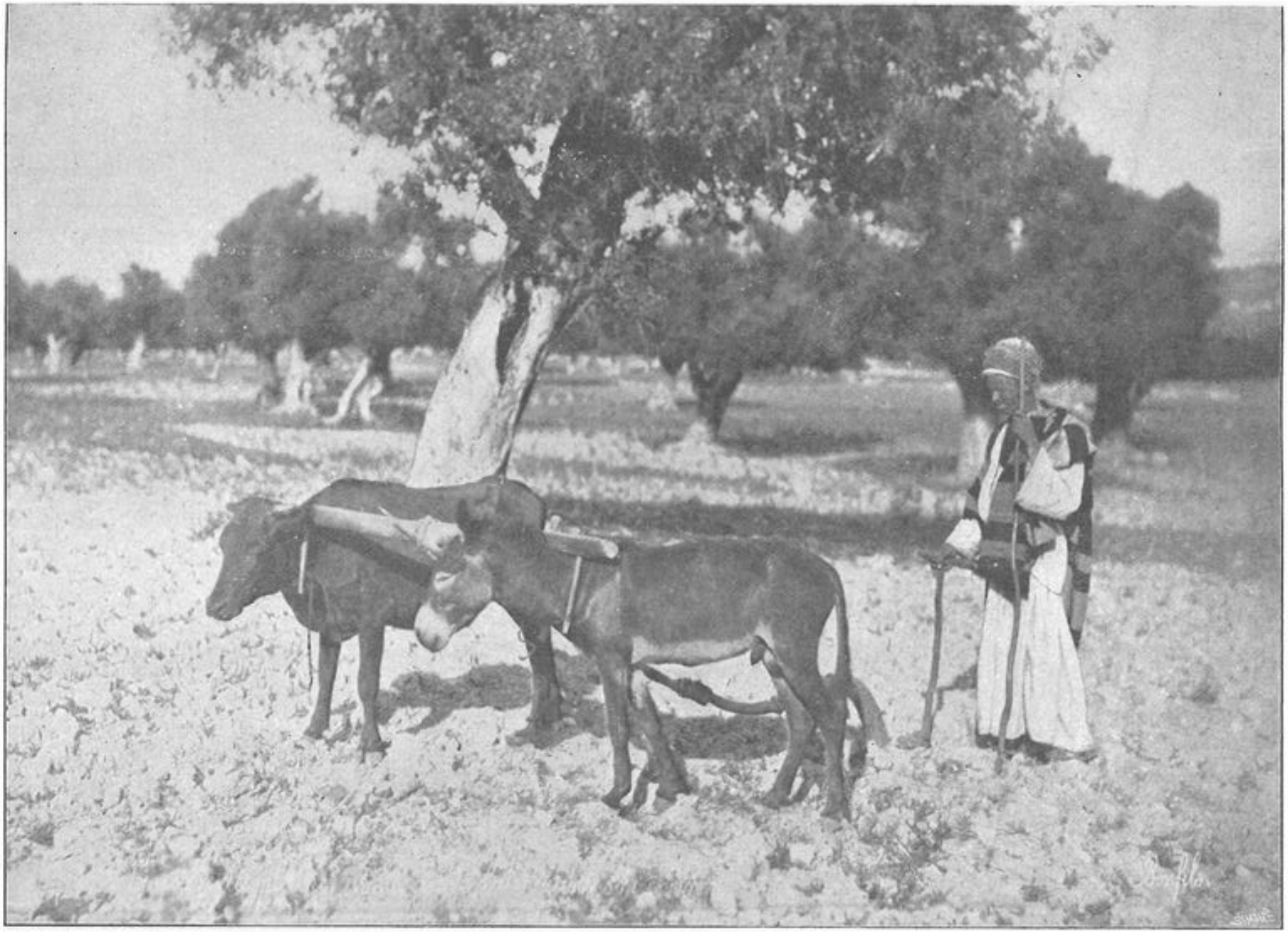
dobenstvím skrytých, jelikož „vida nevidí, slyše neslyší“. Vidí skořápku, ale ne zrno, slyší událost, nevnímá však pravdy touto znázorněné. Nepřístupnost a nevěru předpověděl již prorok Isaiáš, jemuž Bůh zjevil, že mnozí Židé pravdy nepřijmou, ani jí nebudou chtíti slyšeti a proto se také neobrátí. Naproti tomu blahoslaví Spasitel všechny lidi, kteří mají smysl pro spasitelné pravdy, je přijmou, pochopí a dle nich se zařídí. Lze je za šťastné považovat, poněvadž došli toho, po čem spravedliví a proroci Starého zákona marně toužili. Zvěstovali sice příchod Messiášův, ale jeho učení neslyšeli, zázraků neviděli, působení se nedočkali.

Podobenství o rozsévači.

V ten den vyšed Ježíš z domu, posadil se u moře. I sešli se k němu zástupové mnozí, tak že vstoupiv na lodičku, posadil se a veškeren zástup stál na břehu. I promluvil k nim mnoho věcí v podobenstvích řka: Aj vyšel rozsévač, aby rozséval. A když rozséval, padla některá (zrna) vedle cesty; i přiletěli ptáci nebeští a sezobali je. Jiná padla na místa skalnatá, kde neměla mnoho země, a vzešla rychle, poněvadž neměla hluboké země. Když však vzešlo slunce, uvadla, a poněvadž neměla kořene, uschla. Jiná padla do trní; i vzrostlo trní a udusilo je. Jiná však padla v zemi dobrou; i vydala užitek: některé stonásobný, jiné šedesátnásobný, jiné třicetnásobný. Kdo má uši k slyšení, slyš. (Mat. 13, 1.—9; Mar. 4, 1.—9; Luk. 8, 4.—8.)

Sv. Matouš a Marek vypravují o okolnostech, za kterých Pán Ježíš podobenství pověděl. Vyšel z domu k jezeru. Domem tím míní se buď příbytek sv. Petra v Kafarnaum (Mat, 8, 14) anebo nějaký jiný domek tamže, v němž se Pán obyčejně zdržoval od té doby co odešel z Nazareta. Vzpomenuto již, že Kafarnaum nazývá se proto městem jeho (t. j. Ježíšovým). Evangelista píše určitě „v ten den“; ale jakkoli tudíž čas podobenství znal a snad i první křesťané, pro nás zůstává záhadným; jen tolik se dá ze spojitosti dějů stanoviti, že se tak stalo v druhém roce působení Kristova před třetí velikonocí. Dějištěm přednášky jest „moře“ Genezaretské, vlastně líbezné břehy jeho. Jako tehdy, tak i nyní obklopují vodní hladinu značně vysoké, jakoby vlnité pahorky, jež na severu rozdělují údolí řeky Jordánu. Na úpatí pahorků postavil se z blízka i z dáli přiběhlý lid. Škoda jen, že přivábila je sem více zvědavost uvidět zázraků než ochota k následování Páně. K vůli pohodlnější řeči vstoupil Spasitel na lodičku, jež snad náležela sv. Petrovi nebo některému z jeho učeníků. I posadil se nejspíše u kormidla lodičky směrem ke shromáždění. Není pochyby, že podobných lodiček se houpalo na hladině více; patrně i na nich seděli zvědavci. Abychom porozuměli podobenství, přihlédněmež, oč se jedná. — Rozsévačem označuje Kristus všeobecně rolníky setbou zaměstnané. Možno, že některý právě na blízku rozséval. Semenem se rozumí dosavadní trojí druh palestinského obilí: pšenice, ječmen nebo proso. Většina vykladačů Písma se domnívá, že jde o pšenici, kterouž Písmo obyčejně prostě zove „obilím“, poněvadž ponejvíce a všude v zemi se pěstuje. Sémě jako u nás za stara tam doposud se rozhazuje rukou obyčejně v listopadu za deště, od něhož zdar osení závisí.

Půda kolem jezera jest skutečně různá. Na pobřeží leží dobře sdělaná, úrodná pole, jež ohraničují cesty, mezníky jako u nás. Výše na horských svazích aneb i v horách samých zorány jsou jenom úbočí a údolí. Tamní rolníci neořou podle našeho způsobu. Spokojí se tím, když (jako Jihoslované) nakypří tvrdou půdu chatrným nářadím: do rýh hned zasejou. Větší pole protíná obyčejně více pěšin práva veřejného či soukromého. Četli jsme již, že Ježíš jda obilím, t. j. pěšinkou skrze obilí, nebránil apoštolům, aby trhali klasy. Východní hospodář obdělává obyčejně pole jen tolik, kolik pro rodinu potřebuje; i není vzácností, že vedle pěkného osení leží druhý kus pole ladem, hlavně na úbočí vršíků, kdež hořejší část polohy má kamenitý spodek a málo prsti. Neschází zde trní nebo bodláčí, jež mezi kamením osedlo úrodnější místečka půdy.

ORÁNÍ V PALESTINĚ.

Půda taková ovšem nestejně prospívá zrnu. Rozsévá-li hospodář, vždycky nějaká část semene padne na cestu, pěšinku. Lidi a zvířata je pošlapou, ptáci sezobají. Hrdličkami a divokými holuby krajina se jen hemží. — Jiná část padne na kamenitou půdu, co má tenounkou vrstvu prsti. Semeno sice se uchytí a vyrazí, ale že mu schází vláha hlubší ornice, na žhavém slunci brzo uschne. — Opět některá část padne do země mezi trní a hloží — kořeny je udusí. V okolí Kafarnaum nacházejí se podnes druhy bujně kvetoucího bodláku, hlavně při cestách, že velikostí přečnívají jezdci přes hlavu.[1]) Nedivme se tudíž, že udusí semeno. — Poslední část semene konečně padnouc v zem dobrou, přinese užitek, jedno 30, 60 i 100 zrn. Po tom, co jsme uvedli o plodnosti země palestinské, není údaj takové úrody neobyčejný. Písmo sv. (V. Mojž, 8, 7.—9; 8, 10 a j. v.) i spisovatelé nad to tvrdí, že zaslíbená otčina Židů bývala mnohem úrodnější. Isák měl žně v jižnějším Filištinsku stonásobné. (I. Mojž. 26, 12.). Jelikož za časů krále Davida na 1 čtvereční míli připadalo asi 10.000 obyvatelů, musila býti Palestina převelmi úrodnou. Spasitel sám obšírně vysvětluje, které pravdy míní prosloveným podobenstvím. Chtěl naznačiti, jak působí hlásání slova Božího na lidská srdce.

Vy tedy poslyšte podobenství o rozsévači: Jestliže kdo slyší slovo o království a nerozumí mu, přichází zloboh a uchvacuje to, co bylo zaseto v srdci jeho; to jest ten, který byl naset vedle cesty. Kdo však byl zaset v místa skalnatá, jest ten, který slyší slovo a hned je přijímá s radostí; avšak nemá v sobě kořene, nýbrž jest dočasný, a když nastává pro to slovo soužení neb pronásledování, ihned se pohoršuje. A kdo byl zaset mezi trní, jest ten, který slyší slovo, ale pečování toho světa a klam bohatství udušuje slovo, i stává se neplodným. Kdo však byl zaset v zemi dobrou, jest ten, který slovo slyší a mu rozumí a přináší užitek a vydává jeden sto, druhý šedesát. jiný pak třicet. (Mat. 13, 18.—23.; Mar. 4, 14.—20.; Luk. 8, 13. 15.)

Semeno tedy slovo Boží. Vhodné přirovnání; neboť slovo Boží přinášeti může i má užitek, což se stane, jestliže se člověk podle něho řídí a koná dobré skutky. K tomu požaduje, abychom slovu Božímu srdce otevřeli, jako půda orbou se otvírá semenu. Rozsévač je sám Kristus Ježíš, jenž dříve vlastní rukou, nyní skrze biskupy a kněze všech věků rozsévá zrnka božské pravdy. Na ušlapanou cestu padá drahé sémě u těch, kteří zatvrdili srdce svá hříchem. Slyší sice, ale nepřijímajíce ho s náležitou pečlivostí, nerozumí jádru. Zůstane na povrchu krátkou dobu v paměti a poněvadž o něm neuvažují, způsobí ďábel snadno, že nezapustí kořenů. Vytlačí je ze srdce pokušením, že není povinností podle pravdy se říditi. Tak se zrnéčko božského světla ututlá, člověk zapomíná, až naň nemyslí — zůstane bez ovoce spravedlnosti. — Na kamenitou půdu padá slovo Boží u vznětlivých, kteří je přijímají radostně a s ochotou, jelikož citům a pocitům jejich lahodí. Nezapadá však hlouběji do srdce, nezapouští kořínků, protože ho nepřijali v živé víře s láskou. Také jim schází pevná vůle, aby v životních protivenstvích se jím řídili. Narazí-li na překážky, pohnou-li se nezřízené jejich žádostivosti mocněji, přiletí-li pokušení, jestliže život podle zásad evangelia lidé světsky smýšlející jim zlehčují nebo snad je proň pronásledují, zprotiví se a stane se takovým lidem náboženský život obtížným, že od něj upustí a stanouce na cestách bývalého nespořádaného života, nepřinesou užitku pro život věčný.

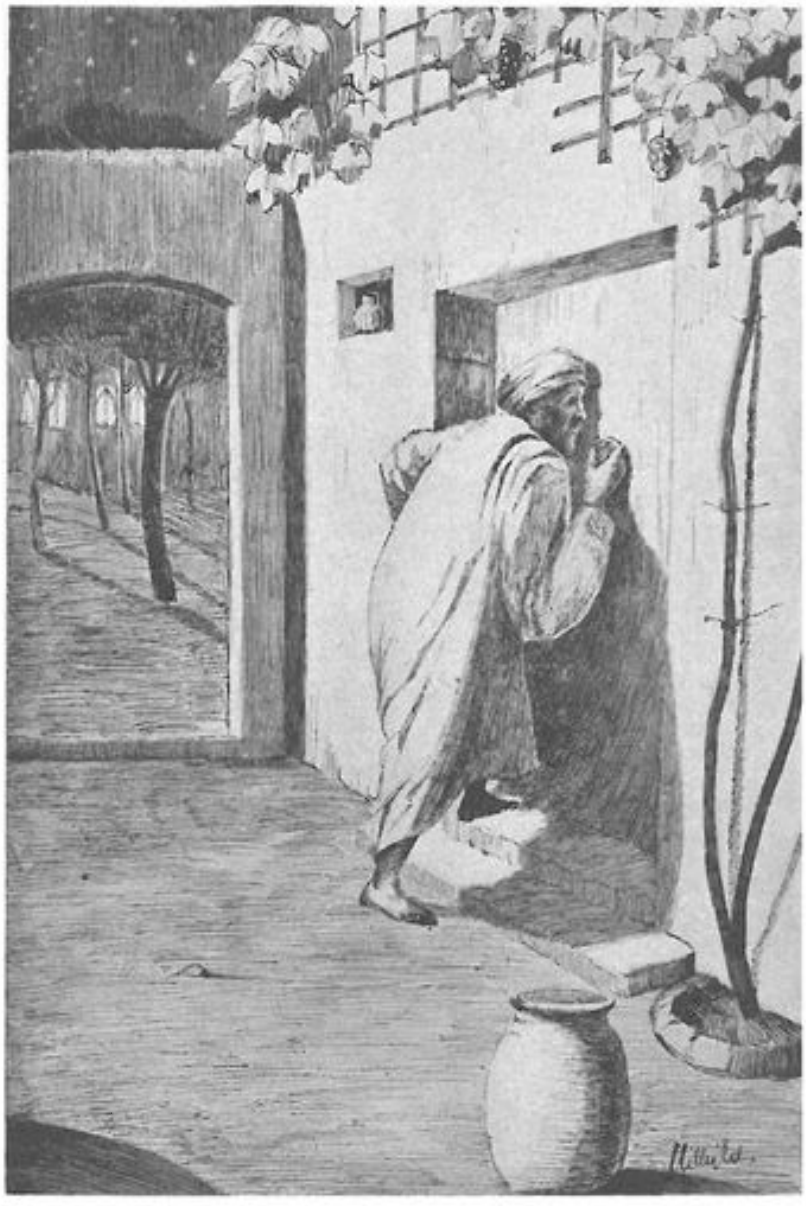
Mezi trní padá slovo Boží tehdy, když člověk je přijímá a o jeho pravdě se pře-

[1]) Fonck l. c., str. 76.

ORÁNÍ V PALESTINĚ je těžkou a mozolnou prací, avšak zaměstnáním čestným. Kamenitá země Kanaan nedovoluje užívati pluhů kolečkových jako u nás. Setkáváme se s pluhem nejjednodušším. Silná radlice, k níž připevněna bývá pevná tyč, sloužící za rukojeť, a jiná tyč jako voj. Rozumí se, že je těžko tímto pluhem udělati rovné brázdy. Proto podobenství Kristovo: Žádný, kdo vztahuje ruku svou k pluhu a ohlédá se nazpět, není způsobilý ke království Božímu. (Luk. 9. 62.)

svědčiv má nejlepší vůli poslechnouti, ale — při tom má nemírné starosti o pozemská zboží touhu po bohatství a požitkářství. Nemůžete sloužiti Bohu a mamoně! Zakotví-li v srdci nespořádaná touha a sklon ke jmění a smyslným radostem, potlačí každou touhu po věcech božských, udušuje sémě slova Božího, že člověk nevydá žádného ovoce pro život věčný. Případně srovnává Kristus nesmírné starosti světské a jmění s trním; vždyť obé přečasto majitele bolestně bodá. Vzpomeňme jen nepokoje lakomcova, jenž nemá nikdy dosti, vzpomeňme na jeho úzkostlivost, aby o nic nepřišel pamatujme na výčitky svědomí, jež přepadají smilníka a nabudeme obrazu, kolik trpkostí plodí služba světu.

Na dobrou půdu padne slovo Boží u lidí, kteří uslyševše, v srdci dobrém a výborném je zachovávají a užitek přinášejí v trpělivosti. (Luk. 8, 15.) Dobrým nazýváme srdce, hoří-li upřímnou touhou po spáse, opravdově jsouc odhodláno poslechnouti vůle Boží a jí se říditi. Čisto je srdce, jestliže není přeplněno tím, co srdce žene proti užitečnému přijetí slova Božího jako jsou zatvrzelost ve hříchu, malomyslnost v neštěstí a pokušení, nezřízená touha po bohatství a smyslných požitcích. Abychom srdce připravili slovu Božímu, máme nábožnou modlitbou upoutati nepokojné myšlenky a upřímně při tom žádati a se i vynasnažovati, abychom přikázání Boží stále lépe poznávali a vždy dokonaleji plnili. Než slovo Boží máme též v srdci svém zachovávati, častěji o něm uvažovati, nedopustíce, aby nám je vypudil z mysli pokušitel-ďábel, některý zlý příklad špatných křesťanů nebo pozemské starosti a zaměstnání. Konečně neztrácejme trpělivosti, když se nám chce ruce založiti v klín, protože se nám zdá, jakobychom prospívali v dobrém pomalu, či kdybychom jednou dvakráte dobré úmysly zrušili. Nezoufejme, klesneme-li, ale obraťme se lítostivě k Bohu, jenž pln milosrdenství nechce smrti hříšníkovy, ale aby obrátě se živ byl. V trpělivosti své vládnouti budete dušemi vašemi! (Luk. 21, 19.) Stálostí a setrvalostí obstojíme proti všelikému nebezpečenství a zachováme duše své k věčnému životu. Čím věrněji budeme s milostí Boží hospodařiti, tím více se obohatíme ctnostmi a dobrými skutky, čím větší zásluhy, tím větší odměna. Neboť kdo má, bude jemu dáno a bude hojněji míti; ale kdo nemá, i to, což má, bude od něho odňato. (Mat. 13, 12.)

NEODBYTNÝ SOUSED. (Luc. 11. 5—7.)

KAPITOLA SEDMDESÁTÁ.

Podobenství o obilí. O koukolu v pšenici.

A řekl: Tak děje se v království Božím, jako když člověk uvrhne símě do země a (potom) spí, a vstává v noci a ve dne, a símě vzchází a vzrůstá, — on sám neví jak. Neboť země plodí samoděk, nejprve stéblo, potom klas, na to plné zrno v klasu. Když pak plod to dopustí, ihned přičiní srp, neboť nastala žeň.
(Mar. 4, 26.—28.)

Toto podobenství zaznamenal jediný sv. Marek, nikoli však za okolností, za jakých je Pán Ježíš promluvil. Vykladači Písma se domnívají, že tenkráte, když posluchačům proslovil podobenství o rozsévači.

Obraz sám nepotřebuje dlouhé vysvětlivky. Zasije-li a zaorá-li kdo semeno do pole, roste samo, tak že rozsévač nemusí mu žádné zvláštní péče věnovati. V objetí země vyklíčí, vydá stébla i klasy. Celý postup je ovšem pro nás tajemstvím. Majitel arci nechodí lhostejně kolem osení, ale bedlivě stopuje jeho vývin, vzrůst, zrání, aby v pravý čas žní je srpem požal. O srpu, jehož ženci užívali dosud a někde na horách i u nás užívají, zmiňuje se již Mojžíš. (V., 16, 9.; 23, 26.; Jerem. 50. 16.; Joel 4, 13.) Podle zprávy sv. Marka (4, 34.) vysvětlil Kristus svým učeníkům v soukromí každé podobenství, tedy i toto; leč vysvětlení se nám nedochovalo. Jako při dřívějším podobenství rozsévačem míní se Spasitel a po tom jeho zástupcové na zemi, půdou srdce lidská, žní soud soukromý a potom poslední, poněvadž oba soudy v podstatě končí týmž rozsudkem. Tak aspoň rozuměli evangelickému slovu žeň sv. Jan Zlat., Jeroným. Jako zrno vlastní klíčivostí bujíc, tiše a stále těší se z nebeského požehnání, tak klíčí a vyvíjí se království Boží, církev Kristova, na zemi až do skonání světa. Podobně i v srdci jednotlivcově. Símě slova Božího raší v nás nepozorovaně, roste, dá ovoce, když mírnému vání milosti Páně neklademe odporu. Při smrti, kdy ztrácíme čas milosti, přijde Pán na žeň, aby nás jakožto sklizeň setby Boží zavezl na nebeské humno. — Podobenství toto zajisté velmi potěšilo učeníky Spasitelovy, kteří si jeho říši dosud představovali jako nějaké pozemské království a nevěreckým počínáním náčelníků lidu nemálo znepokojeni byli. Měli se z něho poučiti, že po založení messiánské říše není více v ní zapotřebí přítomnosti Spasitelovy. Zvěděli, že jeho království svou vlastní životní silou i po odchodu zakladatelově se rozvinouc, přinese nádherné ovoce, které při svém druhém příchodu Pán přijme a jako nepomíjitelný poklad nadále zachová.

O koukolu.

Kdežto obě podobenství o rozsévači a vzrůstu osení znázorňovala rozvoj království Božího v lidských srdcích, vypodobňovalo podobenství o koukolu vnější útvary tohoto království. Jak jsme již pověděli, znamená slovo „království Boží“ „říše nebeská“ podle slovní spojitosti buď říši duchovní nebo říši milosti Boží v lidských srdcích, někdy církev (říši viditelnou), někdy říši svatých v nebi (ř. neviditelnou.) V podobenství o koukolu nastiňoval Ježíš poměry říše viditelné.

Jiné podobenství předložil jim řka: Podobno jest království nebeské člověku, který našel dobrého semene na poli svém; a když lidé spali, přišel nepřítel jeho a nasel koukole mezi pšenici a oděšel. Když pak vyrostla bylina a vydala plod, tu ukázal se i koukol. I přistoupili služebníci hospodářovi a

MEŠITA OMAROVA.

řekli jemu: Pane, zdali jsi nenasel dobrého semene na poli svém? Odkud tedy má koukol? On pak vece jim: Člověk nepřítel to učinil. I řekli mu služebníci: Chceš-li, abychom šli a vytrhali jej? A on pravil: Ne, abyste snad, trhajíce koukol, nevytrhali spolu s ním i pšenice. Nechte, ať oboje spolu roste až do žní; a v čas žní řeknu žencům: Seberte nejprve koukol a svažte jej ve snopky ke spálení; pšenici však shromážděte do stodoly mé. (Mat. 13, 24.—30.; Mar. 4, 26. 29.)

Spasitel přirovnává nebeské království „člověku, jenž nasil dobrého semene na poli svém". Byli bychom očekávali, že je připodobní zasetému poli, jelikož všecky následující obrazy pole se vztahují ke království tomuto. Srovnání však s rozsévačem vysvětlujeme z toho, že rozsévač jest hlavní osobou obrazné mluvy této, poněvadž zdar osení závisí od setby. Dle všeho pán dal pole hlídati; ale opatrovníci usnuli. Nedbalosti jejich využitkoval nepřítel. — Je však též pravdě podobno, že spaním se míní obyčejný spánek noční a že nepřítel nepěkný čin ukryl noční temnotou. Koukolem míní se všecek druh plevele. Jako i u nás tak i na východě obilí škodí nejvíce jílek (lat. lolium) neobyčejné velikosti. Tráva tato podobá se stéblem i zrnem (dokavad neuzraje) nemálo pšenici — uzralá ovšem znatelna je tmavými klasy. Kdo by chtěl plevel v uzrávající pšenici vytrhati, vytahal by i pšeničná stébla, jelikož obojí kořínky prorostly. Obyčejně se vybírá při seči anebo až v zrnu. Snopky plevele z nedostatku dříví na východě topí, čímž zároveň nejlépe zničí její zrno dlouhé klíčivosti. Že i čeleď nad tolika koukolu se pozastavovala, svědčí o čistotě půdy i setového zrna; jinak by se nedivili. Kristus podobenství vysvětlil sám:

Tehdy rozpustiv zástupy, přišel domů. I přistoupili k němu učeníci jeho a řekli: Vylož nám podobenství o koukolu polním. On pak odpověděv, pravil: Rozsevač dobrého semene jest Syn člověka; pole jest svět; símě dobré, to jsou synové zla: nepřítel však, jenž je nasil, jest ďábel, žeň pak jest konec světa, a ženci jsou andělé. Jako tedy sbírá se koukol a ohněm se pálí, tak bude při skonání světa. Pošle Syn člověka anděly své, i seberou z království jeho všecka pohoršení i ty, kteří činí nepravost, a uvrhnou je do peci ohnivé; tam bude pláč a skřípění zubů. Tehdáž budou spravedliví skvíti se jako slunce v království Otce svého. Kdo má uši k slyšení, slyš. (Mat. 13., 36.—43.)

Na výkladu podobenství lze stopovati trojí směr: 1. původ dobra i zla v království Božím, 2. proč Bůh trpí zlé lidi mezi dobrými, 3. rozluka i konečný osud všech lidí o posledním dni.

Syn člověka Ježíš Kristus hlásal dobré i svaté učení, dával dobrý příklad, přijímal do své říše-církve všechny lidi dobré vůle, poslal jim po nanebevstoupení Ducha sv., aby mohli konati dobré skutky. Na křtu sv. daroval všem příslušníkům svého království tři božské ctnosti jakožto zárodek ostatních ctností, učil je skrze zástupce pravdám víry, nabízeje jim veškeré prostředky spásy ve svátostech — ďábel však v nenávisti k lidem i Bohu vynasnažuje se jak jen může škoditi Messiáši a jeho království tím, že svádí lidi ke zlému, vzbuzuje v nich hříšné žádosti, rozširuje bludná učení, kazí špatnými příklady, pohoršením a svádí slovem i tiskem. A poněvadž přemnozí ho poslouchají, a klesnou, stává se, že v církvi vedle dobrých nacházejí se též lidé zlí. Směs „synů Božích" se „syny světa" povstane, když hlídači usnou, t. j. když představení církve v užším i širším smyslu slova: biskupové, kněží, učitelové, rodiče, strážci zákona — nebdí nad svými podřízenými.[1]) Z té příčiny napomínal důrazně sv. Pavel starší (biskupy a kněze) v Miletu a Efesu: Buďtež

[1]) S. Hieronymi in Math. 23. 37.; August. quaest. 11. in Math.

MEŠITA OMAROVA (obr. na str. 359.) stojí na místě bývalého chrámu jerusalemského. Na místě tomto u brány Nikarovy, jíž vcházelo se do předsíně žen, byl Ježíš čtyřicátého dne po svém narození obětován.

bedliví sebe i všeho stáda, v němžto Duch sv. ustanovil vás biskupy, abyste spravovali církev Boží, kteréž dobyl svou krví. (Skut. ap. 20, 28.) K Efeským (6, 4.) napsal: Vy otcové vychovávejte synů a dcer svých v kázni a v trestání Páně!

Jako představení mají pečovati o svěřené stádečko, tak zase každý má bdíti sám nad sebou, nad svými myšlenkami, náklonnostmi, styky s lidmi, četbou, nad svými slovy a skutky. Střízliví buďte, neboť nepřítel váš, ďábel, obchází jako lev řvoucí, hledaje, koho by pohltil, varovně volá sv. Petr. (5, 8.)

Hospodář zapověděl čeledi trhati plevel, t. j. násilně zlé od dobrých odděliti. Pán Ježíš neudává ve svém výkladu, proč a jak by měli býti vyloučeni z církve se zlými i dobří. Sv. Otcové se touto otázkou mnoho zabývali.[1]) Výsledek jejich přemýšlení podává sv. Tomáš z Aquině: Důvod, proč Bůh trpí mezi dobrými lidmi zlé, spočívá v tom, že dobří jimi jsou od Boha zkoušeni, očištěni a zdokonaleni. Také možno, že někteří zlí se vzpamatují a obrátí. Někteří se nám zdají zlí, ale ve skutečnosti nejsou. My lidé posuzujeme bližního podle zevnějšku, Bůh ale podle jeho smýšlení, které nám je skryto. Kdyby někdo ze společnosti lidské odstraňoval násilím zlé, kteří přečasto zastávají vysoké hodnosti, trpěli by i dobří.[2]) Jako Bůh shovívá zlým, máme i my k nim míti rozumný ohled, střežíce se, abychom jich přehnanou přísností nezatvrdili a zbytek jejich dobré vůle nezničili.

Ze zákazu Páně, aby plevele služebníci netrhali, nesmíme usuzovati, že by nenáležela církvi moc trestní proti údům církve, kteří pohoršení dávají, proti bludařům. Již sv. Pavel vyloučil z křesťanské obce jednoho Korinťana pro krvesmilství. (1. Kor. 5, 5.) Sv. Jan Zlat. při tomto podobenství poznamenal, že Spasitel nezapovídá potlačovati bludy a bludaře, ale že zapovídá je tělesně ničiti, zabíjeti. Týž názor vyslovili sv. Augustin, sv. Tomáš Aquinský a j. v.)

Zlí a dobří nebudou stále vedle sebe v království Božím. Při skonání světa, o soudném dni, nastane věčné rozloučení Syn člověka, Ježíš Kristus, jemuž Otec postoupil všecek soud (Jan 5, 22.), přijde v tomto dni s velikou mocí a velebností, aby jednomu každému odplatil podle skutků jeho. (Mat. 16, 27.) Ihned pošle anděly, aby oddělili zlé od dobrých — zlé zapudí od tváře své do míst věčného trápení. Naproti tomu uvede dobré, zářící oslaveným tělem, do nebeské vlasti, kdež před trůnem Božím budou svítiti a lesknouti se jako slunce a hvězdy na obloze. (Mat. 25, 31.; Dan. 12, 2, 3.) Tím dnem skončí pozemský svět a království Boží na zemi. Kristus odevzdá svou říši, jež započala zaslíbením Vykupitele v ráji, Otci nebeskému, aby Bůh byl všecko ve všem. (I. Korint. 15, 24. 28.; Zjevení Janovo 3, 21.)

Jaký soud čeká tebe i mne, milý čtenáři?

[1]) S. Ambrosius in Ps. 118, 106.; Hieronym. in Math. 13, 37, 42.; August. quaest. 12 in Math; Chrysostom. in Math. 13, 29.

[2]) Th. Aq. in Math. 13, 29.

[1]) Chrysost. hom. 46 in Math.; August. Epistol. 93, 100.; Thomae Aquin. Summa theol. 2, 2. b. 10. a. 8., ad 1.; q. 11, a. 3. ad 3.

KAPITOLA SEDMDESÁTÁ PRVNÍ.

Různá podobenství.

O zrnu hořčičném.

Předešlými podobenstvími o semeni, o koukolu mohl Ježíš vyvolati v apoštolech myšlenky, že hlásajíce evangelium, nenajdou žádoucího výsledku. Snadno je mohla zachvátiti malomyslnost. Aby je povzbudil, odvahy dodal, pověděl jim podobenství:

Podobno je království nebeské zrnu hořčičnému, kteréž vzav člověk nasil na poli svém. Kteréžto sice nejmenší jest mezi všemi semeny, ale když vzroste, je větší všech bylin a bývá jako strom, tak že ptáci nebeští přilétajíce, bydlí na ratolestech jeho. (Mat. 13, 31. 32.; Mar. 4, 30. 32.; Luk. 13, 18. 10.)

U Matouše i u Lukáše přichází podobenství za týchž okolností. Kristus promluvil v Galilei u jezera Genezaretského před zástupy (Mat. 13, 34.; Mat. 4, 33.) Lukáš uvádí je ale v jiný čas — do třetího roku veřejné působnosti Páně, když procházel města i místa, míře k Jerusalemu. (Luk. 13, 22.) I jinak se liší zpráva Lukášova od dřívějších. Domníváme se z toho, že Kristus podobenství vyřkl vícekráte. Pro nás ovšem nemá zajímavosti počet, ale náboženská pravda. — Čtenáři bude nápadno, proč Ježíš jmenuje zrno hořčičné „nejmenším ze semen“, vždyť jsou ještě menší. Ježíš měl na paměti poměry palestinské. Mezi semeny zelenin a travin bude tam nejmenší zrno mákové, které raší do výšky 10—12 stop; ale Ježíš nebéře je k podobenství, poněvadž u Židů, i později po Kristu u židovských spisovatelův v řeči za vzor něčeho malinkého bráno bývalo semeno hořčičné. (Mat. 17, 19.; Luk. 17, 6.) Hořčičné zrno stalo se příslovím. V hořčičném keři zejména rádi odpočívají stehlíci a pěnkavy, které do něho v houfech zalétajíce, klovají se zálibou ze slupek černá zrníčka. — Co znamenají slova: Podobno je království nebeské zrnu hořčičnému, snadno lze srozuměti. Naznačují vnější vzrůst, nápadné rozšíření království Božího — církve na zemi. Z mála začala, rostla šíř a šíře, až zmohutněla na mocný strom, po celém světě větvovím zasahující, všechněm nabízející pokrmu, ochrany a občerstvení, kdož dovedou vzletem svého ducha od země se odpoutati a po vyšším zatoužiti. Božský učitel shromáždil kolem sebe 12 apoštolův a 72 učeníkův, získav více nad to veřejných i tajných přívržencův mezi zbožnými muži i ženami. Krátce před nanebevstoupením Páně vidíme kolem Krista na jedné hoře v Galileji 500 bratří (věřících). (Mat. 28, 16.—17.; I. Kor, 15, 5.—6.) O příštím hodu svatodušním sedělo při večeři v Jerusalemě 120 věřících mužů i žen. (Skut. apošt. 1, 15.) Na kázání Petrovo o pokání dalo se pokřtíti 3000 hlav, po uzdravení chromého od narození Petrem uvěřilo 5000 duší (l. c. 2, 41.; 44.). Všickni přítomní poutníci: z Parthie, Medie, Elamu, Mesopotamie, Judee, Kappadocie, Pontu, Frygie, Pamfylie, Egypta, Lydie, Říma, Krety, Arabie (l. c. 2, 8.—11.) roznesli zprávu o křesťanství do všech končin římské říše. Když se apoštolové rozešli na rozkaz Páně (Mat. 28, 19.): Jděte do celého světa, učte všecky národy a křtěte je . ., získali Kristu v různých krajinách nemálo přívržencův. Církevní dějiny vyličují rozšíření křesťanství po všechna století jako vzrůst zrna hořčičného na veliký strom. U všech národů měla církev své věrozvěsty, missionáře, kteří hlásajíce evangelium, božskou pravdou, pravým poznáním zahnali pohanskou tmu. Práce jejich nebyla marnou, obětovnost zbytečnou. Dosud nacházíme mezi pohanskými národy duše po nebeských výšinách toužící,

které vstupujíce do církve, hledají a nacházejí v ní pokoj, mír. I když někde církev pronásledují, v některých zemích potlačují, vždy někde jinde prospívá, nalézá náhradu. Třeba že katolíků se nepočítalo tolik (přes 300,000.000 proti 15.60,000.000 lidí!), podle slov Páně přijde jednou čas, v němž do katolické církve vstoupí Židé i pohané: Nechci, bratří, abyste nevěděli toho tajemství, že slepota z části se přihodila Israeli (národu israelskému), dokudž by plnost pohanů

Měřici nazývá řecká bible „saton“, obvyklou to míru obilní, mouční, která podle jedněch obsahovala 19, podle druhých ale ne celých 7 litrův. O kvasu se St. i Nový zákon často zmiňuje. Israelští připravovali jím obyčejný chléb. (II. Mojž. 12, 15. 34.) Při bohoslužbách nesměli užívati kvašených, jen nekvašených chlebů, poněvadž kvas jakožto předmět hnilobu představující znamenal mravní zkaženost a hřích, nekvašený chléb pak svatý život. Proto k bohoslužbám brali jenom nekvašený chléb, taktéž ku sedmidenní slavnosti velikonoční. Jenom o letnicích přinášeli za obět pokrmy a to z mouky kvašené, jelikož o těchto svátcích děkovali za sklizeň a obět pokrmů naznačovala každodenní potřeby lidu. (III. Mojž. 2, 11.; 23, 17.; II. 12, 15.) Takto vysvětlíme si slova Páně (Mat. 16, 11.): Varujte se kvasu (mravní zkázy) saducejského a farisejského! Podobně varuje sv. Pavel (I. Korint. 5, 8.): A protož hodujeme ne ve kvasu starém, ani ve kvasu zlosti a nešlechetnosti, ale v přesnicích (chlebu nekvašeném = sla-

„— neb která žena majíc deset drachem, ztratí-li jednu drachmu, nerozžehne svíce a nemete domu svého a nehledá pilně, až ji nalezne?“ Luk – 5. 8.

(do církve) nevešla, napsal sv. Pavel k Římanům. (11, 25.)

Podobenství o kvasu.

Znázorniv hořčičným zrnem rozšíření církve na venek, předpovídá Kristus Pán podobenstvím o kvasu vnitřní proměnu ke zušlechtění údů církve.

Podobno je království nebeské kvasu, kterýž vzavši žena zadělala do tří měřic mouky, až i zkysalo všecko. (Mat. 13, 23.; Luk. 13, 21.)

více pravou velikonoc) upřímnosti a pravdy. — V našem podobenství neznamená kvas mravní zkaženost, ale v církvi a v lidech trvající a zušlechťující nebeskou sílu. Jako kvas proniká mouku do všech částic, proměníc jakost a čině ji chutnou, tak proniká, obnovuje a zušlechťuje církev svými prostředky spásy jedince i celé národy. Dějiny dokazují, že všude, kde přijali Kristem založenou církev, přestalo modlářství, zmizely bludy a nevědomost, mravy se polepšily. Křesťanství obnovilo tvář země, jak to proroci na různý způsob předpověděli. (Os. 2, 19. 20.; Is. 65, 17.; Jerem. 31, 33. 34 Ezech. 11, 19.) O prvních křesťanech vyprávějí Skutky apoštolské, že trvali jednomyslně na učení apoštolském, ve společném lámání chleba (mše sv. a přijímání) a v modlitbě, že se milovali, jsouce jako jedno srdce a jedna duše, že podělovali chudé, tak že nuzného mezi nimi nebylo. (Skut. apošt. 2, 42.; 4. 23.) Křesťanská rodina zářila ctnostmi. Klement Římský, žák apoštolů Petra i Pavla, vydává Korintským čestné svědectví, že před vypuknutím církevního rozkolu žili příkladně zbožně, podle vzoru Kristova, že svých představených poslouchali . ., přidržujíce mládež, aby myšlenky povznášela k vyšším, vážným věcem, že kladli ženám na srdce, aby zachovávajíce čisté svědomí, muže podle své povinnosti milovaly. Ovocem takového života byla spokojenost každého se jměníčkem, jež mu Bůh svěřil, hluboký mír vnitřní, statečnost a důvěra v Boha, vespolná láska.[1]) Církevní spisovatel Origenes (* r. 185) napsal odpůrci křesťanstva Celsovi [2]): Jestliže pozoruje slušně a bez předsudků stav věcí, připouštíš, že lidé bez Boha se nepolepší, jak s mnohem větším právem můžeme to říci o Ježíši, porovnávajíce bývalý život mnohých, kteří učení Kristovo přijali, s pozdějším, nynějším. Jak dříve žili velmi bezuzdně, nespravedlivě, shánějíce se lakotně po jmění než byli podvedeni (abych užil výrazu Celsova a jeho duchovních spřízněnců), než přijali učení lidský život ničící! Od té doby, co k tomu učení se přivinuli — jak o mnoho víc jsou povolnější, vážnější a stálejší, ba někteří z lásky k neobyčejné čistotě, aby Bohu počestně sloužili, nedovolují si radostí lásky, zákonem dovolených.

Škoda, přeškoda, že doby naše zabraňují kvasu milosti Boží, aby nepronikal život lidstva! Poněvadž mnozí od církve se odvracejí, prostředků spásy (sv. svátostí) neužívajíce, proto mizí živá víra, roste mravní zkáza a s ní spojené bídy mezi národy!

Sv. Matouš podává další důvod, proč Kristus učil v podobenstvích:

Toto všecko mluvil Ježíš k zástupům v podobenstvích a bez podobenství nemluvil jim, aby se naplnilo, což povědíno bylo skrze proroka řkoucího: Otevru v podobenstvích ústa svá, vypravovati budu skryté věci od ustanovení světa. (Mat. 13, 34. 35.)

Nesmíme se domnívati, že by Ježíš bez podobenství nebyl vůbec mluvil. Slova znamenají: Kdykoli Spasitel se rozhovořil o království nebeském, mluvíval rád v podobenství, aby se naplnilo proroctví: Otevru . Tak zní žalm 77., verš 2., jak poznamenal levita-zpěvák Asaf, jenž slul „prorok“ (II. Král. 29, 30.). „Od ustanovení světa“ značí podivné řízení národa israelského Bohem. Žalmista chce říci, že vypoví minulé příběhy Židů v podobenstvích, aby jim sloužila k poučení, jak by se měli zachovati k Bohu. Podle evangelisty má býti Asaf i jeho způsob vypravování předobrazem Krista. To ponětí nespočívá v jakési libovůli, ale kotví hlouběji. Celý Starý zákon připravoval na Nový, božské vedení národa a říše israelské nastiňovalo zázračné řízení Boží v říši Messiášově. Co činil pěvec žalmů nedokonale, Kristus zdokonalil: onen prozrazoval úradky Boží s israelským, tento s Messiášovým královstvím. A poněvadž říše Kristova obepíná celý svět, odkrýval Messiáš v podobenstvích úmysly Boží s pokolením lidským vůbec. Ježíšova podobenství platí za nejkrásnější v celém Písmě sv.

Různá podobenství.

Následující tři podobenství (zachoval je jen sv. Matouš) propověděl Pán jenom před

[1]) Dopis Klementa Řím. na Korintské, kap. 1.—1.
[2]) Contra Cels. l. c. 26.

učeníky, když dokonav přednášky u jezera, navrátil se domů (13, 36.), t. j. do domu Petrova v Kafarnaum (l. c. 8, 14.) nebo do jiného svého příbytku v témž městě. Ačkoli sv. Matouš neseřadil jednotlivých událostí časově přesně, ale podobné za sebou, není přece příčiny, proč bychom měli za to, že Kristus vyprávěl podobenství ta jindy. Dobře spolu souvisí. Předpověděv podobenstvím o zrnu hořčičném rozšíření církve, vniterní sílu nebeskou člověka zušlechťující, označuje podobenstvím o drahé perle, skrytém pokladu říši Messiášovu jakožto nejdražší majetek lidský, jehož si máme vážiti nade všecky statky pozemské. Jelikož pak říše ta oblaží jenom věrné stoupence, nevěrní však propadnou věčné zkáze, uzavírá v sobě podobenství o síti shromažďující dobré i nedobré ryby konečný osud církve na zemi.

Nechte dítek a nebraňte jim přijíti ke mně; neboť takových jest království nebeské. Mat. 19.—13.

Podobno jest království nebeské pokladu skrytému v poli, jejž člověk nalezna zakryje a radostí nad ním jde a prodá všecko, co má, a koupí pole to. Opět podobno jest království nebeské člověku kupci, jenž hledal dobrých perel, a když nalezl jednu perlu drahocennou, odešed prodal všecko, co měl a koupil ji.

Také podobno jest království nebeské síti, která byvši spuštěna do moře, shromažďuje ze všeho rodu ryb, když pak se naplní, vytáhnou ji na břeh a posadíce se vyberou dobré do nádob, špatné však odvrhnou pryč. Tak bude při skonání světa: vyjdou andělé a oddělí zlé od spravedlivých a uvrhnou je do peci ohnivé; tam bude pláč a skřípot zubů. (Mat. 13, 44—50.)

Poklad buď hrouda zlata nebo jiný drahý předmět ležel v poli. Někdo jej ukryl za války nebo z lakoty. Nerovná půda, skuliny nebo skalní dutiny se k tomu výborně hodily. Kristus nenaznačuje, zdali člověk v podobenství našel poklad při nahodilé pochůzce polem nebo při práci. Nejlépe se nám zamlouvá domněnka, že maje pole v nájmu, nalezl týž při kopání, orbě. Náhle se mu v úkrytu zaskvěl. Člověk nejprve mlčel: potom prodav vše, co měl, zakoupil pole, poněvadž podle právních názorů tehdejších, nabyv pole, stal se majitelem pokladu. V kupci „drahé perly“ nepředstavujeme si usedlého živnostníka v městě, ale obchodníka navštěvujícího také cizinu. Písmo sv. zmiňuje se o podobných. Hned ve své první knize mluví Mojžíš o madiánských kupcích, kteří přišedše z Galaad vezli na velbloudech do Egypta koření, pryskyřici (kadidlo) a myrrhovou mast (I. Mojž. 37, 25.). Jinde (ve III. Králov. 10, 28. 29.) se nám sděluje, že obchodníci krále Šalomouna přivezli z Egypta koně a čtverospřežní vozy. Prorok Isaiáš (23, 8.) nazývá kupce z Tyru a z Foenicie „slavnými jako knížata“ Prorok Baruch (Jer. 49, 7. 20.) připomíná kupce z Merrhy (více měst v Arabii) a Themanu (město i kraj Edomských).

Podle přírodopisu Plinia, učeného Římana (* r. 23. po Kr.), vyskytuje se nejvíce perel v Indickém oceánu, nejlepší a tudíž nejdrahocennější na pobřeží Perského zálivu.[1]) Tam loví perly dosud zejména v době od polovice června do polovice září. Lov tento, při ostrově Cejlonu nejživější, je spojen s mnohým nebezpečím. Vzácné perly pokládali lidé starého věku po diamantu za nejpřednější drahokamy. Ani bychom nevěřili, jak vysoko cenili větší, úplně kulaté, průzračné, skvrn prosté perly. Dělali z nich ponejvíce šatní ozdoby ženské. Sv. Pavel doporučí ženám, aby se nekrášlily zlatem, kadeřavými vlasy a perlami, ale stydlivostí a střízlivostí (I. k Timot. 29.). Jakou cenu přikládali vzácným perlám, můžeme posouditi

[1]) Plinii Historia natur. 9.

z toho, že ve Zjevení dvanácte bran nebeského Jerusalema porovnává se s perlami. — Z řečeného uhodneme, jak asi se měl za šťastného kupec, našed perlu nad obyčejné krásnější a větší. Nemaje při sobě peněz na kupní cenu, bez váhání dává za ni celé své jmění.[1])

Podobenství se sítí s rozmanitými rybami porozuměli dobře sv. apoštolové. Byl' jim to zjev každodenní práce, šest jich bývalo rybáři: Petr, Ondřej, Jakub, Jan, Tomáš a Nathanael (Bartoloměj). Také Filip pocházel z rybářské osady Betsaidy (Mat. 4, 18. 21.; Jan 21, 2.; 1, 44.). Přírodozpytec[2]) napočítal v jezeře Genezaretském 22 různých druhů ryb. Rybolov konal se tak jako dosud velikou vlečnou sítí, na jejíž spodní obrubě visely kusy olova a kameny, na hořejší pak kusy korku, aby rybáři viděli postup vleku a pozorovati mohli náraz ryb na síť. Loví-li v menší, nízké vodě, na př. v řece, jdou rybáři po březích, na velikých řekách, najmě na moři Galilejském vyjíždějí na lov v noci, pohybujíce sítí mezi dvěma rovnoběžně plujícími lodičkami. Naplní-li se síť rybami, vracejí se rybáři ke břehu, kde vybírají kořist. Dobré ryby kladou do košů nebo nádob vodou naplněných, špatné, t. nepotřebné — buď malinké či nejedlé — házejí do vody nebo na zem. Za nepotřebné, špatné ryby počítali ty, jež zákon Mojžíšův zapovídal požívati, tedy: ryby, jež nemají ploutví a šupin (III. Mojž. 11, 10. 12.).

Z uvedených vysvětlivek prokmitají náboženské pravdy podobenství. Srovnávaje Spasitel království Boží s pokladem v poli a drahou perlou, chce ukázati na velikou cenu zboží své říše. Kristus Pán nabízí skutečně každému člověku ve svém království veliké jmění, jakž o tom napsali proroci Starého zákona. Messiáš přinesl právo (pravé náboženství) všem národům — nezavrhne od sebe lidí, kteří mají v sobě aspoň jiskru dobré vůle, napraví je (Is. 42, 1. 3.). Mnoho lidí ospravedlní, vezma nepravosti jejich na sebe (l. c. 53, 11.) — chudým a bídným hlásati bude vykoupení, uzdraví zkroušené srdcem (l. c. 61. 1.). Potom poznají Boha malí i velcí (Jer. 31, 33. 34.), že vzývati budou jméno Páně a jemu jednomyslně sloužiti (Sofon. 3, 9.). Vyleje na všeliké tělo (všechny lidi) Ducha sv. (Isai 2, 28, 29.); i uvede věrné své do nebeské otčiny, kdež zakončí dny smutku, kde jim svítiti bude věčné světlo (Is. 19.—21.). Chce-li však člověk dosíci těchto duchovních slastí, musí se varovati nezřízených choutek a chtivosti pozemských věcí. Má se odříci hříšných styků, zlých náklonností a náruživostí, ano má přetrhnouti svazky příbuzenské, ba obětovati život, nelze-li jinak dosíci „pokladu“ a „drahé perly“, nemůže-li jinak duše zachovati a přijíti do nebe.

Onen muž našel poklad na poli náhodou, kupec však vzácnou perlu po usilovném pátrání. Tak někteří najdou království Boží milostivým řízením Božím bez zvláštního namáhání, jiní však po dlouhých modlitbách, mnohém boji a utrpení. Prvními míní se lidé v křesťanství zrození a vychovaní, druhými ti, kdož vyrostše v bludu i nevědomosti, došli k poznání pravdy skrze mnohé překážky a oběti — vše jakž kázala nevystihlá Prozřetelnost Boží, která své vyvolené vede ke spáse po různých cestách.

Muž tajil poklad, aby mu neušel. I my máme pečlivě opatrovati a jako skrývati poklad pravé víry před duchem lži — ďáblem a lidmi víře nepřátelskými. Mohlo by se státi, že by nás ve víře zviklali nebo nám ji třeba urvali.

Člověk poklad, kupec perlu nalezenou získal radostným odprodejem všeho majetku. I my máme rádi obětovati všecko za svou víru, za to, abychom ji čistou a neporušenou zachovali. Víra nám ukazuje cestu k nebi, těší nás ve svízelích života, posiluje v hodince smrti, otvírajíc nám brány nebeského Jerusalema. Kdo uvěří (a podle víry bude živ), spasen bude, kdo neuvěří, bude zatracen. (Mar. 16, 16.) Tuto důležitou pravdu znázorňuje Spasitel podobenstvím o síti ze všelikého plodu rybího shromažďující. Učitelové církevní svorně se shodují ve výkladu, že Ježíš rozuměl sítí — církev rozmanitými rybami — lidstvo v církvi, lid

[1]) Fonck l. c. 172—175; 184—188.

[2]) H. B. Tristram ve svém díle: Fauna and Flora of Palestine, London 1884.

KRISTUS NÁVŠTĚVOU V DOMĚ ŠIMONA FARISEA.

všech národů, pokolení, stáří, stavů, dobré i zlé, spravedlivé i nespravedlivé. Obrazem rybičky poznamenávali křesťané v katakombách hroby svých křesťanských bratří, řecké slovo ryba (ichthys) stalo se symbolem (náznakem) jejich víry v Ježíše. Syna Božího, Spasitele světa. Jako ryba se rodí ve vodě, tak křesťan na křtu sv. Vytáhnutí a výběr ryb, rozdělení dobrých od nedobrých označuje odloučení zlých lidí od dobrých při skonání světa. Celkem podobá se podobenství o síti podobenství o koukolu mezi pšenicí. Liší se jenom tím, že podobenství o koukolu vyličuje původ zla i dobra v církvi, trvání obojího až do chvíle posledního soudu, kdežto podobenství o síti má na zřeteli okamžik konečného odlučování. Zakončuje podobenství, ptá se Kristus Pán učeníků:

Srozuměli jste všemu tomu? Řkou jemu: Ano. I dí jim: Proto každý učitel vyučený v království nebeském podoben jest člověku hospodáři, který vynáší ze své zásoby věci nové i staré. (Mat. 13, 51. 52.)

Otázka Ježíšova k učeníkům dotýká se všech učitelů církevních. Nesmějíce se spokojiti jenom s povrchní znalostí božských pravd, mají vniknouti v jejich ducha a modlitbou i častým rozjímáním přivlastniti si nebeskou moudrost, jakž vznešené povolání vyžaduje. Mají ze svých — abych tak řekl — zásobáren božských pokladů podle potřeby lidu vybrati vždy vhodný předmět i způsob, aby buď poučili nebo potěšili, povzbudili či pohrozili s náležitou vlídností nebo vážností. Učitel církve má se podobati dobrému, rozvážnému hospodáři, jehož špižírny se nikdy nevyprázdní, jehož čeleď i hosti obdrží vždy potřebné nové nebo staré pokrmy, jak jim zachutná. — Otázka však: Srozuměli jste tomu všemu, platí neméně posluchačům slova Božího. Mají se vynasnažovati, aby mu porozuměli, uvažovati, jak by se měli při svých myšlenkách, slovech i skutcích vždy podle něho říditi; nebo ne posluchači zákona jsou spravedliví u Boha, ale činitelé zákona spravedliví nalezeni budou. (K Řím. 2, 13.)

KAPITOLA SEDMDESÁTÁ DRUHÁ.

Utišení bouře na moři. Ježíš vymítá zlého ducha v Gerase.

I řekl jim v ten den, když nastal večer: Přeplavme se na druhou stranu. A nechavše lid, vzali ho tak jak byl na lodi; a jiné lodi provázely ho. I nastala veliká vichřice a vlny vnikaly do lodi, tak že loď se již naplňovala. On však spal v zadní části lodi na podušce; i vzbudili ho a řekli jemu: Mistře, není-liž tobě nic do toho, že hyneme? I vstav přísně přikázal větru a moři: Buď ticho a upokoj se. A přestal vítr a stalo se utišení veliké. A řekl jim: Proč jste bojácní? Což ještě nemáte víry? I pojala je bázeň veliká a pravili druh k druhu: Kdo asi jest tento, že i vítr a moře ho poslouchají? (Mar. 4, 35.—40.; Mat. 8, 23.—27.; Luk. 8, 22.—25.).

Evangelisté vypravují tuto událost co do času různě. Sv. Matouš zařadil ji před řeči Páně v podobenstvích, Marek hned po nich a Lukáš mezi podobenství o rozsévači a návštěvu Matky Boží s příbuznými. Zmínili jsme se již, že Matouš nedbá tak časového postupu jako spíše příbuznosti látky. Co se týče návštěvy Rodičky Boží u Ježíše, máme za to, že udála se podle zprávy Matoušovy i Lukášovy před řečí o podobenstvích (Mat.

12, 46.—50.; Mar. 3, 31.—35.).[1]) Přidržujeme se tudíž sv. Marka, že plavba přes jezero stala se až po uvedeném kázání. Jestliže podle Marka a Lukáše rozkázal Pán Ježíš, aby veslovali na druhou stranu, až v lodičce, podle sv. Matouše (8, 18.; 8, 23.) ale hned na pevnině, srovnáme tento nepodstatný rozpor takto: Matouš vypisuje rozkaz Páně k přípravám plavby přes jezero, ostatní dva evangelistové pak rozkaz k započetí plavby veslováním. Evangelista líčí rychlost, s jakou učeníci Páně odjezd zařídili, slovy, že Ježíše „vzali tak, jakž byl". Tomu rozuměti sluší tak, že Ježíš ani nevystoupil z lodičky, ze které učil zástupy a že tudíž odepluli hned po řeči Páně. Lodi, „které s ním byly", jsou ony, které připluly s lodí Ježíšovou. Nalézali se v nich Perejští, kteří přijeli za Ježíšem do Galilee a teď se vraceli domů.

Všichni tři evangelistové vyličují veliké nebezpečí této plavby za bouře. Sv. Matouš píše, že vlny lodičku pokrývaly (8, 24.), Marek zase, že se naplňovala vodou (4, 37.) a Lukáš, že všickni byli v nebezpečenství. Popisy cestovatelů Palestinou nás učí, že na jezeře Genezaretském povstávají náhlé, velmi prudké bouře.[2]) To však nevylučuje, že by naše bouře nemohla vzejíti řízením Božím. Nebezpečím měla býti vyzkoušena víra učeníků a Spasiteli dána příležitost, aby ukázav neomezenou moc nad ničivou silou přírodní, posilnil svědky bouře ve víře o své vyšší důstojnosti.

Že bouře zuřila strašlivě, poznáme z úzkosti apoštolů, zkušených to rybářův, kteří jistě ne jednu zažili; ale teď s hrůzou myslili, že udeřila poslední hodinka. Zajisté že všemožně usilovali o přirozenou záchranu, a když všecko lidské přičinění selhalo, utíkají se k tomu, jenž tolikrát ukázal nadpřirozenou moc. Mistře, není-liž ti nic do toho, že hyneme? úzkostlivě volají. Kristus vstává a (podle řeckého textu) hrozí větru — ihned vířivé vlny se rozkládají, burácivý hlomoz tichne, zbouřené živly se uklidňují. Kristus dává zřejmě na jevo, že je tvůrcem i pánem přírody, jakž i evangelisté i Písmo Starého zákona nejednou tvrdí. Žalmista Páně (88, 10.) praví: Ty panuješ nad mocí mořskou, pohnutí vln ty zkrocuješ . . I přimluvil moři Rudému a uschlo . . . (105, 9). Kárá-li hned nad to Pán bázlivost i malověrnost učeníků, činí tak proto, poněvadž dosud nedospěli k přesvědčení, že věděl o nebezpečí i ve spaní a že i tak mohl pomoci.

Zázrak neminul se s výsledkem; neboť učeníci a „lidé" v sousedních lodičkách v posvátné bázni někteří více, jiní méně tušili, že Jehova v podobě lidské mezi nimi prodlévá. Známo jim bylo zajisté, že dějiny neznají podobné události; oni sami jaktěživi neslyšeli, že by na rozkaz nějakého člověka se ztišily rozzuřené živly přírodní. Proto mezi sebou bázlivě šepcí: Kdo jest tento, že ho i vítr i moře poslouchají?

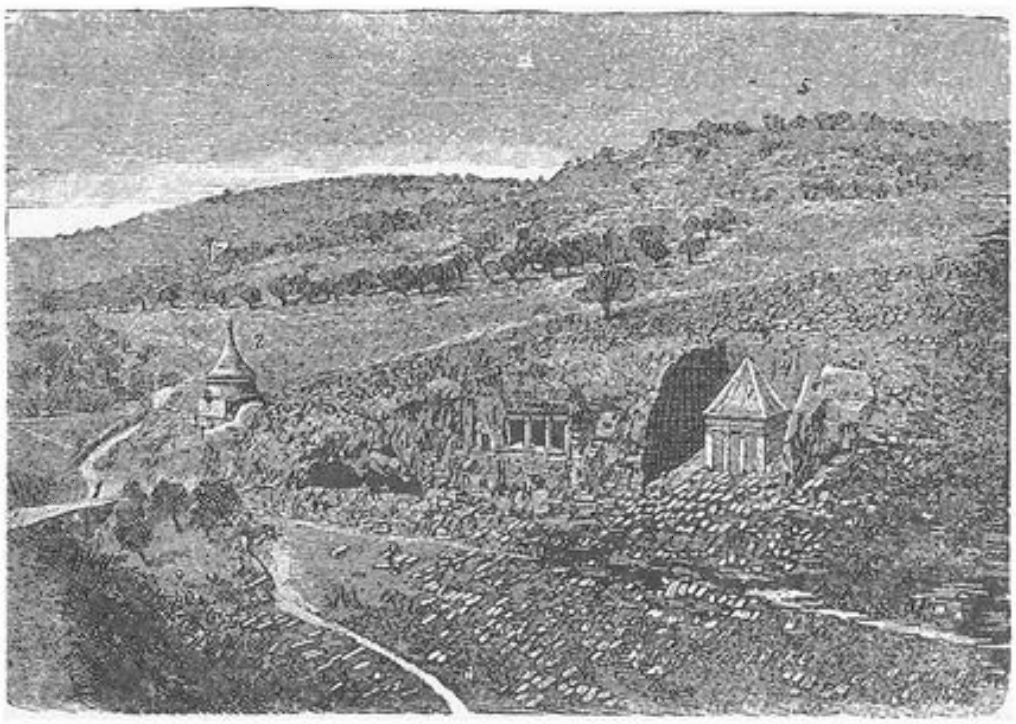
Od pradávna považuje se lodička na moři bouří sem tam zmítaná, v níž se naléza! Kristus Pán, za přirozený předobraz církve v jejím poměru k bezbožnému světu. Jako bouře pohazovala lodičkou a vlny hrozily, že ji pohltí, tak přetrpěla církev prudké útoky i pronásledování od satanáše a zlých lidí. Vzpomeňmež si na zuřivost, s jakou proti ní hned při vzniku povstali nevěřící Židé. Opět a opět hnali apoštoly na soud, bičovali a věznili je. Kamenováním sv. jáhna Štěpána dáno znamení k všeobecnému pronásledování křesťanův. Šavel (potomní Pavel) vyžádal si od nejvyššího kněze plnou moc na představené synagog v Damašku a Syrii, nalezl-li by jaké křesťany, aby všecky, muže i ženy, svázané směl do Jerusalema přivésti. (Skut. apošt. 9, 1.—2.) Počínaje zuřivcem Neronem (54—68 po Kr.), jenž dal umučit nesčíslný počet křesťanů, po tři sta let v krvavých pronásledováních usilovali pohanští císaři zničiti církev Kristovu. Mezi tím co katané brousili na křesťany meče, sápali se na církev pohanští mudrcové, užívajíce každé zbraně: úsměšků, nactiutrhání, podezřívání, lži i nespravedlivých výčitek. K tomu družila se četná nepřátelství kacířů i bludařů, mezi nimiž už gnostik Cerint, současník apoštolův a evangelisty sv. Jana, po-

[1]) Srov. Pölzlův Komentář k evangeliu sv. Lukáše 142, Riezlerovo: Lukáš evangelista 254.

[2]) Robinson: Palestina III., 571; Piler: Zeměznalství XV., 308.

píral božství Páně. Kněz alexandrijský Arius, muž mnoho učený, ale přemrštěného rozumu, založil v první polovici IV. stol. sektu, která neuznávajíc Krista Bohem, ale jen tvorem, považovala ho za prvního a nejvyššího ze všech tvorů. Sekta napadala církev od IV.—VII. století V VII. a VIII. stol. zvedla se na východě bouře mohamedanismu (islamu). Jeho mravo- i věrouka odporovala katolickému učení.

A tak bouře za bouří po celá i pozdější století běsnila proti církvi. V XIV století

ÚDOLÍ JOSAFAT. Zde obětoval Melchisedech, král salemský, chléb a víno. (I. Mojž. 14, 17. 18.) Tady vyzdvihl sobě Absolon znamení pamětné (2. Král. 18, 18.), tudy utíkal král David před nešlechetným Absolonem pláče, jda bosýma nohama a maje hlavu přikrytu. (2. Král. 15, 30.) V údolí Josafat nalézá se hrob Absolonův a hroby svatých apoštolů.

husitismus, v XVI. protestantismus hrozil jí záhubou, v XVIII. století nejzuřivější náběh nevěry vyvrcholil sesazením Boha s trůnu za časů veliké francouzské revoluce. I dnes řítí se pekelné mocnosti se všemi možnými prostředky útokem na spanilou nevěstu Kristovu — církev. Užívají lsti, násilí, lichocení, žádostivosti lidské

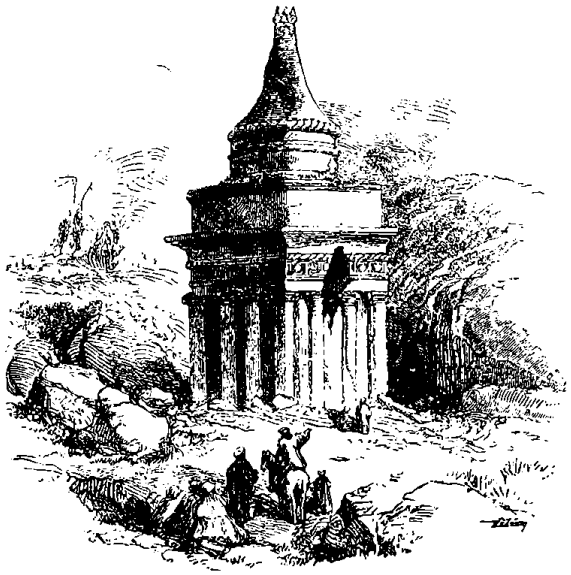
Pro různé svízele, které Bůh sesílá na církev, nemáme kolísati ve víře a důvěře v Boha. Církev stojí na skále a brány pekelné ji nepřemohou. Právě tato pronásledování a soužení dokazují, že naše církev jest pravou církví Kristovou. Vždyť pověděl Pán: Pamatujte na mou řeč, kterouž jsem mluvil k vám: Není služebník větší, nežli Pán jeho. Jestliže se mně protivili, i vám se budou protiviti. (Jan 15, 20.) Nad to pronásledování prospívají církvi, poněvadž dobří projdou zkouškou, očistí a zdokonalí se, neužiteční údové církve odumrou a církev zůstává čista, slavnější. Jako v pravý okamžik Pán utišil bouři na moři, tak podobně v pravý čas může a učiní přítrž pronásledování církve. Zdá-li se nám, že spí, nebo nebezpečí nedbá, jistotně bdí co nejostražitěji a jediným slovem může bouři zažehnati.

Lodička na moři zobrazuje též jednotlivého člověka, jak prochází bouří bolestí a pokušení. Bude-li v největší úzkosti s veškerou vroucností volati o pomoc ke Kristu, povstane Pán, a hned bouře se utiší a pokoj nastane. Vzývej mne v den soužení a já vytrhnu tě a ty mne budeš oslavovati (Žalm 49, 15.). Pěkně napsal sv. Hilarius († 468): Jestliže Ježíš při bouři vyčítal učeníkům svým bázlivost a nedostatek víry, stalo se

proto, aby stálá vzpomínka na tuto výčitku nám na mysl přiváděla, že ti, v nichž bdí víra ke Kristu, nemusí se báti žádných bouří tohoto světa.

Ježíš mezi Gerasenskými vymítá zlé duchy.

Po uklidnění bouře pokračovali apoštolové pokojně v plavbě a přišli do území gerasenského, jež se rozkládá na východním břehu jezera Genezaretského. Božský Spasitel vstoupil zde po prvé do kraje pohanského. Israelité tvořili mezi obyvateli gerasenskými malou menšinu. Tady se mělo ukázati, jak hrozně za dob pohanských pekelné mocnosti trápily lidstvo. Sv. Marek o tom vypravuje podrobně takto:

HROB ABSOLONŮV V UDOLÍ JOSAFAT.

I přešli přes moře do krajiny gerasenské. A jak vyšel z lodi, ihned potkal se s ním (vyšed) z hrobu člověk, který byl posedlý duchem nečistým. Ten obýval v hrobech, a již ani řetězy nemohl nikdo svázati jej; neboť často byv spoután okovy a řetězy, přetrhal řetězy a rozlámal okovy, a nikdo nemohl jej zkrotiti. A byl stále, dnem i nocí v hrobech a na horách, křiče a bije se kamením. Spatřiv však Ježíše zdaleka, přiběhl a poklonil se mu, a vzkřiknuv hlasem velikým pravil: Co je ti do mne, Ježíši, Synu Boha nejvyššího? Zapřísahám tě pro Boha, netrap mě. Bylť mu totiž řekl: Vyjdi z toho člověka, duchu nečistý. I otázal se ho: Jak se jmenuješ? A on řekl jemu: Jmenuji se pluk, neboť mnoho jest nás. A prosil ho velice, aby jich nevyháněl z té krajiny. (Mar. 5, 1.—10.; Mat. 8, 28. 29.; Luk. 8, 26.—31.)

Latinský překlad tří evangelistův: Matouše, Marka i Lukáše jmenuje krajinu, v níž se vzpomenutý děj sběhl, „gerasenskou“ řecký překlad však jinak. V Petrohradě se nalézající rukopis, jejž roku 1859 vypátral Tischendorf v klášteře sv. Kateřiny na hoře Sinai a jenž tudíž také sinajským se nazývá, uvádí u Matouše: území Gadarenských, u Marka: území Gerasenských, u Lukáše: území Gergesenských. Ve vatikánské knihovně v Římě uložený rukopis řecký, jenž pochází jako i sinajský ze IV. století, má u Matouše: území gadarenské, u Marka i Lukáše však: území gerasenské. Církevní spisovatel a znalec bible Origenes († 250) dosvědčuje, že za jeho věku se obyčejně četlo: území Gerasenských a jenom v několika rukopisech: území Gadara, a sám Origenes klonil se ke čtení: Gergesa. Jak to, že skoro každý manuskript nazývá krajinu dějiště hořejšího zázraku jinak? Otázky nesmíme pominouti, poněvadž volní badatelé bible obviňují evangelisty ze vzájemného odporu.

Gadara, nyní Um-Keis, ležela jihovýchodně při jezeře Genezaretském, asi dvě hodiny od vody. Za časů Josefa Flavia a židovsko-římské války byla hlavním městem Perey.[1])

Perea pak v užším smyslu obsahovala východní krajinu jordánskou mezi řekami Arnonem a Hieromaxem v širším smyslu ale slula Pereou všecka krajina východně od Jordánu od hory Hermonu až k řece Arnonu. Že území Gadarenských sahalo až k jezeru Genezaretskému, vysvítá z mincí gadarenských: je na nich spodobněna jednou loď, po druhé bitva na moři.[2]) Tak lze si vysvětliti čtení u sv. Matouše: území Gadarenských.

Gerasa byla hraniční osada Perey na východě. Velikolepé trosky řečené Dčeraš ukazují, kde stávala. Náležejíc za časů Páně

[1]) Jos. Flavii, Bellum jud. 4, 7. 3.

[2]) Srov. Schürerovy Dějiny nár. židovského II, 91.

k největším městům Zajordání, proslula značným blahobytem. Mohli bychom snadno přijmouti za pravdu domněnku, že proto na zámožném území gadarenském založili si osadu Gerasenští. Dodnes nazývá se do jezera vybíhající hřbet horský Quuru (roh) Džeradi, kteryžto název má původ od jména Gerasa.[1]) Gergesa zachovala podle novějších cestovatelů své jméno ve zříceninách řeč. Kersa na východním břehu jezera. Asi čtvrt hod. jižně od trosek ukazují na příkrý svah. Je prý to týž, odkudž zlí duchové ve vepřích se vrhli do vody.[2]) Poněvadž Gergesa stála v území gerasenském, mizí tak zdánlivý odpor evangelického čtení: Gerasa a Gergesa. Sluší ještě podotknouti, že sv. Matouš (8, 18.) se zmiňuje o dvou posedlých, Marek (5, 2.) a Lukáš (8, 27.) však jen o jednom, patrně, jak míní Augustin, Euthymius, Theofylakt a j., že proto, poněvadž byl nejznámějším a nejobávanějším. Nejnovější názor však jest (a snad oprávněný), že evangelisté uvádějí jen jednoho, poněvadž na otázku Ježíšovu odpověděl jen jeden, jenom jeden chtěl ho následovati a jenom jednomu dal Spasitel rozkaz, aby zvěstoval lidu přijaté dobrodiní.

O divokosti či zuřivosti posedlého (resp. posedlých) nejpodrobněji vypravuje Marek. Zmíněného nešťastníka trápili v něm usedlí démonové co nejkrutěji. Netrpěli na něm žádného šatu, hnali ho od příbytků lidských do hrobů a na hory. Pro jeho běsnění staly se cesty tak nejistými, že tudy nikdo nechtěl jíti (Mat. 8, 28.): i naplňoval celou krajinu křikem a sám kamením se tloukl. Několikrát se pokusili, aby ho zkrotili, svázavše mu nohy i ruce, také ho opatrovali, ale vždy roztrhal řetězy i pouta. — Písmo svaté stále učí, že zlí duchové mohou lidem na těle i duši škoditi jenom z dopuštění Božího. Satan způsobil Jobovi nevýslovnou bídu, zbaviv ho majetku i dětí, poslav naň od hlavy až k patě hnusný nežit. Také v Novém zákoně se dočítáme více příkladů, že nemoci i tělesné neřesti zavinili lidem zlí duchové. Především však nejzhoubněji účinkovali na posedlé jimž vzali řeč, zrak, sluch, učinili je náměsíčníky nebo zuřivci. Že pak posedlí nebyli nemocní než tělesně a jejich stav nemohl se považovati za přirozený, vidno z toho, že zlí duchové z nich mluvili, že se vyhýbali Kristu, nechtějíce s ním ničeho začínati, že v jeho přítomnosti zuřivost posedlých rostla, že duchové opouštěli lidi s velikým křikem.

Podle vypravování sv. Marka přiběhl posedlý člověk, spatřiv Ježíše, k němu a padl mu k nohám, prose o uzdravení. Jakmile démonové poznali, že příchozí je Ježíš z Nazareta, cítili, že stojí před svým hrozným soudcem. I třásli se jako zločinec při skutku polapený. Není pochyby, že by byli nejraději prchli, ale Kristus svou neodolatelnou mocí je přinutil, že k němu přišli, aby rozsoudě je osvobodil člověka z jejich poroby.

Z výkřiku démonova ústy posedlého: Zaklínám tě skrze Boha, abys mne netrápil, dají se rozpoznati muka, která mu způsobovala přítomnost Ježíšova i obava, že bude ze člověka vyhnán. Zlí duchové pociťují jakýsi druh uspokojení, pokud mohou škoditi lidem: každé omezení jejich působivosti na zemi zvětšuje utrpení, do kterého upadli od svého pádu. Utrpení či muka jejich záleží ve vyhnanství na místa zavržených, které démonu mělo nyní započíti a nastane na věky všem o soudném dni (II. Petr, 2, 4.; K Žid. 6.; Zjev. 20, 9. 10.). Že se dal Ježíš do rozhovoru s démonem, nesmí nás zarážeti. Jak ti říkají? tázal se ho, t. j. pověz, kdo jsi, abychom tě poznali. Jméno zaměňuje často Písmo svaté za osobu nebo věc. Ježíš chtěl, aby se z odpovědi vyjevilo, že větší počet zlých duchů nešťastníka posedl. Měla tím vyniknouti jeho božská moc, jež poroučí i legii (= velikému množství) démonův. Marek zaznamenal, že démoni prosili Ježíše, aby je z této krajiny (gerasenské, pohanské) nevyháněl, a Lukáš zase dí, že žádali, aby je neposílal do propasti. Dvojí tudíž prosili: aby směli zůstati mezi lidmi a aby jich nezaháněl do pekla.

Bylo pak tam u hory veliké stádo vepřů pasouc se. I prosili ho duchové řkouce: Pošli nás do vepřů, ať vejdeme

[1]) Belser v tübingenské Quartalschrift 1895, 503.
[2]) Pölzl l. c. 139.

do nich. A povolil jim to. I vyšli duchové nečistí a vešli do vepřův; a tu hnalo se stádo úprkem velikým do moře; bylo jich as dva tisíce — a utonuli v moři. Ti pak, kteří je pásli, utekli a ohlásili to po městě i po dědinách. I vyšli (lidé), aby viděli, co se stalo; a tu přijdou k Ježíšovi a spatří toho, jenž býval posedlý, an sedí, jest oblečen a má rozum zdravý; i báli se; ti pak, kteří to byli viděli, vypravovali jim, jak se to událo posedlému; též o vepřích. I počali ho prositi, aby odešel z končin jejich. (Mar. 5, 11.—17.; Mat. 8, 30.—34.; Luk. 8, 32.—37.)

Různě se vykládá prosba démonův, aby je Ježíš poslal do vepřův. Jisto, že jim záleželo, aby lidem ublížili, když ne přímo, tedy aspoň na majetku. Ježíš přivolil, ne snad, aby se duchům zalíbil, ale aby ukázal, že má nad nimi moc, jsa Pánem všehomíra, jenž podle libosti může lidem dáti nebo vzíti. Zkázou dobytka potrestal Gerasenské za hrabivost a oddanost k časným věcem. Zároveň chtěl je Ježíš poučiti, že žádné ztráty pozemské nelze porovnati se škodou, již ďábel lidem způsobiti může na duševních mohutnostech. Démonové pak, zničivše v moři stádo, osvědčili na novo, že hoří touhou kde co zničiti. Sv. Jan Zlatoústý napsal, že by byli zahubili lidi, v nichž bydlili, kdyby jim byl Ježíš dovolil. Podobně zacházeli s náměsíčníkem-hochem: házeli ho jednou do vody, jindy do ohně, jen aby ho zmařili. (Mar. 9, 21.; Luk. 9, 38. . .) Na pokřik pastevců sběhla se síla lidí. Místo aby se tamější obyvatelé rozradovali, že je navštívil veliký divotvůrce, místo aby mu poděkovali, že souseda jejich vysvobodil od hrozného neštěstí, bojí se, aby neučinil jim snad ještě větší škody na majetku. I prosí ho, aby odešel od nich. Pro ztrátu vepřů zapomněli na dobrodiní, jež jim Pán prokázal, zbaviv je nebezpečenství, do něhož mohli přijíti zuřivostí posedlého. Tak často dávají lidé přednost před Ježíšem věcem zcela nepěkným, jež se nemohou ani stínu jeho přirovnati. Odtud s bolestí patříme na nebývalý zjev, že nevěrní katolíci rádi by za hranice říše vyhostili Krista Ježíše, jak ho káže církev, aby dopomohli k vítězství nepravému pokroku, moderní osvětě. Prosme vroucně Boha, aby naší vlasti zachoval i upevnil lásku a víru v Ježíše, jenž je „cesta pravda a život“ (Jan 14, 6.) a aby zabránil vítězství nepřátel svojí sv církve!

Sv. Marek a Lukáš vyprávějí, že člověk zbavený démona byl by rád Krista následoval.

A když vstupoval na loď, prosil ho ten, jenž býval posedlý, aby směl jíti s ním. Ale nedovolil mu, nýbrž řekl jemu: Jdi do domu svého ke svojim a zvěstuj jim, jak veliké věci učinil ti Pán, a jak slitoval se nad tebou. I odešel a počal hlásati v Desítiměstí, jak veliké věci učinil mu Ježíš. A všickni se divili. (Mar. 5, 18.—20.; Luk. 8, 38. 39.)

Jednak z vděčnosti, jednak z bázně, aby ho démonové opět nepopadli, chtěl jíti člověk za Ježíšem. Spasitel nedovolil. Chtěl mu zajisté dáti na jevo, že i nepřítomen chrání ty, kdož v něho věří a doufají. Za to žádá na něm, aby po své domovině rozhlašoval moc a dobrotu Boží. Učinil ho apoštolem mezi pohany. Nepřijali ho, zamítli Spasitele, a hle, takto se o ně stará. Jak dobrotivý jest Ježíš, jenž hledá i ty, kteří ho odmítli. Dá se očekávati, že řeč uzdravencova užitek vydala: pohané byli takto na Messiáše upozorněni, srdce jejich pro víru v něho připravena. Cestou do Gerasy mezi pohany chtěl zároveň Ježíš upozorniti učeníky a apoštoly, že mají veliké skutky Páně, evangelium hlásati také pohanům. My pak z toho, že Ježíš prosby vděčného člověka nevyslyšel, ale poslal ho kázat slávu a moc Boží, máme si vzíti ponaučení, že nemáme považovati své volání k Bohu marným, jetliže nás hned nevyslyší. Bůh nám dává za ně něco jiného, co více slouží k jeho cti a slávě a k naší spáse. Zejména mají novoobrácenci, duše po dokonalosti usilující, z toho příkladu čerpati nauku, že nesmějí z plna důvěřovati zbožným domněnkám, jež v nich povstávají, dokud v nich po dlouhých modlitbách a poradě se zpovědníkem nepoznají patrný pokyn vůle Boží.

KAPITOLA SEDMDESÁTÁ TŘETÍ.

O dceři Jairově a ženě nemocné krvotokem.

A když se Ježíš přeplavil na lodi opět na druhý břeh, sešel se k němu zástup veliký a byl u moře. I přišel k němu jeden z představených synagogy, jménem Jairus a spatřiv jej, padl k nohám jeho a prosil ho snažně řka: Dcera má skonává; pojď, vlož na ni ruku, aby se uzdravila a byla živa. I odešel s ním a zástup veliký šel za ním; i tísnili ho. A tu žena jedna, kteráž měla krvotok a mnoho vytrpěla od mnoha lékařův a vynaložila všechen statek, aniž se jí prospělo, nýbrž spíše pohoršilo, uslyševši o Ježíšovi, přišla v zástupu od zadu a dotkla se roucha jeho, neboť byla řekla: Dotknu-li se jen roucha jeho, budu uzdravena. A hned vyschl tok krve její, a pocítila na těle, že jest uzdravena od neduhu svého. Ale Ježíš poznav ihned sám v sobě, že moc z něho vyšla, obrátil se k zástupu a pravil: Kdo se dotekl roucha mého? I řekli mu jeho učeníci: Vidíš, že zástup tlačí se na tebe, a ty pravíš: Kdo se mě dotekl? Ale on hleděl kolem, aby spatřil tu, která to učinila. Žena pak vědouc, co se jí událo, s bázní a třesením přistoupila a padši před ním, pověděla mu plnou pravdu. A on řekl jí: Dcero, víra tvá tě uzdravila, jdi v pokoji a buď zdráva od neduhu svého. Když ještě mluvil, přišli od představeného synagogy a řekli: Dcera tvá zemřela, proč ještě trmácíš Mistra? Ježíš vsak uslyšev ta slova, pravil k představenému: Neboj se, toliko věř. A nenechal nikoho jíti za sebou leč jedině Petra, Jakuba a jeho bratra Jana. I přišli do domu představeného synagogy, a tu postřehl hluk a lidi, kteří plakali a kvíleli velice, a vešed řekl jim: Proč hlučíte a pláčete? Dívka neumřela, nýbrž spí. I posmívali se mu, On však vypustiv všecky, pojal dívčina otce i matku a ty, kteří byli s ním, a vešel tam, kde dívka ležela. A vzav dívku za ruku, řekl jí: Talitha, kumi, to jest v překladě: Dívko, (tobě pravím), vstaň. A hned vstala dívka a chodila; byloť jí dvanácte roků. I žasli a divili se velice. A přikázal jim přísně, aby nikdo o tom nezvěděl; a řekl, aby jí dali jísti. (Mar. 5, 21.—43.; Mat. 9, 18.—26. Luk. 8, 40.—56.)

Událost tuto stejně vypravují tři evangelistové, leč bez udání místa, kde se stala. Poněvadž však Matouš podává zprávu (9, 1.), že Ježíš po návratu z Perey přišel zase „do svého města", t. j. Kafarnaum, Marek dí (5, 21.), že se u něho sešlo mnoho lidí a že to bylo u moře, můžeme za to míti, že Jairus našel Ježíše v Kafarnaum nebo někde na blízku téhož města na břehu mořském, že tedy zázrak se udál v této krajince. Představení synagog byli mužové, kteří při náboženských schůzích v synagogách (modlitebnách) určovali příchozím místa a nařizovali, co by se mělo z Písma předčítati, jaké modlitby konati. Podle Skutků apoštolských (13, 15.) řídilo synagogu více mužů, z nichž každý měl čestný název: představený synagogy. Náležel tudíž Jairus lepší třídě židovské obce. Přece však neváhal padnouti k nohám Ježíšovým, jsa přesvědčen, že veliký divotvůrce může mu uzdraviti umírající dceru. Nepovznesl se sice k takové víře jako pohanský setník, jenž trval na tom, že Ježíš i z dálky může jeho sluhovi pomoci — nechoval se také Jairus tak uctivě ke Kristu jako setník, jenž se neměl za hodna, aby

Pán vešel do jeho příbytku; ale ani jemu neodřekl Spasitel ve zvláštní dobrotě srdce, šel k nemocné dívce.

Matouš vypravuje, že Jairus zval Ježíše k mrtvé dceři (9, 18.), my jsme uvedli, že k nemocné. V tom si zprávy neodporují: Jairus zajisté běžel ke Spasiteli, když dcera umírala. Když však na cestě přiběhli poslové, že umřela (Mar. 5, 35.; Luk. 8, 49.), prosil zajisté zoufalý otec Pána, aby vrátil dítěti život. Matouš vypravuje stručně, zmiňuje se než o žádosti Jairově na cestě k domu svému. Při ní zajisté přihodila se podivuhodná událost jiná, z níž zazářila vševědoucnost, moc divů a také dobrotivost Messiášova v nádherném světle. Přichvátala těžkou nemocí zkoušená žena, aby od Ježíše nabyla zdraví. Slyšela, že uzdravují se i ti, kdož se ho pouze dotknou (Mar. 3, 10.; Luk. 6, 19.), jakožto krvotokem nemocná platila před zákonem (III. Mojž. 15, 25.—27.) za nečistou a nesměla tudíž jíti mezi lidi; ale živá víra a neskonalá důvěra hnala ji, až potají se dotekla roucha Ježíšova. Důvěra neselhala — ihned ozdravěla. Cítila se silnou, už odchází. Ale Ježíš nechce, by pokoutný čin její nepřišel ve známost lidu. Napřed se ptá apoštolů, kdo se ho dotknul a když tito poukazují na veliký zástup, pátrá sám a hle, žena plná úzkosti, strachu i radosti klesá k nohám jeho, vyznávajíc před veškerým množstvím, co se stalo.

Veřejné přiznání ženy Spasitele patrně potěšilo. I řekl jí: Dcero, víra tvá tě uzdravila; jdi v pokoji a buď sproštěna od neduhu svého. Nazývá ji přívětivě „dcerou", aby jí dodal odvahy i další důvěry. Pán Ježíš klade důraz na víru a ne na dotek jeho roucha, aby naznačil, jaké má zalíbení v živé víře a spolu potlačil domněnku, že by sám šat nebo dotknutí šatu uzdravovalo. Ze šatu nevyřinula hojivá síla, ale z Ježíše a že on šat ten nosil. Křesťané uctívají sv. ostatky. Tak nazývají se pozůstatky těl svatých a světic Božích anebo předměty, které v nějaký styk s oslavenci Božími přišly, na jejich život, skutky a utrpení některého svatého nás pamatují. Najmě jsou to předměty ze života Páně památné: zbytky jeho kříže, trnová koruna, hřeby, šat . . Nesmíme ostatkům (relikviím) jakožto předmětům připisovati zázračné moci nebo působení; věříme, že pomocí jich může nám Bůh pomáhati na přímluvu a pro zásluhy oněch osob, od nichž pocházejí. Relikvie slouží tudíž za prostředky milosti Boží, které se dostává těm, kdož ostatků řádně používají. Nejdůležitější věcí však bude, abychom uctívajíce ostatky, příslušných svatých následovali; neboť svaté ctíti a jich nenásledovati, není nic jiného, nežli jim lživě lichotiti. (Sv. Augustin.)

Eusebius († asi r. 340) zanechal ve svém dějepise zprávu, že krvotokem trpící ženapohanka pocházela z Paneasu (Caesarey Filipovy). Na památku za prokázané dobrodiní prý dala před svým domem postaviti kovovou sochu, představující Spasitele, před nímž klečí žena. Eusebius pomník ten ještě viděl.[1]) Apokryfická (podvržená, nepravá) evangelia „Skutky Piláta" [2]) nazývajíce ženu Veronikou, praví, že svědčila před Pilátem pro nevinu Ježíšovu. Tertullian zase napsal, že ona žena byla Židovka. Možno, že byla proselytkou, t. j. z pohanství přestoupila k židovství, jakž v těch dobách nezřídka se přihodilo. Tím by obě zprávy se shodovaly.

Tento průtah na cestě stal se těžkou zkouškou trpělivosti Jairovy a zase — tento nový zázrak zajisté nemálo posilnil jeho víru. V tom přicházejí poslové, že dcera umřela. Všichni přítomní měli za to, že mrtvému už Ježíš nepomůže, proto souhlasili s posly, kteří vyčítali Jairovi: Proč déle trmácíš Mistra? Snad zarmoucený otec pustil všecku naději, snad přece důvěřoval Ježíši, prose, aby i k mrtvé došel. Těší ho, aby se vzpamatoval: Neboj se, toliko věř! Přišedše k domu Jairově, nalezli tam pištce, smutně vyhrávající (Mat 9, 23.) a ženy, které za peníz nad mrtvými plakaly a naříkaly (Mar. 5, 38.) I mnohý zástup lidí stál kolem, čekaje na pohřeb, jenž tenkráte z pravidla se konával v den úmrtí. Smuteční zvyky zachovaly se na východě dosud tytéž, jak je bible vyličuje. V Betlemě v den pohřbu

[1]) Eusebiova Historie církevní, přel. Jan Krbec (r. 1855, str. 363).

[2]) Acta Pilati. č. VII.

sejdou se nad hrobem ženy městské, naříkají, křičí, poskakují a tančívají až do večera.[1]) V Kairu (egyptském) přicházejí ženy-plačky s velikým křikem a lkáním hned k mrtvole do světnice. Podobný lomoz, hudba, křik, pronikavé vzdechy — za peníze — nehodí se ovšem ku pohřbům a proto také nelíbily se Spasiteli. Co se bouříte a pláčete? Dívka neumřela, ale spí. Vysmáli se mu, vždyť se přesvědčili, že dívka zesnula. Jak by tedy spala. Ale Ježíš neměl na mysli obyčejný spánek. Nazývá smrt spánkem, poněvadž jemu je tak lehko člověka vzkřísiti, jako my ho budíme. Kromě toho chtěl děvčeti vrátiti život. Za pochybování nesměli všichni viděti zázrak. Jenom tři z apoštolů a rodiče slyší slova: Talitha, kumi, t. j. dívko, vstaň! Jak mocný rozkaz! Hlas Syna Božího tak volá — uslyší jej jednou všichni, kteří ve hrobech odpočívají. (Jan 5 25.) Dcera už vstává, pádí k rodičům — a všichni: svatí apoštolové, matka i otec trnou posvátnou hrůzou, vidouce neslýchanou, nadpřirozenou událost. Aby je Kristus přesvědčil, že zrak ani sluch je nešálí, poroučí dáti obživlé dívce něco k jídlu. Zároveň přikazuje, aby o tom zázraku nemluvili. Patrně chtěl zabrániti velikému shonu lidstva. Ale což platen zákaz. Celé městečko vidí živé dítě, podivná událost letíc od úst k ústům po celé zemi, má, jak poví další dějiny, dvojí účinek: jedni uvěří v Ježíše, o jehož nadpřirozené moci se přesvědčili, druzí, a to hlavně fariseové a zákoníci stanou se žárlivějšími a zatvrzelejšími.

Sv. Otcové porovnávají obživnutí dcery Jairovy se vzkříšením duchovně mrtvé duše. Nejdříve před zázrakem odstranil Ježíš zbytečné diváky. Má-li se člověk obrátiti a začíti nový život duchovní, třeba, aby se vytrhl ze společnosti lidí zlých, aby ze svého srdce odstranil všecku nezřízenou náklonnost ke světu. Sv Jakub nás o tom poučuje (4, 4.): Což nevíte, že přátelství s tímto světem jest nepřátelství s Bohem? Protož kdokoli chce býti přítelem tohoto světa, nepřítelem Božím učiněn bývá!

[1]) U Srbů a Chorvatů slují ženy ty „plačky“, „kukavice“.

ŽIVOT JEŽÍŠE KRISTA.

DÍL II.